ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925
R. C. S. 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13)

Վեցամս· 800 ֆր·, Տար· 1600, արտ· 2500 ֆր·

Tél. GOB. 15–70 Գին 7 ֆր· C.C.P.Paris 1678–63

Samedi 1 JUILLET 1950 Շաբաթ 1 ՅՈՒԼԻՍ

26րդ ՏԱՐԻ — 26e Année No.6192–Նոր շրջան թիւ 1603

Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՄԵԻՑՆՈՂՆԵՐՆ ԱԼ ՄԵԻՑԱՆ...

« Ազատ Մշակոյթ »ի համագումարին բաց – ման առթիւ, որ տեղի ունեցաւ Պերլինի մէջ, մասնակցութեամբ աւելի քան հարիւր ականաւոր դէմքերու, պրոֆ· Միւլլըր կը յայտարարէր·

— « Խ· Միութեան հաղաքականութիւնը յամրաբար կը սպանէ գիտութիւնը, դեկավա – րութեամբ Սթալինի: Անոնք տակաւին գիտու – թեան կովը կը կթեն, բայց շատ չանցած կաթը ճօսրանալով ճօսրանալով թոյնի պիտի փոխուի »:

Ամերիկացի դիտնականը տարիներով պաշտօ– նավարած է Մոսկուայի մէջ, իբրեւ սերտ դործա– կիցը Խ· Միութեան հռչակաւոր դիտնականին՝ Լիսենկոյի :

Տակաւին աչքի առջեւ չունինք ուրիշ միջազ– գային հեղինակութեանց տեսութիւնները, որոնք սահմանուած են փարատելու չատ մը պատրանք – ներ եւ յաւակնութիւններ :

Բայց ահա օդնութեան կը հասնի նոյն ինքն սպարապետ Սթալին, անդամ մը եւս հաստատելու համար թէ ինչպէս կաթը թոյնի կը վերածեն յա– ճախ, յանուն դիտութեան :

Ընթերցողները կը յիշեն անշուշտ,— Մոս – կուայի կուսակցական պաշտօնաթերթը, «Փրաւ– տա» , Յունիս 20ին հրատարակած էր Սթալինի տեսութիւնը խորհրդ· լեզուաբանութեան մասին:

Անցեալ չաբթու երկու անդամ, Յունիս 22ին եւ 23ին, առիթ ունեցանք արտայայտուելու , հիմնուելով հեռագրական լուրերուն վրայ :

Մի չափ սպասելով մեր ռուսագէտ աշխատակ – ցին մանրամասն վերլուծման, այսօր կ'օգտուինք Սթալինի յօդուածին ֆրանսերէն թարգմանութե– նէն, որ երեւցաւ երէկ, «Իմանիթէ»ի մէջ (մա– տուռրապէս երկու էջ):

Գրութեան սկիզբը, Սթալին կը բացատրէ թէ խումբ մը երիտասարդ ընկերներ դիմած են իրեն, խնդրելով իր կարծիքը յայտնել հրապարակաւ , լեզուաբանական հարցերու մասին:

Երիտասարդները դիմաւորաբար ուզած են որ լուսաբանէ մարքսականութիւնը՝ լեզուաբանու – թեան մէջ :

Սպարապետը համեստօրէն կը խոստովանի թէ ինք «լեզուաբան չէ, եւ անշուշտ չի կրնար լրիւ դոհացում տալ ընկերներուն»: Բայց, ուղղակի իր գործը համարելով «մարքսականութիւնը լեզ– ուաբանութեան, ինչպէս ուրիշ ընկերային դիտու– թեանց մէջ», կը յօժարի պատասխանել չարք մը հարցումներու :

Շատ երկար են, խրթին, վարդապետական՝ տրուած պատասխանները եւ կը կարօտին առան – ձին ուսումնասիրութեան :

Կ'առնենք միայն վերջին մասը, որ կը վերա – բերի Նիկոլա Մառի եւ որ կապ ունի մեր նիւ – թին հետ :

Հեռագիրը հաղորդած էր արդէն, բայց ահա յօդուածին բնագիրն ալ կը վկայէ թէ Սթալին պարզապէս ամբաստանագիր մը կազմած է իր հայրենակից՝ վրացի դիտնական Մառի դէմ, որ անվիճելի հեղինակութիւն կը համարուէր մին – չեւ այսօր :

Մառի անունով չէ՞ր որ Երեւանի կեդր· կո – միտէն եւ Գիտութեանց Ակադեմիան խաչեցին երկու ականաւոր ակադեմականներ, Հրաչեայ Ա– ճառեանը եւ Գ· Ղափանցեանը, ուրիշ հայ բա– նասէրներու եւ դիտնականներու հետ :

Աւելի քան մէկ տարի, առտուն կանուխ ար– թնցողը կաթ, այսինքն թոյն կթեց Մառեան ա – ւետարանչէն, ընդդէմ երկու վաստակաւոր դիտ – նականներուն: Ուզեց ապացուցանել թէ, Ա.Ճառ– եան, Ղափանցեան եւ ընկ· ոչ միայն չեղած են Մարքս–Լենինեան լեզուաբանութենէն, այլ եւ հե– տեւած են «ռասսայական» (ցեղապաշտ) վարդա– պետութեան, ծառայելով « իմպերիալիստական » քաղաքականութեան եւն· :

Ժամանակին արտատպած ենք այդ «ռեւոլու– ցիոն» ամբաստանութիւնները, ինչպէս եւ Երե – ւանի Գիտութեանց Ակադեմիային խայտառակ բանաձեւը :

Այժմ լսեցէք Առաջնորդին պատգամը·

— « Ն· Մառ լեզուաբանութեան մէջ մտցուց լեզուի կեղծ, ոչ – մարքսեան տեսութիւնը, պըղ– տորուեցաւ եւ պղտորեց լեզուաբանութիւնը»:

Դեռ առաջին խօսքերն են :

Շ·

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԻՆԶՈՒ ԱՑՍՊԻՍ ԱՆՓԱՐՈՒՆԱԿ

Ընդհանրապէս կը դանդատին ֆրանսահայ հարուստէն: Մանաւանդ երբ կը տեսնեն թէ միւս դաղութներու մէջ մարդիկ մէկ չարժուձեւով մի– լիոններ կը տրամադրեն եւ դպրոց, ազդ· տուն, եկեղեցի կը չինեն :

Եգիպտոսի 30.000նոց դաղութը երկու հսկայ Տուներ կը յանձնէ ի փառս հայ մշակոյթին:«Ճու– սաբեր»ի օրինակը վարակիչ դարձաւ :

Անդին Սուրիա – Լիբանանը ապաքինարան – ներ, կոյրերու յատուկ պատսպարաններ, ճեմա– րաններ, հարիւրեակ մը դպրոցներ , մարզական հսկայ միութիւններ կը պահէ տարիներէ ի վեր, առանց հաշուելու Անթիլիասը, առաջնորդարան – ները եւ ուրիշ ազգային հաստատութիւնները:

Կուսակցութիւնները եւ մամուլն անդամ ա – մէնէն աւելի այդ դաղութներու մէջ է որ ունին սեփական ակումբներ, տպարաններ , սրահներ :

Իսկ երկու Ամերիկաները ոչ միայն իրենք լ– րենց կը բաւեն, այլեւ եղբայրական ձեռք կը կար– կառնեն միւս դաղութներուն:

Այդ նոյն Ամերիկան յաճախ կը դժկամակի օգնել ֆրանսահայ դաղութին, արդար պատճա – ռաբանութեամբ մը:— Ֆրանսահայ դաղութը հա– րուստ է եւ ինքնաբաւ: Իրաւունք չունի դուրսէն օգնութիւն սպասելու :

Նախ մէկ կողմ դնենք կարգ մը կարեւոր հաս– տատութիւնները, որոնց ամէն մէկուն գոյութեան պատճառը դրեթէ անկախ է դաղութին առատա – ձեռնութեան առաքինութենէն: :

Ուսանողական Տունը եւ Ազդ· մատենադա – րանը Պօղոս Նուպարի կը պարտինք: Մուրատեան վարժարանը Մխիթարեան Միաբանութեան եւ բարեկամներու վաստակն է: Դպրոցասէրի չինքը նուէրն է հարուստի մը՝ Քէլէկեան Յակոբ, Մար – սէյլի մայր եկեղեցին՝ ողբացեալ Վահան Խո – րասանճեանի: Փարիզի Հանգստեան Տան հիմը դրուեցաւ չնորհիւ Նանսէնեան նպաստին: Իսկ ինչ որ Ազդ· Տուն կը կոչեն, չենք դիտեր թէ ո – րո՛ւնն է:

Ինչո՞ւ այս անփառունակ պատկերը:

Պարզապէս անոր համար որ ժողովուրդին հազիւ մէկ հինգերորդը հարուստ է, մէկ տասնե– րորդը՝ ունեւոր: Այս երկուքը շատ չեն սիրեր գործ ունենալ Հայու հետ: Իսկ բուն սրտի տէր , ձեռքը բաց հայրենակիցները իրենց խնայածը մի– այն կրնան տալ՝:

Եւ սակայն, դարձեալ անոնց չնորհիւ է որ պատկառելի դումարներ կը ճարուին բազմազան ձեւերով եւ հանդանակութիւններով: Կը բաւէ յի– շել միայն Ներդաղթի միլիոնները :

ՍՕՍԻ

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՎԱՐՁԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ ԹԵԿՆԱԾՈՒՆ , Տոքթ· Քէօյ, Ազդ· ժողովին ներկայացաւ երէկ, ուր – բաթ, վաւերացում ստանալու համար, ըստ սահ– մանադրութեան: Մեծամասնութիւնը ապահով – ուած էր, չնորհիւ զանազան բանակցութեանց :

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ՊԵՐԼԻՆԻ քաղաքապետը յայ – տարարեց թէ խորհրդային չրջանին իշխանութիւ– նը պիտի դադրեցնէ ելեկտրական հոսանքը, Յու– նիս 30էն սկսեալ :

ԿԱԶԻ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐԸ պիտի կրնան մաս – մաս վճարել վերջին հաշուեցոյցը որ կը ներկա – յացնէ չորս ամսուան պարտքերը: Սէնի նահան– գապետը անհրաժեշտ հրահանգները տուած է այս մասին :

« Ի ՀԱՇԻԻ ԹՈՒՐՔԻՈՑ լրտեսութիւն կը կա– տարէին, պատկան նուիրակին աջակցութեամբ»: Այս մեղադրանքը ուղղուած է այն եօթը ամբաս – տանեալներուն դէմ որոնք այժմ կը դատուին Փը– րակայի մէջ: Կ'ըսուի թէ ծածկագիր հրահանգներ կը ստանային Անդարայէն եւ Փարիզէն: Պոլիսը կը համարուի կեդրոն անգլեւամերիկեան լրտեսու – թեան :

ԵԳԻՊՏՈՍԻ նախկին վարչապետը Սրտքը փա – չա, որ 75 տարեկան է եւ Փարիզ եկած էր մէկ ամիս առաջ, հիւանդանոց փոխադրուեցաւ ծանր վիճակի մէջ: Կաթուած՝ աջ թեւին եւ լեղուին վրայ :

ՔՈՐԷԱՅԻ ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ

Մոսկուայի ժխտական պատասխանը

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ՆԱԽԱՏՈՐՄԸ ԿԸ ՌՄԲԱԿՈՆԷ ՔՈ – ՐԷԱՅԻ ԾՈՎԵՋԵՐՔԸ.— ՈՒՐԻՇ ՊԵՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԱԼ ԿԱԶԱԿՑԻՆ Մ· ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒՆ.— «ՊԱՏԵ – ՐԱԶՄ ՉԷ, ԱՅԼ ՈՍՏԻԿԱՆԱԿԱՆ ԳՈՐԾՈՂՈՒ – ԹԻՒՆ».— ՍԷՈՒԼԻ ՕԴԱԿԱՅԱՆԸ ԵՏ ԱՌՆՈՒԱԾ:

Վերջին լուրերու համաձայն, հետզհետէ դալարի կը դառնայ Մ· Նահանդներու միջամտու – թեան արդիւնքը: Հարաւի բանակը, որ խուճապի մատնուած էր, նոր ճակատ մը կազմած է, մայ– րաքաղաքին անկումէն վերջ:Եւ առնուած էԱէռ– լի օդակայանը: Ամերիկացի սպարապետը, զօր· Մէք Արթըր, քննական պտոյտ մը կատարելէ վերջ, ձափոն վերադարձաւ : Հրատարակուած տեղեկութիւնները կ'ըսեն թէ զօրավարը դոհ մը– նացած է ճակատին ընդհանուր կացութենէն: Ա – մերիկեան օդանաւերը վճռական դեր կատարած են վերջին 24 ժամուան ընթացքին, պայթեցնելով Հան դեմին բոլոր կամուրջները: Ամերիկեան տորմիղն ալ անխնայ զարկած է բոլոր կամրջա – ղլուխները, Քորէայի արեւմտեան եւ արեւելեան ափերուն վրայ, խափանելու համար հիւսիսային բանակին դործողութիւնները: Եւ վերջապէս օ – դանաւային ճչմարիտ կամուրջ մը հաստատուած է ձափոնի եւ Քորէայի միջեւ, թեթեւ զէնքեր եւ ռազմանիւթ փոխադրելու համար :

× Հեռագիրը կ'ըսէ թէ զօր· Մէք Արթըր Սուվոնի օդակայանը իջաւ ճիշդ այն պահուն երբ հիւսիսային Քորէայի օդանաւերը կրակ կը տեղա– չին: Զօրավարը անմիջապէս դլխաւոր ռազմա – դաշտը մեկնեցաւ իր անձնական օդանաւով, Սէ– ուլի մօտ :

Տասնըհինդ ժամ վերջը սպարապետը Թոքիօ վերադարձած էր: Դոհ կ'երեւար քննութենէն, բայց չըսաւ թէ հարաւ· Քորէայի զօրքը պիտի կրնա՞յ դիմանալ կամ թէ ամերիկեան ցամաքա – չին զօրք ալ պիտի դրկէ՞: Իր առաջին հրամանն եղաւ անխնայ ռմբակոծել Հան դետին բոլոր կա– մուրջները, վիթխարի օդանաւերով, որպէսզի հիւսիսային Քորէայի բանակին հրամայլերը չկա– րենան վերսկսիլ իրենց յառաջխաղացութիւնը դէպի հարաւ :

Հինդշաբթի ամբողջ օրը ամերիկեան օդային եւ ծովային ուժերը ռմբակոծեցին հիւս· Քորէայի դինուորական դիրքերը, դիւրացնելով Քիմփոյի եւ դլխաւոր օդակայանին վերադրաւումը :

× Ամերիկեան թերթերը կը դրեն թէ զօր· Մէք Արթըր իր թռիչքին առեն իջաւ մինչեւ մէկ մղոն հեռու Սէուլէն, որ կը դտնուի հիւս· բա – նակին ձեռքը: Զօրավարը եւ իր հետեւորդները պահ մը խորասուզուեցան անտառին մէջ: Զօրա– վարը աւելի քան մէկ ժամ տեսակցեցաւ հարաւ· Քորէայի նախագահին՝ Սինկման Ռիի եւ ամերիկ– եան դեսպանին հետ: Ճամբուն վրայ խոնուած էին բազմաթիւ փախստականներ : Տեսակցութիւնը տեղի ունեցաւ հին դպրոցի մը մէջ, վտանդաւոր պարագաներու տակ: Թռիչքի պահուն իրենց դի– մացն ելան հիւս· Քորէացիներու օդանաւերը, բայց ամերիկացի օդաչուները յաղողեցան խու – սափիլ մեծ վարպետութեամբ, սաւառնելով ցա – ծէն, հովիտներու եւ անդունդներու մէջ: Երբ օ– դանաւէն վար կ'իջնէին, հանդիպեցան ուրիշ վեց թշնամի սաւառնակներու, բոլորն ալ սովե – տական դրութեամբ: Զօրավարը, որ 75 տարեկան է, օդանաւէն ցատկեց դեսպանին հետ եւ անհե – տացաւ բրինձի դաշտերուն մէջ, մինչ թշնամին կրակ կը տեղար :

× Նախագահ Թրումըն լուսաբանութիւններ հաղորդելով լրագրական ասուլիսի մը առթիւ, յայտարարեց·— «Մենք պատերազմ չենք մղեր, այլ պարզապէս ոստիկանական գործողութիւն մը կը կատարենք հիւսիսի աւազակներուն դէմ, հա– մաձայն Ազգաժողովի դաչինքին»: Ցետոյ վստա – հութիւն յայտնեց թէ պիտի պահպանուի հարա – ւային Քորէայի անկախութիւնը, չնորհիւ ամե – րիկեան աջակցութեան, բայց մերժեց խօսիլ ռազ– մավիտական ծրագիրներու մասին:

× Աւստրալիոյ վարչապետը յայտարարեց թէ նաւատորմը պիտի աջակցի Մ· Նահանդներու ծովային ուժերուն: Նոր Զելանտան ալ խոստա – ցաւ օդնել: Պելժիոյ եւ Հոլանտայի կառավարու– թիւնները յայտարարեցին թէ պատրաստ են դոր– ծադրելու Ապահովութեան Խորհուրդին յանձնա– րարութիւնը մասնակցելով դինուորական դործո– ղութեանց :

Խ· ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՊԱՏԱՍԽԱՆԸ

Մոսկուայի անթելը հաղորդեց թէ՝ համաձայն կառավարութեան հրամանին, պ· Կրոմիքօ Յու – նիս 29ին իր մօտ հրաւիրելով ամերիկեան դես – պանը, հետեւեալ յայտարարութիւնն ըրաւ ·

— « Համաձայն խորհրդային կառավարու – թեան ստացած վստահելի տեղեկութեանց, Քո – րէայի դէպքերը ծագած են իբրեւ հետեւանք հա–

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

ՀԱՅ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ ՄԸ

ԿԸ ՑԵՂԱՇՐՋԷ ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՄԻՏՔԸ
300 ՏԱՐԻ ԱՌԱՋ

Ե.

Նախ՝ ամէնէն անմեղ քննադատութիւնը, զոր կը կատարէ Տօքթ. Հէօֆկէր՝ քիչ մը հեղնանքով և քիչ մը ցաւով. «Իր երիտասարդ տարիքին մէջ մեռաւ այն որ կը յաւակնէր թէ գտած է միջոցը մարդկային կեանքը երկարելու աւելի քան հարիւր տարի »:

Այստեղ հեղնանքը ճակատագրապաշտութիւն կը մատնէ, այլ մանաւանդ հաւատք մը թէ կա – րելի չէ փոխել բնութեան օրէնքները: Իսկ ցաւը կը բխի համակրանքէն, տաղանդաւոր երիտասար– դին մահուան դէմ ընդվզումով մը զօրացած:

Բայց եւ այնպէս, պէտք է գատարել ճշդում մը: Գէորգ Հայկազն դեղագրի մարդ չէր,— ես պիտի չզրաղէի իմով, ոչ ալ պիտի պարծենայի իր անունով, եթէ դեղագրի մարդ ըլլար՝ առաւել կամ նուազ յաջող դարմանումներու պատմու – թեամբ: Գէորգ Հայկազն մեծ է իբրեւ հեղինակ բժշկական – փիլիսոփայական տեսութեանց , իբ– րեւ միտք :

Արդարեւ, երբեք բարեկամ չէր դեղերու: Ինչպէս բոլոր դարերու բոլոր մեծ բժիշկները: Այն տեսակէտով թէ դեղաբանութիւնը չէ որ մեծ բժիշկ կը չինէ, այլ առողջաբանութիւնը: Ատոր համար է որ ըսուած է,— հի՛ն խօսք է·— «Բժիշ– կը հաղուագէպ է որ բժշկէ, երբեմն կը յաջողի ամոքել միայն, այլ սակայն մի՛ չտ կը մխիթարէ»:

Այս հին առածը, եթէ բժշկութեան կատար– մխիթարութեան մը պաշտօնը միայն, չկարծէք թէ սկեպտիկ բժիշկի մը պարզ բանաձեւն է բժշկական դիտութեան առաքելութեան մասին: Ան կ'արտա– յայտէ դարերու խմաստութիւնը: Եկեր են ու դա– ցեր մեծ դիտնականներ եւ սակայն մարդկային մարմինը չէ տուած իր գաղտնիքները: Անհո՛ւն ուժերու աղբիւր մըն է մարդկային մարմինը : Ինչ որ, այսօր, կ'անուանենք հող (terrain), դի – տէ՛ք թէ ի՛նչ է,— այդ բառով կ'ուզենք յատկա– նշել մարդկային մարմինին թաքուն եւ հրաշալի ուժերէն մին, որուն պայքարը, ախո՜ս, յաճախ կը դժուարացնենք դեղ կոչուած նիւթական ռա – միկ միջամտութեամբ: Եւ ի՛նչ կ'ըսեն արդի բը– ժիշկները, հետեւողութեամբ անմահ Գլօտ Պէռ – նարի.— « Մեծագոյն բժիշկը հողն է, մանրէ կոչ– ուած հրէշը բան մըն ալ չի կրնար ընել՝ եթէ դուք չտկարացնէք հողը(*): Արդ, որպէսզի հզօր մնայ հողը, սորվեցէք եւ սորվեցուցէք առողջապահո– թիւն»: Այս տեսութեամբ՝ հիմա բժիշկներ կան, որ կը յայտարարեն թէ հիւանդ մանուկ մը բժշկե– լու համար՝ պէտք է նախ դարմանել այդ մանու– կին... եօթը պորտ նախորդող սերունդը (ascen– dance): Նիւթէս չատ պիտի հեռանայի, եթէ ուզէի քննադատել Փասթէօրի պայքարը մանրէներուն դէմ ու ... կենսանիւթերուն :

Եւ յետոյ, մանրէներն ալ ունին իրենց թա – քուն կեանքը: Անոնց «իմաստութեան» մասին դը– րել՝ պիտի նշանակէր հատոր մը պատրաստել : Այսքանը միայն ըսեմ թէ մանրէն ալ ունի իր հա– կազդեցութիւնները, եւ դիտէ պաշտպանուիլ դե– ղին դէմ: Սիւլֆամիտները, սկզբնական օրերուն, սարսափ պատճառեցին մանրէներուն, բայց չու – տով երեւան եկան դիմադրական կոչուած (résis– tant) մանրէներ: Փրոֆ. Կուժրոօ, քանի մը ամիս առաջ, բժշկական Ակադեմիային առջեւ դեկու – ցում մը կարդալով , թախանձագին կը խնդրէր բժիշկներէն՝ փէնիսիլլին չգործածել յումպէտս , որովհետեւ մանրէները դիմադրական ցեղեր կը ստեղծեն չուտով: Թողէք որ մարմինը ինք պայ– քարի, եւ «փէնիսիլլին»ով միջամտենք այն ատեն՝ երբ մարմինը մատնուած է յուսահատութեան: Բայց ո՞վ մտիկ կ'ընէ,— հիւանդին առջեւ հրա – շագործ երեւնալու ցանկութեամբ, յաճախ հի – ւանդին իսկ փափաքով, բժիշկը հիմա կ'աչխատի փրկարար ցաւերն իսկ լռեցնել, իսկ վիրաբոյժը՝ երիտասարդ արգանդը հանել նետել, որո՞ւն հոգը թէ, եաքէն, այդ ամէնուն մեղքը պիտի քաւէ մարմինը :

Եւ ի՛նչ կ'ըսէ Գէորգ Հայկազն, երեք դար – րու ետեւէն, այն բժիշկներուն, որոնք չատ դեղ կը գրեն կամ մեծ վստահութիւն ցոյց կուտան դե– ղերուն. «Անժամանակ կամ չարունակական ձեւով տրուած դեղերը կ'այլասերեն հիւանդութիւնը եւ կը ստեղծեն այնպիսի փոփոխութիւններ, զոր

(*) Մահացու հիւանդութիւն մը կայ, որ կը կոչուի ածխախտ (charbon),— կենդանիներէն կը փոխանցուի մարդոց: Դժուար է բուժել, շա՛տ կը մեռնին կենդանիները այս հիւանդութեամբ՝ երբ վարակուին: Հաւը չի վարակուիր, սակայն: Ածխախտին մանրէն կերցուցէք, հաւին հոգն անգամ չէ: Ջուրը դրէք հաւին ոտքերը,— անմիջապէս կը վարակուի: Վարակուելէն ետքը, մեռնելու դա – տապարտուած պահուն, չորցուցէք ոտքերը, եւ հաւը կ'առողջանայ :

Մեր մարմնոյն մէջ եւս՝ ի՛նչ ուժեր կան, ո– րոնց աղբիւրը գտնելով՝ կրնանք հրաշքներ գոր– ծել անպայման :

ՕՐՈՒԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

Եւրոպայի քաւարիւն

Միջերկրական ծովը՝ ինչպէս իր պատմու – թեան բովանդակ ընթացքին, այսօր ալ կը հան – դիսանայ աշխարհի քաղաքականութեան առանց– քը: Արեւելքի եւ Արեւմուտքի միացման պիծն է ան: Իր 2200 մղոն տարածութեամբ կ'իյնայ ճիլպ – րալթարէն մինչեւ Սուէզ, միացնելով Եւրոպան Ափրիկէի : Անոր ափերուն վրայ կը բնակին տաս– նըեօթ ազգեր, բարդաւած բնութեան պարգեւած բարիքներով: Ան բանալին է Եւրոպայի :

Այս բոլորէն յետոյ պարզ է հետեւցնել թէ՝ ինչու համար Միջերկրականը կը կազմէ աշխարհի դիւանագիտութեան առանցքը, թատերավայրը եղբայրասպան կռիւներու , պետական հարուած– ներու քաղաքային ու զինուորական թափան – ցումներու :

Միջերկրականի բանալին իր ձեռքերուն մէջ ամուր բռնած էր Մեծն Բրիտանիան, մինչեւ վեր– ջին Աչխարհամարտը, չնորհիւ իր վիթխարի նա– ւատորմին: Եւ դաչինքներ կնքելով միջերկրական– եան պետութիւններու հետ , ապահովելով ա – նոնց պաշտպանութիւնը: Այսպէս պաշտպանելու համար նաեւ իր անսահման կայսրութիւնը, մին– չեւ հեռաւոր Հնդկաստան, Ափրիկէ :

Ի զուր չէ որ Մուսոլինիի օրով Իտալացինե– րը, արդարացնելու համար իրենց ծաւալողական քաղաքականութիւնը, Միջերկրականը կը կոչէին « Մեր Ծովը» :

Առանց հաստատուն վիճակի մը Միջերկրա – կանեան աւազանին մէջ, կարելի չէ ո՛չ ազգերու ինքնորոշում, ոչ համաչխարհային առեւտուր եւ ոչ ալ խաղաղութիւն :

Երկրորդ աչխարհամարտէն ի վեր փոխուած են դերերն ու դիրքերը: Միջերկրականեան եր – կիրներէն ոմանք, մասնաւորաբար պալքանեան պետութիւնները, որոնք նախապէս կը դառնային Արեւմուտքի չուրջը, հիմա հարկադրաբար մտած են Մ. Միութեան տիրապետութեան տակ: Եւ դարաւոր երազը ցարական Ռուսիոյ վարիչներուն, — մտնել տաք ջուրերը— այսօր չատ աւելի լըր– ջօրէն կը հետապնդուի եւ իրականութիւն կը դառնայ բոլշեւիկ Ռուսիոյ վարիչներուն կողմէ: Ատոր համար անոնք ունին հաստատուն կռուանններ :

Միջերկրականի տիրելու համար անհրաժեշտ է ունենալ ուժեղ նաւատորմ: Անգլիան, ինչպէս ըսինք, թէեւ տակաւին որոշ չափով մը այդ ջու– րերուն մէջ կը պահէ իր գերազանցութիւնը, չունի սակայն երբեմնի գերակչիռ դիրքը: Այժմ ստեղ– ծուած է ուժերու տարբեր դասաւորում: Արեւել– եան եւ Արեւմտեան մրցակցութիւնն է, որ ինչ– պէս միշտ կը գործէ, այս անգամ իբրեւ գլխաւոր գերակատար ունենալով՝ մէկ կողմէ Մ. Միու – թիւնը, միւս կողմէ Մ. Նահանգները: Երկու ա– հաւոր ու հակոտնեայ աչխարհներ, որ տենդագին

տգէտ (ignorant) բժիշկը կը չփոթէ հիւանդու – թեան իրական ախտանչաններուն հետ, մինչդեռ անոնք արդիւնքն են իր անխոհեմ դարմանումին»:

Ի՛նչպէս չհիանալ հայ մեծանուն բժիշկին ի– մաստութեան վրայ: Այս տողերուն պատճառած հիացումը աւելի մեծ է քան հին կամ նոր դեղի մը կատարած հրաչքը՝ յաճախ ժամանակաւոր:

Եթէ Գէորգ Հայկազն իրապէս մտածած է եր– կարել մարդկային կեանքը աւելի քան հարիւր տարի, կը կարծեմ թէ իր հաւատքը կը դնէր ոչ թէ դեղաբանութեան, այլ միայն առողջաբանու – թեան մէջ: Վասնզի փիլիսոփայ բժիշկ մըն էր , արդի բժշկութեան հետ համերաչխ, եւ ինչպէս կ'ընդունուի՝ բնախօսական վերջին դիտերուն թե– լադրիչ: Ահա թէ ինչո՛ւ կը մերժեմ Տօքթ. Հէօ – ֆկէրի քննադատութիւնը :

Երկրորդ քննադատութիւնը, աւելի խիստ եւ դաժան, կ'ուղղուի Traité de la force motrice գրքին առթիւ: Մուսափելու համար մասնագիտական խո– թին բացատրութիւններէ, ըսեմ միայն թէ այս գրքին մէջ կը պաչտպանուի solidisme տեսութիւ – նը՝ որ կ'ըսէ·— « Կարծր մարմիններու կրած ախ– տաբանական փոփոխութիւնները արդիւնք են ու– ղեղափառ կոչուած թաղանթին (méninges) ծփան– քին»: Այս տեսութիւնը, որ մեքենագիտական ալ կը կոչուի, չի կրնար տոկալ քննադատութեան , եւ սակայն պատրուակ ծառայեց Գէորգ Հայկազ– նը հարուածելու: Առաջին յարձակումը գործեց Հոլանտացի բժիշկ մը, Նէլլըն: Երկրորդը՝ Սե – նաք: Երրորդը՝ քիմիագէտ Փոլի, որ իր քննա – դատութիւնը հասցուց անպատկառութեան աստի– ճանին: Եւ այնուհետեւ բժշկութեան պատմու – թեան հեղինակները իւրացուցին ու կրկնեցին նոյն քննադատութիւնները՝ առանց ... կարդալու Գէորգ Հայկազնը, ինչպէս է սովորութիւնը :

Արդ, այժմ կը հաստատուի թէ յիշեալ գիրքը գործն է... Քասալիչի բժիշկին, եւ ոչ երբեք Գէորգ Հայկազնի : Սկիզբը ըսի թէ հայ երիտա – սարդ բժիշկը հիացող մըն էր Հիպոկրատի, հա– մակիր՝ humorismeի, ուրեմն հակառակ solidismeի: (Մնացեալը յաջորդով) Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

աչխատանքի են լծուած, յանուն աչխարհի խա – ղաղութեան: Սուէզին մէջ տնտեսական չահեր կան: Միութեան մէջ տնտեսական չահեր եւ ինքնապաչտպանութիւն: Դոյութեան պայքար: միւս աչխարհակալութիւն : Ճակատագրական

Դժբախտ մարդկութիւն : Ճակատագրական դասաւորում փոքր ազգերու, որոնց սրտին ու մտքին վրայ կախուած կը մնայ դամոկլեան սու– րը, պատրաստ մխուելու, փոքրիկ ընդվզումի մը պարագային: Կը թուի թէ աչխարհը այսքան չէր սարկացած, չէր կորսնցուցած իր տնական խո – յանքը, որքան մեր օրերուն: Եւ այս չնորհիւ վարդապետութեան մը, որուն նչանարանն է «ճն– չուած ժողովուրդներու ազատութիւնը»:

Նախկին երանելի օրերուն ալ ժողովուրդները կ'ունենային թիւրիմացութիւններ , սահմանային վէճեր, պատերազմներ, սակայն կարելի կ'ըլլար սահմանափակել ազէտը՝ չէզոք պետութիւններու միջամտութեամբ, կամ իրաւախոհութեան հրա – ւիրելով կռուող կողմերը: Մինչդեռ հիմա Միաց– եալ Ազգերու կազմակերպութիւնն անգամ մատ – նուած է անզօրութեան, եւ կը դործէ Մ. Մի – ութեան չարաբաստիկ վեթօն:

Դիրքերը դրաւուած են արդէն :Ամենօրեայ մամուլը կ'արձանագրէ չունդալից մանրամասնու– թիւններ: Անխուսափելի՞ է բախումը: Ատոր պա– տասխանը վեր է մեր հասողութենէն եւ դուրս՝ մեր նիւթէն: Ամէն պարագայի մէջ, հրատապ հանդամանք ունի Միջերկրականի տիրապետու – թեան խնդիրը, Արեւելքի եւ Արեւմուտքի միջեւ:

Մ. Միութիւնը իր Սեւ Ծովեան ափերը պատ– նիչած է արբանեակ Ռումանիայով եւ Պուլկա – րիայով: Չնորհիւ այդ խարիսխներուն կը ձգտի թափանցել Միջերկրական:

Ատոր հետեւանքներն են Նեղուցներու վէճը Թուրքիոյ հետ, Ալպանիոյ դրաւումը, Եուկոսլա– ւիոյ դէմ սարքուած պայքարը, Թրիէսթէի խնդի– րը, Ցունաստանի աւելի քան երկու տարի տեւող եղբայրասպան կռիւները: Նոյն նպատակին կը ծառայեն Ֆրանսայի, Իտալիոյ եւ հիւսիսային Ափրիկեան երկիրներուն մէջ սարքուած համայ – նավարական պարբերական խլրտումները, Սպա – նիան սանձելու առաջարկները, եւն. եւն.:

Մ. Միութիւնը կ'ունի այս բոլորը, վստահ ըլ– լալով որ անգամ մը իր ձեռքերուն մէջ. առնելէ վերջ Միջերկրականի տիրապետութիւնը, պիտի թափանչէ արեւմտեան Եւրոպային ալ անդին, ճամբայ պիտի բանայ Հնդկաստանի դաղափարա– կան դրաւման: Պիտի խեղդէ ու դրաւէ արեւմուտ– քի քարիւղը՝ այնքան անհրաժեշտ ազատ ազգե – րու ճարտարարուեստի զարգացումին համար: Եւ վերջապէս իր ծովային ուժը պիտի դարձնէ դէպի Ատլանտեան ու Խաղաղական Ովկիանոսները :

Արեւմուտքը ի՞նչ միջոցներով կրնայ հակադ– դել համայնավարներու այս սադրանքներուն :

Ամերիկեան թերթի մը աչխատակիցը ընդար– ձակ յօդուածաչարքով մը կը թուէ այն հակամի– ջոցները, որոնք կրնան ի դերեւ հանել Մ. Միու – թեան մտադրութիւնները :

Ամենադլխաւորն է մչտական ներկայութիւնը կարեւոր նաւատորմիղի մը Միջերկրականի աւա– զանին մէջ: Անոր ներկայութիւնը հոգեբանական ազդեցութիւն պիտի ըլլայ Միջերկրականի ազատ երկիրներուն վրայ, եւ քաջալեր պիտի հանդիսա – նայ պահելու իրենց անկախութիւնը: Անոնք կը խորանան իրենց համոզումին մէջ, թէ Մ. Նա – հանդներու կառավարութիւնը երբեք թոյլ պիտի չտայ որ աչխարհը դրաւուի բոլշեւիկներու կողմէ:

Նոյն վստահութիւնը նաեւ տարբեր երկիրնե– րու հայրենասէր բնակիչներուն վրայ, որոնք նոր ուժ ու կորով պիտի ստանան՝ բարձր բռնելու համար իրենց ազգային դրօշը :

Այս կերպով կը յուսան սանձել յարձակողա – կան ախորժակները, ինչպէս տեղի ունեցաւ Ցու – նաստանի քաղաքային կռիւներուն ատեն, վկա – յութեամբն իսկ դերի բռնուած յոյն ապստամբ – ներու :

« Ակներեւ է որ մեր մարտանաւերը մէկ մէկ փուչ են, մխուած համայնավար տենչանքներու կողերուն վրայ »: Ու ամերիկացի մասնագէտ յօդուածագիրը կ'առաջարկէ՝ չարունակել Թուր – քիոյ եւ Ցունաստանի տրուած նիւթական եւ զին– ուորական օժանդակութիւնը, Սպանիան եւս առ– նել Ատլանտեանի դաչինքին մէջ, օդանաւային կայաններ հաստատել հիւսիս. ափրիկեան ափե– րուն վրայ, ինչպէս եւ սերտ գործակցութիւն Ի – տալիոյ եւ Ֆրանսայի զինուորական ուժերուն մի– ջեւ :

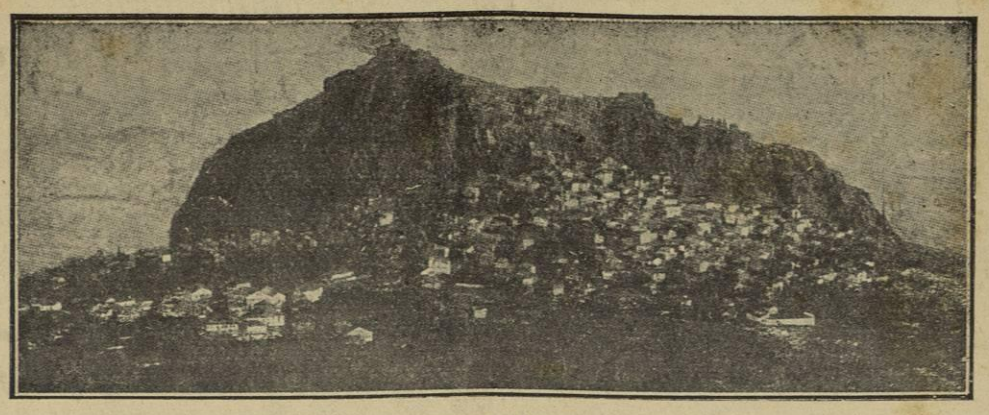
Ըստ յօդուածագրին, Միջերկրականը 1946 Սեպտ.ին մինչեւ այսօր պաչտպանուած է չնոր – հիւ Ամերիկայի 6րդ նաւաթաժնին, որուն հրամա– նատարն է ծովակալ Գօնըլլի, ցամաքային սպա – յակոյտի կեդրոն ունենալով Լոնտոնը :

— « Անցան տագնապալից պահերը Իտալիոյ, Ցունաստանի, Թուրքիոյ եւ հիւսիսային ափրիկ – եան ափերուն: Այս յաղթանակին կարեւոր մէկ մասը կը պարտինք 6րդ նաւաթաժնի «զորչ դիւա– նագէտներուն»: Ատոնց վրայ աւելցուած նոր մար– տանաւեր , զօրացած օդային ու ցամաքային ու – ժերով , պիտի կրնան բաց պահել Կատոյա Ծովը»:

Ա. ՀԱՒԻԼԵԱՆ

ԽՈՒՄԲ ՄԸ ՌԱԶՄԻԿՆԵՐ.— Տէր Ստեփան Հինյ·կարիճեան, Շապուհ Օզանեան, (Ծծիկի Շապուհ), Գարեգին Թորգոմեան, Սեդրակ Պալեան (Պուսէյիտցի), Գէորգ Թուքեան (Պուսէյիտցի), Հայկազուն Խրպլեան (ողջ), Սեփոն Տէր Ներսէսեան, Հաճի Վահան Ղարիպեան :

ՇԱՊԻՆ ԳԱՐԱՀԻՍԱՐԻ ՊԱՏՄԱԿԱՆ ԲԵՐԴԸ

ՇԱՊԻՆ ԳԱՐԱՀԻՍԱՐԻ ՀԵՐՈՍԱՄԱՐՏԻ ՏԱՐԻ – ԴԱՐՁԻՆ ԱՌԹԻՒ (1895 — 1915)

1915ի ընդհ· տեղահանութեան բարբարոս յղացումը Թուրքին, իր տարողութեան ծանրու – թեամբ սուսերի մէջ թողուց 1895ի կոտորածը : Բայց, մեզ՝ տարէցներուս համար բարոյական պարտականութիւնն է յիշել այդ օրերու մեր արի հայրենակիցները որոնք ծառացան թուրք խու – ժանին դէմ եւ թոյլ չտուին անոր, որ գործադրէն իրենց ծրագիրը :

1915ի մեծ աղէտին եւ հերոսամարտի կենդա– նի վկաները այսօրուան, որոնք մանուկներ էին այդ օրերուն, երբ կը պատմեն զանազան դրուագ– ներ, մտովի կապ մը կը տեսնեմ 95ի եւ 15ի մի – ջեւ :

Առաջին կոտորածը ծայր տուաւ Տրապիզոնէն 28 Սեպտ· (հին տոմար, 5 Հոկտ·) Բարերդ եւ 8 Հոկտեմբերին լուր ունեցաւ Շ· Գարահիսար : Հոկտեմբեր 9ի երկուշաբթի Երզնկա , 11 Հոկ – տեմբեր Կերճանիս (Գարահիսարի եւ Երզնկայի մէջտեղ) : Գարահիսարցիները անմիջապէս սկսան կազմակերպուիլ : Կազմուեցան զանազան յանձնա– խումբեր զբաղելու համար անհրաժեշտ գործե – րով, զին· մարմին, մատակարարութիւն , փո – խադրութիւն եւն· :

Կռիւը սկսաւ Հոկտեմբեր 15ի կիրակի օրը :

Ժողովուրդը համախմբեցին եկեղեցին, եւ եր– կու «Թաչխան»ները : Մատակարարութիւնը յանձ– նուեցաւ Աւետիս Սահակեանի (հայրը 15ի նահա– տակ Շ· Ծ· վարդապետի) կռուի դեկավարու – թիւնը — Հին Թաչխանի տանիքէն — յանձնուե – ցաւ Ղուկաս Տէվէյեթեանի, Ֆելեկի Թորոսի, Նչան Պարոնվարդենի, Նազարեթենց տղոց , երկու Նիկողոս Օզանեաններու, Նչան Մարկոսեանի եւն :

« Նոր Թաչխանի» կռուողներն էին·— Տէր Սրապիոնեան Ալիքան, Պարոնվարդեան Գրիգոր, Տիգրան, Պաղտասար եւ 5ի չափ կռուողներ՝ դե – կավարութեամբ Դանիէլ Զավուշի խումբէն խըմ– բապետ Գալուստ Աղբարին :

Վարի թաղի պաշտպանութիւնը յանձնուած էր Թէօփէօրկէցի Բարսեղի, Նազարէթ Խոտիկ – եանի, Աբսէն Զէքէնեանի, որոնք առիւծի պէս կռուեցան, իրենց հետ ունենալով Վէհրեեան եղբայրները , Մարկոսեան եղբայրները, Հմայեակ Թոփուզեան եւ ուրիշներ : Ո՞ր մէկ քաջը յիշել : Ո՞ր գրիչը կրնայ հարազատ պատկերը տալ անոնց գործին, գծել անոնց սրբազան դէմքերը որոնք կը չողային մութին մէջէն անդամ : Անոնց աչքե – րուն մէջ կարծես կը կարդացուէր անձնուրացու– թեան ոգին :

Թամզարայէն եկող խուժանը — ամէնէն վայ– րենին — կը կարծէր յարձակիլ քաղաքին վրայ , ջարդել ու թալանել, բայց Քէմալեաններու տու– նէն (ամէնէն խոցելի կէտը) դիմադրութիւնը ա – նակնկալի բերաւ զիրենք : Հոն էին Տիգրան Քէ – մալեան, Թէոսին Գէորգը (որուն եղբայրը՝ Դա– րեգին քանի կախուածներէն մէկն էր) եւ 15ի չափ մարտիկներ :

Հեռաձայնի պաշտօնը կը կատարէին կիները, լուր հասցնելով պատուհան, պատուհան, փողոց փողոց :

Թուրքերը յուսահատած էին : Տեսան որ պի – տի չկրնան ընկճել մեր հերոսները, դիմեցին կեղ– ծիքի : Լուր ղրկեցին եկեղեցին, պինուորական մարմնի դեկավարութեան, ըսելով թէ հանդիստ պիտի թողուն զիրենք, խուժանը հեռացուցած պիտի թողուն զիրենք, խուժանը հեռացուցած ենք եւն· : Առաջնորդական փոխանորդ Ռեթէոս քհնյ· Տէր Գէորգեան առանց թուլնալու, վարեց բանակցութիւնները ձեռնհասօրէն ու վճռական :

Թուրքերը տեսան որ ղլուխ պիտի չկրնան ել– լել, Սերասոիայէն յայտնի ջարդարար Մէհրալին հեռագրով ուղած են : Ան ալ չորս օրէն եկած է : Այդ օրը կիրասոնէն Գարահիսարի կառավարիչը Իպրահիմ Հագդը փաչան եկած էր : Լուրջ եւ բարի պաշտօնեայ մը, անմիջապէս խուժանը ցրուելով ,

ՋԱՑՆԵՐ ԳԱԻԱՌԷՆ

ՌԱԶՄԻԿՆԵՐՈՒ ՀԱՆԴԷՍԸ

ՄԱՐՍԷՅԼ, 26 Ցունիս, «Ցառայ»·— Նախկին կամաւորներու եւ Ռազմիկներըու Բարեկամական Միութեան Պոմոնի մասնաճիւղը Ցունիս 24ին կազմակերպած էր երեկոյթ – պարահանդէս մը , ի նպաստ նահատակ ռազմիկներու որբերուն եւ այրիներուն : Առաջին անգամ էր որ մասնաճիւղը հրապարակ կուգար, իր այս ձեռնարկով : Ուրեմն կ'արժէր որ գաղութը իր ստուար մեծամասնու – թեամբ պատասխաներ իրենց կոչին : Դժբախտա – բար շատ մը ծանօթ դէմքեր կը փայլէին իրենց բացակայութեամբ :

Օրուան նախագահն էր Լեգէոնականներու ընդհ· քարտուղարը, Պ· Վահրամ Միսթիք, որ իր բացման խօսքին մէջ ցաւով դիտել տուաւ թէ Պոմոնը չարդարացուց մեր ակնկալութիւնը : «1914ին երբ մենք կրկէս նետուեցանք ու զոհա– բերեցինք մեր արիւնը կեանքի գնով, ըրինք դի – տակցօրէն, առանց սակարկելու : Մենք կռուե – ցանք հայ ժողովուրդի փրկութեան եւ Հայաս – տանի ազատագրութեան համար »:

Ապա յայտարէր գործադրութեան անցնելով, թեմ հրաւիրեց Ս· Աննի Նոր Սերունդի երկսեռ երգչախումբը ղեկավարութեամբ Պ· Հ· Համբար– ձումեանի : Բացումը կատարուեցաւ «Մարսէյեզ – ը»ով եւ «Բիմ փորոտան»ով : Օր· Թադոյեան ար– տասանեց երիտասարդ բանաստեղծ ընկեր Ա· Ծա– ռուկեան «Ուխտ Աբարատին»ը, խոր յուզումով , ընկեր Դր· Ֆինտիրեան իրեն յատուկ առոգա – նութեամբ արտասանեց «Դեղօն Ռազմիկին»ը, Վ· Միսթիքէ : Պ· Ս· Զէօրէքճեան ընկերակցու– թեամբ իր աշակերտներէն Պ· Եդ· Ղազէրեանի , զոյգ լութակով զեղեցիկ կտորներ նուագեց մէջ ընդ մէջ (Ֆրանսերէն եւ հայերէն) : Մենեջմէնց Օր· Սէրխնկիւլեան «Հէյլան»ը եւ «Մեր պարտիզամբ» : Արտասանեց նոյնպէս Թումանեանի «Խրճիթ»ը :

Նախագահին հրաւէրով թեմ բարձրացաւ Ն· Կ· եւ Բ· Մ· նախագահ Պ· Շ· Տիրան Թէքէեան որ չնորհակալութիւն յայտնելով կազմակերպիչ յանձնախումբին, նիւթապէս եւ բարոյապէս սա– տարողներուն, նուիրատուներուն , համառօտակի թուեց Մարսէյլի եւ արուարձաններու մաս – նաճիւղերուն թիւը եւ անդամներուն քանակը, ու ըսաւ ·

— «Մենք կռուեցանք Ֆրանսական դրօշին տակ, ոչ միայն Ֆրանսայի , այլեւ հայ ժողովուրդի, Հայաստանի ազատագրութեան եւ անկախութեան համար, անոր գոյութեան եւ յարատեւման, կի – լիկիոյ ազատութեան համար :Մենք ճչմարիտական ենք եղած Ֆրանսահայ գաղութի եւ կառավարու– թեան միջեւ : Եթէ Ամերիկայի եւ զանազան եր – կիրներու մէջ արձանագրուած կամաւորները կա– րենայինք մէկ դրօշի տակ համախմբել, կարեւոր ուժ մը ներկայացուցած կ'ըլլայինք Կիլիկիոյ մէջ : Մենք ալ ունեցանք թերութիւններ, որոնք պէտք չէ կրկնուին, երբ յառաջիկային կրկին առիթը ներկայանայ» :

Պ· Թէքէեան հակառակ իր հայերէնին տկա – րութեան կրցաւ դեղեցկօրէն ամփոփել իր մտքե– րը, խոր տպաւորութիւն գործելով :

Խումբ մը երիտասարդներ շատ յաջողապէս բեմադրեցին «Հնարամիտ վարձակալը» դաւեչոը :

Հայերուն ալ հրամայած է խանութները բանալ : Այսպիսով վերջացաւ Շ· Գարահիսարի ինքնա – պաշտպանութեան կռիւը : Միայն քաղաքէն հե– ռու Քիւփէլի թաղին 51 տուները աւարի տրուե – ցան, բայց մենք այդ կռուին մէջ յաղթական ե– լանք :

Փառք մեր հին եւ նոր հերոսներուն յիշա – տակին :

ՍԱՐԳԻՍ ՏԻՎԼԻԹԵԱՆ

ԾԱՌԱՅԻ տարածման համար

Փարիզի արուարձաններէն բարեկամ մը հա– զար Ֆրանք կը տրամադրէ «Ցառայ»ի տարածման Ֆոնտին :

Գաւառէն ընթերցող մը՝ հինգ հազար Ֆր· :
Պրիւսէլէն ընկեր Հ· Աղասեան՝ 3500 Ֆրանք :

ԱԶԱՏԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ

ՇԱՎԻԼ·— Մենք ալ տօնեցինք Մայիս 28ի տարեդարձը, թէեւ քիչ մը ուշ, բայց անուշ :

Երբ «մենք» կ'ըսեմ, հասկնալի է անշուշտ դա– ղութին գիտակից մասը, իրրեւ յառաջապահ ունե– նալով միշտ Հ· Ց· Դաշնակցութեան խումբը,«Ար– ղութեան» որ կազմակերպիչն եղած է այս ազ – գային տօնին ալ, քանի որ ուրիշներ կը քաշուին իրենց պատեհանը, այս կամ այն պատրուակով : Թէեւ Տօնը նոյնքան համազգային է որքան Ազ – բիւրեան սպառնալը, ինչպէս իրաւամբ դիտել տը – ւաւ օրուան նախագահը :

Բանախօսն էր ընկեր Ս· Թորոսեան, որ հա– մառօտակի պատմեց անցեալ դէպքերը, իրրեւ ա– կանատես, մանաւանդ Ղարաքիլիսէի ճակատա – մարտը որ իրաւամբ կրնայ կոչուիլ երկրորդ Ա· – ւարայր մը նոր Վարդաններու հերոսական մար – տնչումներով :

Գեղարուեստական բաժինն ալ յաջող էր , ղե– կավարութեամբ Պ·Մեսրոպեանի,— խմբերգներով , մեներգներով եւ արտասանութիւններով, (Իսիչն ընկեր Սերոբեան եւ Օր· Օղտաեանի կողմէ, Շա– վիլէն՝ Նոր Սերունդէն Օր· Աննիկ Մկրտիչեան , Աստղիկ Բէօսէեան, Սրբուհի Ղազարեան ,Մաուի Սարգիսեան եւ Պ· Ցարութիւն Մկրտիչեան) :

Խօսեցաւ նաեւ Նոր Սերունդի կեդր· վար – չութեան կողմէ ընկեր Պարոնվարդեան յորդորե– լով նորահասները քալել միշտ ազգային գետնի վրայ, պատրաստ՝ երբ որ պէտք ըլլայ :

Ի վերջոյ տեղի ունեցան հայկական գեղջուկ պարեր հայկ· տարազներով, մանկապարտէզի փոքրիկներուն կողմէ : Ապա սկսաւ աւանդական խնջոյքը սեղաններու չուրջ մինչեւ կէս գիշեր, յե– ղափոխական երգերով եւ զուարճութեամբ եւ միշտ այն հաւատքով թէ օր մը հայրենիքին մէջ պիտի կատարենք այս ուրախութիւնները, աւելի խանդավառ եւ պայծառ :

Մ· Ս·

Ցանձնախումբը նուէրներէ զոյացած զանազան առարկաներ վիճակախաղի դնելով, օգտագործեց զանոնք իր նպատակին համար : Գեղարուեստական մասը լրացաւ կէս գիշերին եւ անհամբեր երիտա– սարդ զոյգեր սկսան պարել ընկերակցութեամբ նուագախումբի :

Ց· Նիկողոսեան

ՀԷՐի Ն· ՍԱՐԳԻՍԵԱՆ (Ամերիկահայ) չա – հած է հրէական Բաբքի Սամուէլ Լ· Ապրամս փոնտը, հարիւր տոլար : Այս մրցանակը որոշուած էր այն ուսանողին, որ լաւագոյն ջանքեր կը կա– տարէ դիւրացնելու համար ուսանողներու իրե – րահասկացողութիւնը : Հէրի Ն· Սարգիսեան Նիւ Եորքի համալսարանի Ազատ արուեստի ճիւղին վերջին տարուան ուսանողներէն էր : Կազմած է քրիստոնէական ընկերակցութիւն մը Պոսթընի համալսարանին մէջ· Մրցանակը կը կոչուի «Օ– հապայ Շալոմ Տաճարի Բաբունապետ Ապրամս» :

ՊՐՈՒՒԼինի Հ· Օ· ՄԻՈՒԹԵԱՆ մասնաճիւղը մասնակցած է ցուցահանդէսի մը, տրուած է Y. W. C. A.ի սրահին մէջ· Հայկական եռագոյնը կը ծածանէր Հ· Օ· Մ·ի տաղաւարին վրայ· Ուրիշ ազգերու կողքին, հայկական բաժինը (ձեռա – գործներ եւ հին առարկաներ) եղած է ամէնէն հոսքը եւ արժանացած գնահատանքի :

բաւ. Քորէայի զօրքին կողմէ կատարուած նա – խայարձակման՝ հիւս. Քորէայի հողին վրայ : Հե– տեւաբար այս դէպքերուն պատասխանատուու – թիւնը կ'իյնայ հարաւային Քորէայի իշխանու – թեանց եւ անոնց վրայ որ կանգնած են իրենց կռնակը :

« Ինչպէս յայտնի է, խորհրդային կառավա– րութիւնը Քորէայի իր զօրքը քաշեց ամերիկեան կառավարութենէն առաջ, եւ ատով իսկ հաստա– տեց իր աւանդական սկզբունքը,— չմիջամտել ուրիշ պետութեանց ներքին գործերուն : Խորհր– դային կառավարութիւնը կապուած կը մնայ ոչ– միջամտութեան սկզբունքին՝ Քորէայի ներքին գործերուն մէջ :

«Սուտ է թէ խորհրդային կառավարութիւնը մերժած է մասնակցիլ Ապահովութեան Խոր – հուրդի նիստերուն : Հակառակ իր բաղձանքին , խորհրդային կառավարութիւնը չի կրնար մաս – նակցիլ Ապահովութեան Խորհուրդի նիստերուն , նկատելով որ չէ ընդունուած մնայուն անդամնե– րէն մէկը, Չինաստանը, որով Ապահովութեան Խորհուրդը ի վիճակի չէ օրինաւոր որոշում տա – լու »:

× Ազգաժողովին ընդհ. քարտուղարը Ա. Մի – ութեան հաղորդած էր Ապահովութեան Խորհուր– դին բանաձեւը: Մոսկուա ծանուցադիր մը ուղ – ղելով կ'ըսէ .

— « Այդ բանաձեւը քուէարկուած է վեց ան– դամներու ձայնով, եւ մասնակցութեամբ եօթնե– րորդի մը, ցիան Քին Ֆուի, որ օրինապէս իրա – ւունք չունի ներկայացնելու Չինաստանը: Արդ , համաձայն Մակի դաշինքին, Ապահովութեան Խորհուրդին որոշումներուն քուէարկութեան հա– մար անհրաժեշտ են եօթը ձայներ, մէկն ըլլալով հինգ մնայուն անդամները,— Մ. Նահանգներ, Անգլիա, Ֆրանսա, Ա. Միութիւն եւ Չինաստան:

« Ցայտնի է նաեւ թէ վերոյիշեալ բանաձեւին քուէարկութեան առեն, Ապահովութեան Խոր – հուրդին եկու անդամները, Ա. Միութիւնը եւ Չինաստանը բացակայ էին: Արդ, համաձայն Մակի դաշինքին, Ապահովութեան Խորհուրդին որոշումները կարեւոր խնդիրներու համար կրնան տրուիլ միայն հինգ մնայուն անդամներուն մի– ձայնութեամբ: Կը հետեւի թէ Քորէայի մասին տրուած որոշումը օրինական ուժ չունի»:

— Մ. Նահանգներուն, Անգլիոյ եւ Ֆրանսայի ներկայացուցիչները անմիջապէս պատասխանե – լով այս առարկութեանց, պնդեցին թէ կատարե– լապէս օրինաւոր են տրուած որոշումները : «Ո եւ է պետութեան բացակայութիւնը չի կրնար ջլատել Ապահովութեան Խորհուրդին գործու – նէութիւնը »:

× Հնդկաստան եւս հաւանութիւն յայտնեց Ապահովութեան Խորհուրդի որոշման: Համայ – նավար Չինաստանի նախագահը, Մաօ Ցէ Թունկ, բողոքելով կատարուած գործողութեանց դէմ, յայտարարեց թէ «Մ. Նահանգներուն նախայար– ձակումը ոտքի պիտի հանէ Ասիոյ բոլոր ժողո – վուրդները »:

ԵՐԿՐԱՇԱՐԺի ցնցումներ զգացուեցան հա – րաւային Ֆրանսայի մէջ,— Պէզիէ, Փերփինեան, Մոնփելիէ, Սեթ, Քարքասոն եւն.: Մարդկային զոհ չկայ :

ՋԻՆՈՒՈՐԱԿԱՆ չարժումներ կը կատարուին Իրանի եւ Թուրքիոյ սահմաններուն վրայ, համա– ձայն Ուոշինկթըն հասած լուրերու :

Դաշտային պարահանդէս

Այսօր շաբաթ, ժամը 16էն 24 Roseraie de Ba– gatelle (Պուա տը Պուլոնը) : Նախաձեռնութեամբ Հայ Տիկնանց միութեան: Օթօպիւս 43, իջնել Թէրմինիւս Տըլուազօն: Մուտքը Route de Sèvresէն :

Շ. ԳԱՐԱՀԻՍԱՐԻ ՀԵՐՈՍԱՄԱՐՏԻ 35ԱՄԵԱՅ ՏԱՐԵԴԱՐՁԻՆ ԱՌԹԻԻ

Հոգեհանգիստ պիտի կատարուի այս կիրակի, Փարիզի Հայոց եկեղեցին (rue Jean Goujon) : Կէս օրէն վերջ ժամը 15ին այդ Père Lachaiseի դերեզ – մանատունը ուր ԱՆԴՐԱՆԻԿի չիրիմին վրայ ծաղ– կեպսակ մը պիտի դրուի նահատակներուն յիշա – տակին :

ՓԱՐԻԶԻ ԿԵԴՐՈՆԸ
PARFUMERIE – MAROQUINERIE
Au SAC PARFUMÉ
ՏՔՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ ԳԵՂԱՄ ԹՈՐՈՍԵԱՆ
Վերջին նորաձեւութեամբ ճամբորդական ա– ռարկաներ, **fantaisie** գոհարեղէններ, կիներու պա– յուսակներ փարիզեան ճաշակով եւ ընտիր **ser – viette**ներ այրերու համար :
ՄԵՆ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆ ԾԱՆՕԹ ՎԱՃԱՌԱՆԻՇԵՐՈՎ
ԱՆՈՒՇԱՀՈՏՈՒԹԵԱՆՑ, ԱՄԷՆ ԿԱՐԳԻ
ARTICLES DE PARIS
Gare du Nordի մօտ :
106 Bld. Magenta, Paris (10) **Tél.: Nord 05–78**

Հրապարակային դասախօսութիւն

Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի կեդր. վարչութիւնը կը հրաւիրէ Փարիզի, Ալֆորվիլի, Պանեէօ Քա – շանի, Առնուվիլի, Իսիի եւ Շավիլի անդամները, այս շաբաթ դիշեր ժամը 8.30ին, Sociétés Savantes:

Կը խօսի ընկեր Վ.ԱՀԱՆ ՆԱԻԱՍԱՐԴԵԱՆ

Նիւթը՝ «Երիտասարդութիւնը եւ Հ. Ց. Դաշ– նակցութիւնը»:

Կը հրաւիրուին ընկերները եւ համակիրները :

ԲԱՑՕԹԵԱՅ ՀԱՆԴԷՍ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. Սէնթ Անի Նոր Սերունդի «Քեռի» խումբին , հովանաւորութեամբ Մարսէյլի Շրջ. կոմիտէին եւ Նոր Սերունդի Շրջ. վարչութեան, մասնակցութեամբ Թաթուլ խում – բին եւ Ֆ. Կ. Խաչին:

Երգչախումբ ղեկավարութեամբ Համբարձում Համբարձումեանի :

1 Յուլիս, շաբաթ գիշեր 9էն մինչեւ լոյս :

Դպրոցին հրապարակին վրայ :

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ ԽԱՆԱՍՈՐԻ 53ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԻՆ ԱՌԹԻԻ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. Վալանսի Շրջ. կոմիտէին: Այս կիրակի առտուընէ մինչեւ երե – կոյ, գետեղերքի ընդարձակ պարտէզին մէջ :

(Clos des Fusaines) :

Կը նախագահէ ընկեր ԱՐՍԷՆ Տ. ՍԱՐԳԻՍԵԱՆ

Կը խօսին ընկերներ ԱԶԳԻՆ եւ Գ. ՍԻՆԱՊԵԱՆ

Գեղարուեստական ճոխ բաժին :

Մուտքը ազատ է :

ՍԷՆԹ ԷԹԻԷՆԻ ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻՆ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍԸ

Այս կիրակի, Rond Pointի Պաղ Աղբիւրին մօտ: Գեղարուեստական ճոխ բաժին: Երգ, մե– ներգ, արտասանութիւն, զաւեշտ եւ ողիմպիական մրցումներ:

Պիտի խօսի ՀՐԱԶ ՏԱՄՆԱՊԵՏԵԱՆ

ԴԷՊԻ ԾՈՎ

Հ. Ց. Դ. Ալֆորվիլի Նոր Սերունդի արշաւը դէպի Tréport, այս կիրակի: Autocarը Bd. Carnotէն կը մեկնի ժամը 5.30ին: Երթուդարձի գինն է 800 ֆրանք: Ուտելիքը միասին բերել :

Կը խնդրուի քոյր մասնաճիւղերէն տեղեկու– թեանց համար հեռաձայնել Ent. 00-15:

Եւ նախապէս արձանագրուիլ :

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍ

Փարիզի եկեղեցւոյ կեդրոնի դպրոցին տարե– վերջի հանդէսը տեղի պիտի ունենայ այս կիրա– կի, կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, Ազգ. Տան չէնքին մէջ: 32 rue de Trévise, Paris (9), մէթրօ Քաստէ :

Կը նախագահէ Պ. ՑԱՐՈՒԹԻՒՆ ՍԱՐԱՖԵԱՆ

ԵՐԳԱՀԱՆԴԷՍ

SALLE GAVEAUի ՄԷՋ

ԺԻՐԱՅՐ ՍԵՐԳՈՑԵԱՆ (պաս)

(որդի Պ. Նշան Սերգոյեանի)

Անցեալ ձմրան Նիսի Օփերային մէջ երգելէ վերջ, Յուլիս 5ի չորեքշաբթիերեկուն ժամը 8.45– ին երգահանդէս մը կուտայ իր երկու ընկերնե – րուն հետ (մէկը թէնոր, միւսը պարիթօն) :

Տոմսերու դին 500էն 100 ֆրանք:

Դիմել Salle Gaveau, 45 rue de la Boëtie, եւ Durand , Place de la Madeleine:

ՍԳԱՀԱՆԴԷՍ ՔՍԱՆ ԿԱԽԱՂԱՆՆԵՐՈՒ ՑԻՇԱՏԱԿԻՆ

Ս. Դ. Հնչակեան կուսակցութեան Փարիզ – Իսիի մասնաճիւղը կը հրաւիրէ յարգոյ հայ հա – սարակութիւնը ներկայ ըլլալ յիշատակի այս հան– դէսին որ տեղի պիտի ունենայ այս շաբաթ իրի – կուն ժամը 8.45ին, Իսիի Խրիմեան դպրոցին մէջ, rue de la Défense:

Կը նախագահէ վեթ. ընկեր Ա. ԿԷՆՃԵԱՆ

Խօսք կ'առնեն ընկերներ ԱՐԾՐՈՒՆԻ եւ Ե. ԻՇԽԱՆԵԱՆ:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ.— Քսան նահատակներու յի– շատակին հոգեհանգստեան արարողութիւն պիտի մատուցուի այս կիրակի առաւօտ, Փարիզի Հա – յոց եկեղեցին: Կը խնդրուի յարգոյ հայ հասարա– կութենէն ներկայ ըլլալ :

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 rue Damesme - (13)
Le Gérant : A. NERCESSIAN

ԾՈՒՇԱՏԵՏՐ

Ֆ. ԿԱՊ. ԽԱԶի Միջին Ֆրանսայի մասնա – ճիւղերէն կը խնդրուի օգափոխութեան երեխանե– րու ցուցակը տարիքներով դրել Լիոն, Տիկին Այ– վազեանի, 194 rue Vendôme, Lyon (Rhône) :

Իսիի Ֆր. Կ. Խաչի ընդհ. ժողովը՝ այս չա– բաթ իրիկուն ժամը 8.30ին, Խրիմեան սրահը : Պարտաւորիչ ներկայութիւն :

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Ց. Դ. Շրջ. կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ Ընկ. Կարօ Ենթակոմիտէն , այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, սովորական հաւաքատեղին: Ներկայ պիտի ըլլայ Շրջ. կոմի– տէին ներկայացուցիչը :

Իսի.— Հ. Ց. Դ. «Զաւարեան» կոմիտէի ընդհ. ժողովը այս շաբաթ իրիկուն ժամը 9ին , ծանօթ հաւաքատեղին:

Ա. ՁՕՊԱՆԵԱՆԻ ՑՈՒԲԵԼԵԱՆԸ ՎԻԼՆԻ ՄԷՋ

Այս շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին, Սէրքըլը Կաթոլիկ սրահին մէջ :

ՄԵԾ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Նախաձեռնութեամբ Տարօն – Սալնոյ Զորի Հայր. Միութեան, Մարսէյլ: Այս կիրակի ամ – բողջ օրը, Մարսէյլի արուարձաններէն՝ Սէնթ Անտրէի հանրածանօթ ծառախիտ եւ զովասուն պարտէզին մէջ:

Կը նախագահէ հայրենակից ԳԱՒՌԻԿ ՏԷՐՕՑ– ԵԱՆ: Կը խօսի հայրենակից ՔԵՐՈՎԲԷ ԿԱՐԱ – ՊԵՏԵԱՆ: Գեղարուեստական խնամուած բա– ժին, Լա Սիոթայի Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Հրայր խումբի կողմէ: Երգ, մեներգ,խմբերգ,արտասա– նութիւն եւ անակնկալներ: Պիտի ներկայացուի զաւեշտ մը ղեկավարութեամբ հայրենակից Գէ – ղամ Պողոսեանի: Հայկական եւ եւրոպական պա– րեր : Մուտքը ազատ է

ԿԱՐՏԱՆԻ ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ

Վարանդեան խումբը, ի պատիւ 11 խաղացող ընկերներուն, որոնք Ցունիս 4ին չահեցան «Ահա – րոնեան» բաժակը, խնջոյք մը սարքած է այս կի– րակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, «Գեղունի» սրահին մէջ: Այս առթիւ պիտի բաժնուին խումբին չքա– նչանները :

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ ԿՐՔՆՈՊԼԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Կապոյտ Խաչի, Սէսէնի դաշտին վրայ, այս կիրակի:

Մեկնում հանրակառքով ժամը 9ին :

Դպրոցական քննութեան արդիւնքը եւ մրցա– նակաբաշխութիւն: Ամիչք եւ կարկանդակ տե – ղին վրայ :

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍ

Սէն Կրասիէնի Անարատ Ցղութեան Հայ Աղջ – կանց Որբանոց վարժարանին կողմէ հանդէս մը կազմակերպուած է, այս կիրակի, ժամը 15ին , ճոխ յայտագրով:

Շոգեկառք առնել Gare du Nordէն 14.29ին եւ իջնել Champ de Courses: Մուտքը ազատ է :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ.— Մարսէյլ – Փրատոյի Մայր եկեղեցիի կրօն. Ընկերակցութիւնը կը ծանուցա– նէ թէ՝ այս կիրակի, Ս. Սահակ Մեսրոպի տօնին առթիւ մասնաւոր հոգեհանգիստ պիտի կատար– ուի եկեղեցիին հիմնադիր բարերար հանգուցեալ ԱՍՊԻՏ ՎԱՀԱՆ ՅՕՐԱՍԱՆՃԵԱՆի եւ իր ննջեց– եալներուն յիշատակին, հանդիսաւոր պատարագի արարողութեամբ: Բարեպաշտ հասարակութիւնը կը հրաւիրուի ներկայ գտնուիլ, յարգելու համար յիշատակը բարերարին որ Մարսէյլի հայ գաղու– թը օժտեց հոյակապ եկեղեցիով մը:

100 ՖՐԱՆՔ

քիլօն ամերիկեան լուղաներկ եւ կատւատի լուղով հարազատ ներկ PEINTURE IGNIFUGE, բոլոր գոյներով :

ԾԱԾԿՈՑՆԵՐ (BACHES) նոր եւ գործածուած ամէն մեծութեամբ: **100** ՖՐԱՆՆԷ քառ. մեթրը :

ՎՐԱՆՆԵՐ երկուքէն քառասուն հոգիի համար ԲԱՑԱՌԻԿ ԳԻՆԵՐՈՎ

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ՎՐԱՆՆԵՐ 2 հոգիոց 1500 ֆր.:

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ՆՈՐ ՎՐԱՆՆԵՐ 2 եւ 4 հոգիոց, ԿՐԿՆԱԿ ԴՈՒՌՈՎ, ՄԱԳԵԼԱՐԳԵԼՈՎ, ՎԵՐՋԻՆ ԿԱՏԱՐԵԼՈՒԹԵԱՄԲ :

ԳԻՆ՝ **3980** ՖՐԱՆՔ

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ՃՈՒ ՄԵԹԵՔ ՄԸ ԲԱՆԱԿՈՒՄԻ ԵՒ ՁԱՆԱԶԱՆ ՀԱՆԴԵՐՁԵՂԷՆՆԵՐ

THOTAN ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆԸ

38 RUE DE CHALON **Métro Gare de Lyon**

Բաց է ամէն օր, կիրակի թէ տօնական օրեր

ՄԱՍՆԱՒՈՐ ԳԻՆԵՐ

ՄԻՈՒԹԵԱՆՑ ԵՒ ՎԱՃԱՌՈՐԴՆԵՐՈՒ

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925
R. C. S. 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN
17, Rue Damesme — PARIS (13)
Վեցամս· 800 փր·, Տար· 1600, արտ· 2500 փր·
Tél. GOB. 15–70 Գին 7 փր· C.C.P.Paris 1678–63
Dimanche 2 JUILLET 1950 Կիրակի 2 ՅՈՒԼԻՍ

26րդ ՏԱՐԻ — 26e Année No. 6193–Նոր շրջան թիւ 1604

Խմբագիր՝ Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

Ի՞ՆՉՊԷՍ ԹԻՒ ՏԱԼ

Կարելի՞ է թիւ տալ գրողին եւ գրքին, ստեղծագործական աշխատանքին եւ հրատարակու – թեանց սպառման, ձեւափոխելով «Հայ Գրագէտ – ներու Բարեկամները»: Կամ նոր Հրատարակչա – կան մը կազմելով :

Ըսենք անմիջապէս թէ չունինք որեւէ կան – խակալ կարծիք: Պարզապէս ելք մը գտնել կ'ու – զենք, ի տես համատարած անչարժութեան :

Անդամ մը եւս կը յիշեցնենք,— « եթէ բանի մը տարի ալ այսպէս շարունակուի, շատ մը հե – ղինակներ պիտի նախընտրեն գուլպայ կամ ձիթա– պտուղ ծախել »:

Այն առեն, մեր ներկայ մշակոյթն ալ պիտի դառնայ հեռաւոր, աղօտ յիշատակ մը : Պիտի անանկինք դամբարաններով եւ հնոտի նշխարներով:

Ի՞նչ ընել, վտանգը կանխելու համար :

Դնելով նոր Հրատարակչականի մը առաջար– կը, դասական իմաստով չենք ըմբռներ զայն :

Գիտենք որ մինչ ալ դիրքեր պիտի տպուին այստեղ եւ այլուր, Հրատարակչական Ընկերու – թիւն մը ունենանք թէ ոչ :

Մեր հիմնական հոգն է՝ աշխուժացնել ստեղ– ծագործութեան եւ հրատարակութեան, այլ մա – նաւանդ դիրքերու տարածման գործը :

Դեռ աւելի մանրելով, կ'առաջարկենք միջոց– ներ մշակել, վերահաստատելու համար գնելու եւ կարդալու վարժութիւնը :

Արդարեւ, այդ վարժութիւնն է որ հետզհետէ կը թմրի, կը նահանջէ: Նոյն իսկ երէց սերուն – դին մէջ :

Տեղի – անտեղի կը պարծենանք իբրեւ «ըն– թերցասէր հասարակութիւն »:

Անողոք իրականութիւնն այն է որ, չատ քի– չերը կը կարդան: Մեծ մասն ալ կը բաւարարի կարդալ··· փոխ առնելով: «Սանկ աչք մը նետե – լու համար»:

Հարեւանցի քննութիւն մը կատարեցէք ձեր նեղ շրջապատին, ազգականներու, բարեկամնե – րու եւ ընկերներու չրջանակին մէջ, եւ պիտի տեսնէք որ··· Պոլսէն ալ ետ մնացած ենք :

Եթէ միայն կարդալ – դրել դիտցողները իրենց խիղճը քննէին, պիտի կարմրէին:

Եթէ քիչ մը նախանձախնդրութիւն ունենա – յին, այքան արտասուելի վիճակ մը պիտի չներ– կայացնէր հայերէն հրատարակութեանց չուկան:

Ինչ որ իրրեւ պատճառաբանութիւն կը ցուց– նեն, յաճախ պարզ պատրուակ է , պարտկելու համար անպարտկելի մեղքեր :

Մեր ըմբռնած Հրատարակչականը — կամ ու– րիշ կազմակերպութիւն մը — ամէն բանէ առաջ պիտի ըլլար գործօն մարմին մը: Շարժուն եւ բազմանդամ:

Իր պարտականութիւնները պիտի ըլլային.—

Դառնալ բանուկ չաղկապ մը հեղինակին , հրատարակիչին եւ հասարակութեան միջեւ, ա – պահովելու համար հայ գրքին տարածումը :

Այդ առաջադրութեամբ, անդամներէն իւրա– քանչիւրը յանձն պիտի առնէր 5—10 նոր հրատա– րակութիւն սպառել իր շրջապատին մէջ: Համա– ձայն իր ապրած միջավայրին եւ ասպարէզին :

Իւրաքանչիւր անդամ պիտի հետաքրքրուէր , նոյնիսկ պիտի հետապնդէր, որպէսզի տարին քա– նի մը հատոր հայերէն գիրք մտնէ իր ծանօթնե – րուն տունը:

Ուրեմն ամէն անդամ պիտի դառնար տեսակ մը վկայ: Հաւատաւոր եւ դործօն միջնորդ:

Ամէն օր կը տեսնէք թէ ի՛նչ հնարքներ կը մտածեն կրօնական ընկերակցութիւններ, նոյնիսկ Աւետարան եւ Աստուածաշունչ ծախելու համար, փողոցէ փողոց :

Չեմէ չի պահանջուիր դիրք բռնել փողոցին անկիւնը կամ ժամուն դուռը, օգնելու համար հայ գրքին տարածման :

Սակայն, ձեր պարտականութիւնն է միշտ յիշել եւ յիշեցնել թէ՝ այս անդամ պատասխանա– տուն մենք պիտի ըլլանք, եթէ մշակոյթն ալ ծիւ– րի եւ ցամքի, դառնալով տեսակ մը թանգարան:

Առաջարկուած կազմակերպութիւնը անչուշտ ինքն ալ հրատարակութիւններ պիտի ունենայ : Պիտի դանէ նաեւ միջոցներ՝ սուղ դիրքերը մատ– չելի դարձնելու, կամ հանրամատչելի հատորներ հրատարակելու համար :

Այդ խնդիրն ալ պիտի արծարծենք, ուրիշ տեսակէտներու հետ :

Շ·

ԸՆԿԵՐ ՎԱՀԱՆ ՀԻՒՍԻՍԵԱՆ

Շ· Գարահիսարի 1915 Յունիսի հերոսամարտին դեկավարներէն :

(Այսօրուան յիշատակի տօնին առթիւ)

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՄՈՌՑԵՐ ԷԻՆ ՈՐ···

Ցաճախ « նորեր»ը կը դանդատին թէ նախա– ձեռնութիւն չի տրուիր իրենց որեւէ կազմակեր – պութեան համար: Թէ հինները իրենց քիթը ամէն բանի մէջ կը խոթեն եւ թոյլ չեն տար որ երիտա– սարդները «իրենց տունը իրենք կառավարեն »:

Ըլլալով «հիներ»էն, կ'ուզեմ քանի մը խօսք ըսել այդ կարգի մեղադրանքներու դէմ, որոնք ե– թէ երբեմն արդար են, շատ անդամ ալ անիրաւ են եւ անտեղի :

Անչուշտ սրտի չատ մեծ զոհունակութեամբ չէ որ մեծերը կը խառնուին, իրենց ըսածին պէս, «ամէն բանի»:

Շատ անդամ տաղտուկ է ստանձնել գործեր եւ պատասխանատուութիւններ, որոնք կրնան կարգադրուիլ, եթէ երիտասարդներուն քով չպակսին անհրաժեշտ լրջութիւնը եւ դիտակցու – թիւնը:

Այս ընդհանուր տեսութենէն վերջ, պատմեմ անախորժ տեսարան մը որու մասին տրտունջներ հասած են խմբագրութեան :

Մուրատեան վարժարանի նախկին աշակերտ– ները հանդէս մը կազմակերպած էին անցեալ կի– րակի, դպրոցին պարտէզին մէջ, որ տրամադրը – ուած էր իրենց, ինչպէս եւ թատերասրահը :

Անչուշտ ոդի ի բուն աշխատած էին այդ տը– ղաքը, ապահովելու համար լաւագոյն հասոյթը:

Ուղելով դեղարուեստական բաժնին ալ «սո – վորական»էն դուրս, բացառիկ հանդամանք տալ, կազմած էին յայտագիր մը յունական եւ սպա – նիական երգերով եւ պարերով :

Պիտի ըսէք,— «ուրեմն բան չեն մոռցած եւ ամենայն ինչ կատարեալ էր ···»

Դժբախտաբար մոռցուած բաներ կային :

Առաջին՝ մոռցեր էին որ Մուրատեան վար – ժարանը «Հայրերու հաստատութիւն մըն է, կրօ– նական Միաբանութեան մը, Մխիթարեաններու տեսչութեան» տակ :

Մոռցեր էին որ մանուկներ եւ պատանիներ ներկայ պիտի ըլլան հանդէսին:

Մոռցեր էին որ Վենետիկի ընդհ· Աբբահայրը, Սրապիոն գերապայծառ, կաթ· պատուիրակ Ա– տաւադզ արք· եւ վարժարանին բոլոր վարդա – պետները առաջին նստարաններուն վրայ պիտի ըլլան, յարգելու համար իրենց հանդէսը :

Մոռցեր էին վերջապէս որ իրենք ալ պարտա– ւոր էին յարգել զանոնք:

ՍՕՍԻ

ՔՈՐԷԱՑԻ ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ

Մ. Նահանգները ցամաքային զօրք ալ դրկելիս

ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ ԾԱՆՐ Է.— ԹՐՈՒՄԸՆԻ ԵՐԵՔ ՀՐԱՄԱՆՆԵՐԸ.— ՔՈՐԷԱՅԻ ՊԻՏԻ ՊԱՇԱՐՈՒԻ· — ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ԲԱՆԱԿԱՏԵՂԻՆ ԱՁԼՈՒԻՐ ՓՈ – ԽԱԴՐՈՒԵՑԱԻ.— 26 ՊԵՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԽՈՍՏԱ – ՑԱՆ ԱԶԱԿՑԻԼ.— ԱՆԳԼԻԱ. ԵԻՍ ԴԻՄԵՑ Խ· ՄԻ– ՈՒԹԵԱՆ ՈՐՊԷՍԶԻ ՄԻՋԱՄՏԷ :

Նախագահ Թրումըն հաստատեց թէ հաւանած է որ·—

1) Մ· Նահանգներու օդատորմիղը յատկապէս պինուորական գործողութիւններ կատարէ հիւսի– սային Քորէայի մէջ, ամէն անդամ որ անհրա – ժեշտ համարուի: 2) Ամերիկեան նաւատորմիղը խիստ պաշարում հաստատէ Քորէայի ամբողջ ծո– վեզերքին վրայ: 3) կարգ մը ցամաքային զօրա – մասեր միջամտեն, համաձայն զօր· Մէք Արթըրի առաջարկին, եւ մղելու համար հիւսիսային Քո– րէայի զօրքը :

Աւելորդ է բացատրել այս որոչումներուն ծանրակչիռ հանդամանքը: Ինչպէս դիտել կուտան մասնագէտներ, առաջին անդամ է որ ամերիկեան կառավարութիւնը կ'ընդունի հիւսիսային Քո – րէայի սահմանադիծէն անդին անցնելու սկզբուն – քը, վճռական հարուած մը տալու համար:

Թոքիոյէն կը հեռագրեն թէ ուրբաթէն չա – բաթ լուանալու դիչերը, հիւսիսային Քորէայի զօրքը գրաւեց ամերիկեան բանակատեղին, Սու – վոն քաղաքը եւ օդակայանը, Սէուլէն 30 քիլո – մեթր դէպի հարաւ: Նոր բանակատեղին հաս – տատուեցաւ Թաժոնի մէջ, 93 մղոն դէպի հարաւ: Ամերիկեան հրամանատարը, զօր· Ջըրչ, յայ – տարարեց այս առթիւ.— «Աւելի ետ պիտի չեր – թանք: Շուտով պիտի վերադառնանք 38րդ զու – գահականը»:

Հեռագիրը կ'ըսէ թէ վտանգուած բանակա – տեղին պարպելու հրամանը տրուեցաւ երբ հիւս· Քորէայի զօրքը խզեց Հան գետին ճակատը եւ յառաջ խաղաց հրասայլերով եւ հետեւակազօր – քով: Հարաւ· Քորէայի ճակատը խորտակուած ըլլալով, զօր· Ջըրչ հրամայեց պարպել բանակա– տեղին: Գործողութիւնը տեւեց տասը վայրկեան: Նոր բանակատեղին, Թաժոն, 100.000 բնակիչ ու– նի եւ Սուվոնէն բաժնուած է բազմաթիւ գետակ– ներով եւ մեծ գետով մը:

× Վերջին լուրերու համաձայն, ամերիկեան օդանաւերը անխնայ կը ռմբակոծեն հիւսիսային Քորէան: Ուրբաթ օր խորտակուեցան 15 թշնամի հրասայլեր: Պաշտօնական դեկոյցը կ'ըսէ թէ նոյն օրը 161 թռիչքներ կատարուեցան, մէկը՝ «թըռ– չուն–բերդերով»:

Ամերիկացի թղթակիցները կ'ըսեն թէ հիւս· Քորէայի հրասայլերը, որոնք ռուսական արտա – դրութիւն են, կը խորտակեն հարաւ· Քորէայի զօրքին բարոյական կորովը: Առաջին պարտութե– նէն եւ Սէուլի գրաւումէն վերջ, անձնասպանու – թիւն փորձեց հարաւ· Քորէայի հրամանատարը : Այժմ ուրիչ սպարապետ մը նշանակուած է:

× Ապահովութեան խորհուրդը նոր ժողով մը դումարեց ուրբաթ օր ,աւելի ազդու միջոցներ դա– նելու եւ պատերազմը դադրեցնելու համար :

Ազգաժողովին անդամները հետզհետէ կը ճչ– գեն իրենց դիրքը: Եգիպտոսի վարչապետը, Նա– հաս փաչա, որ Աղեքսանդրիա կը գտնուի , պա – տասխանելով լրագրողներու հարցումներուն , յայտարարեց թէ որոշած են չէզոք մնալ: Այս ի– մաստով ծանուցագիր մը ղրկուած է Ազգաժողո– վին: Եգիպտոսի տեսակէտով, ներկայ ընդհարու– մը պարզապէս մէկ նոր երեւոյթն է արեւելեան եւ արեւմտեան ճակատներուն միջեւ մղուած պայ – քարին: «Մինչեւ հիմա նախայարձակման երեք դէպքեր պատահեցան, խախտելով Ազգաժողովի անդամներու դերիչխանութիւնը եւ չեղան այն – պիսի տնօրինութիւններ որ այժմ կ'ըլլան Քո – րէոյի մասին»: Կը հաւատան թէ Եգիպտոս պիտի ճանչնայ խորհրդային Չինաստանը :

Շուէտ ալ չուզեր մասնակցիլ Ապահովու – թեան Խորհուրդին բանաձեւով նախատեսուած գործողութեանց: Կ'ըսուի թէ այս մերժումը պի– տի յայտնէ անպատասխանի ձգելով Ազգաժողովի ընդհ· քարտուղարին նամակը :

Քանատայի արտաքին նախարարը յայտա – րարեց թէ պատրաստ են մարտանաւեր ղրկելու անմիջապէս, եթէ անհրաժեշտ համարուի: Պրա– զիլիա եւ Մեքսիկա եւս յանձն առին կատարել իրենց պարտաւորութիւնները, համաձայն Ազգա – ժողովի դաչինքին :

Անգլիա եւս խնդրեց Մոսկուայէն՝ միջամ– տել, կռիւը դադրեցնելու համար :

× Թոքիոյէն կը հեռագրեն թէ ձափոնի մէջ կը վախնան նոր աշխարհահարստէ մը: Բազմաթիւ ընտանիքներ կը խորհին հեռանալ: Հազարաւոր երիտասարդներ ալ կ'ուզեն կամաւոր արձանա – գրուիլ :

× Անգլիացի հռչակաւոր դիտնականը, Պ· Բասըլ, չատ յոռետես կարծիքներ կը յայտնէ Քո–

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

ՀԱՅ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ ՄԸ

ԿԸ ՑԵՂԱՇՐՋԷ ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՄԻՏՔԸ

300 ՏԱՐԻ ԱՌԱՋ

(Ջ. եւ վերջին մաս)

Երբորդ քննադատութիւնը, նոյնքան խիստ եւ դաժան, կ'ուղղուի գրքի մը առթիւ, որով կ'ուսումնասիրուին գետնասարդ կոչուած միջատին (tarentule) խայթոցները, եւ tarentisme հիւանդութիւնը՝ իբրեւ հետեւանք այդ խայթոցի ներուն։

Այս քննադատութեանց մէկ մասը եւս ձրի է՝ անոր համար որ, Գէորգ Հայկազն, փորձնական մեթոդը չատագովելէ ետքը, չէր կրնար պահ երթալ միջնադարեան բժշկական աւանդութիւններու։ Երիտասարդ հայ բժիշկը ի՞նչպէս կրնար կրկնել ամէնուրեք կամ կախարդական բժշկութեան կարծիքները, մանաւանդ որ կը պատմուի թէ խայթոցի փորձ մը կատարած է չան մը վըրայ՝ յետոյ նկարագրելու համար նոյն այդ սարդին խայթուածքին հետեւանքները։

Այդ գետնասարդը, հայերէն լեզուի մէջ, կը կոչուի նաեւ մոր, նաեւ փաղիժ, նաեւ էչխոռնջ։ Ղափանցեան եւ Աճառեան առաջին բառը կը գրեն մորմ՝ հետեւելով անշուշտ Ստեփաննոս Լեհացիի, երեմիա վարդապետի հին բառարաններուն,— կը կարծեմ թէ սխալ է, քանի որ ունինք մուր գրչութիւնն ալ։ Փաղիժ համանիշն ալ, որ երբեմն կը գրուի փաղիճ, կը կարծեմ թէ phalangium բառին աղաւաղումն է, (յունարէնի մէջ այդ անունը տրուած է, կ'ըսեն, որովհետեւ համանուն բոյսով մը կը դարմանուէր գետնասարդին խայթուածքը, բայց ես աւելի հաւանական կը համարիմ որ մի՛ չատին ոտքերուն ձեւէն թելադրուած ըլլայ անունը, — արդարեւ, մողէզ մը կայ, եղունդով ու մատներով, որ նոյնպէս կը կոչուի phalangium, եւ արաբերէնն ալ, բաթիլա, մեր մեծ Ամիրտովլա-թը կը թարգմանէ երբեմն՝ սարդ, երբեմն՝ մո-ղէզ, հետեւելով անշուշտ մեծանուն Իսն - Պայթարի)։

Այս գետնասարդը չատ տարածուած է Տարենտոնի մէջ (Tarente), ասկէ՝ իր անունը (tarentule),— բայց Իտալացիները նոյն անունը կուտան նաեւ geckoին (մողէզ), ինչ որ կը հաստատէ կարծիքը զոր յայտնեցի վերը։ Գալով խայթուածքին, թէ այնքա՞ն թունաւոր է որ tarentisme (փաղիժական ախտ) կը պատճառէ, չափազանցութիւն է, եթէ ոչ հէքեաթ։ Արմաշի դաշտերուն մէջ, տա-կաւին պատանի՝ մենք կը դանէինք գետնասարդերուն բոյնը, հողին մէջ փորուած՝ մատիտի հաստութեամբ եւ մատիտի մը չափ երկար, ու չիւղով մը դուրս կը քաշէինք, էդն ու արուն դնելով դէմ դէմի, դիտելու համար անոնց կռիւը,— բղիկ բղիկ կ'ընէին զիրար։ Թունաւորման վախ չունէինք։

Ընդհակառակն, Տարենտոնի մէջ սարսափ տարածած էր այս բզդոտ սարդը։ Կ'ենթադրեմ թէ այդ վախը կը ծագի հին հաւատալիքներէ, օրի-նակ՝ հինները կը կարծէին թէ մողէզի տեսակ մը կայ, որ թունաւորում եւ հիւանդութիւն կը պատճառէ։ Աւոր համար է որ յունարէն phalangium եւ արաբերէն բաթիլա կը նշանակեն թէ սարդ եւ թէ մողէզ։ Վախը անհիմն է անոր համար՝ որ tarentisme հիւանդութիւնը, իբր թէ հետեւանք tarentule կոչուած սարդին խայթուածքին, համաճարակի պէս դոյութիւն ունէր նաեւ այն երկիրներուն մէջ՝ ուր գետնասարդ չկար, ինչպէս հիմա գետնասարդ կայ տակաւին Տարենտոնի մէջ՝ բայց հիւանդութիւնը չկայ։

Գալով tarentisme հիւանդութեան, հին բժիշկները այսպէս կը նկարագրեն, (հազարաւոր գիրքեր կան՝ որ արտառոց պատմութիւններով կուտան նկարագրութիւնը).— Գետնասարդը խայթելէ ետքը, ենթական կ'իյնայ նախ մելամաղձոտութեան, յետոյ խոր թմրութեան մէջ։ Երաժշտութի՛ւնն է միայն որ հիւանդը կ'արթնցնէ իր թմբիրէն,— նուագարանին ձայնը լսելով՝ հիւանդը նախ կը սկսի չարժիլ, ոտքի ելլել, յետոյ օրօրուիլ ու պարել յամրաբար, բայց աստիճանաբար աստակացնելով պարին կշռոյթը, այնքան որ՝ քրտինքի մէջ լողալով, յոգնած եւ հեւասպառ, ի վերջոյ կ'իյնայ դեռին։ Կ'ըսեն թէ հիւանդը պարած միջոցին, խայթող սարդն ալ կը պարէ իր բոյնին մէջ։

Այս « հիւանդութիւնը », որ տեսակ մը ջղադարութիւն է, կեղծիքի ձեւ առած էր ժամանակ մը եւ աղջիկներ ու կիներ, իբրեւ թէ հիւանդ, կը պարտէին դիւղ դիւղ՝ մելամաղձոտ ու տխուր, եւ խայթող սարդին օրօրուած ժամուն կամ նուագարանի մը ձայնը լսած ատեն՝ կը սկսէին պարել դիւահարի պէս, յաճախ մերկացած։ Աստոց բժշկութեան համար ստեղծուած էին պարի ձեւեր եւ եղանակներ, որոնք tarentelle կը կոչուին։

Ըսի թէ Գէորգ Հայկազն իրապաշտ էր՝ չհաւատալու համար այս հէքեաթներուն։

Վերջին երկու քննադատութիւններուն առթիւ (solidisme ու tarentisme), իբրեւ եզրափակիչ խօսք՝

Նախ կ'ընդունիմ որ Գէորգ Հայկազն բոլորովին մաքրուած չէր մելամաղձոտ վարդապետութեանց փոչիէն։ Եւ ի՞նչպէս կ'ուզէք որ մաքրուէր, մէկ օրէն միւսը։ Տէքարթ մաքրուա՞ծ էր։ Փասքալ մաքրուա՞ծ էր։

Տէքարթ, հարիւր տոկոսով փիլիսոփայ, հոգին կը դնէր ուղեղային գեղձի մը մէջ, ճիշդ ինչպէս Ստրապոն կը դնէր... յօնքերուն մէջ, եպիկուր՝ կուրծքին մէջ, ստոյիկեաններըՙ սրտին մէջ։

Իսկ Փասքալ, պաշտպանելով իր մտածումներուն միջնադարեան մթութիւնը՝ զոր կը մեղա-դրէր Տէքարթ, կ'ըսէր. «Թող չմեղադրեն մեզ թէ յատակութիւնը կը պակսի (մեր գործերուն մէջ), քանի որ մթութիւնը հաւատոյ հանգանակ մըն է մեզի համար»։

Միջնադարի ազդեցութիւնը հաւատոյ հան-գանակ մը չէր Գէորգ Հայկազնի համար, բայց կրնաւելով հանդերձ այդ ազդեցութեան դէմ՝ չէր կրնար դուրս ելլել իր քանդած տաճարներուն փոչիի ամպէն, առանց քիչ մը փոչի ունենալու իր ուսերուն վրայ։ Ահա թէ ինչո՛ւ tarentisme եւ solidisme հին տեսութիւններէն հետքեր կրնան նըշմարուիլ իր գործերուն մէջ։

Երկրորդ, Գէորգը Հայկազնը պէտք է փրկել տպագրական խաթարումներու, ինչպէս եւ հրատարակչական խարդախ փորձերու մեղքէն (ֆշել աննչան դիրք մը՝ անուանի հեղինակի մը անուղնով)։ Մի՛ զարմանաք նման սխալներու համար,— Գէորգ Հայկազնի ծննդեան ու մահուան թուականե՛րն անգամ սխալ արձանագրուած են, խաթարուած կամ խանդարուած, այնքան որ վէմի նիւթ են դարձած, եւ խորհիլ որ Գէորգ Հայկազն ծնած չէ... Քրիստոսէ առաջ։ Նիքոլա Կոմնենոս կը գրէ թէ Գէորգ Հայկազն ծնած է 1.ԼՀԷ, (այս սխալին պատճառն այն է որ որդեգրող բժիշկը ԼՀԷԷի էր), իսկ Հալլէր կը սրբագրէ՝ Ռակուզա։ Պայլ կը գրէ թէ Գէորգ Հայկազն վկայուած է փառավայի համալսարանէն, իսկ Հէօֆէր զայն կը պատցնէ Պոլոնիոյ, Սալեռնոյի եւ Փառավայի համալսարաններուն մէջ։ Կենսագիր մը կը վկա-յէ թէ Գէորգ ծնած է 1663ին, իսկ Ֆապրոնի(*), որ Իտալացւոց Պղուտարքոսը կը համարուի, Գէորգ Հայկազնի դիրքերէն քաղուած վկայութեանց վրայ հիմնուելով՝ կը գրէ թէ ծնած է 1669ին, մինչ Պուչէ, հակառակ Ֆապրոնիի ապացոյցնե-րուն, կը պնդէ թէ ծնած է 1668ին, Սեպտեմբեր 8ին, արշալոյսին։ Իր կարգին՝ Հէօֆէր, հիմնուելով վկայութեան մը վրայ, ուր Գէորգ Հայկազն կ'արձանագրէ թէ «1692 Յունուարին, երբ 23 տարեկան էր, սաստիկ տենդ մը կ'ունենայ», կը հաստատէ թէ ծնած է 1669ին, ու մեռած՝ 1707 Յունիս 12ին, եւ ոչ թէ 1702ին, ինչպէս կը գրեն ուրիշ կենսագիրներ։

Այսքան սխալներ կրնան, անշուշտ, հիմնաւորել կասկած մը թէ իր գիրքերը, մեծ մասամբ յետ մահու հրատարակութիւն, խաթարումներ կրած են։

Կարեւորը, սակայն, իր բժշկական փիլիսոփայութիւնն է, բժշկութիւնը վերանորոգելու եւ միջնադարեան սքոլաստիկ դպրոցը քանդելու իր փորձը։

Վերջին քննադատութիւն մը եւս.— Գէորգ Հայկազն, կ'ըսեն, կրած է Պէյքընի ազդեցութիւնը։ Կը պատասխանեմ.— Ո՞վ է այն որ մեծ է իրեւ միտք՝ առանց ուրիշներու ազդեցութիւնը կրելու։ Տէքարթ մեծ միտք մըն է, բայց, կը կարծէ՞ք թէ զերծ է ազդեցութենէ,— իր նշանաւոր խօսքն անգամ, «je pense, donc je suis» կուգայ Ս. Օգոստինոսէն։ Եւ յետոյ համոզուած եմ որ ազդեցութիւնը քաղաքակրթութեան աւիշն է, ով որ զրկուած է այդ աւիշէն՝ դատապարտուած է կորսուելու։ Նոյնիսկ, այս հարցէն թելադրուած՝ յաճախ այն տեսակէտն եմ արտայայտած թէ կարելի չէ մեկուսի կենալ օրուան մտաւորական չարժումներուն հանդէպ, ձուլումի վախով։ Ձուլել ձուլուելով, — ահա քաղաքակրթութեան օրէնքը։

Գէորգ Հայկազն քուրայ մըն է, ուր ձուլած է ինչ որ մարդկային միտքը տուած է ազնիւ ու թանկագին։ Եւ տուած է ի՛ր կաղապարը,— ահա իր արժէքը։

Երիտասարդնե՛ր, Գէորգ Հայկազնի կեանքը պատմելով ձեզի, կ'աւելցնեմ.— Մեծ դժբախտութիւն մը մեզ նետած է այս օտար երկիրներուն մէջ։ Ժամանակ չանցընենք ողբալով մեր դըժբախտութիւնը, այլ դիտնանք օգտուիլ պատեհութենէն՝ քաղելով եւ իւրացնելով մեծ քաղաքակրթութեանց միջավայրին բարիքները։ Ծաղկեցնելու համար հայ հանճարը հայրենիքին մէջ, հայրենիքէն դուրս։

Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

(*) Միլանի ընկերներէս՝ Տոքթ. Եր. Արգումանեանէն եւ Տոքթ. Արամայիս Սրապեանէն կը խնդրեմ որ Ֆապրոնիին մատենաշարէն եւ Փրոֆ. Քափիարոնիի բժշկական կենսագրութեանց աշխատութենէն բաղեն եւ ինծ ղրկեն կամ հրատարակեն նշդումներ ու լրացումներ Գէորգ Հայկազնի կեանքին մասին։ Տոքթ. Թորգոմեան կարճ տոմս մը ունի *Հայաստանի Կոչնակին* մէջ (1928 Մարտ 10), բայց՝ սխալներով, ոչ միայն թուականի, այլեւ... անուան, ուր տպուած է նաեւ Գէորգ Հայկազնի նկարը, զոր ղրկած է Փրոֆ. Քափիարոնի։

Պարզուհիի

Ամպեր եկան, մուրը պատեց
Միանակ նստած կուլամ ես։

Անցեալ օր, պատուհանի մը եռեւէն, քաղցր ու մելամաղձիկ մեղեդին եւ նոյնքան յուզիչ բառերը, անդրշիրիմեան արձագանգի մը պէս եկան ականջիս ու յամեցան հոն երկա՛ր, երկա՛ր, խռովելով հոգիս։

Երաժշտութիւն մը, երգի մը եղանակը եւ բառերը յաճախ կապուած են մեր մէջ անձի մը յիշատակին հետ, եւ ամէն անգամ որ լսենք երգը, անձն ալ կը պատկերանայ մեզի։

Գիտե՞ս, ըսած էր օր մը, Պերճուհի այս երգը,— «Ամպեր եկան մուրը պատեց»։ կարծես թէ յօրինուած ըլլար ինծի համար։ Անոր թախծալի բառերը յամառօրէն կը կառչէին խռովայոյզ հոգւոյս մէջ այն զարհուրելի օրերուն, երբ տարին Սարգիսը, եւ ալ ետ չեկաւ...

Սարգիսը իր կեանքի ընկերն էր, հայրը իր մանկիկին՝ Արմիկին։ Սարգիսը մտաւորական եւ մարտիկ՝ անդուդական հայ յեղափոխականն էր, զոր բազմահարիւր հայ մտաւորականներու եւ բազմահազար հայ ժողովուրդին հետ՝ դաւադիր օր մը 1915ին անհետացուց անօրակելի բարբարոսը։

Պերճուհի անցաւ Կովկաս։ Թիֆլիզի մէջ քանի մը տարի ուսուցչութիւն ընելէ վերջ, առաջին հայ կիներէն մէկը եղաւ որ ընտրուեցաւ երեսփոխան Հայաստանի Հանրապետութեան անդրանիկ Խորհրդարանին։ Երկար չկրցաւ տրամադրել իր ուժերը հայրենիքին։ Գաղթական է, Պոլիս, Պուլկարիա եւ ի վերջոյ Փարիզ, ուր տարիներով պաշտօնավարեց Նիւթը Իսթ Րիւիֆի դրասենեակին մէջ։

Ձիւղ քառորդ դար վերջ զարհուրելի 1915էն զարձեալ՝ «Ամպեր եկան, մուրը պատեց»։

Այս անգամ անողոք հիւանդութիւն մը կը զգեստէր Պերճուհին։

Տանտիրամեակ մը առաջ, 1940ի մայիսեան օր մը, վերջին աշխարհամարտին ամէնէն դժնդակ օրերուն, ան յաւէտ կը փակէր աչքերը։

Փնջիկ մը վարդով անշուք դագաղ մը կը հանդիսէր Փարիզի Հայոց Եկեղեցին։

Դամբանականներու պայմանագրական խօսքերէն աւելի, մտերիմները եւ յուղարկաւորները կը փղձկէին, պարապ տեսնելով անոր մէկ հատիկ զաւկին տեղը, մօր դագաղին գլուխը։ Զինուորական պարտականութիւնը թոյլ չէր տուած որ Արմիկը զար պատերազմի դաշտէն, իր վերջին յարգանքը մատուցանելու իր մօր հանդէպ։

★

« Պերճուհի » զրական անունն է տիկին Պերճուհի Պարսեղեանեան – Բարսեղեանին։

Սկսած է գրել կանուխէն, նախ բանաստեղծութիւններ, որոնք պարբերաբար երեւցած են օրաթերթերու եւ «Հայրենիք Ամսագրին» մէջ։ Զգացումի, ապրումի, անկեղծ, հարազատ եւ անսեթեւեթ չէյա մը, արտայայտութեան պարզ ձեւի մը տակ, կը բնորոշեն անոր ինքնատիպ բանաստեղծութիւնները։

Պերճուհիի արձակ գրուածքները — պատմուածքներ — ամփոփուած են հատորի մը մէջ «Փոթորկէն վերջ», որ լոյս տեսաւ Փարիզ, 1932ին։

Գրական այս պատմուածքները պատկերներն են երկու ահեղ փոթորիկներէ վերջ՝ ափունքը նետուած հայ խլեակներու։ 1915ի ուրականէն ազատուածներու, ինչպէս եւ 1922ի քէմալական դէպքերու հետեւանքով արտասահման ապաստանած հայ տարագիրներու։

Արմատախիլ այս դժբախտ անձերը, մէկ կողմէ կառչած իրենց հայրենի հին սովորութեանց եւ բարքերուն, միւս կողմէ, ապրելով նոր միջավայրին օտարոտի պայմաններուն մէջ, անխուսափելիօրէն կ'ենթարկուին հոգեցնցումի։ Ոմանք կը տանին ճակատագիրը կրաւորական համակերպութեամբ, իսկ ուրիշներու մէջ յառաջ կուգայ ընդվզում։

Այդ հակադիր պայմաններուն ստեղծած բախումին դեղարուեստական պատկերացումն են Պերճուհիի «Փոթորկէն վերջ»ի պատմուածքներէն չատեր։

Ահա Մարթա խաթունը՝ անհուն վշտի կծիկ մը, մարմնացած տառապանք, որ անապատի ճամբաներէն քաշքշուելով ինկած է Փարիզ։ «Փընտռտուքի» մը չնորհիւ մեծ, բայց հիւանդ եւ հիւծած տղան կը գտնէ իր մայրը, իսկ քիչ ատեն վերջն ալ կը գտնուի փոքր տղան։ Բայց երկու տարեկանէն Քիւրտերու մէջ մեծցած տղան չի հաշտուիր «կեավուր» դառնալ ու Մարթա խաթուն հազիւ թէ ձեռք անցուցած կը թոցնէ թռչնիկը ձեռքէն։ Պօղոսիկ փախաւ իր պէյին քով։

« Գողգոթան» խորագրին տակ պատմուածքը ուրիշ տեսակի սրտաճմլիկ ողբերգութիւն մըն է։ Զարօն կ'ուզեն բաժնել իր հարազատ մանկիկէն, Ռեչիտէն, որուն հայրը Թուրք է։ Կարելի՞ է բաժնել եղունդը միսէն։

« Վերջին կայծերուն » մէջ Պիթլիզցի Մամա խաթուն, ինկած Փարիզ, իր մխակ ծիլ՝ Թոռնիկին հետ որ կ'երազէ ամուսնացնել, « Հայ կլորիկ, թոմպուլիկ եւ կարմիր թշերով աղջկան մը հետ»: Բայց Փիլիկին համար մօտան անցած է, «նիհար ու երկայն աղջիկներն» են յարգի: Ու երբ կը տեսնէ Փիլիկին տուն բերած «բարակ երկայն» օտար աղջիկը «վույ ձունը իմ գլխիս, ես կ'ուզէի որ լոյս տաս քու տան օճախին, դուն մոխիր կը ցանես»: Բայց օտարուհին բարեկամ մըն ալ ունեցած է որ Փիլիկին հետ ծեծկուելով բանտ նետել տուած է, վիշտէն խենթեցնելով Մամա խաթունը:

« Լ'Արմէնիէն»ը , առանձինն Ֆրանսական դիւղերը ինկած հայ պատանին, որուն հոգիին մէջ թէեւ երազը կայ իր Սիրանին, սակայն իր ազա – րակատիրող աղջկան՝ Սիւզանին զբօսանքի համար հրաւէրները կ'ընդունի, Խաչատուր՝ լ'Արմէ – նիէնը: Վայրկեան մը կը խարուի Խաչատուր , բայց ի վերջոյ պժգանք կը զգայ իր նոր մկրա – վայրին, նոր տեսակի սէրէն: Իսկ մօր վերջին խօսքերը կը զարնեն ականջին «Ազգիդ եւ կրօն – քիդ տէր մնաս, մեր օճախը դուն վառես»:

Ահա «Արփիկը» պատմուածքը (երեւցած ա – ռաջին անգամ «Ցառաջ»ի մէջ): Փարիզ ինկած հայ պարկեշտ աղջիկ մը, ամչնալով հանդերձ , կ'աշխատի յարմարիլ նոր միջավայրին ու չբթուն – քի կարմիրը տուն եւ տունէն դրասենեակ կը տա – նէր առանց դործածելու: Կարմիր ներկը գնած ա – տեն, թոթովելով ըսած էր — «բա...րեկամուհիի մը համար է, անշուշտ զարմացնելով ծախող օրի – որդը »:

Պերճուհիի ամէնէն երկարաչունչ պատմուած – քը, աւելի շատ վէպը «Խանճուած Օրեր», որ « Փոթորիկէն վերջ» հատորէն դուրս կը մնայ, դրուած ըլլալով հատորին հրատարակութենէն քանի մը տարի վերջ, լոյս տեսած է «Հայրենիք Ամսագրին» մէջ: Ամէնէն լաւերէն է: Տեսակ մը ինքնակենսագրութիւն (այս վէպը անդլիերէնի թարգմանուած է):

Պերճուհիի չատ պարզ պատմուածքները ու – նին դեղարուեստական կառուցուածք : Անոր տի – պարներուն մէջ կան մարդկայինը : Կայսրութեան մը մէջ հակասութիւն ստեղծելով, աւելի եւս չեշտ դրած է տիպարին վրայ: Պերճուհի ունի ճշդրիտ նմանութիւններ ինչպէս եւ տեղին սրամտութիւն – ներ :

Անոր բանաստեղծութիւններուն մեծ մասին մէջ, սիրոյ, յոյզերու, պատրանքներու լարն է թրթռացողը, իսկ պատմուածքները պարուրուած են ողբերգական քօղով մը, ըլլալով թերեւս հայ իրականութեան որոշ, բացառիկ չրջանի մը կեան – քի արտացոլացումը :

Դժբախտաբար պատերազմի թոհուբոհին հետ կարծես մոռացութեան մատնուեցան վերջին չըր – ջանի անհետացած դրողներու դրական վաստակն ալ, Պերճուհիին հետ Լասինը, Հայաստան Դէորգ – եանին, Արմէն Ամուրին եւ դեռ ուրիշներու դոր – ծերը :

Այս գործերը դեղեցիկ ծաղկեփունջ մը կրնա – յին կազմել, զարդարելով մեր ժամանակակից դրականութեան էջերը :

Մ. ՄԱՆՆԻԿ

ԿԸ ԽՆԴՐՈՒԻ ԴՐԵԼ ՄԷԿ ԷՋԻ ՎՐԱՑ, ՄԵ – ԼԱՆՈՎ: ԿՏՈՐՆԵՐՈՒ ԶԲԱՃՆԵԼ ՁԵՌԱԳԻՐԸ :

ՊՈՒՏՄ ԾԻԾԱՂ

ՀԱՑԿԱԿԱՆ ԻՄՊԵՐԻԱԼԻԶՄԸ...

« Աստուած ո՞ւր է», կը հարցնէր մեզի մեր վարժապետը, երբ փոքր էինք: Պէտք էր պատաս – խանէինք — « Աստուած ամէն տեղ է»...

Մեծցանք: Պէտք ոլրել սկսանք: Աստուած հայրիկն ալ հեռացաւ մեզմէ՝ առանց հասցէն ձգելու: Եւ հիմա, երբ հարցնեն ինծի թէ Աստ – ուած ո՞ւր է, կը պատասխանեմ.

— « Ձեմ գիտեր Աստուծոյ ուր ըլլալը, սա – կայն գիտեմ որ Հայը ամէն տեղ է»...

Անցած կիրակի, Մխիթար Աբբահօր թոռնոր – դիները, իրենց ուսումնատան պարտէզին մէջ, հայ ժողովուրդին համար, աղուոր հրամմեցեք մը սարքած էին: Հոն էին ամէնքը: Եկեղեցական – աշխարհական: Արք եւ կանայք: Մերք եւ ման – կըտիք եւ մանաւանդ նորափետուր հայ երիտա – սարդութիւնը — յուսապարզեւ երեւոյթ ...

Անձրեւը, քանի մը նախանձոտ յոյցերէ՝ետ – քը, արեւէն իր պարտութիւնը ընդունելով՝ հեռա – ցաւ մթնոլորտէն :

Եւ խնջոյքը, պաշտօնապէս հրաւիրուեցաւ բեմ :

Իր հետեւորդներուն մէջ կային, ուրիշներու չարքին՝ յունական եւ սպանիական պարանոցազի երկու խմբակները, որ յաջող եւ համակրելի կատո – ներով պատուեցին մեր ականջները :

— Ի՞նչ երդ է սա երգուածը :

— Սպաներէն երդ մը՝ ի յարգանս արժանթի – նահայոց :

— Ի՞նչ կ'ըսէ... Հապա սա մի՞սը, ճերմակ — ծնկնաւոր չրջազգեստով երիտասարդին եր – գածը :

— Այդ ալ յունական երգեր ի պատիւ յու – նահայերու : Ինչ ընել, աղբարիկ, ստիպուած ենք բոլոր լեզուները յարգել: Բոլոր ազգերու հետ գործ ունինք : Խնամիացած ենք: Աղջիկ կ'առնենք, մանչ կը ծախենք: Բուրդ կուտանք, կանեփ կը գնենք աշխարհի բոլոր չուկաներուն վրայ ...

Այս կարճուկ ասուլիսը, մտքիս կոճակը թուլցուց : Տարաւ զիս, համաշխարհային հայ դաղութներու մէջ պտոյտի մը ...

Մտայ զանազան երկիրներու հայկական հան – դիսասրահներէն ներս — բարեբախտաբար առանց վճարումի, ապա թէ ոչ, վա՛յ էր եկեր: Ստիպ – ուած պիտի ըլլայի ամէն մէկ երկրի համար տար – բեր դրամ ճարել :

Մտիկ ըրի այդ տեղերու բեմերուն վրայ եր – գուած եւ արտասանուած բաղմալեզու կտորները եւ աճապարանօք վերադարձայ Փարիզ ու կրկին դրաւեցի աթոռս :

Քանի մը վայրկեան ծոծրակս քերեցի, ճա – կատս չփեցի, ուշքի եկայ եւ երկու ձեռքերուս մատները հովահարաձեւ բանալով՝ սկսայ համ – րել:

Հայերու լեզո՞ւն: Ֆրանսերէն, անգլերէն , իտալերէն, գերմաներէն, սպաներէն, փորթուկա – լերէն, հոլանտերէն: ՌՈՒՍԵՐԷՆ , պարսկերէն , արաբերէն, թուրքերէն, յունարէն, ռումաներէն, պուլկարերէն, չինարէն...

Համրե՞մ տակաւին: Բայց ձեռքերուս մատ – ները պիտի չբաւեն: Ստիպուած , ոտնամատերս ալ գործի պիտի լծեմ :

Տեսէ՛ք , կարեւորներէն երկուքը մոռցանք՝ երեւաներէնը եւ հայերէնը :

Եւ տակաւին ո՞ւր ձգենք վրացերէնը, թաթա – րերէնը, էքրկըզերէնը, չէչէներէնը, եւ տաղստա – ներէնը եւ միւս «եղբայրական» լեզուները :

Մտածումիս կոճակները, մէկը միւսին եաե – ւէն քակուեցան: Մտայ ապազայ անկախ Հայաս – տանի խորհրդարանը: Ամէն զաղութէ երեսփո – խաններ՝ իրենց զաղթավայրի որդեգիր լեզունե – րով դինուած:

Նախագահ մը, թարգմաններու բանակով մը չրջապատուած՝ ամէն մէկ երեսփոխանի խօսքերը իրեն հայերէն փոխանցելու պատրաստ: Ինչ հրա – շալի յուսապատակէր :

...Արեւուն վերջին ճառագայթներուն վրայ հե – ծած՝ վերադարձայ տուն, հպարտանալով Հայուն ուժին եւ հիմնած համաշխարհային կայսրութեան վրայ ... Կ. ՊԵՏՈՒՇ

ՅՆՈՐՔ

Լինելիճ հեռու ազատ այն երկրում ,
Թաւիշ սարերի գրկում գունագեղ,
Ուր աղբիւրներն են անոյշ հեկեկում ,
Երազի նստում ծաղիկ ու տերեւ:

Երբ խաւարն իջնէր, պատէր լեռ ու բար,
Լռէր աւօրեայ աղաղակը սին ,
Այդ խոր վեհագոյն պահին դիւթական՝
Նստէինք ծանօթ առուակի ափին :

Եւ կախարդական երազի թեւով,
Երբ յետ դառնայինն տարիներն անցած —
Անհոգ օրերի կեանքը հոգեթով՝
Երբ մոռացուէին արտասուբ ու լաց:

Շնչասպառ լռին հանգչէինք անձայն ,
Դու ժպիտներով ակնարկէիր ինձ,
Եւ մինչ այգաբաց կարօտով համայն՝
Մնայինք այդպէս իրար նայելիս :

Գ. ՇԻՇԵՐՆԱԿ

ները պիտի չբաւեն: Ստիպուած , ոտնամատերս ալ գործի պիտի լծեմ :

Տեսէ՛ք , կարեւորներէն երկուքը մոռցանք՝ երեւաներէնը եւ հայերէնը :

Եւ տակաւին ո՞ւր ձգենք վրացերէնը, թաթա – րերէնը, էքրկըզերէնը, չէչէներէնը, եւ տաղստա – ներէնը եւ միւս «եղբայրական» լեզուները :

Մտածումիս կոճակները, մէկը միւսին եաե – ւէն քակուեցան: Մտայ ապազայ անկախ Հայաս – տանի խորհրդարանը: Ամէն զաղութէ երեսփո – խաններ՝ իրենց զաղթավայրի որդեգիր լեզունե – րով դինուած:

Նախագահ մը, թարգմաններու բանակով մը չրջապատուած՝ ամէն մէկ երեսփոխանի խօսքերը իրեն հայերէն փոխանցելու պատրաստ: Ինչ հրա – շալի յուսապատակէր :

...Արեւուն վերջին ճառագայթներուն վրայ հե – ծած՝ վերադարձայ տուն, հպարտանալով Հայուն ուժին եւ հիմնած համաշխարհային կայսրութեան վրայ ... Կ. ՊԵՏՈՒՇ

ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ ՆԱԽԱԳԱՀԸ Կ'ԸՆԴՈՒՆԻ ՎԵՆԵՏԻԿԻ ԱԲԲԱՀԱՅՐԸ

27 Ցունիս, երեքշաբթի, ժամը 11.15ին, Ֆը – րանսական Հանրապետութեան նախագահը, Պ. Վէնսան Օրիոլ, Էլիզէի պալատին մէջ ընդունե – ցաւ Մխիթարեան Միաբանութեան ընդհ. Աբբա – հայրը, Դեր. Սրապիոն վարդապետ Ուլուհոճեան, որու կ'ընկերանային Սեւրի Մուրատեան վարժա – րանի տեսուչ Հ. Սահակ վարդապետ Տէր Մով – սէսեան, քաղաքական տեսուչ Պ. Զատիկ Խան – զատեան, եւ փոխ – տեսուչ Հ. Խաչատուր վար – դապետ Վրթանէսեան :

Ընդունելութիւնը չատ սիրալիր եղաւ: Սրա – պիոն վարդապետ յանուն Մխիթարեան Միաբա – նութեան, չնորհակալութիւն յայտնեց Ֆրանսա – կան կառավարութեան եւ նախագահին, այն հա – մակրանքին համար զոր կը տածեն հանդէպ Մխի – թարեան միաբանութեան եւ անոր հաստատու – թիւններուն :

Հանրապետութեան նախագահը, պատասխա – նելով ըսաւ.

—« Ես պէտք էի չնորհակալութիւն յայտնել ձե – զի, այն լուրջ եւ անկեղծ աշխատանքին առթիւ , զոր Հայկական ձեմարանը երկար դարերէ ի վեր, կը թափէ Ֆրանսական լեզուի եւ մշակոյթի տա – րածումին համար: Ինծի անծանօթ չէ որ ձեր Միաբանութիւնը թարգմանած է Ֆրանսական դլուխ դործոցներ հայերէն լեզուի եւ տարածած հայ ժողովուրդին մէջ: Ինծի անծանօթ չէ այն աշխատանքը զոր դուք կը թափէք Սեւրի Մու – րատեան վարժարանին մէջ, պատրաստելով հայ երիտասարդներ , որոնք Ֆրանսական ազդեցու – թիւնը, լեզուն եւ մշակոյթը կը ծաւալեն իրենց ազդին մէջ :

« Ինծի անծանօթ չեն այն սէրը եւ համակ – րանքը, զոր ձեր Միաբանութիւնը կը սնուցանէ Ֆրանսայի հանդէպ : Ասոր համար է որ երբ իմացայ ձեր փարիզ դալը, փափաքեցայ անձամբ տեսնել ձեզ, յայտնելու համար իմ անձնական եւ Ֆրանսայի երախտագիտական զգացումները, դէպ ի ձեր Միաբանութիւնը, եւ ասոր համար էր նաեւ որ Ֆրանսական Հանրապետութիւնը , մասնաւոր պատուիրակ մը ղրկեց, Պատուոյ Լեգէոնի չքա – նշանով զարդարելու ձեր կուրծքը :

« Գիտեմ նաեւ որ սեպտեմբերին, Վենետիկի մէջ տեղի պիտի ունենան Մխիթար Աբբահօր մահուան երկրորդ դարադարձի փակման հանդէս – ները, որոնց անշուշտ ներկայ կ'ըլլայ նաեւ Ֆը –

ՄԵԼԻՔԻ ԱՂՋԻԿԸ

ԺԳ.

Ի հարկէ ոչ: Բռնակալ է թէ Սիւլէյման բէկը եւ թէ չնչին Շահնազարը: Երկուսն էլ հաւասա – բապէս զզուելի են :

Մի՞թէ տունի առիւծ չէ եւ կոյս Հեղինէն: Ի՞նչ ուժ ունի նա: Քար դնել սրտում, հաղնել սեւ չորեր, վախեցնել աղօթքի դրքերով, սրբերի անունով — ահա թէ ինչպէս է նա բռնանում : Եւ որքան հպատակներ ունի: Ամէնքը խոնարհւում են նրա առաջ, որովհետեւ ամէնքի համար նա միշ – նորդ է երկրի եւ երկնքի մէջ :

Ինչո՞վ են լաւ այս տունի առիւծները դրսի վայրենի, իսկական առիւծներից :

Գայիանէն զանազանութիւն չէր դնում: Դրսինը քանդում էր, աւերում, իսկ միւսը, որ նստած էր ներսում՝ ապահով պատերի եռեւում, ասում էր. հեռու մնանք, գործ չունենանք, սուր բարձրացնողը սրով էլ կ'ընկնի : Եւ երբ խօսք է լինում այդ իշխատի դէմ, նա կատաղում է, օդ – նութեան է կանչում աղօթքները, սրբութիւնները, նրանց կողմից սպառնում է պատիժ, տանջանք...

Ոչ, միեւնոյն են դրսինները եւ ներսինները, ամէնքը մի անուն ունեն — բռնակալ :

Միամիտ, սիրելի Ցովսէփ, դու կարծում ես թէ քո կաղութիւնն է պատճառ, որ քեզ տանջում են, չմտածելով որ դու էլ մարդ ես... Մի՞թէ չես տեսնում քո քրոջը. ահա նա ոչինչ պակա – սութիւն չունի, թոյլ չէ, բայց ճմլւում է աւելի խիստ բռնութեան տակ :

Նա լուռ խօսում էր եղբօր խեղճուկ, անմեղ դէմքի հետ, ,տեսնում էր թէ ինչպէս խոր քունը կամաց կամաց կաղդուրում է նրան, ջնջում է տանջանքների հետքերը: Եւ նա ինքն էլ կաղդուր – ւում էր: Կայ գործ, ամէն տեղ կայ: Ամէն մի ան – կիւնում մարդը, տանջուող, ճնշուող մարդը ..

Ցանկարծ նրա մտքի առաջ կանգնեց մեծ, սրածայր ցիցը եւ նրա վրայ նստած քահանան: Նահատակը... Նա էլ եկեղեցու պաշտօնեայ էր, նրան էլ յանձնուած էր կապելու եւ արձակելու իրաւունքը: Բայց ինչ պատմութիւններ էր բերել Փէրին այդ քահանայի մասին:

Եւ քահանան միայն խօսել չգիտէր. նա ինքն էր դրդում մարդկանց, ինքն էր տանում. գնալիս ամէնից առաջ, վերադառնալիս՝ ամէնից յետոյ — այսպէս էր նա հսկանում իր պաշտօնը: Կարո՞ղ էր մի Հեղինէ փոխարինել նրան: Երբեք. նա պա – տերի եռեւում լացող է եւ պահանջում է, որ նախ ամէնքը մեռնեն, ապա միայն ինքը ...

Մտքերը վերջ չունէին, մէկը միւսից հրա – տապ, մէկը միւսից պարզ: Նրանց թելը կտրեց Տիրամօր մոմերից մէկը, որ վերջացել էր եւ յան – կարծ ցած թռաւ մի փոքրիկ կայծակի նման: Գա – յիանէն վերկացաւ, վերցրեց ընկած կտորը :

Ամբողջ սենեակին այժմ մի հատ ճրագ էր

բանսական հանրապետութեան դեսպանը, եւ այդ օրերուն պիտի չլճեմ ձեզ »:

Համակրանքի եւ ուրախակցութեան կրկնակի արտայայտութիւններով, նախագահը անձամբ առաջնորդեց սրահները եւ հրաժեշտ առաւ դեսպան Աբրահօրմէն եւ Մուրատեան վարժարանի տեսուչ Հ. Սահակ վարդապետ Տ. Մովսէսեանի, ունկնդրութիւն մը ունեցաւ արտաքին գործերու նախարարութեան մէջ:

Սրապիոն դերապայծառ վենետիկ վերադարձաւ չորեքշաբթի օր: Լ.

ըէյայի դէպքերուն առթիւ: Կ'ըսէ թէ պատերազմը տասը տարի կրնայ տեւել, եթէ Մ. Միութիւնը չուզէ համակերպիլ Մ. Նահանգներու բռնած դիրքին:

× Մ. Նահանգներուն ծերակոյտը Յունիս 30-ին քուէարկեց Եւրոպայի վերազինման վարկերը, 1.222.500.000 տոլար: Այս դումարէն 16 միլիոն տոլար վերապահուած է հարաւ. Քորէայի եւ Փիլիպպեան կղզիներուն: Օրինագիծը քուէարկուեցաւ Օի դէմ 66 ձայնով (ծերակոյտը կը բաղկանայ 96 անդամներէ):— Նոյն օրը նախագահ Թրումըն ստորագրեց այն պարտաւորիչ զինուորութեան նոր օրէնքը, որուն համաձայն կրնայ անմիջապէս դրօշի տակ առնել 19—26 տարեկան երիտասարդները:

× Ուշինկթընէն կը հեռագրեն թէ կիրակի օրէն ի վեր պաշտօնական չրջանակները մասնաւոր ուշադրութեամբ կը քննեն համայնավարական գործունէութեան մասին հասած տեղեկագիրները: Քորէայի դէպքերէն դատ, Ուշինկթընի հասած տեղեկագիրները կը չօշափեն հետեւեալ խնդիրները.— 1. Խորհրդային զօրամասերու եւ մարտանաւերու շարժումներ Թուրքիոյ արեւելեան սահմաններուն վրայ եւ Սեւ ծովու մէջ.— 2. Խորհրդային քարոզութեան սաստկացումը Իրանի դէմ.— 3. Պուլկարական եւ ռումանական ուժերու թիւնամական գործունէութիւնը Եուկոսլաւիոյ սահմանին վրայ:

Ի՞նչպէս պիտի կազմուի նոր դահլիճը

Ազգ. ժողովը ուրբաթ օր ստուար մեծամասնութեամբ հաւանութիւն յայտնեց Պ. Քէօյլի, նոր դահլիճը կազմելու համար:

Թերթերը դիտել կուտան թէ մեծ ապատորութիւն չգործեց վարչապետին յայտարարութիւնը: Զափաւոր հոսանքները անդամ վերապահ դիրք մը բռնած էին, դլխաւորութեամբ ընկերվարական-ներուն եւ ժողովրդականներուն: Իսկ համայնավարները բուռն քննադատութիւններ կատարեցին, Տիւքլոյի մէջոցաւ, որ Քորէայի դէպքերն ալ յիշելով, կը պնդէր թէ պատերազմ կը պատրաստուի:

Վարչապետը իր յայտարարութեան մէջ մասնաւորապէս յիշեց Շումանի ծրագիրը (ճուլում հանքածուխի եւ պողպատի ճարտարարդործութեանց): Թելադրեց վերջ տալ կուսակցական պայքարներուն եւ ապահովել ազգային միութիւնը: Քորէայի պատերազմին առթիւ ըսաւ.

— « Կ'ապրինք աշխարհի մը մէջ ուր բարոյական արժէքները կոպտօրէն անարգուած են եւ կ'անարգուին, բայց առաջին անգամ ըլլալով կը դործադրուի հաւաքական ապահովութեան սկզբունքը: Բոլոր ժողովրդապետութիւնները Ամերիկայի եւ Անգլիոյ հետ ձեռք ձեռքի պիտի մխրկայի եւ Անգլիոյ հետ ձեռք ձեռքի պիտի մխրճին Անգլինէի որ կը դարմանուէր Լիոնի հիւանդանոցին մէջ: Շնորհակալութիւն նաեւ կապոյտ, կարմիր Խաչուհիներուն եւ Աղքատախնամին:

Ամավերջի հանդէս

Ֆր. Կ. Խաչի Իսիի Արիմեան դպրոցի, այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին:

Աշակերտներուն կարկանդակ պիտի բաժնուի:

---

675 բանուորներ: Ուրիչ հաստատութիւններ ալ որոշած են կրճատել պաշտօնէութիւնը:

65 ՀՕԳԻ ՁԵՐԲԱԿԱԼՈՒԵՑԱՆ Պուլվառ Սէն Միշէլի վրայ, Ուսանողական աւանդական ցոյցերու առթիւ: Վիրաւորներ ալ կան: Նոյն օրը խումբ մը ուսանողներ ժողով դումարեցին Սորպոնի մէջ, բողոքելու համար Քորէայի պատերազմին եւ հիւլէական ռումբին դէմ: Որոշուեցաւ քաղաքական ցոյցերը արգիլել Սորպոնի մէջ:

ԵՐԵՔ ԱԻԱԶԱԿՆԵՐ Մոպէօժ փողոցին մէջ կեցնելով ադամանդավաճառ Ռոտէն Զաքարիասի կառքը, յափշտակեցին տոպրակ մը որ կը պարունակէր տասը միլիոն ֆրանքի ադամանդ եւ ուրիչ գոհարեղէններ:

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 rue Damesme - (13)
Le Gérant : A. NERCESSIAN

ԴԷՊԻ ԾՈՎ

Հ. Ց. Դ. Ալֆորվիլի Նոր Սերունդի արշաւը դէպի Tréport, այս կիրակի: Autocarը Bd. Carnotէն կը մեկնի ժամը 5.30ին: Երթուդարձի գինն է 800 ֆրանք: Ուտելիքը միասին բերել:

Կը խնդրուի քոյր մասնաճիւղերէն տեղեկութեանց համար հեռաձայնել Ent. 00-15:

Եւ նախապէս արձանագրուիլ:

ԵՐԳԱՀԱՆԴԷՍ

SALLE GAVEAUի ՄԷՋ

ԺԻՐԱՅՐ ՍԵՐԳՈՅԵԱՆ (պաս)

(որդի Պ. Նշան Սերգոյեանի)

Անցեալ ձմրան Նիսի Օփերային մէջ երգելէ վերջ, Յուլիս 5ի չորեքշաբթիին կուտայ իր առաջին երգահանդէսը Salle Gaveau, 45 rue de la Boëtie, եւ Durand, Place de la Madeleine:

Ժամերու գին 500էն 100 ֆրանք:

Դիմել Salle Gaveau, 45 rue de la Boëtie, եւ Durand, Place de la Madeleine:

ԱՁՁ ՄԸ ԸՆԿԵՐՆԵՐՈՒ ԳԵՐԵԶՄԱՆԻՆ

Իսիի Հ. Ց. Դ. Զաւարեան կոմիտէն կազմակերպած է այդ մը՝ ընկերներ ՍԱՐԳԻՍ ՕՀԱՆԵԱՆի, ԱՐՍԷՆ ՏԻՐՏԻՐԵԱՆի, ՍԱՄՈՒԷԼ ԴԱՆՏԻԼԵԱՆի եւ ԵՐԵՄԻԱ ԱԼԻՔՍԱՆԵԱՆի գերեզմանները բուն, անոնց մահուան տարելիցին առթիւ, այս կիրակի ժամը 2.30ին: Կը հրաւիրուին բոլոր ընկերները եւ իրենց յիշատակը յարդողները:

Ժամադրավայր.— Իսիի գերեզմանատան մուտքին առջեւ:

Շ. ԳԱՐԱՀԻՍԱՐԻ ՀԵՐՈՍԱՄԱՐՏԻ 35ԱՄԵԱՑ ՏԱՐԵԴԱՐՁԻՆ ԱՌԹԻԻ

Հոգեհանգիստ պիտի կատարուի այս կիրակի, Փարիզի Հայոց եկեղեցին (rue Jean Goujon): Կէս օրէն վերջ ժամը 15ին այդ Père Lachaiseի գերեզմանատունը ուր ԱՆԴՐԱՆԻԿի չիրիմին վրայ ծաղկեպակ մը պիտի դրուի նահատակներուն յիշատակին:

ԽՄԲԱԳՐԱՏՈՒՆ կը հրաւիրուի Արամ Մարիրոսեան, որեւէ կէսօրէ վերջ, Պրիւքսէլէն ղրկուած աւանդ մը ստանալու համար:

ՆՈՒԻՐԱՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐ.— Լավալիէռէն ընկ. Գ. Սարգիսպէկեան 5000 ֆրանք կը նուիրէ Ֆր. Կ. Խաչին անոր քառասնամեակին առթիւ:

Պրիւքսէլէն ընկեր Հ. Ազատեան 1750ական կը նուիրէ Վեթ. Ֆոնտին եւ Սալնոժոր Հայր. Միութեան: Ստանալ «Ծառաչ»էն:

ՍԻՎՐԻ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻՆ ՄԷՋ
Յուլիս 2ի կիրակի ժամը 16ին
ՄԱՐԶԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍ

Յուլիս 9ին ՊԱՐԳԵՒԱԲԱՇԽՈՒԹԻՒՆ եւ ՓԱԿՄԱՆ ՀԱՆԴԷՍ:

Կը հրաւիրուին աշակերտներու ծնողները եւ վարժարանին բարեկամները:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ.— Միրպէլէն.— Գամպէրեան ընտանիքը խորին շնորհակալութիւնները կը յայտնեն իրենց բոլոր ազգականներուն եւ բարեկամներուն (Լիոն, Մարսէյլ, Տէսին եւ Սէն Մօրիս) որոնք այցելած են իրենց աղջկան՝ փոքրիկն Անգինէի որ կը դարմանուէր Լիոնի հիւանդանոցին մէջ: Շնորհակալութիւն նաեւ կապոյտ, կարմիր Խաչուհիներուն եւ Աղքատախնամին:

ԾՈՒՇԱՏԵՏՐ

Հ. Ց. Դ. ԱՆԻԷՌ ՊՈՒԱ ՖՈԼՈՄՊի « Արամ » ենթակոմիտէն ժողովի կը հրաւիրէ իր չրջանին ընկերները այս չորեքշաբթի ժամը 21ին, ընկերվարականներու սրահը: Կարեւոր օրակարգ:

ԱՐԵՒՄՈՒՏՔի ԼՍԱՐԱՆԻՆ այս երկուշաբթիի դումարումը ծանօթ հաւաքատեղին: Պ. Ռուբէն Թադէոսեան պիտի խօսի Հայկական Թիֆլիսի մասին:

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍ

Սէն Կրասիէնի Անարատ Ցղութեան Հայ Աղջ. կանց Որբանոց վարժարանին կողմէ հանդէս մը կազմակերպուած է, այս կիրակի, ժամը 15ին, ճոխ յայտագրով:

Շոգեկառք առնել Gare du Nordէն 14.29ին եւ իջնել Champ de Courses: Մուտքը ազատ է:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ.— Մարսէյլ – Փրատոյի Մայր եկեղեցիի Կրօն. Ընկերակցութիւնը կը ծանուցանէ թէ՝ այս կիրակի, Ս. Սահակ Մեսրոպի տօնին առիթով մասնաւոր հոգեհանգիստ պիտի կատարուի եկեղեցին հիմնադիր բարերար հանգուցեալ ԱՍՊԻՏ Վ.Ա.ՀԱՆ ԽՕՐԱՍԱՆՃԵԱՆի եւ իր ննջեցեալներուն յիշատակին, հանդիսաւոր պատարագի արարողութեամբ: Բարեպաշտ հաւատարակութիւնը կը հրաւիրուի ներկայ գտնուիլ, յարգելու համար յիշատակը բարեբարին որ Մարսէյլի հայ գաղութը օժտեց հոյակապ եկեղեցիով մը:

ԿՐ ՓՆՏՌՈՒԻՆ.— Իզմիրցի Պալապանեան եւ Ա.եւ Ֆ. Քեան (Տիարեան) զերդաստանէն վերապրողները կամ թոռները.— Ա.եւ Ֆ. տիեանը (76 տարեկան), որ կը բնակէր 751 Wall St. Los Angelos, Calif. ինչպէս նաեւ կարապետ Ա. ւեանքեանը, որ Սելանիկ կը բնակէր: Կը խնդրուի լուր տալ, իրենց եղբօրը եւ հօրեղբօրը (74 տարեկան) Kévork Avédikian et fils, 26 rue Docteur Mazet, Grenoble (Isère), Ֆրանս:

Envoi sur L'ARMENIE

ՄԻՆԱԿ MORY et CIE. ՀԱՄՏԱՏՈՒԹԻՒՆԸ ԱՐՏՕՆՈՒԱԾ Է ԱՆՀԱՏԱԿԱՆ ԾՐԱՐՆԵՐ ՂՐԿԵԼ ՀԱՅԱՍՏԱՆ, ՈՒՏԵՍՏԵՂԷՆի, ՀԱԳՈՒՍՏԻ, ԿԵՐՊԱՍԻ ԵՒԱՅԼՆ, ԻԲՐԵՒ ՆՈՒԷՐ:

Բոլոր ծախքերը կը վճարուին ծրարները ղրկուած ատեն, ՈՉ ՄԷԿ ԶԵՒԱԿԵՐՊՈՒԹԻՒՆ, ՈՉ ՄԷԿ ԾԱԽՔ ՍՏԱՑՈՂՆԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ:

ԴԻՄԵԼ **MORY et CIE.** (Service VAUQUELIN)
3 rue St. Vincent de Paul, **Paris (10)**
Tél. TRU. 72–60

Գրասենեակը բաց է ամէն օր ժամը 9էն 11, եւ 14էն 16.30, բացի Շաբաթ եւ կիրակի:

ՓԱՐԻԶ ԱՅՑԵԼՈՂ ՀԱՅՐԵՆԱԿԻՑՆԵՐՈՒՆ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Ամառնային շրջանին փարիզ այցելող մեր հայրենակիցներուն կ'ընծայենք ԿԱՐԵՒՈՐ ԶԵՂՉԵՐ իրենց ընելիք բոլոր գնումներուն վրայ:

ՄՈՒՇԵՏԱԿԱՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ
Հ. ՊԱՅՐԱՄԵԱՆ
105 Bld. Exelmans, Paris (16) **Tél. Jas. 07.33**
Métro Exelmans կամ Porte d'Auteuil

notre vin quotidien
PRIMIOR

Մեծաքանակ ապսպրանքներու համար դիմել
N. PAPAZIAN
2 rue Felix Faure, Paris (15) Tél. Vau. 26-69

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՊՈՒԼԿԱՐԻԱ ծանուցագիր մը ուղղելով Եուկոսլաւիոյ, կը յայտարարէ թէ Յուլիս 1էն սկսեալ չեղեալ կը նկատէ 1947ին կնքուած պայմանագիրը՝ սահմանամերձ չրջաններու բնակչութեանց մասին:

ՖՐԱՆՍԱՑԻ ԱՄԵՆԱՄԵԾ ՕԴԱՆԱԻԸ, «Ար-մանեաք» չախչախուելով բունկերացաւ եւ ոչնչացաւ Թուլուզի մէջ, վերջին փորձը կատարած առեն: Երկու հոգի մեռան, ինը հոգի վիրաւորուեցան:

ՎԱՏԻԿԱՆ որոշեց բանադրել.— 1. Անոնք որ կ'ըմբռոստանան կաթոլիկ եկեղեցւոյ իշխանութեանց դէմ. —2. Բարձր պաշտօնները կը ստանձնեն առանց կանոնական վաւերացման.— 3. Ուղղակի կամ անուղղակի կը մասնակցին նախապէս մատնանշուած ոճիրներու (կ'ակնարկէ արեւելեան երկիրներու մէջ կատարուած արարքներուն):

ԳՈՐԾԱԶՐԿՈՒԹԻՒՆԸ կը սաստկանայ Պոռտոյի չրջանին մէջ: Վեց գործարաններ ճամբեցին

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925
R. C. S. 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN
17, Rue Damesme — PARIS (13)
Վեցամս· 800 ֆր·, Տար· 1600, արտ· 2500 ֆր·
Tél. GOB. 15–70 Գին 7 ֆր· C.C.P.Paris 1678–63
Mardi 4 JUILLET 1950 Երեքշաբթի 4 ՅՈՒԼԻՍ

26րդ ՏԱՐԻ — 26e Année No. 6194–Նոր շրջան թիւ 1605 Խմբագիր՝ Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԱՌԱՋՆՈՐԴՆ Է ՈՐ ԿԸ ԽՕՍԻ...

Հասարակ մահկանացուներու համար դժուար է թափանցել խորհրդային իշխանութեան զարմանալի դաղտնիքներուն: Ոչ միայն քաղաքական – տնտեսական դեմնի վրայ, այլեւ մշակոյթի վե – րաբերեալ խնդիրներու մէջ:

Անթափանցելի դաղտնիք մըն է, նաեւ, լեզ – ուաբանութեան առթիւ սարքուած բանավէճը, ո – րուն խառնուեցաւ նոյն ինքն Սթալին, ընդարձակ տեսութեամբ մը:

Ինչպէս բացատրեցինք անցեալ չաբթու, Սպարապետը պարտք սեպած էր պատասխանել խումբ մը երիտասարդներու հարցումներուն, լուսաբանելու համար «մարքսականութիւնը լեզ – ուաբանութեան մէջ»:

Մէկզի դնելով հարցին վերացական – ակա – դեմական մասը, ակնարկ մը եւս նետենք եղրա – կացութեան վրայ, որ ժխտումն իսկ է Նիկոլա Մառի տեսութեան:

Սթալին պարզապէս հակամարքսեան կ'ան – ուանէ վրացի դիտնականը: Մինչդեռ, տակաւին երէկ, ոչ միայն Մարքս – Լենինի վարդապետութեան հակառակորդ, այլեւ հակայեղափոխական (կոնտր–ռեւոլուցիոնէր!) կը համարուէին անոնք որ չէին ընդուներ Մառի տեսակէտը:

Հայկական ճակատին վրայ, այս առթիւ բացուած գոհէիկ պայքարին առաջին զոհերն եղան երկու վաստակաւոր բանասէրներ, Հրաչեայ Ա – ճառեան եւ Գ. Ղափանցեան, իրենց աշակերտներ – րով կամ հետեւորդներով:

Անոնք անարդուեցան ոչ միայն զուտ դիտա – կան – ակադեմական, այլեւ քաղաքական – կու – սակցական մեղքերով:

Հիմա որ Առաջնորդը ինք խօսեցաւ, անշուշտ պիտի փութան վերահաստատել անիրաւեալնե – րուն վարկը, մեղայատիրներ ստորագրել տալով ամբաստանողներուն:

Ի՞նչ կ'ըսէ Սթալին,— ի պատասխան իրեն ուղղուած հարցումներու:

Ձաղկելէ վերջ Մառի «կեղծ, ոչ – մարքսեան» տեսութիւնը, կը յայտարարէ·

— « Ն· Մառ լեզուաբանութեան մէջ մտցուց անհամեստ, ինքնագոհ, գռռոզ շեշտ մը, որ յա – տուկ չէ մարքսականութեան եւ որ կ'առաջնորդէ պարզապէս եւ առանց մտածելու ժխտել ինչ որ կար լեզուաբանութեան մէջ, Ն· Մառէն առաջ»:

Ամբողջ պարբերութիւնը այնքան պերճախօս է որ, չի կարօտիր որեւէ մեկնութեան :

Հատուած մը եւս, նոյնքան ծանրակչիռ ·

— « Ն· Մառ դպրդածայն կ'անուանարկէ պատմական բաղդատական մեթոտը, «գաղափա – լապաշտ» (իտէալիստ) կոչելով զայն: Եւ սա – կայն, հարկ է ըսել թէ՝ պատմական բաղդատա – կան մեթոտը, հակառակ իր ծանր թերութեանց, այսուամենայնիւ լաւագոյն է բան Ն· Մառի չորս տարրերուն իսկապէս գաղափարապաշտ վերլու – ծումը, վասն զի առաջինը կը մղէ աշխատաւիթ, լեզուներուն ուսումնասիրութեան, մինչդեռ երկ – րորդը կը մղէ միայն, երկու ոտքերը մուճակին մէջ, խորհուրդ հարցնել սուրճի մրուրին, հուչա – կաւոր չորս տարրերուն բոլորտիքը»:

Դեռ աւելի կծու բառեր գործածելով, Սթա – լին կ'ըսէ թէ «Մառ գոռոզութեամբ կը դիտէ լե – զուներու խմբաւորումները (ընտանիքները) ու – սումնասիրելու ամէն փորձ», անոր մէջ տեսնե – լով «մայր – լեզուի տեսութիւնը »:

— Լսելով Ն· Մառը եւ մանաւանդ իր «աշա – կերտները», կրնաք մտածել թէ լեզուաբանութիւ – նը գոյութիւն չունէր Ն· Մառէն առաջ, թէ լեզ – ուաբանութիւնը ծնաւ Ն· Մառի «նոր ուսմունք»ին հետ: Մարքս եւ Էնգելս շատ աւելի համեստ էին:

Այսքանը կը բաւէ այժմ, իմանալու համար թէ ո՛ւր պիտի յանգի բանավէճը :

Թերեւս նոր բանաձեւերն ալ քուէարկուած եւ հաղորդուած են ի սիրեւս Ն· Մառեան, համաձայն Առաջնորդին նոր պատգամներուն :

Ինչպէս ըսինք, դժուար է թափանցել այս ա – կադեմական վիճաբանութեանց իրական դաղտ – նիքներուն:

Ամէն պատահայի մէջ, նահանջ մըն է որ կը կատարուի: Սթալին ինք ճեղք մը կը բանայ խորհրդային համայնագիտութեան, « անհամեստու – թեան» ճակատին վրայ, նորէն ահուդողի մատ – նելով գրոց – բրոցները :

Շ·

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՄՈՌՅԱ՞Ն ԹԷ ԱՆՃԱՐԿԵՑԱՆ

Այս երկրորդ անգամ է որ անհաճոյ իրողու – թիւն մը կը հաղորդեն Վալանսէն:

Անցեալ երկուշաբթի օր, 26 Յունիս, տեղի կ'ունենայ փոխ – քաղաքապետ Pierre Rigaudի յուղարկաւորութիւնը, ի ներկայութեան Տրոմի նահանգապետին եւ ուրիշ բարձրաստիճան պաշ – օնատարներու:

Եկեղեցական արարողութենէն վերջ, պատ – կառելի թափօր մը կը կազմուի դէպի դերեզմա – նատուն, ուր դամբանականները կը խօսուին, պար – զելով հանգուցեալին անձնուէր ծառայութիւն – ները :

Թափօրին կ'ընկերանային ոչ միայն պաշտօ – նական անձնաւորութիւններ, այլեւ բազմաթիւ պատուիրակութիւններ, բանուորական, արհես – տակցական, զպրոցական եւայլն :

— Անշուշտ հայ դաղութն ալ փութացած էր պատուիրակութիւն մը ղրկել :

= Դժբախտաբար ոչ: Ազգ· Մխիթիւնը, ո – րուն կ'իյնար այդ պարտականութիւնը, ոչ ներ – կայացուցիչ ղրկած է, ոչ ալ ծաղկեպսակ մը կամ ծաղկեփունջ մը, համապատասխան արձանագրու – թեամբ :

Չեմ ուզեր դիտնալ պատճառները այս աննե – րելի պարտաղանցութեան :

Աններելի՝ մանաւանդ անոր համար որ հան – դուցեալը ոչ միայն ախոյեան մը եղած էր աչ – խատասիրութեան դաւին, այլեւ գործօն բարե – կամ մը հայ դաղութին :

Իրաղէկները կը հաւատան թէ մէչտ ալ սիրա – յօժար ընթացք տուած է զանազան դիմումներու:

Անշուշտ Ազգ· Մխիթիւնը եւ մեր ընկերները աւելին դիտեն: Իսկ եթէ մոռցեր էին, յուշարար – ներ չէին պակսեր :

Չեմ դիտեր թէ վերջին պահուն մտքէ անցա՞ծ է գոնէ ցաւակցութիւն յայտնել հանգուցեալին ընտանիքին :

Աւելի քան քսանեւհինգ տարի Ֆրանսա բնա – կելէ վերջ, կարծեմ սորված ըլլալու ենք թէ մի – այն իրաւունքներ չունինք, այլ եւ պարտականու – թիւններ :

Պարագաներ կան ուր տարրական փափկանկա – տութիւնը, բարոյական պարտականութիւնը չատ աւելի կ'արժեն, քան չոլլարան հաւատիք – ներն ու նիւթական զոհողութիւնները :

ՎԱՀԷ

Դահլիճը կազմուեցաւ աջակողմեան տարերով

Նոր վարչապետը, Պ· Քէօյ, որ 208է դէմ 363 ձայնով ազգ· ժողովին վաւերացումը ստացած էր չաբաթ գիշեր — առտուան ժամը 3ին — յայտնեցաւ դահլիճը կազմել կիրակի օր:

Ինչպէս դիտել կուտան տեղական թերթերը, ամէնէն աջակողմեան դահլիճն է այս, ազատա – գրութենէն ի վեր: Ընկերվարականները մինչեւ վերջը մերժած ըլլալով մասնակցիլ, վարչապետը հարկադրուեցաւ դիմել կեդրոնի եւ աջակողմեան հոսանքներու: Իսկ ամէնէն ուշագրաւ նորութիւ – նը կը կազմէ նախկին վարչապետ Փոլ Ռէնոյի մասնակցութիւնը, իբրեւ պետական նախարար ընկերվարէից պետութենէն եւ Ծայր· Արեւելքի : Նոր պաշտօն մըն է այս որ կապ ունի դաղթավայ – րերու, եւ մասնաւորապէս Հնդկաչինի հետ:

Համայնավարները երկար տեսնէ ի վեր բուռն պայքար կը մղեն Ռէնոյի դէմ, եւ այս անուանու – մը անշուշտ իւղ պիտի լեցնէ կրակին վրայ: Նախ – կին վարչապետը ջերմ կուսակից է քաղաքական եւ դիւանագործական դաղտնիքներու: Համաձայն է նաեւ Շումանի ծրագրին (ձուլում արեւմտեան Եւրոպայի պող – պատի եւ հանքածուխի արտադրութենէն) : Ճա – ճախ պահանջած է աւելի վճռական միջոցներ ձեռք առնել համայնավար գործունէութեան դէմ: Փարիզի գրաւումէն վերջ, հրաժարեցաւ 1940 Յունիս 16ին, իշխանութիւնը յանձնելով Փեթէնի: Վիշիի կառավարութիւնը դինքը ձերբակալեց 1941ին, դատելու համար, իսկ աւելի վերջը աք – սորեցաւ Գերմաններուն կողմէ: Ազատագրու – թենէն վերջ առաջին անդամ պաշտօնի կոչուեցաւ 1948ին, բայց ընկերվարականները մէկ ամիս

ԿՈՐԷԱՅԻ ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ

կռիւևերը կը ատստկաևան

33 ՊԵՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ՀԱՄԱՁԱՅՆ ԵՆ ԱԶԳԱՅԻՆ – ՂՈՎԻՆ ՈՐՈՇՈՒՄՆԵՐՈՒՆ.— ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ՀԻՆ – ՈՒԲՐՆԵՐ ՅԱՄԱՌ ԵԼԱԾ.— ՕԴԱՆԱՒԵՐ ԿԱՐ – ՄԻՐ ԴՐՕՇՈՎ.— ՀԱՐԱՒ· ԿՈՐԷԱՅԻ ԲՈՒՆԱԿԻՆ ՊԱՐՏՈՒԹԻՒՆԸ.— ԿՌԻՒԸ ԵՐԿԱՐ ՊԻՏԻ ՏԵՒԻ:

Վերջին լուրերու համաձայն, կացութիւնը խառնակ է Կորէայի ճակատին վրայ: Հարաւային շրջանի բանակը քայքայուած ըլլալով, Ամերիկացիները արտակարգ միջոցներ ձեռք առած են, նոր դիրքեր յարդարելու համար: Հիւսիսային զօրամասերը կը փորձեն պաշարել Սուվոնը, ուր կեդրոնացած են հարաւցիները, Սէուլի անկումէն վերջ: Ամերիկեան բանակատեղին դէպի հարաւ փոխադրուած է :

Անդլեւսաքսոն աղբիւրէ կը հաղորդեն թէ կիրակի օր ամերիկեան եւ աւստրալեան օդանաւեր խորասուղեւելով Կորէայի մէջ, զարկին արեւելեան ծովեզերքի օդակայանը: Օդաչուները չատ դոհ են ձեռք բերուած արդիւնքէն : Նոյն աղբիւրին համաձայն, զարնուած տասը օդանաւերու վրայ կ'երեւային կարմիր աստղեր, իսկ միւս վեցին վրայ՝ Կորէայի դինանշանը — կարմիր աստղ մը դեղին շրջանակի մէջ: Ցարդ ապացոյցներ չկան թէ Ռուսեր են որ կը վարեն այս օդանաւերը, բայց ամէն օր նոր լուրեր կը հասնին Ռուսերու զործօն օգնութեան մասին: Ազգայնական Չինաստանի դաղտնի տեղեկութեանց համաձայն, Մոսկուա հրամայած է Չինաստանի համայնավարնե – րուն ալ կռիւ հիւսիսային Կորէայի եւ 20.000 դինուորներ համախմբուած են սահմանագլուխին վրայ, Մանչուրիոյ ճամբով :

Անդլիական մարտանաւերը հինդ խորհրդա – յին նաւեր ընկղմած են Կորէայի արեւելեան ա – փերուն վրայ :

Ամերիկեան առաջին զօրամասը հարաւային Կորէայի Թաժոն քաղաքը հասնելով, դիմաւոր – ուած է հազարաւոր տեղացիներու կողմէ: Ամե – րիկեան զօրաբաժնին ընդհ· հրամանատար նշա – նակուեցաւ զօր· Տին: Ամէն օր ամերիկեան դին – ուորներ կը հասնին օդանաւերով :

Մ· Նահանգներու պաշտօնական չրջանակնե – րուն մէջ կը կարծեն թէ կռիւը երկար պիտի տե – ւէ, դառնալով Ասիոյ պարբերական խռովութիւն – ներէն մէկը: Ամերիկացիները ճակտին մէջ ունին չորս զօրաբաժինները, որոնց մէկը (հեռաւոր – զօրք) հարաւ· Կորէա կը փոխադրուի մաս –մաս: Հաւանական է որ երկրորդ զօրաբաժին մը եւս փոխադրուի: Միւս օդնական ուժերը պիտի դրը – կուին Մ· Նահանգներէն: Մասնագէտներ կը կար – ծեն թէ առ նուազն երեք զօրաբաժին պէտք պիտի

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· Էջ)

չանցած տապալեցին այն դահլիճը որուն անդամ էր Ռէնօ :

Բանդէտներու կարծիքով Պ· Ռէնոյի անուա – նումը կը նշանակէ թէ կառավարութիւնը վճռած է լիովին զործակցիլ Ատլանտեանի դաչինքին եւ Ազգաժողովին: Պ· Ռէնոյի դլխաւոր դործը պիտի ըլլայ վարել Ծայր· Արեւելքի քաղաքական եւ պինուորական զործողութիւնները :

Նոր դահլիճին անդամներէն 14ը արմատա – կաններ կամ ուղեկիցներ են, 12ը ժողովրդական (M. R. P.), եօթը անկախ պահպանողականներ կամ աջակողմեաններ : Հրաժարեալ դահլիճը կը բաղ – կանար 28 նախարարներէ եւ խորհրդականներէ : (14 ժողովրդական, իրը արմատական կամ ուղե – կիցներ, 5 անկախ): Նոր դահլիճին 21 նախարար – ներէն 16ը անդամ էին նախորդ կառավարութեան, իսկ հինդ նոր նախարարները նախապէս պաշտօն վարած են ուրիշ դահլիճներու մէջ: Վարչապետը ստանձնած է նաեւ ներքին զործերու նախարա – րութիւնը :

Կառավարութիւնը կազմելէ վերջ, Պ· Քէօյ յայտարարեց·— «Ազգ· ժողովին կոչ մը ուղղե – ցի, որպէսզի դաղրեցնեն կուսակցական պայքա – րը: Իմ կառավարութիւնս կը բաղկանայ բարեյո – ժար քաղաքացիներէ որոնք ուրիշ բան չեն մտա – ծեր եթէ ոչ ծառայել երկրին »:

Նոր դահլիճին մէջ փոխ – վարչապետ է Պ· Պիտօ: Իրենց պաշտօնները կը պահեն արտաքին նախարարը՝ Շուման, ազգ· պաշտպանութեան նախարարը՝ Փլեվէն, ելմտականը՝ Փէշ, դատա – կանը՝ Ռընէ Մայէր, աշխատանքի եւ վերաշինու – թեանց նախարարները՝ Պաքոն եւ Քլոտիւս Փը – թի եւն·: Անդրծովեան (դաղթային) նախարարն է Պ· Քոսթ Ֆլորէ: Զօր· տը Կոլի կազմակերպութե – նէն ալ նախարար մը կայ, Պ· Ժիաքոպպի :

× Համայնավար պաշտօնաթերթը, «Իւմա – նիթէ», ծանուցանելով նոր դահլիճին կազմու – թիւնը, զայն կը կոչէ «ծանրացում պատերազմի եւ թշնամութեան քաղաքականութեան»:

× Դահլիճը Ազգ· ժողովին պիտի ներկայա – նայ այսօր, երեքշաբթի : Ամերիկացիները զոհ կ'ներեւան նոր կազմէն:

ՆԻՒԹԵՐ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ

ԴԱՐՁԵԱԼ ՅԱՂԹԱՆԱԿՆԵՐ

Մեր խրամները նորէն լեցուեցան: Անձրեւը կը շարունակէր տեղալ: Մեր զինուորները թըր–նգած էին, անքնութենէ տանջուած ու տխուր:

Մեծ մասը ընտանիքներու հայրեր էին, կամ միակ նեցուկը իրենց ընտանիքին :

Երկարատեւ կռիւները աւելի քան սպառնա–կան դարձած էին, «կենաց ու մահու» օրեր: Ո՛չ մէկ յոյս փրկութեան:

Բայց մէկ բան կար դեռ յուսադրիչ: Մեր զինուորները իրենց բոլոր մտահոգութենց մէջ, կը պահէին իրենց դիմադրական ոգին ու կորովը եւ վճռած էին մեռնիլ պատնէշին վրայ :

Թշնամին աւելի քան կատաղի էր եւ ամէն մի–ջոց ի գործ կը դնէր, մեզ պարտութեան մատնե–լու եւ բնաջնջելու համար :

Թրքական թնդանօթները անընդհատ կը գո–ռային: Անոնց ռումբերը կը պայթէին մեր խրամ–ներուն վրայ, պղպջատեայ կտորներ, աւազ եւ փոշի ցանելով :

Գամուած էինք խրամներուն եւ մեր փոքրիկ խումբերը միայն կընային քովնտի չարժումներ կատարել:

Ղալասարի շրջանի մեր պատանի սուրհան–դակները զօտեպնդիչ լուրեր կը հասցնէին Սամ–սոն Խանէն, Լեւոն Շաղոյեանի քաջագործու–թիւնները հաղորդելով :

Մայիս 8ի առաւօտ, Հ. Մելքոմեանը խոր–հրդակցութեան հրաւիրեց մեր շրջանի հայ–ազա–բական ուժերու հրամանատարները եւ վերջնա–պէս որոշուեցաւ յարձակման յատակագիծն ու թուականը:

Թիկունքի աշխատանքները կը կատարուէին արագ եւ բարեխիղճ :

Նոյն օրը, թշնամիի հեծեալները քանիցս փոր–ձեցին մեր թիկունքն անցնիլ, բայց ձախողեցան մեծ կորուստներ կրելով :

Հետեւակ ասկեարներու գունդերը բազմաթիւ շղթաներով, երկար տարածութեան մը վրայ, յանդուգն յարձակումներ կը գործէին, յաճախ խիստ վտանգաւոր կացութիւն ստեղծելով :

Կ'իյնային նաեւ մեր քաջերէն չատերը, տղա–մարդու վէրք ստացած, ճակատէն կամ կրծքէն : Ունէինք յիսունէ աւելի վիրաւորներ՝ ծանր կամ թեթեւ: Բժշկական խումբերը գիշեր ու ցերեկ կ'աշխատէին:

Կատղած էր թուրք հրամանատարութիւնը :

Այսպիսի պարագաներու մէջ, անհրաժեշտ էր քիչ մտածել եւ չատ ու չուտ զգալ :

Այդ ցանկութեամբ օժտուած էին թէ Հ. Մել–քոմեանը եւ թէ Լեւոն Շաղոյեանը, իսկ սորի հրամանատարները զուրկ էին այդ կարողութենէն ու միչտ ալ կը հետեւէին մեզի :

Թրքական հարիւրեակ մը թնդանօթներու եւ զօրաւոր գնդացիրներու կրակով պաշտպանուած, յանդուգն մօտենալ «Քիւլթէփէ»ի մեր դիրքին:

Հոն՝ զոհ տուինք քանի մը քաջեր, բայց վա–նեցի Վարդանեան Հայկը, իր իսկ վէրքերուն ար–եան ճապաղիքին մէջ, գնդացիրային կրակ տեղաց թշնամիին վրայ, եւ Քիւլթէփէն չինկաւ թշնամիի ձեռքը:

Խմբապետներ՝ Զիրօն եւ Զօնօն իրենց յիս–նեակներով կրցան չփոթութեան մատնել մեր ձախ թեւին վրայ արշաւող թուրք եւ քիւրտ ձիաւոր–ները, խլելով տասը ձի եւ 7 հրացան, դերելով յիսուն աւարառու Քիւրտեր եւ վեց ասկեարներ:

Մեր վիրաւորներու մէջ էին Ղարաքաղցի Ա–ծատուրը, Վարազդատ Աբրահամեան, Տրդատ Սօրոյեան, Գարեգին Հայցագործեան, Ղաչաղ Վա–հան եւ ուրիչ տասնապետներ եւ ենթասպաներ :

Մայիս 9ին, առտուան դէմ յարձակման հրա–մանը տրուեցաւ :

Խրամներէն դուրս եկած մեր առիւծները ար–համարհելով թշնամիի հարիւրաւոր ռումբերը, գնդացիրներու կրակը եւ հրազէններու արձակած տեղատարափը՝ խոյացան դէպի թշնամին:

Շատ չանցած, թրքական ամէնէն ընտիր՝ «մէքթէշլի» կոչուած գունդերը, բազմահազար քիւրտ հեծեալները խուճապի մատնուած փախան դէպի Խոյի կեդտուկը (վերելք), իսկ Ղալասարի դէմ կռուող թուրքերը բարձրացան Շիաքարիազի լեռները:

Արեւի առաջին ճառագայթները ողջունած ա–տեն, մենք սկսանք հետապնդել Ալի Իհսան փա–շայի «անպարտելի» բանակը :

Թշնամին ձգած էր չորս հարիւրէ աւելի սպանեալ եւ վիրաւոր, ի չարս որոց նաեւ փաշա–ներ, գնդապետներ եւայլն:

Մեր ձեռքն անցան 300.000 թրքական փամ–փուշտ, կառքեր եւ զանազան զինուորական պի–տոյքներ : Սպանեալներու քով գտնուեցան կա–րեւոր փաստաթուղթեր, անձնական նամակներ եւ պատերազմական յատակագծեր :

Իզմիրցի գնդապետ Օսման իր բարեկամին գրած նամակով մը զարհուրելի վերագրումներ

Մ'ՎԷ ԽՊԱՏԱՍԽԱՆԱՏՈՒՆ

Տարիներ առաջ, երբ հայրենի հողին վրայ մեր վերջին արցունքները կը թափէինք, եւ բըռ–նագաղթի դաժան ցուլը մեր ափերուն, ինկանք հիւրընկալ երկիրներու մէջ, մեր մտահոգութիւնը ուրիչ էր:

Որբեր էինք, եւ տակաւին չէինք ըմբռնած հարազատ մայրենիքին համն ու հոտը:

Լաւ կը յիշեմ, եգիպտահայ տարիներ ա–ռաջ էր, դեռ նոր, Հայոց անուշ լեզուին հարա–զատութեան ի տես, կտոր մը հացին տեղ, «Ծա–ռայ»ը կամ ուրիչ որեւէ հրատարակութիւն մեր սրտին սնունդն էր: Երբ կը կարդայինք, Ահարո–նեանի, Վարանդեանի, Օշականի, կամ Զարեանի որեւէ գրութիւնը, հոգիներու փոթորիկ կ'ունե–նայինք, յաճախ ձեռքէ ձեռք կը յափշտակէինք, Նարդունիի «Համով – հոտով» հէքեաթները, դե–ղեցիկ գրականութեան անմահ կտորներ: Կը կար–ծէինք թէ, հայրենիքը, եւ հայ լեզուն ամէն բանէ վեր են :

Հայ գրքին ու գրականութեան համար, բան չկնայեցինք մենք, ոչ թէ գրող ըլլալու, այլ մը–նացորդացին հարստութիւնը, ճրագը վառ պա–հելու համար, մանաւանդ անմահներու ճրագը:

Ողբերգութեան, ամէնէն դաժան էլը այն էր որ, մեր սերունդը նախակրթարանին աթոռնե–րուն վրայ, Ա. Բ. Գ.ը հազիւ սորված, փոթորի–կի բռնուեցաւ :

Անտուն ու անոք, մենք մեր հանապազօրեայ հացին պէս սիրեցինք մայրենիքը, փնտռեցինք, հայ լրագիրն ու գիրքը, որբանոցներու մէջ, փո–ղոցներու մէջ, չատ մը ապազգայնացած Հայերու տուներուն նկուղներուն մէջ, դեղնած եւ պատռ–տուած.... Եւ իրրեւ նչխարներ, յոդնաբեկ մարմնով, դիչերները լափեցինք, ինչ որ գոհար էր մեզի համար, ինչ որ կրնայինք Մարսել — յա–նուն իրաւ գրականութեան :

Այնատեն, չատեր անձնատուր՝ խենէշ վա–յելքներուն, կը զուարճանային պարասրահներու մէջ կամ ծովափը, mon vieux, ça c'est la vie քրքր–ջալով ...:

Վերջին քատորդ դարու ընթացքին, եթէ եր–բեք, քանի մը հազար գիրքեր սպառեցան, պատ–ճառը այն է որ Մեծ Եղեռնի սերունդը, հացի պէս լափեց, քննեց, իր միջոցներուն ներած չափով, յաճախ օրուան հացէն զրկուելով:

Շեչտեմ որ, դպրոցը պակսեցաւ մեր սե–րունդին:

Ահա թէ ինչու միչտ մեր ճակտին, որպէս մահացու մեղք կը զարնեն երէց սերունդէն չա–տերը, թէ հայերէն չենք գիտեր, տկար ենք: Բայց որո՞ւնն է յանցանքը: Պատասխանը ուրիչները թող տան :

Նորէն՝ պատիւ իրենց, որ ճրագը վառ կը պահեն: Եւ ես հաւատացած եմ որ, վաղը, այս սերունդն ալ պիտի փնտռուի :

Վերջերս յայտնի քննադատ ընկեր Գ. Մխի–թարեան, չատ գեղեցիկ յօդուած մը ունէր «Հայ–րենիք Ամսագրի» մէջ եւ ահազանգ կը հնչեցնէր, — Հայ գիրքին ճակատագիրը :

— « Մեզի համար մանաւանդ, գիրքերը կար–դացուելու համար են, ոչ թէ զարդարանքի կամ ժամանցի համար: Հայ հոգիի երեսներն են ա–նոնք, հայ մչակոյթէն արձագանգները, որոնք պի–տի ողողեն մեր տուները, եթէ կ'ուզենք որ հայ ու հարազատ մնան անոնք :

« Ճակատագի՛րը հայ գիրքերուն ... Նման գրողներու ճակատագրին, որ եթէ ողբերգական չէ, ողբալի է մեր օրերուն ալ, աւելի քան հարիւր տարի գրականութիւն ընելէ եւ զանգատ արձա–նագրելէ ետքը ...»:

Եւ ահա, Հայոց լեզուին ախոյեանը՝ ԾԱՌԱՋ՝ վերստին միտք ու հոգի կը մաչեցնէ, յանուն հայ մչակոյթին, եւ գրքին ...

— « Եթէ բանի մը տարի ալ այսպէս շարու–նակուի, շատ մը հեղինակներ պիտի նախընտրեն դուլպայ կամ ձիթապտուղ ծախել :

« Երբ ժողովուրդ մը չի գներ, չի կարդար իր տաղանդաւոր զաւակներուն արտադրութիւննե–րը, կը նշանակէ թէ մտաւոր մակարդակը լճա–ցեր, մամուռ կապեր է»:

Կը լսե՞ս հայ ժողովուրդ:

Բայց, ինչո՞ւ մեղադրել ժողովուրդը: Պատերազ–մի չրջանին, չատ մը գիրքեր լոյս տեսան, պի–տանիին հետ, անպիտանը: Անհրաժեչտ չէ անուն–ներ յիչել :

Վերջին տարիներուն երբ մամուլը հրատա–րակեց, Ահարոնեանի եւ Լ. Շանթի ամբողջական գործերուն լիակատար հրատարակութեան լուրը, հպարտացանք որ հոյակապ գլուխ – գործոցներ մեր տարագրի տուներուն համն ու հոտը պիտի ըլլան, ինչպէս Կ. Զարեանի « Նաւը լերան վրայ»:

Բայց, ո՞վ տեսաւ, ո՞վ կարդաց այդ հատոր–ները: Շատ չատ քանի մը գրոց – բրոցներ, թե–րեւս փոխանակելով իրենց գիրքերը :

Մինչդեռ գիրքը ժողովուրդին ներչնչարանը պէտք էր ըլլար, բոլոր տուներուն մէջ :

Վերջերս Կոմիտասեան համերգ մը տրուեցաւ Լիոնի մէջ: Հոն էր, հայ ժողովուրդը: Հոն էր, նոր սերունդը: Ցուզումով լսեցինք Վարպետին անմահ գործերը, անոր տաղանդաւոր աչա–կերտին՝ Վ. Սարգսեանի հմուտ ղեկավարութեան տակ : Այդ օրը, հայ ժողովուրդը իր ցեղին մչա–կոյթին, երաժչտական մեծ համերգը լռեց, եւ հպարտացաւ նոյնիսկ այս անատոյգ օրերուն :

« Հայ գիրքին ճակատագիրը» հայ երգին չունչը կարօտ են քաղաքերանքի եւ հաւատարիմ–ներու: Ժողովո՞ւրդն է ապերախտը: Ոչ : Բուն պատասխանատուն հեղինակներն են որոնք իրենք գիրենք ծախու ապրանքի պէս հրատարակիչներու տրամադրութեան տակ դրած են դժբաղտաբար: Եւ իրենք են որ կը տուժեն ինչպէս հայ գրակա–նութիւնը :

Իրաւ գրականութիւն կը մչակուի, փոչինե–րու եւ մուկերու կրծուկ դառնալու համար ...

Դարմա՞նը: Դժուար չէ: Այս ժողովուրդը երբ հայրենի երկրին մէջ, բռնակալութեան եւ սար–սափի օրերուն, ուրիչ վէրքեր ունէր, գրական հարստութիւն մը ձգած է, որ այսօր մեր փատ–քրն է: Ինքնապաչտպանութեանց համար իր մէջ–քին փամփուչտ ունէր, իսկ դեղեցիկ գրականու–թեան համար սիրտ ու միտք կը մաչեցնէր:

կ'ընէր մեր ուժերուն եւ անգլիական զօրք կը դա–նէր մեր խումբերուն մէջ :

« Ասոնք ուրիչ տեսակ Հայեր են», գրած էր ուրիչ հրամանատար մը եւ կ'աւելցնէր.—

« Զգոյշ, տղաս, կեանքդ վրայ չտաս, եթէ այս կողմերէն կրնանք ողջ – առողջ հեռանալ « զուրպան » մը պիտի ընեմ »:

Սպաննուած էր նաեւ Սմկոյի աջ բազուկը, իր եղբայր Ահմէտ աղան :

Սալմաստի շրջանի մեր կռիւներու երկրորդ շրջանն ալ կը վերջանար մեր փառաւոր յաղթա–նակով :

Մայիս 9ի երեկոյեան, թշնամին հասած էր Խոյ եւ Կօտոլ, նոր եւ օգնական ուժերուն սպա–սելու եւ քայքայուած բանակը վերակազմելու հա–մար: Իսկ Սմկոյի եւ միւս աչերէթները անցան Աղրակի շրջանը :

Ուրմիայէն հասնող սուրհանդակները նոյն – պէս յաղթանակներ կ'աւետէին :

Մեր կռիւներու առեն, Ուրմիա հասած էր Նուրի փաչայի (Էնվէրի եղբայր) 51րդ զօրաբա–ժինը, Մուսուլի եւ Վասպուրականի բազմահազար քիւրտ ձիաւորներու հետ :

Ուրմիոյ փոքրաթիւ հայ – ասորական ուժերը անհաւասար եւ օրհասական կռիւներ մղելով, գե–րի բռնած էին 200 թուրք զինուորներ եւ երեք թնդանօթներ, Պալարլի գետին ափը՝ պարտու–թեան մատնելով Նուրի փաչան:

Ընկեր Արտաչէս Ստեփանեանի, Մալիք Ծո – չապայի եւ Աղա – Պետրոսի (վերջին երկուքը ա–սորի) առաջնորդութեամբ, Ուրմիոյ մեր ուժերը հետապային ալ հրաչքներ գործեցին :

Մայիս 10ին, Փայոլուկ գիւղին մէջ տեղի ունեցաւ Վանեցի զեկավարներու ժողովը: Դարձ–եալ քննութեան ենթարկուեցաւ գաղթելու ծրա–գիրը, բայց 75 հազարի չափ հայ – ասորի հսկայ զանգուածը տեղափոխելու համար անհրաժեչտ միջոցները կը պակսէին:

Նոյն օր, Կօտոլի չրջաններն ապաստանած թուրք հրամանատարութիւնը ապառնագիր մը ղրկած էր երկու Պարսիկներու միջոցով: Կ'առա–ջարկէր անձնատուր ըլլալ, եթէ չենք ուզեր քնա–ջնջուիլ :

Անսպասելի յաղթանակէն գինովցած, մենք արհամարհեցինք այդ սպառնագիրը :

Ժողովներու չրջանը վերսկսաւ :

Մեր եւ ասորի զինուորական մարմիններու խառն ժողովին մէջ որոշուեցաւ. —

1) Բանակցութեան մտնել Ուրմիոյ Հայերու եւ Ասորիներու հետ, յայտնել թէ, մտադիր ենք բանալ Սալմաստ – Խոյ – Ջուլֆայ գիծը, յարա–բերութեան մտնել Կովկասի հետ եւ յայտնել դաղթելու մեր մտադրութիւնը :

2) Տեղեկանալ թէ մեր այդ մտադրութիւնը իրականացնելու համար անոնք ինչ միջոցներ եւ առաջարկներ ունին եւ ըստ այնմ կարգադրել հարկ եղածը :

Մենք առանձին ժողովներ ալ ունեցանք նաեւ Փայոլուկի մէջ :

Գաղթին կողմնակիցները կը պնդէին թէ թըշ–նամին թէեւ քչուած է մեր սահմաններէն, բայց ոչնչացած չէ, այլ կը պատրաստուի եւ մեր հե–ռանալը այլեւս անհնարին կը դարձնէ :

Հ. Մելքոմեան հակառակ էր մեր Կովկաս գաղթելուն եւ կը յայտարարէր.— Մենք անտեղ–եակ ենք Կովկասի մէջ տիրող կացութեան: Եթէ նոյնիսկ վիճակը լաւ է, մենք մեր 75 հազար գաղ–թականներով կը բարդացնենք Կովկասի մեր ազ – գակիցներու կացութիւնը :

Ա.ԶԳԻՆ

ՆԿԱՏՈՒՄ ՎԱԽԿՈՒՆ

ՀՐԱՏ. ՊԱՏԿԱՅՈՒԹՅՈՒՆ
17Բ ՊԱՏՏԱՎ. ՀՈՏԱՎԱՅՐԸ
ՄԻՈՅԱՆՈՒ ՓՈՂՈՑ ՊԱՀԱ

Ստշերից ոչ գրեթե մի գրեթե մնաց.—
Միրզակ, 25 Ջուխա, տեղի ունեցավ Հ. Երիտ.
Պատշաճության վիտասարդների միությունում
17րդ պատվո. Հոտակ. Ջուխա. Հանդես.
Ներկայացվելու էր Ալ. Շիրվանզադեի
«Ամուսնացող աղջիկը»։ Ներկայացումը
սկսվելու էր ժամը 8-ին։ Ներկայացումը
չկայացավ, որովհետև դահլիճում
ոչ մի լամպ չկար։ Ներկայացումը
հետաձգվեց մինչև ուրիշ օր։

Ներկ, տաք ջուր, ներկելու տեղ, ներկարար
ունենք մեր ձեռքի տակ, և ներկում ենք
ամեն տեսակ գործվածքներ, ինչպես՝
բուրդ, բամբակ, մետաքս, կիսամետաքս,
ասեղնագործ, գուլպա, ձեռնոց, գլխարկ,
ֆետր, ծածկոց, վերմակ, գորգ, ներքնակ,
ծածկոցներ, վերարկուներ, կիսավերարկուներ,
կիսաշորեր, զգեստներ, կանացի
և տղամարդկանց հագուստներ, ինչպես
նաև ամեն տեսակ գործվածքներ։ Ներկում
ենք ամենագեղեցիկ գույներով, ինչպես
նաև սև։ Ներկում ենք ամենաարագ
ժամանակում, ամենաէժան գնով և
ամենալավ ձևով։ Ներկում ենք
ամենամաքուր կերպով, որ ներկածը
չթափի։ Ներկում ենք ամենայն
ճշտությամբ, որ ներկածը չխամրի։
Ներկում ենք ամենայն ուշադրությամբ,
որ ներկածը չխայտի։ Ներկում ենք
ամենայն ուշադրությամբ, որ ներկածը
չխամրի։ Ներկում ենք ամենայն
ուշադրությամբ, որ ներկածը չխայտի։

Ներկ, տաք ջուր, ներկելու տեղ, ներկարար
ունենք մեր ձեռքի տակ, և ներկում ենք
ամեն տեսակ գործվածքներ, ինչպես՝
բուրդ, բամբակ, մետաքս, կիսամետաքս,
ասեղնագործ, գուլպա, ձեռնոց, գլխարկ,
ֆետր, ծածկոց, վերմակ, գորգ, ներքնակ,
ծածկոցներ, վերարկուներ, կիսավերարկուներ,
կիսաշորեր, զգեստներ, կանացի
և տղամարդկանց հագուստներ, ինչպես
նաև ամեն տեսակ գործվածքներ։ Ներկում
ենք ամենագեղեցիկ գույներով, ինչպես
նաև սև։ Ներկում ենք ամենաարագ
ժամանակում, ամենաէժան գնով և
ամենալավ ձևով։ Ներկում ենք
ամենամաքուր կերպով, որ ներկածը
չթափի։ Ներկում ենք ամենայն
ճշտությամբ, որ ներկածը չխամրի։
Ներկում ենք ամենայն ուշադրությամբ,
որ ներկածը չխայտի։ Ներկում ենք
ամենայն ուշադրությամբ, որ ներկածը
չխամրի։ Ներկում ենք ամենայն
ուշադրությամբ, որ ներկածը չխայտի։

Ներկ, տաք ջուր, ներկելու տեղ, ներկարար
ունենք մեր ձեռքի տակ, և ներկում ենք
ամեն տեսակ գործվածքներ, ինչպես՝
բուրդ, բամբակ, մետաքս, կիսամետաքս,
ասեղնագործ, գուլպա, ձեռնոց, գլխարկ,
ֆետր, ծածկոց, վերմակ, գորգ, ներքնակ,
ծածկոցներ, վերարկուներ, կիսավերարկուներ,
կիսաշորեր, զգեստներ, կանացի
և տղամարդկանց հագուստներ, ինչպես
նաև ամեն տեսակ գործվածքներ։ Ներկում
ենք ամենագեղեցիկ գույներով, ինչպես
նաև սև։ Ներկում ենք ամենաարագ
ժամանակում, ամենաէժան գնով և
ամենալավ ձևով։ Ներկում ենք
ամենամաքուր կերպով, որ ներկածը
չթափի։ Ներկում ենք ամենայն
ճշտությամբ, որ ներկածը չխամրի։
Ներկում ենք ամենայն ուշադրությամբ,
որ ներկածը չխայտի։ Ներկում ենք
ամենայն ուշադրությամբ, որ ներկածը
չխամրի։ Ներկում ենք ամենայն
ուշադրությամբ, որ ներկածը չխայտի։

Ներկ, տաք ջուր, ներկելու տեղ, ներկարար
ունենք մեր ձեռքի տակ, և ներկում ենք
ամեն տեսակ գործվածքներ, ինչպես՝
բուրդ, բամբակ, մետաքս, կիսամետաքս,
ասեղնագործ, գուլպա, ձեռնոց, գլխարկ,
ֆետր, ծածկոց, վերմակ, գորգ, ներքնակ,
ծածկոցներ, վերարկուներ, կիսավերարկուներ,
կիսաշորեր, զգեստներ, կանացի
և տղամարդկանց հագուստներ, ինչպես
նաև ամեն տեսակ գործվածքներ։ Ներկում
ենք ամենագեղեցիկ գույներով, ինչպես
նաև սև։ Ներկում ենք ամենաարագ
ժամանակում, ամենաէժան գնով և
ամենալավ ձևով։ Ներկում ենք
ամենամաքուր կերպով, որ ներկածը
չթափի։ Ներկում ենք ամենայն
ճշտությամբ, որ ներկածը չխամրի։
Ներկում ենք ամենայն ուշադրությամբ,
որ ներկածը չխայտի։ Ներկում ենք
ամենայն ուշադրությամբ, որ ներկածը
չխամրի։ Ներկում ենք ամենայն
ուշադրությամբ, որ ներկածը չխայտի։

Ներկ, տաք ջուր, ներկելու տեղ, ներկարար
ունենք մեր ձեռքի տակ, և ներկում ենք
ամեն տեսակ գործվածքներ, ինչպես՝
բուրդ, բամբակ, մետաքս, կիսամետաքս,
ասեղնագործ, գուլպա, ձեռնոց, գլխարկ,
ֆետր, ծածկոց, վերմակ, գորգ, ներքնակ,
ծածկոցներ, վերարկուներ, կիսավերարկուներ,
կիսաշորեր, զգեստներ, կանացի
և տղամարդկանց հագուստներ, ինչպես
նաև ամեն տեսակ գործվածքներ։ Ներկում
ենք ամենագեղեցիկ գույներով, ինչպես
նաև սև։ Ներկում ենք ամենաարագ
ժամանակում, ամենաէժան գնով և
ամենալավ ձևով։ Ներկում ենք
ամենամաքուր կերպով, որ ներկածը
չթափի։ Ներկում ենք ամենայն
ճշտությամբ, որ ներկածը չխամրի։
Ներկում ենք ամենայն ուշադրությամբ,
որ ներկածը չխայտի։ Ներկում ենք
ամենայն ուշադրությամբ, որ ներկածը
չխամրի։ Ներկում ենք ամենայն
ուշադրությամբ, որ ներկածը չխայտի։

Ներկ, տաք ջուր, ներկելու տեղ, ներկարար
ունենք մեր ձեռքի տակ, և ներկում ենք
ամեն տեսակ գործվածքներ, ինչպես՝
բուրդ, բամբակ, մետաքս, կիսամետաքս,
ասեղնագործ, գուլպա, ձեռնոց, գլխարկ,
ֆետր, ծածկոց, վերմակ, գորգ, ներքնակ,
ծածկոցներ, վերարկուներ, կիսավերարկուներ,
կիսաշորեր, զգեստներ, կանացի
և տղամարդկանց հագուստներ, ինչպես
նաև ամեն տեսակ գործվածքներ։ Ներկում
ենք ամենագեղեցիկ գույներով, ինչպես
նաև սև։ Ներկում ենք ամենաարագ
ժամանակում, ամենաէժան գնով և
ամենալավ ձևով։ Ներկում ենք
ամենամաքուր կերպով, որ ներկածը
չթափի։ Ներկում ենք ամենայն
ճշտությամբ, որ ներկածը չխամրի։
Ներկում ենք ամենայն ուշադրությամբ,
որ ներկածը չխայտի։ Ներկում ենք
ամենայն ուշադրությամբ, որ ներկածը
չխամրի։ Ներկում ենք ամենայն
ուշադրությամբ, որ ներկածը չխայտի։

Ներկ, տաք ջուր, ներկելու տեղ, ներկարար
ունենք մեր ձեռքի տակ, և ներկում ենք
ամեն տեսակ գործվածքներ, ինչպես՝
բուրդ, բամբակ, մետաքս, կիսամետաքս,
ասեղնագործ, գուլպա, ձեռնոց, գլխարկ,
ֆետր, ծածկոց, վերմակ, գորգ, ներքնակ,
ծածկոցներ, վերարկուներ, կիսավերարկուներ,
կիսաշորեր, զգեստներ, կանացի
և տղամարդկանց հագուստներ, ինչպես
նաև ամեն տեսակ գործվածքներ։ Ներկում
ենք ամենագեղեցիկ գույներով, ինչպես
նաև սև։ Ներկում ենք ամենաարագ
ժամանակում, ամենաէժան գնով և
ամենալավ ձևով։ Ներկում ենք
ամենամաքուր կերպով, որ ներկածը
չթափի։ Ներկում ենք ամենայն
ճշտությամբ, որ ներկածը չխամրի։
Ներկում ենք ամենայն ուշադրությամբ,
որ ներկածը չխայտի։ Ներկում ենք
ամենայն ուշադրությամբ, որ ներկածը
չխամրի։ Ներկում ենք ամենայն
ուշադրությամբ, որ ներկածը չխայտի։

Ներկ, տաք ջուր, ներկելու տեղ, ներկարար
ունենք մեր ձեռքի տակ, և ներկում ենք
ամեն տեսակ գործվածքներ, ինչպես՝
բուրդ, բամբակ, մետաքս, կիսամետաքս,
ասեղնագործ, գուլպա, ձեռնոց, գլխարկ,
ֆետր, ծածկոց, վերմակ, գորգ, ներքնակ,
ծածկոցներ, վերարկուներ, կիսավերարկուներ,
կիսաշորեր, զգեստներ, կանացի
և տղամարդկանց հագուստներ, ինչպես
նաև ամեն տեսակ գործվածքներ։ Ներկում
ենք ամենագեղեցիկ գույներով, ինչպես
նաև սև։ Ներկում ենք ամենաարագ
ժամանակում, ամենաէժան գնով և
ամենալավ ձևով։ Ներկում ենք
ամենամաքուր կերպով, որ ներկածը
չթափի։ Ներկում ենք ամենայն
ճշտությամբ, որ ներկածը չխամրի։
Ներկում ենք ամենայն ուշադրությամբ,
որ ներկածը չխայտի։ Ներկում ենք
ամենայն ուշադրությամբ, որ ներկածը
չխամրի։ Ներկում ենք ամենայն
ուշադրությամբ, որ ներկածը չխայտի։

Ներկ, տաք ջուր, ներկելու տեղ, ներկարար
ունենք մեր ձեռքի տակ, և ներկում ենք
ամեն տեսակ գործվածքներ, ինչպես՝
բուրդ, բամբակ, մետաքս, կիսամետաքս,
ասեղնագործ, գուլպա, ձեռնոց, գլխարկ,
ֆետր, ծածկոց, վերմակ, գորգ, ներքնակ,
ծածկոցներ, վերարկուներ, կիսավերարկուներ,
կիսաշորեր, զգեստներ, կանացի
և տղամարդկանց հագուստներ, ինչպես
նաև ամեն տեսակ գործվածքներ։ Ներկում
ենք ամենագեղեցիկ գույներով, ինչպես
նաև սև։ Ներկում ենք ամենաարագ
ժամանակում, ամենաէժան գնով և
ամենալավ ձևով։ Ներկում ենք
ամենամաքուր կերպով, որ ներկածը
չթափի։ Ներկում ենք ամենայն
ճշտությամբ, որ ներկածը չխամրի։
Ներկում ենք ամենայն ուշադրությամբ,
որ ներկածը չխայտի։ Ներկում ենք
ամենայն ուշադրությամբ, որ ներկածը
չխամրի։ Ներկում ենք ամենայն
ուշադրությամբ, որ ներկածը չխայտի։

Ներկ, տաք ջուր, ներկելու տեղ, ներկարար
ունենք մեր ձեռքի տակ, և ներկում ենք
ամեն տեսակ գործվածքներ, ինչպես՝
բուրդ, բամբակ, մետաքս, կիսամետաքս,
ասեղնագործ, գուլպա, ձեռնոց, գլխարկ,
ֆետր, ծածկոց, վերմակ, գորգ, ներքնակ,
ծածկոցներ, վերարկուներ, կիսավերարկուներ,
կիսաշորեր, զգեստներ, կանացի
և տղամարդկանց հագուստներ, ինչպես
նաև ամեն տեսակ գործվածքներ։ Ներկում
ենք ամենագեղեցիկ գույներով, ինչպես
նաև սև։ Ներկում ենք ամենաարագ
ժամանակում, ամենաէժան գնով և
ամենալավ ձևով։ Ներկում ենք
ամենամաքուր կերպով, որ ներկածը
չթափի։ Ներկում ենք ամենայն
ճշտությամբ, որ ներկածը չխամրի։
Ներկում ենք ամենայն ուշադրությամբ,
որ ներկածը չխայտի։ Ներկում ենք
ամենայն ուշադրությամբ, որ ներկածը
չխամրի։ Ներկում ենք ամենայն
ուշադրությամբ, որ ներկածը չխայտի։

ըլլայ, յաղթանակը չահելու համար, նկատի առնելով ռազմադաշտին դժուարութիւնները, հրամայական կուխները եւ հարաւ. Քորէայի բանակին կազմալուծումը :

× Վերջին տեղեկութիւնները կը հաստատեն թէ Ազգաժողովին անդամներէն 33 պետութիւններ հաւանութիւն յայտնած են Ապահովութեան Խորհուրդին որոշումներուն : Մասնակցողները մեծ մասով ճշդած են նաեւ թէ ինչ տեսակ աջակցութիւն պիտի ընծայեն : Արժանթին լիակատար համերաշխութիւն յայտնած է Հարաւ. Ամերիկայի միւս հանրապետութեանց հետ : Աւստրալիա մարտանաւեր եւ օդանաւեր ղրկած է : Պելժիա եւ Պրազիլիա խոստացած են ամէն ղրկական աջակցութիւն ընծայել : Քանատա մարտանաւեր պիտի ղրկէ : Չիլի յատկացուածական նիւթապաշար եւ պղպինճ պիտի ղրկէ Մ. Նահանգներուն : Ազգայնական Չինաստան յանձն կ'առնէ 33 հազար զինուոր ղրկել : Մեքսիկա եւ Հոնդուրաս կարելի ամակցութիւնը խոստացած են : Հոլանտա եւ Նոր Զելանտա մարտանաւեր պիտի ղրկեն, Սիամ՝ բրինձ պիտի ճարէ հարաւ. Քորէայի : Անգլիա տրամադրած է իր Ծայր. Արեւելքի նաւաբաժինը : Պարզապէս աջակցութիւն խոստացած են,— Թուրքիա, Իսրայէլ, Հոլոմպիա, Դոմինիքա, էլ Սալվատոր, Փաքիստան, Ուրուկուէյ, Վենեցուէլլա, Հնդկաստան , եւն. : Ցրանսային օդանաւերը չեն սպասեր, նկատելով որ արդէն զբաղած է Հնդկաչինի մէջ : Տանըմարքայի վարչապետը յայտարարեց թէ չեն կրնար զինուորական օդնութիւն տրամադրել : Իտալիան անդամ չըլլալով Ազգաժողովին, հաւանութիւն յայտնած է : Ցունաստանի վարչապետն ալ աջակցութիւն խոստացած է, համաձայն իրենց կարողութեան :

× Մ. Միութեան անթելը եւ մամուլը հետզհետէ աւելի կծու լեզու մը կը գործածեն, «Խորհրդային ժողովուրդին զայրոյթը յայտնելով ամերիկացի աշխարհակալներու ոճրապատ նախայարձակման առթիւ» : Հեռագիրը կ'ըսէ թէ բանաձեւեր կը քուէարկուին ամէն տեղ, ձաղկելով Քորէայի դէմ կատարուած յարձակումը «իբրեւ մահափորձ մը պատերազմի հրձիգներուն կողմէ ընդդէմ խաղաղասէր ժողովուրդներուն, փորձ մը՝ արեան մէջ խեղդելու ազատութիւնը եւ քաղաքակրթութիւնը : Կը պահանջենք անմիջապէս եւ կանչել ամերիկեան զինեալ ուժերը եւ ղադրեցնել զինամթերքի հայթայթումը » : Ուրիշ բանաձեւեր կանխամտածութիւն կը վերագրեն Մ. Նահանգներուն, պահանջելով.— « Զեռքերը վար Քորէայի մէջ » :

× Կարդ մը ամերիկացի ծերակուտականներ կը պահանջեն հրաժարեցնել արտաքին նախարարը, Պ. Էչիսըն, իբրեւ պատասխանատու ներկայ կացութեան :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՂՈՎ

«ՓԱՐԻԶԻ ՄԵԾ ԳԻՇԵՐԸ»,— աննախընթաց փառատօն մը որ կազմակերպուած էր չաթէ դի – չեր, Սէնի վրայ եւ որուն մուտքի տոմսերը կ'արժէին 1500, 2000 եւ 3եւ 5000 ֆրանք, ձախողեցաւ արհեստապիտական պատճառներով : Վերջին պահուն մասնագէտներ ստուգեցին թէ երկաթ ձողերը բաւական զօրաւոր չեն բռնելու համար «մոգական թաղը» կամ ամպհովանին, ինչ որ մեծ յուսախաբութիւն պատճառեց, տեղի տալով բուռն ցոյցերու : Նստարաններ, բարձեր եւ ուրիշ առարկաներ զետը նետուեցան, մինչ հանրապետական նուագախումբը անդադար կը նուագէր, ժխորը դադրեցնելու համար : Ներկայ էին հանրապետութեան նախագահը , նախարարներ, դեսպաններ եւն. : Վճարուած դրամները պիտի վերադարձուին, թէեւ հասոյթը յատկացուած էր մարզական նպատակներու :

ՊԵՐԼԻՆԻ արեւմտեան չրջանին ջուրն ալ կտրուեցաւ, եղկտրական հոսանքին հետ, խորհրդային իշխանութեանց կողմէ :

ԹԻՀՐԱՆԷն կը հեռագրեն թէ բուռն ցոյցեր կատարուեցան վարչապետին՝ զօր. Ռազմարայի դէմ, երբ կը մեկնէր խորհրդարանէն : Ցուցարարները քարեր նետեցին եւ աթոռներով կռուեցան ոստիկաններուն հետ, որոնցմէ երեք հոգի վիրաւորուեցան : Քսան հոգի ձերբակալուեցան :

Մ. ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ ծանուցագրով մը կը թելադրէ թէ Մ. Նահանգները «տորիֆոր» սերմանած է արեւելեան Գերմանիոյ մէջ, զեռնախնձորի հունձքը փճացնելու համար :

ԱՄԱՎԵՐՋԻ ԴԻՐՈՅԱԿԱՆ ՀԱՆԴԻՍ

Կազմակերպուած Սեվրանի Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղին կողմէ, այս կիրակի ժամը 15—24, Hôtel de France-ի սրահներուն մէջ :

Խմբերգ, արտասանութիւն, արտաքսօսու – թիւններ զբօսոյի աշակերտներուն կողմէ : Երգ – պական պար եւ ճոխ պիւֆէ :

Eglise de Pantin-էն առնել 147 թիւ հանրակառքը եւ իջնել Place de la Libération :

Imprimerie DER AGOPIAN. 17 rue Damesme - (13)
Le Gérant : A. NERCESSIAN

ՅՈՒԼԻՍ 9ԻՆ Հ. Մ. Մ.Ի ՄԱՐԶԱՀԱՆԴԷՍԸ

Կազմակերպուած ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՅ ՄԱՐԶԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԿՈՂՄԷ, մասնակցութեամբ ՀԱՅ ԱՐԻՆԵՐՈՒ , ԱՐԵՆՈՒՇՆԵՐՈՒ եւ ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ Ֆ. Հ. Մ. Ը. Մ.Ի :

Այս կիրակի, ժամը 9էն միչեւ 21, **Stade Olier, 11, rue d'Arcueil, Montrouge :**

Ժամը 10ին ԴՐՕՇԱԿԻ ԱՐԱՐՈՂՈՒԹԻԻՆ եւ ՏՈՂԱՆՑՔ : Արիներու եւ Արենուշներու կողմէ սկաուտական խաղեր, վազք, բարձրութիւն եւ երկայնութիւն ցատքել, դունդ, սկաւառակ եւ դրօշարշաւ : Կէս օրէ վերջ դնդակախաղի չորս մրցումներ Հ. Մ. Մ.Ի եւ Ալֆորվիլի խումբերուն կողմէ

Նմանապէս Վօլիվօլի եւ պասքէթի մրցումներ :

Գեղարուեստական լայն բաժին՝ մասնակցութեամբ Նոր Սերունդի երգչախումբին եւ դանդան անակնկալներ :

Ճոխ պիւֆէ ժողովրդական դիներով : (Կրնաք ուտելիք բերել՝ բացի խմիչքէն) :
Մուտք 100 ֆրանք : *(Անձրեւի պարագային պատսպարուած սրահ) :*

Հաղորդակցութեան միջոց.— Porte d'Orléans-էն հանրակառք թիւ 187 եւ 188 իջնել La Vache Noire :

ԵՐԳԱՀԱՆԴԷՍ

SALLE GAVEAU-ի ՄԷՋ

ԺԻՐԱՅՐ ՍԵՐԳՈՑԵԱՆ (պաս)
(որդի Պ. Նշան Սերգոյեանի)

Անցեալ ձմրան Նիսի Օփերային մէջ երգելէ վերջ, Յուլիս 5ի չորեքշաբթիին ժամը 8.45–ին երգահանդէս մը կուտայ իր երկու ընկերներ – րուն հետ (մէկը թէնոր, միւսը պառիթոն) :

Տոմսերու գինը 500էն 100 Ֆրանք :

Դիմել Salle Gaveau, 45 rue de la Boëtie, *եւ* Durand , Place de la Madeleine:

ՍԻՎՐԻ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻՆ ՄԷՋ

Յուլիս 9ին ՊԱՐԳԻՒԱՖՇՈՒԹԻԻՆ եւ ՓԱԿՄԱՆ ՀԱՆԴԻՍ :

Կը հրաւիրուին աշակերտներու ծնողները եւ վարժարանին բարեկամները :

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ.— Այրի Տիկին Սիրանուշ եւ որդին Կարապետ Քէօսէեան, Տէր եւ Տիկին Սամթիկ Աղաճեան եւ զաւակները, Այրի Տիկին Մաքրուհի եւ որդին Յարութիւն Փապուճեան, եւ ազգականները իրենց խորին չնորհակալութիւնները կը յայտնեն ամէն անոնց, որոնք անձամբ, գրաւոր կամ ծաղկեպսակներով ցաւակցութիւն յայտնեցին իրենց մօր, մեծ մօր եւ ազգականին՝

ԱՅՐԻ ՏԻԿ. ԲՌԼԱՆԹԻՆ ՓԱՊՈՒՃԵԱՆԻ

մահուան առթիւ :

ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻԻՆ.— Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Ալֆորվիլի մասնաճիւղը ցաւակցութիւն կը յայտնէ ընկերուհի Ֆլորա Աղաճեանի, իր մեծ մօր մահուան առթիւ :

Ֆր. Կ. ԽԱՉԻ ԿԱԶՄԱՒՈՐՄԱՆ ԿԱՑԱՆԻ

Տղոց եւ աղջիկներու համար կը խնդրենք որ դրածած կամ նոր խաղալիքներ (սալոնի խաղերու համար, դնդակ, փինկ փոնկ, եւայլն) ղրկել Տիկին Թաղէոսեանի, 5 rue Mayran, կամ հեռախօսել Tru. 27.35, որպէսզի անդամուհիները իրենք երթան եւ առնեն :

Կանխայայտ շնորհակալութեամբ ՇՐՋ. ՎԱՐՉ.

ՈՐԴԵԳԻՐ ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

Հայ բարեկեցիկ ընտանիք մը կը փափաքի որդեգրել 6—12 տարեկան մանչ մը : Կարելի է դիմել նաեւ արտասահմանէն :

Գրել Տիկին Ճակոբեանի, 2 rue Condorcet , Cachan (s), France :

Գործ կը փնտռէ

Երիտասարդ Հայուհի մը որ ունի առեւտրական վկայական եւ լաւ յանձնարարականներ :
Դիմել «Ցառաջ»ի վարչութեան :

ՓԱՐԻԶԻ ԿԵԴՐՈՆԸ
PARFUMERIE – MAROQUINERIE

Au SAC PARFUMÉ

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԻՆ ԳԵՂԱՄ ԹՈՐՈՍԵԱՆ

Վերջին նորաձեւութեամբ ճամբորդական առարկաներ, **fantaisie** գոհարեղէններ, կիներու պայուսակներ փարիզեան ճաշակով եւ ընտիր **ser – viette**ներ այրերու համար :

ՄԵՐ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆ ԾԱՆՕԹ ՎԱՃԱՌԱՆԻՇԵՐՈՎ ԱՆՈՒՇԱՀՈՏՈՒԹԵԱՆՑ, ԱՄԷՆ ԿԱՐԳԻ

ARTICLES DE PARIS

Gare du Nord-ի մօտ :
106 Bld. Magenta, Paris (10) **Tél.: Nord 05–78**

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ց. Դ. Աղբիւր Սերոբ եւ Մ. Եօթնեղբայրեան խումբի ընկ. ընդհ. ժողովը՝ այս Շբ. ժամը 20.30ին, սովորական հաւաքատեղին :

Հ. Ց. Դ. ԱՆԻԼՒ ՊՈՒԱ. ՔՈԼՈՄՊԻ « Ա.բամ » ենթակոմիտէն ժողովի կը հրաւիրէ իր չէջանին ընկերները այս չորեքշաբթի ժամը 21ին, ընկերվարականներու սրահը : Կարեւոր օրակարգ :

Ֆ. Կ. ԽԱՉԻ Փարիզի մասնաճիւղին ընդհ. ժողովը՝ այս չորեքշաբթի ժամը 3ին, ընկերուհի Ա. Գազազեանի բնակարանը, 6 rue St. Sulpice : Բոլոր ընկերուհիներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ :

ՊՈՄՈՆ.— Հ. Ց. Դ. «Զաւարեան» ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը՝ այս չարաթ իրիկուն ժամը 8.30ին, սովորական հաւաքատեղին :

ՊԱՆԵՒՕ ՔՈՇԱՆ .— Հ. Ց. Դ. Արծիւ ենթակոմիտէին եւ Նոր Սերունդի դասախօսութիւնը , այս Ուր. ժամը 9ին, rue d'Arcueil, 69bis, Salle Jean Jaurès: Պիտի խօսի ընկեր ՀՐԱՆՏ ԲԱԼՈՒԵԱՆ , նիւթը՝ «Միխայէլ Վարանդեանի կեանքն ու գործը» : Կը հրաւիրուին ընկեր–ընկերուհիներ եւ համակիրներ :

ՄԱՐՍԷՅԼ— Կապոյտ Խաչի Պոմոնի մասնաճիւղի ժողովը՝ այս հինգշաբթի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, սովորական հաւաքավայրը : Օրակարգ՝ Զեկոյց Պատմ. ժողովի եւ ընտրութիւն նոր վարչութեան :

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐԻ ՏԻԿՆԱՆՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ մասվերջի մրցանակաբաշխութեան հանդէսը՝ նախագահութեամբ կաթող. Արտաւազդ արք.ի , այս կիրակի , կէսօրէ վերջ ժամը 3ին վարժարանին մէջ, 1 Bld. du Nord, Le Raincy :

Կը հրաւիրուին ծնողքներն ու համակիրները :

Հաղորդակցութիւն.— Eglise de Pantin-էն առնել 146 թիւ հանրակառքը եւ իջնել կառ. մը Րէնսի – Փավիյեոն :

---

100 ՖՐԱՆՔ

քիլօն ամերիկեան իւղաներկ եւ կտաւատի իւղով հարազատ ներկ PEINTURE IGNIFUGE, *բոլոր գոյներով :*

ԾԱԾԿՈՑՆԵՐ (BACHES) *նոր եւ գործածուած ամէն մեծութեամբ : 100 ՖՐԱՆՔ քառ. մեթրը :*

ՎՐԱՆՆԵՐ երկուքէն քառասուն հոգիի համար
ԲԱՑԱՌԻԿ ԳԻՆԵՐՈՎ

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ՎՐԱՆՆԵՐ 2 հոգինոց 1500 ֆր. :

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ՆՈՐ ՎՐԱՆՆԵՐ 2 եւ 4 հոգինոց, ԿՐԿՆԱԿ ԴՈՒՌՈՎ, ՄԺԵՂԱՐԳԵԼՈՎ, ՎԵՐՋԻՆ ԿԱՏԱՐԵԼՈՒԹԵԱՄԲ :

ԳԻՆ՝ **3980** ՖՐԱՆՔ

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ՃՈՒՄ ՄԹԵՐՔ ՄԸ ԲԱՆԱԿՈՒՄԻ ԵՒ ՋԱՆԱՋԱՆ ՀԱՆԴԵՐՁԵԼԻՆՆԵՐ

THOTAN ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆԸ

38 RUE DE CHALON **Métro Gare de Lyon**
Բաց է ամէն օր, կիրակի բէ տօնական օրեր
ՄԱՍՆԱՒՈՐ ԳԻՆԵՐ
ՄԻՈՒԹԵԱՆՑ ԵՒ ՎԱՃԱՌՈՐԴՆԵՐՈՒ

Ets. AUSSAGE

52 Ave. Edouard Vaillant
Pantin (Seine)
Tél. Combat 05–72

Համեմ, պղպեղ , բէյ , *բրինձ, վանիլլ, թա – պիոքա , farineux*

ԳՈՐԾԱՐԱՆՆԵՐ.— Մարսէյլ, Պոռտօ, Լը Հաւր եւ Փանթէն :

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925
R. C. S. 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN
17, Rue Damesme — PARIS (13)
Վեցամս· 800 ֆր·, Տար· 1600, արտ· 2500 ֆր·
Tél. GOB. 15–70 Գին 7 ֆր· C.C.P.Paris 1678–63
Mercredi 5 JUILLET 1950 Չորեքշաբթի 5 ՅՈՒԼԻՍ

26րդ ՏԱՐԻ — 26e Année No.6195–Նոր շրջան թիւ 1606

Խմբագիր՝ Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԱԽՏԱՆՇԱՆ ՄԸՆ ԱԼ ԱՅՍ

Ինչ որ տեղի կ'ունենայ Ծայր· Արեւելքի մէջ, նախապատրաստական աշխատանք մըն է: Եթէ կ'ուզէք՝ տեսակ մը ռազմափորձ, չափելու համար Արեւելքի եւ Արեւմուտքի բարոյական, քաղաքական եւ ղինուորական ուժերը եւ տրամադրութիւնները:

Արդարեւ, Կորէայի դէպքերը պայթեցան ճիշդ այն պահուն երբ զինաթափ նաւեր ճամբայ կ'ելլեն Ամերիկայէն, փութացնելու համար Ատլանտեանի դաշնակիցներուն վերազինումը:

Գաղտնիք մը յայտնած չենք ըլլար, ըսելով թէ միշտ ալ որոշ մտահոգութիւն կը տիրէ արեւմտեան ճակատին վրայ, հակառակ Ատլանտեանի դաշինքին եւ ուրիշ հաւաստիքներու:

Ինչպէս Մարշըլի ծրագիրը, նոյնպէս զինուրական դաշինքը սփոփանք պատճառելով հանդերձ, չկրցան փարատել կարգ մը մտավախութիւններ:

Օրինակ, Ֆրանսայի մէջ աննշան թիւ մը չեն կազմեր անոնք որ վերապահ դիրք մը բռնած են ամերիկեան այդ ձեռնարկին հանդէպ:

Անոնք եւ մնացեալ չախչախիչ մեծամասնութիւնը կը հաւատան թէ Մ· Նահանգները օգնութեան պիտի հասնին արեւմտեան Եւրոպայի, ճակատագրական պահուն: Փաստն ալ տեսան երկու աշխարհամարտներու ընթացքին:

Բայց կը հարցնեն.— Ե՞րբ օգնութեան պիտի հասնի Ամերիկան: Արշաւանքէն, համատարած փլուզումներէն առա՞ջ թէ վերջը:

Անշուշտ կ'ըմբռնէք երկու պարագաներուն տարբերութիւնը: Ահագին անջրպետ մը որ խելքի պտոյտ կը պատճառէ:

Երկու նախընթաց աշխարհամարտներու ընթացքին, Մ· Նահանգները օգնութեան հասան երբ Ֆրանսան եւ միւս երկիրները կը հեծչին արեւմտեան դետերու եւ լեռնակուտակ աւերակներու մէջ: Եկան եւ փրկեցին:

Արդ, այն ատեն բոլորն ալ աւելի հաստատուն վիճակ եւ լայն կարողութիւններ ունէին: Աւելի ամուր հիմեր՝ քաղաքական, տնտեսական թէ ընկերային տեսակէտով: Պետական կարգուսարքերն ալ աւելի զօրաւոր էին: Մանաւանդ 1914 — 18ի փոթորիկին առեն:

Մինչդեռ, այս անգամ, բոլորն ալ ուժաս–պառ են: Ոչ միայն արիւնաքամ եւ աւերեալ, այլ եւ կազմալոյծ՝ ներքին կարգուսարքով:

Բուն պատերազմի աւերներէն զատ, այս անգամ ուրիշ ցնցումներ ալ կը սպառնան վտանգուած երկիրներու ներքին ապահովութեան: Մինչեւ անգամ պետութեան հիմքերուն:

Այս հեռանկարին առջեւ, Ատլանտեանի զինակիցները, ինչպէս ուրիշ երկիրներ անձկութեամբ կը հարցնեն,— Պիտի կրնա՞նք դիմանալ, մինչեւ Ամերիկացիներուն ժամանումը:

Աւելի չեչտակի դնելով հարցը.— Ամերիկան պիտի կատարէ՞ իր պարտականութիւնը, երբ թշնամին արձակէ առաջին զնդակը:

Ու վերջապէս, Ազգաժողովը պիտի կրնա՞յ իրական դեր մը կատարել, օրինակելի դաս մը տալու համար նախայարձակ պետութեան կամ ոեւէ իշխանութեան:

Կը թուի թէ այս հարցումներուն պատասխանն է որ կուտան Մ· Նահանգները եւ Ազգաժողովը վճռապէս միջամտելով Կորէայի գործերուն:

Միւս կողմէ, այն խորհրդաւոր — խորհրդային — ուժը որ նախայարձակում կը վերապրէ ուրիշներուն, կը հետապնդէ երկու բացորոշ նպատակներ:

Առաջին՝ ազդել միջմիտ բաղմութեանց վրայ, ներկայանալով իբրեւ միակ ախոյեանը խաղաղութեան, աղատութեան եւ ճշմարի՛տ ժողովրդավարութեան:

Երկրորդ՝ խափանել արեւմտեան Եւրոպայի վերազինումը: Շարունակ խլրտումներ սարքել Եւրոպայի թէ Ասիոյ մէջ, զրաղեցնելու, ցրուելու համար հակառակորդին ուժերը:

Ի՞նչ տարակոյս որ Մ· Նահանգները մեծ զգուշութեանց պիտի մասնուին զինամթերք հասցնելու համար Եւրոպա, եթէ աւելի բարդանայ կացութիւնը՝ Ծայր· Արեւելքի մէջ:

Այդ պարագային, պիտի հարկադրուին պայքարիլ երկու ճակատի վրայ: Զօրք եւ զինամթերք հասցնել արեւմուտքի թէ արեւելքի զինակիցներուն: Առանց հաշուելու անակնկալները: Շ·

ԵՐԵՒԱՆՆ Է ԽՕՍՈՒՄ

(Յունիս 27–28)

ՌԵՍՊՈՒԲԼԻԳԱՑԻՆ (Հայաստան) երկու խումբ ուսուցիչներ մեկնեցան Մոսկուա, Լենին–գրադ Էկսկուրսիայի (պտոյտի) : Պիտի այցելեն Թանգարանները ու գործարանները, յուշարձան–ները ու յիշատակարանները, ինչպէս եւ Բորոդի–նա կոչուած պատմական վայրը, ուր 1812ի տեղի ունեցաւ մեծ ճակատամարտ՝ Նափոլէոնի եւ Ռուսերու միջեւ : Ուրիշ հինգ խումբեր պիտի երթան Գորի (Վրաստան, Սթալինի ծննդավայրը):

ԵՐԵՒԱՆԻ «ՄԻԱՄՆԻԿԵԱՆ» դրադարանին մէջ բացուած է ցուցահանդէս մը՝ Մաքսիմ Կորքիի մահուան 14ամեակին առթիւ: Ցուցադրուած են դիտահետազօտական աշխատանքներ , նուիրուած հանդուցեալ դրադէտի կեանքին եւ գործին, քննադատականներ, ինչպէս եւ հեղինակին տեղ–ծադործութիւնները: Մասնաւոր տեղ մը կը դրաւեն Կորքիի «պանֆլետ»ները (պարսաւագիրը) ուղղուած Ամերիկայի դէմ :

ԳԻՒՂԵՐՈՒ ԵՒ ՔԱՂԱՔՆԵՐՈՒ մէջ կ'արձագանգրուին դպրոցական տարիք ունեցող մանուկներու :

ԵՐԵՒԱՆԻ մարզիկները ֆութպոլի մրցումներ կատարելով Ռիկայի մէջ, յաղթեցին 2—1ով:

ՇԵՐԱՄԱՍՊԱՀՈՒԹԻՒՆԸ մեծ տեղ կը դրաւէ Բերիայի շրջանին կոլխոզներուն մէջ: «Սթալինի» եւ «Շահումեան» կոլխոզները մէկ տուփ չերամէն ստացած են 60—80 քիլօ բոժոժ :

ԱՒՈՒՐԵԱՆԻ շրջանին անասնապահները մեծ խնամք կը տանին արօտավայրերը փոխադրուած անասուններուն :

Սղագրեց՝ Գ· ԾԻԾԵՌՆԱԿ

ԿԻԼԻԿԻՈՑ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԸ ՓԱՐԻԶ ԿՈՒԳԱՑ

կաթող· պատուիրակութեան դիւանէն կը հաղորդեն.—

Եպիսկոպոսի առաջնորդը հեռագրով կ'իմացնէ թէ Կիլիկիոյ հայրապետը հինգշաբթի օր կը մեկնի Աղեքսանդրիայէն, իտալական Pace չոգենաւով, եւ Մարսէյլ կը հասնի Յունիս 10ին:

Արգիլեալ գօտիներն Թուրքիոյ մէջ

«ԵԹԷ ՊՈՒԼԿԱՐԻՈՑ 7 —8 ՀԱՐԻՒՐ ՀԱՋԱՐ ԹՈՒՐՔԵՐԸ ԶՓՈԽԱԴՐԵՆՔ, ՀԱՄԱՁՆԱՎԱՐ ՊԻՏԻ ԴԱՌՆԱՆ »

Թուրքիոյ Ազգ· ժողովի Յունիս 28ի նիստին մէջ , փոխ վարչապետ Սամէտ Ազաօղլու հետեւեալ յայտարարութիւններն ըրաւ արգիլեալ գօտիներու եւ Պուլկարիոյ Թուրքերու ներգաղթի մասին.—

— Վարչական նկատումներով, չատ մը տեղեր արգիլեալ գօտի հռչակուած էին: Այժմ այս կաշկանդումը պիտի վերնայ եւ արգիլեալ գօտի–ները ազատ պիտի թողուին : Օրէնքը պիտի բարեփոխուի: Պիտի նուազին նաեւ զինուորական արգիլեալ գօտիները: Կառավարութիւնը կարեւորութեամբ կը քննէ նաեւ Պուլկարիայէ եկած կամ դալիք զաղթականներուն զետեղման խնդիրը : Այս մասին նախորդ կառավարութիւնները առանց ծրագրի գործած են, եւ անկանոնութիւններու տեղի տուած: Այս պատճառով, խնդիրը կը քննենք մանաւանդ ծրագրի մը համաձայն: Բնակարար քննութիւն պիտի կատարենք, չատ մը զաղթականներու ինքնութեան մասին, եւ ըստ այնմ արտօնութիւն պիտի տանք: Նոյն պայմաններուն համաձայն, ազատ մուտք պիտի ունենան այն բոլոր զաղթականները, որ աշխարհի ամէն կողմերէն Թուրքիա զալ կ'ուզեն »:

Հարցազրիր տուող երեսփոխանը ըսաւ.

— Եօթը ութը հարիւր հազար ցեղակիցներ ունինք, որոնք չեն կրնար այլեւս Պուլկարիա մնալ: Եթէ հոն մնան, համայնավար պիտի ըլլան , իսկ անոնք որ մերժեն համայնավար ըլլալ, անօթութենէ պիտի մեռնին :

Դեմոկրատ կառավարութիւնը քանի մը միլիոն ոսկի ծախսելով կրնայ դլուխ հանել այս դործը : Եթէ յետաձգուի, բոլոր Թուրք զաղթականները համայնավար կ'ըլլան եւ իրրեւ վտարանդի չեն կրնար այլեւս Թուրքիա զալ :

Փոխ վարչապետը հաւաստեց թէ կառավարութիւնը չուտով պիտի կարգադրէ այս խնդիրը:

ՔՈՐԷԱՅԻ ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ

ՕԴՆԱԿԱՆ ՈՒԺԵՐ ԿԸ ՂՐԿՈՒԻՆ ՈՒՂՂԱԿԻ ԱՄԵՐԻԿԱՑԻՆ

Մ· Նահանգներու ազգ· պաշտպանութեան նախարարութիւնը հրամայեց նաւազներ ղրկել Ճափոն, յամաքային թէ օդանաւային տորմիղէն: Առանք անմիջապէս պիտի ղրուին զօր· Մէք Ա– թըրի տրամադրութեան տակ, ճակատ ղրկուելու համար: Ղրկուելիք ուժերուն թիւը դաղտնի կը պահուի: Ֆալիֆորնիայէն ալ 12 արդիական օդանաւեր Ալասքա փոխադրուեցան, դիրքերը զօրացնելու համար :

Կարգ մը շրջանակներու մէջ կը կարծեն թէ Քորէայի պատերազմը կրնայ տեւել քանի մը շաբաթ կամ վեց ամիս: Հիւսիսային Քորէայի կառավարութիւնը ընդհ· զօրաշարժ յայտարարեց: Զօրակոչին ենթակայ են 1914—1932ի զօրազանսերը:

Վերջին լուրերու համաձայն, մեծ փոփոխութիւններ չեն կատարուած ռազմադաշտին վրայ : Հիւս· Քորէայի զօրամասերը Յուլիս 2ին անցնելով Չան զետը, Սէուլի արեւելեան կողմը, յառաջ խաղացած են դէպի հարաւ եւ հարաւ·արեւմուտք, Սուվոն, պաշարելու համար այդ քաղաքը, Ամերիկացիներուն ժամանումէն առաջ: Յառաջխաղացութիւնը կը կատարուի երկու զօրադունդերու միջոցաւ որոնք սպառազինուած են հրասայլերով եւ թնդանօթներով :

Ամերիկեան եւ անգլիական մարտանաւեր կը շարունակեն շրջիլ Քորէայի ծովեզերքը, անխնայ զարնելով կասկածելի նաւերը: Օդանաւերն ալ կը դործեն յամաքի վրայ: Հեռագրի մը համաձայն, 39 ամերիկեան ռմբաձիգները Բ·օր երկու անգամ օդարշաւներ կատարեցին հիւս· Քորէայի մայրաքաղաքին վրայ, 800 ռումբ արձակելով: Աւստրալիոյ օդատորմիղն ալ կը մասնակցի դործողութեանց :

Ամերիկեան հրամանատարութիւնը կը ծանուցանէ թէ յամաքային զինուորներ կրակի առջին մկրտութիւնն ստացան երկուշաբթի օր, անծանօթ օդանաւերու միջոցաւ, երբ խրամներ կը փորէին :

× Պատերազմի պայթումէն ի վեր լուր չկայ Սէուլի անգլիական դեսպանէն, ինչ որ մտահոդութիւն կը պատճառէ Լոնտոնի մէջ :

× Հինգ նոր պետութիւններ եւս հաւանութիւն յայտնեցին Ազահովութեան Խորհուրդի բանաձեւին: Առով 41ի կը բարձրանայ թիւը այն պետութեանց որոնք աջակցութիւն խոստացած կամ հաւանութիւն յայտնած են :

× Այսօր – վաղը կը սպասուի հիւս· Քորէայի եւ ամերիկեան զինուորներուն ընդհարման : Երկուքին համար ալ դլխաւոր նշանակէտն է Սուվոն քաղաքը: Կ'ըսուի թէ հիւս· Քորէացիները 7 8 զօրաբաժիններ նետած են կրակին մէջ: Արդութեան մրցում մը բացուած է երկու ոսոխներուն միջեւ : Ամերիկացիները կը չանան ոչ միայն օդնական ուժ հասցնել անյապաղ, այլեւ վերակազմել հարաւ· Քորէայի զօրամասերը որոնք մեծ մասով քայքայուած են: Ցայտնի չէ թէ հիւսիսային Քորէան որքան պահեստի զինուոր ունի: Ռազմադաշտ նետուած իւրաքանչիւր զօրաբաժին կը բաղկանայ 9500 զինուորներէ, որոնց վրայ պէտք է աւելցնել մօտ 20.000 ոստիկաններ: Կարգ մը տեղեկութեանց համաձայն, հիւս· Քորէան տակաւին պատրաստ ունի վեց զօրաբաժին, ինչպէս եւ 60—65 հազար ռազմիկներ որոնք մարդուած են Մանչուրիոյ համայնավար բանակներուն մէջ, 3500 խորհրդային մարդիչներու կողմէ:

Ամերիկացիները ճափոնի մէջ ունին չորս զօրաբաժին: Եթէ Քորէա ղրկուած ուժերը անբաւական դան, ուրիշ զինուորներ պիտի ղրկուին Ամերիկայէն: Ազգ· պաշտպանութեան նախարարը դաղտնի տեսակցութիւն մը ունեցաւ նախադահ Թրումընի հետ: Առ այժմ չեն խորհիր զօրաշարժի ենթարկել Մ· Նահանգներուն պահեստի բանակը:

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

Իսկ արգիլեալ գօտիներու մասին ըսաւ·

— Արգիլեալ գօտիները երկու տեսակ են, վարչական եւ զինուորական: Վարչական կաշկանդումին նպատակն է այդ տեղին կարգապահութիւնը ապահովել: Կառավարութեան մը համար առնուազն ամօթ է այսպիսի միջոցներու դիմել եւ այս կամ այն տեղը արգիլեալ գօտի հռչակել, աւազակներու կամ խռովարարներու դլուխը ճգմելու համար: Հետեւաբար պիտի վերցնենք արգիլեալ գօտիները եւ օրէնքը պիտի ջնջենք :

ՍԱՆՃԱՔԻ ԵԿԵՂԵՑԻՆԵՐՆ ԱԼ ՊԻՏԻ ԾԱԽԻՆ

Հաթայէն (Սանճաք) լուր տրուած էր թէ կառավարութիւնը աճուրդով ծախու հանած է Հայոց երկու եկեղեցիները ու վանքերը, այն առարկութեամբ թէ հայ բնակիչներ չկան :

Պոլսոյ վերջին թղթակցէն (28 Յունիս) կ'իմանանք թէ կառավարութիւնը եւս առած է վաճառման որոչումը, երեսփոխան Պ· Անտռէ Վահրամի դիմումին վրայ, խոստանալով հիմնովին ուսումնասիրել խնդիրը :

ՓՈՔՐ ՕԳՆՈՒԹԻՒՆ, ԲԱՑԱ ՄԵԾ ԱՐԴԻՒՆՔ...

Քանի մը օր առաջ Պոլսէն Թրթակից մը Ուշինկթընի լոյս տեսնող Թերթի մէջ տեղեկու – թիւններ տուած էր Թուրքիոյ ներկայ կացու – թեան մասին: Ըստ Թղթակցին, Ամերիկա փոքրիկ օգնութիւն մը միայն ըրած է Թուրքիոյ, ընդա – մէնը 350 միլիոն տոլար կամ քիչ մը աւելի, բայց ստացուած արդիւնքը եղած է անհամեմատ ա – ւելի :

Թուրքիոյ ցամաքային ուժը առաջ 700 հազար եղած էր, այժմ՝ 350.000 կամ աւելի պակաս: Այս թիւն ալ պիտի պակսի տակաւին: Թէեւ թուապէս քիչ, բայց ան լաւ մարզուած է եղեր եւ հետզհետէ ձեռք կը բերէ ամերիկեան նոր զէնքերը գործա – ելու ծանօթութիւնը:

Օդային ուժի տեսակէտէն, Ա· Միութենէն ետք, եւ բացառութեամբ Անգլիոյ եւ Շուէտի, Թուրքիա զօրաւոր է: Ան ունի եղեր 900 կռուող եւ ռմբահիւ օդանաւ, որոնց երկու երրորդը Ամե – րիկա տուած է, մէկ երրորդը՝ Անգլիա: Ասկէ եր – կու տարի առաջ Թուրքիա ունի եղեր ընդամէնը 21 օդանաւ, անոնք ալ հին ձեւի եւ զանազան տե – սակի օդանաւեր :

Արհամարհելի չէ նաեւ անոր ծովային ուժը : 19 ռազմանաւեր ունի ան, որոնց 4ը խորտակիչ – ներ են՝ Ամերիկացիներու կողմէ տրուած :

Ածուխի եւ քրոմի հանքերը այժմ առատօրէն կ'արտադրեն: Կայ ապացոյց վարժարան, որուն վարիչները Թուրքեր են· ասոնք լաւ աշխատանք կը կատարեն ամերիկացի մասնագէտներու հըս – կողութեան տակ :

Կը չինուին նաեւ ճամբաներ: Ձմրան եղանա – կին ընդհանրապէս հազիւ 300 մղոն ճամբայ բաց կ'ըլլայ եղեր: Շնորհիւ Ամերիկացիներու ջանքե – րուն այս տարի 2000 մղոնի վրայ յարաբերու – թիւն պահուեր է :

Լսելէ ետք որ Թուրք ժողովուրդի ոդին այժմ շատ բարձր է, թէեւ անցնող 300 տարիներու ըն – թացքին Թուրքեր 13 անգամ պատերազմած են Ռուսիոյ դէմ եւ այժմ նորէն պատրաստ են կըռ – ուելու իրենց անկախութիւնը պաշտպանելու համար, Թղթակիցը յայտնած էր մտահո – գութիւն մը : Ան կը դրէ.— Երեւի չատ ժամանակ պիտի անցնի, մինչեւ որ Թուրք զինուորները լաւ մը վարժուին իրենց տրուած զէնքերը գործածե – լու· Թուրք զինուորը տգէտ է· անոր երեք զին – ուորէն հազիւ մէկը գրել կարդալ գիտէ· շատ զին – ուորներ իրենց կեանքին մէջ առաջին անգամ է որ ինքնաշարժ կը տեսնեն: Այս տողերը չատ բան կը բացատրեն :

Բայց ամերիկացի Թղթակիցը կը սխալի երբ Ամերիկայի օգնութիւնը Թուրքիոյ ընդամէնը 350 միլիոն տոլար կը հաշուէ: Բազմաթիւ օդանաւեր, ռազմանաւեր, խորտակիչներ եւ զանազան պի – տոյքներ, զորս Ամերիկա տուած է Թուրքիոյ, հաշուած է մէկ տոլարը 10 սէնթի հաշուով: Իրա – պէս Ամերիկա միլիառներու օգնութիւն ըրած է Թուրքիոյ :

Մենք չէ որ պիտի փոքրացնենք մասնաւորա – պէս վերջին երկու տարիներու ընթացքին անտե – սական եւ զինուորական գետնի վրայ Թուրքիոյ ձեռք բերած յաջողութիւնները եւ ունեցած յա – ռաջդիմութիւնը: Արեւելքի հիւանդը միշտ ալ դաեր է իրեն հոգ տանողներ: Հեռուները չեր – թանք: Վերջին չրջանին լման 25 տարի Մոսկուա օգնեց Թուրքիոյ եւ դայն բարձրացուց իր անկեալ վիճակէն: Այժմ, Մոսկուայի գործը Ամերիկա կը չարունակէ: Եւ ինչ օգուտ որ ստացաւ Թուրքիա երէկ Մոսկուայէն եւ այսօր՝ Ամերիկայէն, նախ եւ առաջ հարուած մըն է մեզի՝ Հայերուս :

Բայց, ինչ որ օտարները կ'ըսեն Թուրքիոյ մասին, չենք կրնար իրր բացարձակ ճշմարտու – թիւն ընդունիլ: Հակառակ Թուրքիոյ ստացած հսկայ օգնութեան, այնուամենայնիւ վերջինս դեռ չէ առողջացած: Պոլիս, Անգարա կամ Իզմիր նստած ամերիկացի Թղթակիցներ ի վիճակի չեն տեսնելու ամբողջ Անատոլուն, որ այսօր ալ տա – կաւին չատ ծանր վիճակ կ'ապրի :

Մինչ Ուշինկթընի ամերիկեան Թերթի Թղ – թակիցը կը դրէ որ Ամերիկայի տուած 350 մի – լիոնի 250ը ծախսուած է Թուրքիոյ տնտեսական վիճակի բարելաւման վրայ եւ 100ը միայն զին – ուորական պէտքերու համար, եւ թէ այժմ Թուր – քական զաշտերուն ու ագարակներուն մէջ կը գործեն ամերիկեան արդիական արօրները, այ – նուամենայնիւ Թուրքիոյ ժողովուրդի տնտեսա – կան վիճակը ողբալի է:

Դեռ վերջերս չէ՞ր որ Թուրքիոյ Ազգ· ժողո – վը ահազանգ հնչեցուց թէ Սեւ Ծովու ժողո – վուրդը անօթի է, խոտով ու տերեւներով կը սնանի, այրերը, կիները եւ տղաքը բոպիկ են : Թուրքիոյ փոխ – վարչապետը պատյաներ ունե – ցած րլլալով այդ չրջանները յայտարարեց ժողո – վին մէջ թէ՝ տեսած է այնպիսի վիճակ մը, որ խորապէս յուզած է զինքը եւ չէ կրցած լացը զս – պել: Ժողովին մէջ ուրիչներ ալ վկայեցին, որ

Աղթամարը իշխանի օրով

Աղթամարի կաթողիկոսանիստ պատմական մենաստանը Վասպուրականի ամէնէն հարուստ վանքն էր:

Ունէր մեծ տարածութեամբ բարեբեր հողեր, բանջարանոցներ, մարզադետիններ, երկու մե – ծատարած պատուական այգիներ, փուռ, ձիթա – հան ու ջրաղացներ: Բազմաթիւ լծկան անասուն – ներ, կովեր, ձիեր, հարիւրաւոր ոչխարներ եւն.: Իր հօտաղ – մշակներու թիւը 70էն աւելի էր:

Սերմնացանի շրջանին վանքին 3—4 դուքան – ները անընդհատ կը հերկէին արտերը ու կը ցան – ուէր ոսկեհատիկ սերմը: Հունձքի շրջանին թեմի ժողովուրդը հերթով կուգար, ըստ դարաւոր սո – վորութեան, ձրիաբար հնձել ուռճացած արտերը, ու ընդարձակ կալերու մէջ բրգաձեւ կը բարձրա – նային օրհնեալ ցորենի հսկայ դէզերը :

Անդին, կաթսաներու մէջ, ամէն առաւօտ կ'ե – ռար ու կը փրփրէր անուշահամ կաթը: Ու այս – պէս վանքին ամբարները կը լեցուէին հացահա – տիկներով, կարասները իւղով, պանիրով եւ զա – նազան բարիքներով :

Պատկառելի հասոյթ մըն էր այս որ վանքը կը ստանար իր անտեսութեան միջոցով: Բայց կային ուրիշ առատահոս աղբիւրներ ալ :

Ասոնցմէ մէկն էր ամուսնական հրամանագրի տուրքը: Թեմին ենթակայ Գաւաչ, Շատախ, Մոկս, Կարկառ, Կարճկան, Սպարկերտ, Խիզան եւ Հայոց Ձոր գաւառներու մէջ ամուսնացող ա – մէն անհատ պարտաւոր էր վճարել Աթոռին, հա – մաձայն կաթողիկոսարանի հայեցողութեան, 1 — 10 ոսկի: Այս տուրքով մեծ գումար մը ձեռք կը բերէին ամէն տարի :

Կար նաեւ վանքերու վրայ դրուած տուրքը: Միայն Մոկաց Փութկու Ս· Գէորգի վանքէն տա – րեկան 40 — 50 ոսկիի հասոյթ մը ապահովուած էր: Հարուստ անտեսութեան տէր Նարեկայ վան – քը պարտաւոր էր օգնութեան հասնիլ Աթոռին իր ունեցած հացահատիկի եւ խոտի մէկ մեծ տոկո – սով: Եւ այսպէս միւս վանքերը ըստ իրենց եկա – մուտին :

Ասոնց վրայ պէտք է աւելցնել կաթողիկոսա – րանի նուիրակներու հաւաքած նուէրները (պըտ – ղի), դրսէն եղած օգնութիւնները եւայլն :

Կարելի է ըսել, անվարան, որ Մեծի Տանն Աղթամարայ այս հասոյթները, լաւ մտածակա – րարութեամբ մը, լիովին կը բաւէին, վանական պէտքերը ըստ սովորականի հոգալէ զատ, պատս – պարելու եւ դաստիարակելու 100 որբեր եւ բա – նալու որոշ թուով ալ գիւղական դպրոցներ, ինչ – պէս ցոյց տուաւ ապագան :

Սակայն Խաչատուր կաթողիկոս, որ վախճա – նեցաւ 1895ին, ոչ մէկ ձեռնարկ ըրած էր իր թե – մին վրայ տարածուած դարաւոր Թանձր խաւարը փարատելու համար: Ոչ մի դպրոց, ոչ մի կր – թական հաստատութիւն: Միայն տասնեակ մը պատանիներ, կղզիի մէջ, վանական կրթութիւն ստանալու համար :

Հարկ է մատնանշել որ Աղթամար, Խաչա – տուր կաթողիկոսի օրով չունէր, եւ անոր մահէն վերջն ալ չունեցաւ միաբաններու մեծ թիւ մը, կարենալ ըսելու համար թէ այս հասոյթները կը դործածուէին անոնց համար: Երկու երեք վար –

չատ տեղ այր մարդիկ չեն մնացած, գաղթած են հոս – հոն՝ ապրուստ մը ճարելու համար :

Վանի, Մուշի, Էրզրումի, Խարբերդի, Տի – արպէքիրի եւ այլ չրջաններու մասին ալ թուրք թերթերը տխուր պատմութիւններ հրատարակե – ցին: Այդ վայրերուն մէջ ալ անասհման թշուա – ռութիւն, կարօտութիւն ու աղքատութիւն: Եւ այս առթիւ որքան դանգատներ կառավարութեան հասցէին, որ խուլ ու անտարբեր է եղեր դէպի ժողովուրդի ողբերգութիւնը :

Բնորոշ չէ՞ր նաեւ երբ Թղթակից մըն ալ դրեց թէ աւելի քան 10 տարի է անցած Սանճաղի կռու – մէն ի վեր, Հայեր, Ցոյներ, Հրեաներ չկան այլ – եւս այնտեղ: Բայց ի՞նչ վիճակ կը տիրէ հոն : կենսունակ չրջան մը դարձած է իրական գերեզ – մաննոց· ամէն ինչ հոն աւերակ վիճակի մէջ կը մնայ ... :

Սխալ չհասկցուինք: Այս կարգի իրողութիւն – ներ յիշեցնելով չենք ուզեր մեր սիրտը պաղեցնել: Մենք դիտենք որ Թուրքիոյ մէջ չատ բան կը կա – տարուի դէպի լաւը, բայց գիտենք նաեւ որ ցարդ կատարուածը մեծ բան չէ: Թուրքիա կ'ուզէ խո – սիլ ու խօսեցնել ուրիշներն ալ՝ բան մը աւելի ստանալու համար: Եթէ Ատլանտեան դաշինքի մէջ չմտաւ, գոնէ մտնէ «Միջերկրականեան դաշինքի» մը մէջ, որ դեռ երազ է: Եթէ այդ երազը իրա – կանանայ, ան կը յուսայ որ պիտի կրնայ նոր օդ – նութիւն ստանալ: Ահա իր բուն նպատակը :

«Քիչ օգնութիւն, բայց չատ արդիւնք»...: Կը կարծենք ամերիկացի Թղթակիցը կը չափազան – ցէ· ան իրականութեան լրիւ ծանօթ չէ :

(Խմբագրական «ՀԱՅՐԵՆԻՔ»ի)

դապետներ կղզիին մէջ, քանի մը ծառաներով, եւ նոյնքան ալ Դրսի Տունը :

Ընթերցողը կը մղուի բնականաբար հարցնե – լու.— հապա ի՞նչ նպատակի համար կը գործած – ուէր այս պատկառելի հասոյթը :

Պատասխանը կուտայ մեր հայրենակից, հան – գուցեալ Ա· Թէրզիպաշեան, իր «Արծիւը իր բոյ – նին մէջ» գրքի մէկ էջին վրայ: Հանգուցեալը գրելէ վերջ թէ «Խաչատուր կաթողիկոս Աղթա – մարի Աթոռը իր սեփական տունը կը համարէր, եւ զայն «ընչաքաղց, անգղ, խորագէտ» մակդիր – ներով որակելէ վերջ կը յարէ ·

— « Տարիքը առած, ցմահ կաթողիկոս, մէկը որ ոչ մէկ պարագայի կրնար դրամի պէտք ունե – նալ, այս կրօնաւոր Աբրահոնը մէկ կիրք ունէր միայն, մէկ նպատակ, մէկ հաճոյք.— դրամ դի – զել· ինչո՞ւ համար, ինքն ալ չգիտէր, ինքն ալ չէր կրնար բացատրել »:

Եւ կը պատմէ թէ ինչպէս անգամ մը «խումբ մը երիտասարդներ, դլխաւորութեամբ Սահաթջի Մեսրոպի, որ յեղափոխականի խմոր ունէր, ուխ – տի կ'երթան Աղթամարի Ս· Խաչին, աւելի ճիշդը անոր Աթոռակալի դանձին եւ 7 — 800 ոսկիով կը թեթեւցնեն կաթողիկոսի դանձը»:

Խաչատուր կաթողիկոսի յաջորդը, տեղապահ ծանօթ Արսէն վարդապետ, իր ինը տարուան տեղապահութեան չրջանին մնաց ամէնէն հաւա – տարիմ հետեւորդը իր նախորդին: Անոր պէս ինք – նագլուխ, անոր պէս անհաղորդ ու անժողովրդա – կան, անոր պէս անտարբեր ու խուլ իրեն յանձ – նուած թշուառ հօտի ազգային ու կրթական պա – հանջներուն :

Օրինակ մը միայն :

Երբ Նարեկայ վանքին մէջ բարերար Գրիգոր Ջանչեանի ծախքով 60 որբերու համար (մէկն ալ այս տողերս գրողն էր) բացուած որբանոցը բա – րերարի մահուան պատճառաւ կը փակուէր 1900 թուականին, երեք տարուան դոյութենէն վերջ, Արսէն վարդապետ հազիւ հաւանեցաւ այս որբե – րէն քանը ընդունիլ կղզիի վանական որբանոցը: Մինչդեռ, ինչպէս մատնանշեցի վերը, վանքի հասոյթները դիւրաւ կը բաւէին ընդունելու ա – մէնքն ալ կղզիի դատարկ չէնքերու մէջ: Այսօր, 50 տարի վերջ, դեռ սիրտս կը ճմլուի, երբ կը յիշեմ որ մնացեալներու որբեւայրի մայրերը, ցնցոտիներով ծածկուած, բոպիկ ու սովահար, քաչկրտելով դուրս հանեն լոյսի այս վառարանէն բաժնուիլ չուզող ու դառնապէս արտասուդ և – բենց որբերը եւ անիծելով Արսէն վարդապետը, վերադարձուցին զանոնք թշուառութեան ու խա – ւարի դիրկը: Որբեր, որոնք հազիւ սկսած էին ճաշակել ուսման քաղցրութիւնը :

Եկաւ 1904 թուականը, բայց դեռ Աղթամարի կաթողիկոսարանը ոչ մէկ ձեռնարկ ըրած էր բա – ցելաւելու իր թեմին մատուր վիճակը: Թէեւ Նա – րեկի, Մոկսի, Արտամետի եւ մէկ երկու ուրիշ գիւղերու մէջ բացուած էին Տէր Թողիկեան ձեւի մէյմէկ դպրոցներ, որոնք բաց էին միայն ձմրան ամիսներուն, եւ Շատախի մէջ մէկ երկու քիչ չատ կանոնաւոր դպրոց, սակայն կաթողիկոսարանը ոչ մի նիւթական ու բարոյական մասնակցութիւն ունէր անոնց բացման ու պահպանման մէջ: Անոնք արդիւնք էին միայն տեղացի ուսումնասէր տարրի նախաձեռնութեան ու չանքերուն :

Այսպէս դեռ կը տիրապետէր խաւարը, եւ դեռ պէտք էր գիւղէ գիւղ երթալ, երկտող մը կամ պանդուխտի նամակ մը կարդալ տալու համար :

Ու խորհիլ որ Աղթամարի Աթոռէն նուազ հա – սոյթ ունեցող Վարագայ վանքը, վանահայր Ներ – սիսեանի չանքերով, 1881 թուականէն սկսեալ դարձած էր լոյսի կենդանի վառարան մը իր թե – մին համար, ու արդէն ծնունդ տուած Սրուանձ – տեաններու: Ունէր մատենադարան, երկրագործ – ական դպրոց, մամուլ եւ ժառանգաւորաց վար – ժարան, ուրկէ պարբերաբար ելած չրջանաւարտ – ները կը մեկնէին իր թեմի գիւղերը կրթելու ու – սումնակարօտ մանուկները :

Այս ողբալի կացութեան ատեն էր որ յանկար – ծակի յայտնուեցաւ ռազմիկ ու մտաւորական Իշ – խանը Լեռնապարի մէջ (Աղթամարի թեմ), մէկ ձեռքին մէջ հրաշագործ մօսին, միւսին մէջ բո – ցավառ չահը: Մէկով հարուածելու այս չրջանի տատապակած ժողովրդի կեղեքիչները, միւսով՝ փարատելու անոր մխոքը պատող թանձր խա – ւարը:

Նիւթէն դուրս է դրել ողբացեալ Իշխանի յե – ղափոխական գործունէութեան մասին : Ըսեմ միայն որ, հազիւ 23 գարուններ բոլորած այս խիզախ, անվեհեր, անձնուէր, ու կազմակեր – պելու եւ վարելու արտակարգ ձիրքերով օժտուած երիտասարդ հայդուկը ահ ու սարսափ տարածեց ամէն տեղ, եղաւ հոգեառ հրեշտակը կեղեքիչնե – րուն եւ հայ չինականին ապահովեց խաղաղ աշ – խատանք կարճ ժամանակի մէջ :

Այս անհանդիստ ու արագալոյց արծիւը, որ օր մը կ'երեւար Շատախի, միւս օրը Մոկսի, յա – ջորդ օրը Գաւաշի կամ ուրիշ հեռաւոր գաւառի մը մէջ, իր յեղափոխական գործունէութեան հետ

Հայաստանի երգուպարի խումբը

(Ամփոփուած վաստակաւոր գործիչ Սամսոն Գասպարեանի յօդուածէն. «Սով. Հայաստան» ամսագիր, 1950 Ապրիլ).—

Հայաստանի երգի եւ պարի խումբը (ան – սամբլ!) կազմակերպուած էր հայկական ար – ուեստի տաճնօրեակէն քիչ առաջ, որ տեղի ունե – ցաւ Մոսկուայի մէջ :

Տարիներու ստեղծագործական լուրջ որո – նումներէն ու արդիւնաւէտ աշխատանքէն վերջ, երգի պարի խումբը Թաթուլ Ալթունեանի (Սթա – լինեան լաուրիատ= պսակաւոր) կրցաւ յաղթա – հարել իր զարդացման ընթացքին եղած ստեղծա – գործական կարգ մը դժուարութիւններ, եւ դառ – նալ իր պատուաւոր տեղը: Շնորհիւ այս խումբին Սովետական Միութեան գրեթէ բոլոր եղբայրա – կան հանրապետութեանց բեմերուն վրայ փայլե – ցան հայկական երգեր ու պարեր,— Օրինակ « Աղջի Թամար», «Եար, քէլէ նազով», «Կանչում եմ եար, արի», «Ես սիրեցի», «Հայաստանի աղ – ջիկները», «Զեմ ու չեմ» եւայլն:

Թաթուլ Ալթունեանի, Եդուարդ Մանուկեա – նի եւ Ալեքսանդր Ալեքսանեանի ստեղծագործա – կան համագործակցութեամբը, մշակուած եւ ճըշ – դուած են երգի–պարի խումբի արուեստագիտա – կան սկզբունքները: Անոր դեղարուեստական ղե – կավարութեան հիմնական աղբիւրն է հանդիսա – ցած հայկական բազմահարուստ երաժշտական ֆոլքլորը, ժողովրդական երգն ու պարը իր բազմե – րանդ մեղեդիներով, իբրեւ հիմք :

Թաթուլ Ալթունեանի ղեկավարութեամբ եր – դուպարի խումբը տարուէ տարի աճելով ձեռք է բերած դեղարուեստական նոր որակ, նոր նուա – ճումներ, ամէն անգամ մէջտեղ բերելով մեղե – դիական կառուցուածքով եւ կշռաւոր բազմազան ձեւերով հետաքրքրական, արժէքաւոր ժողովր – դական նորանոր երգեր ու պարեղանակներ: Անոնք տասնեակ տարիներով անդորրութեան մատնուած հարիւրաւոր ժողովրդական երգերու պարեղա – նակներու ժողովրդական անմահ ստեղծագործու – թեան կոկուած, վերամշակուած լաւագոյն նը – մոյշները, խումբին շնորհիւ վերակենդանացած են թանկագին գոհարներ , որոնց դեղարուեստական մշակման եւ մատուցման մէջ ակնյայտ են Թա – թուլ Ալթունեանի ծառայութիւնները: Ան դեղար – ուեստական բարձր ճաշակով, մշակած եւ խումբ – ին կատարողական վարպետութեամբ ժողովուր – դին տուած է« Գիւլիւմ ջան», «Խամբալի», « Հոյ նազան», , «Թելլո», «Գուրդէն ջան», «Շուշանիկ», «Ալ այլուխա», «Հարսին կեսուր», « Տուլ տուլ », «Ֆինճան», «Ֆորկա, Ֆորկա» եւ այլ երգեր եւ պարեղանակներ:

Խումբին երգացանկին մէջ կան աւելի քան 250 ժողովրդական երգեր ու պարեղանակներ :

Սթալինի նուիրուած երգեր ունին Վարդգէս Տալեան, Սաթեան, Սահատունին, Ջրբաշեան , Գ. Եղիազարեան, Կարօ Զաքարեան, Ա. Յարութիւնեան, Մ. Մազմանեան, երգեր որ մեծ յաջո – ղութեամբ կ'երգէ երգչախումբը:

Երգացարի խումբի երգացանկի մէջ մեծ տեղ կը գրաւեն սովետական շրջանի ժողովրդական նոր ստեղծագործութիւնները: Այդ երգերը դարձած են մեր ժողովուրդին շատ սիրելի, ինչպէս «Կոլ – խոզեան Կուպեաներ » , « Բերքի տօնը » , «Հրճուանքի երգը», «Ցաղթանակի երգը», «Օղա – կատորուհիի պարը», « Հայաստանը» , «Խաղողա – քաղը» եւայլն:

Թաթուլ Ալթունեան ստացած է երաժշտա – կան ուսումը Երեւանի եւ Լենինկրատի երաժշտա – նոցներուն մէջ, փորձուած արուեստագէտ է, նուրբ ճաշակով եւ ստեղծագործական խանդավա – ռութեամբ կեանքի կոչած ժողովրդական երգու – պարի խումբը: Անոր խումբը մեծ դեր կատարեց աշխատաւորութեան գաղափարական դաստիարա – կութեան մէջ, դառնալով ժողովուրդի ամէնէն շատ սիրած խումբը :

Խումբին մենակատարներն են Եղինէ Բաս – եան, Լուսիկ Քոչեան, Վարդան Մատթէոսեան, Համազասպ Կարանեան, Վարդգէս Ռաչիտեան , Արամայիս Ղազարեան, Լուսիա Սաֆիարեան, Քա – մալեան եւ ուրիշներ :

Խումբը ցարդ տուած է աւելի քան 2500 հա – մերգ: Երգած է Ի. Միութեան գրեթէ բոլոր մեծ քաղաքներուն մէջ եւ արժանացած ջերմ ընդունե – լութեան :

Աւելի քան երկու ամիս խումբը դացած է ճա – կատ եւ հոն տուած համերգներ, հիւսիս-Կովկասի մէջ, Մերձբալթեան առաջին ռազմաճակատը եւ ամէն տեղ ջերմօրէն ընդունուած :

Անցեալ տարի խումբը համերգներ տուաւ եր – կու ամիս չարունակ Մոսկուայի, Լենինկրատի , Ռիդայի, Վիլնիուսի, Կաունասի, Տալլինի մէջ , խումբին արուեստագէտներուն չատերուն տրուե – ցաւ Լատվիական ՍՍՌ Գերագոյն Սովետի պատ – ուոյ գիր :

ՍՍՌՄ ժողովրդական արուեստագէտ Մ. Մի – խայլով գրած է.— « Ինձ չատ դուր եկաւ ինչ – պէս երգերու, այնպէս ալ պարերու կատարումը: Երաժշտական կատարումը իր բարձրութեան վրայ կը դտնուի »:

Անցեալ տարի համերգին ներկայ դտնուած է Մ. Նահանգներու, սեւամորթ երգիչ Պոլ Ռոբ – սընը, որ գրած է «Մեծագոյն շնորհակալութիւն հայկական խումբի դեղեցիկ երաժշտութեան եւ դեղեցիկ արուեստի համար: Ես յուսով եմ այցե – լել ձեզ Հայաստանում: Ամերիկայի ձեր բարե – կամներէն, ողջոյն ձեզ»:

ՍԱՄՍՈՆ ԳԱՍՊԱՐԵԱՆ

ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆի նոր վարչապետը, զօր. Ռազ – մարա, որ ուժեղ մարդու համբաւ կը վայելէ եւ առաջին անգամ քաղաքական պաշտօնի կը կոչ – ուի, ծնած է 1901ին, Թէհրան: Զինուորական վարժարանը աւարտելէ վերջ, մէկն եղաւ այն ա – ռաջին պարսիկ սպաներէն որ Ֆրանսա եկաւ : Ե – րեք տարի հետեւեցաւ Սէն Սիւրի դասընթացքնե – րուն: Զօրավարութեան բարձրացաւ 1944ին եւ հրամանատարութիւններ վարեց մասնաւորապէս

ՀԻՆ ՀԱՇԻՒՆԵՐ ԿԸ ԲՐԲՐԵՆ

Թուրքիոյ Ազգ. ժողովին անկախ երեսփոխան Թէքէլիօղլու հարցուց թէ ի՞նչ դումարներ ծախ – սուած են, դնելու համար Ա.Թաթիւրքի յուշար – ձան – դամբարանին եւ խորհրդարանի նոր շէնքին դետինները: Հանրօգուտ չինուածոց նախարարը պատասխանեց.

— Այն դետինը, որուն վրայ պիտի կառուց – ուի Ազգ. ժողովի շէնքը, 326.828 քառաքուսի մեթր է, դնուած է 2 միլիոն 326.811 ոսկիի (ձայներ՝ մաշալլահ): Անհատներէ դնուած հոդերը 112 կտոր են, ընդհանուր դումարն է 1.069.816 ոսկի: Քանի մը անուններ յիշեմ այս առթիւ: Զօրավար Ալի Սայիտ դնուած է 13.987 քառ. մեթր հող, 41.961 ոսկիի, Վասըֆ եւ Համիտ Գալայճըլ՝ 42 հազար ոսկի, զօրավար Ալի Ֆուատ Ճէպէսոյ՝ 5.157 քառ. մեթր հող՝ 27.554 ոսկի, Սաադը Սօյ – հանլ՝ 195 հազար 725 ոսկիի, եւ 3.294 քառ. մեթր հող՝ Շիւքրիւ Սարաճօղլուէ, 150 հազար ոսկիի :

Երբ նախարարը ըսաւ թէ Սարաճօղլու , 150 հազար ոսկիի ծախած է իր դետինը, ժողովին մէջ ձայներ բարձրացան, « Ալլահ, Ալլահ» պոռացին, եւ բողոքողները առաջարկեցին նախարարին որ կրկնէ իր խօսքերը: Նոյն պահուն Իզմիրի երես – փոխան Մ.Էմէմէտ Ալտէմիր պոռաց.

— Բարձրադոյն Աստուծին յանձնենք բոլորն ալ, բարձրադոյն Աստուծին :

Հանրօգուտ չինուածոց նախարարը չարու – նակեց.— Այդ դետինները վրայ կարգ մը չէն – քեր ալ ծախուած են, չատ բարձր դիներով : Ա.Թ – աթիւրքահման Նաճի Տէմիրագի պատկանող շէնք մը առնուած է 240 հազար ոսկիի, ուրիշ շէնք մը Հաքքը Սաֆվէթ Թարըճ՝ 80 հազար ոսկիի, Ա.Թ – աթիւլ Հալիք Ըէնատյէ՝ 11.840 ոսկիի: Ճիչատակ – բան դամբարանի համար ալ կարեւոր «խթիմ – լաք»ներ եղած են: Գետնին ընդհ. տարածութիւնն է 56965 քառ. մեթր, փոխանցումի համար ծախ – սուած է 1.175.927 ոսկի, որուն մէկ մասը վճար – ուած է քաղաքապետութենէն եւ մէկ մասն ալ փո – խանցուած է պետական դանձէն: Շէնք մը, որուն կալուածահամարի արձանագրութիւնն է 564 ոս – կի, փոխանցուած է 21744 ոսկիի, 648 ոսկիի ար – ժէքով շէնք մըն ալ դնուած է 38434 ոսկիի »:

Հարցապնդող երեսփոխանը չնորհակալու – թիւն յայտնելով այս յայտնութեանց առթիւ, ը – սաւ թէ չատ մը աչքը–բաց մարդիկ ալ ծածկա – նունեերով գործած եւ ահագին չահեր ապահո – ված են :

⚔

Պոլսոյ թերթերը կը գրեն թէ կառավա – րութիւնը օրինագիծ մը կը պատրաստէ, որուն համաձայն հայ, յոյն եւ հրեայ հայրենակիցներն ալ պետական եւ դինուորական պաշտօններու պի – տի կոչուին :

Քիւրտիստանի մէջ: Ընդհ. սպայակոյտին պետն էր 1946էն ի վեր: Գրած է կարգ մը դիրքեր Իրա – նի դինուորական աշխարհագրութեան մասին: Եղ – բայրը հնարիչն է տեղագրական մեթոտի մը: — Կարծողներ կան թէ զօրավար – վարչապետը պի – տի լուծէ խորհրդարանը, եթէ ընդդիմութեան հանդիպի, բարենորոգումներ կատարելու հա – մար :

«ԾԱՌԱՉ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (115)

ՄԵԼԻՔԻ ԱՂՋԻԿԸ

ԺԴ.

Առաւօտից Սիւլէյման Բէկը զբաղած էր իր բազմաթիւ հիւրերին ընդունելու պատրաստու – թիւններով: Բանակի դլխաւորները հասան կէս – օրին եւ իջան Բէկի տանը. նրանք բերել էին Սարը Մուստաֆա փաչայի բերանացի հրահանգ – ները: Փաչան միանգամայն հաւանութիւն էր տա – լիս Բէկի արածներին, ասում էր որ նա բոլորովին ճիշդ է հասկացել թէ ինչ պէտք է անել, եւ վեր – ջապէս նորից յանձնարարում էր լինել զգոյշ եւ խիստ, նկատի առնելով Պարսկաստանի դէպքերը:

Գլխաւոր հրամանատարի հաւանութեան ար – ժանացած զորթր երեք դիւղերի հիմնայատակ կործանելն էր: Եւ այն ժամանակ, երբ Բէկը լուր էր ուղարկում Մուստաֆա փաչային իր այդ քա – ջագործութեան մասին, յայտնի չէր թէ ինչ են Պարսկաստանի դէպքերը: Միւս օրը Աւետարանոց հասան մի խումբ ձիաւորներ, որոնք դալիս էին Ատրպատականից: Նրանք Գանձակ էին տանում բաւական տխուր լուրեր :

Նադիրը, որին դեռ չարունակում էին աւա – զակ անուանել, նոր եւ նշանաւոր յաղթութիւն էր տարել. Օսմանցիները ստիպուած էին յետքաչուել մի քանի կարեւոր տեղերից: Նադիրը, սիրտ առ – նելով, այդ յաջողութիւնից, առաջ էր դնում ա – հագին բանակի հետ: Մի չարք պաշտպանողական միջոցներ ձեռք առնելով, Ատրպատականի հրա – մանատար փաչան օգնութիւն էր խնդրում Մուս – տաֆա փաչայից, որովհետեւ Թաւրիզին շատ մեծ վտանգ էր սպառնում. միաժամանակ նա մարդ էր ուղարկել եւ Վանի փաչայի մօտ :

Մուստաֆա փաչան իսկոյն կատարեց իր պաշտօնակցի խնդիրքը: Նա կարելի համարեց իր հրամանատարութեան տակ դտնուող զօրքերից մի բաւական նշանաւոր բաժին անջատել: Դգուշու – թեան համար այդ բաժինը հանուեց միայն Գան – ձակի եւ Գիւլստանի դիւղերից, ուր կատարեալ խաղաղութիւն էր տիրում եւ ուր աւելի խիտ էին զօրքերի փոքրիկ հատուածները: Երկաթի լուծի տակ խեղդուելով երկրի համար այդ տեղափոխու – թիւնը մի առանձին թեթեւութիւն չէր: Միեւնոյն էր թէ ահագին ժայռից ընկնում էր մի ահագին բեկոր: Ժայռը, ի հարկէ, փոքրանում էր, բայց նրա տակ ճնշուածների համար ծանրութիւնը նոյնն էր մնում :

Այդ միտքն էր յայտնում Պարսկաստան դնա – ցող բանակի դլխաւորը, ալեզարդ Ֆէհմի փա – չան: Դա մի չատախօս եւ պարծենկոտ մարդ էր: Սիւլէյման Բէկը, այնու ամենայնիւ, լսում էր նրան խորին ուշադրութեամբ: Երկար ժամանակ հեռու մնալով դինուորական կենտրոնից, նա սաս – տիկ հետաքրքրւում էր թէ ինչ կարծիքներ եւ ծը – րադիրներ ունեն դեկավարող մեծերը: Խօսակցու – թեան մասնակցում էին եւ երկու Բէկեր, որոնք փաչայի օգնականներն էին :

— Ոչ, այս կողմերում մենք չատ պինդ ենք նստած, ասաց Ֆէհմի փաչան: Գլխաւորն այն է որ ուժեղ հակառակորդներ չունենք մեր սահ – մանների վրայ: Դաղստանի խաները եւ չամխալ – ները մեր կողմն են: Վրաստանում մարդ չկայ, որ չդողայ մեր անունից: Մի քիչ երկիւղ կար Ռու – սաստանի կողմից, բայց չէկ կեավուրները այժմ բոլորովին ձայն չեն հանում. նրանք պայմանով պարտաւորուել են հաչտ մնալ մեզ հետ. դեռ եր – կար ժամանակ նրանք չեն մոռանայ մեր տուած ջարդերը: Ջորս կողմում ուժ չկայ մեզ դէմ: Իսկ ինչ վերաբերում է ներքին խլրտումներին, դրանք դատարկ բաներ են ...

— Դատարկ , ի հարկէ, հաստատեց Սիւլէյ – ման բէկը :

— Բոլորովին դատարկ, կրկնեց Ֆէհմի փա – չան: —Եւ ճշմարիտ, չատ ողորմելի կը լինի մի ղօրք, որ նուաճելով մի երկիր, տարիներ նստելով նրա մէջ, յանկարծ տեղի տայ, յաղթուի իր հպա – տակներից եւ փախչէ: Եթէ մենք այդ օրին հաս – նենք, ես իմ ձեռքով կը կտրեմ այս թեւը եւ կ'եր – թամ ողորմութիւն հաւաքելու :

— Եւ վերջապէս ինչ են տեղացիները, որ կարողանան մարդ վախցնել, խօսեց Վէլի բէկը , փաչայի օգնականներից մէկը: — Ես զարմանում եմ, որ մենք մինչեւ անգամ ուշադրութիւն ենք դարձնում դրանց վրայ: Եթէ տասը տարի պատ – րաստուեն, կարո՞ղ են դիմանալ մեր մի հատ ա – քացին :

× Զօր. Մէք Արթըր յայտարարեց թէ գրա – քննութիւն պիտի չհաստատէ առ այժմ , բայց թղթակիցները պարտաւոր են խոհեմութեամբ չարժիլ, զգուշանալով անճիշդ լուրերէ :

ՄՈՍԿՈՒԱ. Կ'ԱՄԲԱՍՏԱՆԷ ԱՄԵՐԻԿԱՆ

« Փրավտա» , Մոսկուայի կուսակցական պաշտօնաթերթը, խմբագրականով մը ծանրապէս կ'ամբաստանէ Հիւս. Ամերիկան, «ուղղակի նա – խայարձակ» անուանելով զայն: Այս առթիւ ալ փառաբանելով Ֆ. Միւթիւնը՝ իբրեւ «հզօր ամրոց մը խաղաղութեան», կը յայտարարէ .

— «Խաղաղութեան չարժումը հետզհետէ կ'աճի եւ կը ծաւալի: Հետզհետէ աւելի բարձր կը հնչէ ձայնը միլիոնաւոր հասարակ մահկանացու – ներուն որոնք զայրոյթով կը բողոքեն պատերազմի անգլեւսաքսոն հրձիգներուն արկածախնդիր քաղաքականութեան դէմ: Ամերիկայի վարիչ շրջանակները այլեւս չեն դոհանար նախապարձա – կում պատրաստելով, անոնք ուղղակի յարձակումի ձեռնարկած են Քորէայի եւ Չինաստանի ժո – ղովրդական հանրապետութեանց դէմ: Խորհրդային ժողովուրդը եւ բովանդակ յառաջդիմական մարդկութիւնը իրենց ուժգին բողոքը կը յայտնեն ամերիկեան նախայարձակման դէմ եւ կը սաստկացնեն իրենց պայքարը համաչխարհային տեւական խաղաղութեան մը համար, ընդդէմ նոր պատերազմի մը հրձիգներուն »:

× Խորհրդային մամուլը եւ անթելը կը շարունակեն արձագանգ հանդիսանալ բազմաթիւ բողոքի ճառերու եւ բանաձեւերու: Թատերական բեմադիր մը, Ռոմ, կ'աղդարարէ իր ճառին մէջ. — « Մենք համոզուած ենք թէ նախագահ Թրու – մընի ռազմատենչ փորձերը ի դերեւ պիտի ելլեն ժողովուրդներու խաղաղասիրական կամքին առ – ջեւ»: Ռատիօ Մոսկուայի խօսնակն ալ կ'ըսէ. — «Խաղաղութեան եւ ժողովրդապետութեան ճակատը, զոր կը վարէ Ֆ. Միւթիւնը, պիտի ոչնչացնէ Թրումընի փորձերը՝ նոր աշխարհամարտ մը բռնկցնելու »:

× Բողոքի ցոյցեր եւ ժողովներ տեղի կ'ունենան ամբողջ Ֆ. Միւթեան եւ արբանեակ երկիրներուն մէջ: Մոսկուայի, Լենինկրատի եւ ուրիշ մեծ քաղաքներու բանուորական զանգուած – ները կը պահանջեն «անմիջապէս դադրեցնել ամերիկեան յարձակումները Քորէայէ վրայ, ինչպէս եւ քաղաքներու ռմբակոծումը»: Մոսկուայի անթելը առջի օր հաղորդեց բանուորներու հետեւեալ յայտարարութիւնը .

— « Մենք չենք վախնար հիւլէական ռումբէն: Մենք խաղաղութիւնը պիտի պաշտպանենք մեր ուժով: Մենք խանդավառութեամբ կը խոստանանք աւելի եռանդով աշխատիլ, խաղաղութիւնը պաշտպանելու համար»:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՆՈՐ ԴԱՀԼԻՃԸ Ազգ. ժողովին ներկայացաւ երէկ, պարզելու համար իր ուղեգիծը: Իրազեկները կը կարծեն թէ պիտի չկրնայ երկար դիմանալ, մանաւանդ որ ոչ միայն ընկերվարականները , այլեւ ժողովրդականները վերապահ դիրք մը բռնած են :

ՇՈՒՄԱՆԻ ԾՐԱԳՐԻՆ դէմ հաւաքական յայտարարութիւն մը հրատարակեցին Ֆրանսայի , Անգլիոյ, արեւմտեան Գերմանիոյ, Իտալիոյ, Հոլանտայի, Պելժիոյ եւ Լիւքսէնպուրկի համայնավար կուսակցութիւնները, ազդարարելով թէ հանքածուխի եւ պողպատի արտադրութեան ձուլումը պիտի տեւականացնէ Գերմանիոյ բաժանումը եւ «պատերազմի պիտի ընծայէ պատերազմի ամերիկեան հրձիգներուն՝ աւելի լայն չափով մը կրկնելու Քորէայի մէջ կատարուած ղրդռութիւնները »:

ՍԱՍՏԻԿ ՏԱՓԸ եւ փոթորիկները մեծ վնասներ պատճառեցին Ֆրանսայի մէջ: Բ. օր ջերմաչափը 97 կը ցուցնէր Լիոնի մէջ (Ֆարենհայթ) , 93 Թուլուզ, 92 Փարիզ, Պոռտօ եւն.: Նոյն օրը բուռն փոթորիկներ պայթեցան չատ մը նահանգներու մէջ, խորտակելով հազարաւոր ծառեր , հեռագրի եւ հեռաձայնի ձողեր եւ ծանրապէս վնասելով հունձքերուն: Լա Ռոշէլ – Փարիզ ճեպընթացը երկու ժամ ուշացաւ: Փոթորիկը մեծ վնասներ պատճառեց նաեւ Վիշիի եւ Սավուայի շրջաններուն մէջ:

25 ՀՈԳԻ ՄԵՌԱՆ Պուա ան Պռէսի մէջ (հիւս. արեւելեան Ֆրանսա): Արձակուրդէն կը վերադառնային մեծ ինքնաշարժով մը, որ կառախումբի մը զարնուելով ջարդուփշուր եղաւ :

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ԳԵՐՄԱՆԻՈՑ վարչապետը խնդրեց 25.000 հոգինոց ոստիկանական ուժ մը կազմել, մանաւանդ որ սովետները 50.000նոց ուժ մը կազմակերպած են արեւելեան շրջանին մէջ : Դաշնակիցները սկսան քննել այս առաջարկը, ինչպէս եւ Գերմանիոյ հաշտութեան խնդիրը :

ԱԶԳԱԺՈՂՈՎԻՆ տնտեսական եւ ընկերային խորհուրդը բացուեցաւ ժընեւի մէջ: Ֆ. Միւթիւնը, Լեհաստան եւ Չեխոսլովաքիա չեն մասնակցիր, բողոքելով «Քորէայի վրայ կատարուած յարձակման դէմ »:

ՅՈՒԼԻՍ ՑԻՆ Հ. Մ. Մ.Ի ՄԱՐԶԱՀԱՆԴԷՍԸ

Կազմակերպուած ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՑ ՄԱՐԶԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԿՈՂՄԷ, մասնակցութեամբ ՀԱՑ Ա – ՐԻՆԵՐՈՒ , ԱՐԵՆՈՒՇՆԵՐՈՒ եւ ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ Ֆ. Հ. Մ. Ը. Մ.Ի:

Այս կիրակի, ժամը 9էն մինչեւ 21, **Stade Olier, 11, rue d'Arcueil, Montrouge:**

Ժամը 10ին ԴՐՕՇԱԿԻ ԱՐԱՐՈՂՈՒԹԻԻՆ եւ ՏՈՂԱՆՑՔ: Արիներու եւ Արենուշներու կողմէ սկաուտական խաղեր, վազք, բարձրութիւն եւ երկայնութիւն ցատքել, դունդ, սկաւառակ եւ դրօշաբշաւ: Կէս օրէ վերջ դնդակախաղի չորս մրցումներ Հ. Մ. Մ.ի եւ Ալֆորվիլի խումբերուն կողմէ Նմանապէս Վոլիպոլի եւ պասքէթի մրցումներ:

Գեղարուեստական լայն բաժին՝ մասնակցութեամբ Նոր Սերունդի երգչախումբին եւ զանազան անակնկալներ :

Ճոխ պիւֆէ ժողովրդական դիներով: (Կրնաք ուտելիք բերել՝ բացի խմիչքէն):

Մուտք 100 ֆրանք : (Անձրեւի պարագային պատսպարուած սրահ):

Հաղորդակցութեան միջոց.— Porte d'Orléansէն հանրակառք թիւ 187 եւ 188 իջնել La Vache Noire:

Մեծ Դաշտահանդէս

ՍԷՆ ՇԱՄՈՆԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի եւ հովանաւորութեամբ «Վարուժան» խումբի :

Այս կիրակի առտու ժամը 10էն մինչեւ իրիկուն, Pont Nantin:

Գեղարուեստական ճոխ բաժին: Հայկական պարեր, երգ, արտասանութիւն եւ զանազան անակնկալներ :

Կը նախագահէ ընկերը Ս. ԹԻՒԹԻՒՆՃԵԱՆ

Ճոխ պիւֆէ: Եւրոպական պաղպաղակ: Ճաշը միասին բերել :

Դաշտահանդէս

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. «Քրխտափոր» ենթակոմիտէի , հովանաւորութեամբ Հ. Ց. Դ. Մարսէյլի Շրջ. կոմիտէի, եւ մասնակցութեամբ Մարսէյլի Կապ. Խաչի մասնաճիւղին եւ Ն. Սերունդի Ռոստոմ խումբի :

Այս կիրակի Սէն Լուի, եօթնեղբայրեաններու ագարակին մէջ:

Կը խօսի ընկերը Տ. ԹԱԴՈՑԵԱՆ

Արտասանութիւններ, մեներգ, ֆանթէզի եւ զանազան անակնկալներ, ընկեր Աշոտ Յակոբեանէ խիստ ծիծաղաշարժ զաւեշտ մը, քաղաքիս Ն. Սերունդի «Ռոստոմ» խումբի կողմէ :

Սէն Լուի Նոր Սերունդի «Սիամանթօ» խումբի բարձրախօսով զանազան երգապնակներ, հայկական եւ եւրոպական պար: Պիւֆէ մատչելի գիներով : Մուտքը ազատ է

ԿԱՊՈՑՏ ԽԱԶԻՆ.— Պ. Հրանտ Նեվրուզ իր մօրը մահուան քառասունքին առթիւ հազար ֆր. կը նուիրէ Կապոյտ Խաչին Փարիզի մասնաճիւղին: Մտանալ «Ցառաջ»էն:

ԿՐ ՓՆՏՌՈՒԻ Անդրանիկ Քիւրքեղեան, ծնողքը կարնեցի, մանուկ հասակէն կարս փոխադրուած էր եւ կը կարծուի որ 1920ին եկած է Փարիզ: Տեղեկացնել Pagrad Muchjianի ,519 South Breed Street, Los Angeles, California:

ՊԷԼՎԻԼԻ ԴՊՐՈՑԻՆ ՓԱԿՄԱՆ ՀԱՆԴԷՍԸ

Հովանաւորութեամբ Արտաւազդ արք. ՍԻՒՐՄԷԵԱՆԻ, կիրակի 9 Յուլիս, կէսօրէ վերջ ժամը 3.30ին Le Bon Foyer Թատերասրահին մէջ , 8 Ave. Simon Bolivar, մէթրօ Փիրէնէ :

Մրցանակներու բաշխում, երգ, արտասանութիւն, աշակերտներու կողմէ: Ինչպէս նաեւ Ա. անգամ ըլլալով պիտի ներկայացուի Մկրտիչ Կորիւնի ԱՂԱՒՆԻՆ ԵՒ ՏՂԱՆ

Պատանեկան հէքեաթ – Թատերախաղ, 5 արար: Դերակատարները պիտի ըլլան դպրոցի աշակերտները, ղեկավարութեամբ դպրոցի ուսուցիչ Տրդատ Նշանեանի: Մուտքը ազատ է

(Ծախքերու մասնակցութիւն): Կը հրաւիրուին ծնողները եւ դպրոցասէրները :

ԿՐՔ. Մարմին Պէլվիլի դպրոցին

ՆՈՐԱԴԻՐՆԵՐ Հ. Ց. Դ. ՇԱՐՔԵՐՈՒՆ ՄԷՋ

ԱԼՖՈՐՎԻԼ.— Հ. Ց. Դ. Ս. Մինասեանի ընկերական ընդհ. ժողովը՝ այս չաբաթ իրիկուն ժամը 9ին, La Petite Aubergeի սրահը, 26 rue des Paquerettes: Այս առթիւ տեղի պիտի ունենայ նոր բաժիններու երդման արարողութիւնը : Կը հրաւիրուին բոլոր ընկերները :

ԾՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ց. Դ. Աղբիւր Սերոբ եւ Մ. Եօթնեղբայրեան խումբի ընկ. ընդհ. ժողովը՝ այս Շբ. ժամը 20.30ին, սովորական հաւաքատեղին:

Հ. Ց. Դ. ԱՆԻԼՒՌ ՊՈՒԱ ՔՈԼՈՄԲԻ « Արամ » ենթակոմիտէն ժողովի կը հրաւիրէ իր չրջանին ընկերները այս չորեքշաբթի ժամը 21ին, ընկերվարականներու սրահը: Կարեւոր օրակարգ:

Ֆ. Կ. ԽԱՉԻ Փարիզի մասնաճիւղին ընդհ. ժողովը՝ այս չորեքշաբթի ժամը 3ին, ընկերուհի Ա. Դազազեանի բնակարանը, 6 rue St. Sulpice: Բոլոր ընկերուհիներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ :

ՊՈՄՈՆ.— Հ. Ց. Դ. «Զաւարեան» ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը՝ այս չաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին, սովորական հաւաքատեղին :

ՊԱՆԵԼՕ ՔԱՇԱՆ .— Հ. Ց. Դ. Արծիւ ենթակոմիտէին եւ Նոր Սերունդի դասախօսութիւնը , այս Ուր. ժամը 9ին, rue d'Arcueil, 69bis, Salle Jean Jaurès: Պիտի խօսի ընկեր ՀՐԱՆՏ ԲԱԼՈՒԵԱՆ , նիւթը՝ «Միհայէլ Վարանդեանի կեանքն ու գործը»: Կը հրաւիրուին ընկեր–ընկերուհիներ եւ համակիրներ :

ՄԱՐՍԷՅԼ— Կապոյտ Խաչի Պօմոնի մասնաճիւղի ժողովը՝ այս հինգշաբթի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, սովորական հաւաքավայրը: Օրակարգ՝ Զեկոյց Պատգ. ժողովի եւ ընտրութիւն նոր վարչութեան :

ԻՍԻ ԼԷ ՄՈՒԼԻՆՕ.— Հ. Ց. Դ. Զաւարեան կոմիտէի ընդհ. ժողովը, այս չաբաթ իրիկուն ժամը 9ին Խրիմեան սրահը:

Հ. Ց. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ Փարիզի Ահարոնեան խումբի դասախօսութիւնը այս հինգշաբթի իրիկուն ժամը 9ին, սովորական հաւաքատեղին : Նիւթ՝ «Միհայէլ Վարանդեան»:

Դասախօս ընկեր Հ. ԲԱԼՈՒԵԱՆ :

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐի ՏԻԿՆԱՆՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆի ամավերջի մրցանակաբաշխութեան հանդէսը՝ նախագահութեամբ կաթող. Արտաւազդ արք.ի , այս կիրակի , կէսօրէ վերջ ժամը 3ին վարժարանին մէջ, 1 Bld. du Nord, Le Raincy:

Կը հրաւիրուին ծնողքներն ու համակիրները:

Հաղորդակցութիւն.— Eglise de Pantinէն առնել 146 թիւ հանրակառքը եւ իջնել կառ. մը Բէնսի – Փավիյեոն :

ՓԱՐԻԶ ԱՑՑԵԼՈՂ ՀԱՑՐԵՆԱԿԻՑՆԵՐՈՒՆ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Ամառնային շրջանին փարիզ այցելող մեր հայրենակիցներուն կ'ընծայենք ԿԱՐԵՒՈՐ ԶԵՂՉԵՐ իրենց ընելիք բոլոր գնումներուն վրայ :

ՄՈՒՇԵՏԱԿԱՎԱՃԱՌՈՏՈՒՆ
Հ. ՊԱՑՐԱՄԵԱՆ
105 Bld. Exelmans, Paris (16) Tél. Jas. 07.33
Métro Exelmans կամ Porte d'Auteuil

Մեծաքանակ ապսպրանքներու համար դիմել
N. PAPAZIAN
2 rue Felix Faure, Paris (15) Tél. Vau. 26-69

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 rue Damesme - (13e)
Le Gérant : A. NERCESSIAN

ՀԱՅՐԱՆՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. S. 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13)

Վեցամս· 800 ֆր·, Տար· 1600, արտ· 2500 ֆր·

Tél. GOB. 15–70 — Գին 7 ֆր· C.C.P.Paris 1678–63

Jeudi 6 JUILLET 1950 — Հինգշաբթի 6 ՅՈՒԼԻՍ

26րդ ՏԱՐԻ — 26e Année No. 6196–Նոր շրջան թիւ 1607 — Խմբագիր՝ Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՊԱՇՏՕՆԱՊԷՍ ԱԼ ԿԸ ՉԱՌԱՆՑԵՆ

Առէք « Սովետական Հայաստան» օրաթերթի որեւէ թիւ, եւ երկտող մը անգամ պիտի չգտնէք, իրբեւ արձագանգ տարագիր բազմութեանց իրական կացութեան : Անոնց տենչերուն, ձգտումնե – րուն եւ պահանջներուն :

Երեւան այդ հոգը յանձնած է երկու քարոզ – չական պարբերականներու, « Սովետական Հա – յաստան » եւ « Էջմիածին» ամսագիրներուն :

Այդ մենաշնորհն ալ արուած է այն բացար – ձակ պայմանով որ հետեւին միայն եւ միայն «պրոդրեսիվ» կոչուած մամուլին : Լուրեր, նկա – րագրութիւններ, տեսութիւններ արտատպեն մի – այն «սովետասէր» համարուած թերթերէ :

Հանրային կարծիքը մոլորեցնելու, թունաւո – րելու, թմրեցնելու եղանակ մը, որուն գաղտնիքը միայն բոլշեւիկները գիտեն : Առանց ազգի եւ երկ – րի խտրութեան :

Անշուշտ կառավարութիւնը մասնաւոր պաշ – տօնեաներ ունի որոնք ուշի ուշով կը հետեւին Հայկական Արտասահմանի բազմազան հրատա – րակութեանց,— թերթ, պարբերական, գիրք :

Անոնք չատ լաւ գիտեն թէ ի՛նչ կ՛անցնի կը դառնայ : կը ճանչնան քաղաքական – ընկերային հոսանքները : Գիտեն իւրաքանչիւրին ուժն ու կա – տարած աշխատանքը : Ինչպէս եւ իրական արժէքը այն խմբակներուն որ իրենց վառքը կ՛երգեն օրն ի բուն :

Բայց անոնք իրաւունք չունին լուսաբանելու հանրային կարծիքը, կամ տող մը գիր գուրս հա – նելու «կոնտր – ռեւոլուցիոն» (հակայեղափոխա – կան) մամուլէն, առանց մասնաւոր արտօնու – թեան :

Անոնց միակ պաշտօնն է գաղտնի գեկուցում – ներ, տեղեկագիրներ պատրաստել, ի պէտս կու – սակցական եւ պետական իշխանութեանց .

Այս պայմաններուն մէջ, Հայաստանի ժողո – վուրդը Հայկական Արտասահմանի մասին կ՛իմա – նայ ոչ թէ բուն իրականութիւնը, այլ իշխանու – թեան հրամցուցած թանապուրը :

Նոյն ձեւով տեղեկութիւններ կը հաղորդեն կարմիր գիծէն ասդին եղած երկիրներու քաղա – քական, տնտեսական եւ ընկերային կացութեան մասին : Անդին դրախտ, ասդին դժոխք :

Հիմնական, անխուսափելի պարտականու – թիւն մըն է այս, բոլոր բոլշեւիկեան իշխանու – թեանց համար :

Նոյն ուղեգծին կը հետեւին կուսակցութեան անդամներն եւ ուղեկիցները, ազատ երկիրներու մէջ ալ :

Կուրօրէն հետեւելով այս երկաթեայ կանո – նին, Երեւանի Կուլտուրական Կապի ընկերութիւ – նը պարբերաբար «յառաջդիմական» մամուլին կը հաղորդէ քնաբեր զառանցանքներ եւ ցաւագար ցնդաբանութիւններ : Նմոյշներ ալ կը հրատարակէ իր պաշտօնաթերթին՝ «Սովետական Հայաստան» ամսագրին մէջ, որ կոչուած է « լուսաբանելու » Հայկական Արտասահմանը :

Այսպէս, անոր վերջին թիւին մէջ (1950 ապ – րիլ) կ՛երեւայ թխածոյ գրութիւն մը, Գ· Նիկո – ղոսեան ստորագրութեամբ :

Ինչպէս այս ուղղութեամբ սարքուած բոլոր բանսարկութիւնները, այս գրութեան մէջ ալ իրար կը հրմշտկեն բթամտութիւնը, տգիտութիւնը, նենգութիւնը եւ դարշահոտութիւնը :

Շատ ծանր պիտի չգտնէք այս բառերը, եթէ դուք ալ կարդաք նոյն գրութիւնը,— «Դաչնակնե – րը ամերիկեան իմպերիալիզմի լակէյներն են» :

Իրական « լաքէյ» մը միայն կրնար ստորագրել այդ խարդախ եւ թրքաբարոյ պարսաւագիրը , հիմնուելով պղտոր, ստայօղ կամ խեղաթիւրուած տեղեկութեանց վրայ :

Տակաւին քանի՞ տարի այս «նողկալի եւ գազրելի » դերակատարութիւնը — իրենց իսկ բառերով — մրոտելու համար կազմակերպութիւն մը որուն անունն անգամ կը խանդարէ իրենց ե – րանաւէտ քունը ...

Անզօր կատաղութեան, հայրենադաւ խուժա – նավարութեան այս թաթարական կիրքը ո՞ւժ կ՛ա – պացուցանէ թէ տկարութիւն : Իմաստութի՞ւն թէ անմտութիւն :

Անշուշտ աւելորդ են այս հարցումները :

Ի՞նչ կ՛ըսէ Նորավեպուր կամ վեպորթափ թութակը :

Շ·

ԵՐԵՒԱՆՆ Է ԽՕՍՈՒՄ

(Յունիս 27 — 28)

Սեւանի շրջանին մէջ վերջացան համատա – րած ելեկտրոֆիկացման (ելեկտրականացում) աշխատանքները : «Այժմ բոլոր գիւղերում էլ վառ – ւում են Իլիչի լամպերը» : Շարք մը գիւղերու մէջ նոյնիսկ գիւղատնտեսական աշխատանքները կը կատարուին ելեկտրական ուժի միջոցով : Մեծա – չէն եւ Նորաշէն գիւղերն ունին ելեկտրադացներ , սերմերու զտումըելեկտրական էներ – գիայի (ուժ) միջոցաւ : «Բերքիա» կոլխոզին մէջ կովերու կիթը եւ մաքրումը կը կատարուի ելեկ – տրական մեքենաներով : Ուրիշ չորս կոլխոզներ կիթը կը կատարեն մեքենաներով :

ՆՈՐ ԲԱՅԱԶԻՏԻ շրջանին գիւղերու տեսքը բոլորովին փոխուած է : Գիւղերուն մէջ կը դոր – ծեն դպրոցներ, ակումբներ, կինո–թատրոններ (սինեմա) եւ գրադարաններ : Գիւղերը ստացած են ելեկտրական լոյս : Արծուաքար ,Նորատաղ եւ Բա – գրեվան գիւղերուն մէջ շինուած են բաղնիքներ :

ՖԱԲՐԻԿԱ – ԳՈՐԾԱՐԱՆԱՑԻՆ ուսումնարան – ներուն կից կը գործեն 35 ինքնագործ խմբակներ, երգի, պարի, թատրոնի եւն· համար : Այս խմբ – բակներուն անդամները իրենց ազատ ժամերուն կը մասնակցին Երեւանի Կուլտուրայի Տան խմբ – բակներու աշխատանքներուն եւ Լենինականի շո – գեկառքի ակումբի երգ ու պար անսամբլին , (խումբ) :

ԾԽԱԽՈՏԻ ֆերմանտացիոն (խմորում) գոր – ծարան պիտի կառուցուի Սեւանի շրջանին մէջ : Այս գործարանէն պիտի օգտուին Նոր Բայազիտի եւ Բասարգեչարի շրջանները : Նախատեսուած 650.000 րուբլիի փոխարէն ծախսուած է մէկ մի – լիոն րուբլի :

ՌԵՍՊՈՒԲԼԻԿԱՑԻ գիւղական շրջաններուն մէջ կը գործեն 1200 ակումբ – գրադարանները , ո – րոնք ունին 1.200.000 գիրքեր : Այս տարի գիւղա – կան գրադարանները ստացած են 220 000 կտոր քաղաքական, գիւղատնտեսական, գեղարուեստա – կան եւն· գիրքեր : Անցեալ տարի կատարուած են 8600 դասախօսութիւններ, այս տարի՝ 3500 :

Սղագրեց՝ Գ· ՅԻՄԵՈՆԱԿ

ՀԱՐՑԱՊՆԴՈՒՄ ՈՒՆԵՒՈՐՈՒԹԵԱՆ ՏՈՒՐՔԻ ՄԱՍԻՆ

Թուրքիոյ Ազգ· ժողովին անդամներէն Սինան Թէքէլիօղլու (անկախ) հետեւեալ հարցապիրը ուղղած է Ընեւորութեան Տուրքին առթիւ որ գործադրուեցաւ 1943ին, մոխիրի վրայ նստեցնե – լով բազմաթիւ Հայեր, Յոյներ եւ Հրեաներ ·—

Ա·— Լսուեցաւ թէ նշանակուած տուրքը խիստ անհամեմատական էր հարկատուին նիւթական վիճակին հետ :

Բ·— Անոնք որ չէին վճարեր դրուած տուրքը, կը ղրկուէին աշխատանքի ճամբարները : Արդ, մարդիկ որոնք իրենց պարտքին 70 առ հարիւրը վճարած էին ղրկուեցան Աշղալէ, մինչդեռ ուրիշ – ներ, որոնք բնաւ վճարում չէին ըրած, հանդիստ թողուեցան իրենց տեղը :

Ճի՞շդ է որ ապօրինութիւններ եւ չարաչա – հութիւններ գործուած են օրէնքին գործադրու – թեան առթիւ : Ելմտական նախարարութիւնը ի՞նչ սկզբունքներ որոշեց օրէնքը գործադրելու հա – մար : Կառավարութիւնը կրնա՞յ ճշդել թէ որոնք ղրկուեցան աշխատանքի ճամբարը եւ որոնք մը – նացին : Ճի՞շդ է որ օրէնքը անաչառօրէն չէ գոր – ծադրուած բոլորին հանդէպ անխտիր :

Գ·— Կարգ մը հարկատուներու նախապէս նը – շանակուած տուրքին վրայ յաւելում եղած է, իսկ ուրիշներու տուրքը չնչուած է սխալմունքի պատ – րուակով : Որո՞նք են անոնք որ օգտուեցան այս ա – պօրինի չնչումէն :

ԿԱՐԿՈՒՏԸ եւ փոթորիկները անհաշուելի վնասներ պատճառեցին ոչ միայն գաւառի, այլեւ Փարիզի մէջ : Շատ մը փողոցներ ողողուեցան , ծխնելոյզներ եւ ձեղուններ փլան : Մեթրօն ողող – ուեցաւ փորթ որ Վերսայլի եւ Մէտոն տ՚Իսիի կա – յարաններուն միջեւ : Մէզոն Ալֆորի մէջ գործա – րանի մը ապակիէ տանիքը փլաւ կարկուտի ծան – րութեան տակ : Թերթերը կը գրեն թէ կատարեալ աղէտի մը մատնուած է Պոտսոյի շրջանը, փոթո – րիկին հետեւանքով : Քոզի շրջանին մէջ խորտակ –

Դահլիճը հրաժարեցաւ

ԱԶԳ· ԺՈՂՈՎԸ ՔՈՒԷԱՐԿԵՑ 221 ԹԵՐ, 331 ԴԷՄ

Պ· Անռի Քէօյ, որ հազիւ չորս օրէ ի վեր վարչապետ էր, հարկադրուեցաւ նորակազմ դահ – լիճին հրաժարականը ներկայացնել երեքշաբթի օր, երբ Ազգ· ժողովը մերժեց վստահութիւն յայտնել : Քուէարկութեան արդիւնքը եղած էր 221ի դէմ 334 :

Հանրապետութեան նախագահը անմիջապէս պործի ձեռնարկեց, նոր վարչապետ մը ճարելու համար : Կը կարծուի թէ նախ պիտի դիմէ ընկեր – վարականներուն, վարչապետութիւնը առաջարկե – լով Պ· Ժիւլ Մոքի կամ Տէֆրէյոյի : Եթէ անոնք մերժեն, պիտի հրաւիրէ Պ· Փլեվէնը կամ Ռընէ Մայէրը :

Նախագահը կ՚ուզէ որ հաստատուն եւ զօրա – ւոր դահլիճ մը կազմուի, նկատի առնելով ներ – քին եւ արտաքին կացութիւնը եւ մանաւանդ Ծայր· Արեւելքի դէպքերը :

⚔ Երկօրեայ դահլիճին պարտութիւնը փու – թացուց ընկերվարական կուսակցութիւնը, թունդ ա՛կոմմէան համարելով զայն եւ մանաւանդ պէս հակառակ ըլլալով Պ· Փոլ Ռէյնոյի եւ նախկին կոլեան Ժիլաքոպլիի մասնակցութեան : Ուրիշ խմբակցութիւններ ալ հակառակ էին նոր դահլի – ճին, գլխաւորաբար ներքին պատճառներով : Ըն – կերվարական խմբակցութեան ներկայացուցիչը բացատրեց թէ իրենք մասնակցեցան 208ի դէմ 363 ձայնով քուէարկութեան, որ կը վաւերացնէր վարչապետին պաշտօնը, բայց չէին կարծեր թէ Պ· Քէօյ այսպիսի կառավարութիւն մը պիտի կազմէ :

Աւելի քան 11 օրէ ի վեր է որ կը տիրէ նախա – րարական տագնապը, մեծ մտահոգութիւն պատ – ճառելով Ֆրանսայի ճգմարիտ բարեկամներուն :

⚔ Երեքշաբթի օր, Ազգ· ժողովը բացուած ատեն, երբ իմացուեցաւ թէ ընկերվարական խմ – բակցութիւնը 26ի դէմ 61 ձայնով որոշած է ընդ – դիմանալ նոր կառավարութեան, անխուսափելի կը համարուէր դահլիճին անկումը : Այնպէս որ, այլեւս անիմաստ էին երեք հարցապնդումները : Վիճաբանութեանց ընթացքին բուռն ճառ մը խօ – սեցաւ համայնավար առաջնորդը, Տիւքլօ, «թէ – ուառուութեան, փաշականութեան եւ պատերազմի դահլիճ մը» կոչելով նոր կառավարութիւնը : Միշազգային խնդիրներ ալ յարուցանելով, երբ «Քորէան Քորէացիներուն» կ՚աղաղակէր, աչա – կողմէն պոռացին.— «եւ Լեհաստանը Լեհերուն» :

Ընդհանուր ժխորին մէջ յուզիչ յորդոր մը ուղղեց վարչապետը, Պ· Քէօյ, չեչտելով ·

— « Ամէնքդ ալ կրնաք վկայել թէ ես չփըն – տռեցի այս պաշտօնը : Ըսին թէ կառավարութիւ – նը դէպի ալ սահած է : Բայց չէ՞ որ, դժուարին պահերու մէջ, հանրապետականներուն պարտա – կանութիւնն է կառավարութիւն մը տալ երկրին : Ցանցանքը խմս չէ եթէ կարգ մը կուսակցութիւն – ներ մերժեցին կոչս : Ես պիտի չգործածեմ Ազգ· ժողովի լուծման զէնքը : Ազէտ մը պիտի ըլլար լուծումը, առանց բարեփոխելու սահմանադրու – թիւնը : Այն ատեն մեքենաբար պիտի ունենայինք Ազգ· ժողովի կառավարութիւն մը, համայնա – վարներու վերադարձով, ճիշդ այն պահուն երբ դէպքերը կը սպառնան եղերական հանգամանք մը առնել : Ամէն պարագայի մէջ, ես չեմ ուզեր թշ – ուառ կեանք մը քաշքշել : Եթէ վստահութիւն չու – նիք, ես կը նախընտրեմ վերադառնալ երեսփոխա – նի աթոռս, ձեզի հետ աշխատելու համար ի խըն – դիր ծրագրի մը որ երկիրը պահպանէ փորձանքէ» :

⚔ Համայնավար կուսակցութեան ընդհ· քարտուղարը , Մորիս Թորէզ յայտարարեց , նոր տագնապին առթիւ.— « Կը կրկնենք թէ հետզհե – տէ աւելի դժուար պիտի ըլլայ կառավարել հակա – ռակ ժողովուրդի կամքին, հակառակ անոր յա – ռաջդիմութեան, ազատութեան, խաղաղութեան եւ ազգային անկախութեան տենչերուն» :

Ա՛ակոմմէան թերթ մը, «Օռօռ», կ՚ազդա – րարէ վեց սիւնակի վրայ,— « Միացէք, կամ կոր – սուեցէք : Եթէ միութիւնը անկարելի դառնայ, կը մնայ մեկ ելք,— լուծում ազգ· ժողովի եւ նոր ընտրութիւն » :

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

ուած են 300 հեռագրական ձողեր : Տեղատարափ անձրեւներն ալ մեծ վնասներ պատճառած են : Զորս հոգի մեռած, մէկ հոգի ալ անձնասպան ե – ղած է··· տաքէն :

658 ՀՈԳԻ ՄԵՌԱԾ ԵՆ Մ· Նահանգներուն մէջ, ուրբաթէն երեքշաբթի, երթեւեկի արկածներու հետեւանքով : (Ինքնաշարժի տակ մնացած են 403 հոգի) : Վիրաւորներուն թիւն է 14.070 :

ՀՈՒՆԳԱՐԻԱ. զանգուածային տեղահանու – թիւններ կը կատարէ Եուկոսլաւիոյ սահմանին վրայ, համաձայն Պելկրատի անթելին : Երկու հա – զար հոգի այլուր փոխադրուած են վերջին տասը օրերու ընթացքին :

ԿԻՊՐՈՍ մխիթթի մը պիտի ունենայ նորէն :

ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆի նոր վարչապետ, զօր· Ալի Ռազմարա, խորհրդարանին վստահութիւնը չահե – ցաւ 7ի դէմ 94 ձայնով :

ՔՐԻՍՏՈՍԻ ՉԱՐՉԱՐԱՆՔՆԵՐԸ ԳԻՒՂԱԿԱՆ ԲԵՄԻ ԱՐԱՑ

ՇԹՈՒԹԿԱՐՏ, 29 Ցունիս.— Պավարիոյ հաբաւային ծայրամասին եւ Ալպեաններու ստորոտը, կանանչազարդ դաշտագետնի մը վրայ տարածուած գիւղ մըն է Օպէրամմէրկհաուն (Միւնխէնէն հարիւր քիլոմեթր դէպի հարաւ)։

Գիւղ մը, մօտաւորապէս 5200 բնակիչներով, որոնց 2200ը նորեկներ են։ Կը նշանակէ՝ մինչեւ քանի մը տարի առաջ, գիւղը ունեցած է մէկայն 3000 բնակիչ եւ իր այս փոքրաթիւ բնակչութեամբ ալ կը շարունակէ համաշխարհային հռչակ վայելել։

Գիւղ մը, սակայն, որ այցելուին վրայ կը թողու մեծ ու յառաջդիմած քաղաքի մը տպաւորութիւնը, իր հիմնարկութիւններով, չէնքերով, թատերասրահով, զբօսավայրերով ու ընդհանուր ճոխութեամբ։

Տասը տարին անգամ մը, այս գիւղը, ժամադրավայրը կը դառնայ հարիւր հազարաւոր այցելուներու, որոնք կուգան Գերմանիոյ բոլոր չորսներէն ու աշխարհի բոլոր կողմերէն։

Օպէրամմէրկհաուն իր համաշխարհային հռչակը կը պարտի՝ այլեւս աւանդութիւն դարձած ուխտի մը, զոր սակէ 317 տարիներ առաջ գիւղացիները ըրած են Աստուծոյ առջեւ հետեւեալ պարագաներու տակ.—

« Երեսնամեայ Պատերազմ»ին հետեւանքով, 1632 — 33 թուականներուն, ժանտախտ զարհուրելի համաճարակ մը ծայր տուած էր Պավարիոյ մէջ եւ անհաշիւ զոհեր կը խլէր։ Օպէրամմէրկհաուն ալ վարակուած էր եւ տուած էր հարիւրէ աւելի զոհեր։ Ահա այս աղէտի առթիւ է, որ 1633ին, գիւղացիները կը հաւաքուին ու կ'ուխտեն՝ ամէն տասը տարին անգամ մը գիւղին մէջ բեմադրել Քրիստոսի կեանքը, չարչարանքներն ու մահը, եթէ երբեք Աստուած, իր անսահման ողորմութեամբ, փրկէ գիւղը մահացու համաճարակի ճիրաններէն։

Արդարեւ, այս հանդիսաւոր ուխտէն անմիջապէս վերջ ոչ միայն նորեր չեն վարակուիր, այլեւ վարակուածներն ալ կը բուժուին ու կ'առողջանան։

Եւ ուխտը կը դրծադրուի 1634ին, խոստացուած բեմադրութեամբ։

Ասկէ ի վեր եւ մինչեւ այսօր, խաղը կը կրկնուի ամէն տասը տարին անգամ մը։ 1680ին տեղի ունեցած է վեցերորդ բեմադրութիւնը եւ այնուհետեւ կրկնուած է զէրոյով վերջացող տարիներուն։ Միայն 1934ին կազմակերպուած է բացառապար երեքհարիւրամեայ յոբելինական բեմադրութիւն մը, իսկ 1940ին, պատերազմի պատճառով ընդմիջուելէ վերջ, կը կրկնուի ահա այս տարի մեծ պատրաստութեամբ եւ արտասովոր յաջողութեամբ։

Ես ալ դացի անցեալները, տեսայ եւ հիացայ։ Աներեւակայելի էր ինձ համար, որ միայն գիւղական ուժերով կարելի կը դառնար այս բեմադրութիւնը, որուն չուրջ չատ բան կարդացեր էի գերմանական ու միջադդային մամուլին մէջ։ Զերեւակայածս, սակայն, տեսայ Օպէրամմէրկհաուի բեմին վրայ։ Եւ արդարացուցի՝ այս բեմադրութեան չուրջ կատարուած տարփողանքը։

Գիւղացիներն են բոլոր դերակատարները, որոնք ունին իրենց սովորական զբաղումները գիւղին մէջ։ Քրիստոսի դերը կատարողը՝ Անտոն Փրայզինկերը, օրինակի համար, պանդոկապետ է, Մարիամ Աստուածամայրը՝ Աննէմի Մայր՝ ուսանողուհի, Ցուդան՝ Հանս Շվայկհօֆերը՝ ուսուցիչ, Պետրոս Առաքեալը՝ Հուկօ Ռուց՝ դերձակ, Յովհաննէս Առաքեալը՝ Մարթին Մակոլտ՝ ձիապան, Կայեափան՝ Պենետիկտ Շթիւքլ որդի՝ խոհարարապետ, Պիղատոսը՝ Մելխիոր Պրայթամթըր՝ աստղագործ, Մարիամ Մագթալինացին՝ Կապրիէլէ Կրոփըր՝ խանութպան, եւայլն, եւն.։ Իրենք դերերուն մէջ, սակայն, բոլորն ալ, կատարելութեան հասած արուեստագէտներ են։ Ամէնէն ուշագրաւը այն է, որ իրենց նախահայրերու ըրած ուխտին գիտակցութեամբ, ամէն մէկը կը խաղայ խոր ապրումներով, վերացած, առանց արուեստական ճիգի։ Կոչումով արուեստագէտներ չեն անոնք անշուշտ, բայց ծնած ըլլալով իրարայատուկ մթնոլորտի մը մէջ եւ տեւապէս ապրելով զարաւոր աւանդութեան մը ազդեցութեան տակ, չատերը կը մեծնան նախասահմանուած պարտականութեան մը կատարման առաքելութեամբ։

Այնուհետեւ, բեմական արուեստի վարպետ մը — այս տարուանը՝ վաղեմի դերասան եւ համագիւղացի Եոհան Լանկ — կը մշակէ, կը յղկէ ու կը պատրաստէ բոլոր տրամադրելի ուժերը եւ լաւերուն մէջ լաւագոյններուն կը վստահուին կարեւոր դերերը։ Ուժերը այնքան չատ են, որ ամէն մէկ դերին համար կան երկու, երեք եւ նոյնիսկ աւելի թեկնածուներ։

Բուն դերակատարներէն զատ, գործի լծուած

Աղթամարը իշխանի օրով

(Բ. եւ վերջին մաս)

Իշխան անհնարին միջոցներով կը հասցնէր զէնքը, սակայն լռելեայն ճարել ուսուցիչներ։

Քաղքցու փափկութեան վարժուած ո՞ր զաւակը յանձն պիտի առնէր երթալ այս հեռաւոր կէտը՝ բարձրաբերձ լեռներու կատարը թառած կամ ու բարձրաբերձ լեռներու կատարը թառած կամ անդնդախոր ձորերու մէջ կորած գիւղերու խր — ճիթներէն կամ ախոռներու սաքուներէն սկսիլ, մանուկներու կրթութեան գործը։ Գիւղացի մայրը պէտք է որ ունենար իրեն պէս խրճիթներու մէջ ծնած, իրեն պէս ապրած, իրեն պէս չարքաշ, իր հոգիին, իր սրտին, իր մտքին հարազատ հաղորդակից մէկը, իրրեւ դաստիարակ։

Եւ հոգեկան իշխանը յղացաւ գաւառի գաւակներէն դաստիարակներ պատրաստելու համար վարժապետանոց մը հիմնելու ծրագիրը։

Այս դժուարին ծրագրին իրագործման համար իշխան ձեռնարկեց հսկողութեան ենթարկել կաթողիկոսարանի մինչեւ այդ յամպէս վատնուած հասոյթները։ Կաթողիկոսական նորընծաի տեղապահ Եղնիկ եւ օգնականը՝ Դանիէլ վարդապետները, (վերջինս Մալխասի « Զարթօնք »ի « Մուռ վարդապետն է») երկուքն ալ կրթասէր, լուսամիտ ու հայրենասէր եկեղեցականներ, թեւ ու թիկունք հանդիսացան Իշխանին։ Գաւառներու յեղափոխական ազդեցիկ անձնաւորութիւններ, որոնց մէկն էր վերջերս Թէհրանի մէջ իր մահկանացուն կնքած Նորդիւղցի խիստ գործունեայ Հաճի Մուրատ, բերին իրենց անվերապահ աջակցութիւնը։ Քանի մը տարուան ընթացքին խնայուեցաւ պատկառելի գումար մը։ Եւ այս գումարով, ու մասամբ ալ գաւառներէն եկած օժանդակութեամբ, Աղթամարի Դրսի տան մէջ (Ախավանք), կաթողիկոսաբանին կից, վանի գեղածիծաղ լճին ափը բարձրացաւ փառաւոր չէնք մը, ընդարձակ ու լուսաւոր սրահներով եւ արդիական դիւերօթիկ վարժապետանոցի մը բոլոր յարմարութիւններով։

Այս չէնքին մէջ փոխադրուեցան կղզիի որբանոցին 20 — 25 աշակերտները, հաւաքուեցան նախկին Զանչեան որբանոցէն արձակուած որբերը, որոշ թիւով ընդունակ պատանիներ իւրաքանչիւր գաւառէ, եւ ուսուցչական ընտիր կազմով մը սկսաւ մեղուային աշխատանքը, այս հարիւրի հասնող աշակերտները դաստիարակելու համար։

Շուտով ստեղծուեցաւ անօրինակ կենդանութիւն վարժապետանոցին մէջ եւ շուրջ։ Դասախոսութիւններ, ներկայացումներ, զրաղարան, Ա. Չակերտական Միութիւն եւ խմորատիպ չաբաթաթերթ «Մովակ»։ Իշխան՝ պարզ, բարեհամբոյր ու կատակասէր, իր չաճախակի այցելութիւններով կը զուրգուրար, կ'ոգեւորէր, եւ նոր ուժ ու կորով կը ներշնչէր բոլորին։

Քանի մը տարիէն՝ ազգային առողջ դաստիարակութիւն ստացած, խանդավառ ու նուիրուած ուսուցիչներ սկսան չարան չարան, տարուէ տարի, մեկնիլ լոյսի այս կենդանի վառարանէն, լուսաւորելու համար ամէնէն հեռաւոր, ամէնէն խաւար անկիւնները։ Անոնք եղան նաեւ եռանդուն քարոզիչներ յեղափոխական Սուրբ Գործին ու չատ տեղեր վարեցին զայն։ Այս վարժապետանոցէն ելան Լեւոն Շաղոյեան, յայտնի՝ իր հերոսական գործերով ու ժողովրդական նուիրումով, Օհան Կարօ, ուսուցիչ ու բանաստեղծ, ու համեստ փաղանգ մը իրենց նմաններու, որոնք դաստիարակեցին հազարաւոր մանուկներ նախ հայրենիքի, յետոյ Կովկասի, Պարսկաստանի, Իրաքի եւ ուրիշ

են նաեւ ձեռնարկի կազմակերպման մէջ դեր ստանձնած բազմաթիւ գիւղացիներ։ Բոլորին ալ տրուած է պաշտօն մը կամ պարտականութիւն մը, զոր կը տանին սիրայօժար, ուխտապահի մը ջեր — մեռանդութեամբ։ Եւ, գիւղացիներու կողմէ ա — նիծուած կը նկատուին ամէն անոնք, որոնք իրենց վիճակած պարտականութեանց կատարումէն կը խուսափին։

Տեսայ գրոց — բրոց երիտասարդ մը, որ կայարանը բեռնակրութիւն կ'ընէր։ Եւ ուրիշ մը — ուսուցիչ — որ ուղեցոյցի պաշտօն ունէր։ Շատերը կը խօսին օտար լեզուներ, այլ մանաւանդ անգլերէն։ Լեզուագիտութիւնը անհրաժեշտութիւն մըն է այս գիւղին մէջ, որուն այցելուներուն կարեւոր մէկ մասը օտարականներ են։ Գիւղը գտնուած օրս երկու հազարէ աւելի էին մի — այն Ամերիկացիներն ու Անգլիացիները։ Ու կային չատ մը Նորվեկիացիներ, Շուէտացիներ, Պելճիքացիներ, Հոլանտացիներ, Ֆրանսացիներ, Զուիցերիացիներ, Սպանիացիներ եւ ուրիշներ։ Մինչեւ անգամ Հնդիկներ։ Ու Սեւամորթներ։ Իրական Բաբելոն։ Թերթ մը գրած էր, թէ Աւստրալիացին խումբ մը աղջիկներ ճամբայ ելած են ... հեծանիւներով։ Ծովը անցնելէ վերջ, անոնք, հեծանիւներու վրայ նստած, պիտի ճամբորդեն Իտալիայէն մինչեւ այս գիւղը։

(Մնացեալը յաջորդով)

Կ. Գ.

դաղութներու մէջ։ Ու դեռ կան որ կը չարունակեն դաստիարակել այսօր ալ, նոյնիսկ ներկայ Հայաստանի մէջ։ Անոնք փայլեցան նաեւ ուրիշ հանրային ասպարէզներու մէջ։

1912 թուականին, մօտ հարիւր գիւղերէ բաղկացած այս ընդարձակ չրջանը արդէն պատուած էր դպրոցական լայն ցանցով մը։ Դժուար էր գտնել գիւղ մը որ չունենար իր դպրոցը, ու մանուկ մը, կամ պատանի մը որ գրել — կարդալ չգիտնար։ Շատ մը տեղեր անդրագէտ երիտասարդներու համար բացուած էին դասընթացքներ։ Գիւղերու մէջ իշարու եռեւէ կը բարձրանային դպրոցական համեստ ու կոկիկ չէնքեր։ Երկու կարող ու անձնուէր չրջանային տեսուչներ, չամառօրէն մաքառելով այս լեռնային չրջանի խստաչունչ բնութեան դէմ, տրեխներ ու «ոչխի»ներ հագած, կը չրջէին անընդհատ գաւառէ գաւառ, գիւղէ գիւղ, դպրոցական գործին ուղղութիւն տալու։

Արձակուրդներու չրջանին գաւառական ուսուցիչները կը հաւաքուէին Վարժապետանոց, ուր տեղի կ'ունենային ուսուցչական համագումարներ, մանկավարժական դասախօսութիւններ, վիճաբանական ժողովներ, չաճախ իշխանի նախագահութեամբ։ Ցետոյ կը մեկնէին իրենց պաշտօնատեղիները նոր եռանդով ու փորձառութեամբ։

Գաւառական դպրոցներու գործը այնքան կենսական, այնքան դուրգուրանքի առարկայ դարձաւ որ, անմահն Արամ ժամանակ մը անձամբ ստանձնեց Շրջանային Տեսուչի տաժանելի պաշտօնը, հակառակ իր վաստակող վիճակին։

Այսպէս կրթական գործը հսկայաքայլ կը յառաջդիմէր։ Ոգին միշտ անմոռանալի Իշխանն էր։

Կաթողիկոսարանն ալ, դարձեալ Իշխանի չունչով, դարձաւ ճշմարիտ Ազգային Տուն մը, ուր կը դիմէր ամէն ոք իր բազմապիսի ցաւերուն դարման խնդրելու։ Կազմուած էր Գաւառ. մարմին՝ որու մէջ իւրաքանչիւր գաւառ ունէր իր ներկայացուցիչները։ Այս մարմինն էր որ կաթողիկոսարանի մէջ գումարուած պարբերական ժողովներով, կաթող. տեղապահի նախագահութեան տակ, կը լուծէր բոլոր կրթական, հանրային, ազգային ու քաղաքական խնդիրները։

Մասնաւոր զարկ տրուեցաւ նաեւ վանքին տնտեսութեան։ Հնձող մեքենան սկսաւ գործել ոսկեհատիկ ցորենով ուռճացած արտերու մէջ։ Այնօրինակ նորութիւն մը այդ օրերուն։ Վասպուրականի մէջ թերեւս միայն Աղթամարի վանքն էր որ ունեցաւ հնձող մեքենայ։ Կաթողիկոսարանի եւեմտեան կողմը կանոնաւոր հիմերու վրայ դրուեցաւ ու ստեղծուեցաւ բարեխիղճ մատակարարութիւն մը, որու չնորհիւ կարելի եղաւ հոգալ Վարժապետանոցի բոլոր ծախքերը եւ օգնել անկարող գիւղերու դպրոցներուն, առանց բնաւ խանգարելու Աղթամարի, կամ միւս վանքերու հոգեւոր գործերու սովորական ընթացքը։

Այսպէս՝ երբեմնի յետամնաց Աղթամարի թեմը՝ Իշխանի չունչին տակ՝ դարձաւ Վասպուրականի աշխարհի ամէնէն կենսալից չրջանը բոլոր ասպարէզներու մէջ։

Իշխանի հմայքը իր դաստիարակէտին հասած էր։ Մեր, երիտասարդ, կին կամ տղայ, խոր հիացումով ու պաշտամունքով կ'արտասանէին անոր անունը։ Ան դարձած էր այս պարզունակ, բիւրեղահոգի գաւառացիին կուռքը։

Այս տողերս՝ գրուած Աղթամարի սաներէն մէկու ձեռքով՝ հազիւ թէ կարենան աղօտ պատկերը տալ պաշտելի Իշխանի կատարած բազմապիսի, արդիւնաչատ գործերէն մէկուն։

Անշուշտ մեր յեղափոխական մեծ գործիչ «Պ. Բժիշկը», Կոմս, միակ ողջ մնացած անդամը Վասպուրականի այն օրերու յեղափոխականերըդրութեան (Արամ, Իշխան, Կոմս), որ իր «Խոնարհ հերոսներովը» այնքան խանդավառած է մեզ, պիտի գրէ «մեծ» բայց «խոնարհ» մնացած իր տարաբախտ ընկեր Իշխանի կեանքն ու գործը։ (ՀՄԲ.— Մասամբ գրած է իր Ցուշերուն Ա. հատորին մէջ որ լոյս տեսաւ վերջերս)։

Թող գրէ Աղթամարի Վարժապետանոցի ղեկավարութեան մէջ Իշխանի անմիջական գործակից, վաստակաւոր ուսուցչապետ ու յեղափոխական գործիչ Հայկակ Կոսոյեան։

Թող գրեն Մեծ Հայդուկին ու Մեծ մտաւորականին զինակիցները, զինուորները, գործակիցները։ Որովհետեւ չատ քիչ բան գրուած է։ Որպէսզի կազմուի ամբողջական պատկերը անոր 11 ամեայ սքանչելի գործունէութեան որ լի է բազմաթիւ ոգեւորիչ դրուագներով եւ անսպառ աղբիւր ներշնչումի ու խանդավառութեան։

Ցարգանք իր յաւէտ անմոռանալի յիշատակին։

ՂԱԶԱՐ ՆԵՐԿԱՐԱՐԵԱՆ

---

53 ՕՐ ԾՈՄ պահելէ եւ իժերու հետ պառկելէ վերջ, փաքիր Պուրմա դաղրեցուց ապաչխարանքը եւ յայտարարեց թէ կենութեան պիտի առնէ քարտուղարուհին, Օր. Փոթիէ, 30 տարեկան որ իրեն համար կ'աչխատի 12 տարիէ ի վեր։ Վանդակին մէջ փակուած ատեն (Լիլ), փաքիրը 730 գլանիկ ծխած է, իսկ իր գերման մրցակիցը՝ 2603 հատ, նոյնքան ժամանակի մէջ։

Բարձրացի՛ր, քարձրացուր...

Այս էր նշանաբանը մարզական այն հսկայ կազմակերպութեան, որու հիմը դրին Կ– Պոլսոյ մէջ Սահմանադրութենէն վերջ, կարգ մը երիտասարդներ, կոչելով Հայ Մարմնակրթական Ընդհ. Միութիւն (Հ. Մ. Ը. Մ.):

Շարժումը զերազանցօրէն ազգային էր: Հայ երիտասարդ սերունդը պէտք է դառնար զօրաւոր՝ ֆիզիքապէս թէ բարոյապէս դիմագրաւելու՝ ա – պագայ փորձութեանց, եւ մանաւանդ պէտք է պահէր ու պահպանէր իր հայկական դիմագիծը:

Կազմակերպութիւնը չուտով ծաւալ գտաւ: Ամէն ուր որ ափ մը հայութիւն կար, կազմուե – ցաւ Հ. Մ. Ը. Մ.ի մասնաճիւղեր, գնդախաղի խումբեր, արիներ, արենոյչներ, ֆանիֆառներ, տողանցքներ: Հ. Մ. Ը. Մ.ի կազմակերպիչնե – րէն չատեր տակ գոհ զոհ 1915ի Սպանդին:

Վերջին արտագաղթին, երբ ցամաքէ ցամաք նետուեցանք, կարգ մը իմաստակներ պահ մը փորձեցին խաթարել Հ. Մ. Ը. Մ.ի դիմագիծը եւ ուղեգիծը:

Հոս ու հոն մոլորածներու խմբակներ երեւան եկան, զանազան անուններու տակ, չկրցան յա – րատեւել կամ ժժգոյն գոյութիւն մը կը քաշքշեն: Հ. Մ. Ը. Մ.ը ծաւալեցաւ Միջին Արեւելքի եւ մասնաւորապէս Սուրիա – Լիբանանի մէջ, իբրեւ տիրական կազմակերպութիւն: Ֆրանսայէ եւ մասնաւորաբար Փարիզի մէջ ալ կան մէկէ աւելի Հ. Մ. Ը. Մ.ներ, այլամերժ գործելակերպով:

Տիրող չփոթ վիճակին դարման մը տանելու համար էր որ երկու տարի առաջ կարգ մը սրտ – ցաւ ու աւանդապահ հայ մարզիկներ, Փարիզի մէջ կազմեցին Հ. Մ. Մ.ը, բուն Հ. Մ. Ը. Մ.ի ոգիով եւ ծրագրով:

Առիթը ունեցայ տեսնելու իրենց վարիչները եւ վրդովումս յայտնեցի այս պառակտումներուն առթիւ: Պատասխանեցին թէ սրտանց փափաքող են ու պատրաստակամ ձեռք երկարելու բոլոր այն խմբակցութեանց ու անհատներու որոնք հրաժա – րելով քաղաքական ձգտումներէ, կը դառնան իս – կական հայ մարզիկներ:

Փափաքելի է անշուշտ որ մարզական բոլոր կազմակերպութիւնները փոխանակ իրար խաչա – ձեւելու, միանան մէկ դրօշի տակ ու կազմեն զօ – րաւոր Հ. Մ. Ը. Մ. մը, պարծանքը դառնալով Ֆրանսահայ գաղութին:

Հ. Մ. Մ.ը ներկայիս կը հաշուէ աւելի քան 350 անդամներ, ունի իր պասքէթի եւ ֆութպոլի խումբերը: Ամէն կիրակի հայ մարզիկներ խան – դավառ ու հաւաստաւոր, կ'երթան մարզադաշտ զօրացնելու իրենց մարմինները ինչպէս նաեւ հո – գիները հայկական չունչով:

Անցեալ տարի իրենց տարեկան մարզահանդէ – սէն բաժնուեցայ ջերմ տպաւորութեամբ: Այս կի – րակի (Յուլիս 9) տեղի կ'ունենայ իրենց տարեկան երկրորդ մարզահանդէսները Olierի մարզադաշ – տին վրայ: Վստահ ենք որ պիտի ըլլայ ճշմարիտ ու հաճելի վայելքի օր մը Փարիզի մարզասէր հասարակութեան համար:

Ուրեմն դէպի մարզադաշտ, խուռներամ, կիրակի օր, քաջալերելու կայտառ հայ մարզիկ – ները որոնք կը ձգտին բարձրանալ ու բարձրացնել:

Պ. Զ.

ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԱԿԱՆ ՈՍՏԱՆԻՆ 25ԱՄԵԱՅ ԳՈՒԵԼԵԱՆԸ

Փարիզի համալսարանական ոստանը (Cité Universitaire) կը ծոնի իր հիմնադրութեան քսանը – հինգամեակը: 1914—18ի աշխարհամարտի վա – ղորդայնին էր որ ուսանողներու համայնական բնակութեան համար ոստան մը հիմնելու գաղա – փարը հրապարակ նետուեցաւ, ապաստան տալու համար այն ուսանողներուն որոնք անյապաղելի դժուարութեանց կը մատնուէին բնակարանի տագ – նապի հետեւանքով:

Ծերակուտական Օնօրան յղացաւ գաղափարը թէ քանդուած ամրութեանց վայրը կարելի էր յատկացնել այդ նպատակին:

Սկզբնական չրջանին բաւական դժուարու – թեանց հանդիպեցան.— նախ պինուրականու – թեան կողմէ, որ կ'ուզէր պահել պաշտպանողա – կան պարիսպը, յետոյ ալ Ներքին նախարարու – թեան կողմէ, որովհետեւ հոն կը գտնուէր անա – պատաններու կեդրոնը: Ի վերջոյ Փարիզ քաղա – քը տրամադրեց 18 հէկտար հող, մէկ ֆրանք օրա – կան վարձքի եւ հէկտար գլուխի փոխարէն:

Պ. Դաւիթ Վէյլ այն պահուան դրամով 500 հազար ֆրանքի դրամագլուխ մը յատկացուց: Ազ – գային հիմնադրամի հաստատութիւն մը ստեղ – ծուեցաւ, համալսարանական ոստանին ընդար – ձակման համար:

Համալսարանական Ոստանին նախկին վայ – րին մէջ կը բնակէին 214 ընտանիքներ (860 անձ): Վնասուց հատուցում ընելով տեղափոխեցին զա – նոնք, իսկ միւս բողոքարկուին՝ Սոյլ երկաթու – ղիին համար փապուղի մը բացին եւ էլեկտրակա – նացուցին գիծը:

Հետզհետէ ընդարձակուեցաւ Ոստանը, 43 հէկտար հողի յաւելումով:

Մոնսուրիի սարահարթը զանազան ազգութիւն – ներու ուսանողներով լեցուեցաւ: Վիկթոնամի տա – ղաւարը կը գտնուի Քուպայէ դէմ, Ճափոն՝ Տա – նըմարքայի քով, Զուիցերիան մեկուսացած է Ոստանին մէկ ծայրը, Իբերեան թերակղզին միայն Սպանիան տաղաւար ունի, Փորթուկալը, մեծ երկիրներ գտնողը, տակաւին Սիթէ Իւնիվէր – թէտը չէ գտած: Մուսոլինիի Իտալիան հող չէ ու – զած Ոստանին մէջ, իտալական հանրապետութիւ – նըն ալ կարծես թէ անոր կը հետեւի:

Եթէ գտէինք երկրի մը կարեւորութիւնը իր տաղաւարէն, Մօնթօն եւ Ցունաստանը պիտի հաւասարէին Արժանթինի, Հոլանտան պիտի մր – ցէր Հայաստանի հետ եւ Պելժիան՝ Մ. Նահանգ – ներուն հետ:

1939 — 44ի աշխարհամարտը վնասներ տը – ւաւ նաեւ Համալսարանական Ոստանին: Ազատա – դրութեան առեն որոշ ժամանակ մը Ֆ. Միու – թեան դրօշը ծածանեցաւ, Մէօրթի տաղաւարին արեւմուտքը: Այսօր տակաւին հարց չկայ որ Ֆ. Միութիւնը տաղաւար մը պիտի չինէ:

Ներկայիս 59 ազգէ 3400 ուսանողներ հաւաք – ուած են հոն: Տասնըվեց երկիրներ միացած են միջազգային մերձեցման այս գործին, որ միակն է աշխարհի: Նոր նուիրատուներ պատրաստ են օժանդակելու Սիթէ Իւնիվէրսիթէտը ուրիշ հիմնար – կութիւններով:

Հինգ նոր տաղաւարներ բացուեցան, Արհես – տի եւ Արուեստից, Անդրծովեան Ֆրանսայի, Թու – նուզ, Նորվեկիա, եւ Մեքսիքա:

Բոլոր տաղաւարները (որոնց մէկ մասը բաց են երկու սեռերուհամար), անպայման օտար հիմ – նարկութիւններ չեն:

Սրտակցութիւն կայ այս հաստատութեան մտաւորական յարաբերութեանց մէջ ինչպէս եւ յատկութիւն աշխարհի չորս ծագերէն եկած ու – սանողներու միջեւ: Այս է եղած եւ է համալսարա – նական սոտանին լաւագոյն չաղախը:

Իրիկունը տղաքը եւ աղջիկները կը մտնեն իւ – րենց առանձին տաղաւարները, բայց կիրակի օ – րերը կը տեսնեն ղիրար: Հայկական տաղաւարին մէջ, ամէնը մէկ կ'երգեն ազգային երգեր:

Սենեակները երկու հոգինոց՝ կ'արժեն (3—4 հազար ֆրանք) ամսական, եւ կամ մէկ հոգինոցը (4էն 5 հազար ֆր.) ամսական: Այժմ ամսական 6000 ֆրանք կը պահանջեն ամրան համար, տեղի տալով բուռն բողոքներու:

50 հազար ամէն ազգի ուսանողներուն համար չատ փոքր է այս Ոստանը: Շուտով միջազգային համաժողով մը պիտի դումարուի քանի ազգերէ: Օրակարգի նիւթերէն մէկը պիտի ըլլայ բնակու – թեան խնդիրը, իսկ միւսը համալսարանական ո – գին:

Փաղուքէ գաղուք

ՊՈՍԹՐՆԻ Ա.ԶԳ. ԵՐԳԱՀՈՒՄԲԸ Կոմիտաս վարդապետի ծննդեան 80ամեակին առթիւ, ղե – կավարութեամբ Օր. Սիրանուշ Տէր Մանուէլեան – ի, Յունիս 12ին երգած է Պոսթընի բատիս – կան: Օր. Տէր Մանուէլեան խօսած է Կոմիտա – սի մասին:

ՏԻԿԻՆ ՊԼԷՐ ՊԸՔ՝ նախագահ կանանց Ա. – կումբներու ընդհ. դաշնակցութեան եւ պատուա – կալ նախագահ Ա.ՆԶԱՑԻ, հանգստեան կոչուելուն առթիւ Հայերը յարգանքի համար նուիրեցին ձեռ – քով բանուած սեղանի ծածկոց մը եւ անձեռոցներ:

ԶԱՆԳՈՒԱՇՏԱՑԻՆ մաքրագործումներ կը կա – տարուին Զեխոսլովաքիոյ համայնավար կուսակ – ցութեան չարքերուն մէջ: Վերջին մաքրագործու – մը տեղի ունեցաւ 1948ին: Պաշտօնական տեղեկա – դիրներու համաձայն, չորս ամսուան ընթացքին 522.682 անդամներ քննուելով, 76.638 հոգի սըր – բուած են իրբեւ անկարող, 30495 հոգի վտար – ուած եւն.:

ԵՈՒԿՈՍԼԱՒԻՈՑ նախագահը, մառեչալ Թի – թօ, յայտարարեց խորհրդարանին առջեւ թէ պե – տութեան տնտեսական ձեռնարկներուն մատակա – բարութիւնը պիտի յանձնուի արտադրիչներուն, այսինքն բանուորական խորհուրդներուն: Այս առթիւ խօսօրէն քննադատեց Ֆ. Միութեան կեդ – րոնացեալ դրութիւնը, չեչտելով Մարքս – էն – դելս – Լենինի եւ Սթալինի տեսութեանց տար – բերութիւնը:

ԱՆԳԼԻՈՑ մայր թագուհին, Մէրի, գորդ մը գործած ըլլալով, ֆանատա ղրկած էր, ծախելու համար: «Դստերք կայսրութեան» Միութիւնը յանձն առաւ գորգը դնել հարիւր հազար տոլարի, հանդանակութիւն մը բանալով:

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (116)

ՄԵԼԻՔԻ ԱՂՋԻԿԸ

ԺԴ.

— Հէնց այդ ասա. բայց ինչ են անում ... ահագին զօրք են հանում Պարսկաստան՝ ինչ որ աւազակի դէմ, դժգոհութեամբ աւելացրեց միւս Բէկը:

Փաչան անուշ ժպիտներով համաձայնուեց ա – մէնքի հետ եւ յետոյ ասաց.

— Ճշմարիտ է, այդպէս է... Հասան փաչան, ինչո՞ւ թագցնենք, մի վախկոտ, ծոյլ մարդ է. նրան վայել էր թուխս գալ հարեմի մէջ եւ օր անցկացնել իր աքաղաղների եւ կապիկների հետ: Հօ գիտէք թէ որքան է նա սիրում աքաղաղներ կռուացնել: Նա իմ ընկերն է, ես լաւ եմ ճանա – չում. մի անգամ նա ունէր հինգ կապիկ.մեծ փող չում. մի անգամ նա ունէր հինգ կապիկ.մեծ փող էր տուել, առել եւ ամբողջ օրը ծիծաղում էր, տեսնելով նրանց հանաքները:

Երկու Բէկերը սկսեցին հաստատել Հասան – փաչայի կատարեալ անպիտանութիւնը: Նրանք գիտէին, որ Ֆէհմի փաչան սաստիկ թշնամութիւն ունի նրա հետ եւ ամէն կերպ աշխատում է բռնել նրա տեղը:

— Նապիրը մեր ձեռքից չի պրծի. դա այն – քան պարզ բան է, ինչպէս այն, որ հիմա երեկոյ է եւ մենք Սիւլէյման բէկի հիւրերն ենք, չարու – նակեց փաչան աւելի սանձարձակ պարծենկոտու – թեամբ: — Հասան փաչան իրան էլ կը տեսնէ, մեզ էլ: Բայց, որդիք, մի սխալ կայ ձեղանում: Մի մոռնաք, որ Մուստաֆա փաչան ուրիշ մարդ է... Ա...

Նա մատը բարձրացրեց, բերանը բաց թողեց, հիացմունք եւ պատկառանք էր ցոյց տալիս իր ամբողջ դէմքով:

Երկու Բէկերը այժմ էլ սկսեցին փառաբա – նել իրանց հրամանատարին. Սիւլէյման բէկը նը – րանցից յետ չմնաց: Ոչ ոք, ի հարկէ, չէր մոռա – նում, որ Մուստաֆա փաչայի բարեհաճութիւնից է կախուած իր բախտաւորութիւնը: Եւ ամէն մէկն աշխատում էր, որքան կարելի է, պերճ չողոքոր – թութիւններ արտասանել, յոյս ունենալով որ դը – րանից մէկն ու մէկը կը հասնի նրա ականջին:

— Նա խելք է, որդիք, քաջութիւն է... Մենք մի տարուայ ընթացքում չենք հասկանայ այն, ինչ որ նա կարող է ըմբռնել մի ակնթարթում: Մի ահագին երկիր նուաճեց նա, Ատրպատական – նից սկսած մինչեւ Դաղըստան, եւ մի՞թէ չէ հաս – կանում թէ ինչ պակասութիւններ կան: Սպասե – ցէք, ամէն ինչ կը դրստուի: Մեր այս բանակը, Սիւլէյման բէկ, երբ Ալլահի կամքով կը վերջա – ցընէ իր գործը Պարսկաստանում, կը վերադառ – նայ եւ կը մնայ այստեղ, քո ձեռքի տակ: Մի քանի թեթեւ գործեր կան:

Ճանկարծ նա ընդհատեց իր խօսքը մի բարձր ծիծաղով, որ բոլորովին այլափոխեց նրա կեր – պարանքը: Աչքերը անյայտացան կարմրած կոպե – րի մէջ, լայն բացուած բերանում երեւացին մի նակեց փաչան աւելի սանձարձակ պարծենկոտու – թեամբ: — Հասան փաչան իրան էլ կը տեսնէ, մեզ էլ: Բայց, որդիք, մի սխալ կայ ձեղանում: Մի մոռնաք, որ Մուստաֆա փաչան ուրիշ մարդ է... Ա...

Նա մատը բարձրացրեց, բերանը բաց թողեց, հիացմունք եւ պատկառանք էր ցոյց տալիս իր ամբողջ դէմքով:

Երկու Բէկերը այժմ էլ սկսեցին փառաբա – նել իրանց հրամանատարին. Սիւլէյման բէկը նը – րանցից յետ չմնաց: Ոչ ոք, ի հարկէ, չէր մոռա – նում, որ Մուստաֆա փաչայի բարեհաճութիւնից է կախուած իր բախտաւորութիւնը: Եւ ամէն մէկն աշխատում էր, որքան կարելի է, պերճ չողոքոր – թութիւններ արտասանել, յոյս ունենալով որ դը – րանից մէկն ու մէկը կը հասնի նրա ականջին:

— Նա խելք է, որդիք, քաջութիւն է... Մենք մի տարուայ ընթացքում չենք հասկանայ այն, ինչ որ նա կարող է ըմբռնել մի ակնթարթում: Մի ահագին երկիր նուաճեց նա, Ատրպատական – նից սկսած մինչեւ Դաղըստան, եւ մի՞թէ չէ հաս – կանում թէ ինչ պակասութիւններ կան: Սպասե – ցէք, ամէն ինչ կը դրստուի: Մեր այս բանակը, Սիւլէյման բէկ, երբ Ալլահի կամքով կը վերջա – ցընէ իր գործը Պարսկաստանում, կը վերադառ – նայ եւ կը մնայ այստեղ, քո ձեռքի տակ: Մի քանի թեթեւ գործեր կան:

Ճանկարծ նա ընդհատեց իր խօսքը մի բարձր ծիծաղով, որ բոլորովին այլափոխեց նրա կեր – պարանքը: Աչքերը անյայտացան կարմրած կոպե – րի մէջ, լայն բացուած բերանում երեւացին մի քանի հատ դեղնած, մխիթանցից հեռու կանգնած ատամները, կզակը ցնցւում էր անզուսպ հեղնու – թիւնից:

— Այստեղ էլ կայ աւազակ, մի ինչ որ կեա – վուր,, հա՞... Ասում են թէ նա միտք ունի Օս – մանեան պետութիւնը ամբողջովին կործանել ...

Ծիծաղը վարակեց ամէնքին, եւ երբ վերջա – ցաւ, փաչան լուրջ կերպով շարունակեց.

— Մի օրը բաւական է, որդի, աւելի ժամա – նակ գործ դնելը մեղք է. կ'ոչնչացնես աղուէսի բոյնը. մի վրդովուիր, եթէ Ալլահը Օսմանեան առիւծների առաջ մի մի էլ աղուէսներ է հանում ... Ի հարկէ, նրան կը բռնես, ինչպէս բռնում են մկանը. բայց կ'ուշադրկես Գանճակ, որովհետեւ Մուստաֆա փաչան ուզում է տեսնել նրան... հէ – մա անյարմար է, սարերում արդէն ձմեռ է, այս էլ գիտէ փաչան... Ասաց որ պատրաստ լինես դարձանը: Այն ժամանակ էլ կը վերջացնենք բո – լոր հաշիւները այստեղի Մէլիքների հետ ...

— Վաղուց էր հարկաւոր, բացականչեց Սիւ – լէյման բէկը սաստիկ ոգեւորութեան մէջ: — Ես չգիտեմ թէ ինչու են պահում այդ Մելիքներին: Քանի նրանք կան, ոչխեան մեզ չպիտի ճանաչէ: Տողի Մելիք Աւանին տեսնողը կ'ասէ թէ Օսման – ցիները նրա հպատակներն են: Հպարտ, գոռոզ, մեզ չէ ուզում նայել, չգիտեմ ինչից է այդքան փքուել: Քանի անգամ եմ ուզեցել ցոյց տալ նրան թէ դատարկ, ոչինչ բան է նա: Ասում են թէ չատ քաջ մարդ է: Թող ինձ էլ ցոյցտայ այդ քաջու – թիւնը ...

Լ.Ո

ՔՈՐԷԱՑԻ ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ

ՄՈՍԿՈՒԱ ՊԱՇՏՕՆԱՊԷՍ ԿԱՄԲԱՍՏԱՆԷ Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐԸ

ՀԻՒ. ՔՈՐԷԱՑԻՆԵՐՈՒ ՆՈՐ ԾԱԶՈՂՈՒԹԻՒՆԸ. ՀՆԴԿԱՍՏԱՆ ԾԱՆՁՆ ԿԱՌՆԷ ՄԻԱՆՈՐԴԵԼ, ԿՌԻՒԼ ԴԱՌԵՑՆԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ.— «ԵՐԲՈՐԴ ԱՇԽԱՐՀԱՄԱՐՏ, ԵԹԷ ԿԱՐՄԻՐՆԵՐԸ ԾԱՂԹԵՆ».—

Պ. Կրոմիքօ, Ա. Միւթթեան արտաքին նախարարին օգնականը, Գշ. օր ուղղակի ամբաստանեց Մ. Նահանգները թէ պատերազմ կը պատրաստեն «քայլ առ քայլ»: Այս առթիւ մեղադրեց նաեւ Ազգաժողովին ընդհ. քարտուղարը, Պ. Թրիվլը Լի եւ Ազահովութեան Ընկերութիւնը: Ահաւասիկ իր յայտարարութեան ամփոփումը:

— « Մ. Նահանգները թշնամական արարք մը կատարեցին խաղաղութեան դէմ եւ պիտի կրեն հետեւանքներուն պատասխանատուութիւնը: Անոնք կ'ուզեն զրաւել ամբողջ Քորէան եւ զայն գործածել իբրեւ զինուորական եւ ռազմավիտական խրիսխ մը Ծայր. Արեւելքի մէջ: Ամերիկեան ուժերու յարաճուն զօրացումը կ'ապացուցանէ թէ Մ. Նահանգներուն կառավարութիւնը հետզհետէ դէպի պատերազմ կը քշէ երկիրը: Ամերիկացի միջամտութիւնը կոպիտ բռնաբարում է Զորս Մեծերուն կողմէ տրուած որոշումներուն: Ֆորմոզա կղզին չէզոքացնելու հրամանը կը նշանակէ զրաւել Չինաստանի այդ մասը ամերիկեան զինեալ ուժերու կողմէ: Չենք խոստանալ Փիլիպպեան կղզիներուն եւ Հնդկաչինի՝ կը նշանակէ միջամտել անոնց ներքին գործերուն եւ խլրտումներ յարուցանել: Մ. Նահանգներուն յարձակողական ըրջանակները խախտեցին խաղաղութիւնը, որ պէտք է տիրապետեն ոչ միայն Հարաւային, այլեւ հիւսիսային Քորէայի վրայ: Ամերիկեան ուժերու արշաւը բաց պատերազմ է Քորէայի ժողովուրդին դէմ, խափանելու համար անոր ազգային անկախութիւնը եւ միացումը »:

Պ. Կրոմիքօ ի վերջոյ կ'ըսէ թէ Ազգաժողովին ընդհ. քարտուղարը «սորկաբար օգնեց Մ. Նահանգներուն», թէ «Մ. Նահանգներուն ճնշումը ամերիկեան կառավարութեան մէկ մասնաճիւղին վերածեց Ազգաժողովը», եւ կը պահանջէ դադրեցնել Ամերիկայի զինուորական միջամտութիւնը, առանց որեւէ պայմանի:

⚔ Հնդկաստանի կառավարութիւնը իր դեսպաններուն միջոցաւ յայտնեց Ա. Միւթթեան եւ Մ. Նահանգներուն թէ պատրաստ է միջնորդելու, դադրեցնելու համար Քորէայի պատերազմը: Հնդկաստանի կարծիքով, եթէ Քորէան ինքն իր գլխուն ձգուէր, ոչ ներկայ կռիւը կը ծագէր, ոչ ալ նոր վտանգ մը կը սպառնար աշխարհի խաղաղութեան: Իրեն համար Քորէան միակ երկիր մըն է, որ պէտք է վերահաստատէ իր միութիւնը, քաղաքական թէ տնտեսական զետնի վրայ:

⚔ Զօր. Մէք Արթըրի վերջին զեկոյցն ալ կը հաստատէ թէ հիւս. Քորէայի բանակը, 25.000 զինուորներով, հրասայլերով եւ հեծելազօրքով յաջողեցաւ զրաւել Սուվոն քաղաքը, ուր կատաղի կռիւներ կը մղուէին: Այսօր, վաղը կը սպասուի ամերիկեան հետեւակազօրքին ընդհարման: Հիւս. Քորէացիները նոր ծրագիրներ կ'որոճան, դէպի յառաջ խաղալու համար, իբրեւ խարիսխ ընտրելով Սուվոնը: Ամերիկեան օդանաւերը 139 արշաւներ կատարած են 24 ժամուան մէջ: Մարտանաւերն ալ կը գործեն:

Հեռագրի մը համաձայն, Թրումըն կրնայ ծանրակշիռ որոշումներ տալ քանի մը օրէն, ի միջի այլոց մասնակի զօրաշարժ յայտարարելով: Հաւանական է որ խորհրդարանն ալ բացառիկ նիստի հրաւիրուի:

⚔ Զըրչիլ ճառ մը խօսելով Մ. Նահանգներու անկախութեան տօնին առթիւ, ըսաւ թէ երրորդ աշխարհամարտ մը պիտի պայթի, եթէ կարմիրները յաղթեն Քորէայի մէջ:

— « Քորէայի պատերազմէն առաջ կացութիւնը չատ վտանգաւոր էր: Իմ կարծիքով, աւելի վտանգաւոր չէ այժմ: Թուս համայնավարները կը կառուցանեն կայսրութիւն մ ըոր կը զերազանցէ ցարական երազները: Անոնք ոչ միայն զրաւած են երկաթեայ Վարագոյրէն անդին եղած բոլոր մայրաքաղաքները, ոչ միայն կը բռնադատեն համայնավարութիւնն ընդունիլ, այլեւ աւելի յառաջ կը խաղան անյագ աշխարհակալութեամբ»:

⚔ Արեւմտեան Գերմանիոյ վարչապետը խնդրեց երեք դաշնակիցներէն երաշխաւորել երկրին ապահովութիւնը: Ամերիկեան մարզպանը պատասխանեց թէ արեւմտեան Գերմանիան «չի կրնար ապահովութեան պաշտօնական երաշխիք մը, սերտօրէն կապուած ըլլալով արեւմտեան պետութեանց ապահովութեան հետ »:

⚔ Փարիզի եւ Լոնտոնի մէջ կը սպասեն Մոսկուայի պատասխանին, ժխտելով Պ. Կրոմիքօյի մեղադրանքները:

515 ՄՆԱՆԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ յայտարարուած են Ծունիսի ընթացքին:

ՅՈՒԼԻՍ 9ԻՆ Հ. Մ. Մ.Ի ՄԱՐԶԱՀԱՆԴԷՍԸ

կազմակերպուած ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՑ ՄԱՐԶԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԿՈՂՄԷ, մասնակցութեամբ ՀԱՑ ԱՐԻՆԵՐՈՒ, ԱՐԵՆՈՒՇՆԵՐՈՒ եւ ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ Ֆ. Հ. Մ. Ը. Մ.Ի:

Այս կիրակի, ժամը 9էն մինչեւ 21, **Stade Olier, 11, rue d'Arcueil, Montrouge:**

Ժամը 10ին ԴՐՕՇԱԿԻ ԱՐԱՐՈՂՈՒԹԻՒՆ եւ ՏՈՂԱՆՑՔ: Արիներու եւ Արեւուշներու կողմէ սկաուտական խաղեր, վազք, բարձրութիւն եւ երկայնութիւն ցատքել, գունդ, սկաւառակ եւ գրօչաքաշ: Կէս օրէ վերջ դնդակախաղի չորս մրցումներ Հ. Մ. Մ.ի եւ Ալֆորվիլի խումբերուն կողմէ Նմանապէս Վոլիպոլի եւ պասքէթի մրցումներ:

Գեղարուեստական լայն բաժին՝ մասնակցութեամբ Նոր Սերունդի երգչախումբին եւ զանազան անակնկալներ:

Ճոխ պիւֆէ ժողովրդական գիներով: (Կրնաք ուտելիք բերել՝ բացի խմիչքէն):

Մուտք 100 ֆրանք: *(Անճրեւի պարագային պատսպարուած սրահ):*

Հաղորդակցութեան միջոց.— Porte d'Orléansէն հանրակառք թիւ 187 եւ 188 իջնել La Vache Noire:

Մեծ դաչտահաւկիդէս

ՍԼԻՆ ՇԱՄՈՆԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի եւ հովանաւորութեամբ «Վարուժան» խումբի:

Այս կիրակի առաւօտ ժամը 10էն մինչեւ իբր-կուն, Pont Nantin:

Գեղարուեստական ճոխ բաժին: Հայկական պարեր, երգ, արտասանութիւն եւ զանազան անակնկալներ:

Կը նախագահէ ընկերը Ս. ԹԻԹԻՒՆՃԵԱՆ

Ճոխ պիւֆէ: Եւրոպական պաղպաղակ: Ճաշը միասին բերել:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ.— Պ. Վահան Երանոսեան եւ զաւակը, Արամ, Պ. Ցակոբեան ինչպէս եւ իր բոլոր պարագաները եւ բարեկամները կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի այս կիրակի առաւօտ Փարիզի Հայոց եկեղեցին, 15 rue Jean Goujon, իրենց կնոջ, մօր, քրոջ եւ ազգականին ողբացեալ

ՏԻԿԻ ՊԵՐՃՈՒՀԻ ԵՐԱՆՈՍԵԱՆԻ

(Ծնեալ Ցակոբեան) մահուան քառասունքին առթիւ: Կը հրաւիրուին իր յիշատակը յարգողները:

★

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ.— Այս կիրակի առաւօտ Փարիզի Հայոց եկեղեցիին մէջ հոգեհանգիստ պիտի կատարուի ի յիշատակ հանգուցեալ Պ. ՑՈՎՀԱՆՆԷՍ ՏՈՒՏԻՓԱՓԱՃԵԱՆԻ եւ ՏԻԿԻՆ ԱԴԱՊԻ ՏՈՒՏԻՓԱՓԱՃԵԱՆԻ, տիկնոջ մահուան առաջին տարելիցին առթիւ: Իր զաւակները կը հրաւիրեն անոնց յիշատակը յարգողները:

ԱՄԱՎԵՐՋԻ ՀԱՆԴԻՍ ՎԻՆՆԻ ԿԱՊ. ԽԱՉԻ ԵՐԵՔ ԴՊՐՈՑՆԵՐՈՒՆ

Այս կիրակի: Մանրամասնութիւնները տեղին վրայ:

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ ՊՈՒԼՎԱՌ ՕՏՏՈՑԻ ՄԷՋ

Պուլվար Օտտոյի Կապ. Խաչի տարեկան դաշտահանդէսը այս կիրակի ամբողջ օրը, Սէնթ Անտրէի հանրածանօթ ծառախիտ պարտէզին մէջ:

Կը նախագահէ ընկ. ԱՐԱՔՍԻ ՍՈՒՔԻԱՍԵԱՆ

Անակնկալներ: Երգ, արտասանութիւն, հայկական եւ եւրոպական պարեր, Նոր Սերունդի նուագախումբով:

Պիտի ներկայացուի զաւեշտ մը «ԵՐԿՈՒ ՈՐՍՈՐԴՆԵՐԸ» ղեկավարութեամբ Պ. Աչոտ Ցա-կոբեանի:

ՊԻԼՎԻԼԻ ԴՊՐՈՑԻՆ ՓԱԿՄԱՆ ՀԱՆԴԷՍԸ

Հովանաւորութեամբ Արտաւազդ արք. ՍԻՒՐՄԷԵԱՆԻ, կիրակի 9 Յուլիս, կէսօրէ վերջ ժամը 3.30ին Le Bon Foyer *թատերասրահին մէջ, 8 Ave. Simon Bolivar, մէթրօ Փերճէնէ:*

Մրցանակներու բաշխում, երգ, արտասանութիւն, աշակերտներու կողմէ: Ինչպէս նաեւ Ա. անգամ ըլլալով պիտի ներկայացուի Մկրտիչ Կորիւնի ԱՂԱՒՆԻՆ ԵՒ ՏՂԱՆ

Պատանեկան հէքեաթ – թատերախաղ, 5 արար: Դերակատարները պիտի ըլլան դպրոցի աշակերտները, ղեկավարութեամբ դպրոցի ուսուցիչ Տրդատ Նշանեանի: *Մուտքը ազատ է*

(Ծախքերու մասնակցութիւն): Կը հրաւիր-ուին ծնողները եւ դպրոցասէրները:

Կրթ. Մարմին ՊԷՎԻԼԻ դպրոցին

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ Անդրանիկ Քիւրքէլեան, ծնողքը կարնեցի, մանուկ հասակէն կարս փոխադրուած էր եւ կը կարծուի որ 1920ին եկած է Փարիզ: Տեղեկացնել Pagrad Muchjianի, 519 South Breed Street, Los Angeles, California:

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 rue Damesme - (13)
Le Gérant : A. NERCESSIAN

ՆՈՐԱԳԻՐՆԵՐ Հ. Ց. Դ. ՇԱՐՔԵՐՈՒՆ ՄԷՋ

ԱԼՖՈՐՎԻԼ.— Հ. Ց. Դ. Ս. Մինասեան են-թակոմիտէին ընդհ. ժողովը՝ այս չաբաթ իրիկուն ժամը 9ին, La Petite Aubèrgeի *սրահը,* 26 rue des Paquerettes: *Այս առթիւ տեղի պիտի ունենայ նորագիրներու երդման արարողութիւնը: Կը հրաւիրուին բոլոր ընկերները:*

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ց. Դ. Ազբիւր Սերոբ եւ Մ. Եօթնեղբայրեան խումբի ընկ. ընդհ. ժողովը՝ այս Շբ. ժամը 20.30ին, սովորական հաւաքատեղին:

ՊՈՄՈՆ.— Հ. Ց. Դ. «Զաւարեան» ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը՝ այս չաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին, սովորական հաւաքատեղին:

ՊԱՆԵՒՕ ՔՈՇԱՆ.— Հ. Ց. Դ. Արծիւ ենթակոմիտէին եւ Նոր Սերունդի դասախօսութիւնը, այս Ուր. ժամը 9ին, rue d'Arcueil, 69bis, Salle Jean Jaurès: *Պիտի խօսի ընկերը ՀՐԱՆՏ ԲԱԼՈՒԵԱՆ, նիւթը՝ «Միհայէլ Վարանդեանի կեանքն ու գործը»: Կը հրաւիրուին ընկեր-ընկերուհիներ եւ համակիրներ:*

ԻՍԻ ԼԷ ՄՈՒԼԻՆՕ.— Հ. Ց. Դ. Զաւարեան կոմիտէի ընդհ. ժողովը, այս չաբաթ իրիկուն ժամը 9ին Արիմեան սրահը:

Հ. Ց. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ Փարիզի Ահարոնեան խումբի դասախօսութիւնը այս հինգշաբթի իրիկուն ժամը 9ին, սովորական հաւաքատեղին: Նիւթ՝ «Միհայէլ Վարանդեան»:

Դասախօս ընկերը Հ. ԲԱԼՈՒԵԱՆ:

ԼԻՈՆ.— Ֆր. Կապ. Խաչի մասնաճիւղը ստիպողական ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր ընկերուհիները այս ուրբաթ երեկոյեան ժամը 8.30ին, Հայ Կաթոլիկէ դպրոցին սրահը՝ 78 rue Rabelais:

ՀԱՄԱՅԱՐԲԵՐԴ. Մխիթեան Վալանսի մասնաճիւղի ընդհ. ժողովը՝ այս կիրակի առտու, ժամը ճիշդ 9ին, սովորական հաւաքատեղին: Ընթերցում պատմ. ժողովի տեղեկագրի.— Պատգամաւորի ընտրութիւն.— Ընթացիկ հարցեր:

Մեծ դաչտահաւկիդէս

կազմակերպութեամբ Համախարբերդցիներ Մխիթեան Լիոնի մասնաճիւղի: Այս կիրակի առաւօտէն մինչեւ երեկոյ, 35 Ave. Jean Jaurès, Décines: *Պ. Նազարի սրճարանի պարտէզին մէջ:*

Խմբական երգեր, արտասանութիւններ, պարեր եւ ուրիշ շատ մը սիրուն եւ հաճելի անակնկալներ:

Պիտի խօսի հայրենակից. ՋՕՀՐԱՊ ՊՕՑԱՃԵԱՆ: Ճոխ պիւֆէ, զովացուցիչ ըմպելիներ, դիւրամատչելի գիներով: Մուտքը ազատ է

100 ՖՐԱՆՔ

քիլօն ամերիկեան իւղաներկ եւ կտաւատի իւղով հարազատ ներկ PEINTURE IGNIFUGE, *բոլոր գոյներով:*

ԾԱԾԿՈՑՆԵՐ (BACHES) *նոր եւ գործածուած ամէն մեծութեամբ: 100 ՖՐԱՆՈՒ քառ. մէթրը:*

ՎՐԱՆՆԵՐ *երկուքէն քառասուն հոգիի համար*
ԲԱՑԱՌԻԿ ԳԻՆԵՐՈՎ

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ՎՐԱՆՆԵՐ 2 հոգիոց 1500 ֆր.:

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ՆՈՐ ՎՐԱՆՆԵՐ 2 եւ 4 հոգիոց, ԿՐԿՆԱԿ ԴՈՒՌՈՎ, ՄԱԺԵՂԱՐԳԵԼՈՎ, ՎԵՐՋԻՆ ԿԱՏԱՐԵԼՈՒԹԵԱՄԲ:

ԳԻՆ՝ **3980** ՖՐԱՆՔ

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ՃՈՒՄ ՄԹԵՐՔ ՄԸ ԲԱՆԱԿՈՒՄԻ ԵՒ ԶԱՆԱԶԱՆ ՀԱՆԴԵՐՁԵՂԷՆՆԵՐ

THOTAN ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆԸ

38 RUE DE CHALON **Métro Gare de Lyon**

Բաց է ամէն օր, կիրակի քէ տօնական օրեր
ՄԱՍՆԱՒՈՐ ԳԻՆԵՐ
ՄԻՈՒԹԵԱՆՑ ԵՒ ՎԱՃԱՌՈՐԴՆԵՐՈՒ

ՅԱՌԱՋԱԳ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925
R. C. S. 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN
17, Rue Damesme — PARIS (13)
Վեցամս. 800 ֆր., Տար. 1600, արտ. 2500 ֆր.
Tél. GOB. 15-70 Գին 7 ֆր. C.C.P.Paris 1678-63
Samedi 8 JUILLET 1950 Շաբաթ 8 ՅՈՒԼԻՍ

26րդ ՏԱՐԻ — 26e Année No. 6198–Նոր շրջան թիւ 1609 Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԲԱՌՆ ԱՆԳԱՄ ԱՐԻՒՆ ԿԸ ՀՈՏԻ

Տաժանելի պարտականութիւն մըն է որ կը կատարենք, օրուան այս ժամուն, խելքի կանչելու համար Երեւանի խեղկատակները :

Գիտենք որ անօգուտ է :

Եւ սակայն, թող կրած ըլլանք այս տաղտուկը, քանի որ խնդիրը կապ ունի նաեւ տարագիր բազմութեանց ապահովութեան հետ :

Թերեւս դիտած էք,— ամէն անգամ որ խուժանավարական արշաւ մը սարքէն Դաշնակցութեան դէմ, վկայութեան կը կանչեն նաեւ հիւրընկալ երկիրներու «յառաջդիմական» թերթերը :

Ոչ միայն կը լեցնեն հաճոյակատար, պէխապէր կամ վարձու լրաբերներու ականջները, այլեւ իւղ կը լեցնեն կրակին վրայ :

Նորէն « Սովետական Հայաստան » ամա – դիրն է որ կուտայ վերջին փաստը :

Կարդացէք սա ղրղռիչ քսութիւնը.

— « Լիբանանի եւ Սիրիայի ժողովուրդները Դաշնակիների պարտիայի մասին կատարելապէս որոշակի մի կարծիք ունեն. այդ այն է, որ այդ պարտիան ոճրագործների մի աւազակախումբ է, որը խանգարում է արաբական երկրների անվտանգութիւնը : Իրենց պատմութեան ամբողջ ընթացքում Դաշնակները յայտնի են եղել, որպէս աւազակներ ու մարդասպաններ : Նրանք ատելու – թեամբ են վերաբերւում արաբական ազգային – ազատագրական շարժմանը՝ միշտ գտնուելով իմպերիալիզմի եւ ռէակցիայի կողմը : Հայերի ժողովրդական մասսաները ատում են Դաշնակներին եւ ոչ մի ընդհանուր բան չունեն նրանց հետ : Հայկական ժողովրդական մասսաները ձգտում են բարեկամութիւն պահպանել Արաբների հետ եւ միասնական պայքար մղել ընդդէմ իմպերիալիզմի ու ռէակցիայի » :

«Սովետական Հայաստան» այս գալ – ցընդարանութիւնը կ'արտատպէ արաբերէն « Սաուտալ–Շաապ» թերթէն, ապացուցանելու համար թէ « Դաշնակները Մերձաւոր եւ Միջին Արեւելքի ժողովրդական մասսաների ատելութեանն են արժանացել » :

Իրրեւ վկայ կանչուած արաբական թերթը բոլշեւիկեան հրատարակութիւն մըն է, որ խափանուեցաւ քանի մը անգամ :

Թերթին խմբագիրները, ինչպէս եւ հայանուն ուղեկիցներն ու լրտեսները շատ լաւ գիտեն որ կը ստեն լրբօրէն : Վատօրէն :

Գիտեն որ եթէ մեր տարագիր բազմութիւնները ապահովութիւն, ազատութիւն եւ լայն իրաւունքներ կը վայելեն Միջին Արեւելքի մէջ, առաւելապէս կը պարտին « Դաշնակների» հաստուն եւ խմաստուն քաղաքականութեան :

Ազգ. իշխանութեանց եւ չափաւոր հոսանքներու հեռատեսութեան հետ, Հ. Ց. Դաշնակցութեան ներշնչած վստահութիւնն է որ կը պահէ հաւասարակշռութիւնը :

Քաղաքական ճակատի վրայ, « ոճրագործների աւազակախումբ մը» կը կազմեն ճիշդ անոնք որ անդադար թոյն կը սրսկեն, կը պղտորեն մթնոլորտը, օգնութեան կանչելով տեղացի բախտախնդիրներ : Ինչպէս ամէն տեղ :

Իսկական « մարդասպաններ եւ աւազակներ » են անոնք որ Արաբն ալ կը զրկեն տարագիր ժողովուրդին դէմ : Կը զրկեն ոչ միայն հայերէն, այլեւ արաբերէն լեզուով : Կը զրկեն ու կը պատմեն թէ հայ ժողովուրդին ամենամեծ կուսակցութիւնը, Դաշնակցութիւնը թշնամի է իրենց ազգային – ազատագրական չարժումին :

Այս նոյն թշուառականները չէի՞ն որ քնաբեր սուտ մը եւս գլորեցին, ի լուր աշխարհի աւետելով թէ « միայն Պէյրութ քաղաքէն 8500 Հայեր» ողջոյնի գիր մը ստորագրած են մէկ չարթուան ընթացքին եւ ղրկած են Մոսկուա, Սթալինի ծնընդեան 70ամեակին առթիւ ...

Գիտնալով հանդերձ որ « պէյրութահայութեան մէջ ոչ թէ 8500, այլ 80 հոգի դժուար է ճարել , Սթալինին ուղղուած գոհութեան եւ երախտագիտութեան հեռագիր մը ստորագրել տալու համար», (Ազդակ, 29 Մարտ) :

Եթէ երեւանցիները եւ իրենց մտաւորականները հաւատային իրենց գրածներուն, ապահովաբար « յառաջդիմական» անդաստանի մը վերածուած պիտի ըլլար Հայկական Արտասահմանը...

Շ.

Պոլսոյ Ազգ. խաւը

ԵՐԿՈՒ ՎԱՐԴԱՊԵՏՆԵՐ ԵՒ ՔԱՀԱՆԱՅ ՄԸ ԿԱՐԳԱԼՈՑԸ

Պոլսոյ *Ժամանակը*, պաշտօնաթերթ Գէորգ արք. Արսլանեանի, խոշոր տառերով, առաջին էջի վեց սիւնակներուն վրայ կը հրատարակէ Ամենայն Հայոց կաթողիկոսին հետեւեալ հեռագիրը, ուղղուած պատր. տեղապահին (1 Յուլիս) .—

ԵՐԵՒԱՆ , 29 Յունիս. — Հայրապետական կոնդակով կարգալոյծ ենք յայտարարել եւ վտարել հայ բոլոր եկեղեցիներից ու դասել աշխար – հականների շարքը կախակայեալներ Համայեակ Մայրագոյն վարդապետ Պախթիկարեանին, Սա – հակ Մայրագոյն վարդապետ Փափազեանին եւ Թովմաս Աւագ քահանայ Շիկահերին որպէս Հայ եկեղեցուն անհաւատարիմներ, ազգային – եկե – ղեցական ժողովներով ընդունուած Հայ Եկեղե – ցու կարգ ու կանոնները խաթարողներ, Հայաս – տանեայց Առաքելական Եկեղեցու եւ Ազգընտիր կաթողիկոսի հրամանների հանդէպ ըմբոստացողներ :

Փաստական հիմնաւորումները տեսնել Հայ – րապետական կոնդակում : Իսկ մնացեալ երեք կախակայեալների, Զարմայր Մայրագոյն վարդա – պետ կէզիւրեանի, Աբրահամ աւագ քահանայ Էպէեանի եւ Սերովբէ աւագ քահանայ Պուրմաեանի կախակայման պատիժը մի տարով երկարել ենք յուսալով որ կը ղղջան եւ ներման կ'արժանանան : Վերոյիշեալ որոշումները ուղարկում ենք անմիջապէս գործադրելու :

Մայրագոյն Պատրիարք կաթողիկոս
Ամենայն Հայոց ԳԷՈՐԳ Ջ.

× *Անհատական նամակէ մը կ'իմանանք թէ հեռագիրներ ուղղուած են էջմիածին, խնդրելով յետաձգել վճիռին գործադրութիւնը , բայց Արսլանեան արք. գործի ձեռնարկած է արդէն, կարգալոյծ կրօնականներուն արձանագրութիւն – ները ջնջել տալու համար :*

Կը վախցուի որ բարդութիւններ ծագին :

ՏԷՐ ԵՒ ՏԻԿԻՆ ՂԵՒՈՆԴ ԱՃԷՄԵԱՆ ԶՈՀ ՕԴԱՆԱՒԱՃԻՆ ԱՐԿԱԾԻ

Ցունիս 27ին գրած էինք թէ ամերիկեան օ – դանաւ մը Ջրամոյն կորած է Միչիկըն լիճին մէջ, 58 ուղեւորներով :

Աւելի ցաւով կ'իմանանք թէ այս արկածին զոհ գացած են նաեւ Բժ. Ղեւոնդ Աճէմեան (Բազրեւանդեան) եւ տիկինը, հայրն ու մայրը երկու արուեստագէտ քոյրերու, Անահիտ եւ Մարօ որոնք փարիզ եկած էին անցեալ տարի, նուագահանդէս մը տալու համար :

Մեր խորին վշտակցութիւնը այս եղերական դէպքին առթիւ, որուն մանրամասնութիւնները ձեռքի տակ չունինք տակաւին :

Ողբացեալ Ղեւոնդը որ իր ուսումը աւարտած էր Ժընեւի մէջ, ունեցած է եռանդուն գործունէութիւն, կանուխէն մտած ըլլալով Հ. Ց. Դ. շարքերը : «Ճակատամարտ»ի ընթերցողները կը յիշեն իր բովանդակալից թղթակցութիւնները՝ փարիզէն եւ Ժընեւէն : Ամերիկա վտիտադրուելէ վերջն ալ երկար տարի կ'աշխատակցէր « Հայ – բենիք »ի, միեւնոյն տարի մասնակցելով հանրօգուտ ձեռնարկներու : Մշակուած միտք էր, հաւատարապէս հմուտ մայրենի լեզուին եւ ֆրանսերէնի :

ՏԽՐՈՒՆԻ. — ԱՐՇԱԿ ՄԱՐՏԻԿԵԱՆ

« Հայրենիք»էն ցաւով կ'իմանանք թէ Պ. Ճորճ Մարտիկեան դժբախտութիւնն ունեցած է կորսնցնելու իր եղբայրը, Արշի (Արշակ), որ յանկարծամահ եղած է Ցունիս 18ին, Ֆրէզնոյի մէջ :

Մեր ցաւակցութիւնները սիրելի Ճորճին եւ պարագաներուն :

ՍԱԿԱՐԱՆ (եչ.).— Տոլար 349.80 (371), սթերլին 980 (910), զուից. ֆրանք 80.75 (83.50), նափոլէոն 3650 , զուից. ոսկի 3550, սթերլին 4420, տոլար (20) 17.720, ճոյլ ոսկի 518000 ֆր. :

ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ կարդ մը ցոյցեր սարքած էր երէկ, ուրբաթ, խորհրդարանին նախագահական պալատին եւ ամերիկեան դեսպանատան առջեւ, բողոքելու համար Քորէայի պատերազմին դէմ :

ՔՈՐԷԱՅԻ ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ

Ամերիկացիները նորէն յաղթական

ԿԱՐՄԻՐՆԵՐԸ ԳՐԱՒԱԾ ԵՆ ՔՈՐԷԱՅԻ ՄԷԿ ԵՐ – ՐՈՐԴԸ.— ԵՐՐՈՐԴ ԱՆԳԱՄ Է ՈՐ ԿԸ ՓՈԽՈՒԻ ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ԲԱՆԱԿԱՏԵՂԻՆ.— ԱՆԳԼԻԱ ԵՒ Խ. ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ ԿԸ ԲԱՆԱԿՑԻ՞Ն.— ԹՐՈՒՄԸՆ ԼԱԻԱՏԵՍ. —

Վերջին պաշտօնական զեկոյցին համաձայն, հիւսիս. Քորէայի զօրամասերը կը չարունակեն յառաջ խաղալ դէպի հարաւ եւ արդէն հասած են 37րդ զուգահեռականին : Երկրին մէկ երրորդը գրաւած են : Զօրքը, հրասայլերը եւ թնդանօթները նոր յարձակողականի մը ձեռնարկած են Ամերիկացիներուն դէմ : Զօր. Մէք Արթըր օդնական ուժեր ղրկած է : Բրիտանական օդանաւերն ալ կը մասնակցին գործողութեանց :

Ամերիկեան թերթերու թղթակիցները կը հեռադրեն թէ զօրքը քաջաբար կը կռուի, բայց տակաւին հրասայլեր չունի : Հիւս. Քորէայի զօրամասերը յառաջ կը խաղան 160 —170 հրասայլերով եւ բազմաթիւ զրահապատ կառքերով : Հեռադրի մը համաձայն, Ամերիկացիները քանդած են 25 —35 հրասայլեր, իսկ հարաւ. Քորէացիները՝ 15 հատ, ինչ որ մեծ կորուստ մը չի համարուիր : Մասնագէտներ դիտել կուտան թէ զարմանալի չէ որ Ամերիկացիները հրասայլ չունին տակաւին, վասնզի զինեալ ուժեր ղրկելու որոշումը հազիւ տասը օր առաջ դրուեցաւ : Լաւատեսներ կը կարծէին թէ միայն ամերիկեան զինուորներու երեւումը պիտի ամրապնդէ Քորէացիներու կորովը, նահանջի մղելով կարմիրները, մինչդեռ ճիշդ հակառակը պատահեցաւ :

Այժմ Ամերիկացիները հարկադրուած են ամուր կառչիլ իրենց նոր դիրքերուն, մինչեւ որ օդնական ուժեր հասնին :

Վերջին լուրերը կը հաստատեն թէ Ամերիկացիները 30 քիլոմեթր դէպի հարաւ քաշուած են, երեք անգամ ճակատ փոխելով : Հիւս. Քորէացիները այժմ յիսուն քիլոմեթր հեռու են նոր Թաժոնէն, որ Ամերիկացիներուն նոր բանակատեղին է : Կարմիր զինուորներուն թիւը կը հաշուեն 45 — 50.000 : Այս քաղաքի մէջ ալ խուճապ կը տիրէ : Հազարաւոր փախստականներ կը գտնուին ճամբաներուն վրայ : Անձրեւն ու ցեխն ալ կը խանգարեն զինուորական գործողութիւնները :

Կը կարծուի թէ Ամերիկացիները նորէն պիտի նահանջեն, մինչեւ որ կարենան ամուր դիրքեր հաստատել :

Ամերիկեան օդանաւերը կը չարունակեն անխնայ ռմբակոծել հիւս. Քորէացիներու դիրքերը : Ամերիկեան ապայակոյտը աւելի մեծ կարեւորութիւն կ'ընծայէ օդանաւային ռմբակոծութեանց քան ցամաքային զօրքի նահանջին :

Նախագահ Թրումըն եչ. օր խօսելով լրագրական ասուլիսի մը մէջ, ըսաւ թէ առայժմ անհրաժեշտ չէ զօրակոչի ենթարկել պահեստի զօրքը : Ցեւոյ չեչտեց թէ լաւատես է միջազգային կացութեան մասին եւ վստահ է որ դժուարութիւնները պիտի հարթուին :

× *Մոսկուայի անգլիական դեսպանը երկար տեսակցութիւն մը ունեցաւ Պ. Կրոմիքոյի հետ, մասնաւոր հրաւէրի մը վրայ : Քաղաքական շրջանակներու մէջ մեծ կարեւորութիւն կ'ընծայեն այս տեսակցութեան : Անգլիոյ արտաքին նախարարութեան մէկ ներկայացուցիչը յայտարարեց թէ տեղեկագիր մը ստացած է դեսպանէն եւ թէ խօսակցութիւնները կրնան բանակցութեանց վերածուիլ :*

Հրատարակուած տեղեկութեանց համաձայն, բրիտանական դեսպանը յոյս յայտնած է թէ Խ. Միութիւնը պիտի գործակցի , խաղաղութեամբ կարգադրելու համար Քորէայի խնդիրը : Կար – ծողներ կան թէ Մոսկուա առաջարկներ պիտի ներկայացնէ :

ԵԹԷ ՉԻՆԱՍՏԱՆՆ ԱԼ ԽԱՌՆՈՒԻ...

Մառէչալ Սլիմ, Մեծն Բրիտանիոյ կայսերապայակոյտին պետը, թուիչք մը կատարեց դէպի Ծայր. Արեւելք, ստուգելու համար երկու ծանրակշիռ խնդիրներ, — պաշտպանութիւն Ֆորմոզայի եւ ապահովութիւն Սուէզի ջրանցքին : Իրազեկներու կարծիքով, եթէ խորհրդային Չինաստանը Ֆորմոզայի վրայ յարձակի զինարարճ մակոյկներով եւ ամերիկեան մարտանաւերը զարնեն զանոնք, պատերազմը անխուսափելի պիտի դառնայ Մ. Նահանգներուն եւ Չինաստանի միջեւ : Այն ատեն հարկ պիտի ըլլայ պաշտպանել Հոնկ Քոնկը, Հնդկաչինը, Մալայեան կղզիները, Պիրմանիան , Սիամը :

Ամերիկեան թերթերը կը գրեն թէ՝ հակառակ պաշտօնական շրջանակներու լաւատեսութեան . հանրային կարծիքը անձկութեամբ կը հետեւի դէպքերու ընթացքին : Մասնաւորապէս լեզու է – լած են մեկուսացման կուսակիցները : կարգ մը թերթեր ալ կը քննադատեն կառավարութիւնը որ

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. Էջ)

ՄԵՐ ԳՈՑՈՒԹԵԱՆ ՄԻՋՆԱԲԵՐԴԸ

Ֆրանսայի եւ Ամերիկայի հայ գաղութներու հանապազօրեայ մտահոգութիւնը նոր սերունդը հայ մեծցնելն է: Ոչ մէկ ուրիշ կարիք աւելի կչիռ կը ներկայացնէ: Նախ կեանք՝ յետոյ միայն այլ պահանջքներ: Եւ մեր այդ գաղութներուն համար Հայ մնալու խնդիրը կենաց – մահու խնդիր մըն է, որուն լուծում գտնելու հարկադրանքին տակ են ազգային կազմակերպութիւնները, Թերթերն ու մտաւորական դէմքերը:

Ի՞նչ ընել որ Եւրոպայի ու Ամերիկայի մթնոլորտին մէջ Հայը չկորսուի· ինչպէ՞ս վարուիլ որ երիտասարդ հայ տղաքն ու աղջիկները պահպանեն իրենց ազգային դիմագիծն ու հոգին: Ո՞ր ազդակներն են ի գործու: Ի՞նչ միջոցներով կարելի է լաւագոյն արդիւնքի հասնիլ:

Աւելի քան քառորդ դար է այս հարցումները սուր բնոյթ ստացած են, որովհետեւ հայկական տեղահանութիւններէն ասդին, արեւմտահայու – թեան վերապրող բեկորները ստիպուած են իրենց գոյութիւնը պահել օտար միջավայրերու մէջ:

Անցնող տարիներուն հետ անցնելու վրայ են նաեւ հին սերունդի ներկայացուցիչները, գաւառացի մամիկներն ու պապիկները: Այս անհետացումը նորահաս տղաքը անպաշտպան կը ձգէ այլասերման վտանգին դէմ առ դէմ: Եթէ երկի տան մէջ հայերէն խօսող երկու հոգի կը գտնուէր, այսօր տունը ամայացած է հայ տոհմային չունչը վառ պահող անձերէ:

Կրկնակի դժուարութիւն կը ստեղծէ այս պարագան՝ հայապահպանման պայքարի մեր ճակատներուն վրայ:

Ծանօթ է նաեւ այն տխուր իրողութիւնը թէ Ամերիկայի եւ Ֆրանսայի մէջ կարելի չէ պահել կանոնաւոր հայ վարժարաններ, ուր հնարաւոր ըլլար հայ լեզուն սորվեցնել: Ժամը 4էն ետք, կարկտան ձեւով, հեռաւոր թաղի մը մէջ, հայերէնի մանուկներ հաստատելով գրեթէ անկարելի է սերունդը պահպանել հայեցի ոգիով:

Ահա այս դժուարութիւններուն առջեւ, այլասերման չարիքներուն ամէն օր ականատես սրտցաւ Հայեր սկսած են յուսահատութեան ճիչեր արձակել: Ոմանք ալ հայ լեզուն որվեցնելու ճիգէն ձեռնթափ՝ հայապահպանման նոր լաստեր որոնելու փորձեր կը կատարեն:

Ցաւալի է անշուշտ, բայց կարելի չէ կոյր ձեւանալ՝ իրականութիւնը տեսնելէ խուսափելու համար:

Վերջերս տակաւին, «Ծառայ»ի աչխատա – կիցներէն մէկը երկար յօդուածաշարքով մը անդրադարձաւ «ցեղապահպանման» այս ցաւոտ հարցին: Իր եզրակացութիւնը այն էր թէ «Հայերու միջեւ բարոյական իրերօգնութեան մթնո – լորտ մը ստեղծելու է, զարերով փորձուած հա – մահայկական միակ հաստատութեան՝ Հայ· Եկեղեցիի հովանիին տակ»:

Այս տեսակէտը կը մխի հայերէն լեզուի կեդրոնական սիւնը փոխարինել ուրիշ յենակներով՝ հայութեան չէնքը կանգուն պահելու համար: Ճիշդ այնպէս, ինչպէս Մ. Նահանդներու մէջ ըրաւ Տիրան եպիսկ· Ներսոյեան, «Հայաստանեայց Եկեղեցի» ամսագրին մէջ հրատարակած իր խմբագրականով:

Ուրեմն, ըստ այս տեսակէտը պաշտպանողներուն, Սփիւռքի մէջ հայ լեզուն դատապարտուած է կորսուելու եւ արդէն իսկ դարձած երկրորդական ազդակ մը հայապահպանման գործին: Որով՝ մեր փրկութիւնը պէտք է որոնել Հայ· Եկեղեցւոյ կամարներուն ներքեւ:

Զենք ժխտեր Եկեղեցիին մեծ դերը, որ դարեր չարունակ խոշոր նպաստ մը բերած է հայ ոգիի եւ արժէքներու գոյատեւման: Բայց այդ դերը ան խաղացած է ոչ թէ բացարձակ եւ ինքնաբաւ զօրութեամբ մը, այլ որպէս անօթ եւ աւանդատուն հայ գպրութեան, մաշտոցութիւններուն լեզուին եւ գիրին:

Եթէ Հայաստանեայց Եկեղեցին պարպենք իր այս դանձատունէն, կը գտնայ գուտ կրօնաբարոյական հաստատութիւն եւ կը դադրի իր բազմադարեան դերը խաղալէ:

Մեր Ազգ· Եկեղեցին պարզ աղօթատեղի մը չէ եղած· մեր վանքերը միայն կուսակրօններու մենաստան չեն ծառայած: Եկեղեցիին չուքին տակ ծուարած են հայ վարժարանները եւ վանքերու խցիկներուն մէջ պահուած են մեր գրաշարանները: Կրօնաւոր հայրերը եղած են նոյն առեն պատմագիրներ եւ վարդապետներ՝ մայրենի լեզուի վարժապետներ:

Կարելի՞ է մեր չարականները ըմբռնել եւ Աստուծոյ հետ խօսիլ, առանց հայ լեզուն գիտնալու:

Ոչ, աւելորդ թափառումներ եւ վտանգաւոր մոլորանքներ են հայ լեզուի դերն ու արժէքը անտեսելը: Մեր վերածնունդի ռահվիրաներէն մինչեւ երէկուան նահատակ մեր մտաւորականները լեզուն նկատած են մեր գոյութեան միջնաբերդը:

ԹՈՒՐՔ ՈՒՍՈՒՑԻՉ ՄԸՆ Է ՈՐ ԿԸ ՊԱՏՄԷ

Մեր գիւղը.— Ե.

Մեր գիւղին մէջ, կօշիկ հագնող կիներուն թիւը հարիւրին հինգը չանցնիր: Մնացեալը մեծ – բողջ բոպիկ է: Ձմեռն անգամ, ցեխին – ջուրին մէջ բոպիկ կը պտտին:

Աղջիկները բոկոտն են թէեւ, բայց իրենց գլուխներուն վրայ կը կրեն ահագին բեռ մը, — ծանր փէսեր, եմէնիներ, ծոպեր, զանակներ, ուրիշ լուռ քներ եւն.:

Ոտքեր, որոնք մարմնին մաս չեն կազմեր կարծես, աղտոտութեան մէջ կորսուած են, եւ ամառը արտերուն մէջ կը բզկտուին եւ կը ճաթտուին, եւ քար կը կտրին: Ի զուր չէ որ կիները կը տառապին մէջքի ցաւերէ:

Կարգուող աղջիկներուն տարիքը չատ անգամ տասնըհինգէն վար է: Խեղճ աղջնակը դեռ աչ – խարհի գործերուն խելքը չհասած՝ էրիկ մը կը տեսնէ իր դէմ: Եւ երկու տարի վերջ կ'ընկճուի ու կ'իյնայ:

Հազիւ թէ հարս եղած, կը հիւանդանայ եւ կ'իյնայ անկողին· քանի մը տարի կը դամուի անկողնին եւ կը մեռնի: Այսպիսի մահեր չատ կը պատահին, այսպիսիներու համար մխիթարական բանաձեւ մը գտած են.— « Արդէն հիւանդ էր , կարգուեցաւ եւ հիւանդութիւնը բոլորովին մէջտեղ ելաւ»:

Մանչ կողմին համար կարգուիլը կատարեալ փլուզում մըն է: Անասուն ծախելու պէս դրամ – ներ կը պահանջուին հարսնցուին համար : Հազար ոսկիէն դուռ կը բանան, եւ հինգ վար հինգ վեր կը համաձայնին :

Իսկ անոնք որ այս դրամը չեն կրնար տալ, « հոտած » կը կոչուին եւ մարդ երեսը չի նայիր եւ աղջիկ չի տար անոր: «Հոտած» մակդիրէն ազատելու համար, փեսացուին ծնողքը մինչեւ կորզը պարտքի տակ կը մտնէ, եւ պահանջուած դրամը հայթայթելով՝ տուրքը կը վճարէ եւ կ'ազատի :

Անոնք որ չեն յաջողիր, դատապարտուած են ամուրի մնալու :

Օրինակ մը յիշեմ ձեզի.— Ծանօթ ընտանիք մը ունիմ, Զրնըրները, չորս եղբայր մէկ տան մէջ կ'ապրին· իրենց հայրը մեռաւ: Արիւն – քրտինք կը թափեն ամէն օր, կ'աշխատին,, իրենցմէ երկուքը, ամէնէն տարիքոտները, կարգուած են, բայց կրտսերները, մէկը 32, միւսը 28 տարու , ամուրի են :

Տասնոց տասնոցի վրայ պէտք է դնէին, չեն դրեր, եւ չեն կրնար ամուսնանալ :

Ամէնէն մեծը երեք մանչ ունի, 19, 23 եւ 26 տարու: Ամէն դուռ զարկին, եւ այս ընտանիքին վեց ամուրիները, որոնց կարգուելու տարիքը անցած է չատոնց,— չկրցան կնիկ մը գտնել իրենց· այս ընթացքով ամուսնանալիք ալ չունին :

Իրենց պատմութիւնը բերնի ծամոց եղած է, եւ ամէն մարդ գիտէ թէ աղքատութեան երեսէն ամուրի մնացին:

Գիւղին մէջ ոգնիի խաղ մը կայ ասանկներուն համար: Մարդուն մէկը լաթերու մէջ փաթթուած՝ ոգնի կ'ըլլայ, միւսներն ալ երդ մը կ'ըսեն: Եթէ երգը հաճոյ թուի իրեն, ոգնին ձեռքերը վերցնելով կը սկսի խաղալ· եթէ դժգոհ մնայ, քիթը կը կախէ եւ չի խաղար: Երգն ալ սա է· — Զընըրներէն խնամի է եկեր, կ'առնե՞ս մի, ոգնի ջան, կ'ուզե՞ս մի, ոգնի ջան :

Ոգնին անչարժ կը մնայ :

Թողունք սակայն ամուրիները, եւ անդրադառնանք ամուսնացեալներու վիճակին: Տղայ տարիքի մէջ, գրեթէ մանուկ ըսուելու չափ տարիքի մը մէջ կը կարգեն զաւակները , ան ալ չի դիտեր կնկան եւ ամուսնութեան իմաստը, կը նհարնայ, կը դեղնի ու կը մաչի: Ինչ ընել, սովորութիւնը այս է, եւ պէտք է յարգել սովորութիւնը:

Տարիներ կ'անցնին, եւ ամուսնացած մարդը իր մէկ սիրած աղջիկը եւ կամ կնիկը տուն կը բերէ իրրեւ հարճ, իր հինն ալ անհաճոյ կը թուի այլեւս իրեն եւ զայն ճամբու կը դնէ: Եւ կամ զայն ի պահ կը դնէ իր քով, խորհելով որ աւելորդ

Մինչեւ վերջին չունչ ամէն Հայու պարտականութիւնն է, պահպանել լեզուն եւ փոխանցել իր ժառանգներուն, հոգ չէ թէ վիրաւոր վիճակի մէջ :

Անփոխարինելի արժէք է լեզուն եւ անդնահատելի հարստութիւն: Հայ ոգիի իսկութիւնն իսկ դարերու հոլովոյթով խտացած է անոր մէջ: Անմահութեան ակնաղբիւրն է ան, որուն ջուրերը չատ խորերէն եւ չատ հեռուներէն կուգան :

Ոչ մէկ տատամսում եւ ոչ մէկ ընկրկում թող չհեռացնէ մեզ մեր մեծասքանչ բարբառէն: Դիժարութիւնները կ'անցնին բայց լեզուն կը մնայ յաւերժական իր թաւալումին մէջ:

(Ամբագրական «ԱԶԴԱԿ»ի)

Մեր վարձահանդէսը

Մարզական միութիւնները միշտ ալ իրենց արժանի տեղը ունեցած են: Հին, հին դարերուն հռոմէական, յունական եւայլ կրկէսներն ու հրապարակային մարզանքներն ու մրցումները քաջալերական մարզանքներ, ուժի եւ մկաններու ջութեան, յանդգնութեան վայրեր էին: Հին Հայոց մէջ ցուցադրութեան վայրեր էին: Հին Հայոց մէջ Նաւասարդեան տօներուն, ժողովուրդի ընտրանին էր որ հրապարակ կուգար, ըմբիշը իր բանին էր որ հրապարակ կուգար, ըմբիշը իր զուկներուն ուժը կը ցուցադրէր, դուսաններուն քաջերու գովքը կը հիւսէին, ժողովուրդը ոգեւորելով ու տօնախմբութեան աւելի մեծ փայլ մը բերելով :

Երիտասարդը միշտ ալ սիրած է ազատ բնութիւնն ու խաղը: Ի՞նչ աւելի հաճելի քան բացօթեայ զուարճանքը: Օտար ափերու լայծուն մայթերն ու հաճոյավայրերը որքան հոգիներ կը տրորեն, կը լուծեն : Վա՛յ այն հաւաքականութեան որ աչքը բաց կը քնանայ, թոյլ տալով որ նորածիլ սերունդը սայթաքի: Քանի, քանի հազարներ հիւանդանոցներու, հանդստեան կայաններու մէջ օրէ օր կը հիւծին ահաւոր տառապանքներով :

Այս մատղաչ հոգիներու փրկութեան միակ միջոցը, մարզական կազմակերպութիւնները կրնան գտնել: Ամէն տարի տասնեակ հազարներով նորաբոյս պատանիներ կը փրկուին մարզանքով:

Հայն ալ իրը Նաւասարդեան տօներու հարազատ աւանդապահ, հաւատարմօրէն կը հետեւի իր նախնիքներուն գծած ուղիին, ներշնչուելով իր պապերուն հրաչափառ անցեալէն:

Վաղը, կիրակի, երկու տարեկան Փարիզի Հ. Մ. Մ·ը միշտ բարձր բռնած «Բարձրացիր, բարձրացուր»ի նշանաբանը՝ ցոյց պիտի տայ հանրութեան՝ անվերապահ զոհողութեանց արդիւնքը:

Արդէն իր առաջին տարուան ախոյենական մրցումներուն մէջ լաւագոյն տեղը դրաւեց , երկրորդ հանդիսանալով իր դասակարգին եւ արժանացաւ դասակարգի բարձրացման:

Համեստ են իրենց միջոցները, դժուար են պայմանները: Անհրաժեշտ է աչալուրջ աչխատանք, յարատեւութիւն եւ կորով: Բարեբախտաբար հայ ժողովրդի ջախջախիչ մեծամասնու – թիւնը , առողջ է եւ իրատես, անձնուէր: Ու այս անզուգական առաքինութեան չնորհիւ կրցած է համաչխարհային չափանիշով հիմնարկութիւններ ստեղծել, ինչպէս հիւանդանոցներ, դպրոցներ, ճեմարաններ եւայլն: Նոյն չինարար եւ զոհաբերող ոգին կը տեսնենք այսօր ալ:

Այս համայնակուլ միջավայրին մէջ, ամէն Հայու սրբազան պարտականութիւնն է հոգեւին փարիլ ազգապահպանման գործին, թեւ ու թիկունք հանդիսանալ երիտասարդութեան, որպէս զի աւելի եռանդով նուիրուի մարզանքի, ցեղին կրակը վառ պահելու համար :

Մեզի կը մնայ բարձրացնել իրենց դիմադրական կորովը, որպէսզի աւելի ամուր կապուին հայութեան, դառնալով արժանաւոր յաջորդները ստեղծագործ Արմէններուն :

Ե. ՀԻՍԱԵԵԱՆ

Հանդիսավայր·— Stade Olier, կիրակի ժամը 9 — 21 :

դրամը գրպանը չի ծակեր:

Արդէն քաղաքային ամուսնութեան վրայ դաղափար չունին եւ բոլորն ալ կ'ամուսնանան իմամի նիֆեահով:

Անոնք որ երկրորդ կնիկ մը տուն կը բերեն, քանի մը ղրուշ ունեցողներն են· իսկ անոնք որ անկուտիներու ընտանիքին կը պատկանին, տարբեր փափաքներ չեն ունենար, եւ «բախտս այս է եղեր» ըսելով՝ իրենց առաջին կնկան հետ կը ծերանան կ'երթան :

Աղքատ մարդ մը երբ այրիանայ, դարձեալ չի կրնար ամուսնանալ, քանի որ դրամ չունի: Իրեն համար նոր ամուսնութիւն մը աներեւակայելի ցնորք մըն է· իսկ եթէ մեռնողը այր մըն է եւ որբեւայրի, կնիկն ալ տակաւին երիտասարդ, անպատճառ կարգուելու կը հանուն զինքը: Կ'ուրախանան նոյնիսկ իր այրիացումին համար:

Ամուսնութիւններու այս անխելք կանոնները պատճառ կ'ըլլան որ ծնունդները նուազին եւ մահերը չատնան :

ՄԱՀՄՈՒՏ ՄԱԳԱԼ

ՍՏԱՑԱՆՔ

ՏԱՐՕՆ (հաւաքածոյ ժողովրդական երգերու): Հաւաքեց եւ կազմեց՝ Արտաչէս Տէր Ներսէսեան: Պէյրութ , 1950: Գին մէկ ոսկի: Հասցէ·— Karm el Zeytoun, No. 23 Achrafié, Beyrouth (Liban):

ՁԱՑՆԵՐ ԴԱՒԱՌԻՆ

95%Ը ՀԱՑԵՐԷՆ ԳԻՏԵՆ

ՊՈՒՏՈ, 3 Ցուլիս.— Սէրելի Ցառաջ, ինչպէս գիտես, մեր գաղութը մեկուսացած չրջանի մը մէջ կ'ապրի: Բայց ազգային եւ կրթական մա – կարդակը նախանձելի է: Երկսեռ երիտասարդնե – րուն 95 առ հարիւրը հայերէն խօսիլ, գրել եւ կարդալ գիտեն, շնորհիւ մեր ազնուական քոյրե – րուն՝ Ֆր. Կ. Պաչի մանուճճուղին, որ պատե – րազմէն առաջ ալ կ'օժանդակէր նիւթապէս « Արա – րատ » միութեան դպրոցին: Պատերազմէն վերջ իր սեփական դպրոցին շնորհիւ մեր տղաքը չզրկուե – ցան հայերէն դասախարակութենէ: Պատիւ մեր քոյրերուն:

Կապոյտ Պաչի դպրոցի կրթական մարմնի հը – րաւէրին պատասխանած էին Պ. Պ. Ա. Միքայէլ – եան, Շ. Սուքիասեան եւ Ս. Գօնեալեան, իսկեւ քննիչ յանձնախումբին, ինչպէս եւ Տիկին Ե. Կա – րապետեան, Կ. Պաչի մանուճճուղին կողմէ: Ընդ – հանրապէս գոհացուցիչ էր քննութիւնը որ տեղի ունեցաւ 18 Ցունիս, կիրակի առաւօտ Հ. Ց. Դ. Մուրատ խումբի Բարսեղ Շահպազ սրահին մէջ, տեւելով չորս ժամ: Քննիչները կարդ մը դի – տողութիւններէ եւ թելադրութիւններէ վերջ չը – նորհաւորեցին կատարուած աշխատանքը եւ գնա – հատեցին Օր. Շ. Քէնտիրեանը:

Կիրակի օր, 25 Ցունիս, կրթասէր հասարա – կութիւնը փութացած էր Սընոնի ընկերվարական – ներու սրահը:

Հանդէսին բացումը կատարեց Տիկին Ե. Կա – րապետեան, բացատրելով թէ անհրաժեշտ է կրկնապատկել աշխատանքը ամուր հիմերու վրայ դնելու համար հայերէն դասախարակութեան գոր – ծը: Տղերս սոսրպզրողը կարդաց, մէկ չարաթ առաջ կատարուած քննութեան արդիւնքը եւ նի – չերու ընթերցումը, ինչպէս նաեւ անունները չորս աշակերտուհիներու, որոնք արժանացան վկայա – դիրի: Այս առթիւ կրթական մարմնին անունով շնորհակալութիւն յայտնեց Կապոյտ Պաչի մա – նուճիւղին, որ մեծ գոհոյութեամբ կը չարունակէ մանուկներու հայերէն դասախարակութեան գոր – ծը: Շնորհակալութիւն յայտնեց նաեւ բոլոր ա – նոնց որ կ'օգնեն դպրոցին, եւ ջերմապէս չնորհա – ւորեց Օր. Շ. Քէնտիրեանը, երկկ, « Արարատ » միութեան սանուհի մը, իսկ այսօր ուսուցչուհի՝ գրեթէ նոյն դպրոցին:

Ցետոյ կարդացին անունները բոլոր այն բարե – բարներուն, որոնք յանձն առած են իւրաքանչիւր եռամսեայի գումար մը վճարել դպրոցին համար, համաձայն իրենց կարողութեան .— Պ. Կ. Դա – ւիթեան հազար ֆրանք, իսկ 2000 ֆրանք ալ իր մօրը՝ Տիկին Դաւիթեանի ապաքինման համար: Պ. Տ. Համբարձումեան հազար ֆրանք, Պ. Ցա – րութիւն եւ Ցակոբ Հայրապետեան եղբայրներ 500ական, Պ. Հ. Աժէդեան 500 ֆրանք, Պ. Ս. Թումիկեան 500, Պ. Մարտիրոս Ցակոբեան 300, Պ. Դ. Շաղլամճեան 3 հարիւր, Պ. Ս. Այճեան 3 հարիւր, Պ. Սիրունեան 3 հարիւր, Պ. Ս. Սու – քոյեան 200 եւ Մխաք Ցակոբեան հարիւր ֆր.:

Մէկ աղղանչանի վրայ վառվռուն աչքերով բոլոր աշակերտուհիները բեմին վրայ են, խմբո – վին երգելու համար, որոնց կ'ընկերանար վար – ժուհին դաշնակով: Ցատակ՝ առողանութեամբ սկսան արտասանութիւններու չարքը, մեներգնե – րը, տրամախօսութիւնները, մենախօսութիւնները, նուագ: Վեցէն ինը տարեկան փոքրիկներու հայ – կական տարազով այնքան սիրուն հայկ. պարերը խանդավառ բացականչութիւններով լեցուցինսրա – հը: Պզտիկները, մանչ եւ աղջիկ, լաւ խաղար – կութեամբ ներկայացուցին մանկական դաւեչտ մը: Կրթական մարմնի կողմէ խօսեցաւ Հ. Թաչ – ճեան, դվխաւորաբար ծանրանալով Հայը Հայ պահելու անհրաժեչտութեան վրայ: Այս առթիւ յիչեցուց թէ իւրաքանչիւր ծնողքի պարտականու – թիւնն է հսկել տունէն ներս, դիւրացնելու հա – մար դպրոցին գործը:

Սրտառուչ պարագայ մը, այս առթիւ.— Հա – զիւ 17 կանանչ դարուններ բոլորած պարմանուհի մը Օր. Հօժէնի Ցակոբեան, որ մեր դպրոցը յա – ճախած էր առենին, ամիս մը առաջ ներկայանա – լով կ'ըսէ.— «Իբրեւ նախկին աչակերտուհի կ'ու – զեմ երախտագիտութիւնս յայտնել փոքր նուէրով մը, գծել նկար մը որպէսզի ճաուրդի դրուի ի նը – պաստ դպրոցին»: Խոստումը կատարած էր: Հան – դէսին օրը Զօր. Անդրանիկի խոչոր նկար մը ա – նուէրին տակ բերաւ յանձնեց: Շրջանակը նուի – րած էր Պ. Կ. Դաւիթեան, ինչպէս նաեւ փոքր կապերտ մը զարճեալ ճաուրդին համար: Կոկիկ գումար մը դոյացաւ ճաուրդէն, զոր չահեցաւ Պ. Մարզար Ցակոբեան, 500 ֆրանք նուիրելով:

Կատարուած աչխատանքը դնահատուեցաւ բարոյապէս թէ նիւթապէս: Հանդիսականները մեկնեցան զոհ տպաւորութեամբ, մանուկներու թոթովանքը իրենց ականջներուն:

Կ. ՏՕՆԻՐԵԱՆ

ՄԵՐ ԴՊՐՈՑԸ

ՌՈՄԱՆ, 2 Ցուլիս.— Քանի մը օրէն կը սկսի մեր ծաղկոցին արձակուրդը: Քառասունեմսկ ա – չակերտներ եւ աչակերտուհիներ Դեկտեմբերէն Ցուլիս կանոնաւորապէս յաճախելով, լաւագոյնս օգտուեցան պատեհութենէն եւ արժեցուցին մեր ջանքերն ու յոյսերը:

Մեր ուսուցիչ, Պ. Ազգին Մարտիրոսեան իր փորձառութիւնն ու կարողութիւնը տրամադրե – լով հիմը դրաւ օրինակելի դպրոցի մը, որ կրնայ մեծ արդիւնք տալ, եթէ դիտնանք մէկդի նետել անձնական եւ կուսակցական նեղմտութիւնները: Ծնողները սրտագին փարեցան գործին, հետեւե – լով իրենց զաւակներուն աչխատանքին եւ քայլա – լերեցին ուսուցչին ջանքերը:

Աչակերտները բաժնուած էին երեք խումբե – րու: Ներահատներուն թիւը համեմատաբար աւելի քիչ էր: Ամէնէն ուչադրաւը մեծերու խումբն է: Տասնեմսկ աղջիկներ (15 — 25) տարեկան չա – րաթը միայն մէկ անգամ, երեկոները ժամը 8.30– էն 10.30 դասերուն հետեւելով կրցան լրացնել նախակրթարանի Ե. դասարանի յաուտկ ուսումը: կը յուսանք մեծապէս օգտուիլ այս արդիւնքէն: Աչակերտուհիներէն մէկը արդէն կ'անդամակցի կապոյտ Պաչի վարչութեան: կան ուրիչ յարմար թեկնածուներ եւս:

Աչակերտուհիները մեծ մասով կ'անդամակ – ցին սանուհիներու խումբին եւ մեր բոլոր հան – դէսներուն կարեւոր դերակատարներն են: Մաս – նաւորապէս ուժ արուած է մայրենի լեզուին, յա – րակից դիտելիքներու եւ հայ երգի ուսուցման:

Վարչութիւնը չմիջամտեց ուսումնական եւ մանկավարժական խնդիրներու: Ծնողներու եւ կապոյտ Պաչի բոլոր անդամուհիներու եւ ուսուց – չի յարաբերութիւնները եղան յարդալիր: Տարե – շրջանի սկիզբէն արձանագրուած բոլոր աչակերտ – ները կանոնաւորաբար հետեւեցան դասընթացքին, մինչեւ չրջանին լրացումը:

Մօտ ատենէն երբ մեր դպրոցական սրահն ունենանք, անչուչտ աչակերտներու թիւը պիտի կրկնապատկուի եւ դպրոցը պիտի կրնայ լրիւ ծա – ռայել իր բուն նպատակին:

Սակայն փոքր է մեր գաղութը եւ անճար: Մայրենի լեզուի ուսուցման նախանձախնդիր եւ ազգասէր Հայերէ կը խնդրուի օժանդակել մեր այս ձեռնարկին:

Ափսոս որ, « Ցառաջ »ի էջերը թոյլատու չեն մեր տեղեկագիրը ամբողջութեամբ ներկայացնե – լու: կը խնդրենք թէ այս քանի մը տողերը կը բա – ցատրեն գործին կարեւորութիւնը:

Դպրոցը պիտի վերաբացուի Սեպտ. 15ին: Անհրաժեշտ է որ ծնողները նախօրօք արձանագրել տան իրենց զաւակները (8 տարեկանէն սկսեալ):

ԽԱՉՕԻՀԻ

Գաղութէ գաղութ

ԼԻԲԱՆԱՀԱՑ ՕԳՆ. ԽԱՉԻ 10րդ Պատմ. ժո – ղովը գումարուած է Ցունիս 15 եւ 16ին, մաս – նակցութեամբ 16 մասնաճիւղերու 60 պատգամա – ւորուհիներուն: Ներկայ եղած են Հ. Օ. Մ. Կեդր. վարչութեան ներկայացուցիչ ընկեր Ա. Ցովհան – նէսեան, ձեմարանի տեսուչ ընկեր Լ. Շանթ, Համազգայինի կեդր. վարչութեան ներկայացու – ցիչ Գ. Իփէկեան, Հ. Ց. Դ.ի կողմէ Ղ. Զարըգ, երեսփոխանները Մ. Տէր Գալուստեան եւ Տոքթ. Հայրապետեան, Եգիպտոսի ընկերներէն Գ. Գա – բրաճեան, «Ազդակ»ի խմբագիրները, եւ ղեկա – վար ընկերներ: Պատմ. ժողովը բացած եւ բարի գալուստի խօսք ըսած է Լիբ. Օգն. Պաչի Շրջ. վարչութեան նախագահ Տիկին Լ. Սասունի:

ՍՈՒՐԻՆ ՍԱՐՈՑԵԱՆ ճառ մը խօսած է Լօս Անճըլըսի «Հայ կեդրոն» ակումբին մէջ: Նիւթը՝ Գերմանիոյ հայ տարագիրները փրկելու հարցը: Բանախօսը ըսած է թէ « չնորհիւ նոր հասնող Գերմանահայերուն հայ կեանքը 25 տարի եւս պիտի երկարի Մ. Նահանգներուն մէջ: Տա – րադիրներու կողմէ Սարոյեանին տրուած կար – կանդակ մը որ Ամերիկ. ճաուրդի դրուելով, հա – դար տոլար դոյացած է: Սարոյեան կարկանդակը կտրելով ըսած է.— « Ես իմ դժբախտ հայրենա – կիցներուս օգնելու համար բնաւ չեմ ամչնար մու – րալու »:

ԳՈՄՈՐԻՆԻԻ (Կիմիւլճինէ, Ցունաստան) հայութիւնը լճացած վիճակ մը ունի: Քաղաքը ա – մայացած է հայութենէ: Մնացած է միայն հա – յոց եկեղեցին: Անցեալ տարի ապրիլեան սպաոս – նը կատարուած էր միայն սպահանդէսով մը, իսկ այս տարի տօնուած է հանդիսաւորապէս, նախա – դահութեամբ Շահէ քհնյ. Գալայճեանի:

ՄԵԼԻՔԻ ԱՂՋԻԿԸ

ԺԴ.

Գիւղից դուրս, խարոյկների մօտ, հաւաք – ուել էին քաւական թիւով ոչխարներ, այծեր, ե – րինջներ, բայց չնայած որ գիւղից խլած պաշարը այդքան առատ էր, մինչեւ կէս գիչերը չարունակ – ւում էին քնակիչների տանջանքները:

Պահանջը միայն ուտեստեղէնին չէր վերաբե – րում: Ամբողջ աչխարհը գիտէր, որ երբ Ալլահի զինուորները ոտ են դնում մի գիւղի մէջ, կէս – վուրները պարտաւոր են իմանալ, որ իրանց հա – րստութիւնը, իրանց բոլոր գեղեցիկ բաները պատկանում են նրանց: Ալլահի զինուորները պի – տի կչտանային, եւ կչտանալուց յետոյ պիտի ֆէֆ անէին կեավուրների կանանց ու աղջիկների հետ:

Սակայն այս գիչեր նրանք բախտ չունէին: Աւետարանոցի մարապներում, թոնիրների մէջ եւ հարիւր ու մի անանուն պուճախներում թաղնուել էին հարսները, աղջիկները, նոյնիսկ չահիլ տղա – ները. տներում չէր մնացել գեղեցկութիւն, որ գաղանային կիրք գրգռէր: Շատերը հեռացել էին գիւղից, ծածկուել էին կալերի մօտ, ձորերում, քարերի մէջ: Աչնանային գիչերը ցուրտ էր, բայց նրանք մի սարսափելի համբերութեամբ սպասում էին՝ անչարժ, քարացած, իրանց չունչով տաքա – ցնում էին սառած ձեռքերը: Այդ էր պատճառը, որ ֆէօսա մուխթարը չարունակ վազվզում էր, բայց օգուտ չէր տանում:

Որսկան չան հոտառութիւնը այս անգամ կա – տարեալ տանջանք էր դառել Ստամպուլի մեծ վաճառանոցի ներկայացուցչի համար: Նա դի – տէր որ պիտի լինի որս, ճանաչում էր իւրաքան – չիւր տուն, ուր «լաւ կաորներ» կային: Այս դի – շեր նա չատ առատաձեռն էր, անդադար պարզում էր իր դրպանները, փող էր բաժնում զինուորնե – րին եւ ուղարկում էր նրանց իր նչանակած տները:

Բայց ամէն տեղ մխեւնոյնն էր կրկնւում: Նա մնում էր դրսում, ծածկւում էր, իսկ զին – ուորները ներս էին մտնում, չարդում էին տան մէջ եղածներին, բայց սրանց բերքը չէր բաց – ւում. եւ ոչ ոք տեղից չէր վերակացաւ, որ իր գլուխը ազատելու համար ցոյց տայ թաղցրած դանձը: Մի քանի տներ, ուր կային չատ լաւ կը – տորներ, այդ գիչեր մի քանի անգամ ենթար – կուեցին զինուորների բռնութեան, բայց էլի դի – մացան, պինդ պահեցին իրանց գաղտնիքը:

Մուխտարը՝ գժւում էր այդ՝ նմանը չտես – նուած անյայողութիւնից. իւրաքանչիւր գրուչ, որ տալիս էր զինուորներին, աւելի եւ աւելի գըր – գռում էր նրա ազահութիւնը: Նա պատրաստ էր ընդունել նոյնիսկ աւելի աննչան որս: Բայց ով – քեր էին մի մի դուրս գալիս նրա առաջ: Այս կի – սամեռ դժբախտները, որոնք ազատուել էին երեք գիւղերի կոտորածից եւ եկել էին հաց որոնելու:

Բայց մեծ է ուղղահաւատների մարդարէն, ա – ւելի մեծ է ուղղահաւատների Ալլահը, իսկ այս աչխարհում մարդարէի սորուկը եւ Ալլահի ստուերը փատիչահն է: Նրա գործերը դեռ երկար ճանապարհ ունէին. դեռ չատ գիւղեր կային նը – րանց առաջ եւ Մուրատ աղայի խնարհ սպասա – ւորը յոյս ունէր, որ կեավուրները ամէն տեղ այնքան զգոյչ եւ խորամանկ չէին լինի, ինչպէս Աւետարանոցում:

Այդ յոյսով էլ նա միւս օրը ճանապարհ ընկաւ զօրքերի հետ:

Առաւօտ էր. դեռ արեգակ չկար: Աւետարա – նոցից դէպի հարաւ տանող ճանապարհը երկար տարածութեան վրայ բոլորովին սեւացած էր. նա չատ էր նեղ ու անճուկ, եւ մարդկանց անհա – մար խմբերը կուտակւում էին միմեանց վրայ, սաստկացնում էին իրարանցումը. բանակի աղ – մուկը լցրել էր բոլոր ձորերը եւ խուլ արձագանգ – ներ էր տալիս սարերում:

Մուխթարը այդ ալեկոծուած ծովի մէջ հեչ – տութեամբ գնաւ իրան յարմար տեղ. դա վեր – ջապահ խումբն էր, որի հետ գնում էր Ֆէհմի փաչան: Այդտեղ էր եւ Սիւլէյման բէկը: Երբ, վերջապէս, բաւական հեռացաւ բանակի ժխորը եւ հրամանատարը ճանապարհ ընկաւ, Մուխտա – րը առաջ քչեց իր ձին եւ ամէն կերպ աչխատում էր արժանանալ փաչայի ուչադրութեան: Բայց փաչան այս առաւօտ միայն Սիւլէյման բէկին էր տեսնում:

Երկուսն էլ հիացած էին միմեանց վրայ: Բէ – կի հիացմունքը սկսուել էր երկկ երեկոյեան, այն րոպէից, երբ ծերունի փաչայի քերանից լսեց թէ ինչ փառք է իրան սպասում:

մերժեց ազգայնական Չինաստանի օգնութեան առաջարկը: « Նիւ Եորք Հէրըլտ» կը գրէ թէ «Խորհրդային կառավարութիւնը մեծ յաղթանակ մը չահած է արդէն, յանկարծակիի բերելով Մ.Նահանգները որոնք պատրաստ չէին կամ բաւարար չափով սպառազինուած չէին: Ռուսական ռազմադիտութեան նպատակն է փոքր պատերազմներ սարքել, ամերիկեան ուժերը ցրուելու համար երկրագունդի զանազան կէտերուն վրայ »:

× Խորհրդային Չինաստանի արտաքին նախարարը հետեւեալ հեռագիրը ուղղեց Ազգաժողովի ընդհ. քարտուղարին. — «Ճանուն Չինաստանի հանրապետութեան կը յայտարարեմ թէ՝ հակառակ Մ. Նահանգներուն ձեռք առած բոլոր խափանարար միջոցներուն, չինացի ժողովուրդը անդառնալի կերպով որոշած է ազատել Ֆորմոզա կղզին»: Այս առթիւ դիտել կուտայ թէ Ապահովութեան Խորհուրդին միջամտութիւնը ապօրէն է եւ կը խախտէ միջազգային խաղաղութիւնը: Ի. Միութիւնն ալ հեռագրով մը ապօրէն կը հռչակէ որոշումները :

× Հնդկաստանի վարչապետը կոչ մը ուղղեց Անգլիոյ, խնդրելով «դադրեցնել երկդիմի դիրքը» եւ խորհրդային Չինաստանն ալ անդամ ընդունել Ազգաժողովին, մեղմացնելու համար Արեւելքի եւ Արեւմուտքի յարաբերութեանց լարումը:

× Ուշիններէն կը հեռագրեն թէ բացարձակապէս գաղտնի խորհրդակցութիւն մը կատարուած է նախագահ Թրումընի, զինուորական եւ քաղաքական խորհրդականներուն միջեւ :

× Եշ. օր իրարանցում մը տեղի ունեցաւ Հոնկ Քոնկի մէջ, կրակ բացուած ըլլալով համայնավար Չինաստանի սահմանապուրկին վրայ : Անգլիացիները 25.000 զինուոր ունին այդ նաւահանգստին մէջ, ինչպէս եւ նաւային ուժեր :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂԱՎ

ԴԱՀԼԻՃԻՆ կազմութեան ճամբան հարթելու համար իր պրպտումները երէկ լրացուց ընկերվարական կուսակցութեան ընդհ. քարտուղարը, Պ. Կի Մոլէ: Վարչապետութեան թեկնածու կը համարուի ազգ. պաշտպանութեան նախորդ նախարարը, Պ. Փլեվէն, որ 49 տարեկան է եւ նախագահը ժողովրդավար – ընկերվարական խմբակցութեան (13 երեսփոխան): Այս խմբակին քուէները յաճախ վճռական դեր կատարած են, միջին ճամբայ մը գտնելու համար: Կան ուրիշ երկու թեկնածուներ եւս,— Ժան Լըթուռնօ (ժողովրդական) եւ Էտկար Ֆոռ (արմատական):

ԱՀՌԵԼԻ ԺՈՒՐ ՄԸ պայթեցաւ Պելժիոյ երեսփ. ժողովին եւ Սերակոյտին միացեալ նիստին մէջ, եշ. օր, թագաւորական հարցին առթիւ: Ընկերվարականները եւ ազատականները ուժգնօրէն ընդդիմանալով Լէոփոլտ Գ.ի վերադարձին, թոյլ չտուին որ խօսին ժողովին երկու նախագահները: Ընդհանուր ժխորին մէջ, ընկերվարական մը բեմ բարձրանալով, 15 վայրկեան կեցաւ ձեռնածալ, հակառակ բուռն բողոքներուս: Հարկ եղաւ նիստը դադրեցնել: Ընդհանուր գործադուլի սպառնալիքներ կը հասնին երկրին զանազան մասերէն: Ընկերվարականները սկսած են դնել բոլոր սուլիչները, գործածելու համար իրրեւ բողոքի ցոյց, եթէ թագաւորը վերադառնայ: «Լէոփոլտ պիտի վերադառնայ 50.000 ընկերվարական սուլիչներով», կ'ըսեն իրենց ներկայացուցիչները :

ԳԻՒՂ ՄԸ ԿՈՐԾԱՆԵՑԱՒ վերին Ալպեաններ – րուն մէջ: Տան մը տանիքը բռնկած էր կայծակէն եւ բոցերը տարածուելով մոխիր դարձուցին 25 տուներ, չեմարաններ եւ ախոռներ:— կարկուտը եւ փոթորիկները 40 հազար հեկտար տարածութեամբ հունձքեր փճացուցին Ուզի չրջանին մէջ (4 միլիառ ֆրանք: Շամփանյըի եւ Մոպէօժի մէջ ալ բազմաթիւ այգիներ փճացան, վնասը՝ 350 միլիոն ֆրանք):

Դայտահանգիտ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. «Քրիստափոր» ենթակոմիտէի, հովանաւորութեամբ Հ. Ց. Դ. Մարսէյլի Շրջ. կոմիտէի, եւ մասնակցութեամբ Մարսէյլի Կապ. Խաչի մասնաճիւղին եւ Ն. Սերունդի Ռոստոմ խումբի :

Այս կիրակի Սէն Լու, Եօթնեղբայրեաններու ազարակին մէջ:

Կը խօսի ընկեր Տ. ԹԱՒՈՑԵԱՆ

ՀԱՑԿԱԿԱՆ ԾԷՍՈՎ ՊԱՏԱՐԱԳ

Արհ. ԳՐԻԳՈՐ եպս. ՊԱՀԱՊԱՆԵԱՆի քահանայութեան վաթսունամեայ յոբելեանին առթիւ, հանդիսաւոր հայկական ծէսով պատարագ, այս կիրակի ճիշդ ժամը 11ին, St. Etienne du Mont, հայկական եկեղեցւոյ մէջ, (Place du Panthéon), նախագահութեամբ Պապական նուիրակին՝ Mgr. RONCALLIի եւ ի ներկայութեան բազմաթիւ բարձրաստիճան անձնաւորութիւններու :

Imprimerie DER AGOPIAN. 17 rue Damesme - (13)
Le Gérant : A. NERCESSIAN

ՅՈՒԼԻՍ ՑԻՆ Հ. Մ. Մ.Ի ՄԱՐՁԱՀԱՆԴԷՍԸ

Կազմակերպուած ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՑ ՄԱՐԶԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԿՈՂՄԷ, մասնակցութեամբ ՀԱՑ ԱՐԻՆԵՐՈՒ, ԱՐԵՆՈՒՇՆԵՐՈՒ եւ ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ Ֆ. Հ. Մ. Ը. Մ.Ի:

Այս կիրակի, ժամը 9էն մինչեւ 21, **Stade Olier**, 11, **rue d'Arcueil, Montrouge**:

Ժամը 10ին ԴՐՕՇԱԿԻ ԱՐԱՐՈՂՈՒԹԻԻՆ եւ ՏՈՂԱՆՑՔ: Արիներու եւ Արենուշներու կողմէ սկաուտական խաղեր, վազք, բարձրութիւն եւ երկայնութիւն ցատքել, գունդ, սկաուտակ եւ դրօշարշաւ: Կէս օրէ վերջ գնդակախաղի չորս մրցումներ Հ. Մ. Մ.ի եւ Ալֆորվիլի խումբերուն կողմէ Նմանապէս Վօլիպօլի եւ պասքէթի մրցումներ:

Գեղարուեստական լայն բաժին՝ մասնակցութեամբ Նոր Սերունդի երգչախումբին եւ զանազան անակնկալներ :

Ճոխ պիւֆէ ժողովրդական դիներով: (Կրնաք ուտելիք բերել՝ բացի խմիչքէն):

Մուտք 100 ֆրանք : *(Անձրեւի պարագային պատսպարուած սրահ):*

Հաղորդակցութեան միջոց.— Porte d'Orléansէն հանրակառք թիւ 187 եւ 188 իջնել La Vache Noire:

ՆՈՐԱԳԻՐՆԵՐ Հ. Ց. Դ. ՇԱՐՔԵՐՈՒՆ ՄԷՋ

ԱԼՖՈՐՎԻԼ.— Հ. Ց. Դ. Ս. Մինասեան են – թակոմիտէին ընդհ. ժողովը՝ այս չաբաթ իրիկուն ժամը 9ին, La Petite Auberge-ի սրահը, 26 rue des Paquerettes: Այս առթիւ տեղի պիտի ունենայ նորագիրներու երդման արարողութիւնը : Կը հրաւիրուին բոլոր ընկերները :

Ներկայ պիտի ըլլայ ընկեր ՎԱՀԱՆ ՆԱԻԱՍԱՐԴԵԱՆ :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ.— Պ. Վահան Երանոսեան եւ զաւակը, Արամ, Պ. Ցակոբեան ինչպէս եւ իր բոլոր պարագաները եւ բարեկամները կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի այս կիրակի առաւօտ Փարիզի Հայոց եկեղեցին, 15 rue Jean Goujon, իրենց կնոջ, մօր, քրոջ եւ ազգականին ողբացեալ

ՏԻԿԻ ՊԵՐՃՈՒՀԻ ԵՐԱՆՈՍԵԱՆի

(Ծնեալ Ցակոբեան) մահուան քառասունքին առթիւ: Կը հրաւիրուին իր յիշատակը յարգողները:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ.— Այս կիրակի առաւօտ Փարիզի Հայոց եկեղեցիին մէջ հոգեհանգիստ պիտի կատարուի ի յիշատակ հանգուցեալ Պ. ՑՈՎՀԱՆՆԷՍ ՏՈՒՏԻՓԱՓԱԶԵԱՆի եւ ՏԻԿԻՆ ԱԴԱՊԻ ՏՈՒՏԻՓԱՓԱԶԵԱՆի, տիկնոջ մահուան առաջին տարելիցին առթիւ: Իր զաւակները կը հրաւիրեն անոնց յիշատակը յարգողները :

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ.— Տէսինէն Պ. Արամ Միրզոյեան եւ զաւակները իրենց խորին չնորհակալութիւնները կը յայտնեն բոլոր անոնց, որոնք անձամբ կամ դրաւոր ցաւակցութիւն յայտնեցին իրենց սիրեցեալ կնոջ եւ մօր ՏԻԿԻՆ ԽԱՍԽԱԹՈՒՆի կանխահաս եւ դառնաղէտ մահուան առթիւ, որ տեղի ունեցաւ 23 Ցունիսին, իր բնակարանին մէջ: Այս առթիւ Միրզոյեան ընտանիքը, Տէր եւ Տիկին Նշան Մուրատեան (Կրընոպլը) եւ Տէր եւ Տիկին Միհրան Պառաւեան 500ական ֆր. կը նուիրեն Ֆր. Կ. Խաչի Տէսինի մասնաճիւղին, (1500 ֆրանքը ստանալ Վ. Հիւսեանէն):

ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻԻՆ.— Ս. Դ. Հնչակեան կուսակցութեան Տէսինի մասնաճիւղի բոլոր ընկերները իրենց խորին ցաւակցութիւնները կը յայտնեն ընկեր Արամ Միրզոյեանին եւ իր պարագաներուն հանգուցեալ Տիկին ԽԱՍԽԱԹՈՒՆի տխուր եւ կանխահաս մահուան առթիւ :

ՖԻԼՎԻԼԻ ԴՊՐՈՑԻՆ ՓԱԿՄԱՆ ՀԱՆԴԷՍԸ

Հովանաւորութեամբ Արտաւազդ արք. Սիրմէեանի, կիրակի 9 Ցուլիս, կէսօրէ վերջ ժամը 3.30ին Le Bon Foyer թատերասրահին մէջ, 8 Ave. Simon Bolivar, մէթրօ Փիրէնէ :

Մրցանակներու բաշխում, երգ, արտասանութիւն, աշակերտներու կողմէ: Ինչպէս նաեւ Ա. անգամ ըլլալով պիտի ներկայացուի Մկրտիչ Կորիւնի ԱՂԱՒՆԻՆ ԵՒ ՏՂԱՆ

Պատանեկան հէքեաթ – թատերախաղ, 5 արար: Դերակատարները պիտի ըլլան դպրոցի աշակերտները, ղեկավարութեամբ դպրոցի ուսուցիչ Տրդատ Նշանեանի: Մուտքը ազատ է

(Ծախքերու մասնակցութիւն): Կը հրաւիրուին ծնողները եւ դպրոցասէրները :

Կրթ. Մարմին Պէլվիլի դպրոցին

ՀԱՑԿԵՐՈՑԹ – ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպուած Հ. Բ. Ը. Միութեան Մարսէյլի մասնաճիւղի եւ իր երիտասարդաց ընկերակցութեան կողմէ Միութեանս 44րդ տարելիցին առթիւ, 8 Ցուլիսին երեկոյեան ժամը 20էն մինչեւ առաւօտ Réserve-ի (Promenade de la Corniche) չքեղ սրահներուն մէջ:

Այս անմոռանալի պատեհութենէն չզրկուելու համար անհրաժեշտ է այժմէն իսկ ապահովել տոմսերը հետեւեալ հասցէներէն.— Պ. Պ. Լ. Եավրուեան 23 rue Sénac, Ե. Արմէն 39 rue St. Savournin, Ց. Ուլուհոճեան 37 rue rue Tapis Vert, Ա. Շէխիկեան 1 Bld. d'Athènes (դեղարան), Տ. Սիմոնեան 3 rue Ste. Barbe:

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ց. Դ. Աղբիւր Սերոբ եւ Մ. Եօթնեղբայրեան խումբի ընկ. ընդհ. ժողովը՝ այս Շբ. ժամը 20.30ին, սովորական հաւաքատեղին:

ՊՈՄՈՆ.— Հ. Ց. Դ. «Զաւարեան» ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը՝ այս չաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին, սովորական հաւաքատեղին :

ԻՍԻ ԼԷ ՄՈՒԼԻՆՕ.— Հ. Ց. Դ. Զաւարեան կոմիտէի ընդհ. ժողովը, այս չաբաթ իրիկուն ժամը 9ին Թրիմեան սրահը:

ՓՈՆ Տ'ՕՊՆԱՑԻ կապոյտ Խաչի տարեվերջի ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ հանդէսը՝ այս կիրակի ժամը 3ին, սովորական հանդիսասրահը: Գեղարուեստական բաժին աշակերտներու կողմէ, սիրուն անակնկալներով: Մուտքը ազատ է :

ԼԻՈՆ.— Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի «Սիամանթօ» խումբի ժողովը այս երկուշաբթի երեկոյին, ժամը 9ին, դպրոցին սրահը, 78 rue Rabelais: Կարեւոր օրակարգ :

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ց. Դ. «Սեւակ» խումբի ժողովը՝ այս չաբաթ իրիկուն, ընկեր Վահէի բնակարանը: Պարտաւորիչ ներկայութիւն :

ՄԱՐՍԷՑ»ի Հ. Մ. Ը. Մ.ի Licenceներու ստորագրութեան համար դիմել եղբայր Պօղոս Գալէնտէրեանի, 48 rue St. Basile, Մարսէյլ, ամէն օր ժամը 19էն 20:

ՏԷՍԻՆ.— Կապոյտ Խաչի դպրոցին ամավերջի հանդէսը՝ Ցուլիս 16ի կիրակին, կէսօրէ վերջ, Հ. Ց. Դ. Տան մէջ:

ՓԱՐԻԶԻ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի երգչախումբի անդամները պարտաւոր են մարզադաշտ ըլլալ կիրակի առտու ժամը 9ին:

ԱԼՖՈՐՎԻԼ.— Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի autocarի սպասարկութիւն մը կը տրամադրէ Հ. Մ. Մ.ի մարզահանդէսին առթիւ: Երթեւեկի դին՝ 100 ֆրանք: Հաւաքավայր Bld. Carnot: Autocarը կը մեկնի հետեւեալ ժամերուն: Առաւօտեան ժամը 9.30ին, 10.30ին, եւ 12.30ին: Վերադարձ՝ երեկոյեան ժամը 7.30էն սկսեալ :

100 ՖՐԱՆՔ

քիլօն ամերիկեան իւղաներկ եւ կտաւատի իւղով հարազատ ներկ PEINTURE IGNIFUGE, բոլոր գոյներով :

ԾԱԾԿՈՑՆԵՐ (BACHES) նոր եւ գործածուած ամէն մեծութեամբ: **100 ՖՐ.** քառ. մեթրը:

ՎՐԱՆՆԵՐ երկուքէն քառասուն հոգիի համար

ԲԱՑԱՌԻԿ ԳԻՆԵՐՈՎ

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ՎՐԱՆՆԵՐ 2 հոգինոց 1500 ֆր.:

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ՆՈՐ ՎՐԱՆՆԵՐ 2 եւ 4 հոգինոց, ԿՐԿՆԱԿ ԴՈՒՌՈՎ, ՄԱԺԵՂԱՐԳԵԼՈՎ, ՎԵՐՋԻՆ ԿԱՏԱՐԵԼՈՒԹԵԱՄԲ:

ԳԻՆ՝ **3980** ՖՐԱՆՔ

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ՃՈՒԽ ՄԹԵՐՔ ՄԸ ԲԱՆԱԿՈՒՄԻ ԵՒ ՋԱՆԱՋԱՆ ՀԱՆԴԵՐՁԵՂԷՆՆԵՐ

THOTAN ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆԸ

38 RUE DE CHALON **Métro Gare de Lyon**

Բաց է ամէն օր, կիրակի թէ տօնական օրեր

ՄԱՍՆԱՒՈՐ ԳԻՆԵՐ

ՄԻՈՒԹԵԱՆՑ ԵՒ ՎԱՃԱՌՈՐԴՆԵՐՈՒ

LE BIZON

ՄԵԾ ՄԹԵՐԱՆՈՑ ԿԱՇԻ ԵՒ ՄՈՐԹի

Ունի նաեւ կօշկակարութեան վերաբերեալ ամէն տեսակ պիտոյքներ:

Կրնայ գոհացում տալ ամէնէն դժուարահաճ Bottierներու: Կը բաւէ մէկ անգամ այցելել իր ընտիր ապրանքներուն աժան գիները, բաղդատելու համար քարձր որակին հետ:

Նոր սոսգանք Corneluis veau :

13 rue Pré – St. Gervais, Paris (19)
(Place des Fêtes) Tél. Nord 06-94

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH Fondé en 1925 R. C. S. 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13)

Վեցամս· 800 փր·, Տար· 1600, արտ· 2500 փր·

Tél. GOB. 15-70 Գին 7 փր· C.C.P.Paris 1678-63

Dimanche 9 JUILLET 1950 Կիրակի 9 ՅՈՒԼԻՍ

26րդ ՏԱՐԻ — 26e Année No. 6199–Նոր շրջան թիւ 1610

Խմբագիր՝ Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՄԻՇՏ ԲԱՆ ՄԸ ԱԻԵԼԻ

Այս տողերը գրած ատեն, աչքի առջեւ ունինք Ա.ԹԷնքի « Ազատ Օր »ին բացառիկ թիւը, նուիրուած՝ Երիտասարդութեան Օրուան :

Ճիշդ այսօր ալ տեղի կ'ունենայ ուրիշ երի – տասարդական ձեռնարկ մը, — Փարիզի Հ· Մ· Մ·ին տարեկան մարզահանդէսը :

Եւ վերջապէս ահա նորանոր յաջողութեանց լուրերը՝ Սուրիա – Լիբանանէն, որ գարձած է ի – րական եւ անգերազանցելի վառարանը երբեմնի Հ· Մ· Ը· Մ·ին :

Ներշնչումի աղբիւրները՝ բոլորն ալ : Մանա – ւանդ մեր զաղութին համար, որ միշտ կարօտով կը յիշէ Արեւելքը : Իր չարք մը անփոխարինելի առաւելութիւնները :

Քանի կը թաւալին պանդխտութեան տարի – ները, այնքան անձկութեամբ կը լեցուի մեր հո – գին :

Այդ անձկութիւնը լարելով մեր ջիղերը, բո – լորիս ուշադրութիւնը կ'ուղղէ դէպի երիտասար – դութիւնը :

Ո՛ւր որ ալ գտնուին, ի՛նչ գաւառանք ալ ու – նենան, վաղուան կայծերն են երիտասարդները : Կը բաւէ որ հաւաստան իրենց կոչումին :

Անշուշտ բոլորն ալ կ'ըմբռնեն իրենց առջին պարտականութիւնը,— ծառայել սեփական ժո – ղովուրդին, եւ անոր միջոցաւ՝ ընդհանուրին, բովանդակ մարդկութեան :

Այդ վիտակցութիւնը կը պարտադրէ միշտ հետամուտ ըլլալ քայլ մը աւելի յառաջ նետուե – լու : Բան մը աւելի սորվելու : Ճիշդ մը աւելի փոր – ձելու :

Միայն մենք չենք որ այդ աւելին կը պահան – ջենք մեր երիտասարդութենէն :

Շատ աւելի հզօր եւ բախտաւոր ժողովուրդ – ներ, գարաւոր պետութիւններ նոյն պարտակա – նութիւնը կը յիշեցնեն իրենց երիտասարդութեան :

Հասեր ենք այնպիսի շրջանի մը ուր բոլոր ազգերն ալ երիտասարդանալ, նորոգուիլ, թար – մանալ կ'ուզեն :

Անտարակոյս ամէնէն աւելի մեր ցիրուցան բազմութիւնները կը կարօտին այդ երիտասար – դացման : Կը կարօտին կազդուրիչ, վերանորոգիչ աւիշի մը :

Երիտասարդացում՝ բառին ամենալայն առու – մով,— մարմնով, մտքով, սրտով :

Զլացինդ վերանորոգում՝ դիմանալու հա – մար այն պայքարին որ կը ճնշէ մեր ուսերուն վրայ, օտարութեան մէջ : Դիմաւորելու համար օրուան պահանջները , իրրեւ ինքնուրոյն համ – բանք :

Քաղաքական եւ ընկերային գաւանանքները կրնան այս կամ այն ուղին ցուցնել : Բայց հիմնա – կանը կը մնայ անփոփոխ,— ծառայել հայրենի – քին եւ ժողովուրդին :

Այս մտահոգութեամբ է որ, Հ· Ը· Դաշնակ – ցութիւնը մանաւոր զուրգուրանքով կը հետեւի երիտասարդական գործունէութեան, բոլոր գա – ղութներուն մէջ : Կը ջանայ համախմբել, կազմա – կերպել երիտասարդները եւ մղել ինքնագործու – նէութեան : Առանց պիրկ, իշխանասաստ լուծի մը տակ առնելու զանոնք :

Նոյն մտահոգութեամբ է որ մենք միշտ կը յիշեցնենք մեր Երիտ· Մխութեանց՝ արհամարհել աչքէն թէ ձախէն արձակուած սլաքները :

Ի՞նչ արժած պիտի ըլլային մեր ճիգերն ու ձեռնարկները, եթէ երիտասարդութեան հոգին ալ գառնար անդաստան մը պղտոր մարգանքներու :

Մխաքերուն, սիրտերուն եւ մկաններուն հետ, բարքերն ալ կը կարօտին բարեփոխման , պայ – ծառացման :

Նոր Սերունդ, Երիտ· Մխութիւն, Հ· Մ· Մ·, Հ· Մ· Ը· Մ· եւ ուրիշ բազմանուն երիտասար – դական կազմակերպութիւններ կոչուած են նոր եւ աւելի արդիւնաւոր ակօսներ բանալու :

Որ եւ է տատանում կամ թուլացում այդ ճամբուն վրայ՝ պիտի նշանակէր անփառունակ նահանջ : Բան մըն ալ աւելի,— դասալքութիւն :

Երբ Արեւելքի մեր տղաքը չեն վհատիր այն – քան տաժանելի պայմաններու մէջ, կը գործեն կրակոտ աչքերով եւ ճակատը բարձր, ինչո՞ւ պի – տի տկարանային իրենց տարեկիցները, Արեւ – մուտքի մէջ :

Փոխանակ ճիգ մը աւելի փորձելու :

Շ·

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՊԻՏԻ ԶԻ ԳՈՒՍԱՀԱՏԻԼ

Եւ տակաւին կ'ըսեն թէ արդարութիւն եւ խղճմտանք չկայ ...

Ո՛րքան ապերախտ են մարդիկ :

Զլսեցի՞ք «ղղայացունց » նորութիւնը,— ափ մը Թուրքեր ալ սկսեր են արդարութիւն պահան – ջել, հոգ չէ թէ աննեղդաշնակ եւ խռպոտ :

Կարդացիք անշուշտ : «Վարլըգ» անուն տուրք մը գրած են եղեր պատերազմի միջոցին, «օրինա – ւոր եւ արդար», եւ մանաւանդ «հաւասար» բոլոր ունեւոր քաղաքացիներուն համար :

Այս անգամ Իսմէթ – Սարաճօղլուի խելապա – տակէն բխած, «օրինաւորապէս» կողոպտելու հա – մար մանաւանդ Հայերը, Յոյները, Հրեաները ո – րոնց արդար քրտինքին եւ տարիներու չարաչար աշխատանքին արդիւնքը քունը փախցուցած էր օրուան նախագահին :

Իրրեւ հետեւանք, բազմաթիւ մարդիկ մոխի – րի վրայ նստան, ամէն բան , տուն – տեղ ծախե – լով, ձիւն – ձմրան քշուեցան դէպի «արեւելեան նահանգներու» լեռները, քար կոտրելու եւ ճամ – բայ չինելու : Շատեր ալ մեռան :

Այս բոլորը տեղի ունեցան 1942—1943ին, եւ ահա պաշտօնական բերաններ, երեսփոխան , նա – խարար կամ լրագրող կ'աղաղակեն·

— Կողոպտեցի՛ք··· քանդեցի՛ք··· փճացու – ցիք երկրին տնտեսութիւնը, առուտուրը, ձեր «վարլըգ»ով եւայլն :

Անշուշտ իրենք չատ աւելի պատկերալից կը նկարագրեն, մօտէն դիտնալով բոլոր մանրամաս – նութիւնները :

Ուրեմն չյուսահատինք : Օր մըն ալ ուրիչ կուսակցութիւն մը կրնայ ծնիլ այդ երանելի երկ – րին մէջ, յիշելու համար 1915ի սարսափները : Թերեւս այն ատեն խոստովանին թէ « Հայաջինջ աքսոր եւ ջարդ» բսուած գլուխ մը կայ իրենց պատմութեան մէջ : Ո՞վ դիտէ, թերեւս պատաս – խանատուներն ալ փնտռեն եւ բանան ներքին ծալ – քերը, վաւերապիրներով :

— Կը հաւատա՞ս , պիտի հարցնէր հազար տաք ու պաղ տեսած, նախ 1915ի աքսորէն երիցս կոտորակուած , յետոյ «վարլըգ»ին համն ալ տե – սած թերահաւատ բարեկամս :

— Է՛հ··· չըլլալիք բան չկայ, ինչո՞ւ չտե – սենաք ··· ՍՕՍԻ

Հ· Մ· Մ·Ի ՄԵԾ ՄԱՐԶԱՀԱՆԴԷՍԸ

Այսօր , կիրակի, ժամը 9Է½ միւնչեւ 21, Stade Olier: Դրօշի պարզում, տողանցք, մարզական խաղեր, գեղարուեստական բաժին եւն·:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՆՈՐ ԴԱՀԼԻՃԻՆ կազմութիւնը յանձնուեցաւ Պ· Ռընէ Փլեվէնի, որ ազգ· պաշտպանութեան նախարարութիւնը կը վարէր նախորդ կառավա – րութեան մէջ : Իր խմբակցութիւնը 13 երեսփոխան ունի Ազգ· ժողովին մէջ : Ընկերվարական կու – սակցութեան ընդհ· քարտուղարը, Կի Մոլէ, ձեռնթափ եղած էր, տեսնելով որ արմատական – ները կը մերժեն մասնակցիլ խորհրդակցութեանց : Ինք ծրագիր մը մշակած էր, առաջարկելով 16 հազար ֆրանք, իրրեւ նուազագոյն ապրուստ փա – րիզի համար, բարեփոխել ընտրական օրէնքը եւն :

ԱՏԼԱՆՏԵԱՆի 12 ղինակիցները Ցուլիս 12ին ժողով պիտի գումարեն Լոնտոնի մէջ, իրրեւ օ – րակարգ ունենալով հիմնական ծրագիր մը մշա – կել արեւմտեան Եւրոպայի պաշտպանութեան համար : Ժողովը պիտի տեւէ 11 օր :

124 ՆԱԽԱՐԱՐՆԵՐՈՒ գլխավայր լուսանկար – ները հրատարակեց «Ֆրանս Տիմանչ», ապացու – ցանելու համար թէ այդքան նախարարներ տա – պալած են պատերազմէն ի վեր :

ԿԱՊ· ԽԱՉԻ Ա· ԽՈՒՄԲԻՆ ՄԵԿՆՈՒՄԸ ԼԻՈՆԷՆ

Ֆր· Կ· Խաչի կազդուրման կայանի Լիոնի եւ չրջանի տղաքը կը մեկնին վաղը, երկուշաբթի (10 Ցուլիս) , առաւտեան ժամը 8ին : Հասաքուիլ ժամը 7ին, Լիոն՝ փէրաշի կայարանին մեծ դրան առ – ջեւ, ուր իրենց պիտի սպասէն Փարիզէն մեկնող հսկիչ օրիորդները : Լիոնի չոգեկառքը կրընդոդլը կը հասնի ժամը 10.08ին, այն տեղէն ալ Տիները ժամը 15.38ին, ուր իրենց պիտի սպասէ Վէրնէ տանող քամիոնը :

ՔՈՐԻԱՑԻ ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ

Մասնակի զօրաշարժ Մ. Նահանգներուն մէջ

18 — 25 ՏԱՐԵԿԱՆՆԵՐԸ ԵՆԹԱԿԱՑ ՊԱՐՏԱԻՈՐԻՋ ԾԱՌԱՑՈՒԹԵԱՆ·— ԿԱՄԱՒՈՐՆԵՐ ԱՀ ՊԻՏԻ ՀԱ – ՒԱՔՈՒԻՆ·— ԿԱՐՄԻՐՆԵՐԸ ԿԸ ՇԱՐՈՒՆԱԿԵՆ ՑԱՌԱՋ ԽԱՂԱՀ·— ՄԻԱՑԵԱԼ ՈՒԺԵՐԸ ՊԻՏԻ ԿՌՈՒԻՆ ՑԱՆՈՒՆ ԱԶԳԱԺՈՂՈՎԻՆ

Մ· Նահանգներուն կառավարութիւնը Ցուլիս 7ին որոշեց վերցնել պարտաւորիչ զինուորու – թեան մասին հաստատուած սահմանափակումը , որպէսզի կարելի ըլլայ անհրաժեշտ զօրքը տրա – մադրել Քորէայի պատերազմին համար : Նախա – գահ Թրումընի հրամանով, պիտի աւելնան ցա – մաքային, ծովային եւ օդանաւային ուժերը , անցնելով ելմտացոյցով նախատեսուած սահմա – նը : Մինչեւնոյն ատեն կամաւորներ պիտի հրաւիր – ուին : Այս առթիւ հրատարակուած զեկոյցը կ'ըսէ թէ որոշումը տրուեցաւ համաձայն սպարապետ – ներու մասնախումբին յանձնարարութեան, հաւա – նութեամբ ցամաքային, ծովային եւ օդանաւային նախարարութեանց եւ նախագահին վերջնական վաւերացումով :

Զեկոյցը չի ճշդեր այս հրամանով նախատես – ուած զինուորներուն թիւը : Վերջին անգամ ամե – րիկեան ուժերը կը հաչուէին համապատմար 1.370.000 հոգի (593.000 ցամաքային, 427 հազար ծովային, 350 հազար օդանաւային) : Հաւանական է որ ամէնէն առաջ ցամաքային բանակը զօրա – ցնեն : (Տասնըմէկ զօրաբաժիններէն միայն չորսը կը գտնուին Ծայր· Արեւելքի մէջ) :

Դեռ վերջերս էր որ ընդլայնուելով, մինչեւ 1951 Ցուլիս 9 երկարաձգուեցաւ պարտաւորիչ զինուորութեան օրէնքը : Տրուած որոշման հա – մաձայն, 18 — 25 տարեկան երիտասարդները կրնան զէնքի տակ հրաւիրուիլ առանց Խորհրդա – րանին միջամտութեան : Օրէնքը առաւելագոյն 2.005.862 նշանակած էր զինեալ ուժերու ընդհ· թիւը : Վերջին անգամ ծանուցուած թիւը 1.370000 հաչուելով, անհրաժեշտ է 635 հազար գործօն զինուոր կամ կամաւոր եւս գտնել, օրինական համապատասխը լրացնելու համար :

Օրէնքին տրամադրութեամբ, նախագահը կր – նայ զօրակոչի ենթարկել պահեստները, ինչպէս եւ ազգային պահակները (իւրաքանչիւր նահան – գի քաղաքապահ զօրքը) : Կամաւորներ կրնան ըն – դունուիլ առանց որեւէ սահմանափակման :

Անցեալ Ցունիս 23ին կատարուած արձանա – գրութեան մը համաձայն, 18 — 26 տարեկան զինուորցուներու թիւը կը հասնէր 7.628.000ի , որոնց 1.140.000ը ենթակայ գործօն ծառայու – թեան : Կը կարծուի թէ առ այժմ պիտի կանչուին այն զինուորցուները որոնք ընտանեկան հոգեր չունին :

× Վերջին լուրերու համաձայն, հիւսիսային Քորէայի զօրամասերը կը չարունակեն յառաջ խաղալ : Ուրբաթ օր զրահապատ զօրագունդ մը աւելի քան հարիւր հրասայլերով դէպի հարաւ քչեց ամերիկեան յառաջապահ զօրախումբերը : Ամերիկեան օդանաւեր բուռն կրակի մը բռնեցին թշնամի հրասայլերու եւ զինուորական կառքերու կեդրոն մը, Զօնանի հիւսիսակողմը : Ամերիկացի – ները գոհ կ'երեւան ռմբակոծութեանց արդիւն – քին : Հիւսիսային Քորէայի բանակին թիւը բարձ – րացած է 60 հազարի :

Ուրբաթ օր Քորէա հասան ամերիկեան առա – ջին հրասայլերը, ճակատելու համար կարմիրնե – րուն դէմ որոնք 70 մղոն դէպի հարաւ յառաջա – ցած են, պատերազմին սկզբնաւորութենէն ի վեր : Զօր· Մէք Արթըրի վերջին զեկոյցը կ'ըսէ թէ ա – մերիկեան օդանաւեր ռմբակոծեցին չորս նաւեր որոնք սուզանաւերու կը նմանէին : Հիւս· Քորէան սուզանաւ չունի· հետեւաբար կը կարծուի թէ ռուսական մարտանաւեր էին : Նոյն զեկոյցին հա – մաձայն, Հիւս· Քորէայի զօրամասերը հասած են 80 մղոն դէպի հարաւ· բայց կացութիւնը հետ – զհետէ կը բարւոքի :

Իրենց յառաջապահ զօրախումբերուն նահան – ջէն վերջ, Ամերիկացիները այժմ կը ջանան կա – սեցնել կարմիրներուն յառաջխաղացութիւնը , մինչեւ որ օդնական ուժեր հասնին : Հիւս· Քորէա – ցիները ունին 15 զօրաբաժին, իւրաքանչիւրը 5—6 հազար զինուորներէ բաղկացած եւ 150 հրասայլ, զրահապատ կառքեր եւն· : Ամերիկացիները մին – չեւ հիմա կռիւներուն մասնակցած են կէս վաչ – տով : Իրենց հրասայլերը գործել պիտի սկսէին երկկ, չաբաթ :

× Ազահովութեան Խորհուրդը Ցուլիս 7ին նիստ գումարելով, 7 ձայնով քուէարկեց անդեւ – Ֆրանսական բանաձեւ մը, որ կ'առաջարկէր մի – ցնել Քորէայի հրամանատարութիւնը եւ խնդրել Մ· Նահանգներէն որ սպարապետ մը նշանակէ : Երեք անդամներ ձեռնպահ մնացին (Հնդկաստան, Եգիպտոս, Եուկոսլաւիա) : Ռ· Մխութիւնը նիստե – րուն չի մասնակցիր թշնամութեանց սկիզբէն ի

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

ԴԷՊԻ ԵՐԵՒԱՆ

Ամէն իրիկուն, տուն վերադառնալէ առաջ, կ'երկարեմ ճամբաս: Կ'ուղղուիմ դէպի Փարիզի հին թաղերը որ կը յիշեցնեն Հիւկոն եւ Ֆոժէն Սիւն: Ցիչելով այդ հին ընթերցումները, կը վերապրիմ անցեալ մը: Կ'անցնիմ փողոցէ մը՝ ուր աչխատած եմ քանի տարիներ առաջ: Կը նայիմ խանութներուն, մայթին, անցորդներուն, տան ուր ձգած եմ մաս մը կեանքէս: Ամէն ինչ փոխուած է, ըլլալով հանդերձ նոյնը: Փոխուած եմ նաեւ ես: Կը նայիմ: Սէր մըն է, կարօտախտ մը, վերացումի պահանջ մը, տխուր երջանկութիւն մը՝ կարծես թէ սիրելի կին մըն է դաչոյնը մեր կուրծքին զարնողը:

Պէտք է տարիք առնել՝ այս սէրը ունենալու համար: Հասնելով հոն՝ մեր նայուածքը կ'երթայ նաեւ աչխարհի անցեալին: Կը քալեմ: Կանգ կ'առնեմ երկարօրէն քանդուած չէնքերուն առջեւ: Ահա անհետացած տուն մը: Կը մնան տակաւին իր բակին քարերը: Պատի մը վրայ, որ մաս կը կազմէր ժամանակին անոր, կ'երեւան դեռ ծխնելոյզին, խոհանոցին, սանդուղքին, սենեակներուն, մահճակալներուն եւ լուսանկարներուն ձգած գիծերը՝ անձրեւներէն հալած, գունաթափ որմանթուղթին վրայ:

Թչուառ տան մը յիչատակն է որ ոտքի մնացած կը կրէ կռնակին: Բայց կը յուզէ զիս բանաստեղծներու յիչատակներով: Կը յիշեմ Րիլքէն եւ ուրիշներ՝ կը սիրէին թափառիլ նման պատերու առջեւ:

... Բայց ոչ այդ անհետացած տունը՝ ոչ ալ Եւրոպայի փլած ղղեակները կրնան ունենալ մեր աւերակներուն ողբերգութիւնն ու ներչնչող զօրութիւնը: Եւ ոչ Րիլքէ, ոչ ալ ուրիշներ պիտի կրնան տալ այդ ողբերգութիւնն ու ներչնչող ոգին: Ամբողջ ցեղ մըն է որ կը խօսի այդ աւերակներուն բերնով: Ու այդ ցեղը բացառիկ է աչխարհի մէջ՝ իր մաքառումներով, տեսած զարհուրանքներով, մղած պայքարներով: Լքուած են անոնք, այդ փլատակները, լացող իսկ չունին իրենց վրայ: Ընդհակառակն: Թչնամին է միայն որ կ'անցնի իրենց քովէն եւ առերեսութեամբ, հեգնանքով ու ոխով կը նայի իրենց: «Փոչիի պիտի վերածենք այս քարերն իսկ, որպէսզի ոչ մէկ հետք մնայ Հայերէն», յայտարարած էր Թուրք մը՝ Ֆրանսացի ուղեւորի մը: Մինչ այդ Թուրք գիւղացին իր տունը կը չինէ մեր վանքերուն քարերով:

Ցիմար էր այդ Թուրքը: Եթէ աչխարհի բոլոր ջաղացքներն իսկ բերէր, զարեր պէտք պիտի ըլլային իրեն՝ որպէսզի փոչիի վերածէր զարեր-զարեր կուտակուած մեր աւերակները: Պիտի խեղդուէր անոնց փոչիին ծովուն մէջ եւ տակաւին քարեր, սիւներ եւ կոթողներ պիտի մնային հողերուն տակ:

Ցիմար էր այդ Թուրքը: Եթէ այդ աւերակներն իսկ անհետանան, անոնք ապրած են ու կ'ապրին, կը մնան մեր հոգիին մէջ՝ ու կ'ելլեն գուին: Ալիչանէն Րաֆֆի, Սիամանթոյէն Վահրամ մեր զրականութիւնը լեցուն է աւերակներու սրտակեղեք երգերով, որ կուգան միեղ եւ արիւնէն, հայրենիքի կարօտէն եւ վհատութենէն, ողբերգութեան, դժբախտութեան, հիասթափութեան կսկիծներէն եւ հպարտութեան պահանջներէն, մեր զառնութենէն եւ մեր լքուածութենէն, մեր ապրելու կամքէն:

Թափառելու տեղ ամէն իրիկուն Փարիզի այդ թչուառ թաղին մէջ, պիտի ուզէի ըլլալ այդ աւերակներուն քով: Բայց ո՞վ պիտի տայ ինծի ճամբու թուղթ մը, եւ ձի մը, վանդի ձիով պէտք է կատարել այդ ուղեւորութիւնը: Ճամբու թուղթ մը՝ մինչեւ Երեւան:

Ձիով պիտի բարձրանայի Ատանայէն վեր, անցնելով Սիսէն, Մարաչէն, Տիգրանակերտէն, Ակնէն: Իջնելով վար, դէպի Տարօն, Վան, պիտի բարձրանայի կրկին դէպի հիւսիս, Երեւան մտնելու համար կարինի եւ Անիի ճամբով:

Մեր ղրական եւ այլ պատգամաւորները սաւառնակով կամ նաւով ու չոգեկառքով գացին եւ եկան: Սոխպուած էին: Բայց Երեւանի իրական ճամբան Ատանայէն կը սկսի: Ու անհրաժեչտ է կատարել այդ ուղեւորութիւնը՝ կանգ առնելէ առջ Երեւանի նորակառոյց չէնքերուն առջեւ: Անհրաժեչտ է որ մեր նայուածքը չափէ ահաւոր ամայութիւնը ու սեւեռուած մնայ պահերով մեր վանքերուն եւ բերդերուն փլատակներուն վրայ՝ երկիւղած ու տառապագին սեւեռումով: Անհրաժեչտ է որ մեր ականջները լսեն խարչափը մեր ծառերուն, լսեն մեր հայրերն ու պապերը որ տնկեցին դա՛նք: Որովհետեւ կը պատմեն այդ ծառերը, եւ խօսին ջարդերէն, անարդարութիւններէն, մարդկային հրէչտութիւններէն եւ կը սար-սառան եւ բարի յուզումները կ'ապրին, կ'ողբան, կը տա-ապին, արձագանգներն են իրենց անհետացած տէրերուն: Կո խօսին ժամանակներու հոսանքին: Եւ իրենց տխուր այլ աղամանդային խարչափին հետ կը սահին ստուերները ցեղին՝ հեթանոսական օրերէն մինչեւ վերջին տարագիրները: Իւրեղներ կը հնչեն: Լսել վսեմ ձգտումները ցեղին, մաքուր ու բարձր հոգին, իր զրօչներն ու ծնդղանները, սուրերն ու նետերը ...

Պէտք է որ այդ ուղեւորութիւնը ըլլայ դանդաղ: Սրբութիւն մը կայ ամէն քայլի: Զոհ մը կայ ձիուն սմբակներուն տակ, գանկ մը՝ խոտերուն ու հողերուն մէջ: Այդ սմբակները կայծեր պիտի հանեն լեռներէն վեր, ապառաժներուն վրայ, հոն՝ ուր ինկան ապառաժէ սրտով մեր հերոսները, անոնք որ եղան մեծ ժողովուրդներուն հերոսներէն աւելի մեծութիւն մը մեր պզտիկ ժողովուրդին համար:

Պէտք է փակել աչքերը՝ արեւին լոյսին դէմ՝ որ հաւասարապէս կը լուսաւորէ արդարն ու անարդարը, ոճրագործն ու զոհը, երբ ձին կը քալէ դէպի Զէյթուն, տեսնելու համար փառահեղ հերոսամարտները: Այսպէս ամբողջ Տաւրոսեան լեռնաչղթային վրայ, Սիփանի վրայ, ուր, անչուշտ, նեխած թրքութիւն կամ լուութիւն եւ խաղաղութիւն է հիմա, կարծես թէ բան մը չէ պատահած: Բայց ներկայ է անցեալը՝ հաղորդութեան, ներչնչումի եւ ոգեւորութեան այս պահերուն մէջ: Մնայուն ճշմարտութիւն մըն է՝ հոսող եւ անցնող ժամանակին մէջ: Փակել աչքերը՝ եւ կերտել մեր հոգիին մէջ՝ մեր պատմութիւնը: Վերականգնել խոտերուն տակ թաղուած, սեւցած խաչքարերը, պատերն ու կռորները, լեցնել գիւղերն ու քաղաքները իրենց երբեմնի հայ բնակիչներով: Ու կերտուիլ այս բոլորին մէջ, ըլլալ ճշմարտութեան հասած հաղորդուող մարդուն պէս:

Եւ այսպէս մտնել Երեւանէն ներս:

Պիտի ուզէի, որ երբ ձիս կանգ առնէր Արարատեան դաչտին մէջ, հեռուէն, մայրաքաղաքը երեւար տեսած աւերակներուս եւ տեսած մերձերուս յարութեան պէս: Լսէի հայ զօրքերուն տողանցքը, հայ արձանագործներուն մրճահարումը եւ մեր բանուորներուն թիերուն, բահերուն աղմուկը եւ տօնական զանգահարումը մեր եկեղեցիներուն:

Պատրաչիր ովասիս մը չըլլար ան՝ թափառումներէն, սուզերէն, հսկումներէն յոգնած աչքերուս համար, եթէ դառնութենէն, հպարտութեան կարօտէն, ապրելու ծարաւէն այրած չրթներս պատրաստ են խմելու թունաւոր ջուրերն իսկ, այլ մեր անցեալէն բարձրացած մայրաքաղաք մը: Իր չէնքերը ըլլային մեր ոճին վերածնունդը: Մեր ոգին ծփար Աբովեան փողոցին, արձաններուն եւ Օփերային ասպետական չէնքերուն վրայ:

Պիտի ուզէի հանդչիլ անչուշտ ժամ առաջ՝ Ինթուրիսթի զահլիճներէն մէկուն մէջ, դրչեզբայրներուս կողքին, եթէ այդ պատիւը տրուէր ինծի, պիտի ուզէի ուրախանալ, փայփայել հին ու նոր գիրքերը, մեր մատաղաթները, լսել պատմութիւնը այն բոլոր զոհողութիւններուն, ճիգերուն, զոհաբերումներուն՝ որոնց չնորհիւ բարձրացած է այդ մայրաքաղաքը, բայց ամէն բանէ առաջ, պիտի ուզէի որ ան երեւար մեր աւերակներուն յարութեան պէս, երբ հասնէի ու կեդրոնանայի ձիս՝ Արարատեան դաչտին մէջ, ուխտաւորի մը պէս:

(Ազդարար) Ն. ՍԱՐԱՖԵԱՆ

Սարտարապատ

Հոն ծառացաւ Հայը Թուրքին դէմ եւ պոռաց ահեղաձայն.— «Պիտի չանցնիս»:

Անոր կուրծքը զրահուած էր անխորտակելի վահանով մը զոր հայրենիքի եւ ազատութեան խորհրդանչանները կը զարդարէին:

Անոր ձեռքը չէր զինուած ոճիրի զէնքերով, այլ կը կրէր կայծակնաչող սուրը փրկութեան: Բարձր էր ճակատը Հայուն եւ անոր սրտին տրոփը կը զգային բիւրաւոր զոհերը որոնք ինկած էին Սարտարապատէն առաջ:

«Կեցի՛ր», աղաղակեց ան փոթորկաչունչ եւ առելավառ ցասումով եւ անոր ձայնին արձագանգը լեցուց Արարատի եւ Արագածի վիհերը:

«Կեցի՛ր».— Եւ Թուրքին դէմ աչտարակուեցաւ Հայը իր փոքրաթիւ բանակով, մէկ հոգի եօթը հոգիի դէմ, աստուածային մոլեգնութեամբ:

Սարտարապատը պատերազմ չէր, այլ մրրիկ, որուն սատկաչունչ հեւքին մէջ կ'երկնչէին երկինքն ու երկիրը կրակով ու արիւնով: Անոր խոր-հուրդը մահուան հորիզոններէն անդին կը հասնէր, յարութեան առաւօտի մը խաղաղ եւ անհուն լոյսին մէջ:

Սարտարապատը մահը կ'այլակերպէր կեանքին ամենաչքեղ ու ոսկեչառայլ ճաղթանակով:

Հոն սուրը չէր միայն որ զարկաւ ու ջախջախեց Թշնամին, այլ Հայուն ապրելու, իր Երազներն եւ Ցոյսերը, իր դեղեցկավառ ցնորքները յաւերժացնելու հզօր կամքը:

Սարտարապատը պատերազմ չէր միայն, այլ ճչմարիտ Երկունք, արչալոյսներուն ամէնէն հրաճաճանչը երկնելու համար երկնքի եւ երկրի խորհուրդներով:

Սարտարապատի իւրաքանչիւր զինուորը ինքը հայ ցեղն էր ամբողջ իր զարաւոր տառապանքով, իր անպարտելի ոգիով:

Իւրաքանչիւր զոհը նահատակ մըն էր փաղփուն պատմուճանով զգեստաւորեալ, Աստուծոյ եւ համայն մարդկութեան դէմ կանգնած, իր սրտին արիւնին վարդերէն պսակաւոր:

Անոնք որ ինկան այս պատերազմին մէջ, արժանացան յիչատակի սրբանուէր զեղեցկութեան:

Անոնք մեռելները չեն անդորր գերեզմաններուն մէջ: Նոճիներ եւ ուռիներ չեն հսկեր անոնց վրայ, այլ մեր վեհապանծ լեռներուն չուքը:

Ամէն անգամ որ փոթորկաչունչ քամին կ'անցնի Արարատեան դաչտէն, կը կանգնին անոնք ընդոստ, աստեղարիթ այդ մեռելները փառքով զրահուած, ականջ կուտան վիչապաձայն հեղեղներուն, եւ կ'աղաղակեն մոլեգին.— «Պիտի չանցնիս»:

ԱՐՍԷՆ ԵՐԿԱԹ

ՏԻՐՈՒՆԻ.— Ուոքինկընի (Ամերիկա) մէջ մեռած է ընկեր Պօղոս Հերոյեան: Դաւեմցի էր: 1898ին գացած է Ամերիկա ուր մտած է Հ. Ց. Դ. չարքերը: Ամուսնացած էր 1912ին եւ ունէր չորս զաւակ, որոնք եւս ըրած էր Դաչնակցական:

Վայրի Կատուն

Կը թռչէր անկողիններու կարգին վրայէն: Կը թռչէր կաթսաներուն, կացիններուն, ամէն բանի վրայէն: Կասկածոտ, կը կենար հեռու բոլորէն: Զգուչութիւնով բայց անվեհեր կը մօտենար ճաթ-կելիքի կրիճին(*): Հատ մը կ'առնէր լեզուով, երբ հեղ կը չանթահարէր աչքերը որոնք տան կիսամութին մէջ բոցերու պէս կը չողային: Եթէ ուզէիր զինքը բռնել կամ չոյել, կ'անհետանար իսկոյն: Իր եւ անեցիներուն մէջ չարունակ բաց մը կը պահէր:

Խոչոր էր սովորական ցեղակիցներէն: Գլուխը պինդ: Աչքերը վառ: Մօրթը թաւամազ: Ճանկերը հատու: Չէր մօտենար բնաւ ակութին: Երբեք չէր մլաւեր աղաչողական պաղատանքը ընտանիներուն: Աւելի անտառն էր քան տունը: Ու նոտած մինակ, անտառի ծունկին վրայ, կը մտմտար: Կ'ելլէր որսի, պտոյտի: Կ'երթար արիաբար, ուր որ վայրի բնազդը զինք մղէր: Բարձունքներու վրայ: Անդունդներու գ/րկը: Ու նոր ուժ եւ աչխուժութիւն ժողված, կը դառնար եւս:

Երբեք չընտանեցաւ: Բնաւ ձեռք չեկաւ: Իսկ թէ ինչպէս ինկեր էր հոն: Ուժովի եւ տկարի խնդիր պարզապէս: Տակաւին լղպոր (**) ճագ, բոներ բերեր էին լեռնէն: Ու մեծնալուն հետ բուսեր, աճեր էր իր մէջ ազատութեան բնազդը: Ու զինք կը մղէր ոստումի: Ամէն արգելքի վրայէն: Դէպի սարերը:

Ափ-Տէմիր հպարտ էր իրմով: Շահրիպան հպարտ: Զեյնալ նոյնը: Տունով տեղով հպարտ: Որովհետեւ հասարակ բան չէր վայրի կատու մը ունենալ առիքին տակ: Հակառակը, տարօրինակ, մեծ բան: Արժանի եւ հաւասարազօր այդ հպարտ ասպատակներուն: Եւ օրինակ ու սիրելի բոլորին:

Երբեմն ժամերով չէր դառնար անտառէն: Ցաճախ օրերով: Մերթ չարաթներով: Անդամ մըն ալ բնաւ: Գիտէին իր քմայքները: Ըսին՝ կուգայ: Պիտի գայ: Եւ սպասեցին: Վայրի կատուն այլեւս մէջտեղ չելաւ: Գնաց, խրեցաւ անտառ: Անհետացաւ: Գոնաւ հոն իրեններէ: Խառնուեցաւ անոնց: Փորձեց աչքերուն հրարձակները: Թաթերուն թափը: Ճարպիկութիւնը: Կազմեց խումբ: Թռաւ արկածներու հրաւէրին: Ու դարձաւ կրկին այն ինչ որ էր միչտ: Վայրի կատու:

Ո, անտառ: Հիանալի է անտառը: Այնտեղ ազատութիւն: Հոն լեռ, սար ու ձոր: Անվերջ սպարէզ: Ոչ սահման, ոչ սահմանապահ: Ոչ անցագիր, ոչ վիզա: Այլ միայն ծառեր, թուփեր, գազեր: Ու թռչուններ, որ անվերջ կ'երգեն: Եւ անասուն որս: Լրտեսել գաղանի տեղերէ: Նչան առնել: Ոտնուլ: Ճանկել: Ըլլալ ինքզինք: Ինքնիրեն:

Ես ալ ուզեցի հետեւիլ իր օրինակին: Տարիներ, տարիներ, տարիներ: Տարիներ մչուշով պատած: Ամպերով թանձր: Մրրիկներով չաչուն: Տարիներ մթին: Տարիներ դարաւոր: Ցաւի տարիներ: Բայց աւա՛ղ: Կատուներուն գործը աւելի դիւրին է եղեր: Մանաւանդ վայրի կատուներունը: Ոստում մը՝ եւ անտառն ես, հայրենիքդ: Ա-

(*) Կրիճ.—Հողէ ամանի փշրանք: Գաւառական բառ:

(**) Լղպոր.— Նորածին: Գաւառական բառ:

ՊԱՏՏԻՎ ՏՐՈՒՄԲԻՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ԳՐՈՂՆԵՐԻ ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ

Գրողների և արուեստագէտների Միութեան վարչութիւնը ժողովի հրաւիրեց Հայկական Սովետական գրողների առաջին համագումարի առթիւ։

Ժողովին ներկայ էին Միութեան անդամներ՝ գրողներ, արուեստագէտներ, գրականագէտներ, թարգմանիչներ, ինչպէս նաև հրաւիրուած հիւրեր։

Ժողովը բացեց Միութեան նախագահ Ե. Չարենցը։

Ապա խօսք առաւ Ա. Ալազանը։

Ընկ. Ալազանը ողջունեց ներկաները և ասաց, որ ժողովը նուիրուած է Հայկական Սովետական գրողների առաջին համագումարի առթիւ։ Ան կանգ առաւ համագումարի նշանակութեան վրայ, որ ամբողջ Հայաստանի գրողների համար մեծ իրադարձութիւն է։ Ան ցոյց տուաւ, որ համագումարը պէտք է ամփոփէ մեր գրականութեան ամբողջ անցած ճանապարհը, ուրուագծէ նրա ապագայ զարգացման ուղիները։

Ընկ. Ալազանը առաջարկեց ընտրել համագումարի նախագահութիւն։

Ընտրուեցին՝ Ե. Չարենց, Ա. Ալազան, Ա. Շիրազ, Ս. Զօհրապ, Ա. Ահարոնեան, Ա. Ղազարեան, Ա. Ղանալանեան, Ա. Ղափլանեան, Ա. Ղրիմեան, Ա. Մահարի, Ա. Մելիքեան, Ա. Մուրատեան, Ա. Շահինեան, Ա. Պապեան, Ա. Սիրունի, Ա. Տէր-Ոհանեան, Ա. Ֆարմանեան, Ա. Քոչար, Ա. Քրիստափոր, Ա. Օրբելի, Ա. Օրբելեան, Ա. Օրբելեան, Ա. Օրբելեան

վեր: Բանաձեւը մխեւնոյն ատեն կ'արտօնէ որ Քորէայի մէջ գործող զինուորները կուռին Ազգաժողովի դրօշին տակ :

Բանաձեւը կ'ըսէ.— Ապահովութեան Խորհուրդը վճռած ըլլալով թէ Հիւս. Քորէայի զօրքին կողմէ Քորէայի հանրապետութեան դէմ գործուած յարձակումը խաղաղութեան խախտում կը նշանակէ. յանձնարարած ըլլալով որ Ազգաժողովին անդամները անհրաժեշտ ակնկալութիւնն ընծայեն Քորէայի հանրապետութեան, յարձակումը ետ մղելու եւ խաղաղութիւնն ու միջազգային ապահովութիւնը վերահաստատելու համար,

1) Կը վաւերացնէ այն արագ եւ կորովի ձակնկալութիւնը զոր Ազգաժողովին կառավարութիւնները եւ ժողովուրդները ընծայեցին իր Ցունիս 25ի եւ 27ի որոշումներուն .

2) Կ'արձանագրէ թէ Ազգաժողովին անդամները յանձն առած են ակնկալել Քորէայի հանրապետութեան .

3) Կը յանձնարարէ որ զինուորական ուժեր եւ ուրիշ տեսակ ակնկալութիւն ընծայող բոլոր անդամները իրենց ուժերը եւ այդ ակնկալութիւնը յանձնեն միացեալ հրամանատարութեան մը, Ազգաժողովին իշխանութեան տակ .

4) Կը խնդրէ Մ. Նահանգներէն հրամանատար մը նշանակել այդ ուժերուն .

5) Կ'արտօնէ որ հրամանատարութիւնը զոր ծածկ Ազգաժողովին դրօշը, հիւս. Քորէայի ուժերուն դէմ կատարուած գործողութեանց մէջ, ինչպէս եւ մասնակցող ազգերու դրօշները .

6) Կը խնդրէ Մ. Նահանգներէն Ապահովութեան Խորհուրդին տեղեկագիրներ՝ միացեալ հրամանատարութեան տակ կատարուած գործողութեանց մասին :

ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ ՆՈՐ ԱԶԴԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆԸ

Խ. Միութիւնը ծանուցագիր մը ուղղեց Մոսկուայի ամերիկեան դեսպանին, ի պատասխան այն զեկոյցին որ կը ծանուցանէր թէ Մ. Նահանգները պաշարում հաստատած են Քորէայի չուրջը, համաձայն Ապահովութեան Խորհուրդին որոշման :

Ծանուցագիրը այս առթիւ ալ ապօրէն համարելով Ապահովութեան Խորհուրդին որոշումը, կ'ազդարարէ թէ «Քորէայի պաշարումը նախայարձակման նոր արարք մըն է, նոյնքան հակառակ՝ Ազգաժողովին սկզբունքներուն որքան Մ. Նահանգներուն ամբողջ զինեալ միջամտութիւնը Քորէայի մէջ: Հետեւաբար, Խ. Միութիւնը Մ. Նահանգները պատասխանատու պիտի նկատէ այս արարքին բոլոր հետեւանքներուն եւ իր կրելիք վնասներուն համար »:

× Խ. Միութեան արտաքին փոխ – նախարարին եւ անգլիական դեսպանին տեսակցութեան առթիւ, Մոսկուայի գործակալութիւնը կը յայտարարէ թէ դեսպանը որեւէ առաջարկ չներկայացուց, Քորէայի հարցին լուծման համար, այլ միայն յոյս յայտնեց կարգադրութեան մը համար. հետեւաբար խորհրդային կառավարութիւնը պատասխանելիք բան մը չունի :

Իրազեկներ դիտել կուտան թէ այս յայտարարութիւնը չի համապատասխաներ իրականութեան: Լոնտոնի մէջ հաւանական կը դտնեն նոր տեսակցութիւն մը, որուն առաջարկներով: կը կարծուի թէ Մոսկուա ժամանակ չտիլ կ'ուզէ, սպասելով Քորէայի գործողութեանց ելքին :

× Նախագահ Թրումըն 260 միլիոն տոլարի վարկ մը պահանջեց խորհրդարանէն, զարկ տալու համար սովորական եւ ջրածին ռումբերու չինութեան :

× Ֆրանսայի համայնավար կուսակցութեան կեդր. կոմիտէն կոչ մը հրատարակելով, կը հրաւիրէ բոլոր Ֆրանսացիները եւ Ֆրանսուհիները գործօն համերաշխութիւն ցուցնել Քորէայի ժողովուրդին, ցոյցեր կատարել Ցունիս 14ի առթիւ, աջակցիլ Ալխատանքի Դաշնակցութեան ձեռնարկներուն, ամէն ջանք ի գործ դնել ժողովրդավար միութեան զահլիճ մը կազմելու համար եւն.: Կոչը կ'ըսէ թէ «ամերիկեան նախայարձակումը կրնար տեղի տալ վէճին ծաւալման, առանց Խ. Միութեան վճռական դիրքին եւ պաղարիւնութեան »:

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ԳԵՐՄԱՆԻՈՑ ամերիկեան մարզպանը լրագրական ասուլիսի մը առթիւ յայտարարեց թէ չի հաւատար որ «անմիջական կամ որեւէ յարձակում կատարուի Գերմանիոյ վրայ : Իմ կարծիքով, Քորէայի դէպքերը նուազ հաւանական կը դարձնեն այդպիսի յարձակում մը : Մենք եթէ տկարութիւն ցուցնենք Եւրոպայի մէջ, նախայարձակումը հաւանական կը դառնայ» :

ՀԱՍՑԷ ՄԸ ՄԻԱՑՆ
24 rue St. LAZARE
Métro N. D. de Lorette կամ Trinité
Արդէն գիտէք որ ձեր ծանօթ
ԼԻԼԱՆ Է
Ձեւարարուհիներու ընտիր եւ ամէնէն մատչելի
ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՆՈՒԱԳ Շր. կիր. եւ երկուշաբթի

ՅՈՒԼԻՍ 9ԻՆ Հ. Մ. Մ.Ի ՄԱՐԶԱՀԱՆԴԷՍԸ

Կազմակերպուած ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՑ ՄԱՐԶԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԿՈՂՄԷ, մասնակցութեամբ ՀԱՑ Ա-ՐԻՆԵՐՈՒ , ԱՐԵՆՈՒՇՆԵՐՈՒ եւ ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ Ֆ. Հ. Մ. Ը. Մ.Ի:

Այս կիրակի, ժամը 9էն մինչեւ 21, **Stade Olier**, 11, **rue d'Arcueil, Montrouge:**

Ճոխ պիւֆէ ժողովրդական գիներով: (Կրնաք ուտելիք բերել՝ բացի խմիչքէն):
Մուտք 100 ֆրանք : (Անձրեւի պարագային պատսպարուած սրահ):
Հաղորդակցութեան միջոց.— Porte d'Orléansէն հանրակառք թիւ 187 եւ 188 իջնել La Vache Noire:

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

Ցունիս 15էն վերջ թերթ պիտի չստանան այն բաժանորդները որոնք չեն վճարած 1949 Ապրիլէն 1950 Ապրիլի պարագը: Վարչութիւն

ՏԷՄԻՆԻ դպրոցին կրթական մարմինը չնորհակալութեամբ ստացած է հազար ֆրանք Ղ. Ղազարեանէ, (Լիոն) եւ 500 ֆրանք Ս. Պիւլպիւլեանէ (St. Julien, Ardèche), Պ. Ց. Ղազարեանի հարսնիքին առթիւ :

ՊԻՒՎԻԼԻ ԴՊՐՈՑԻՆ ՓԱԿՄԱՆ ՀԱՆԴԷՍԸ

Հովանաւորութեամբ Արտաւազդ արք. Սիւրմէնեանի, կիրակի 9 Ցունիս, կէսօրէ վերջ ժամը 3.30ին Le Bon Foyer թատերասրահին մէջ , 8 Ave. Simon Bolivar, մէթրօ փիրէնէ :

Մրցանակներու բաշխում, երգ, արտասանութիւն, աշակերտներու կողմէ: Ինչպէս նաեւ Ա. անդամ ըլլալով պիտի ներկայացուի Մկրտիչ Կորիւնի ԱՂԱՒՆԻՆ ԵՒ ՏՂԱՆ

Պատանեկան հէքեաթ – թատերախաղ, 5 արար: Դերակատարները պիտի ըլլան դպրոցի աշակերտները, ղեկավարութեամբ դպրոցի ուսուցիչ Տրդատ Նշանեանի: Մուտքը ազատ է

(Ծախքերու մասնակցութիւն): Կը հրաւիրենք ծնողները եւ դպրոցասէրները :

Կրթ. Մարմին Պէլվիլի դպրոցին

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐի ՏԻԿՆԱՆՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ ամավերջի մրցանակաբաշխութեան հանդէսը՝ նախապահութեամբ կաթող. Արտաւազդ արք.ի , այս կիրակի , կէսօրէ վերջ ժամը 3ին վարժարանին մէջ, 1 Bld. du Nord, Le Raincy:

Կը հրաւիրուին ծնողքներն ու համակիրները:

Հաղորդակցութիւն.— Eglise de Pantinէն առնել 146 թիւ հանրակառքը եւ իջնել կառ որ Բէնսէ – Փավիյեոն :

Տիկին Պայծառ Տէյիրմէնճեան, Այրի Տիկին Մարիամ Տէյիրմէնճեան, Տէր եւ Տիկին Կարապետ Խաչիկեան, Օր. Ցամիկ Խաչիկեան, Այրի Տիկին Փարիս Տէյիրմէնճեան եւ զաւակները (Պոլիս), Այրի Տիկին Արշալոյս Միշանճեան եւ զաւակը (Ամերիկա), Տէր եւ Տիկին Տիգրան Սէմէրճեան եւ զաւակը (Փարիզ), Տէր եւ Տիկին Ցակոբ Սէմէրճեան եւ զաւակը (Քան), Տէր եւ Տիկին Համբարձում Հոգտանեան եւ աղջիկը նաեւ Գաւվալեան ընտանիքը եւ բոլոր ազգականները խորին ցաւով կը ծանուցանեն իրենց ամուսնոյն, զաւկին, հօր, ու մեծ հօր, եղբօր, քեռայրին եւ ազգականին՝

ՑՈՎՀԱՆՆԷՍ ՏԷՅԻՐՄԷՆՃԵԱՆի

մահը որ տեղի ունեցաւ Ցունիս 6ին, 70 տարեկան հասակին մէջ:

Ցուղարկաւորութիւնը պիտի կատարուի վաղը, երկուշաբթի, 10 Ցունիս, ժամը 14.30ին, Փարիզի Հայոց եկեղեցին, 15 rue Jean Goujon :

Մասնաւոր մահագդ չստացողներէն կը խնդրուի իրր այն նկատել ներկայս :

ԱՄԱՎԵՐՋԻ ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպուած Սեվրանի Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղին կողմէ, այս կիրակի ժամը 15—24, Hôtel de Franceի սրահներուն մէջ :

Խմբերգ, արտասանութիւն, տրամախօսութիւններ դպրոցի աշակերտներուն կողմէ: Եւրոպական պար եւ ճոխ պիւֆէ:

Eglise de Pantinէն առնել 147 թիւ հանրակառքը եւ իջնել Place de la Libération:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ.— Վիէնի կապ. Խաչի վարչութիւնը չնորհակալութեամբ ստացած է, սա – նուհի Օր. Տօնիկեանի նշանախօսութեան առթիւ, հետեւեալ նուէրները.— Պ. Պ. Ցովհաննէս Դաւիթեան, իսկ. Տօնիկեան, Կ. Տօնիկեան, Տէր եւ Տիկին Կեադուբեան հազարական ֆրանք : Պ. Պ. Մ. Դաւիթեան, Ե. Ասլանեան, Կ. Տ. Մինասեան, Գ. Գզիրեան, Ս. Թէրզիեադուպեան եւ Տիկ. Մ. Դաւիթեան 500ական ֆրանք :

ՍԵՎՐի ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻՆ ՄԷՋ

Ցունիս 9ին ՊԱՐԳԵՒԱԲԱՇԽՈՒԹԻՒՆ եւ ՓԱԿՄԱՆ ՀԱՆԴԷՍ :

Նախագահութեամբ ՊԱՀԱՊԱՆԵԱՆ զերապայծառի, որուն քահանայագործման վաթսուներ-դ տարեվերջ է այս կիրակի :

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԼԻՈՆ.— Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի «Սիամանթօ» խումբի ժողովը այս երկուշաբթի երեկոյին, ժամը 9ին, ղպրոցին սրահը, 78 rue Rabelais: Կարեւոր օրակարգ :

ՄԱՐՍԷՑ»ի Հ. Մ. Ը. Մ.ի Licenceներու ստորագրութեան համար դիմել եղբայր Պօղոս Գալէնտէրեանի, 48 rue St. Basile , Մարսէյլ, ամէն օր ժամը 19էն 20:

ՓԱՐԻԶԻ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի երգչախումբի անդամները պարտաւոր են մարզադաշտ ըլլալ կիրակի առաւտ ժամը 9ին:

ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ Ա.Զ.Գ. ԴՊՐՈՑԻՆ ամավերջի հանդէսը՝ նախագահութեամբ Հ. Բ. Ը. Մխիթեան, Ցունիս 16 կիրակի կէսօրէ վերջ, ժամը 3–ին, քաղաքապետարանի սրահը՝ 22 rue Voltaire :

Բոլոր աշակերտները բեմին վրայ եւ անակնկալներ :

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻՆ.— Իզմիրցի Պալապանեան եւ Աւետիքեան (Տիարեան) զերդաստանէն վերապրող դաւակները կամ թոռները.— Աւետիս Աւետիսեանը (76 տարեկան), որ կը բնակէր 751 Wall St. Los Angelos, Calif. ինչպէս նաեւ կարապետ Աւետիքեանը, որ Սելանիկ կը բնակէր: Կը խնդրուի լուր տալ, իրենց եղբօրը եւ հօրեղբօրը (74 տարեկան) Kévork Avédikian et fils, 26 rue Docteur Mazet, Grenoble (Isère), Ֆրանս:

Envoi sur L'ARMENIE

ՄԻՆԱԿ MORY et CIE. ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆԸ ԱՐՏՕՆՈՒՄ Ի ԱՆՀԱՏԱԿԱՆ ԾՐԱՐՆԵՐ ՂՐԿԵԼ ՀԱՑԱՍՏԱՆ, ՈՒՏԵՍՏԵՂԷՆԻ, ՀԱԳՈՒՍՏԻ, ԿԵՐՊԱՍԻ ԵՒԱՅԼՆ, ԻԲՐԵՒ ՆՈՒԷՐ :

Բոլոր ծախսերը կր վճարուին ծրարները զբաղուած ատեն, ՈՉ ՄԷԿ ՁԵՒԱԿԵՐՊՈՒԹԻՒՆ, ՈՉ ՄԷԿ ԾԱՆՕԹ ՍՏԱՑՈՂՆԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ :

ԴԻՄԵԼ **MORY et CIE.** (Service VAUQUELIN)
3 rue St. Vincent de Paul, **Paris** (10)
Tél. TRU. 72–60

Գրասենեակը բաց է ամէն օր ժամը 9էն 11, եւ 14էն 16.30, բացի Շաբաթ եւ Կիրակի:

notre vin quotidien
PRIMIOR

Մեծաքանակ ապսպրանքներու համար դիմել
N. PAPAZIAN
2 rue Felix Faure, Paris (15) Tél. Vau. 26-69

ՓԱՐԻԶԻ ԿԵՆԴՐՈՆԸ
PARFUMERIE – MAROQUINERIE
Au SAC PARFUMÉ
ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ ԳԵՂԱՄ ԹՈՐՈՍԵԱՆ
Վերջին նորաձեւութեամբ ճամբորդական առարկաներ, **fantaisie** գոհարեղէններ, կիներու պայուսակներ փարիզեան ճաշակով եւ ընտիր **service**ներ այրերու համար :
ՄԵԾ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆ ԾԱՆՕԹ ՎԱՃԱՌԱՆԻՇԵՐՈՎ ԱՆՈՒՇԱՀՈՏՈՒԹԵԱՆՑ, ԱՄԷՆ ԿԱՐԳԻ
ARTICLES DE PARIS
Gare du Nord*ի մօտ* :
106 Bld. Magenta, Paris (10) **Tél.: Nord 05–78**

Imprimerie DER AGOPIAN. 17 rue Damesme - (13)
Le Gérant : A. NERCESSIAN

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925
R. C. S. 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN
17, Rue Damesme — PARIS (13)

Վեցամս· 800 փր·, Տար· 1600, արտ· 2500 փր·
Tél. GOB. 15–70 Գին 7 փր· C.C.P.Paris 1678–63

Mardi 11 JUILLET 1950 երեքշաբթի 11 ՅՈՒԼԻՍ

26րդ ՏԱՐԻ — 26e Année No.6200–Նոր շրջան թիւ 1611 Խմբագիր՝ Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԴԷՊԻ ԿԱԶՄԱԼՈՒԾՈՒՄ

Պոլսոյ վերջին թղթաբերէն կ'իմանանք թէ պատր· տեղապահը անմիջապէս կուսակալութեան հաղորդած է երկու վարդապետներու եւ քահա – նայի մը կարգալուծման հրամանը, խնդրելով արդիլել անոնց պաշտօնավարութիւնը եկեղեցի – ներու մէջ։

Միւս կողմէ, «Մարմարա» կը գրէ թէ 21 թաղերու ներկայացուցիչները Յուլիս 2ին ժողով դումարելով, որոշած են հեռագրել էջմիածին եւ խնդրել որ մանրամասն քննութիւն կատարուի Պոլ – սոյ մէջ, ամբողջ խնդիրը լուսաբանելու համար։

Այս առթիւ յիշեցնելով Ազգ· Սահմանադրու – թեան տրամադրութիւնները եւ եկեղեցական ա – ւանդութիւնները, կը խնդրեն յետաձգել որեւէ վճիռներուն գործադրութիւնը։

Առանց մանրամասնութեանց մէջ խրելու, ը – սենք անմիջապէս որ սկիզբէն ի վեր ձախաւեր դիրք մը բռնեցին երկու կաթողիկոսութիւնները, Պոլսոյ տեղապահական հարցին մէջ։

Դեռ աւելին, — Ամենայն Հայոց կաթողիկո – սին «վախճանական վճիռը», զոր հրատարակե – ցինք չաբաթ օր, քիչ մը չատ կը յիշեցնէ այն կղերապետական բարքերը, որոնց հետեւանքները անծանօթ չեն ոչ Գէորգ Զ·ի, ոչ ալ Գարեգին Ա·ի։

Անհրաժեշտ չէ սպասել կաթողիկոսական տե – ղեկագրին, այս անմիջական եզրակացութեան յանգելու համար։

Մենք երբեք տրամադրութիւն չունինք ոչ կաթողիկոսական, կրօնական իրաւասութիւննե – րով զբաղելու, ոչ ալ միջամտելու Պոլսոյ ազգա – յին գործերուն։

Զենք ալ ճանչնար պատժուած կրօնաւորները։ Մէկը, Սերովբէ քահանայ Պուրմայեան, «գեղ – ջուկ ակերտը», չատոնց մեռած է, եւ Ամենայն Հայոց կաթողիկոսը ի զուր մէկ տարի պայմա – նաժամ կը սահմանէ, զղջալու համար։

Այս բոլոր վերապահումներով հանդերձ, ստիպուած ենք յայտարարել հրապարակաւ, թէ էջմիածնի տուած վճիռը ոչ արդար է, ոչ ալ բա – րենչան։

Արդար չէ անոր համար որ, խնդիրը չի սահ – մանափակուիր կախակայուած կամ կարգալոյծ կրօնաւորներով։ Անոնց բռնած օրինաւոր կամ ա – պօրէն դիրքով։

Տագնապը չատ աւելի ծանրակչիռ հանգա – մանք ունի։ Ոչ Ամենայն Հայոց կաթողիկոսը, ոչ ալ Կիլիկիոյ հայրապետը ի վիճակի են լուսաբա – նելու, պրպտելու, թնճուկին բոլոր ծալքերը ե – րեւան հանելու։

Թող չառարկեն թէ Գարեգին կաթողիկոս լսեց երկու կողմերը, եւ թէ էջմիածնի վճիռը հիմնուած է իր տեղեկագրին վրայ։

Անթիլիասի մէջ կատարուած քննութիւնը մա – սամբ կրնայ բացած ըլլալ դոց դիրք մը։ Բուն դաշտնիքը կարելի է լմանալ Պոլսէն, իրական, իսկապէս անաչառ քննութիւն մը կատարելով Պատրիարքարանի մէջ։ Լսելով բոլոր ամբաստա – նութիւնները, դրաւոր թէ բերանացի (տպագիր վկայութիւններ ալ չեն պակսիր)։

Բոլոր երեւոյթները եւ բազմաթիւ չախչախիչ փաստեր կը հաստատեն թէ միայն հինգ եկեղե – ցականները չեն որ դատախազ կանգնած են պատր· տեղապահին դէմ, այլեւ առողջ, ստուար մեծա – մասնութիւնը։ Հոգ չէ թէ չատեր իրենց պատեա – նին մէջ քաչուած ըլլան։

Թող չափազանցութիւն չհամարուի, եթէ ը – սենք թէ էջմիածնի վճիռը կը մատնէ նաեւ նուի – րապետական, դասակարգային ձգտում։

Երկու Հայրապետները իրենց քննութեանց ա – տեն չդատ՞ն որ եւ յանգնք այն բարձրաստի – ճան եւ անոպայ իշխանաւորին վրայ որ կը կոչ – ուի Գէորգ արք· Արսլանեան։

Ամենայն Հայոց կաթողիկոսը երբ իր լախտ հարուածը կ'իջեցնէր խումբ մը ստորադաս — ըլ – լան իսկ ըմբոստ — կրօնաւորներու գլխուն, որ եւ է փաստ չդատ՞ւ պատասխանատուութեան կան – չելու նաեւ բուն պատասխանատուն այս քաոսին, — նոյն արծաթամոլ եւ կամակոր զառամեալը, որ իր ծննդեան 84րդ տարեդարձը տօներ է անց – եալ չարթու։

Երեւի չեն ըմբռներ որ դէպի կատմաւծում կ'առաջխորդեն անտէր դպրութիւն։ Շ·

Տակաւին 620 տարագիրներ

ԿԸ ՄՆԱՆ ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ԳԵՐՄԱՆԻՈՑ ՄԷՋ

ՇԹՈՒԹԿԱՐՏ, 7 Յուլիս (Յատ·)։— Շաբաթ – կարտի հանրածանօթ հայկ· դաղթակայանը՝ «Ֆունքէրքազէրնէ»ն, Յուլիս 1էն սկսեալ անցաւ դերմանական հոգատարութեան տակ։ Դաղթակա – յանը բնակավայրն է այլեւս այն միջազգային տա – րագիրներուն, որոնք, կամայ թէ ակամայ, Գեր – մանիա պիտի մնան։

Այժմու պատսպարեալներու թիւը կը հասնի 700ի, որոնց 220ը Հայեր են։ Այս վերջիններէն 60 հոգի ճամբորդ ըլլալով հանդերձ կը մնան դեռ հոս առժամաբար, որովհետեւ առաքման յատկաց – ուած կայանները բերնէ բերան լեցուած են։ Յի – սունի չափ Հայեր ալ կը գտնուին մօտակայ Պէօպ – լինկէն քաղաքի առաքման կայանը, եւ, 20ի չափ ուրիշներ ալ՝ Լուտվիկսպուրկի մէջ։ Քաղաքը գտնուղներու թիւն ալ 70 հոգի հաշուելով, Շաբաթկարտի մէջ եւ շրջակաները այժմ կը գըտ – նուին 360 հայ տարագիրներ։ Միւնխէնի տարա – գիրներուն թիւը կը հասնի 220ի, իսկ ուրիշ վայ – րերու մէջ ցիրուցան կ'ապրին 40 հոգի։ Այնպէս որ այժմ, ամբողջ Արեւմտեան Գերմանիոյ մէջ մնա – ցած են 620 հայ տարագիրներ։ Կը յուսացուի թէ ժամանակի ընթացքին, 400 հոգի պիտի կրնան դաղթել արտասահման, յատկապէս՝ Ամերիկայի Մ· Նահանգները։ Մնացած 220 հոգին կը ներկա – յացնեն խումբը, այն տարագիրներուն, որոնք, հիւանդութեան, քաղաքական նկատումներով եւ քրէական յանցագործութեան պատճառներով պի – տի չկրնան դաղթել եւ Գերմանիա մնալու պիտի դատապարտուին։

« Ֆունքէրքազէրնէ » մնացող տարագիրները վերադարձուցին իրենց Տի – Փի տոմսերը եւ ստա – ցան գերմանական անձնագիրներ (ինքնութեան թուղթ)։ Գերման խնամատարական կազմակեր – պութիւնը, Յուլիս 1ին, 24ական մարք (չուրջ 1700 ֆրանք) բաժնեց բոլոր հիւանդ, ծեր, անկար եւ անդործ տարագիրներուն, իրրեւ 15 օրուան սնունդի դրամ։ Անգործներէն՝ երիտասարդները միայն նպաստ չստացան։ Ստացան նաեւ աչխա – տող տարագիրները։ Այս վերջինները, ասկէ վերջ պիտի վճարեն իրենց բնակարաններու վարձքը, ինչպէս նաեւ գործածած էլեկտրական հոսանքի եւ կապի ծախքերը։

Դաղթակայանին տնօրէնը, այժմ, Զերխայէն դեռ նոր փախած Գերմանացի մըն է, ըստ երեւոյ – թին բարեմոյն մարդ մը։ Ընկեր Լեւոն Բէկի, ինչ – պէս նաեւ դրասենեկային աչխատաւորներու պաչտօնները վերջացան Յուլիսի 1ին։

Լեւոն Բէկ, ինչպէս նաեւ Ազգ· Կոմիտէի նա – խագահը Ս· Զալալեան, 2—3 չաբաթէն կը մեկ – նին Ամերիկա։ ԹՂԹԱԿԻՑ

Թուրքիան ալ վտանգ է

Ե· ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ Ա՛ԶՔ ՈՒՆԻ ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻ ՎՐԱՑ

Անգարայէն կը հեռագրեն փրանսական գոր – ծակալութեան, Յուլիս 9 թուականով ·—

Թուրքիոյ մայրաքաղաքին օտար, մասնաւո – րապէս ամերիկեան ըրջանակները յանկարծական մտահոգութեան մը մատնուեցան, ոչ թէ ուղղա – կի Քորէայի հարցին պատճառով, այլ աւելի չատ այն տպաւորութեամբ թէ Ծայր· Արեւելքի պա – տերազմը նախանչանն է մօտալուտ ընդհարումի մը։ Օտար դեսպանութեանց կարգ մը անդամները մինչեւ անդամ կը սկսին խօսիլ չուտափոյթ մեկ – նումի մը հաւանականութեան մասին եւ թուրք թերթ մը կը ծանուցանէ թէ Թէհրանի դիւանա – գէտներուն ընտանիքները արդէն պատրաստուած են մեկնելու։

Մնաց որ, Թուրքիոյ մէջ բոլոր ակնարկները այս պահուն ուղղուած են դէպի Պարսկաստան։ Զինուորական մասնագէտները միաձայնութեամբ կը կարծեն թէ այդ երկիրը այժմ բոլոր պայման – ները կը լրացնէ խորհրդային յարձակումի մը տե – ղի տալու համար, բայց ըլլայ այդ յարձակումը թէ դադրի։ Անոնց յայտարարութեան համաձայն, արեւմտեան ժողովրդապետութեանց գլխաւոր ճեղքը Պարսկաստան կը գտնուի, եւ դժուար կը թուի այդ ճեղքը փակել արագ եւ ազդու եղանա –

ԿՈՐԷԱՅԻ ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ

Բուն ճակատամարտը կը սկսի

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ԸՆՏԻՐ ՋՕՐԱԲԱԺԻՆ ՄԸ ԴՐՕՇԻ ՏԱԿ ՕԴՆԱԿԱՆ ՈՒԺԵՐՈՎ·— ՀԻՄՍ· ԿՈՐԷԱՅԻ – ՆԵՐԸ ԿԸ ՍՊԱՌՆԱՆ ՊԱՇԱՐԵԼ ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ԴԻՐՔԵՐԸ·— ՕԴԱՆԱՒԱԳԻՆ ՌՄԲԱԿՈՇՈՒԹԻՒՆ – ՆԵՐԸ ԿԸ ՍԱՍՏԿԱՆԱՆ·— ՆՈՐ ՀՐԱՀԱՆԳՆԵՐ ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ ԲՐԻՏԱՆԱԿԱՆ ԴԵՍՊԱՆԻՆ

Մ· Նահանգներու կառավարութիւնը հրամա – յեց Ուոշինկթընէն Քորէա փոխադրել Բ· զօրա – բաժինը, որ կը բաղկանայ առաջնակարգ զինուոր – ներէ, ինչպէս եւ ուրիշ ընտիր զօրամասեր Բ· Գ· Դ· եւ Զ· բանակներէն։ Պատերազմի ատեն ամե – րիկեան զօրաբաժին մը կը բաղկանայ 18.000 զին – ուորներէ, բայց ներկայիս զաղանի կը պահուի բուն թիւը։ Քորէայի պատերազմին պայթումէն ի վեր առաջին անգամ է որ կեդրոնի ամերիկեան բանակէն զօրամասեր կը փոխադրուին ռազմա – դաշտ։ Վերջին տեղեկութեանց համաձայն, բուն ճակատամարտը սկսած է կամ կը սկսի այսօր – վաղը, Քում գետին վրայ։ Հիւս· Քորէացիները չարունակելով իրենց յառաջխաղացութիւնը, կը փորձեն պաչարել ամերիկեան զօրամասերը, ո – րոնք Զոնան քաղաքն ալ կորսնցուցին, կատաղի ճակատամարտէ մը վերջ։ Ամերիկացի թղթակից – ներ կը [redacted]ադրեն թէ կասկածելի է որ Ամերիկա – ցիները [redacted]ենան թչնամին կեդնել Քում գետին վրայ, [redacted] օդնական ուժ չստանան։ Զոնանի ա – մերիկեան [redacted]ահակազօրքը դառնօրէն կը դանգատի որ օդնու[redacted] չստացաւ ճակատագրական պա – հուն։ «Ն· Ց· Հէրըլտ»ի թղթակիցը կ'ըսէ թէ վերջին աչխարհամարտին ատեն յաճախ պար – տութիւններ կրեցին ամերիկեան զինուորները, բայց երբեք այսքան դառնացած չէին։

Պաշտօնական դեկոյցներու համաձայն, ամե – րիկեան վիթխարի օդանաւերը գործել սկսած են արդէն, ալակերթութեամբ աւելի թեթեւ սաւառ – նակներու։ Արդէն խորտակուած են 40 թչնամի հրաձգյներ։ Ամերիկացիները այժմ կը կռուին 15 օր առաջուան սահմանագիծէն 90 մղոն դէպի հա – րաւ։ Ամերիկեան ուժերը փոքրաթիւ ըլլալով, չարք մը երկրորդական, բայց արիւնալի կռիւներ մղեցին, չպաչարուելու համար։ Պաշտօնական զե – կոյցը 249 կը հաչուէ ամերիկեան կորուստները, 192ը անհետացած։ Անգլիացիներն ալ ունեցան վեց սպանեալ եւ քանի մը վիրաւորներ, յաձա – խում մը մէջ որ ամբակոծուած էր ցամաքէն։

Զոնանի անկումէն վերջ, հիւս· Քորէայի բա – նակէն 800 զինուորներ սկսան քալել դէպի հա – րաւ, 20 — 30 հրաձգյներով։ Եթէ Քում գետին ճակատամարտը չահին, հարաւ· Քորէայի վերջին

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

կով մը, հակառակ զինուորական կառավարու – թեան մը հաստատման։ Այս պատճառով ալ, հա – ւատ կ'ընծայուի թուրք թերթերու այն տեղեկու – թեանց թէ Քորէայի խնդիրը յարուցուած է պար – զապէս այլուր դարձնելու համար Արեւմուտքի ուչադրութիւնը։

Թուրք թերթերու կարծիքով, Մոսկուայի բուն նչանակէտն է Պարսկաստանը եւ Պարսից Ծո – ցին ու Միջերկրականի միջեւ տարածուած չըր – ջանը։

Միւս կողմէ, ուչագրաւ է որ Ե· Միութեան արբանեակ [redacted]ութեանց դրեթէ բոլոր դեսպան – ները հեռ[redacted]ն Թուրքիայէն։ Անգարայի չէ – խական պ[redacted]տունը ամբողջովին թափուր է եւ դրեթէ [redacted]։ Միւսները, բացի պուլկարական դեսպան[redacted] ընդհանրապէս միայն մէկ պաշ – տօնատա[redacted]ած են։ Գալով Ե· Միութեան, դես – պան Լա[redacted]նեւ արձակուրդով մեկնած է երկու ամիսէ ի վեր, իր առաջին խորհրդականին հետ եւ կարծողներ կան թէ պիտի չվերադառնայ։

Ինչ կը վերաբերի բուն թրքական ճակատին, առ այժ[redacted] բացառիկ միջոցներ չեն նախատեսուիր, վասն զի [redacted]ր ամենէ ի վեր ընդհ· սպայակոյտը միջոցներ ձեռք առած է ի նախատեսութիւն արե – ւելեան սահմաններուն վրայ ծագելիք դէպքերու, խորհրդակցաբար ամերիկեան զինուորական պատուիրակութեան հետ։ Բայց եւ այնպէս քանի մը դեսպաններ կանչուած են հանրապետութեան նախագահին կողմէ, խորհրդակցութեան համար· մասնաւորապէս Ուոշինկթընի, Թէհրանի եւ Ա – թէնքի դեսպանները եւ Ազգ·ժողովին գլխաւոր պատուիրակը։

× Ամերիկեան տնտեսական պատուիրակու – թիւն մը հասաւ Թէհրան, հսկելու համար ամե – րիկեան օգնութեան ծրագրին գործադրութեան, նախագահութեամբ դեսպան Օ Կրեափ։

ՕՏԱՐԱԿԱՆՆԵՐՆ ալ պարտաւոր են արձա – նագրուիլ Մ· Նահանգներուն մէջ։ Անոնք որ կը մերժեն ծառայել զօրակոչի առեն, պիտի չկրնան ամերիկեան հպատակ դառնալ։ Բայց եւ այնպէս օտարականները իրաւունք ունին բատկամս դինեալ կամ քաղաքային ծառայութիւն կատարելու, երբ զօրակոչ ստանան։

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆ
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆ

1918 թ. ապրիլ 6-ին Պոլսոյ հայ մամուլը ուրախութեամբ լուր տուաւ Մուրատեան վարժարանի վերաբացման մասին, որ տեղի ունեցաւ Մեծ Տօնի առաւօտեան։ Ան յաջորդեց տարիներու մը, որ Պոլսոյ հայութեան համար եղաւ ամենէն ողբալին։ Ամբողջ ազգը, որ ամէն կողմէ ենթարկուած էր հալածանքի, ոչնչացման վտանգի մը, ամենէն ցաւագին կերպով զգացած էր իր կորուստները։ Ամէն ընտանիք սգաւոր էր։ Ամէն տուն կորուստի մը դառնութիւնը կրած էր։ Ամէն հայ սիրտ ցաւի մը ծանր բեռը կը տանէր իր մէջ։ Ամէն ոք կը զգար, որ ազգային կեանքը կանգ առած էր, որ ամէն ինչ կը սկսէր նորէն։

Ուստի Մուրատեան վարժարանի վերաբացումը ոչ միայն ուրախութեան, այլ նաեւ յոյսի եւ հաւատքի մեծ տօն մը եղաւ։ Ան կը նշանակէր, որ կեանքը կը շարունակուի, որ ազգը չի մեռած, որ ան դեռ ունի ուժ՝ վերստեղծելու իր ապագան։

Տօնական այդ օրերուն, Մուրատեան վարժարանի շրջակայքը, Թոփհանէն մինչեւ Գումգափու, ողողուած էր հանդիսաւոր բազմութեամբ մը։ Ամէն կողմէ կառքեր, ոտքով եկողներ, ուսանողներ, ուսուցիչներ, հոգեւորականներ կը հոսէին դէպի վարժարանի շէնքը։ Ամէն դէմքի վրայ կը կարդացուէր ուրախութիւն, որ խառնուած էր յուզումի արցունքներու հետ։ Շատեր կը յիշէին իրենց հին օրերը, երբ նոյն դռնէն ներս կը մտնէին մանկական ուրախութեամբ, առանց գիտնալու, որ կեանքը պիտի ստիպէ զիրենք հեռանալ հայրենի հողէն։ Ուրիշներ, որոնք վերադարձած էին աքսորէն կամ ապաստանած էին օտար երկիրներ, կը նայէին շէնքին պատերուն, կարծես կ՚ուզէին համոզուիլ, որ իրենք իսկապէս տուն վերադարձած են։

Տօնական հանդիսութեան ներկայ էին Պոլսոյ հայ հոգեւոր եւ քաղաքական բոլոր ներկայացուցիչները։ Պատրիարքական աթոռին կողմէ ներկայ էին Արտաշէս արքեպիսկոպոս Հարությունեան եւ Գերասիմոս եպիսկոպոս Դաւթեան։ Ազգային ժողովին կողմէ ներկայ էին անոր նախագահ Կարապետ Եսայեան եւ անդամներ։ Կրթական խորհուրդին կողմէ ներկայ էին անոր նախագահ Գրիգոր Զոհրապ եւ անդամներ։ Ներկայ էին նաեւ Հայ Յեղափոխական Դաշնակցութեան, Հնչակեան կուսակցութեան եւ Ռամկավար կուսակցութեան ներկայացուցիչները։ Ներկայ էին նաեւ Պոլսոյ հայ մամուլի ներկայացուցիչները։

Տօնական հանդիսութեան ընթացքին ելոյթներ ունեցան Կարապետ Եսայեան, Գրիգոր Զոհրապ, Գրիգոր Զօհրապ եւ ուրիշներ։ Անոնք իրենց խօսքերուն մէջ ընդգծեցին վարժարանի վերաբացման նշանակութիւնը։ Ան ոչ միայն նոր դպրոց մը չէր, այլ նաեւ խորհրդանիշ մը։ Ան կը խորհրդանշէր ազգին կամքը՝ չհանձնուելու, շարունակելու, նոր սերունդներ դաստիարակելու։ Ան կը խորհրդանշէր հաւատքը ապագային։

Ելոյթներէն ետք, հանդիսութեան նախագահը կարդաց հեռագրերը, որոնք ստացուած էին տարբեր կողմերէ։ Անոնց մէջ կային հեռագրեր Եգիպտոսէն, Ամերիկայէն, Եւրոպայէն, ուր ցրուած էին հայ գաղթականութեան մնացորդները։ Այդ հեռագրերը կը յայտնէին, որ ամբողջ հայութիւնը կը հետեւի Պոլսոյ մէջ կատարուող այս հանդիսութեան։ Անոնք կը խոստանային նիւթական եւ բարոյական օգնութիւն՝ վարժարանի զարգացման համար։

Ապա հանդիսութեան նախագահը կարդաց նաեւ Մուրատեան վարժարանի հիմնադրին՝ Մուրատ Ա. Պալեանի կտակը։ Ան կը պարունակէր հրահանգներ, թէ ինչպէս պէտք է կազմակերպուի վարժարանի կեանքը, ինչպիսի ոգի պէտք է տիրէ անոր մէջ, եւ ինչպիսի նպատակներ պէտք է հետապնդէ։ Կտակին մէջ կար նաեւ ֆինանսական դրոյթ մը, որ կը նշանակէր, թէ վարժարանը պէտք է ունենայ անկախ եկամուտ մը, որպէսզի կարենայ գոյատեւել նոյնիսկ դժուար ժամանակներու։

Տօնական հանդիսութեան ընթացքին ներկայ գտնուող շատեր արցունքի միջից կը խօսէին։ Ոմանք կը յիշէին իրենց ընկերները, որոնք չէին կրնար ներկայ գտնուիլ, որովհետեւ մահացած էին կամ աքսորի մէջ էին։ Ուրիշներ կը յիշէին իրենց ծնողները, որոնք կ՚ուզէին, որ իրենք ալ Մուրատեան վարժարանի աշակերտ ըլլան։ Ամէն մէկ անձ իր անձնական յիշատակներով կը կապուէր այդ հանդիսութեան։

Երեկոյեան, երբ հանդիսութիւնը աւարտեցաւ, շատեր կը մնային վարժարանի բակերուն մէջ, կը զրուցէին, կը ծանօթանային իրարու հետ։ Ուսուցիչները կը ներկայացնէին իրենց նոր աշակերտները։ Ծնողները կը հարցնէին ուսուցիչներուն իրենց զաւակներուն մասին։ Ամէն ինչ կը կատարուէր այնպիսի բնականութեամբ, կարծես վարժարանը միշտ գոյութիւն ունեցած էր։

Այդ օրը Պոլսոյ հայութիւնը կարծես վերագտած էր իր ինքնավստահութիւնը։ Ան կը զգար, որ կրնայ դիմանալ, որ կրնայ վերակառուցել, որ կրնայ շարունակել։ Մուրատեան վարժարանի վերաբացումը խորհրդանշական նշանակութիւն ունեցաւ ոչ միայն Պոլսոյ, այլ նաեւ ամբողջ հայութեան համար։ Ան եղաւ նշան, որ հայ ազգը չի մեռած, որ ան կրնայ յարութիւն առնել, եթէ ոչ անմիջապէս, գոնէ ապագային։

Այդ օրը շատեր կը կարծէին, որ դժուարութիւնները վերջացած են։ Սակայն ապագան ցոյց պիտի տար, որ նոր փորձութիւններ պիտի գային։ Բայց այդ օրը հայութիւնը ուրախ էր, յոյսով լեցուն էր, եւ կը հաւատար, որ կրնայ յաղթահարել ամէն դժուարութիւն։

Եւ իրաւունք ունէր հաւատալու։ Որովհետեւ հաւատքը եղաւ այն ուժը, որ պահեց հայ ժողովուրդը այդ տարիներուն։ Հաւատքը, որ ծնաւ Մուրատեան վարժարանի վերաբացման տօնին։

ՇԱՐՈՒՆԱԿԸ ԿԱՐԴԱՑԵՔ ՅԱՋՈՐԴ ԹԻՒՆԻ ՄԷՋ

ՄՈՐԱՅ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ ՎԵՐԱԲԱՑՈՒՄԸ

ՄԻԱՑԵՔ ՄԵՐ ՇԱՐՔԻՆ

Ամէն ինչ կը պատրաստուէր հանդիսաւոր ընդունելութեան։

ՄԻԿՉՈՆ ՎԻՒԼՈՒ

— ԴՐ. —

Իր որդեկան յարգանքը եւ շնորհակալութիւնը կը յայտնէ Ս. Ամենափրկիչ հիւանդանոցի բոլոր բժիշկներուն, որ ընծայեցին իրեն անհրաժեշտ խնամքն ու դարմանը իր հիւանդութեան ընթացքին։

Ս. Ամենափրկիչ հիւանդանոց, Ապրիլ 1943։

ՏՈՒՆԱՀԱՐՈՒԹԻՒՆ ՏԱՐՈՒՆ ՆՇԱՆԱԿԱԾ

Ս. Ամենափրկիչ հիւանդանոցի Ընդհանուր Ժողովը, որ տեղի ունեցաւ Ապրիլ 4-ին, նշանակեց հետեւեալ Տնօրէնութիւնը տարուան համար։

Նախագահ՝ Տ. Գրիգոր Արք. Գալուստեան։
Փոխ-նախագահ՝ Տ. Գրիգոր Վրդ. Ղազարեան։
Գանձապահ՝ Տ. Գրիգոր Վրդ. Ղազարեան։
Քարտուղար՝ Տ. Գրիգոր Վրդ. Ղազարեան։
Անդամներ՝ Տ. Գրիգոր Վրդ. Ղազարեան։

ՀԱՅՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ

Ստորագրեալ Տնօրէնութիւնը կը յայտնէ, որ

30 քմ. արշաւէն վերջ, ծովու մակերեսէն 2000 մեթր կը բարձրանանք », ըսեր է Նալչեան :

× Պէյրութի «Racing Clubի ֆութպոլի խումբին մէջ որ Պոլիս գացած է, կը գտնուէին երեք մարզիկները, Գէորգ Գորեան, Մանուէլ Ալթուն-եան (երկուքն ալ Հ. Մ. Ը. Մ.ական) եւ Մ.հրան Պէհլիւեան: Անոնք յայտարարած են թէ Հ. Մ. Ը. Մ. Պէյրութի ֆութպոլի ախոյեանն է ինչպէս եւ մարզական խաղերու ամէն ճիւղերուն մէջ: Ա.նկէ վերջ կուգայ Բասինկը, ամէնէն զօրաւոր խումբը :

դլխաւոր դէրքը եւ մայրաքաղաքը, Թաժոն քաղաքն ալ պիտի վտանգուի: Հեռագրի մը համաձայն, հիւս. Քորէայի յառաջապահները արդէն հասած են քաղաքէն 40 քիլոմեթր հեռու :

× Լոնտոնի թերթերը կը գրեն թէ կառավարութիւնը նոր հրահանգներ ուղղած է Մոսկուայի բրիտանական դեսպանին, ի պատասխան Պ. Կրոմիքոյի մեղադրանքներուն: Իրազեկներու կարծիքով կառավարութիւնը չուզեր քանդել բոլոր կամուրջները եւ խօսակցութիւնները պիտի չարունակուին Մոսկուայի մէջ:

Անգլիացիները մեծ խոհեմութեամբ կը չարժին, միայն բերանացի դիտողութիւններ հաղորդելով Ա. Միութեան: Վերջին անգամ, երբ անգլիական դեսպանը հարցուցած է թէ Ա. Միութիւնը պատրաստ է միջնորդելու, որպէսզի [illegible] աղօրէն կարգադրուի Քորէայի խնդիրը, [illegible] է,— «Մեծն Բրիտանիա կրնա՞յ ճշդորոշել որ միտքը »: կարծողներ կան թէ Ռուսերը կա՛մ աւելի հաչտարար կ'երեւան Անգլիացիներուն հանդէպ, զանոնք Ամերիկացիներէն բաժնելու համար, եւ կամ չեն ուզեր քանդել բոլոր կամուրջները :

ԿԱՌԱՋԱՐԿՈՒԻ ՀԻՒԼԷԱԿԱՆ ԵՒ ՄԱՆՐԷԱԿԱՆ ԶԻՆՔԵՐ ԳՈՐԾԱԾԵԼ ...

« Եւրոպական խնդիրներու ուսումնասիրութեան յանձնախումբը», որ կը բաղկանայ Ֆրանսացի եւ անգլիացի վարչապետներէ, նախարարներէ եւ դիւանագէտներէ, տեղեկագիր մը ուղղեց արեւմտեան պետութեանց, պահանջելով աղդարարել Ա. Միութեան թէ՝ հիւլէական ռմբակոծութիւնները պիտի կատարեն անմիջապէս, եթէ նախապարձակում կատարուի, ուղղակի կամ անուղղակի (արբանեակներու միջոցաւ): Յանձնախումբը ուրիշ ելք չի տեսներ, կանխելու համար նոր աշխարհամարտ մը :

Քանի մը հատուածներ՝ յանձնախումբին տեղեկագրէն .

— Նկատեցէք որ վեց տարիէն պակաս ժամանակաշրջանի մը մէջ, համապնակաւոր զանգուածին թիւը 200 միլիոնէն բարձրացաւ 800 միլիոնի, այսինքն աշխարհի բնակչութեան 1/12էն 1/3ի: Ոչ մէկը կրնայ երեւակայել թէ Ա. Միութիւնը այս նուաճումներէն, այս տեւական կրծոտումներէն եւ սողոսկումներէն վերջ, կանգ պիտի առնէ կէս ճամբան: Ան աչք տնկած է 70 միլիոն Գերմաններուն վրայ: Եօթանասուն միլիոն եւս համապնակաւար ճակատին վրայ... եւ հին Եւրոպայի մնացեալ մասը երկար պիտի չդիմանայ ամբողջական կլանումին: Ափրիկէն ալ պիտի սկսի մաղել: Գալով Ասիոյ, արդէն չարժման մէջ է Ասիան :

... Ա. Միութիւնը պէտք է [illegible] ռմբակոծէ վստահ ըլլայ որ եթէ նախապարձակում կատարէ, Մոսկուա, Լենինկրատ, Քիեւ կամ [illegible] գոյութենէ պիտի դադրին: Եթէ իշխանները այդ արկածախնդրութեան դիմեն, հարկ [illegible]8 ժամէն արմատական միջոցով մը խափանել [illegible] մը որ կրնայ տեւել չորս, հինգ կամ տասը տարի :

Յանձնախումբը, որուն մէջ կը գտնուին Փոլ Ռէյնօ, Մոռիս Շուման, Փոլ Քլոտէլ (բանաստեղծ), Անգլիացիներէն՝ Լորտ Վէնսիթարթ եւն., կ'առաջարկէ ոչ միայն հիւլէական ռումբը, այլ եւ մանրէական զէնքեր գործածել, այս աւերիչ վհատութեան կանչելով ... Փասթէօր :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՆՈՐ ՎԱՐՉԱՊԵՏԸ, Պ. Ռընէ Փլեվէն, Ապդ. ժողովին պիտի ներկայանայ այսօր, պաշտօնական վաւերացում ստանալու եւ դահլիճը կազմելու համար: Ընկերվարական կուսակցութիւնը բացառիկ ժողով մը գումարեց երէկ, երկուշաբթի, իր դիրքը ճշդելու համար : Եթէ որոշեն մասնակցիլ, մեծապէս պիտի փլուզուի նոր կառավարութեան կազմութիւնը :

ԵԳԻՊՏՈՍի նախկին վարչապետը, Սրտքի փաշա, որ կաթուածահար եղած էր անցեալ շաբթու եւ կը գարմանուէր Փարիզի ամերիկեան հիւանդանոցին մէջ, մեռաւ կիրակի օր: 82 տարեկան էր եւ վերջին անգամ վարչապետութեան կոչուած՝ 1946ին, յետքաննելու համար 1936ի անգլ-եգիպտական դաշնագիրը: Առաջին անգամ վարչապետ եղած էր 1930ին: Մարմինը զմռսուելով

ՅԱՌԱՋԻ տարածման համար

Այրի Տիկին Աղաւնի Գրիգորեանի (Lyon, Pierre Benickի մահուան առթիւ Պ. Լութֆիկ Քալէքմանեան (Clamart) հազար Ֆրանք կը նուիրէ «Յառաջ»ի տարածման Ֆոնտին :

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

Ցուլիս 15էն վերջ թերթ պիտի չտանանք այն բաժանորդները որոնք չեն վճարած 1949 Ապրիլէն 1950 Ապրիլի պարտքը: Վարչութիւն

Դասդանութիւն

Նախաձեռնութեամբ կապոյտ Խաչի, Սէն Ժէռոմի մասնաճիւղին, մասնակցութեամբ «Հայաստան» ենթակոմիտէին եւ Նոր Սերունդի «Աղբալեան» խումբին, այս կիրակի ամբողջ օրը, Bar du Chaletի օդասուն պարտէզին մէջ, 117 Ave. de Corot St. Juste :

Գեղարուեստական ճոխ բաժին: Հայկական պարեր, երգ, արտասանութիւն եւ զանազան անակնկալներ: Ժողովրդական պիւֆէ մատչելի գիներով :

ՓԱՐԻԶԻ ԿՐՕՆ. ԸՆԿ. ԸՆԴՀ. ԺՈՂՈՎԸ

Փարիզի եւ շրջակայից կրօնական ընկերակցութեան ընդհ. ժողովը տեղի պիտի ունենայ Սեպտեմբեր 24ին, կիրակի ժամը 3ին :

Օրակարգի հարցերը եւ մանրամասնութիւնները պիտի յայտարարուին յառաջիկային, մանրամասնութիւն :

ԾԱԽՕՒ Է

Հասութաբեր տուն մը (Maison de rapport), ազատ բնակութեան համար , 13 rue Nouvelle , Alfortville:

Դիմել.— Ամէն իրիկուն ժամը 7էն վերջ, Duprat, 37 rue Marcelin Berthelot, Ալֆորվիլ :

Ets. AUSSAGE

52 Ave. Edouard Vaillant
Pantin (Seine)
Tél. Combat 05-72

Համեմ, պղպեղ , թէյ , բրինձ, վանիլլ, թապիոճա , farineux

ԳՈՐԾԱՐԱՆՆԵՐ.— Մարսէյլ, Պոռտօ, Լը Հաւր եւ Փանթէն :

ՍԱԿԱՒԱԹԻ ՕՐԻՆԱԿՆԵՐ մնացած են Զի-ԹՈՒՆԻի նոր գործերէն . —

1.— **Ascension, la Fête du Sort** (Համբարձման Վիճակ) :

2.— **Epopée populaire Arménienne** : Երկուքը մէկտեղ 275 Ֆրանք :

ԲԻԻՐ ԱԿ, ՀԱԶԱՐ ԱԿԻՆ ՀԵՏ՝ 600 Ֆրանք:

ԿԱՆԽԻԿ.— D. Tchitouny, 13 rue Caumartin , Paris (9):

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 rue Damesme - (13)
Le Gérant : A. NERCESSIAN

Գահիրէ պիտի փոխադրուի օդանաւով :— Այժմու վարչապետը, Նահաս փաշա, փոխանորդ նշանակեց հանրօգուտ չինուածներու նախարարը՝ Օսման Մուհարրէմ փաշան: Փարիզ պիտի դայ, դարմանուելու համար: Լոնտոն ալ պիտի հանդիպի :

ԴՂՐԱԳԻՆ ՅՈՑՑ ՄԸ կատարուեցաւ Լէոն-փոլտ Գ.ի դէմ, կիրակի օր, Պրիւսէլի փողոցներուն մէջ, մասնակցութեամբ հարիւր հազարէ աւելի բազմութեան մը: Սուլիչները եւ թմբուկները ալ մասնաւոր դոյն մը կուտային այս ցոյցին, որուն գլուխը կը գտնուէր նախկին վարչապետը, Պ. Սփաք (ընկերվարական): Նշանաւոր խոտակներուն վրայ կ'երեւային հետեւեալ արձանագրութիւնները ,— « Հրաժարեցէ՛ք». «Անկի՛ Լէոն-փոլտ, կեցցէ՛ խնամակալը » եւն.:

ՅԱՆԿԱՐԾԱՄԱՀ ԵՂԱՒ Սէնի նահանգապետը, Պ. Ռոժէ Վերլոմ: Սրտի տկարութիւն մը զգալով դիւերանոց հիւանդանոց փոխադրուած էր, բայց անօգուտ : 59 տարեկան էր:

21 ՀՈԳԻ ՄԵՌԱՒ , ինը հոգի վիրաւորուեցան կիրակի օր, Քալապլանքայի մէջ (Մարոք): Ֆըրանսական օդանաւ մը հազիւ 150 մեթր բարձրացած էր, երբ լոյսերը մարեցան, բոցեր երեւցան եւ ահռելի պայթիւն մը լսուեցաւ: Օդանաւը երկու մասի բաժնուելով ինկաւ վրաններու վրայ ուրոնց բնակիչները կը քնանային :

ՈՒՇԱՏԵՏԵՐ

ՄԱՐՍԼԻՑ»ի Հ. Մ. Ը. Մ.ի Licenceներու ստացադրութեան համար դիմել եղբայր Պօղոս Գալէնեանի, 48 rue St. Basile , Մարսէյլ, ամէն օր ժամը 19էն 20:

ՏԻՍԻՆ.— Հ. Ց. Դ. կոմիտէն Խանասորի Արշաւանքի 52րդ տարեդարձը կը տօնէ Օգոստոս 6ին, սովորական վայրը, Jonageի երկրորդ կամուրջը, Café Margueի քով : Մանրամասնութիւնները յառաջիկային :

ՎԻԵՆ.— Հ. Ց. Դ. կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս հինգշաբթի երեկոյեան ժամը 9ին: կարեւոր օրակարգ: Ներկայանալ անդամատետրով :

ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ ԱԶԳ. ԴՊՐՈՑԻՆ ամալերջի հանդէսը՝ նախապատրաստութեամբ Հ. Բ. Ը. Միութեան, Ցուլիս 16 կիրակի կէսօրէ վերջ, ժամը 3ին, քաղաքապետարանի սրահը՝ 22 rue Voltaire :

Բոլոր աշակերտները բեմին վրայ եւ անակընկալներ :

ՄԵՐ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒՆ

Կը դրկուին հետզհետէ, **mandat chèque**ի պատրաստ քարտեր, վճարելի գումարներով :

Կը խնդրուի պատասխանել անոնց մինչեւ Ցուլիս 15, դադարումներու ատեն, թիւրիմացութիւններ չստեղծելու համար :—

ՀԱՄՑԻՒ ՓՈՓՈԽՈՒԹԵԱՆ համար կը խնդրուի դրկել 30 Ֆրանք, իսկ արձակուրդի առթիւ առժամապէս փոխուած հասցէներուն համար՝ 50 Ֆրանք : ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ՄԵՆ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ ԽԱՆԱՍՈՐԻ ՀԵՐՈՍԱՄԱՐՏԻՆ ՑԻՇԱՏԱԿԻՆ

Շաւիլի անտառին մէջ, 23 Ցուլիսին, ամբողջ օրը: Հովանաւորութեամբ Կեդր. Կոմիտէի եւ նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ.Արդութեան Հնթակոմիտէի: Կը խնդրուի Փարիզի եւ շրջաններու բոլոր կազմերէն եւ գոյր մասնաճիւղերէն նկատի ունենալ սոյն թուականը: Մանրամասնութիւնները յառաջիկային :

ՈՐԴԵԳԻՐ ԿԸ ՓՆՏՈՒԻ

Հայ բարեկեցիկ ընտանիք մը կը փափաքի որդեգրել 6—12 տարեկան մանչ մը: Կարելի է դիմել նաեւ արտասահմանէն :

Գրել Ֆր. Կապոյտ Խաչի Շրջ. Վարչութեան Տիկին Ցակոբեանի, 2 rue Condorcet Cachan (s), France :

ՓԱՐԻԶ ԱՑՑԵԼՈՂ ՀԱՑՐԵՆԱԿԻՑՆԵՐՈՒՆ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Ամառնային շրջանին փարիզ այցելող մեր հայրենակիցներուն կ'ընծայենք ԿԱՐԵՒՈՐ ԶԵՂՉԵՐ իրենց ընելիք բոլոր գնումներուն վրայ :

ՄՈՒՏՏԱԿԱՎԱՃԱՌՈՍՈՒՆ
Հ. ՊԱՑՐԱՄԵԱՆ
105 Bld. Exelmans, Paris (16) Tél. Jas. 07.33
Métro Exelmans կամ Porte d'Auteuil

100 ՖՐԱՆՔ
քիլօն ամերիկեան իւղաներկ եւ կտաւատի իւղով հարապատ ներկ PEINTURE IGNIFUGE, բոլոր գոյներով :
ԾԱԾԿՈՑՆԵՐ (BACHES) նոր եւ գործածուած ամէն մեծութեամբ: 100 ՖՐ. քառ. մեթրը:
ՎՐԱՆՆԵՐ երկուքէն քառասուն հոգիի համար ԲԱՑԱՌԻԿ ԳԻՆԵՐՈՎ
ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ՎՐԱՆՆԵՐ 2 հոգինոց 1500 Ֆր.:
ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ՆՈՐ ՎՐԱՆՆԵՐ 2 եւ 4 հոգինոց, ԿՐԿՆԱԿ ԴՈՒՌՈՎ, ՄԱԳԵԼԱՐԳԵԼՈՎ , ՎԵՐՋԻՆ ԿԱՏԱՐԵԼՈՒԹԵԱՄԲ:
ԳԻՆ՝ 3980 ՖՐԱՆՔ
ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ՃՈՒՆ ՄԹԵՐՔ ՄԸ ԲԱՆԱԿՈՒՄԻ ԵՒ ՁԱՆԱԶԱՆ ՀԱՆԴԵՐՁԵՂԷՆՆԵՐ
THOTAN ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆԸ
38 RUE DE CHALON Métro Gare de Lyon
Բաց է ամէն օր, կիրակի թէ տօնական օրեր
ՄԱՍՆԱՒՈՐ ԳԻՆԵՐ
ՄԻՈՒԹԵԱՆՑ ԵՒ ՎԱՃԱՌՈՐԴՆԵՐՈՒ

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925
R. C. S. 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN
17, Rue Damesme — PARIS (13)
Վեցամս · 800 ֆր·, Տար· 1600, արտ· 2500 ֆր·
Tél. GOB. 15–70 Գին 7 ֆր· C.C.P.Paris 1678–63
Mercrdei 12 JUILLET 1950 Չորեքշաբթի 12 ՅՈՒԼԻՍ

26րդ ՏԱՐԻ — 26e Année No. 6201–Նոր շրջան թիւ 1612

Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՎԵՐԱԳՆԱՀԱՏՈՒՄ...

Մոսկուայի կուսակցական պաշտօնաթերթը, « Փրավտա », կը չարունակէ սիւնակներ նուիրել ծանօթ ակադեմական բանավէճին,— *Մարքսականութիւն եւ լեզուագիտութիւն* :

Թէեւ առնելով Սթալինի միջամտութենէն, մասնակցողները այժմ սկսեր են վերագնահատումներ կատարել : Մինչեւ անդամ ղղում յայտնել, խոստանալով « սրբագրել իրենց սխալները» :

Ինչպէս հաղորդեր էինք արդէն, « Նիկոլա Մառ » կաճառին տնօրէնը, Իվան Մեչչանինով, հրապարակաւ յայտարարեց թէ այսուհետեւ պիտի հետեւի Առաջնորդին ցուցմունքներուն :

Ուրիշ լեզուագէտ մը, պրոֆ· Գ· Ախվլեդիանի, էջածաւալ դրութիւն մը հրատարակելով պաշտօնաթերթի Յունիս 27ի թիւին մէջ եւ բուռն յարձակում գործելով Մառի եւ անոր հետեւորդներուն վրայ, կը յայտարարէ·

— « Յաբեթաբանները, որոնք փրփրած էին մասնաւորապէս վերջին շրջանին, իրենց մեծագոռհիր կը նկատեն խորհրդային բովանդակ լեզուաբանութիւնը· («մե՛նք եմք տէրը խորհրդային բովանդակ լեզուաբանութեան»— կը յայտարարէին) :

« Անոնք կը ջանային մեկուսացումի մատնել — երբեմն ոչ առանց յաջողութեան — շարք մը անուանի լեզուաբաններ՝ Էնդգելի, Վինոգրադով, Ֆրէյման, Պետերսոն, Բուլախովսկիյ, Աճառեան եւ ուրիշներ, որոնք իրենց գիտական գործերով ճոխացուցին խորհրդային լեզուաբանութիւնը »:

Այսպէս ուրեմն կը վերահաստատուի բաղմավաստակ հայ ակադեմական վարկը, այնքան դռեհիկ պայքարէ մը վերջ որ չարունակուեցաւ մօտ մէկ տարի :

Հրաչեայ Աճառեանին հետ, նոյն դրութիւնը խուժանավարութեան ենթարկուած էին պրոֆ· Գ· Ղափանցեան եւ ուրիշներ : Իրենց դրաքննական ուժերը լարած էին երեւանի կեդր· Կոմիտէն, Գիտութեանց Ակադեմիան եւ կարգ մը նորընծայ բանասէրներ : Ոչ միայն գիտական, այլեւ քաղաքական մեղքեր կը վերագրուէին ամբաստանեալներուն :

Անկէ՞ղծ է նոր վերագնահատումը : Իրական դա՞րձ մըն է որ կը կատարուի, թէ բոլշեւիկեան ռազմախաղ մը :

Զբրքրենք այս խնդիրները, որոնք չատ հետաքրքրութիւնները պիտի տանէին :

Մեզի տրուած չէ բանալ խորհրդային «ինքնաքննադատութեան» խորհրդաւոր ծալքերը :

Ամէն պարագայի մէջ, իր անունին յիշատակութիւնն անդամ — իբրեւ անիրաւեալ — անչուշտ սփոփանք մը պիտի կազմէ ծերունի վաստակաւորին, եւ միւս հալածական դիտնական – ներուն համար :

Ի՞նչ տարակոյս որ կոպիտ հաւատաքննու – թիւնը եւ հալածանքը պիտի չարունակուէին անխնայ, եթէ պատահաբար սրբքուած չըլլար լեզուաբանական բանավէճը : Եւ մանաւանդ, եթէ Սթալին ինք միջամտած չըլլար, երեւան հանելով կարգ մը իմաստակութիւններ եւ սայթաքումներ :

Առաջնորդը ինքն էր որ կը պատմէր, իր յօդուածին մէջ·

— «Ժամանակ մը ունեցանք « մարքսական – ներ » որոնք կ'ըսէին թէ հոկտեմբերեան յեղափոխութենէն վերջ մեր երկրին մէջ մնացած երկաթուղիները «պուրժուական են», թէ մեզի, մարքսականներուս, չի վայլեր օգտագործել զանոնք, թէ անհրաժեշտ է բակել – հանել զանոնք եւ նոր գիծեր շինել, «պրոլետարական» գիծեր :

Աչխարհէն կտրուած մարդոց, կապիկներու կամ սոփեստներու այս բաղմութեանց աւերէն ո՞ր ճակատը ազատ, անվթար մնաց : Մանաւանդ փոքր երկիրներու, ծայրագաւառներու մէջ, ուր երբ «քաղէ» հրամանը լսեն, կը սկսին վազել չընչասպառ : Առանց աչ – ճախ նայելու : Ստորագրել ծառայողի, ստրուկի մոլեռանդութեամբ :

Կենդանի վրայ՝ մեր մինուճար հայրենիքը, ուր իրական արժէքներ, վաւերական հեղինակութիւններ հալածուեցան, փոչիացան երեսուն տարի անընդհատ, առանց սերունդի եւ տարիքի խտրութեան :

Միայն անուանացանկ մը հազար վկայութիւն կ'արժէ :

Կապկութեան, իմաստակութեան պերճախօս ապացոյց մը եւս :

Շ·

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՊԱՏԵՐԱԶՄ ԵՒ ԽԱՂԱՂՈՒԹԻՒՆ

Սկսանք արդէն կարդալ « պատերազմական » զեկոյցները, ինչպէս 1939 — 1940ին :

Քորէացի ըլլայ թէ Եւրոպացի, Չին կամ Հնդիկ, արդիւնքը նոյնն է : Հարիւր հազարաւորներ – լու անխնայ ջարդ, յանուն ազատութեան կամ խաղաղութեան ...:

Սկեպտիկներ պիտի ըսեն·— Ցանուն անանուն աչխարհակալութեանց, տնտեսական մրցակցութեան կամ ազդեցութեան պայքարի :

Բոլոր ճառերէն, հաւաքուած սուորապրու – թիւններէն, «խաղաղութիւն կ'ուզենք»ի նչանա – խօսքերէն վեր կայ օրուան «աստուած»ներուն կամքը, որ անհաչիւ կը տնօրինէ, ժողովուրդներու դլխուն վերեւ :

Ինչ ալ ըլլայ իրենց հրամայող մեծերուն ընկերային վարդապետութիւնը, համաչխարհային կամ համայնակուլ, ժողովուրդի զաւակները պիտի երթան մեռնիլ կամ սպանուիլ իրենց նմանները :

Ո՞ր դարուն իրագործելի խաղաղութեան մասին են այս բոլորը : Ապահովաբար ոչ իսկ մեր թոռներուն համար, եթէ հրաչքով արեւաչող օր մը հնչէ «Չիք պատերազմ» օրհնեալ աւետիսը :

Մինչ այդ, հարիւր հազարաւոր մարդկային գանգուածներ մատաղ պիտի ըլլան արիւնուչտ պատերազմներու, հրասայլերու, օդանաւերու, հիւլէական եւ մանրէական զէնքերու, V1 կամ V2ի, փնտռելով..., Նափոլէոններն ու կեսարները, Մեծն Ալեքսանդրերը...

ՍՕՍԻ

Կիլիկիոյ կաթողիկոսը Մարսէյլի մէջ

Երէկուան թերթը տպուած էր արդէն, երբ իմացանք Կիլիկիոյ կաթողիկոսին Մարսէյլ ժամանումը, ընկերակցութեամբ Դերճնիկ եպիսկ·ի : (Երկուշաբթի) :

Ginesta et Cie. չոգենաւային գործակալութիւնը եւս փութացած էր Յառաջի խմբագրութեան հաղորդել այս լուրը, աւելցնելով թէ մասնաւոր պատուիրակութիւն մը, նախագահութեամբ Ար – տաւազդ արք·ի եւ վեց քահանաներու, ինչպէս եւ խումբ մը աչխարհականներու Pace չոգենաւը մըտան, ողջունելու եւ մեծարելու համար Ն· Ս· Օծութիւնը : Նամակը կ'ըսէր նաեւ թէ կաթողիկոսը ճամբորդած է չատ հանդիստ, վայելելով ամէն հոգածութիւն :

× Ինչպէս կը յիչուի, Գարեգին կաթողիկոս օդանաւով Անթիլիասէն Դահիրէ հասած առեն, հիւանդացած ըլլալով, դարմանատուն մը փոխադրուած էր, ուր մնաց աւելի քան տասը օր : Առեն մը եւս հանդստանալէ վերջ, այս անդամ ճամբորդութիւնը կատարած է չոգենաւով :

Կաթողիկոսը Մարսէյլ պիտի մնայ 8 — 10 օր : Անչուչտ չատ աւելի երկար՝ Փարիզի մէջ : Պիտի այցելէ նաեւ Լոնտոն :

× Փրատոյի մայր եկեղեցւոյ կրօն· ընկերակցութիւնը կը ծանուցանէ թէ այս կիրակի, Վարդավառի տօնին առթիւ հանդիսաւոր պատարագ պիտի մատուցանէ Արտաւազդ արք· Սիւրմէեան, մասնակցութեամբ Դերճնիկ եպիսկ·ի : Արարողութեանց պիտի նախագահէ եւ քարոզէ Տանն Կիլիկիոյ կաթողիկոսը :

× Փրատոյի մայր եկեղեցւոյ աւագերէցը, Գալուստ քահանայ Մովսէսեան յանկարծամահ եղած է չաբաթ օր : Ցուղարկաւորութիւնը կատարուած է երկուչաբթի :

ՖՐ· ԿՍՊ· ԽՍՀՄի օդափոխութեան առաջին խումբը վերնէ հասած է երկուչաբթի օր, ողջ առողջ :

ԱԼՊԱՆԻՈՑ դիկտատորը, էնվէր Հոճա, յայտարարութիւն մը ուղղելով բանակին, հրամայեց «կատարելագործուիլ համաճայն Սթալինեան գիտնարուեստին»: Այս առթիւ չեչտեց թէ Ալպանիոյ անկախութիւնը երաչխաւորուած է «խորհրդային փառապանծ բանակին բարեկամութեամբ »:

ՔՈՐԷԱՑԻ ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ

Կռիւները կը սաստկանան

« ՔԻՉ ՄԸՆ ԱԼ ՀԱՄԲԵՐԵՑԷՔ» , Կ'ԸՍԵՆ ԱՄԵՐԻԿԱՑԻՆԵՐԸ.— ՔՍԱՆ ՀԱՆԶԱՐ ԶԻՆՈՒՈՐՆԵՐ ԶԷՆՔԻ ՏԱԿ.— ՅԱՄԱՌԱՑԻՆ ԵՒ ՕԴԱՆԱՒԱՑԻՆ ՍՊԱՐԱՊԵՏՆԵՐԸ ԹՈՒԻՕ Կ'ԵՐԹԱՆ.— ՀՐԱՍԱՑԼԵՐ ԿԸ ՋԱՆԱՆ ԿԱՍԵՑՆԵԼ ՀԻՒՍ· ՔՈՐԷԱՑԻ – ՆԵՐՈՒ ՑԱՌԱՋԱՂԱՑՈՒԹԻՒՆԸ

Վերջին լուրերու համաձայն, Հիւս· Քորէայի զօրամասերը հազիւ տասը քիլոմեթր հեռու են Թաժոնէն, ուր կը գտնուի հարաւցիներու մայրաքաղաքը, Սէուլի անկումէն ի վեր : Ամերիկացի – ները թուցիկները ցրուելով, կը յայտարարեն ,— « Համբերեցէք, մօտ է փրկութեան ժամը» : Այս առթիւ կը խոստովանին թէ անդամ մը եւս յանկարծակիի եկան, եւ թէ Ռուսերը հանդարտեցնելու համար աճապարեր էին իրենց զինուորները քաչել Քորէայէն :

Հանրապետականները կը ծաղրեն այս յայտարարութիւնները, խոստովին դատապարտելով արտաքին նախարարութեան սխալները : « Նիւ Եորք Թայմզ»ի զինուորական քննադատը «սխալներու ողբերգութիւն մը» կը կոչէ Քորէայի ընդհարումը :

Մինչ այս մինչ այն, պատրաստութիւնները յառաջ կը տարուին չոգեպինդ, զօրացնելու համար Քորէայի ամերիկեան ուժերը : Երկկ օդանաւով Թոքիօ մեկնեցան Մ· Նահանգներուն ցամաքային եւ օդանաւային բանակներու սպարապետները, խորհրդակցելու համար զօր· Մէք Արթըրի հետ, որ ընդհ· հրամանատար նչանակուած է յանուն Ազգաժողովի : Միեւնոյն օրը ազդ· պաչտպանութեան նախարարը յայտարարեց թէ քսան հազար զինուորներ զէնքի տակ պիտի առնուին, զոհացնելու համար անմիջական պէտքերը : Պիտի զօրացնեն նաեւ Խաղաղականի նաւաբաժինը : Ճամբայ հանուած են երեք օդանաւակիրներ, իւրաքանչիւրը 27 հազար թոն տարողութեամբ : Շարժման մէջ դրուած են նաեւ յածանաւեր եւ թորփիլանաւեր : Քանատան ալ երեք թորփիլա – հալածներ զրկած է ամերիկեան նաւակայանը, Փըրլ Հարպըր :

Ամերիկեան վերջին զեկոյցը կ'ըսէ թէ հիւս· Քորէայի զրահապատ ուժերը Բչ· օրն ալ չարունակեցին յառաջ խաղալ, հակառակ օդանաւերու եւ թնդանօթներու կրակին : Ամերիկացիները կը յուսան կասեցնել յառաջխաղացութիւնը, մինչեւ որ օդնական ուժեր հասնին, ուժգին հակայարձակումի մը ձեռնարկելու համար :

Պատերազմէն ի վեր առաջին անդամ ըլլալով ամերիկեան հրասայլերը յարձակում գործեցին աջակցութեամբ օդանաւերու, Քում գետի ճակատին վրայ, կասեցնելով Թչնամին : Ամերիկեան աղբիւրներու համաձայն, քանդուած կամ վնասուած են 36 Թչնամի հրասայլեր, 135 վակոններ եւ երկու չոգեչարժ մեքենաներ : Վտանգուած կը համարուի այն երկաթուղին որ պարէն կը փոխադրէ ամերիկեան ուժերուն :

× *Կարգ մը թերթեր կը գրեն թէ Ամերիկացիները Թչնամի բանակին հրասայլերը կը ռմբակոծեն «սառած հրանիւթով» որ կը կոչուի «նափալմ»: Օդանաւերը այս նոր զէնքին չնորհիւ կը պայթեցնեն հրասայլերուն «էանես»ը, անչարժութեան դատապարտելով զանոնք :*

× *Զօր· Մէք Արթըրի վերջին տեղեկագիրը կ'ըսէ թէ Թչնամի զօրամասերուն յառաջխաղացութիւնը թուլցած է, բայց եւ այնպէս Թչնամին մեծ գործունէութիւն կը ցուցնէ հետաղօտիչ խումբերով եւ կը թուի թէ նոր յարձակողական մը կը պատրաստէ : Նոյն աղբիւրին համաձայն, ա – մերիկեան վաշտ մը, որ պաչարուած էր, յաղթած է պրծիլ եւ իր դունդին միանալ : Ամերիկեան օդանաւերը անխնայ կը ռմբակոծեն հիւս· Քորէացիներուն դիրքերը : Զօր· Մէք Արթըր հրամայած է ռմբակոծութիւնները չարունակել անընդհատ, ինչ որ ալ ըլլան մթնոլորտային պայմանները, կազմալուծելու համար Թչնամի բանակին հաղորդակցութեան միջոցները եւ պարենաւորումը : Այս հրամանին համաձայն, ամերիկեան օդանաւերը դիչեր ցերեկ կը ռմբակոծեն զինուորական դիրքերը :*

× *Ամերիկեան աղբիւրէ կը հաղորդեն թէ եօթը ամերիկեան դերիներու դիակները գտնուած են ճամբու մը վրայ, ձեռքերըետին կապուած : Եօթը ն ալ գնդակահարուած էին դէմքէն : Ուրիշ հեռագրի մը համաձայն, Հարաւ· Քորէացիները կը ջարդեն իրենց հակառակորդները :*

× *Բացարձակապէս գաղտնի կը պահուին Լոնտոնի եւ Մոսկուայի միջեւ կատարուած խոսակցութիւնները : Անգլիոյ երեսփ· ժողովին Բչ· օրուան նիստին մէջ, արտաքին նախարարութեան ներկայացուցիչը յայտարարեց թէ հրահանգած են Մոսկուայի դեսպանին՝ Ֆ· Միւթեան աջակցութիւնը խնդրել, լուր առնելու համար Սէուլի բրիտանական դեսպանին եւ Քորէայի եպիսկոպոսի*

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· Էջ)

ԱԶԳԱՍՊԱՆՈՒԹԵԱՆ ՈՃԻՐԸ ԵՒ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՁԱՐԴԵՐԸ

Այս օրերուս Մերակոյտի Արտաքին Ցարաբերութեանց Ցանձնախումբի սեղանին վրայ կը դնուի ազգասպանութեան ոճիրի (ճէնոսայտ, génocide) համաձայնագիրը: Եթէ չուտով Ցանձնախումբը ընդունի այդ համաձայնագիրը, վաւերացման համար պիտի ներկայացուի Մ. Նահանգներու Մերակոյտին: Որպէսզի Արտաքին Ցարաբերութեանց Ցանձնախումբը առանց դժուարութեան եւ ժամանակ կորսնցնելու ընդունի Համամաձայնագիրը, անհրաժեշտ է որ, ամէն Հայ, որ ապրած է Թրքական դժոխքին մէջ, տեսած է ջարդեր, տուած է զոհեր, իրրեւ ականատես վկայ մը կրկ Արտաքին Ցարաբերութեանց Ցանձնախումբի անդամներէն ուէշ մէկուն, նախընտրաբար իր նահանգի Մերակուտականին, խնդրելով որ յանձնախումբը վաւերացնէ Ազգասպանութեան ոճիրի համաձայնագիրը:

Սփիւռքի բովանդակ հայութիւնը զոհն է այն ահաւոր կոտորածներուն, զորս թուրք կառավարութիւնը դարերու ընթացքին պարբերաբար կազմակերպած է: Բոլոր ազգերուն մէջ ամէնէն աւելի Թուրքիան է, որ զարգացուցած է կոտորածի ճարտարարուեստը: Հին Օսմ. կայսրութեան բաղկացուցիչ ժողովուրդներուն մէջ՝ քրիստոնեայ թէ մահմետական, չկայ մէկ հատ ժողովուրդ, որ մէկէ աւելի անդամներ եղբարկուած չըլլայ հաւաքական կոտորածներու: Կոտորուած են մահմետական Արաբները, Քիւրտերը, Ալպանացիները, Չէրքէզները: Կոտորուած են քրիստոնեայ Յոյները, Գուլկարները, Սերպերը, Ռումանացիները ու մանաւանդ Հայերը:

Համարձակ կարելի է ըսել, որ ազգերու պատմութեան մէջ հայկական կոտորածները իրենց նմանը չունին: Նոյնիսկ հրէական կոտորածները՝ Ռուսաստանի մէջ եւ այլուր, կ'անչքանան հայկական կոտորածներուն առջեւ: Այն օրերուն երբ մեր մէջ յեղափոխական կազմակերպութիւնները չկային եւ Հայը լուռ ու մունջ կը ծառայէր Թուրք կառավարութեան, Հայը կոտորուած է ամենայն անդրդուելութեամբ: Առանց հեռուները երթալու, յիշենք մէյ մը կոտորածի քանի մը դէպքեր 19րդ դարու ընթացքին:

1828 — 29ի ռուս Թրքական պատերազմի օրերուն, 40.000 Հայեր, կարապետ եպիսկ.ի առաջնորդութեամբ, ձգեցին Էրզրումը եւ անցան Անդր – Կովկաս՝ միմիայն Թուրքերու կողմէ այդ չըլլանին մէջ սարքուած պարբերական կոտորած – ներէն ազատելու համար:

1830ին Թուրքերը ռուսական բանակներէն լրբենց կրած պարտութեանց վրէժը լուծելու համար բռնի մահմետականացուցին 200.000 Հայեր Համշէնի, Քէսքիմի, Նարիմանի, Թօրթումի եւ այլ չրջաններու մէջ:

1846ին Թուրք կառավարութեան հալածանք – ներն ու ջարդերը նորէն սաստկացան, որոնք տեւեցին մինչեւ Ղրիմի պատերազմը: Այդ օրերուն նորէն կոտորուեցան հազարաւոր Հայեր մասնաւորաբար Բասէնի եւ Ալաշկերտի չրջանին մէջ:

1850ին երբ Պէյէրխանները կոտորեցին 50000 Նեստորականներ, անոնց հետ հոսեցաւ նաեւ հայկական արիւնը: Ինչ ահաւոր սարսափներու են թարկուեցաւ հայ ժողովուրդը նաեւ Շէյխ Ջալալէտտինի, Շէյխ Իպաուլլահի եւ ուրիշներու օրով:

Մինչեւ 1914 ամէն 10 կամ 15 տարին անդամ մը Թուրքերը կոտորած են հայ ժողովուրդը:

1895 — 96ին Թուրքերը Հայաստանի մէջ կոտորեցին 300 հազար Հայեր: Այդ օրերուն էր որ Անգլիոյ մեծ դաւակը՝ Կլատստոն, «Թափակիր Մարդասպանը» տիտղոսին արժանացուց Սուլթան Համիտը:

1908ին եկաւ չարաբաստիկ Օսմ. Սահմանադրութիւնը եւ ատկէ մէկ տարի ետք՝ 1909ին Կիլիկիոյ մէջ կոտորուեցան 30.000 Հայեր:

Բայց Սահմանադրական Թուրքիան իր պատմութեան ամենամեծ ոճիրը գործեց 1915ին, երբ ամէնէն անգութ եւ անմարդկային մեթոտներով քանջնջեց բովանդակ Թրքահայ հատուածը՝ աւելի քան մէկ եւ կէս միլիոն հայութիւն: Նախորդ պատերազմի օրերուն ցնցուեցաւ քաղաքակիրթ մարդկութեան խիղճը՝ երբ ականատես վկաներու միջոցաւ ծանօթացաւ հայկական ողբերգութեան ահաւոր մանրամասնութիւններուն: Այդ օրերուն դաշնակից պետութիւնները՝ Անգլիա, Ֆրանսա եւ Ռուսաստան, պաշտօնապէս ազդարարեցին եւ սպառնացին Թուրքիոյ թէ՝ անձնական պատասխանատուութեան պիտի ենթարկեն հայկական կոտորածներու կազմակերպիչները եւ պիտի պատժեն զանոնք ամենայն խստութեամբ:

Բայց ի՞նչ եղաւ արդիւնքը: 1919 թուին մաս մը Թուրք ոճրագործներ ձերբակալուելով Մալթա կղզին աքսորուեցան: Անոնք սակայն չուտով փախուստ տուին այնտեղէն՝ դաշնակից ներկայացուցիչներու իսկ դիտութեամբ, հաւանաբար անոնց աջակցութեամբ(*): Եթէ Դաշնակիցները իր ժամանակին պատժած ըլլային հայկական կոտորածներու հեղինակները, ինչպէս անոնք վերջին պատերազմէն ետք պատժեցին նացի ոճրագործները, ապահովաբար պիտի չզործուէին Հիթլէրի կարզադրութեամբ այն բոլոր նախճիրները, որոնց զոհ դացին միլիոնաւոր Հրեաներ եւ Ռուսներ, ինչպէս այսօր զոհ կ'երթան Պալթեան երկիրներու ժողովուրդները՝ Քրեմլինի կարգադրութեամբ:

Ամէն կերպ պէտք է աշխատիլ որ Մերակոյտի Արտաքին Ցար. Ցանձնախումբը վաւերացնէ ազգասպանութեան ոճիրի համաձայնագիրը եւ զայն ներկայացնէ Մերակոյտին: Եթէ դէթ երեք տասնեակ ազգեր ընդունին այդ համաձայնագիրը, կրնայ ըլլալ որ վերջապէս Միացեալ Ազգերու միջոցաւ պիտի բարձրացուի զօրաւոր թուքը մը չարդարարներու առջեւ:

Կը կրկնենք մեր խնդրանքը:— Թող ամէն Հայ, իրրեւ զոհը հայկական կոտորածներու, դիմէ Արտաքին Ցարաբերութեանց Ցանձնախումբի Մերակուտականներէն մէկուն, նախընտրաբար իր նահանգի Մերակուտականին, խնդրելով որ վաւերացուի Ազգասպանութեան ոճիրի համաձայնագիրը: Այս կերպով մենք պիտի ծառայենք ոչ միայն մեր ժողովուրդին, այլեւ ամբողջ մարդկութեան — արդիլելու համար ապագայ ազգասպանական ոճիրներ:

Ցապաղիլը յանցանք է: Պէտք է գործել թրքական կոտորածներուն զոհ դարձած ամէն Հայ:

(Խմբագրական «ՀԱՅՐԵՆԻՔ»ի)

(*) ԾԱՌԱՋ.— Այս ջարդարարները, 70 – 80 հոգի, փոխանակուեցան 11 անգլիացի գերիներու հետ ...

Ժողովրդական Առողջապահութիւնը

ՄՄԲ.— Ամփոփուած Սովետական Հայաստան» ամսագրի 1950 Ապրիլի թիւէն.—

Նախկին Կովկասի քաղաքային վարչութեան բժշկական բաժնի տարեկան տեղեկագրին համաձայն, 1910ին Երեւանի նահանգի 808.171 հոգիէ բաղկացած բնակչութեան 308.847ը հիւանդ է եղած, այսինքն 37.2 առ հարիւրը: Երեւան գաւառին մէջ ընդամէնը եղած են երկու բժիշկ: Բժիշկներու անբաւականութեան հետեւանքով զործու նէութեան դաշտը ճգուած է «հէքիմ»ներուն, «դարմանողներուն», տատմէրներուն:

Սովետական Միութիւնը ելմտացոյցին 14 առ հարիւրը կը յատկացնէ ժողովրդական առողջապահութեան:

Սովետական առողջապահութիւնը ժողովրդական է, հանրամատչելի: Համաձայն Սթալինեան սահմանադրութեան բուժումն ու բուժօգնութիւնը Ս. Միութեան մէջ անվճար են: Առողջապահութիւնը խարսխուած է գիտական հիմերու վրայ:

Մեծ չափով աճած է հանրապետութեան բժշկա – նախազգուշական հիմնարկներու ցանցը:

Բաղդատմամբ 1913ին ներկայիս հիւանդա – նոցներուն մէջ կան 35 անդամ աւելի չատ մահ – ճակալներ: Հիւանդանոցներ եւ ծննդատներ, մանկամսուրներ երեւան եկած են այնպիսի վայրերու մէջ, ուր նախապէս բնակչութիւնը գաղափար չունէր: Ամէն գիւղական չրջան եւ մեծ գիւղերէն չատեր ունին չրջանային հիւանդանոց, բուժբանոցներով, մօր եւ մանկան բժշկական խորհրդակցութեան եւ քանի մը գիւղական բժշկական տեղամասեր եւ բուժակային եւ մանկաբարձական կայաններ, չրջանային դեղատուն եւ առողջապահական կայան:

Հետզհետէ աւելի պակաս զգալի կ'ըլլայ քաղաքի եւ գիւղի հիւանդանոցի տարբերութիւնը: Մահճակալներու կէսը մասնագիտացուած է: Կոլխոզային գիւղը ունի վիրաբոյժ, մանկաբոյժ, մանկաբարձ – մանկաբոյժ, ակնաբոյժ:

Կեանքի նոր պայմանները աչխատանքի նոր ձեւեր ու մեթոտներ յառաջ բերին: Որակեալ բոլոր բժիշկները՝ Երեւանի բժշկական կաճառէ դասախօսները սկսան այցելել գիւղական բժշկական հիմնարկները:

Մօր եւ մանկան պահպանութեան հիմնարկներու ցանցը զգալի տեղ կը գրաւէ իր զարգացման թափով եւ նոր բովանդակութեամբ: Երախաներուն սպասարկելու, խնամելու դրութիւնը, կաթնախոհանոցները, մօր եւ մանկան տուները Հայաստանի գիւղական բնակչութեան կ'ընձեռնեն լաւագոյն պայմանները՝ երիտասարդ սերունդի աճման եւ դաստիարակման համար:

Կոլխոզային զանգուածները լայնօրէն կ'օժանդակեն կոլխոզային ծննդատներու կազմակերպման:

1913ին ամբողջ Ռուսաստանի մէջ ծննդատուներու եւ հիւանդանոցներու համապատասխան բաժանմունքներուն մէջ կար 6842 մահճակալ, իսկ ներկայիս 130 հազար: Ուրեմն 1913ի 12 մահճակալի դէմ, ներկայիս կայ աւելի քան հազար մահճակալ:

Ս. Միութեան մէջ 150.040 հիւանդանոցէն 1691ը ծննդատներ են, առանց հաչուելու հիւանդանոցներու ծննդաբաժինները եւ կոլխոզային ծննդատները:

Ներկայիս մչտական մանկամսուրներուն մէջ կայ աւելի քան 880 հազար տեղ, ամբողջ Ս. Միութեան մէջ: Հայկական հանրապետութեան մէջ 5000 տեղ մչտական եւ 25 հազար տեղ կոլխոզային եղանակային մանկամսուրներուն մէջ:

Մօր եւ մանկան պահպանութեան առողջապահութեան մարմիններու փորձը կ'ապահովէ որ մանուկներու հիւանդութեան եւ մահացութեան թիւը պակսի:

1913ին ամբողջ հայկական հողամասին վրայ կային քանի մը տասնեակ բժիշկ որոնց կէսը մի – այն պետական ծառայութեան մէջ կը գտնուէր իբրեւ քաղաքային, գաւառական եւ գիւղական տեղամասային բժիշկներ:

Ներկայիս Հայաստանի մէջ պետական ծառայութեան մէջ կը գտնուին աւելի քան 2200 բժիշկներ որոնց մէջ առնուազն 300 բժիշկ ունին բժշկական գիտութիւններու դոկտորի կամ թեկնածուի գիտական աստիճան եւ բուժարանային տեսական ամպիոններու եւ այլ գիտահետազօտական կաճառներու փրոֆէսէօռներու կամ օդնականներու կոչում:

Հայաստանի բժիշկներուն մէջ կան՝ բժշկական գիտութիւններու համամիութենական ակադեմիայի իսկական անդամ Պրոֆ. Ա. Ա. Ցովհաննիսեան, նոյն ակադեմիայի անդամ – թեկնածուներ ՍՍՌՄ. Գերագոյն Սորտուրդի պատուիրակ Պրոֆ. Ռ. Հ. Ցոլեան եւ Պրոֆ. Ա. Բ. Ալիքսանեան: Հայկական ՍՍՌ Գիտութիւններու ակադեմիայի անդամներ Պրոֆ. Հ. Ս. Բունիաթեան եւ Պրոֆ. Լ. Բ. Ցովհաննիսեան: Նոյն Ակադեմիայի թղթակից անդամ յայտնի ռէնտգենոլոգ Պրոֆ. Վ. Ա. Ֆանարջեան:

Երեւանի բժշկական Ակադեմիայի բեմերը եւ գիտահետազօտական հիմնարկները կը գլխաւորեն հայկ. ՍՍՌ գիտութեան վաստակաւոր գործիչներ կնախաձրայժ – պրոֆէսէօր Ռ. Ց. Արեշեան, Պրոֆ. Ռ. Ն. Գէանջունց, Ղազային հիւանդութեանց Պրոֆ. Ա. Ս. Յակոբեան, առողջապահական Պրոֆ. Ն. Բ. Ցակոբեան, մանրէակենսաբան Պրոֆ. Ա. Ի. Խաչակեան, առողջապահական Պրոֆ. Ա. Ի. Մխրզաբէկեան եւ ուրիշներ:

ԴՈՑԻՆՏ Գ. Հ. ՂԵՒՈՆԴԵԱՆ

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

ՄԻՒՆԻՒ.— Երկու չաբաթ առաջ, Յունիս 15–ին Թէնիսի ախոյեանը, Մաքս Պարոնեան վերադարձաւ Տանըմարքայէն նոր դափնեպսակով մը: Քոփէնհակէի երկու լաւագոյն թենիսի ախոյեաններուն դէմ մրցելով, չաբաչաբ պարտութեան մատնեց երկուքն ալ, իր խումբը 5—1 յաղթական ելաւ ընդհ. մրցումներէն եւ Միւնիխ հասնելով խնջոյք մը սարքեց ի պատիւ Պարոնեանի:

Մէկ չաբաթ առաջ, տեղի ունեցան Միւնիխի Սփորթ Ակադեմիին՝ Բ. եւ վերջին քննութիւնները: Մասնակցող 52 մարզիկներէն 3ը (մէկն ըլլալով մեր հայրենակիցը) բոլոր ճիւղերու մէջ առաջնութիւնը խլեցին եւ արժանացան համալսարանի արծաթեայ չքանչաններուն՝ իրրեւ Գեր – մանիոյ առաջնակարգ մարզիկներ եւ մարզանքի առաջնորդներ:

Թենիսի, Ֆութպոլի, լողալու, կռփամարտի, սկաւառակ նետելու, վազքի, բարձրութիւն եւ ձողով ցատկելու մէջ, Մաքսը Ա.նիչերով դուրս եկաւ, ծանրութիւն վերցնելու մէջ թէեւ ձախողեցաւ, սակայն ձողով ցատկելու մէջ մրցանակ կոտրած ըլլալով՝ քննիչ յանձնախումբին կողմէ, յայտարարուեցաւ բոլոր ճիւղերուն մէջ անխտիր առաջնակարգ եւ ստացաւ համապատասխան վկայական: Ձողով ցատկելու մէջ համալսարանը 3.60 մեթր որոշած էր առաւելագոյն, իսկ Մաքսը՝ մինակը ըլլալով 52 մարզիկներու մէջ, 3.75ի հասած էր::

Համալսարանի տնօրէնը, Տոքթ. Ֆօք իր ճառին մէջ չնորհաւորեց Մաքսը ըսելով թէ փոքրիկ եւ տանջուած հայ ժողովուրդը՝ չատ յաճախ ապացուցած է քաղաքակիրթ ազգերու չարքին մէջ մտնելու իր արժանիքը:

Եթէ Իրայի վարչութիւնը արտօնէ, Պարոնեան վերջին անդամ պիտի մասնակցի մեծ Թուռնէի մը, Իտալիա, Ցունաստան եւ Թուրքիա:

Թղթակից

Dr. E. J. DILLON

Տարէցներ, «Դրօշակ»ի եւ ուրիշ Դաշնակցական հրատարակութեանց հետեւողները պիտի յիշեն ականաւոր Իրլանտացին, հայ ժողովուրդի ճշմարիտ բարեկամ մը, որ ականատես եղած է 1894 – 95ի ջարդերուն :

Անցեալ օր իր բարեկամներէն մէկը խմբագրատուն հանդիպելով, ուրախութեամբ յայտնեց թէ Տիկին Տիլլըն Տըպլինի թանգարանին յանձնած է այն ոսկեփեսուր դրիչը, զոր Կարսի Հայերը նուիրած էին աշխարհահռչակ Թղթակցին, 1895ին : Այս առթիւ ցոյց տալով Տօքթ. Տիլլընի մէկ թանկագին լուսանկարը՝ ծպտեալ, խնդրեց «Յառաջ»ի մէջ հրատարակել հետեւեալ տեղեկութիւնները.—

Տիկին Տիլլըն, այրին, այս թանկագին դրիչը մակաւ բաժնին ցուցադրութեան նկամամբ, ինչ որ մական բաժնին ցուցադրութեան համար, ինչ որ ընդունուեցաւ չնորհակալութեամբ :

Dr. E. J. Dillon ծնած է Տըպլին, 1854 Մարտ 21ին եւ մեռած Պարսելոնայի մէջ 1933 Յունիս 9ին :

Իր նկարը, գծուած William Orpen*ի կողմէ, կը գտնուի Տըպլինի Ազգային Կալըրին եւ լաւագոյններէն մէկն ալ կը գտնուի Արդի Արուեստին Տըպլինի նկարչական սրահին մէջ :*

Ակադեմական գանազան պատիւներու արժանանալէ վերջ՝ Եւրոպայի համալսարաններուն մէջ, Տօքթ. Տիլլըն Ռուսիա գնաց եւ Խարքովի համալսարանին դրաբարի դասախօս եղաւ : Շուտով դարձաւ աշխարհահռչակ լրագրող, հրապարակագիր եւ հեղինակ : Առաջնակարգ հեղինակութիւն էր ռուսերէնի եւ ռուսական հարցերուն մէկ :

1880ի Յունուարին մասնակցած է Տոսթոյեւսկիի յուղարկաւորութեան, բռնելով դագաղին ծայրերէն մէկը :

Տիլլըն քալածանօթ էր դիւանագէտներու եւ պետական մարդոց չրջանակին եւ միշտ օգտակար կը հանդիսանար իր տուած ճշգրիտ եւ թանկագին տեղեկութիւններով եւ խորհուրդներով :

Հայասատան մտաւ ծպտուելով եւ իր կատարած քննութիւնները 1894 — 1895ի ջարդերու մասին խոր ցաւում յայտնէ բերին բովանդակ աշխարհի մէջ, որուն համար ինչպէս այն ատեն հիմա ալ երախտապարտ են Հայերը : «Ճշմարտուութեան պաշտպանն էր ան » :

Անդամ էր Վենետիկի Ակադեմիային :

Աւելի քան երեսունեւհինգ տարի անընդհատ եղաւ առաջնակարգ լրագրող : Շնորհիւ իր զօրաւոր աշխարհահռչակ լրագրող, հրապարակագիր եւ հեղինակ : Առաջնակարգ հեղինակութիւն էր ռուսերէնի եւ ռուսական հարցերուն մէկ :

1880ի Յունուարին մասնակցած է Տոսթոյեւսկիի յուղարկաւորութեան, բռնելով դագաղին ծայրերէն մէկը :

Տիլլըն քալածանօթ էր դիւանագէտներու եւ պետական մարդոց չրջանակին եւ միշտ օգտակար կը հանդիսանար իր տուած ճշգրիտ եւ թանկագին տեղեկութիւններով եւ խորհուրդներով :

Հայասատան մտաւ ծպտուելով եւ իր կատարած քննութիւնները 1894 — 1895ի ջարդերու մասին խոր ցաւում յայտնէ բերին բովանդակ աշխարհի մէջ, որուն համար ինչպէս այն ատեն հիմա ալ երախտապարտ են Հայերը : «Ճշմարտուութեան պաշտպանն էր ան » :

Անդամ էր Վենետիկի Ակադեմիային :

Աւելի քան երեսունեւհինգ տարի անընդհատ եղաւ առաջնակարգ լրագրող : Շնորհիւ իր զօրաւոր ծանօթ էր ամէն ազգի : Ուր որ կարեւոր գործ կար, հոն էր ան իր անմրցելի մտաւոր պարապութեամբ եւ ազդեցութեամբ :

Անչուշտ բոլոր Հայերը, մասնաւորապէս ան նոնք որ ծանօթ են Տօքթ. Տիլլընի 1895ի գործունեութեան, ուրախ պիտի ըլլան իմանալով որ Հայերու կողմէ իրեն տրուած դրիչը ապահով կը պահուի Իրլանտայի Ազգային Թանգարանին մէջ, իբրեւ վկայ Հայերու վհատանձնութեան :

⚔ *Տօքթ. Տիլլըն եղած է նաեւ կենդանի վկան ներէն մէկը 1905ի ռուսական յեղափոխութեան, իբրեւ թղթակից «Տէյլի Թէլէկրաֆ»ի :*

Գաղութէ գաղութ

ԼԻԲԱՆԱՀԱՅ ՕԳՆ. ԽԱՉԻ Ժ. ՊԱՏԳԱՄ. ԺՈ – ՂՈՎի մասին, որուն գումարումը հաղորդած է – ինք արդէն, հետեւեալ տեղեկութիւնները կը քաղենք վարչութեան զեկուցումէն.— Լիբանահայ Օգն. Խաչը ունի 16 մասնաճիւղեր, 2321 անդամուհիներով եւ 280 արծուիկներով : Տասնըմէկ մասնաճիւղերը ունեցած են 24.809 լ. ոսկի մուտք 21.078 ոսկի ելք : Մնացուկը պատրաստ 3685 լ. ոսկի :

Զանազան հայ եւ օտար վարժարաններու մէջ պահած են 253 սաներ վճարելով կրթաթոշակ 9386 լ. ոսկի : Մնացեալ գումարները ծախսուած են դարմանատուններու, հիւանդանոցներու եւ անկար ու չքաւոր ընտանիքներու համար :

Շրջ. Վարչ. ունեցած է 38.743 լ. ոսկի մուտք 35.086 լ. ոսկի ելք, պատրաստ 3656 լ. ոսկի : Շրջ. վարչութիւնն ալ պահած է 213 սաներ, ծախսելով 8870 լ. ոսկի :

Մասնաճիւղերու հասոյթի աղբիւրներն են Ա. ամասվճարներ, Բ. ձեռնարկներ եւ Գ. նուէրներ : Կեդր. վարչութեան հասոյթի աղբիւրներն են Ա. Ամերիկայի Հ. Օ. Միութեան տարեկան նուէրը, Բ. Պնակ մը կերակուրի հանգանակութիւնը, որ ամէն տարի կ'ապահովէ շուրջ 12.500 լ. ոսկի եւ ուրիկէ կ'օգտուին 800 մանուկներ, 60 ծերեր, Գ. մասնաճիւղերու տարեվճարները, Դ. նուէրներ :

Ունին մէկ կեդրոնական դարմանատուն ո – րուն հոգը յանձնուած է Լիբանանի պետական և – բեռիոխան բժիշկ Մ. Հայրապետեանի : Ունին նաեւ չորս փոքր դարմանատուններ հայաշատ կեդրոններու մէջ, որոնցմէ կ'օգտուին հազարաւոր հիւանդներ, առանց կրօնի, եւ ազգի խտրութեան : Օգն. Խաչը, գիտակից իր կոչումին, հայապահպանման գործին հետ, բնիկին եւ Հայուն միջեւ կը ստեղծէ եղբայրական կապ :

Նորընտիր Շրջ. վարչութեան անդամներն են. — Տիկիններ Կ. Սասունի, Դ. Կանայեան, Տէ – ահեան, Մատոեանց, Տէր Կարապետեան, եւ Օրիորդներ Լիմոնճեան եւ Գեղարփի Տէր Մելքոնեան :

ԻՍՐԱՑԼԻ ՄԷՋ ԿԱՊՐԻՆ ՄՕՏ ՀԱՋԱՐ ՀԱ – ՑԵՐ, Ազդ. կեանքը գրեթէ դադրած է : Եաֆայի եւ Հայֆայի մէջ միշտ բաց մնացած են հայկ. եկեղեցիները չնորհիւ նախկին տեսուչ Բարկէնի եւ Ցարութիւն վարդապետներու : Հայֆայի մէջ կայ ծաղկոց մը 28 աշակերտներով : Կայ երկսեռ երգչախումբ մը 35 հոգիէ բաղկացած, որ տուած է համերգ մը մեծ յաջողութեամբ Աքլիթի ծաղկոցը կը չարունակուի 18 երկսեռ աշակերտներով : Եաֆա զրկուած է դպրոցէ, ուսուցիչ չու – նենալով : Թէ Հայֆայի եւ թէ Եաֆայի մէջ կան մարզական միութիւններ, որ կը կազմակերպեն ընտանեկան հաւաքոյթներ ժողովուրդին համար :

Կառավարութիւնը խորութիւն չի դներ իր հպատակներուն մէջ : Անդրծութիւնը զգալի է դպրոցականներուն մէջ, ինչպէս եւ անոնդի պա – կասը : Ամէն Հայ իր տան առջեւ ունի փոքրիկ պարտէզ մը, հաւնոց եւ նապաստակի բոյս եւ ա – ղաւնեատուն, որով կրնան մխ եւ հաւկիթ, ճա – րել : Հայֆայի Հայերը կ'ապրին Մ. Ղուկաս վանքին մէջ : Խանութի տէրեր աւելի շատ են քան Եաֆայի մէջ, ինչպէս կը հաղորդէ պատահական թղթակից մը :

ՏԻԳՐԱՆԱԿԵՐՏԻ հոգեւոր հովիւը յարձակում կրած է Յունիս 17ին, ինչպէս կը գրեն «Ժամանակ»ի : Եկեղեցին աղօթած պահուն, երկու գինովներ ներս կը մտնեն եւ զրամ կը պահանջեն : Երբ կը պատասխանէ թէ զրամ չունի, դանակ կը քաշեն : Քահանան աւելով կը դիմադրէ, յետոյ մէջքի ատրճանակը քաշելով ? փախուստի կը մատնէ գինովները :— Կուսակալը արտօնած է Թաղ. Խորհուրդի ընտրութեան ձեռնարկելու :

ԵՐԳՉՈՒհի ՕՐ– ԱՐԱՔսի ՊԱՊԻԿեԱՆ երգա – հանդէս մը տուած է Յունիս 18ին, Ամերիկայի Ուօքըկընի, Իլինոյի նահանդին մէջ : Օտար երգաչախտպէտներու կողքին, ան երգած է հայերէն երգեր Կոմիտասէն, Ռոմանոս Մելիքեանէն, Գոհարիկ Ղազարոսեանի (Աչուղականը), Գուրգէն Ա – լէմշահի (Իմ երգը), Վ. Սարգիսեանի (Հոյ նա – րը) : Յունիս 6ին ալ Իլինոյի ձայնասփիւռէն երգած է հայերէն երգեր :

ԿՈՓԱՄԱՐՏ.— Հ. Մ. Ը. Մ.ի մարզիկներէն Արմէն Խաչատուրեան մասնակցելով Լիբանանի 1950ի կոփամարտի ախոյենութեան վերջին մրցումին, կէտերու առաւելութեամբ յաղթած է Մուսթաֆա Աւտին ու տիրացած միջին ծանրութեան ախոյեանի տիտղոսին : Արմէն ունի նուրբ եւ ճկուն խաղարկութեան :

Դարձեալ Հ. Մ. Ը. Մ.էն Հրանդ Ղազարեան (78 քիլօ) Յունիս 18ին մասնակցած է Պէյրութի կոփամարտի երեք ակումբներու կազմակերպած մարզական երեկոյթի եւ չնորհիւ իր խելացի խաղարկութեան վեցերորդ չրջանին կէտերու առաւելութեամբ յաղթական հռչակուած է անպարտելի համարուած Ժօզէֆ Էյուպի (86 քիլօ), տիրանալով l'Orient թերթին բաժակին : Ականատես հանդիսականներու չնորհաւորութիւններէն վերջ, Հ. Մ. Ը. Մ.ի տղաքը ուսամբարձ փոխադրած են յաղթականը, հազարաւոր ներկաներու ծափերուն տակ :

Ֆ. ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ նոր ծանուցագիր մը ուղղելով Անգլիոյ, Ֆրանսայի եւ Մ. Նահանգներուն, պահանջեց պարպել Թրիէսթէն : Այս հարցին պատճառով անելի մատնուած է Աւստրիոյ հաշտութեան դաշնագիրը :

ԵՈՒԿՈՍԼԱՒԻՈՑ անթելը կը ծանուցանէ թէ Պուլկարիա, Հունգարիա եւ Ռումանիա «զրկիչ ռազմափոթորիկներ կը կատարեն իր սահմանադրութեան վերայ» : Բանակին պաշտօնաթերթը կը յայտարարէ այս առթիւ.— «Այս ռազմափոթորիկները վախ չեն պատճառեր Եուկոսլաւիոյ որ չուզեր Ֆ. Միութեան գաղթավայր մը դառնալ » :

ՆԻՒ ԵՈՐՔ ՊԱՐՊԵԼՈՒ ՓՈՐՁ ՄԸ կազմակերպուած է, ի նախատեսութիւն «յոռետես դէպքի մը» : Ի հարկին պիտի ստիպուին այլուր փոխադրել մօտ 11 միլիոն քաղաքացիներ :

ԿԸ ԽՆԴՐՈՒԻ ԳՐԵԼ ՄԷԿ ԷՋԻ ՎՐԱՁ, ՄԵ – ԼԱՆՈՎ : ԿՏՈՐՆԵՐՈՒ ԶԲԱՁՆԵԼ ՁԵՌԱԳԻՐԸ :

«ՅԱՌԱՋ»ի ԹԵՐԹՕՆԸ (120)

ՄԵԼԻՔԻ ԱՂՋԻԿԸ

ԺԴ.

— Ոչ, ես էլ դիտեմ : Նա քոնը չէ : Նա լմն է :.

Քէօսա Մուխտարը վազուց սպասում էր այդ սարսափելի խօսքերին : Այդ պատճառով ղլուխը չկորցրեց, այլ խելոյն հանգիստ ձայնով արտասանեց պատրաստ պատասխանը .

— Նա քոնն էլ չէ, էֆէնտի : Նա նշանած աղջիկ է ...

Բէկը եւ ծիծաղեց եւ բարկացաւ : Նրան արդէն չարացնում էր այն հանգամանքը, որ այդ մարդը դիտէ ամէն ինչ :

— Նշանա՞ծ, կրկնեց նա : Ո՞վ ասաց :

— Երկու օր ես քարշ եմ եկել ամրոցի պատերի տակ եւ հազիւ այդքանն եմ իմացել :

— Բայց իմացե՞լ ես եւ այն, որ եթէ Սիւլէյման բէկն ուզէ, նշանածը մի կողմը կը մնայ :

— Երեխայ չեմ, էֆէնտի, որ այդքան պարզ բանն էլ չհասկանամ : Բայց դու չես անի այդ բանը :

— Ինչեր ես ասում ...

— Հասկանալի է : Դու այս երկրի զլխաւորն ես եւ չպիտի գործես անարդարութիւն ...

— Անարդարութի՞ւն է, եթէ ես մի հատ աղջիկ առնեմ կեավուրներից :

— Ալլահը չանէ : Եթէ հինդը, քսանը առնես, անարդարութիւն չէ, էֆէնտի : Այն աղջիկը պիտի շատ բախտաւոր համարէ իրան, եթէ քո հարէմում աղախին դառնայ . դու եւ նա՝ նշանակում է երկինք եւ երկիր : Բայց չես ճանաչում կեավուրներին : Այդ անհատատ շները շատ մեծ կարծիք ունեն իրանց մասին . զլուխդ կը ցաւացնեն, կը դնան Գանճակ, կը զանգատուեն, լաց կը լինեն, մինչեւ որ փաշայի զահլէն կը տանեն : Ուժով, ի հարկէ, ոչինչ չեն համարձակուի անել, բայց չան պէս դուներ մաչելով , աղաչելով մի բանի կը հասնեն : Էֆէնտի, ես չեմ հասկանում թէ ինչու այդ շները մնում են աշխարհում : Ուրիշ բան կը լինի, եթէ աղջիկը Մուրատ աղայի սպրանքը դառնայ : Ես կը կորչեմ այս կողմերից, օր ու գիշեր կը փախչեմ, իսկ դու մարդիկ կ'ուղարկես ամէն կողմ, ինձ փնտռել կը տաս եւ ի հարկէ, կ'ասես որ ոչինչ չեղաւ : Ժամանակ կ'անցնի եւ ամէն ինչ կը մոռացուի . աղջիկը կը տանք մի մեծ մարդու, դուցէ նոյնիսկ փաշիչահին, կ'իմանան ամէնքը, որ դու ես ուղարկել ... եւ փոխարէնը դու կը ստանաս ...

Նա չհամարձակուեց յայտնել դինը, որովհետեւ Բէկը, սաստիկ վրդովուած, բռնեց իր սրի կոթը, եւ ձիու զլուխը դարձրեց դէպի նրա կողմը : Այդ առեւտուրը դիպաւ նրա կրքերին, որոնք այրում էին նրա մէջ այն րոպէից, երբ տեսաւ Գայիանէին : Նրա աչքերը սոսկալի էին . այդ րոպէին նրա մէջ գործում էր այն յանդգնութիւնը , որ մի ժամանակ տարել էր նրան մինչեւ Սուլթանի ինքը, ուղղահաւատների խալիֆը լինէր, նա զարձեալ չէր կարող զսպել այդ կրքերը :

Նա մոռաց, ինչ որ հայհոյանք արտասանեց : Իսկ Մուխտարը չփախաւ, այլ, ընդհակառակն , ցոյց տուեց որ իր չահը հասկացող վաճառականը վտանգաւոր ժամին նոյնպէս անձնազոհ է եւ անվախ, ինչպէս բարեխիղճ գինուորը պատերազմի դաշտում :

— Խփիր, էֆէնտի, մի խնայիր, եթէ ծառաղ մեղաւոր է, ասաց նա մի զարմանալի վճռական ձայնով եւ չարունակ նայելով Բէկի աչքերին : Իմ վիզը կտրելը նոյնքան դժուար կը լինի քո սրի համար, որքան մի ծառի վիզ կտրելը : Բայց գոնէ իմ տէրը կ'իմանայ ...

— Ծառի վիզ, բայց կաչաղակի յանդգնութիւն, նորից մռնչաց Բէկը :

Իր կատաղութիւնը նա թափեց իր գեղեցիկ ձիու վրայ, մտրակի մի սաստիկ հարուած իջեցնելով նրա կողքին : Ձին առաջ նետուեց, բայց նրան պահեց սանձը, որ մի ձեռքով բռնած էր ձիաւորը : Եւ նա դէս ու դէն ընկաւ, պոչյաներ գործեց, աշխատելով գոնել յարմար րոպէն, երբ կարող էր նետի պէս թռչել :

Սիրուն արեւի տակ այդ տեսարանը հիացում էր պատճառում տասնապետ Ահմէտին, որ հեռուից դիտում էր երկու ախոյեաններին եւ մեղմ ծիծաղում : Կատուն կուում էր գայլի դէմ . հին գինուորի մէջ հրճուանքի արտասունք զրգռող գայլն էր, այն համարձակ, կորովի տղամարդը , որի իւրաքանչիւր չարժուածքը, որի ձիու դէս – պուած կատաղութիւնը կարող էր արժանապէս դնահատել միայն նա, ով մաղերը սպիտակացրել է կռիւների մէջ :

ԼԻՕ

մասին : Գալով Քորէայի հարցին, յայտնի չէ թէ ինչ նոր հրահանգներ տրուած են Մոսկուայի բրիտանական դեսպանին : Կը հաստատուի թէ դես – պանը երկուշաբթի օր կրկին այցելած է Պ. Կրո – միքոյի, առաջարկելու համար որ միջնորդէն , հարցը դադրեցնելու համար :

× Ամերիկեան թերթերը կը դրեն թէ 60 օր պէտք է, զօրակոչի ենթարկուած զինուորները պատրաստելու համար, բայց կրնան մինչեւ 300 հազար զինուոր հանել 90 օրէն :

ՄԱՆԻ ՄԸ ՏՂԱՎ

ՆՈՐ ՎԱՐԶԱՊԵՏԸ, Պ. Ռընէ Փլեվէն, Ազգ. ժողովին ներկայացաւ երէկ, երեքշաբթի, օրինական վաւերացումը ստանալու համար : Մեծամասնութիւնը ապահովուած էր, ընկերվարականները ալ հաւանութիւն յայտնած ըլլալով : Ինչ կը վերաբերի դահլիճին մասնակցելու հարցին , ընկերվարական կուսակցութիւնը «46ներու խոր – հուրդին» ձգեց վերջնական որոշումը : Իրենց պաշտօնաթերթը, «Լը Փոփիւլէր» երէկուան խմբագրականով կ'ըսէր թէ «մասնակցութիւնը մեզմէ կախում չունի, այլ Պ. Փլեվէնէն » : Կուսակցութիւնը կը սպասէ որ վարչապետը որոշ յանձնառութիւններ ստանձնէ ընկերային արդարութեան մասին (աշխատավարձք եւն.) : Մասնաձգնաժողովներու կարծիքով , կարելի չէ վերջնական որոշում տալ այս մասին, յառաջիկայ Սեպտեմբերէն առաջ :

ԱԻՍՏՐԻՈՑ հաշուութեան դաշնագիրը նորէն քննուելով (256րդ նիստ), յեռաձգուեցաւ Սեպտ. 7ին : Այս առթիւ Անգլիոյ եւ Ֆրանսայի ներկայացուցիչները դառնօրէն դանդատեցան թէ չորս տարիէ ի վեր կը քաշքշուի խնդիրը, իրրեւ հետեւանք Մ. Մխութեան բռնած դիրքին : Խորհրդային պատուիրակը նորէն պահանջեց լուծել Թրիէսթէի խնդիրը, որ կապ չունի այս հարցին հետ, միւս – ներուն տեսակէտով :

ՀԱՄԱՑՆ ՌՈՒՍԻՈՑ պատրիարքը, Ալեքսիյ արք. կոչ մը ուղղեց բոլոր օրթոտոքս եկեղեցի – ներուն, առաջարկելով աշխատիլ միասնաբար ի խնդիր աշխարհի խաղաղութեան եւ «ընդդէմ այն խելագար տեսութեանց որ կը ձգտին ստրնօրէն ոչնչացնել. մարդկութիւնը » :

ԵԳԻՊՏՈՍԻ դէմ քննադատութիւններ եղան Անգլիոյ երեսփ. ժողովին մէջ : Արտաքին նախարարութեան ներկայացուցիչը զարմանք յայտնեց որ Եգիպտոս կը մերժէ Ապահովութեան Խորհուրդին առաջարկը՝ օդնելու համար հարաւ. Քորէայի : Կարծողներ կան թէ Անգլիա պիտի դադրեցնէ զինամթերքի առաքումը դէպի Եգիպտոս : — Ե – գիպտոս մեքենոյն ատեն հակառակ է որ կարմիր Զինաստանը անդամակցի Ազգ.ժողովին :

260 ՀՈԳԻ ՄԵՌԱՆ, հազար հոգի վիրաւոր – ուեցան Քոլոմպիայի մէջ, երկրաշարժի մը հետեւանքով որ ամբողջովին քանդեց հինգ մեծ գիւղեր, ծանրապէս վնասելով ուրիշ ինը գիւղերու : Աւերածեալ վայրերու 80 հազար բնակիչներէն առնուազն կէսը ծանր վնասներ կրած են :

30 ՀՈԳԻ մէկ տարիէն մինչեւ ցկեանս բանտարկութեան դատապարտուեցան Զեխոսլովակիոյ մէջ, այն ամբաստանութեամբ թէ լրտեսու – թիւն կատարած են ի հաշիւ արեւմտեան պետութեանց :

ԱԶԳԱԺՈՂՈՎԻՆ ընդհ. քարտուղարը, Թրիգվը Լի, չէ յուսահատած Արեւելքը եւ Արեւմուտքը հաշտեցնելու փորձէն եւ կրկին պիտի արծարծէ իր տասնաբաժակ ծրագիրը, երբ Քորէայի պատերազմը վերջանայ :

ԹԻՀՐԱՆԷՆ կը հեռագրեն թէ վճռաբեկատեանը Յուլիս 10ին բեկանեց զինուորական ատեանին այն վճիռը որ մահուան եւ ուրիշ պատիժներու կը դատապարտէր Ճապոնիոյ կուսակցութեան կարգ մը անդամները, Շահին դէմ կատարուած մահափորձին առթիւ (1949 Փետրուար 4) : Գործին թղթածրարը սովորական դատարանի մը պիտի յանձնուի :

ՀԻՒԼԻԱԿԱՆ ուժի մասին ժողով մը կը գումարուի Լոնտոնի մէջ : Մոսկուայէն ալ չորս պիտնականներ պիտի մասնակցին :

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

Կուզամ յայտարարել, Լիոնի եւ չրջակայից դերձակ յաճախորդներուս թէ՝ 1945 Դեկտ.էն ի վեր, թողած եմ Թուխէ եւ Տէսար կերպասի տան ներկայացուցչութիւնը :

Մօտերս առաջուան նման, նոր եւ աւելի ճոխ հաւաքածոյով մը՝ պիտի ներկայանամ իրենց եւ վստահ եմ որ հին եւ նոր յաճախորդներս սիրով պիտի ընդունին զիս, ինչպէս նախանցեալ տարի – ները : Թ. ԱՃՎԱՃԵԱՆ, 194 rue Vendôme, Lyon,

Imprimerie DER AGOPIAN 17 rue Damesme - (13)
Le Gérant : A. NERCESSIAN

ԱՐՁԱԿՈՒՐԴՈՎ ՄԵԿՆՈՂ ՄԵՐ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐԸ

Անոնք որ լրագրավաճառներէ կը գնէին իրենց թերթը, կրնան ուղղակի ստանալ վարչութենէն ամսական 200 ֆրանք եւ 15 օրուան համար 100 ֆրանք վճարելով :

Աւելորդ անգամ մըն ալ կը յիշեցնենք թէ հասցէի փոփոխութեան համար պէտք է վճարել 50 ֆրանք առժամեայ եւ 30 ֆրանք տեւական փոփոխութեան համար : Վարչութիւն

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

Յուլիս 15էն վերջ թերթ պիտի չտանան այն բաժանորդները որոնք չեն վճարած 1949 Ապրիլէն 1950 Ապրիլի պարտքը : Վարչութիւն

Դաչտահանդէս

Նախաձեռնութեամբ կապոյտ Խաչի, Սէն Ժէռոմի մասնաճիւղին, մասնակցութեամբ «Հայաստան» ենթակոմիտէին եւ Նոր Սերունդի «Աղբալեան» խումբին, այս կիրակի ամբողջ օրը, Bar du Chaletի օդասուն պարտէզին մէջ, 117 Ave. de Corot St. Juste :

Գեղարուեստական ճոխ բաժին : Հայկական պարեր, երգ, արտասանութիւն եւ զանազան անակնկալներ : Ժողովրդական պիւֆէ մատչելի գիներով :

ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉԻՆ.— Պ. Մ. Եղկիէլեան հազար Ֆրանք կը նուիրէ Ֆ. Կապոյտ Խաչի Փարիզի մասնաճիւղին, Տիկին Քէօսէեանի մօր մահուան տարեդարձին առթիւ : Ստանալ «Ծառայ»էն :

× Ողբացեալ Ղուկաս Տէր Ազարեանի մահուան առիթով՝ իր հօրեղբայրը Վահան Տէր Ազարեան հազար Ֆրանք կը նուիրէ Ֆր. Կապոյտ Խաչի Փարիզի մասնաճիւղին : Ստանալ «Ծառայ»էն :

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Համախարբերդցիական Սէնթ Անթուանի մասնաճիւղին կողմէ, այս կիրակի, ամբողջ օրը, Սէնթ Անթուան, Նաճարեանի օդասուն ագարակը : Մուտքը ազատ է :

Ֆր. Կ. ԽԱՉԻ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՄԱՆ ԿԱՑԱՆԻ

Տղոց եւ աղջիկներու համար կը խնդրենք որ դրածածուած կամ նոր խաղալիքները (սալոնի խաղերու համար, գնդակ, փինկ փոնկ, եւայլն) ղրկել Տիկին Թադէոսեանի, 5 rue Mayran, կամ հեռախօսել Tru. 27.35, որպէսզի անդամուհիները իրենք երթան եւ առնեն :

Կանխայայտ շնորհակալութեամբ ՇՐՋ. ՎԱՐՉ.

ԿՐ ՓՆՏՈՒԻՆ.— Իմիրցի Պալապանեան եւ Աւետիքեան (Տիարեան) զերդաստանէն վերապրող զաւակները կամ թոռները.— Աւետիս Աւետիսեանը (76 տարեկան), որ կը բնակէր 751 Wall St. Los Angelos, Calif. ինչպէս նաեւ կարապետ Աւետիքեանը, որ Սելանիկ կը բնակէր : Կը խնդրուի լուր տալ, իրենց եղբօրը եւ հօրեղբօրը (74 տարեկան) Kévork Avédikian et fils, 26 rue Docteur Mazet, Grenoble (Isère), Ֆրանս :

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱՒ

« Հայ Գրագէտներու Բարեկամները» մատենաշարին 17րդ հատորը, Գ. Եպսկ. Սրուանտեանցի ՀԱՄՈՎ ՀՈՏՈՎԸ (Բ. հատոր)

Գին՝ 250, Թղթ.ի ծախքով 280, Ա. հատորը՝ 300, Թղթ.ի ծախքով 330 : Երկու հատորը միասին 500, Թղթ.ի ծախքով 545 :

Կեդրոնատեղի՝ Գրատուն ՊԱՐՍԱՄԵԱՆ , 46 rue Richer, Paris (9) :

Մարսէյլ Ծերիկեան 13 rue des Dominicaines :

ՀԱՄՈՎ ՀՈՏՈՎ ԿԵՐԱԿՈՒՐ

ՃԱՇԱՐԱՆ ՍԱՍՈՒՆԻ

(CHEZ SASSOUNI)

ՓԱՐԻԶԻ ՃԻՇԴ ԿԵԴՐՈՆԸ

31 rue d'Alexandrie Tél. Gut. 92–65

Տրամադրելի սրահ, ՀԱՐՄՆԻԲԻ ԵՒ ՀԱՒԱՔՈՑԹՆԵՐՈՒ համար :

Ամէն օր արեւելեան նուագ , նշանաւոր խմբավար ՀԱՅԿ ԳԱՐԱԿԷՕԶԵԱՆի եւ իր խումբին կողմէ, ուսի ԱՐՏԱՇ, ջութակ ՕՆՆԻԿ :

Կիրակի օրերը գոց է :

ԿԸ ԳՆՈՒԻՆ

Ամէն տեսակ ապրանքներ Soldés, նորաձեւութենէ ինկած, նոյնիսկ պակասութիւններով (défauts) : Դիմել թերթին վարչութեան ՖՐԱՆՍԵՐԷՆ ՆԱՄԱԿՈՎ մը :

ՏԱՐԻՆ

ՊԷ»ՎԻԼԻ Հ. Ց. Դ. «Ռոստոմ» խումբի ժողովը այս կիրակի առաւօտ ժամը 9ին, սովորական հաւաքատեղին :

ՏԷՍԻՆ.— Հ. Ց. Դ. կոմիտէն Յանասորի Աշուանքի 52րդ տարեդարձը կը տօնէ Օգոստոս 6ին, սովորական վայրը, Jonageի երկրորդ կամուրջը, Café Marguey քով : Մանրամասնութիւնները յառաջիկային :

ՎԻԷՆ.— Հ. Ց. Դ. կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս հինգշաբթի եկեղեցական ժամը 9ին : Կարեւոր օրակարգ : Ներկայանալ անդամատետրով :

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Ց. Դ. Պուլվար Օտտոյի Վոամեան ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը այս կիրակի, կէսօրէն վերջ ժամը 3ին, սովորական հաւաքատեղին : Ներկայ պիտի ըլլայ Շրջ. կոմիտէի ներկայացուցիչը :

ՏԱՐՕՆ ՏՈՒՐՈՒԲԵՐԱՆի Հայր. Մխութեան Փարիզի վարչութիւնը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, 6 Ave. d'Italie : Կարեւոր օրակարգ : Բոլոր հայրենակիցներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է :

ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ ԱԶԳ. ԴՊՐՈՑԻՆ ամավերջի հանդէսը՝ նախագահութեամբ Հ. Բ. Ը. Մխութեան, Յուլիս 16 կիրակի կէսօրէ վերջ, ժամը 3–ին, քաղաքապետարանի սրահը՝ 22 rue Voltaire :

Բոլոր աշակերտները բեմին վրայ եւ անակընկալներ :

ՄԵՐ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒՆ

Կը դրկուին հետզհետէ, mandat chèqueի պատրաստ քարտեր, վճարելի գումարներով :

Կը խնդրուի պատասխանել անոնց մինչեւ Յուլիս 15, դադարումներու ատեն, թիւրիմացութիւններ չստեղծելու համար :—

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ՍՈՒՐՃԻ ՍԻՐԱՀԱՐՆԵՐՈՒՆ

Համով հոտով սո՞ւրճ կ'ուզէք ,
Ասդին անդին մի՛ փնտռէք ,
Մասնագէտին դիմեցէք ,
Քիչ մը խմել, փորձեցէք :
Հասցէն կ'ուզէ՞ք, դիմեցէք.—
ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ՊՕՅԱՃԵԱՆի
6, rue de l'Escaut, Romans (Drôme)
(ՄԵԾԱՔԱՆԱԿ ԵՒ ՓՈՔՐԱՔԱՆԱԿ)

ԿՈՒԶԷՔ ԾԱԽԵԼ ՁԵՐ ԿԱՌՔԸ

եւ կամ նոր մը գնել, (voiture – automobile) լաւագոյն պայմաններով, հաճեցէք դիմել, ձեր չահուն համար խոկ

ԹԱՀԱՆ ՍԱՐԳԱՆի

20 տարուան փորձառութիւն PEUGEOTի ընկ. մօտ
Հասցէ.— 110 rue Pierre – Demours, Paris (17)
Tél. Wag. 13.95 : (Ճաշի ժամերուն միայն, կամ երեկոյին 7էն վերջ) :

ՀՐԱԶ ՏԱՐՕՆԵԱՆի

ԱՏԱՄՆԱԲՈՒԺԱՐԱՆԸ

Օժտուած կատարելագոյն եւ
նորագիւտ մեքենաներով
ՓԱՐԻԶԻ ՃԻՇԴ ԿԵԴՐՈՆԸ
12 Rue Rochambeau — Tru. 64–57 Métro Cadet
Ընդունելութիւն ամէն օր ժամը 9—12 եւ 2—7.30, բացի կիրակիէն :

notre vin quotidien
PRIMIOR

Մեծաքանակ ապսպրանքներու համար դիմել
N. PAPAZIAN
2 rue Felix Faure. Paris (15) Tél. Vau. 26-69

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925
R. C. S. 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN
17, Rue Damesme — PARIS (13)
Վեցամս · 800 փր·, Տար· 1600, արտ· 2500 փր·
Tél. GOB. 15-70 Գին 7 փր· C.C.P.Paris 1678-63

Jeudi 13 JUILLET 1950 Հինգշաբթի 13 ՅՈՒԼԻՍ

26րդ ՏԱՐԻ — 26e Année No.6202–Նոր շրջան թիւ 1613 Խմբագիր՝ Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Խաղաղութեան համար ցոյցեր Հայաստանի մէջ

ԵՐԵՒԱՆ, Յունիս 30 — Յուլիս 12·— Խաղաղութեան համար հրապարակային ժողով մը տեղի պիտի ունենայ։ Համալսարանին մէջ։ Ներկայ եղած էին ուսանողներ, դասախօսներ, գիտնականներ։ Խօսեցաւ համալսարանին դասախօս Լեւոն Լիսիցեան որ ըսաւ·— « Անգլեամերիկեան իմպերիալիստները կ'ուզեն նոր պատերազմներ։ Անոնք կ'ուզեն աշխարհը վերածել աւերակի, դժբախտացնել անմեղ երախաները, մայրեր, աշխատաւոր մարդիկ։ Բայց պիտի չյաջողին, որովհետեւ Խ· Միութիւնը պատրաստ է խաղաղութեան»։

Ներկաներէն պրոֆ· Հրաչեայ Աճառեան ը – սաւ·— « Անէծք այն գիտնականին որ չի պաշտպաններ խաղաղութիւնը։ Մենք սովետական մարդիկս, որ հաւաքուած ենք այստեղ, խաղաղութեան դրօշին ներքեւ, հայրենասիրական բուռն խանդավառութեամբ կը ստորագրենք Սթոքհոլմի խաղաղութեան Մշտական Կոմիտէի կոչը, ուժեղ հարուած մը տալով անգլեամերիկեան «իմպերիալիստ»ներուն որոնք անամօթաբար կ'ուզեն դժբախտացնել մարդկութիւնը հիւլէական ռումբով։ Ցաւէն փառք խաղաղութեան չհակիլը ընկեր Սթալինին »։

Ներկաները, 1500 հոգի, խանդավառութեամբ ստորագրեցին կոչը։

✕ Խ· Հայաստանի ժող· արուեստագէտ Ա. Մէնի Գուլակեան ռատիօ կոմիտէին ուղղած իր նամակով կ'ըսէ·

— « Սովետ Միութեան Գերագոյն Սովետը հաւանութիւն տուաւ Խաղաղութեան Կողմնակից-ներու Կոմիտէի կոչը ստորագրելու համար, ոճ – րագործ համարելով այն կառավարութիւնը որ առաջին անգամ պիտի գործածէ հիւլէական ռումբը։ Հայ ժողովուրդը եւս, որ այնքան տուժած է «իմպերիալիստ»ներու երեսէն, խանդավառութեամբ կը ստորագրէ Խաղաղութեան Մշտական Կոմիտէի կոչը։ Հայ ժողովուրդը կ'ուզէ խաղաղութիւն, որպէսզի աւելի բարձրանայ մեր երկրին տնտեսական եւ մշակութային մակարդակը, եւ ամէն Հայ իր ձայնը պիտի բարձրացնէ խաղաղութեան համար, որ այնքան թանկ է մեր մայրերու, զաւակներու եւ աշխատաւորներու մարդկութեան համար »։

✕ Սթոքհոլմի կոչը ստորագրելու համար երեւանի գիւղատնտեսական համալսարանին մէջ եւս տեղի ունեցաւ համաժողովրդական մեծ մի – թինգ ուր խօսեցաւ Գիտութեանց Ակադեմիայի թղթակից – անդամ Գեղամ Ազայեան ։

✕ Խաղաղութեան կողմնակիցներու կոչը ստորագրելու համար ժողով մը տեղի ունեցաւ Ազիզբեկով կոլխոզին մէջ։ 80ամեայ կոլխոզնիկ Զօհրապեան խօսք առնելով ըսաւ·

— « Սիրով կը ստորագրեմ Խաղաղութեան կուսակիցներու կոչը։ Ես ճանչցայ պատերազմի արհաւիրքները, իր բոլոր դառնութեամբ, դաշնակիցներու դէմ մղուած պատերազմին, իմ չորս զաւակներս զոհուեցան՝ հայրենիքին համար։ Ես կը ստորագրեմ, որովհետեւ պիտեմ թէ՝ մեր հարազատ պետութիւնը կը պայքարի խաղաղութեան համար։ Թող կորչի պատերազմի մըղձաւանջը, որպէսզի աշխարհի վրայ չըլլան որ – բացած մանուկներ »։

ԿԻԼԻԿԻՈՑ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԸ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Մարսէյլի մեր թղթակիցը նկարագրելով Կիլիկիոյ կաթողիկոսին ընդունելութիւնը, հետեւեալ տեղեկութիւնները կը հաղորդէ·—

Ազգ· Առաջնորդարանին կողմէ ներկայ էր Բժ· Ց· Սիվրիհխաչլեան ։

Ն· Ս· Օծութիւնը իր իսկ բաղձանքով քարափէն առաջնորդուեցաւ Փրատոյի Մայր եկեղեցին։ Գոհարանական աղօթքէն վերջ կաթողիկոսը իր հայրական օրհնութիւնները տուաւ ընդհանրապէս Ֆրանսահայ գաղութին եւ մասնաւորապէս Մարսէյլի հայութեան եւ յորդորեց ըլլալ գթասէր, հաւատացեալ, եկեղեցասէր։ Ցետոյ Արտաւազդ արք·ի առաջնորդութեամբ կաթողիկոսին ներկայացան վեր· Գր· Խայիկեան եւ վեր· Ղազարոս եպս ։

Ընդունելութենէն վերջ Ն· Ս· Օծութիւնը փոխադրուեցաւ քաղաքիս առաջնակարգ հիւրանոցներէն «Միլանտիա», հանգստանալու համար։ Գարեգին Ա· Մարսէյլ պիտի մնայ մինչեւ յառաջիկայ երկուշաբթի ։

Փլեվէն կը կազմէ նոր դահլիճը

ԸՆԿԵՐՎԱՐԱԿԱՆՆԵՐՆ ԱԼ ԿԸ ՄԱՍՆԱԿՑԻՆ

Ազգ· պաշտպանութեան նախորդ նախարարը, Պ· Ռընէ Փլեվէն, որ վարչապետ նշանակուած էր, երեքշաբթի օր Ազգ· ժողովին առջեւ պարզելով իր ծրագիրը, հաւանութիւն ստացաւ 185ի դէմ 373 ձայնով։ Թեր քուէարկած էին արմատականները եւ իրենց ուղեկիցները, ժողովրդականները, ընկերվարականները եւ չատ մը չափաւոր երես – փոխաններ։ Դէմ քուէարկած էին համայնավար – ները, իրենց ուղեկիցները եւ երեք աջակողմեան երեսփոխաններ։ Ձեռնպահ մնացած էին մօտ 55 հոգի ,— զոր· ոը Կոլի կուսակիցները, աջակողմեան եւ քանի մը չափաւոր երեսփոխաններ ։

Իր պաշտօնին վաւերացումէն անմիջապէս վերջը, նոր վարչապետը, որ 49 տարեկան է եւ անկախ արմատական, անմիջապէս ձեռնարկեց պօրաւոր դահլիճ մը կազմելու։ Վերջին պահուն ընկերվարականներն ալ միաձայնութեամբ որո – շած էին մասնակցիլ, այնպէս որ դիւրացաւ կառավարութեան կազմութիւնը, երեք չաբթուան տաղնապէ մը վերջ։

Հրատարակուած տեղեկութեանց համաձայն, նոր դահլիճին մէջ պիտի դանուին վեց ընկերվարական, վեց ժողովրդական եւ նոյնքան արմատական անդամներ։ Ներկայացուցիչներ պիտի ունենան նաեւ միւս խմբակցութիւնները ։ Փոխ – վարչապետներուն մէջ կը դանուի ընկերվարական կուսակցութեան ընդհ· քարտուղարը, Պ· Կի Մոլէ, որ հանրապետութեան նախագահէն պաշտօն ստացած էր կուսակցութեանց տրամադրութիւնները չօշափելու եւ ճամբան հարթելու, ինչպէս եւ ներքին գործերու նախորդ նախարարը , Պ· Ժիւլ Մոք, որուն առաջարկուած է նաեւ ազգ· պաշտպանութեան նախարարութիւնը։ Ընկերվարականներ են նաեւ տնտեսական գործերու, աշխատանքի, հանրային կրթութեան եւ առեւտրական նաւատորմին նախարարները։ (Վերջինը՝ Մարսէյլի երեսփոխանը, Պ· Տէֆէռ)։

Անփոփոխ կը մնան արտաքին նախարարը՝ Պ· Ռոպէռ Շուման, ներքին նախարարը՝ Պ· Քէօյ, դատականը՝ Պ· Մայէր, ելմտականը՝ Պ· Փէչ, վերաշինութեանը Պ· Քլոտիւս Փրթի ։ Նախարարական խորհրդականներուն մէջ ալ ներկայացուցիչներ առնուած են իւրաքանչիւր հոսանքէ ։

✕ Ազգ· ժողովին առջեւ իր ծրագիրը պարզած ատեն, նոր վարչապետը մասնաւորապէս չէչտեց թէ իր գլխաւոր գործերը պիտի ըլլան վերակազմել եւ ընդլայնել խորհրդարանին մեծամասնութիւնը, կարդադրել երկրին ելմտական գործերը, որոշ չափով զոհացում տալ պետական պաշտօնեաներուն եւ նախկին պատերազմիկնե – րուն, նուազագոյն աշխատավարձը ճշդել ամէ – նէն ուշը մինչեւ Սեպտ·, զարկ տալ ամբողջական աշխատանքի եւ վերաշինութեան , վարկերը տրամադրել փոքր եւ միջին ձեռնարկներու, իրականացնել եւրոպական համերաշխութիւնը եւ Շումանի ծրագիրը, համաձայնութեան գետին մը դանել ընտրական բարեփոխման մասին, վերա – քննել սահմանադրութիւնը, քննել ընդհ· ներման եւ դպրոցներու վերաբերեալ խնդիրները եւն ։ Արտաքին քաղաքականութիւնը կը մնայ անփո – փոխ։ Վարչապետը մասնաւորապէս ուշադրու – թեան յանձնեց միջազգային կացութեան ծանրութիւնը ։

Վիճաբանութեանց ընթացքին , համայնավար բանբերը, Ժաք Տիւքլո, կարդ մը կծու քննադատութիւններէ վերջ, «թեթեւօրէն քօղարկուած Կոլեան» կոչեց նոր վարչապետը, ինչպէս եւ կողմնակից Մարշըլի ծրագրին, ամերիկեան քա – ղաքականութեան եւայլն։ Ցետոյ ձաղկելով «Մ· Նահանգներուն գայթակղելի նախայարձակումը Քորէայի վրայ», ողջունեց Քորէացիներուն յաղթանակը, մինչ ժխորը կը սաստկանար։ Պ· Փլեվէն անմիջապէս պատասխանեց, հաստատածներ կար – դալով Տիւքլոյի մէկ ճառէն (1945), ուր կը խոստովանէր թէ Ֆրանսա պէտք պիտի ունենայ ամերիկեան վարկերու, երկրին զօրացման եւն·։

✕ Զօր· տը Կոլ պատասխանելով ամերիկեան գործակալութեան փոխ նախագահին հարցումնե –

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· Էջ)

ՔՈՐԷԱՅԻ ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ

«երկար եւ տաժանելի կռիւ մը»

Մ· ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ ՍՊԱՐԱՊԵՏԸ ԿԸ ՊԱՐԶԷ ԿԱՑՈՒԹԵԱՆ ԾԱՆՐՈՒԹԻՒՆԸ· — ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ԶՕՐՔԸ ՆՈՐԷՆ ԵՏ ՄՂՈՒԵՑԱՒ·— ՆՈՐ ՄԱՑՐԱՔԱՂԱՔՆ ԱԼ ՎՏԱՆԳՈՒՄԸ

Զօր· Պրէտլի, Մ· Նահանգներու միացեալ սպայակոյտին նախագահը, լրագրական ասուլի – սի մը մէջ պարզելով կացութիւնը, յայտարարեց թէ Ամերիկա կը դտնուի «երկար եւ տաժանելի պատերազմի մը առջեւ»։ Իր կարծիքով, քանի մը օրէն դրօշի տակ պիտի առնուին կարգ մը պահեստի ուժեր ։

Աւելի մոտայլ պատկեր մը պարզեց ամերիկեան ծերակոյտին զինեալ ուժերու յանձնախումբին նախագահը, Թայտինկս ։

— « Չեմ ուզեր վայրերան երեւալ· չեմ կարծեր թէ կացութիւնը յուսահատական է· բայց չատ ծանր է »։

Նոյն զեկուցանողը այս առթիւ բացատրեց թէ հինգ – վեց «զգայուն չրջաններ կան որոնք կրնան բռնկիլ որեւէ տեղ։ Այդ «զգայուն չրջաններն » են· —

Եուկոսլաւիա, որուն սահմաններուն վրայ Խ· Միութեան արբանեակ պետութիւնները զինուոր կը համախմբեն տակաւին մը ի վեր ։

Պարսկաստան, որուն դէմ խորհրդային քա – րոզութիւնը սաստկացած է վերջերս ։

Թուրքիա, որ նոյնպէս ենթարկուած է խորհրդային քարոզութեանց, ռովորականէն աւելի ծանր ։

Հնդկաչին, որ կը դտնուի Չինաստանի հա – մայնավարներու սպառնալիքին տակ, ամիսներէ ի վեր ։

Փիլիպպեան կղզիներ, ուր սաստկացած են համայնավարական խլրտումները ։

✕ Վերջին տեղեկութեանց համաձայն, հիւս· Քորէացիները չախչախիչ յաղթանակ մը տարին երկուշաբթի օր, Ռում գետին վրայ, չնորհիւ Ռուսերու կողմէ չինուած վիթխարի հրասայլերուն ։ Ամերիկեան 12 հրասայլերէն երկուքը միայն անվնաս մնացին։ Հիւս· Քորէացիները յաւուր կը խաղային 80 հրասայլերով, դէպի հարաւ· Քո – րէայի նոր մայրաքաղաքը, Թաժոն։ Ամերիկացիները հարկադրուեցան ընդհ· նահանջ մը կատարել գետին երկայնքը ։ Թնդանօթի ձայները կը լսուէին Թաժոնի մէջ ։

Իրազեկներու կարծիքով, հիւս· Քորէայի բանակին թիւն է 75.000 հոգի (15 զօրաբաժին)։ Այս զօրքին մեծ մասը այժմ կը քաշէ Թաժոնի վրայ, ուր կը դտնուի նաեւ ամերիկեան բանակատեղին։ Կարմիրները ուրիշ ճակատներու վրայ եւս յաւակ կը խաղան, սպառնալով ծովը թափել Ամերիկացիները ։

Մասնագէտներու կարծիքով, Քորէա գըտ – նուած ամերիկեան հրասայլերը չեն կրնար դիմանալ Ռուսերու կողմէ չինուած հրասայլերուն , հետեւաբար նոր եւ չատ աւելի զօրաւոր զէնքեր պիտի գործածուին ։ Կը հաստատուի թէ Ամերիկացիները ստորագնահատած են հիւս· Քորէացիներու մեքենաչարժ ուժերը եւ հրասայլերու որակը ։

Վերջին կռիւներու ընթացքին սպաննուած են երկու ամերիկացի թղթակիցներ ։

Մ· Նահանգներու ցամաքային եւ օդանաւային սպարապետները բացառիկ ժողով մը դումարեցին Թոքիոյ մէջ, զօր· Մէք Արթըրի հետ, աւելի ազդու միջոցներ ձեռք առնելու համար ։

ԴԻՒԱՆԱԳԻՏՆԵՐՆ ԱԼ ԿԸ ԳՈՐԾԵՆ

Կռիւներուն հետ, դիւանագիտական խորհրդակցութիւններն ալ կը չարունակուին, գլխաւոր մայրաքաղաքներու մէջ։ Մոսկուայի անգլիական դեսպանը ծածկագիր տեղեկագիր մը դրկեց Լոնտոն, Պ· Կրոմիքոյի հետ ունեցած երկրորդ խո –

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· Էջ)

ըուն, բացատրեց թէ «Քորէայի արկածախնդրութիւնը պատրաստութիւն մըն է խորհրդային յարձակումի մը՝ Եւրոպայի մէջ»։ Այս առթիւ չեշտեց թէ արեւմտեան պետութիւնները տակաւ են եւ անհրաժեշտ է որ փութացնեն վերազինումը։ « Սովետական դրութիւնը դէպի համաշխարհային տիրապետութիւն կը դործէ ամէն անգամ որ ազդայնականութիւնը եւ ընկերային խլրտումը պատեհութիւն մը ներկայացնեն ։ Եթէ Հին Աշխարհը ամբողջովին Սովետներուն ձեռքն իյնայ, չեմ գիտեր թէ ինչպէս պիտի փրկուի ազատութիւնը ։ Բայց եթէ ցամաքային Եւրոպան դիմանայ, ի վերջոյ ազատ աշխարհն է որ պիտի պարտադրէ խաղաղութիւնը, պատերազմով կամ առանց պատերազմի ։ Պէտք է յոռետէսը նախատեսել եւ միջոցներ ձեռք առնել ։ Պէտք է զօրաւոր ըլլալ ։ Հիւլէական ռումբը չի բաւեր ազատութիւնը ապահովելու համար ։ Անթոյլատրելի է որ օրուան այսպիսի պահու մը Ամերիկան ունենայ միայն 10— 12 զօրաբաժին, Ֆրանսան վեց, Անգլիան՝ միայն երկու, եւրոպական ցամաքին վրայ »։

ՍԹԱԼԻՆԻ ՏԵՍԱԿԵՏԸ ԼԵԶՈՒԱԳԻՏՈՒԹԵԱՆ ՄԱՍԻՆ

Հետեւելով փիլիսոփայութեան հայր Սոկրատին, Սթալին, իր մտքերը պարզաբանում է հարց ու պատասխանի ձեւով.—

ՀԱՐՑՈՒՄ.— Ճի՞շդ է, որ լեզուն վերնաշէնք է ն. հիմունքի վրայ :

ՊԱՏԱՍԽԱՆ.— Ոչ, ճիշդ չէ :

Հիմունքը հասարակութեան տնտեսական կառուցուածքն է նրա զարգացման տուեալ հանգրուանում: Վերնաշէնքը՝ դա քաղաքական, իրաւական, կրօնական, գեղարուեստական ու փիլիսոփայական հայեացքներն են հասարակութեան եւ նրանց համապատասխանող պետական, ընկերային եւայլ հիմնարկութիւնները: Ամէն մի հիմունք ունի իր համապատասխան վերնաշէնքը : Եթէ փոխուում կամ հաչուեյարդարի է ենթար կւում հիմունքը, ապա նրա ետեւից փոխուում ու ոչնչանում է վերնաշէնքը: Եթէ ծնւում է նոր հիմունք, ապա նրա ետեւից ծնւում է համապատասխան վերնաշէնքը :

Լեզուն այս փոխայարաբերութիւնների մէջ չի պատկանում վերնաշէնքին: Վերջին երեսուն տարիների ընթացքում Ռուսաստանում հաչուեյարդարի ենթարկուեց հին դրամատիրական հիմունքը եւ կառուցուեց նորը — ընկերվարականը, որին համապատասխան եւ ստեղծուեց նոր վերնաշէնք: Բոլոր քաղաքական եւ իրաւական հին հաստատութիւնները անհետացան իրենց տեղը զիջելով նորերին — ընկերվարականներին: Հակառակ դրան ռուս լեզուն մնաց գրեթէ այն, ինչ որ էր մինչեւ Հոկտեմբերեան յեղափոխութիւն:

Ի՞նչ փոխուեց ռուս երկնում յիշեալ ժամանակաշրջանի մէջ :

Փոփոխութեան է ենթարկուել ռուսերէնի բառապաշարը: Ընկերվարական խորհրդային պետութիւնն իր մշակոյթով, բարոյականութեամբ, հանրային կարգուսարքով, գարգացած ճարտարարուեստով ու գիտութեամբ, նոր բառերով ու արտայայտութիւններով հարստացրել է լեզուն : Մի որոշ քանակութեամբ անդործածելի ու հնացած խօսքեր անհետացել են բառարանից : Բայց ինչ վերաբերում է ռուսերէնի բառապաշարի հիմնական քանակին ու քերականական կառուցուածքին, նրանք, դրամատիրական կարգերի հաչուեյարդարից յետոյ ոչ միայն հաչուեյարդարի չեն ենթարկուել ու փոխարինուել նոր բառապաշարով ու քերականութեամբ, այլ ընդհակառակն մնում են նոյնութեամբ իրրեւ ժամանակակից ռուսերէնի բաղկացուցիչ տարրերը :

Լեզուն վերնաշէնքի մասնիկը չէ: Լեզուն չէ երկնուած այս կամ այն տնտեսական հիմունքից, նոր կամ հին, այլ ժողովրդի պատմութեան մէջ բողջութիւնից, բոլոր հիմունքներից դարերի ընթացքում :

Այս կամ այն դասակարգը չէ ստեղծել լեզուն , այլ ամբողջութիւնը , բոլոր դասակարգերը, հարիւրաւոր սերունդների ճիգը: Նա չէ ստեղծուել դասակարգերից մէկի պահանջներին բաւարարութիւն տալու համար, այլ ամբողջ հասարակութեան, նրա բոլոր դասակարգերին : Լեզուն հասարակութեան բոլոր անդամների համար է անխտիր: Նա համահասարակական է: Այդ պատճառով լեզուն նոյնն է թէ հին, թէ նոր եւ թէ ապագայ հասարակակարգի , թէ չհագեցածողնեերի եւ թէ չհագեցածուղների համար :

Լեզուն անհամեմատ աւելի երկար կեանք ունի քան այս կամ այն տնտեսական հիմունքը եւ նրա համապատասխան վերնաշէնքը: Վերջիններս գալիս են ու անցնում առանց հիմնական վերիվայրումների ենթարկելու լեզուն :

Պուշկինից սկսած մինչեւ օրս Ռուսաստանում երեք անգամ փոխուել է տնտեսական հիմունքը պետութեան — ճորտատէր հողատէրերին յաջորդել են դրամատէրերը, սրանց էլ ոչնչացրել է ընկերվարութիւնը: Եւ ժամանակակից ռուսերէնը իր կառուցուածքով չի տարբերուում Պուշկինի լեզուից :

Եւ վերջապէս յանուն ինչի՞ ամէն մի տնտեսական յեղաշրջումից յետոյ — պիտի փոխենք լեզուն: Ինչո՞ւ պիտի «ջրին», «հողին», «լերան» , «անտառին», «ձկան», «մարդուն» չասենք ջուր, հող, լեռ, եւայլն, այլ մի ուրիշ կերպ: Ինչ օգուտ կը լինի դրանից յեղափոխութեան :

Պատմութիւնը յեղաշրջումներ չի անում առանց անհրաժեշտութեան: Եթէ գոյութիւն ունեցող լեզուն բաւարարում է նոր հասարակարգին, նա պէտք չունի փոփոխելու լեզուն: Մ.Այն Դոն Քիշոտները կարող են դրան հակառակ վարուել :

Բայց լեզուն էլ քարացած չի կարող մնալ : Անընդհատ աճումը ճարտարարուեստի ու գիւղատնտեսութեան, առեւտրի եւ փոխադրական մէջոցների, տեքնիքի եւ գիտութեան պահանջում են լեզուից աշխատանքի համար նոր բառեր: Պէտք է յարատեւօրէն հարստացնել բառարանը եւ ոչ թէ յեղաշրջել: Այսպէսով,—

«Այս տեսակ տուրք չէ տեսնուած»

ՑԱՑՏՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԵՒ ՍՊԱՌՆԱԼԻՔ « ՎԱՐԼԸԳ »Ի ՄԱՍԻՆ

Պոլսոյ թերթերէն կը խաղեցիմ հետեւեալ տեղեկութիւնները Ունեւորութեան տուրքի խնդրին չուրջ: Ինչպէս կը յիշուի, անկախ երես փոխան Սինան Թէքէլիօղլու մանրամասն հարցաքիր մը տուած էր Ազգ. ժողովին եւ բացատրութիւն կը պահանջէր Ունեւորութեան Տուրքի առթիւ գործուած անիրաւութիւններուն եւ ապօրէնութիւններուն չուրջ :

Թէքէլիօղլու այսօր պնդեց իր հարցապրին վրայ եւ ելմտական նախարար Հալիլ Այան տուաւ հետեւեալ պատասխանը.

— Մեր ընկերը դառն եւ տխուր խնդրի մը մօտեցաւ: 1942ին հրատարակուեցաւ «Վարլըգ»ի օրէնքը եւ տուրքերը դրուեցան մասնաւոր յանձնաժողովի մը քմահաճկարգադրութիւններուն համաձայն: Հարկատուին ոչ մէկ իրաւունք տրուեցաւ օրինական առարկութիւններ ընելու, դատ բանալու, անիրաւութիւններուն դէմ գանգատելու: Ունեւորութեան Տուրքին նմանը չէ տեսնուած աշխարհի վրայ եւ այս տուրքը ոչ մէկ կապ ունի արդարութեան սկզբունքներուն հետ: Այն պիսի տուրք մը որ մասնաւոր յանձնաժողովի մը քմահաճոյքին կը թողու ամէն բան եւ այդ յանձնաժողովին որոշումները վերջնական եւ անառարկելի բնոյթ կը ստանան: Այնպիսի տուրք մը որ համեմատութեան եւ տրամաբանութեան չի կրթներ եւ գործադրիչներու փափաքին եւ քմահաճոյքին ձգուած է, այնպիսի տուրք մը որ հարկատուին նախանձորդներուն լրատուութեան եւ ըսիրասներուն համեմատ դրուած է :

Այս է ահաւասիկ Ունեւորութեան Տուրքը, որ պետութեան մը ելմտական դաղափարականութեան հետ որեւէ կապ չունի: Իր գործադրութենէն ստեղծուեցան հսկայական անիրաւութիւններ, խարդախութիւններ եւ հակասութիւններ: Այս թէ բան մը որուն արդիւնքները եւ հանրութեան կրած տատապանքները չպիտի կրնամ բարձր ժողովիդ առջեւ թուել, չատ մի տեսնէք, եթէ լուռ մնամ այս մասին » :

Ա.) Մարքսեանը չի կարող լեզուն տնտեսական հիմունքի վրայ կառուցուած վերնաշէնք համարել :

Բ) Շփոթել լեզուն վերնաշէնքի հետ — նշանակում է չատ լուրջ սխալ գործել :

ՀԱՐՑ.— Ճի՞շդ է, որ լեզուն եղել է եւ կը մնայ դասակարգային, որ միակ եւ ընդհանուր , ապադասակարգային ու համաժողովրդական լեզու գոյութիւն չունի :

ՊԱՏԱՍԽԱՆ.— Ոչ, ճիշդ չէ :

Դժուար չէ հասկանալ, որ մի հասարակութեան մէջ, ուր դասակարգեր չկան, խօսք չի կարող լինել դասակարգային լեզուի մասին:

Մարդկութեան հնագոյն ցեղային կազմակերպութիւնը չէր ճանաչում դասակարգերի բաժանում, ուրեմն խօսք չի կարող լինել այնտեղ դասակարգային լեզուի մասին: Լեզուն մէկ էր, ընդհանուր ցեղի բոլոր անդամների համար: Այնուհետեւ ցեղերը դարձան ազգութիւններ եւ ազգեր եւ միշտ էլ լեզուն մնաց մէկ եւ ընդհանուր, ան կախ ամբողջութեան պատկանող անհատների ընկերային դիրքից : Անշուշտ հողատէրերն ու դրամատէրերը ունէին խօսակցութեան իւրայատուկ բառեր ու արտայայտութիւններ, որոնք օտար էին չհագեցածուղներին: Բայց դրանից չի կարելի հակադրել միմեանց «աղնուականների եւ քաղքենիների» եւ «բանւորների ու գիւղացիների» լեզուներ: Դրանք լեզուներ չէին, այլ բարբառներ, որոնց ոչ մի դէպքում չի կարելի ազգային լեզուի տեղ դնել :

Մարքս այս հարցում, իրրեւ հետեւանք տնտեսական յառաջադիմութեան, միակ ազգային լեզուն համարում է անհրաժեշտութիւն եւ հաղորդակցութեան բարձրագոյն ձեւ, որին ստորադասւում են բարբառները :

Փաստ են բերում լեզուի դասակարգային հանգամանքը, թէ Անգլիայում հողատէրերը «դասերի ընթացքում» խօսում էին ֆրանսերէն, մինչդեռ բուն ժողովուրդը խօսում էր անգլերէն: Դա փաստ չէ, այլ կատակ: Նախ բոլոր հողատէրերը ֆրանսերէն չէին խօսում, այլ միայն բարձր պալատականները: Երկրորդ — խօսում էին ոչ թէ «դասակարգային լեզուով», այլ պարզապէս ֆրանսիացի ժողովրդի ընդհանուր ազգային լեզուով — ֆրանսերէն: Երրորդ, ինչպէս յայտնի է, այդ անբնական երեւոյթը անհետացաւ դիջելով իր տեղը անգլիական լեզուին: Թող չկարծեն նրա վրայ հիմնուած ընկերները, թէ անգլիական ամբողջ հողատէր եւ աղնուական դասակարգը «դասերի ընթացքում» խօսում էր ժողովրդի հետ թարգմանների միջոցով :

Ելմտական նախարարին այս ուշագրաւ մերկացումներէն ետք, Սինան Թէքէլիօղլու դարձեալ խօսք առաւ եւ ըսաւ թէ իր հարցումներուն պատասխանը չէ տրուած: Երեսփոխանը ըսաւ մանրամասնաբար .

— Բոլորդ գիտէք թէ Վարլըգի առթիւ բաղեկամներու կողմնակցութիւն եւ աչառութիւն եղած է, ապօրինութիւններ գործուած են, չատ մը նախապէս գրուած տուրքը վերջէն սրբուած եւ նախապէս գրուած տուրքը վերջէն սրբուած է եւ տասնոց չէ գանձուած: Մանաւանդ Իսթանպուլի մէջ գործուած են այս ապօրինութիւնները եւ կողմնակցութիւնները: Ելմտական նախարարը ինչո՞ւ բացատրութիւն չտուաւ այս մասին: Մի քանի տարի առաջ, 55 հոգիի Ունեւորութեան Տուրքը սրբուեցաւ: Իզմիրի մէջ վեց միլիոն ոսկիի տուրք չգանձուեցաւ, եւ այս խարկանուքիւնը կրկնապատկեց տատապանքները այն հարկատուներուն, որոնք իրենց տուրքերը վճարեր էին հազարումէկ չարչարանքներով: Իմ հարցումս ուղղուած է մասնաւորաբար այն հարկատուներուն, որոնց տուրքերը քմահաճօրէն ջնջուած են, ի վնաս ուրիշներու» :

Ելմտական նախարարը պատասխանեց թէ այս մասին լուսաբանութիւն համար պէտք է քննել զանազան թղթածրարներ եւ վաւերաթուղթեր, եւ ժողովէն պայմանաժամ ուզեց :

Սինան Թէքէլիօղլու յետոյ ծանրացաւ Մաքալի մէջ ծախուած հողերու խնդրին վրայ, եւ ըսաւ թէ սպառնագիր մը ստացած է իր կատարած մերկացումներուն առթիւ: Երեսփոխանը ժողովին առջեւ կարդաց այդ սպառնագիրը, որ կ'ըսէր.

— Պէհէյ ճաթած գլուխով հէրիֆ, մեռնիլդ մօտ է, պատրաստուէ անդենական երթալու, քու անցեալի փառքիդ վայել մահով մը : Ջինուորական յուզարկաւորութեամբ մը պիտի թաղուիս : Շարունակէ հարցադիրներ տալ ժողովին: Քեա — ղմ Գարապէքիր փաչա քեզ կը կանչէ եւ լուրեր կը սպասէ քեզմէ: Ստորագրութիւն՝ Աւետարեր»:

Այս սպառնագիրը գրուած է Ազգ. ժողովի պաշտօնական թուղթին վրայ եւ գրկուած է նոյնպէս Ազգ. ժողովի պահարանով :

Նամակը կարդալէ վերջ Թէքէլիօղլու ըսաւ.— Այս սպառնալիքը ուղղուած է նաեւ ամբողջ Ազգ. ժողովին: Մենք պատուաւորապէս կը սպասենք մահուան եւ վրաս դմելի մը անդամ չեմ կրեր :

Ազգ. ժողովի նախագահութիւնը քննութեան պիտի ձեռնարկէ այդ սպառնագրի մասին:

Մեծագոյն սխալը մեր ընկերների նրանումն է, որ ամէն բանում դրամատիրական դասակարգը հակադրում են բանուորութեան : Կարծես թէ ազգային ընդհանրութիւնը գոյութիւն չունի, կան միայն դասակարգեր, որոնցից ամէնը մէկը ունի իր « դասակարգային լեզուն»: Այն ժամանակ ուրեմն նաեւ իր «դասակարգային քերականութիւնը »:

Մեր մէջ մի ժամանակ կային «մարքսիստներ», որոնք պնդում էին թէ Հոկտեմբերեան Յեղափոխութիւնից յետոյ երկրում մնացած երկաթուղիները «բուրժուական» են, մարքսիստները չպիտի օգտուեն նրանցից, այլ քանդեն եւ չինեն նոր, « պրոլետարական » երկաթուղիներ :

Հասկանալի է, որ այդպիսի անիչխանական ու երեխայական տեսակէտը հասարակութեան , դասակարգերի ու լեզուի վերաբերմամբ ոչինչ ունի ընդհանուր մարքսականութեան հետ : Բայց նա անպայման գոյութիւն ունի եւ չարունակում է ապրել ուղիղ ճամբան կորցրած ընկերների գլխում :

Պէտք է հասկանալ, որ դրամատիրական հասարակարգերում թէեւ չհագեցածողն ու չհագեցածուղը կատաղօրէն պայքարում են միմեանց դէմ, բայց միեւ նոյնից հաղար թելերով կապուած են միմեանց, որոնցից կարեւորագոյնը լեզուն է :

Զպիտի չփոթել մշակոյթ եւ լեզու: Մշակոյթը փոխուում հասարակարգի տնտեսական յեղաշրջման հետ, լեզուն ոչ :

Այսպիսով . —

Ա.) Լեզուն իրրեւ հաղորդակցութեան միջոց միշտ եղել է եւ կը մնայ մէկ եւ ընդհանուր հասարակութեան բոլոր անդամների համար :

Բ) Բարբառներն ու դաւառաբարբառները չեն ժխտում, այլ հաստատում են ազգային լեզուի գոյութիւնն ու անհրաժեշտութիւնը :

Գ.) « Դասակարգային » լեզուի տեսակէտը սխալ, ոչ մարքսեան տեսակէտ է :

★

Մենք բաց ենք թողնում Ստալինի մանրամասն բացատրութիւնն իր դրած երրորդ հարցին— ո՞րն է լեզուի բնորոշ յատկութիւնները : Նա այդտեղ վերլուծման է ենթարկում լեզուի բարապաշարի, քերականութեան խնդիրները եւ ցոյց է տալիս, թէ իր խորքում ազգային լեզուն չափազանց դանդաղօրէն է փոփոխուում, յայտ բերելով ինքնապահպանման հզօր յատկութիւններ :

Ցօդուածը վերջանում է չորրորդ հարցով, որի պատասխանի մէջ Ստալին ամբողջն բռնում Մարի եւ մարաքականների օձիքից եւ լաւ թափահարում նրանց :

ՀԱՅԿ ՍԱՐԳՍԵԱՆ

Պիտակի մը ուրիշներու պես

Հանդիսաւոր օր մըն էր անցնող կիրակին Փարիզահայութեան համար: Ընդհանրապէս դպրոցներու ամավերջի հանդէսներ գրաւած էին զայն, բայց տեղ մը ձգելով առաուն, հանդիսաւորապատրաստ մը, հայկ· ծէսով, փարիզի հոյակապ եկեղեցիներէն մէկուն, St. Etienne du Mont մէջ: Կաթողիկէ Հայերու Փարիզի առաջնորդ Պահապանեան արք·ի քահանայագործութեան 60ամեակը եաև առիթ ընծայած էր այդ հանդիսաւորութեան, պապական նուիրակին նախագահութեամբ:

Կէս օրէ վերջ Ռէնսիի Դպրոցասէր Տիկնանց, Սէվրի Մուրատեան վարժարանի, դպրոցին շրջանիներու փակումն էր, իսկ Օլիէի ընդարձակ մարզադաշտին վրայ Հ· Մ· Մ·ի մարզահանդէսը, հոծ բազմութեամբ:

Պէտք է յիշել նաեւ Սէվրանի եւ Պէլվիլի հայերէնի դասընթացքներու փակման հանդէսները:

Սկսինք Դպրոցասէրէն, ըսելով միայն առաուան պատարագին համար թէ ներդաշնակ եկեղեցական արարողութիւնը զոյգ մեներգներով, եւ Օր· Կաւուարենցով, պարզերես դուրս բերաւ մեզ օտարներու առջեւ:

× Դպրոցասէրը այսօր կը ներկայանար ներկայ հանդիսականներուն 50 աշակերտուհիներով, իր վերանորոգուած դեղեցիկ չէնքին պարտէզին մէջ: Աւանդական մրցանակաբաշխութեան հանդէս մը որ մեզի կը յիշեցնէր Պոլսոյ մեր դպրոցներու ամառնային արձակուրդներու նախօրեակը, երբ աղք· բոլոր դպրոցներու աշակերտները ոտքի, հաղարներով, ազգային հանդիսաւորութիւն մը կուտային դիւղին կամ քաղաքին:

Ծնողքներ եւ բարեկամներ եկած էին լսել տասնեակներով պարմանուհիներու կողմէ մեծաքանչին թոթովանքը եւ դաւելու թէ այն բոլոր գոհողութիւնները եւ տարուած աքնաչան աշխատանքը ի՛նչ համեմատութեամբ արդասաւորուած են:

Առանց մանրամասնութեանց մէջ մտնելու, կրնանք անվարան ըսել թէ չունչը հայկական էր: Դուրսէն ֆրանսերէնով եկած այդ աղջիկներուն համար կարելի եղած էր ստեղծել անհրաժեշտ միջավայր ուր անոնք հայ դպրան իրենք զիրենք եւ մանաւանդ հայերէն խօսին: Ահա ինչ որ կենսական է: Գալով ծրագրին — լրիւ երկրորդական վարժարան մը ունենալու մտահոգութիւն, ան — չուշա ժամանակի հետ կապուած է:

Տնօրէնին Պ· Թ· Պօյաճեանի բացման խօսքէն վերջ, լսեցինք քանի մը ֆրանսերէն երգեր եւ արտասանութիւններ, ի պատիւ Ռէնսիի Պ· Քաղաքապետին: Մնացեալը հայերէն էր, արտասանութիւններ Սիամանթոյէն, Սիլվա Կապուտիկեա — նէն, Այնայիսէն եւ չարք մըն ալ անձանօթ հեղի — նակներէ, մեծ մասով հաճելի եւ ճշդրիտ առո — դնութեամբ:

Դժուար է մի առ մի յիշել բոլոր անունները: Շատերու մէջէն մէկը միայն կառչեցաւ մտքիս, Աննիթա Վ· Սարգիսեան, մեր տաղանդաւոր խմբավարին աղջիկը, որուն «Տուր ձեռդ, եղբայրը» եւ հայկական երկու դեղեցիկ պարերը ուշադրութիւն դրաւեցին: Անշուշտ իր ընկերուհիները ո — րոնց փոքրերէն մէկն է ինք, իրենց ինկած դո — վեստի բաժնէն սիրով հրաժարեցան ի նպաստ ի — րեն, իրենք որ մրցանակներով ծանրաբեռնուած կը վարձատրուէին աշխատունակ տարուան մը համար:

Պ· Քաղաքապետը, որ քաջածանօթ էր հայ ժողովուրդին պատմութեան, նկարագրեց սրտառուչ հանդիպումով մը 1915ի Մարտակի Օրերէն, երբ ինք, նաւաղ «Տիւփլէքս» մարտանաւին մէջ, ականատես եղած էր մեր աքսորէն ու ջարդէն ազատած բեկորներու փոխադրութեան օդնած դէպի Փորթ Սայիտ: Ակնարկովը կը փնտռէր կարծես նաւուն մէջ ծնած հայորդիները, որոնք այդ օրէն իսկ ապաւինած էին ֆրանսական հիւրընկալութեան:

Մմբերդներ եւ մարզական փորձեր լրացուցին տղոց բաժինը, որոնց ուղղած «Հուսկ Բանք»ով դասական չեչոով Պ· Պօյաճեան փակեց հանդէսը:

Քաղաքապետէն վերջ՝ հանդէսին կը նախագահէր Տիգրան Ման Քէլէկեան, վարժարանին բարեբարը, որուն օժանդակած էր Հ· Բ· Ը· Մ·ը իր 4 միլիոնով եւ ժողովրդական հանգանակութիւնը ուրիշ 4 միլիոնով մրն ալ, լրացնելու համար այսօրուան չէնքը: Ըսին թէ պակասներ ունի, որուն հոգը կ'ինկայ իր միւս մեծ բարեբարին՝ հայ ժողովուրդին վրայ:

Հանդէսին յատկանշական նորութիւնն էր Օր· Մարկոսեանի ինքնագիր ֆրանսերէն ուղերձը որով իր պսակաւորի վկայականը ստացող օրիորդը կը բացատրէր թէ ի՞նչ չափով ֆրանսացի եւ ինչ չափով Հայ կը զգան զիրենք, իր տարեկիցները, իր սերունդը, որոնցփերկութեան սահմանուած ենդիրոցասէրները: Անշուշտ կշիռը կը հակէր դէպի հայրենի աշխարհը եւ դէպի մայրենիքը:

Կը մաղթենք որ Դպրոցասէրի սանուհիներէն մէկը, յաջորդ տարի նման դրութիւն մը մեզի հրամցնէ իր սեփական հայերէնով:

ՇՐՋՈՒՆ ԹՂԹԱԿԻՑ

ԳՐԻԳՈՐ ԵՊԻՍԿ· ՊԱՀԱՊԱՆԵԱՆԻ ՑՈԲԵԼԵԱՆԸ

St. Etienne du Mont դեղեցիկ եկեղեցիին մէջ, կիրակի օրուան հայածէս պատարագը հանդիսաւոր հանդամանք մը ունէր, քանի որ նոյն օրը կը տօնուէր նաեւ Պահապանեան եպիսկոպոսի քահանայութեան վաթսունամեայ յոբելեանը:

Պահապանեան դերապայծառ ծանօթ է մասնաւորապէս Թրքական ջարդերու առեն իր կրած տառապանքներով եւ քրիստոնէական համբերութեամբ որով ուժ կը ներշնչէր տառապեալներուն:

Պատարագէն վերջ Ս· Խաչ եկեղեցւոյ հոգաբարձութիւնը ճաշ մը կազմակերպած էր ի պատիւ յոբելեարին: Հրաւիրուած էին Ֆրանսացի եւ հայ անձնաւորութիւններ, ինչպէս եւ «Ճառաջ»ի խմբագրութիւնը:

Բաժակաճառերու ընթացքին, Հայր Ղեւոնդ Վ· Քիլերճեան կարդաց չնորհաւորական նամակները եւ հեռագիրները: Պապական նուիրակը, դերապայծառ Roncolli Փարիզէն բացակայ ըլլալով, ցաւ կը յայտնէր որ անձամբ չի կրնար չնորհաւորել յոբելեարը: Կարդինալ Ագաջանեան թէ նամակով եւ թէ հեռագրով կ'ողջունէր յոբելեարին յարատեւ աշխատանքը ի սէր ազգին եւ Աստուծոյ: Նաեւ ուրիշ չնորհաւորական գիրեր Պելժիոյ, Մարսէյլի, Փարիզի դաղութներէն, Վիեննաիկի Մխիթարեանց արքահայր Ուլուհոճեան վարդապետ եւ բազմաթիւ անհատներէ:

Սեղանակիցներուն կողմէ խօսք առնելով, Պ· Զաւիկ Խանզատեան չնորհաւորեց յոբելեարը, ինչպէս եւ Ֆրանսացի հիւրերը, Paul du Véou եւ Տիկին Քայէն որ արտաքին գործերու նախարարութեան մէջ միշտ իր կարելին ըրած է կարգադրելու համար Հայերու դիմումները:

Պ· Véou այս առթիւ յիշեց հայ ժողովուրդին տառապանքները եւ յաւիտենական կորովը վերապրելու համար, հակառակ բոլոր դժուարութեանց: Իսկ յոբելեարին մաղթեց երկար կեանք եւ յարատեւութիւն:

Յաջորդաբար խօսք առին նաեւ Տիկ/ն Քայէ Գրիգոր վրդ· Զարբհլեան (Պոլսէն) եւ St. Etienne du Mont ի ժողովրդապետը, որ ըսելով թէ «իր միակ պակասութիւնը Հայ չըլլալն է», հաստատեց թէ՝ սիրով միշտ մեզի հետ է քանի որ իր եկեղեցիին փոխանորդն իսկ Պապաճանեան վարդապետն է:

Պահապանեան եպիսկ· չերմապէս չնորհակալութիւն յայտնեց բոլորին: Ներկաներու փափաքին դոհացում տալու համար, Օր· Մաուի Կաւարենց, որ պատարագին արդէն յաջողութեամբ ստանձնած էր մեներգները, երգեց Կոմիտասի «Անտունին», չերմ ծափերու մէջ:

Սեղանը վերջացաւ ժամը 4ին եւ դերապայծառը, Հ· Սահակ Վ· Տէր Մովսէսեանի հետ վնաց Մուրատեան վարժարան, նախագահելու համար մրցանակաբաշխութեան հանդէսին:

ԹՂԹԱԿԻՑ

ԼՐԱՏՈՒ ԱՐՈՒԵՍՏԻ

Ժ· ՍԵՐԳՈՑԵԱՆ

Ցուլիս 5ին հաճոյքը ունեցանք լսելու Պ· Նշան Սերգոյեանին որդին, Ժիրայր, Փարիզի երաժշտանոցէն, որ երկու օտար երդիչներու հետ երգահանդէս մը տարքած էր Gaveauի սրահը:

Պ· Ժիրայր, յաջող պատ մըն է եւ իր մշակուած ձայնը լաւագոյն կերպով կը թարգմանէ Շուպէրթի, Մուսորգսքիի եւ վեռաիի եղանակները: Պոռիս Կոռունովի մենախօսութիւնը ներկայացուց դիւթիչ եւ տպաւորիչ ոճով մը եւ չերմ ծափերուն դոհացում տուաւ երգելով Սէվիլլայի Սափրիչին, Air de la Calomnieն: Կը յուսանք թէ տարիներու ընթացքին իր ստանալիք փորձառութիւնը եւ հասունութիւնը լայնօրէն պիտի օդնեն, դառնալու համար տաղանդաւոր արուեստագէտ մը, ինչպէս կը խոստանայ իր առաջին երեւումով:

× Ուրախութեամբ կ'արձանագրենք թէ Փարիզի Աչնան Սալոնին մէջ, որ այս տարի բացառապար բացուեցաւ ամառը, նկար մը ունի նաեւ մեր համակրելի նկարիչը, Պ· Զարեհ Մուրաֆեանը: Յառաջ զանազան առիթներով գնահատած է իր արուեստը եւ ճաշակաւոր coloristeի բնածին տաղանդը: Այս անգամ ալ ինչպէս կը վկայէ Ռ· Պառոթ, Paris Presseի մէջ, ան ցոյց կուտայ յաջող բնանկարիչի մը ներդաշնակ ստեղծագործութիւնը: Ա·

ՍՏԱՑՈՂ

ՀԱՑԱՍՏԱՆ, օրկան Հ· Ց· Դ· Նոր Սերունդի: Գ· տարի թիւ 36 (1950 Ցունիս): Ձոխ բովանդակութեամբ (հայերէն եւ ֆրանսերէն):

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (121)

ՄԵԼԻՔԻ ԱՂՋԻԿԸ

ԺԴ·

Բայց կատուն էլ պակաս չէր· այդ չորացած կմախքը, որ կարծես, կը փշրուէր մի հատ հարուածից, զիջողութիւն չէր անում, այլ գնում էր իր դաժան հակառակորդի դէմ:

Ճանապարհը չարունակ դէպի բարձր էր դընում: Բլուրների եռեւից դուրս եկաւ Աւետարանոցը· նա հանդարտ տաքանում էր արեւի տակ· երդիքների ծուխը մի նուրբ կապոյտ չղարչի պէս անշարժացել էր նրա վրայ, խաղաղ ու մաքուր օդի մէջ:

Բէկի ձին այժմ մոռացել էր իր կերած հարուածը եւ զգալով, որ իր տէրը այլեւս կատաղած չէ, քայլում էր հանդարտ: Քէօսա Մուխտարը մի զարմանալի աներեսութեամբ նորոգեց խօսակցութիւնը· նա լաւ իմացաւ որ Բէկը զիջում է:

— Գոնէ իմ տէրը կ'իմանայ, որ ես զոհուեցի նրա համար··· Բայց ոչ, ինչո՞ւ նրա համար··· Նա չէ ուղարկել ինձ այստեղ, նրան պատուիրել են ուղարկել, Թող լմանան պատուիրողները եւ այնուհետեւ ···

— Ի՞նչ պիտի անեն, հարցրեց Բէկը հպարտութեամբ:

— Այն ժամանակ, էֆէնտի, փաչայութիւնն չուտ կը ստանաս, չատ չուտ:

Նրա բախտն էր, որ Բէկը երէկուանից անձնատուր էր եղել փաչա դառնալու մտքին· այդ պատճառով նա թէեւ տեսաւ Մուխտարի լիրբ ծիծաղը, բայց պահեց իրան: Կատուն կապեց գայլի բերանը· նա մի ակնթարթում հասկացաւ որ բըռնել է գայլի կոկորդից եւ սկսեց աւելի խոր խրել ճանկերը:

— Ֆէհմի փաչայի խօսքը հաստատ էր, է — ֆէնտի, ասաց նա, այստեղի համար վճռուած բան է, որ դու փաչա ես: Իսկ Ստամբո՞ւլը: Դու լաւ գիտես որ այնտեղ ոչինչ չի լինի առանց միջնորդի, առանց բարեխօսի եւ ընծաների: Այնտեղ բարեկամ եւ հովանաւոր չունես, իսկ վնասել քեզ կարող է ամէն մէկը· բաւական է որ իմաց տան, թէ դու մահուան դատապարտուած էիր եւ փախել ես բանտից, իսկ այստեղ թոյլ տուիր որ կոտորեն Մուսլիմաններին··· Մի հատ բարեկամ ունես միայն եւ դա Մուրատ աղան է, բայց ինչ արած, նրան չես ուզում ···

— Ո՞վ ասաց ···

Այս հարցը ցոյց տուեց, որ Բէկը նորից ընկել է այդ մարդու ցանցի մէջ:

— Ուրիշ ի՞նչ պիտի հասկանայ նա, եթէ լսէ որ դու սպաննեցիր նրա ծառային, որ քո ծառան էլ է ···

— Ոչ, ես քեզ չեմ դպչի, միայն մնացիր··· Բայց այն աղջիկը իմն է: Դու գոհր ուրիշներին, հո այս երկիրը չէ քանդուել: Սպասիր մինչեւ գարուն եւ տես ինչ լաւ գործ կ'ունենաս: Գարնանը մենք պիտի ոչնչացնենք ամէն ինչ: Ռայեան մեր ոտների տակ կը լինի· Դիզակն ու Վարդանան ընձեռնուած· կեավուրներից մի հատ մեծ մարդ, մի հատ Մէլիք չի մնայ ···

Նա յանկարծ լռեց, յանկարծ հասկացաւ, որ չպիտի յայտնէր այս մարդուն այն, ինչ որ ցէհմի փաչան հաղորդել էր իրրեւ դաղտնիք:

Մուրատ աղայի բարեկամութիւնը վաստակելու համար այդքանն էլ բաւական էր· զգուշութիւնը հարկադրեց կանդ չառնել ծրագրի մանրամասնութիւնների վրայ: Բայց Քէօսա Մուխտարի ականջներին հարկաւոր չէին երկար ու բարակ բացատրութիւններ· նա խոկոյն հասկացաւ եւ բացականչեց ·

— Ողորմած է Ալլահը եւ միակն է նրա մարդարէն· անհաւատներից չուտով մի հատ էլ չի մնայ:

Նա զարձրեց երեսը դէպի երկինք, կարծես յանկարծ փոխեց խօսքը ·

— Գոնէ մի չնորհ արա, էֆէնտի:

— Ի՞նչ ես ուզում:

— Ծախիր այդ աղջկան Մուրատ աղայի վրայ: Այսինքն առաջ քոնը լինի, յետոյ մերը: Գիր նը որքան ինքդ կ'ուզես ···

Այս առաջարկութիւնը Մուխտարը արաւ մի կատարեալ յանդգնութեամբ: Նա գիտէր որ Թուրք պաշտօնեաներին խորթ չէ այդ տեսակ առեւտուրը, գիտէր որ ոսկին չատ անգամ է կուրացնում նրանց եւ զրկում նոյնիսկ անձնական հաճոյքներից: Բայց չիմացաւ, որ բոլոր մարդիկ մի տեսակի չեն:

սակցութեան մասին : Բացարձակապէս զաղանի կը պահուին այս խօսակցութիւնները : Կը հաստատ – ուի թէ դեսպանը նոր հրահանգներ ստացած է, խօսակցութիւնները չարունակելու համար Ֆ. Մխութեան արտաքին նախարարութեան հետ :

Կարգ մը թերթերու տեղեկութեանց համա – ձայն, Մեծն Բրիտանիա հետեւեալ ծրագիրը կ'ա – ռաջարկէ Ֆ. Մխութեան, դադրեցնելու համար Քորէայի պատերազմը. —

1. Ազգաժողովին անդամ ընդունիլ խորհր – դային Չինաստանը : 2. Այս կարզադրութեամբ, խորհրդային պատուիրակութիւնը կը վերսկսի մասնակցիլ Ապահովութեան Խորհուրդին : Այն առեն, այլեւս անհրաժեշտ չէ վերահաստատել Քորէայի նախկին սահմանագլուխը, այլ երկուքի բաժնուած երկիրը մէկ ամբողջութիւն համարե – լով, դնել Ազգաժողովին խնամակալութեան տակ եւ ձեռնարկել ազատ ընտրութեանց :

Նոյն աղբիւրին համաձայն, Հնդկաստան, ո – րուն ձայնը վճռական արժէք ունի Ասիոյ մէջ, համաձայն է այս ծրագրին :

Ուրեմն ամէն բան կախում ունի Մոսկուայի պատասխանէն : Իրազեկներ կը հաւաստեն թէ յաւատեսութիւն կը տիրէ Լոնտոնի մէջ : Անգլիոյ արտաքին նախարարութիւնը պաշտօնական զե – կոյց մը հրատարակեց Մոսկուայի խօսակցու – թեանց մասին, առանց որեւէ լուսարանութիւն հաղորդելու :

× Եգիպտոսի արտաքին նախարարը, Սալա – հէտտին պէյ, պարզելով իր երկրին դիրքը, «նա – խայարձակում » կոչեց հիւս. Քորէայի արարքը եւ ըսաւ թէ համաձայն են Ազգաժողովի բանաձե – ւին : Եթէ զործնապէս չեն մասնակիր, պատճա – ռը այն է որ «Մէյլին Արեւելքի մէջ ալ այդպիսի դէպքեր պատահեցան եւ մենք չտեսանք նոյնքան արագ ձեռնարկ մը : Կը յուսամ թէ արեւմտեան պետութիւնները պիտի յաջողին կասեցնել համայ – նավարական սպառնալիքը, Քորէայի մէջ եւ ուրիշ ամէն տեղ » :

× Ֆ. Մխութիւնը ծանուցագիր մը ուղղելով Ազգաժողովի ընդհ. քարտուղարին, բողոքեց Ա – պահովութեան Խորհուրդին որոչման դէմ որով ընդհ. հրամանատար կը նշանակուի զօր. Մէք Ա.րթըր :

× Ուրիշ քանի մը ազգեր ալ յանձն առած են դինուոր ղրկել Քորէա : Այժմ 50է աւելի ազգեր համաձայն են Ապահովութեան Խորհուրդի բանա – ձեւին :

× Անգլ. կառավարութիւնը որոչեց երեք մի – լիոն սթերլինի յատկացածական վարկ մը սահմա – նել երկրին պաշտպանութեան :— Նախագահ Թրումըն արտօնեց 74ի բարձրացնել ամերիկեան օդատորմիղները :

× Ցունաստանի համայնավար կուսակցու – թիւնը կը յայտարարէ թէ «Ալպանիան պիտի ըլ – լայ Մ. Նահանգներուն յաջորդ զոհը » :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԻՏԱԼԻՈՑ վարչապետը ազդարարեց համայ – նավարներուն թէ կաւավարութիւնը պատրաստ է խիստ միջոցներ ձեռք առնելու, պաշտպանելու համար երկիրը ե. դունդի մը դաւաճանութեան դէմ : Երեսփ. ժողովը Գ. օր քուէարկեց կառա – վարութեան բանաձեւը որ լիովին հաւանութիւն կը յայտնէր արտաքին քաղաքականութեան : Կամ Սֆորցա այս առթիւ ճառ մը խօսելով, կրկնեց թէ Իտալիա հաւատք ունի Ալանտեանի դաշինքին վրայ եւ պիտի չարունակէ աջակցիլ Ազգաժողո – վին՝ Քորէայի պատերազմին մէջ : Վարչապետը իր ճառին մէջ դիտել տուաւ թէ ձենովայի երիտա – սարդ համայնավարները նամակ մը ուղղած են Սթալինի, հետեւեալ բովանդակութեամբ. — « Մենք երբեք պիտի չհաւատինք Ֆ. Մխութեան կամ ժողովրդական հանրապետութեանց դէմ » : Եւ ազ – դարարեց թէ երբեք պիտի չթոյլատրէ որ չհա – ւատին Իտալիոյ պաշտպանութեան համար : «Սթա – լին երիտասարդները Սէյսերիա պիտի դրկէր , ե – թէ այսպիսի յայտարարութիւն մը ընէին իրենց հայրենիքին պաշտպանութեան դէմ » :

ՄՈՍԿՈՒԱՑի « Սովետական Արուեստ» հան – դէսը նամակ մը հրատարակած է ռուս երաժիշտ – ներու ատորագրութեամբ, ուղղուած՝ իրենց ֆը – րանսացի, անգլիացի եւ ամերիկացի արուեստա – կիցներուն եւ կը հարցնէ.— «Ի՞նչ կ'ընէք զօրա – ցնելու համար խաղաղութիւնը : Ո՞ւր են խաղա – դութեան ձօնուած ձեր երգերը, տաղերը եւ հա – մանուագները, մինչ անոր քանդիչները նորէն զործի ձեռնարկած են, ախտաժէտ ոճրագործնե – րու, ամերիկահոգի այխարհակալներու կամքով » :

70.000 ՏԵԼԱԳԱՐՆԵՐ սպաննուած են 1930էն 1945, Հիթլէրի հրամանով : Երեք բժիշկներ կը զատուին այս զործին համար : Այդ միջոցին յի – մարանոցներու մէջ կը զտնուէին 250 հազար խե – լագարներ :

Imprimerie DER AGOPIAN 17 rue Damesme - (13)
Le Gérant : A NERCESSIAN

ԿԻԼԻԿԻՈՑ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԸ ՄԱՐՍԷՑԼԻ ՄԷՋ

Մարսէյլ – Փրատոյի Մայր եկեղեցիի կրօն. ընկերակցութիւնը կը ծանուցանէ թէ՝ այս կիրա – կի, Վարդավառի տօնին առիթով, եկեղեցական արարողութիւններուն կը նախագահէ և կը քարոզէ Տանն Կիլիկիոյ կաթողիկոս Տ. Տ. ԳԱՐԵԳԻՆ ԳՈ – ՍԷՓԵԱՆ : Եպիսկոպոսական հանդիսաւոր պատա – րագը կը մատուցանէ հայրապետական պատուի – րակ ԱՐՏԱԻԱԶԴ ԱՐՔ. ՍԻՒՐՄԷԵԱՆ : Կը մաս – նակցի նաեւ Դերենիկ եպիս. : Մարսիլահայ զա – ղութը կը հրաւիրուի ներկայ ըլլալ, ընդունելու հայրապետական օրհնութիւնները :

Դաշտահանդէս

Նախաձեռնութեամբ կապոյտ Խաչի, Սէն Ժէ – ռոմի մասնաճիւղին, մասնակցութեամբ «Հայաս – տան» ենթակոմիտէին եւ Նոր Սերունդի «Աղբալ – եան» խումբին, այս կիրակի ամբողջ օրը, Bar du Chalet ի օդասուն պարտէզին մէջ, 117 Ave. de Corot St. Juste :

Գեղարուեստական ճոխ բաժին : Հայկական պարեր, երգ, արտասանութիւն եւ զանազան անա – կնկալներ : Ժողովրդական պիւֆէ մատչելի դի – ներով :

Ցիշատակի մեծ դաշտահանդէս

Տարօն Տուրուբերանի Հայր. Մխութեան : Նուիրուած հերոսներու եւ 1918ի Վարդավառին ինկած նահատակներու :

Կը նախագահէ ԱՆՈՒՇԱՒԱՆ ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆ

Պիտի խօսին ԱՐՏԱՇԷՍ ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆ եւ ՓԵ – ՐՈՎԲԷ ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆ :

Այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 2ին Սէնթ Անտրէի Պէլվէտէր զովասուն պարտէզին մէջ :

Գեղարուեստական ճոխ բաժին : Պիտի բեմա – դրուի ՂԱՐԱԲԱՂԻ ՄԵԼԻՔՆԵՐԸ, ղեկավարու – թեամբ Թրագոշի :

Մուտքը ազատ է :

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ ՄԱՐՍԷՑԼԻ ՄԷՋ

Համախարբերդցիական Սէնթ Անթուանի մասնաճիւղին կողմէ, այս կիրակի, ամբողջ օրը, Սէնթ Անթուան, Նաճարեանի օդասուն ագարակը : Մուտքը ազատ է :

ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ.— Հ. Ց. Դ. Ս. Աննի Թա – թուլ խումբը, Ֆր. Կապ. Խաչի եւ Նոր Սերունդի մասնաճիւղերը իրենց խորին ցաւակցութիւնը կը յայտնեն ընկեր Եղիա Եղիկեանի եւ պարագան – րուն, իրենց եղբօր եւ հարսին միաժամանակ կըս – կըծալի մահուան առթիւ, Վալանսի մէջ :

Մեծ դաշտահանդէս

Կազմակերպուած Առնուվիլի Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդ «Կառավարենց» մասնաճիւղի կողմէ, այս կիրակի ժամը 10էն 21 Ecouen ի «Jeu de Paume» անտառին մէջ : Ճոխ պիւֆէ : Գեղարուեստական բաժին :

Հաղ.— Օթօպիւս 268 թիւը Porte de la Cha – pelle էն, իջնել Carrefour de l'Espérance, Villiers le Bel :

Մեծ դաշտահանդէս

Մէօտոնի անտառին մէջ, **Tapis Vert** Պաղ Ազ – բիւրին fով :

Հնչակեան կուսակցութեան Իսիի մասնաճիւ – ղին կողմէ : Գեղարուեստական բաժին, երգ, պար, արտասանութիւն ծանօթ արուեստագէտներու Տ. Նշանեանի, Վ. Ալթունեանի եւ Ն. Պշտիկեանի եւ Վ. Անդրէասեանի կողմէ :

Բանախօսութիւն : Երգչուհի Տիկին Է. Pe – nington ի եւ Պ. Գաֆարինայի կողմէ ցիկան երգ եւ նուագ : Հայկ. պար Օր. Մարօ Պշտիկեանէ :

Եփրատ նուագախումբ (ղեկավարութեամբ Օնոսեան) : Ընտիր պիւֆէ : Մուտքը ազատ

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ
Խանասորի տարեդարձին առթիւ

Կազմակերպուած Հ. Ց. Դ. Վիչիի կոմիտէի կողմէ, այս կիրակի առաւօտէն մինչեւ երեկոյ, Pont Evêque ի, սովորական Պաղ Աղբիւրին մօտ : Զանազան անակնկալներ, բարձրախօսով : Պար եւ երգ : Առատ կեր ու խում :

ԾԱԽՕՒ Է

Հասութաբեր տուն մը (Maison de rapport), ազատ բնակութեան համար, 13 rue Nouvelle, Al – fortville :

Դիմել.— Ամէն իրիկուն ժամը 7էն վերջ, **Duprat**, 37 rue Marcelin Berthelot, Ալֆորվիլ :

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՊԷՎԻԼԻ Հ. Ց. Դ. «Ռոստոմ» խումբի ժո – ղովը այս կիրակի առաւօտ ժամը 9ին, սովորա – կան հաւաքատեղին :

ՏԷՍԻՆ.— Հ. Ց. Դ. կոմիտէն Խանասորի Ա – չաւնքի 52րդ տարեդարձը կը տօնէ Օգոստոս 6ին, սովորական վայրը, Jonage ի երկրորդ կամուրջը, Café Margue ի քով : Մանրամասնութիւնները յա – ռաջիկային :

ՎԻՆ.— Հ. Ց. Դ. կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս հինգշաբթի ե – րեկոյեան ժամը 9ին : Կարեւոր օրակարգ : Ներկա – յանալ անդամատուրով :

ՄԱՐՍԷՑԼ.— Հ. Ց. Դ. Պուլվար Օտտոյի Վոամեան ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը այս կի – րակի, կէսօրէն վերջ ժամը 3ին, սովորական հա – ւաքատեղին : Ներկայ պիտի ըլլայ Շրջ. կոմիտէի ներկայացուցիչը :

ՏԱՐՕՆ ՏՈՒՐՈՒԲԵՐԱՆԻ Հայր. Մխութեան փարիզի վարչութիւնը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, 6 Ave. d'Ita – lie : Կարեւոր օրակարգ : Բոլոր հայրենակիցներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է :

Ֆ. ԿՈՒՊ. ԽԱՉի Շավիլի մասնաճիւղի ժողո – վը՝ այս երկուշաբթի իրիկուն ժամը 9ին, դպրո – ցին սրահը : Պարտաւորիչ ներկայութիւն : Անդա – մատետրերը միասին բերել :

ՄԱՐՍԷՑԼ.— Ֆ. Կապ. Խաչի Սէնթ Անթուա – նի մասնաճիւղին ժողովը այս երեքշաբթի ընկեր. Պօյաճեանի բնակարանը : Օրակարգ.— Պատմ. դեկոյց եւ ընտրութիւն : Ներկաներու թիւը մե – ծամասնութիւն պիտի համարուի :

ՍԻՎՐԻԱՆ.— Կապոյտ Խաչի ընդհ. ժողովը, այս կիրակի ժամը 15ին, ընկերուհի Իզ – միրլեանի բնակարանը, 25 rue Ile de France : Օրա – կարգ.— ընտրութիւն վարչութեան :

ՖՐ. ԿՈՒՊ. ԽԱՉի փարիզի մասնաճիւղին ընդհ. ժողովը այս երկուշաբթի կէսօրէն վերջ, ժամը 14ին, ընկերուհի Գալազեանի բնակարանը :

ԻՍԻ.— Ֆ. Կ. Խաչի մասնաճիւղին ժողովը՝ այս չաբաթ ժամը 8.30ին, Խրիմեան Ակումբին մէջ :

ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ Ա.Զգ. ԴՊՐՈՑԻՆ ամավերջի հանդէսը՝ նախագահութեամբ Հ. Բ. Ը. Միու – թեան, Ցուլիս 16 կիրակի կէսօրէ վերջ, ժամը 3 – ին, քաղաքապետարանի սրահը՝ 22 rue Voltaire :

Բոլոր աշակերտները բեմին վրայ եւ անա – կընկալներ :

CONFECTIONի

կարեւոր տուն մը մոտելիստ մը կը փնտռէ, որ մեքենոյն առեն կարել գիտնայ : Դիմել Ցառաջի :

100 ՖՐԱՆՔ

քիլօն ամերիկեան լուդանելիք եւ կտաւատի խա – ղով հարազատ ներկ PEINTURE IGNIFUGE, բո – լոր գոյներով :
ԾԱԾԿՈՑՆԵՐ (BACHES) նոր եւ գործածուած ամէն մեծութեամբ : **100** Ֆր. քառ. մեթրը :
ՎՐԱՆՆԵՐ երկուքէն քառասուն հոգիի համար ԲԱՑԱՌԻԿ ԳԻՆԵՐՈՎ
ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ՎՐԱՆՆԵՐ 2 հոգինոց 1500 ֆր. :
ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ՆՈՐ ՎՐԱՆՆԵՐ 2 եւ 4 հոգինոց, ԿՐԿՆԱԿ ԴՈՒՌՈՎ, ՄԱԳԵԼԱՐԳԵԼՈՎ, ՎԵՐ – ՋԻՆ ԿԱՏԱՐԵԼՈՒԹԵԱՄԲ :
ԳԻՆ՝ **3980** ՖՐԱՆՔ
ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ՁՈՒ ՄԹԵՐՔ ՄԸ ԲԱՆԱԿՈՒՄԻ ԵՒ ՋԱՆԱՁԱՆ ՀԱՆԴԵՐՁԵԼԻՆԵՐ
THOTAN ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆԸ
38 RUE DE CHALON **Métro Gare de Lyon**
Բաց է ամէն օր, կիրակի թէ տօնական օրեր
ՄԱՍՆԱՒՈՐ ԳԻՆԵՐ
ՄԻՈՒԹԵԱՆՑ ԵՒ ՎԱՃԱՌՈՐԴՆԵՐՈՒ

ՓԱՐԻԶԻ ԿԵԴՐՈՆԸ
PARFUMERIE – MAROQUINERIE
Au SAC PARFUMÉ
ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ ԳԵՂԱՄ ԹՈՐՈՍԵԱՆ
Վերջին նորաձեւութեամբ ճամբորդական ա – ռարկաներ, **fantaisie** գոհարեղէններ, կիներու պա – յուսակներ փարիզեան ճաշակով եւ ընտիր **ser – viette**ներ այրերու համար :
ՄԵՐ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆ ԾԱՆՕԹ ՎԱՃԱՌԱՆԻՇԵՐՈՎ ԱՆՈՒՇԱՀՈՏՈՒԹԵԱՆՑ, ԱՄԷՆ ԿԱՐԳԻ
ARTICLES DE PARIS
Gare du Nord ի մօտ :
106 Bld. Magenta, Paris (10) **Tél.: Nord 05–78**

ՀԱՐԱՉԱՏ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH Fondé en 1925 R. C. S. 376. 86

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13)

Վեցամս· 800 փր·, Տար· 1600, արտ· 2500 փր·

Tél. GOB. 15-70 Գին 7 փր· C.C.P.Paris 1678-63

Vendredi 14 JUILLET 1950 Ուրբաթ 14 ՅՈՒԼԻՍ

26րդ ՏԱՐԻ — 26e Année No. 6203–Նոր շրջան թիւ 1614

Խմբագիր՝ Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՅՈՒԼԻՍ 14ի ԽՈՐՀՈՒՐԴԸ

Այս տարի Յուլիս 14ը կը տօնուի այնպիսի առեն մը երբ ամբողջ մարդկութիւնը խոր անձ – կութեան մը մատնուած է :

Զարաշուք անակնկալներու մղձաւանջը անո – ղորմաբար կը ճնշէ մեծ թէ փոքր ժողովուրդներու վրայ : Կը ճնշէ կապարի ծանրութեամբ :

Ահա նորէն վայրերան դուչակութիւններ որոնք արիւն կը պղտորեն : Վաղուան, « գալիք »ին անստուգութիւնը կը մթագնէ հորիզոնը :

Անշուշտ բոլորովին անտեղի չեն այս մտա – վախութիւնները : Մխայն Ծայր· Արեւելքի մէջ բանկած կրակը եթէ տարածուի, բաւական է նոր փոթորիկ մը պայթեցնելու :

Բարեբախտաբար այսօր չատ աւելի զօրաւոր են չարխափան ուժերն ալ :

Ամէն պարագայի մէջ, տակաւին թարմ է վերջին Աշխարհամարտին արհաւիրքը, իր արեան դետերով եւ լեռնակուտակ փլուզումներով : Տա – կաւին չեն սպիացած միլիոններու վէրքերը : Ոչ ալ աւերակները մաքրուած :

Միւս կողմէ, « Երրորդ »ի մը ռազմական պաղտնիքները այնքան հըէչային հանդամանք ստացած են որ, հետեւանքներու պատասխանա – տուութիւնն անդամ կրնայ զգաստութեան հրա – ւիրել օրուան վարիչները :

Եւ արդէն կը տեսնենք թէ ի՛նչպիսի հնարք – ներ կը փորձուին, պատասխանատուութենէ խու – սափելու համար ...

Այս խորհրդածութիւնները ի՞նչ կապ ունին Յուլիս 14ի տարեդարձին հետ :

Պատասխանը փնտռեցէք օրուան պայքարնե – րուն, խլրտումներուն, կռիւներուն եւ ցնցումնե – րուն մէջ :

Այս ահազնազղօրդ ժխորին մէջ ալ չէ՞ք լսեր այն նշանախօսքերը որ կը սարսէին Ֆրանսան՝, 1789ի յեղափոխութեան օրերուն :

Ամէնէն աչխարհակալ, բռնակալ ուժն ալ չի՞ խօսիր մարդկային իրաւունքներու,— Ազատու – թեան, Արդարութեան, Հաւասարութեան մասին : Անոնց կցելով նոյնքան սրտառուչ բառեր,— ժո – ղովրդավարութիւն, խաղաղութիւն : Այլեւ ժողո– վուրդներու ինքնորոշման, անկախութեան իրա– ւունք ...

Ինչ որ փիլիսոփաները քարոզեցին Յուլիս 14էն առաջ եւ ժողովրդային բազմութիւնները գլուխ հանեցին, արիւնազանգ փոթորիկներով, այսօր դարձած է երազ՝ չատ մը աղէներու համար :

Այսօր բառերն անդամ փոխած են իրենց ի – մաստը, իրրեւ հետեւանք նոր փոթորիկներու :

Այսօր աշխարհ Եւրոպան անդամ, իր ստուար մեծամասնութեամբ, նոյնքան ծարաւի է ազա – տութեան, արդարութեան եւ հաւասարութեան, որքան այն օրերուն, երբ Յուլիս 14ի երկունքը տեղի կ'ունենար :

Այսօր միլիոնաւոր ժողովուրդներ կը տքան նոյնքան պիրկ, յաճախ չատ աւելի դաժան, մար– դասպան չղթաներու տակ :

Երկուան արքաներուն յայդրած են նորա – նուն միապետներ, — «Առաջնորդներ », կարմիր, դեղին կամ դոյշ, որոնց քով կ'անչքանան երբեմնի փարաւոնները :

Ահա թէ ինչո՛ւ Ֆրանսան, ինչպէս բոլոր ա – զատասէր ժողովուրդները, այնքան անձկութեամբ կապուած է Յուլիս 14ի յեղափոխութեան հիմ – նական սկզբունքներուն : Միշտ պատրաստ՝ ամէն զոհողութեան, որպէսզի անխախտ, անեղծ մնայ Ազատութեան ոգին :

Ազատութիւն·— սահեղծագործութեան յաւի – տենական աղբիւրը բովանդակ մարդկութեան :

Ֆրանսայի ժողովուրդին համար աւանդու – թիւն մը դարձած է Յուլիս 14ը տօնել երդելով եւ պարելով, երեք օր ու գիշեր :

Ազատութիւնն է որ կ'երգէ ու կը պարէ ի – րենց ճամբուն վրայ, ինչպէս դլխուն վերեւ :

Ազատութեան եւ հաւասարութեան տեղն է որ թեւ կուտայ բոլորին, ցնծութեան կանչերով :

Նոյն ոգին է որ արթուն կը պահէ « հայ – րենիքին զաւակները », ի նախատեսութիւն յայտ– նի կամ դաղտնի դաւերու : Մէյտ վառ պահելով Յուլիս 14ի խորհուրդը :

Շ.

Նոր դահլիճը Ազգ. ժողովին առջեւ

Փլեվէնի դահլիճը, որ Ազգ· ժողովին ներ – կայացաւ հինդշաբթի օր, կը բաղկանայ 23 նա – խարարներէ եւ 11 պետական քարտուղարներէ (խորհրդական)։ Ժողովրդականները (M. R. P.) ունին վեց նախարար, ընկերվարականները՝ հինդ, արմատականները՝ չորս, վարչապետին կուսա – կիցները՝ երեք, անկախները՝ երեք։ Խորհրդա – կաններէն չորսը ընկերվարական են, երեքը՝ ժո – ղովրդական, երեքը՝ արմատական, մէկը՝ ան – կախ :

Երէկ հաղորդած էինք դահլիճին կազմը, որ ամէնէն զօրաւորը կը համարուի, ներկայ պարա – դաներուն մէջ։ Բաղդատաբար աւելի երիտասարդ են անդամները։ Վարչապետը 49 տարեկան է, ներքին նախարարը՝ Քէօյ 66, ընկերակից պետու– թեանց նախարարը՝ Լըթուռնօ՝ 43, եւրոպական գործերու նախարարը՝ կի Մոլէ (ընկերվարական) 45։ Արտաքին նախարարը՝ Ռ· Շուման 64 տա – րեկան է, ազգ· պաշտպանութեան նախարարը՝ Ժիւլ Մոք (ընկերվարական) 49 տարեկան, ելմտա– կանը՝ Փէյ, 55, եւեմուտքի նախարարը՝ Էմ· Ֆոռ՝ 42, տեղեկատու նախարարը՝ կաղիէ (ըն – կերվարական) 42, աշխատանքի նախարարը՝ Պա– քըն՝ 43, կրթականը՝ Լափի (ընկերվարական) 49, առողջապահութեան եւ վերաչինութեան նախա – րարները՝ 45 եւ 43, անդրծովեան (դաղթային) նախարարը՝ 32, առեւտրական նաւատորմիղը՝ կասթոն Տէֆէռ (ընկերվարական) 40, ներքին նա– խարարութեան խորհրդականը՝ Էօժէն Թոմա (ըն– կերվարական) 45 տարեկան եւն· :

× Նորութիւն մըն է եւրոպական գործերու նախարարութիւնը։ Ընկերվարական մը դնելով այս պաչտօնատան գլուխը, Պ· Փլեվէն կը յուսայ համոզել Անգլիոյ աչխատաւորական կուսակցու – թիւնը որ միանայ Շուման ի ծրագրին (ձուլում Եւրոպայի պողպատի եւ հանքածուխի արտադրու– թեանց) :

Ուրիչ նորութիւն մըն ալ այն է որ արտաքին նախարարութիւնը կը բաժնուի երեք ճիւղերու : Պ· Ռոպէռ Շուման պիտի վարէ բուն նախարա – րութիւնը, կի Մոլէ՝ Միացեալ Եւրոպայի գործե– րը, իսկ Պ· Լըթուռնօ՝ ընկերակից պետութեանց եւ Ծայր· Արեւելքի գործերը։ Այս անդամ փոխ – վարչապետ չկայ, բայց կայ անպաչտօն նախա – րար մը, Պ· Ժիլբըպպի, որ պիտի զբաղի ընտրա– կան օրէնքի բարեփոխման փչոտ խնդրով :

Ազատագրութենէն ի վեր, 13րդ նախարարու– թիւնն է այս :

ՄԱՀ ՏԻԿԻՆ Ա· ՇԱՀԽԱԹՈՒՆԻԻ

Վերջին պահուն խորին ցաւով կ'իմանանք թէ Պ· Ա· Շահխաթունի դժբախտութիւնն ունեցած է կորսնցնելու իր տիկինը, որ ծանր հիւանդութենէ մը կը տառապէր երկար տարիներ ի վեր :

Տարաբախտ արուեստագէտը, ինքն ալ հի – ւանդ, ամէն զոհողութիւն յանձն առած էր դար – մանի համար, բայց անօգուտ :

Մեր սրտագին վչտակցութիւնները։ (Մահագ– ղը հրատարակուած է առանձին) :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՊՈՒԲՐԻՇԷՆ հասած տեղեկութեանց համա – ձայն, ամերիկեան, Ֆրանսական եւ անգլիական դեսպանները եւ իրենց պաչտօնեաները դրեթէ բանտարկուած են եւ չեն կրնար նեղ շրջանակէ մը անդին անցնիլ։ Ոստիկանութիւնը ետ կը մղէ ի– րենց կառքերը, եթէ փորձեն անցնիլ սահմանը։ Մասնաւոր արտօնագիր կը պահանջուի Սինայա երթալու համար եւն· :

ՀՈՒՆԶՔԵՐԸ 20 — 30 աո հարիւր վնասուած են փարիզեան շրջանին եւ հիւսիսային նահանգ – ներուն մէջ, վերջին փոթորիկներուն եւ կար – կուտներուն հետեւանքով :

ՅՈՒԼԻՍ 14ի ՏՕՆԻՆ ԱՌԹԻԻ, «Յառաջ»ի յա– ջորդ համարը լոյս կը տեսնէ կիրակի օր :

«Բուն ոճիրը նախապատրաստուածն է եւ ոչ թէ զէնքի տեսակը»

Մ· ՆԱՀԱՆԴՆԵՐՈՒ ԱՐՏԱՔԻՆ ՆԱԽԱՐԱՐԻՆ ԱԶԴԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆԸ

Պ· Էչիսըն, Մ· Նահանգներու արտաքին նա– խարարը, ծանրակչիռ ազդարարութիւն մը ուղ – ղեց չորեքչաբթի օր, մամուլի ասուլիսի մը ըն – թացքին, տեղեկութիւններ հաղորդելով Ծայր· Արեւելքի դէպքերուն եւ միջազգային կացութեան մասին :

Նախարարը այս առթիւ թղթակիցներուն յանձնեց դրաւոր յայտարարութիւն մը Սթոքհոլմի կոչին դէմ որ կը դատապարտէ հիւլէական ռում– բին գործածութիւնը։ Այդ յայտարարութեամբ, Պ· Էչիսըն դիտել կուտայ թէ Սթոքհոլմի կոչին դիմաւոր նպատակն է « ուշադրութիւն հրաւիրել հիւլէական զէնքերու գործածութեան վրայ, իր– րեւ պատերազմի ոճրագործ ձաղկելով այն ազդը որ առաջին անդամ պիտի գործածէ զայն եւ ան – տեսելով համայնավարներու նախայարձակման ձեւերը։ Աւելի կը նչանակէ բուն խնդիրէն խու – սափիլ անպատկառօրէն։ Մարդկութեան դէմ բուն ոճիրը նախայարձակումն է, եւ մասնաւորապէս կանխամտածութեամբ զինեալ նախայարձակման դիմելը, ի հեճուկս Ազգաժողովին։ Պատերազմի ոճրագործները անոնք են որ ուժ կուտան այդպէ– սի արարքի մը։ Գործածուած զէնքերը երկրորդա– կան են, բաղդատելով կատարուած արարքին հետ։ Համայնավարները իրենք ի սկիզբս աչ – խարհի ապացուցին Սթոքհոլմի բանաձեւին ստոյգ հանդամանքը, ուժ տալով հիւս· Քորէա– յի կատարուած նախայարձակումին։ Քորէայի հանրապետութեան դէմ կատարուած այդ անտե– ղի յարձակումէն քիչ առաջ, հաղորդուեցաւ թէ հիւս· Քորէայի բնակչութեան աւելի քան կէսը ստորագրած է հանրագրութիւնը : Այս պարագան ուրիչ ամէն բանէ աւելի լաւ կ'ապացուցանէ հա – մայնավարներու խաղաղութեան կոչին հիմնական կեղծիքը » :

Անդրադառնալով օրուան կացութեան, նա – խարարը հետեւեալ ազդարարութիւնն ուղղեց հանդիսաւորապէս·

— « Թոդ յայտնի ըլլայ բոլորին, թէ որեւէ նոր նախայարձակում օրուան այս ժամուն, աշ – խարհի ներկայ խիստ լարուած վիճակին մէջ, ծայր աստիճան ծանրակշիռ հետեւանքներ պիտի ունենայ » :

Այս յայտարարութիւնն ըրաւ ի պատասխան Պալքաններու մասին եղած հարցումի մը։ Բա – ցատրելով թէ չի կրնար հաստատել կամ հերքել Պիւկուռեաստի, Եուկոսլաւիոյ եւ ուրիչ վայրե – րու մասին չրջած վրդովիչ լուրերը։ Անդրեւխոր– հրդային խօսակցութեանց մասին ալ հարցումներ ուղղուեցան, բայց նախարարը մերժեց պատաս – խանել։ Հրատարակուած տեղեկութեանց համա – ձայն, Ուչինկիրընի մէջ յոռետես են այդ բանակ– ցութեանց մասին, որոնք կը չարունակուին կա – տարեալ գաղտնապահութեամբ :

× Պելկրատի համայնավար պաչտօնաթերթը, « Պորպա», կը գրէ թէ պուլկար մեքենաչարժ ու– ժեր կ'ուղղուին դէպի Եուկոսլաւիոյ սահմանա – գլուխը, կազմ եւ պատրաստ, թնդանօթներով, առողջապահական պիտոյքներով եւ պարենաւո – րումով : Թերթը այս առթիւ կը ձաղկէ պուլկար, հունգար եւ ռումանացի ժողովուրդներուն մէջ արձարծուած ռազմատենչ քարոզութիւնները :

ՔՈՐԷԱՅԻ ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ

ԱՄԵՐԻԿԱՑԻՆԵՐԸ ՄԻՇՏ ԿՐ ՆԱՀԱՆՋԵՆ

Վերջին տեղեկութեանց համաձայն, ամե – րիկեան զօրամասերը չարունակելով իրենց նա – հանջը, հասած են Քում դետին հարաւակողմը։ Հիւս· Քորէացիները կը ճնշեն թէ Ամերիկացինե– րու եւ թէ հարաւ· Քորէացիներու ճակատներուն վրայ։ Կարմիրները երկու քաղաքներ եւս գրաւած են եւ կը քալեն հարաւ· Քորէայի նոր մայրաքա– ղաքին՝ Թաժոնի վրայ։ Կը կարծուի թէ Ամերի – կացիները այս քաղաքն ալ պիտի պարպեն, նոր ճակատ մը յարդարելով դետէն անդին : Զօր· Մէք Արթըրի զեկոյցը կը հաստատէ թէ թչնամին ի վիճակի է ճնշելու ճակատին վրայ եւ նոյնիսկ պաչարման գործողութիւններ կատարելու : Նոյն զեկոյցին համաձայն, հիւս· Քորէացիներու զա– հապատ զօրամասերը կը պահեն իրենց ուժը, հա – կառակ օդանաւային ռմբակոծութեանց :

Զինուորական չրջանակներու մէջ մեծ կա – րեւորութիւն կ'ընծայեն Քումի ճակատամարտին։ Կարմիրները յառաջ կը խաղան 45 հազար զին – ուորներով։ Իրենց զեկոյցին համաձայն, 700 Ա. – մերիկացիներ սպաննուած են մէկ չարթուան կը– ռիւներու ընթացքին :

× Ամերիկեան թերթերը կը գրեն թէ 500 հազար չինացի զինուորներ համախմբուած են Մանչուրիոյ սահմանին վրայ, հիւս· Քորէայի մօտ։ Եթէ ասոնք ալ Քորէա մտնեն, չափազանց

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

ՍԹԱԼԻՆԻ ՏԵՍԱԿԵՏԸ ԼԵԶՈՒԱԳԻՏՈՒԹԵԱՆ ՄԱՍԻՆ

(Ր. եւ վերջին մաս)

ՀԱՐՑՈՒՄ.— Շիտա՞կ վարուեց « Պրաւդան » բանալով ազատ բննադատութիւն լեզուաբանա – կան հարցերի շուրջ :

ՊԱՏԱՍԽԱՆ.— Շիտակ վարուեց :

Ի՞նչ ուղղութեամբ լուծում կը ստանան լեզ – ուագիտական խնդիրները, դա կը պարզուի քըն – նադատութեան վերջում : Սակայն այժմեանից կարելի է ասել, որ նա մեծ օգտակարութիւն ու – նեցաւ :

Ամէնից առաջ քննադատութիւնը երեւան հա – նեց, որ լեզուագիտական հաստատութիւնների մէջ — կենտրոնական եւ հանրապետական — տի – րում է դիտութեան եւ դիտնականներին անհա – րաժար վարչակարգ :

Ամենափոքրիկ դիտողութիւնները խորհրդա – յին լեզուագիտութեան անմխիթար վիճակի, հա – մեստ ցուցմունքները նրա այսպէս կոչուած « նոր ուսմունքի » թերութիւնների մասին, հալածւում եւ բռնադատւում էին լեզուագիտութեան վարիչ – ների կողմից :

Եթէ մէկն համարձակւում էր ամբողջու – թեամբ չընդունել Մառի վարդապետութիւնը , իսկոյն հանւում էր պաշտօնից կամ աւելի ստորա – դաս պաշտօնի նշանակւում, որքան էլ արժէքա – ւոր աշխատող եւ հետախոյզ լինէր նա լեզուագի – տութեան ասպարէզում : Եւ ընդհակառակն, լեզ – ուագէտներ պատասխանատու դիրքերի էին հաս – նում ոչ թէ չնորհիւ իրենց պատրաստութեան , այլ ամբողջովին մառիստ լինելու պատճառով :

Ընդհանրացած կարծիք է, որ որեւէ դիտու – թիւն չի կարող զարգանալ ու յառաջադիմել ա – ռանց տեսակէտների պայքարի, առանց ազատ քննադատութեան : Այս ընդհանրացած կարծիքը մոռացւում եւ ոտնակոխ էր արւում ամենաբիրտ կերպով :

Ստեղծուել է անխախտելական դեկավարների մի ինքնամփոփ խմբակ, որ ապահովելով իրեն դրսի քննադատութիւնից, սկսել է համայականութիւն եւ անկարդութիւն անել :

*Մի օրինակ : Բազում կարդացած դասախօ – սութիւնների ժողովածուն Ն. Մառ յետագայում անպէտ համարեց եւ արգիլեց վերահրատարա – կել : Հեղինակի մահից յետոյ խմբակի դեկավար – ների (ընկ. Մեչչանինով նրանց անուանում է Ն. Մառի «աշակերտներ») հրամանով Բազուի ժո** – ղովածուն ոչ միայն հրատարակուեց, այլեւ յանձ – նարարուեց ուսանողներին իբրեւ առաջնակարգ դասագիրք :*

Եթէ ես ընկեր Մեչչանինովի եւ նրա ուղեկից լեզուագէտների պատասխանատուութեան համար – մը չունենայի, կ'ասէի, որ նման վարմունքը հա – սարի է վնասարարութեան :

Ի՞նչպէս պատահեց այդ : Պատահեց այն պատճառով, որ լեզուագիտութեան մէջ ստեղ – ծուած արակչեական (ՄՄԲ.— համիտեան) կար – գուսարքը անուցանում է անպատասխանատուու – թիւն եւ իրախուսում նման խառնակչութիւն :

Քննադատութիւնը «Պրաւդայում» չափազանց օգտակար եղաւ նախ եւ առաջ հենց նրա համար, որ լոյս աշխարհ հանեց այդ արակչեական կարգուսարքը եւ ջարդուփշուր արեց նրան :

Բայց քննադատութեան օգտակարութիւնը դրանով չի սպառւում : Նա ոչ միայն ջարդուփշուր արեց հին կարգ ու սարքը, այլեւ մեր առջեւը փռեց անհաւատալի խառնաչփոթութիւն տեսա – կէտների՝ լեզուագիտութեան կարեւոր հարցերի մասին :

Մինչեւ քննադատութեան բացումը , ամէնքը լռում էին եւ թագցնում լեզուագիտութեան հի – ւանդային վիճակը : Բացումից յետոյ անկարելի էր լռել : Մեր կարեւորագոյն լեզուագէտները ստիպուած էին հրապարակ գալ մամուլի էջերում :

Եւ ի՞նչ : Դուրս եկաւ որ Մառի վարդապե – տութեան մէջ կան բազմաթիւ սխալներ, բացեր, չստուգուած խնդիրներ, դեռ ուսումնասիրու – թեան կարօտ դրոյթիւններ : Հարց է ծագում, ին – չո՞ւ Ն. Մառի «աշակերտները» այժմ են խօսում դրանց մասին : Ի՞նչ էին անում առաջ : Ինչո՞ւ ժամանակին չյայտարարեցին Ն. Մառի լեզուա – գիտութեան բացերը համարձակ եւ ուղղամտօրէն, ինչպէս վայել է գիտութեան գործիչներին :

Խոստովանելով Ն. Մառի «մի քանի» սխալ – ները, նրա « աշակերտներն » այնուամենայնիւ կարծում են, թէ խորհրդային լեզուագիտութեան յետագայ զարգացումը կարող է լինել միայն Ն. Մառի « գտուած » ուսմունքի հիման վրայ, քանի որ նա մարքսեան է : Ոչ, կը խնդրեմ, ազատէք մեզ Ն. Մառի «մարքսիզմից» : Ն. Մառ լրօք ու – զում էր ու ճգնում մարքսիստ լինել, բայց չկա – րողացաւ մարքսիստ լինել :

Ն. Մառ լեզուագիտութեան մէջ մտցրեց ան – ճիւղ եւ ոչ — մարքսեան առաջադրութիւն, թէ լեզուն տնտեսական հիմքի վրայ կառուցուած

Խորհրդածութիւններ Քորէայի պատերազմին առթիւ

Աշխարհը իրարմէ անջատ մասեր չունի այլ – եւս : Եթէ որեւէ մոռցուած անկիւնի մէջ վէճ մը ծագի, աշխարհը իբրեւ ամբողջութիւն կը ցըն – ցուի :

Քորէայի դէպքերն ալ այս վիճակը կ'ապա – ցուցանեն : Այլեւս չկայ սահմանափակ պատերազմ կամ սահմանափակ խաղաղութիւն : Երկուքն ալ ամբողջական ձեւով միայն կան :

Երկու նորակազմ եւ ձեւականօրէն ինքնավար պետութիւններ՝ հիւսիսային եւ հարաւային Քո – րէաներ՝ կռուի կը բռնուին եւ ահա հրապարակ կուգան երկու համաշխարհային չափանիշով խըմ – բաւորումներ՝ դլխաւորութեամբ Ամերիկայի Միացեալ Նահանգներու եւ Ն. Միութեան :

Մթնոլորտը այնքան լեցուած է Գ. աշխար – համարտի մը վախով որ, Քորէայի այս վէճը կը նկատուի անոր սկիզբը :

Համաշխարհային պատերազմի մը համար պէտք է որ երկու Մեծերը իրարու հետ կռուի մէջ բլլան : Քորէայի պարագային իրաւ է որ Մ. Նա – հանգները եւ Ն. Միութիւնը վէճի մէջ են, բայց Ն. Միութիւնը դեռ վարպետօրէն եաին կեցած է եւ յառաջ կը քշէ հեւսիս. Քորէացիները : Միայն Ամերիկան է որ մտած է տաք պատերազմի յանուն Միացեալ Ազգերու կազմակերպութեան : Եթէ այս վիճակը չարունակուի , անհաւանական չէ որ Ն. Միութիւնը իսկը չմասնակցի պատերազմին , այլ միայն դինական օգնութիւն տայ արբանեակ պե – տութիւններուն : Միացեալ Նահանգները Քորմո – զայի պաշտպանութիւնը ստանձնելով, ուղղակի մտած եղան չինական վէճին մէջ, որ կրնայ աւելի ծանր վիճակ մը ստեղծել քան Քորէայի վէճը :

Ճակատներու այս ընդարձակումը կրնայ եր – կարատեւ եւ արիւնալի պատերազմի մը դուռ բա – նալ Ծայր. Արեւելքի մէջ, առանց համաշխարհա – յին պատերազմի մը հանգամանքին առնելու :

Երբ Մ. Նահանգները եւ իր դաշնակիցները երկարատեւ պատերազմի մը մէջ՝ օրինակ Չինաս – տանի դէմ՝ տկարանան , թերեւս այն ատեն մի – այն Ն. Միութիւնը մտնէ ուղղակի կռուին մէջ , վերջին հարուածը տալու համար :

Այս տեսակէտէն մեկնելով, չեմ կարծեր որ Թուրքիան ուղղակի յարձակման ենթարկուի Ն. Միութեան կողմէ, որ շատ մը պատճառներ ունի ճակատներ չստեղծելու :

Եթէ Ն. Միութիւնը ուղէ զբաղեցնել եւ տկա – րացնել Թուրքիան, հաւանաբար յառաջ քշէ իր արբանեակ պետութիւններէն մէկը, օրինակ՝ Պուլկարիան :

Նոյնն է պարագան Եուկոսլաւիոյ վէճին մէջ : Կ'ըսեն թէ Հունգարիոյ մէջ 10.000նոց կամաւո – րական բանակ մը կը մարզուի Եուկոսլաւիոյ դէմ, բանակ մը որ մը մարզուի Եուկոսլաւիոյ դէմ, քաղաքացիական կռիւ մը բռնկցնելու համար : Այստեղ ալ Ն. Միութիւնը ինքը պիտի չգործէ բացէ ի բաց :

Գաղտնիք չէ որ արեւելեան Գերմանիոյ մէջ եւս կազմուած է հարիւր հազարնոց ժողովրդա – կան ոստիկանութիւնը (ֆոլքսփոլիցայ), որ ունի գնդացիրներու , հրետանիի, զրահակառքերու եւ սաւառնակրնկէց հրետանիի դունդեր եւ ամբող – ջապէս մեքենաչարժ զօրաբաժիններ : Ասոր փո – խարէն Արեւմտեան Գերմանիան դեռ չունի որեւէ կազմակերպութիւն : Նոր է որ կը խօսուի 30 հա – զարնոց տեսակ մը քաղաքապահ դունդ (մի – լիս) կազմելու մասին :

Եթէ Ն. Միութիւնը ուղէ Գերմանիոյ մէջ ալ քա – ղաքացիական կռիւ ստեղծել, պէտք չունի ինքը երեւալու : Կր բաւէ եղբայր եղբօր դէմ հանել :

Ամէնքը թող կռուին , բայց Ն. Միութիւնը ոչ : Ան «չէզոք» է եւ «խաղաղասէր» :

Ն. Միութիւնը չահ չունի ինքը պատերազմի մէջ մտնելու : Ան սիրով կը դիտէ թէ ինչպէս ու – րիշներ կը մաշին, արիւնաքամ կ'բլլան եւ ինքը իրրեւ դատախազ կր ներկայանայ յանուն իրա –ւունքի եւ արդարութեան :

Որպէսզի չտիպուի մի յաղթական որոշում – ներու ենթարկուիլ, Ն. Միութիւնը Չինաստանի պարագան պատճառ բռնելով հեռացաւ Միաց. Ազգ. կազմակերպութենէն : Ան այս կերպով դոր – ծելու պատրաստութիւնը վերստացաւ եւ ահա կը դոր – ծէ անդուլ :

Հիթլէրն ալ՝ երբ գործի դրուի եկաւ , «նը – ւաստացումներ» տեսնելով Թլնեւի Ազգերու Դաշ – նակցութեան մէջ , ձգեց հեռացաւ : Ասի – կա սկիզբն էր Գերմանիոյ վերազինումին եւ պատճառ համաշխարհային Բ. պատերազմին :

Ն. Միութեան ներկայ քաղաքականութիւնը

★

Ստալինի այս յօդուածն առանձին դրքոյկնե – րով հրատարակուեցաւ ու հրատարակւում է ոչ միայն խորհրդային, այլեւ երկաթեայ վարա – գոյրից կամ վանդակից դուրս գտնուղ ժողո – վուրդների լեզուներով : Ռուսերէն հրատարակուել է մէկ միլիոն օրինակ, ուկրայիներէն 200 հազար : Դեռ անթիւ անգամներ կը վերահրատարակուի : Նա անսպառ նիւթը կը դառնայ խորհրդային ան – համար քարոզիչների :

Ստալինից յետոյ ընդարձակ մի յօդուած գե – տեղից «Պրաւդայում» վրացի ուսուցչապետ լեզ – ուագէտ Գ. Ախվլեդիանի, որ հպարտութեամբ յայտարարում է, թէ Խորհրդային Միութեան մէջ միայն Վրաստանում Մառի «աշակերտները » պարտութեան են մատնուել եւ երբեք չեն կարո – ղացել լեզուագիտութեան դեկավարութեան մէջ մտնել : «Մինչդեռ այլուր, խորհրդային դիտու – թիւնն իրենց աշխատանքով հարստացնող մեծ գիտնականներ հրաժարեցուած են գործից » : Նա յիշում է մի շարք անուններ, որոնց թւում եւ Հրաչեայ Աճառեան, մեր կարծիքով այսօր միակ իսկական լեզուագէտը Երեւանում :

Պիտի խոստովանինք, որ այս խնդրում «լոյսը ծագեց Բեթղեհէմից » — Վրաստանից : Թիֆլիզի ուսուցչապետ կովկասագէտ Զիկորաւան էր , որ առաջինը խիզախօրէն կրակ բացաւ Ն. Մառի վը – րայ : Սխալուա՞ծ կը լինենք, եթէ ենթադրենք , որ այս, ինչպէս եւ ուրիշ դէպքերում Ստալին ղերծ չմնաց իր նախահայրենիք «արեւաո» վրաս – տանի—սովորութիւն է դարձել այսպէս անուանել նրան — լեզուագէտների ազդեցութիւնից : Ուրիշ բացատրութիւն չի կարելի դտնել մառականների երեսուն տարւայ բռնապետութեան յանկարծական փլուզումին :

Զգիտենք, թէ լեզուագիտական հսկայ վայրի – վերումը ինչ անդրադարձումներ ունեցաւ Հայաս – տանում : Պապից աւելի պապական հայ մառա – կանները դուրս չպրտուեցա՞ն լեզուագիտութիւ – նից : Արտութիւնով ինչպէ՞ս է մտածում իրակա – նացնել Առաջնորդի պատգամները «հայկական սո – վետական սոցիալիստական ռեսպուբլիկայում» :

Մենք յոռետես ենք :

Քանի որ Ն. Միութեան մէջ բոլոր անարդա – րութիւնների, սխալների ու վնասարարութեանց հետեւանքները մինչեւ վերջը քաշելու մենաշնորհը դրուած է հայ ժողովուրդի վզին, այս դէպքում եւս շատ բան չի փոխուիմերհայրենիքում : Թերեւս մառադլուխ արակչիեւները չարունակեն իրենց լեզուագիտական բաշիբոզուկութիւնները մինչեւ արմատական աւերը հայ լեզուի :

ՀԱՑԿ ՍԱՐԳՍԵԱՆ

(*) Համայնավարական վարդապետութեան հիմքը :

Հանդէսներ Մուրատեան վարժարանին մէջ

Քանի մը շաբաթէ ի վեր եռուզեռի մէջ է Սեվրի Մուրատեան վարժարանը: Հանդէսները իրարու կը յաջորդեն: Մխիթար Աբբահօր նուիրուած երկհարիւրամեայ յոբելենական հանդէսէն ու դաշտահանդէսէն վերջ, Յուլիս 2ի կիրակին տեղի ունեցաւ դպրոցին աշակերտներուն մարզահանդէսը: Աւելի քան հարիւր երիտասարդներ կատարեցին տողանցք՝ ի ներկայութեան իրենց ծնողներուն եւ ազգայիններու: Տեղի ունեցան չուէտական մարզանքներ, վազքի, ցատկելու, դունդ նետելու, չուանի վրայ մագլցելու, վոլիպոլի եւ այլ մրցումներ, խլելով ծափեր ներկաներէն:

Վարժարանի վերաբացումէն ի վեր, առաջին անգամն է որ տեղի կ'ունենային նմանօրինակ խաղեր, որոնց յաջողութիւնը կը պարտինք իրենց մարզանքի ուսուցիչ, երիտասարդ մարզիկ եւ վարժարանի նախկին սան՝ Պ. Ժագ Դուիթեանի ջանքերուն:

Յուլիս 9ի կիրակի՝ կէս օրէ վերջն ալ տեղի ունեցաւ ամավերջի հանդէսը, »Պէչիկթաշլեան – Ալէմդահ» թատերասրահին մէջ, հոծ բազմութեան մը ներկայութեան:

Այս հանդէսը եւս կը զանազանուէր նախորդներէն այն պատճառով, որ վերաբացումէն ի վեր՝ իր առաջին հունձքը՝ երեք չրջանաւարտ առոյգ հայորդիներ կը տրամադրէր հայութեան: Հանդէսին հովանաւորութիւնն ու նախագահութիւնը սիրով ստանձնած էր Պահապանեան Գերապայծառ, որուն քահանայութեան 60ամեակին կը զուգադիպէր: Վարժարանի քաղ. տեսուչ Պ. Խան – զատնկի բացման խօսքէն վերջ, աշակերտները երգեցին «Բամ փորոտան»ը եւ «Մարսէյեզ»ը: Իրենց կ'ընկերանար դաշնակով, երգի ուսուցչուհին Օր. Փիլմիչեան: Գեղեցիկ արտասանութիւններ ըրին աշակերտներ Սողոմոնեան եւ Պաղտա –

այնքան նման է որ, կարելի չէ չբաղդատել Հիթլէրի քաղաքական ծրագիրներուն հետ:

Ուրիշ նմանութիւն մը.—

1939 Օդոստոսին Հիթլէր եւ Սթալին տնտեսական եւ քաղաքական գործակցութեան դաշնագիր մը կը կնքէին: Ս. Միութեան նպատակն էր դրամատիրական պետութիւնները՝ Գերմանիան, Ֆրանսան եւ Անգլիան իրարու դէմ մղել: Կրուելով՝ անոնք պիտի տկարանային եւ Ռուսիան մնալով անվնաս, պիտի կրնար յետոյ իր կամքը պարտադրել նոյնիսկ յաղթական կողմին:

Դիւանագիտական այս դրութիւնը սակայն երկար չտեւեց: Հիթլէր «կանխեց» ռուսական ենթադրեալ հարուածը եւ ինքը նախայարձակ եղաւ:

Հիմակ ալ հարց է թէ արդեօք Ամերիկան եւ իր դաշնակիցները պիտի համբերե՞ն երկար տեսնելու թէ տես Ս. Միութեան «չէզոքութեան», որ իրականին մէջ գործօն չէզոքութիւն մըն է:

Եթէ Ս. Միութիւնը դուրս դայ վարագոյրին ետեւէն եւ կամ դուրս հանուի իր «չէզոքութենէն», այն ատեն միայն կրնայ ծպտիլ Գ. Աշխարհամարտը:

Տ.

Ցեսոյ բեմ եկաւ ուսումնասպետ Հ. Սերոբէ եան՝ Ֆրանսերէն: Երգչախումբը երգեց քանի մը ուրիշ հայկական երգեր: Մեներգի բաժինը կը կատարէր պատանի Մելքոնեան, իր անուշ ձայնով: Արտասանողներն ու երգիչները արժանացան բուռն ծափահարութիւններու:

Ցեսոյ բեմ եկաւ ուսումնասպետ Հ. Սերոբէ վրդ. Ադըլեան, տալու համար վարժարանին մէկ տարուան ուսումնական դեկուցումը: — « Մեր վարժարանը պետական դպրոցներու ուսումնական ծրագիրը գործադրելէ զատ, կը ջանայ հայկական կեանքին ալ գոհացում տալ: Դժբախտաբար, տե – ղական պայմանները թոյլ չեն տար, որ այս պատանի մխիթերուն մէջ թափանցէ հայկ. մշակոյթի ուժն ու աւիւնը: Այլապէս կարող էին աւելի լաւը ընել: Բարձրագոյն դասարաններուն մէջ, միւս նիւթերէն զատ, աւանդուած են նաեւ գրաբար, Հայոց պատմութիւն եւ մատենագրութիւն: Ա – նոնք ծանօթացած են հայ մխիթարեան կոթողներուն, սկսած Գողթան երգիչներէն, Ս. Սահակի եւ Մեսրոպի լեզուէն »:

Այս տարուան չրջանաւարտներն են Ժամկոչեան Նչան, Թաշճեան Նորայր եւ Մանուկեան Յարութիւն, որոնք մասնակցած են պաֆալօռեայի քննութիւններուն: Իսկ Գ. դասարանը պոըվէի քննութեանց: Արդիւնքը դեռ յայտնի չէ:

Ուսումնասպետ վարդապետը կարդաց իւրաքանչիւր դասարանի առաջինէն մինչեւ երրորդ հանդիսացողներուն անունները, որոնց բաժնուեցան չինիչ դիրքեր՝ իրրեւ մրցանակ:

Պարգեւներ նուիրած էին Վենետիկի Աբբա – հայրը՝ մէկ ոսկի եւ մէկ արծաթ մետալ տրուելու համար բարի վարքի եւ չանասիրութեան ար – ժանիներուն: Առաջին մրցանակը ստացաւ Ժամկոչեան Նչան, երկրորդը Սէմէրճեան Յակոբ: Գրքեր եւ ուրիշ արժէքաւոր առարկաներ նուիրած էին Արտաւազդ արք., Հ. Բ. Ը. Մ.ը, կապոյտ Ռաչի վարչութիւնը եւ վարժարանի տեսչութիւնը:

Ընթարցաւարտներու կողմէ ինքնագիր դրու – թիւն մը կարդաց Ն. Թաշճեան, խոստանալով արդարացնել իրենց վրայ տրուած յոյսերը: Նեջրոյը հիւսեց հայ ցեղին ազատչելի առաքինութիւններ – րուն եւ անոր մշակութային արժէքներուն:

Բեմին վրայ է տեսուչը, Հ. Սահակ Վ. իր «Հուսկ Բանք»ը ըսելու:— « Առողջ միտք՝ առողջ մարմնի մէջ. կամ զեղեցիկ հոգի՝ զեղեցիկ մարմնի մէջ, ինչպէս կ'ըսէին հին Հելլէնները: Բայց առոր համար անհրաժեշտ է՝ հայկական կամքի զօրութիւն: Եթէ հայ ազգը վերակենդանացած է, այդ չնորհիւ իր կամքի ուժին է: Երիտասարդներ, դուք պէտք է մշակէք հայկական կամքն ու առ – կունութիւնը: Ով որ չունի առոնք, որքան ալ օժտուած ըլլայ այլեւայլ կարողութիւններով, չի կրնար հասնիլ իր նպատակին: Զարեհաց արմատը ընտանիքէն կը սկսի: Եւ այս կ'ակնարկեմ ամբողջ Հայութեան: Եթէ հայ ծնողները դիտակից ըլ – լան, անպայման հայ տղան Հայ կը մնայ: Այն օրը որ ծնողքը իրեն պարծանք համարէ հայու – թիւնը, այդ օրը հայ ժողովուրդը փրկուած է: Լեզուն առանձին ոչինչ է: Անհրաժեշտ են նաեւ ազգային աւանդութիւնները, որոնք սքեւի նուի – րական են: Թիւը արժէք չունիցեղային առաքինութիւններուն մէջ: Ընթարցաւարտներ, միտք պահեցէք Սոկրատի խօսքը. « Ես բան մը չեմ գի – տեր»: Խուսափեցէք ամբարտաւանութենէ, եղէք խոնարհ եւ աշխատասէր: Զգուշացէք վայելքնե – րէն » :

Բանախօսը խօսքը ուղղելով ծնողներուն, թե – լադրեց որ լրջօրէն հետեւին իրենց զաւակներու քայլերուն: Հսկեն որ անոնք չկարդան լսիրչ գրքեր, չտեսնեն գրգռիչ չարժանկարներ, այլապէս իրենք մեղսակից կ'ըլլան տգոյ անմեղ հոգիներու թունաւորումին: Արթուն պէտք է մնալ, որպէսզի անոնք որ սահմանուած են ըլլալու մէկ մէկ ծաղիկները, չդառնան փուչեր ու տատասկներ »:

Անվերջ ծափերով ողջունուեցաւ այս հայրական յորդորները:

Հանդէսը փակուեցաւ Պահապանեան Գերապայծառի չնորհակալութեամբ եւ մաղթանքներով:

Ա.

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍ

ՍԵՎՐԱՆ, 9 Յուլիս.— Կապոյտ Ռաչի Սեվրանի մասնաճիւղին գովելի ձեռնարկներէն մէկն ալ իր դպրոցն է, որ հինգ տարիէ ի վեր կը պահէ իր գոյութիւնը չնորհիւ իր անդամուհիներու յարատեւ գործունէութեան:

Այս տարի ալ դպրոցը ունեցաւ իր տարեկան փակման հանդէսը, ճոխ յայտագիրով մը: Որոշ – ուած ժամէն առաջ արդէն ծնողքներ գրաւած էին իրենց աթոռները, լսելու համար իրենց զաւակներուն երգերն ու արտասանութիւնները:

Հանդէսը սկսաւ դեկավարութեամբ դպրոցին ուսուցչուհի Տիկին Զիլինկիրեանի: Կարգ մը հայրենաչունչ, դպրոցական երգերէ վերջ աչա – կերտները արտասանեցին զանազան ոտանաւոր – ներ, յետոյ պզտիկ տրամախօսութիւններ: Խիստ քրքջալի էր «Թիք – թաք» զաւեշտը, զոր ներկայացուցին դպրոցի աչակերտները մեծ յաջողութեամբ: Աչակերտուհիներու կողմէ «Ալադեզ», « Հօյ նազան իմ» եւ «Համբարձում եայլա» պարերը մեծ խանդավառութիւն ստեղծեցին: Կարգը եկած էր մրցանակաբաչխութեան: Կապոյտ Ռաչի ժրաչան առենապետուհին, Տիկին Վերժին Յովհաննէսեան բեմ հրաւիրելով, աչակերտներուն բաժնեց իւրաքանչիւրին իր արժանի մրցանակը: Ցեսոյ Օր. Աննա Արքճեան ի դիմաց իր ընկերուհիներուն չնորհակալութեան ուղերձ մը կարդաց ուղղուած իրենց ուսուցչուհիին եւ Կապոյտ Ռաչի անդամուհիներուն:

Հանդէսի փակումէ կատարելէ առաջ, Տիկին Զիլինկիրեան խօսքը ուղղելով ծնողքներուն ը – սաւ.— «Սիրելի ծնողքներ, կը տեսնեմ որ ձեր զաւակներուն մրցանակները ձեզ ալ կ'ուրախացընեն, ուրեմն այս մրցանակները ձեզի համար ալ քաջալերանք մը թող ըլլան, որպէսզի ձեր կարգին հայեցի կրթութիւն տաք ձեր զաւակներուն: Բա – ցատրէք, հասկցնէք եւ անոնց մտքին ու սրտին մէջ դրոշմէք թէ իրենք Հայու զաւակներ են. ուրեմն պարտաւոր են իրենց մայրենի լեզուն սորվիլ»: Տիկինը ջերմ ծափերու մէջ ատցաւ չատ գեղեցիկ ծաղկեփունջ մը իր աչակերտուհիներուն կողմէ:

Հանդէսը փակուեցաւ չատ ուրախ տրամադրութեամբ: Ցեսոյ ներկաները չարուեցան սե – ղաններու չուրջ եւ խրախճանութիւն, երգ, պար

ՄԵԼԻՔԻ ԱՂՋԻԿԸ

ԺԴ.

Սիւլէյման Բէկին չէր կարելի առաջարկել այդպիսի առեւտուր: Նա իր հայրենի բնութիւնից եւ երկար տարիների արկածախնդրական թափառումներից ստացել էր մի ահագին անձնասիրութիւն, որ հաւասար էր նրա մէջ եղած քաջութեան եւ անվախութեան: Վայրենի, անսանձ հակումների դերի, նա երբեք չէր հաշտուել այն մտքի հետ թէ տղամարդը կարող է ծախել իր դէնքը, ձին, որսական չունը եւ կնոջ: Նուիրել, սպանել, տանից դուրս չպրտել նա կարող էր, իսկ փողով ուրիշին տալ — այդ մի այնպիսի սոսկութիւն էր, որ նրա զղուանքն էր յարուցանում:

Այդ էր պատճառը, որ նա այլեւս չկարողացաւ պահել իրան եւ աղաղակեց.

— Կորիր, քանի դլուխդ վրադ է, կորիր եւ փառք տուր, որ Մուրատ աղայի ծառան ես...

Մտրակը բարձրացաւ, բայց ձին չսպասեց հարուածին, առաջ թռաւ: Իսկ Մուխտարը չհամարձակեցաւ դնալ նրա հետ, ձգեց ձիու սանձը եւ կանդ առաւ:

Վերջին միջոցն էր նա փորձել: Բայց յուսահատած չէր. ընդհակառակն, նայելով նրա եռեւ – ռագ, ծիծաղեց եւ ասաց.

— Տեսնենք... ե՞ս, թէ դու ...

Նա դնաց դէպի Ահմէտը եւ, ուշադրութիւն չդարձնելով նրա տուած հարցերին, ասաց.

— Ինձ հարկաւոր է այն կեավուր աղջիկը, որի հետ դու սիրում ես խօսել:

— Ո՞րը: — Նա, որ իր մօրն է որոնում: — Ե՞նթը: — Ե՞նթը: Ե՞րբ կը տեսնենք նրան: — Հէյտ է, հէնց այսօր:

— Ես կը սպասեմ քեզ:

Ահմէտը գլխով հաւանութեան նշան արաւ եւ խփեց իր ձիուն:

Իսկ Քէօսա մուխտարը չէր չտապում: Նրան կաչկանդել էր մի ինչ որ բարդ ծրագիրը, որ դեռ խառն էր, որի մէջ դեռ բոլորովին պարզ չէր դործունէութեան եղանակը:

Նրա աչքերը չարունակ յառած էին Մելիքի ամրոցի վրայ, որ ցցուած էր ժայռի գլխին եւ այտեղից, ձորից, երեւում էր կապոյտ երկնքի մէջ խրուած:

Այնտեղ էր նրա միտքը. այնտեղ կար մէկը, որի համար նա ծրագիր էր պատրաստում:

Խեղճ Գայիանէ, խեղճ զեղեցկուհի: Երեք մարդ միաժամանակ այրւում էին նրան տիրանալու մտքից: Մէկը Ռաչենցի երիտասարդն էր, նրա ջարդուած սէրը. միւսը վայրենի բռնակալն էր, հայրենի երկրի դաժան պատիժը, որին նա ատում էր ամբողջ սրտով, իսկ երրորդը գծուծ, զզուելի վաճառականն էր, որի մասին նա լսել էր:

Երեքին էլ նա զերել էր իր աչքերի կրակով, իր արհամարհանքով, որ այնքան հրաչալի էր նրա դէմքի վրայ: Բայց ի՞նչպէս պիտի դիմադրէր, քանի որ նրա դէնքը միայն նոյն այդ կրակն էր ...

Կողոպտուած զիւղը իր ցաւերի մէջ չկարողացաւ անտես անել այն չարագուչակ լուրերը, որոնք յանկարծ սկսեցին դուրս գալ Մելիքի ամրոցից:

Շատերը զիտէին, որ այնտեղ ինչ որ վատ բան է կատարւում: Թէեւ տեղեկութիւնները դեռ կսկծուր էին, բայց ամբոխը կարկատում էր նրանց, միացնում իր անողորմ դատողութիւնների օղնութեամբ:

Կոյս Հեղինէն կատարել էր իր սպառնալիքը. բայց դրա հետ միասին նա երես զարձրեց Մելիքի տանից, երբ հասկացաւ, որ Գայիանէի «անամօթութեան» հետ միացել է նրա մօր յիմարութիւնը: Հեղինէն հրամայել էր Աննա Ռաթունին, որ այլեւս կարգին բան չսպասէ իր աղջկանից. հրամայել էր կէս զիչերին վեր կացնել անամօթին, մաղերից քաչելով տանել, զցել կուսանոց, թա – զուն կատարել պահպի կարգը եւ խկոյն ճանապարհ դնել Ռաչէն:

Աննա Ռաթունը չկարողացաւ մի վճռական պատասխան տալ: Նա դէմ չէր, որ Գայիանէին խրատեն, ինչպէս ուզում են, բայց կար մի եւնոյն կապանքը — ի՞նչ կ'ասեն Ռաչէնցիները: Հեղինէն բարկացաւ այդ չիմար հպարտութեան վրայ եւ յայտնեց, որ այնուհետեւ ինքը միմիայն Մելիքի Աւանի հետ կը խօսի: Աննա Ռաթունն էլ հէնց նրան էր սպասում: Բայց միթէ՞ անապատուածութիւն չէր: Մի այսպիսի ժամանակ Մելիքը էլի դնացել էր Գանձակի կողմերը ...

տեւեցին մինչեւ կէս գիշեր, Ապրին կապոյտ Խաչի ընկեր եւ ընկերուհիները :

Այս առթիւ կապոյտ Խաչը չի մոռնար իր շնորհակալութիւնները յայտնել Պ. Թորոս Թորոսեանի (Մօնթրէօյէն), որ խանդավառուած տղոց երկերէն 500 ֆրանք նուիրեց դպրոցին : Նաեւ շնորհակալութիւն Հ. Սամուէլ, Պարսամեան, եւ Բալուեան դպրասիրուհիներուն, որոնք սիրայօժար մրցանակի գիրքեր տրամադրած էին Տիկին Զիլինկիրեանի :

Ներկայ մը

պիտի դժուարանայ Ազգաժողովին գործը : Մինչեւ հիմա 54 պետութիւններ հաւանութիւն յայտնած են Ազահովութեան Խորհուրդի բանաձեւին, բայց միայն վեց երկիրներ յանձն կ'առնեն պինուորա – կան օգնութիւն տրամադրել :

× Ամերիկացի ծերակուտական մը Պրիւսթըր (Հանրապետական) կ'առարկէ լիազօրութիւն տալ զօր. Մէք Արթըրի, ի հարկին հիւլ. ռումբ գործածելու համար Քորէայի մէջ : «Պէտք է հասկցնենք Խ. Միութեան թէ մենք միլիառներ ծախսած չենք միայն զէտական հետազօտութիւններ կատարելու համար, հիւլէական ռումբեր չինելով » :

Ա. ՇԱՀԱԹՈՒՆԻՆ սրտի կսկիծով յայտնում է իր սիրելի տիկնոջ՝

ՆԻՆԱ ՇԱՀԱԹՈՒՆԻԻ

դառնադէտ մահը, որ տեղի ունեցաւ Յուլիս 12ին գիշերը :

Թաղումը պիտի կատարուի երկուշաբթի, 17 Յուլիսին :

Տէր եւ Տիկին Գրիգոր Սրապեան (Փարիզ), Տիկին Արաքսի Տէրմարդրէեան (Փարիզ), Տէր եւ Տիկին Փոքրատէս Սրապեան եւ զաւակները (Պոլիս), Տէր եւ Տիկին Թադէոս Սրապեան եւ զաւակները (Պոլիս), Տէր եւ Տիկին Գառնիկեան եւ զաւակները (Պոլիս), Արտաշէս Շարլեան (Մարսէյլ), Մաքսուտ Աւետեան (Փարիզ), Գեղամ Զոթուրեան (Փարիզ) սրտի դառն կսկիծով կը յանձնայանեն իրենց սիրեցեալ մօր, մեծ մօր, մօրաքրոջ՝

ԱՑՐԻ ՏԻԿԻՆ ՊԱՑՏԱՌ ՍՐԱՊԵԱՆԻ

մահը որ տեղի ունեցաւ 70 տարեկան հասակին, երկարատեւ հիւանդութենէ մը վերջ, Յուլիս 11ին, Brévannesի հիւանդանոցին մէջ :

Թաղումը պիտի կատարուի այս շաբաթ, ժամը 4ին, Brévannesի գերեզմանատունը : Ժամը 2.30ին Պոէվանի օթոբուսը կը մեկնի Պաստիլիէյէն : Մասնաւոր մահագդ չստացողներէն կը խնդրուի իբր այն նկատել ներկայս :

ԿԱՊՈՑ ԽԱՉԻՆ.— Տիար Ղուկաս Տէր Ազարեանի մահուան առթիւ Տէր եւ Տիկին Մկրտիչ Տէր Ազարեան երկու հազար ֆրանք կը նուիրեն Ֆ. կապոյտ Խաչի Անկէնի մանուճիւղին, փոխան ծաղկեպսակի :

«ՅԱՌԱՋ»Ի ՓՈՆՏԻՆ.— Այրի Տիկին ԱՂԱՒՆԻ ԳՐԻԳՈՐԵԱՆի (Lyon Pierre Benick) մահուան առթիւ, փոխան ծաղկեպսակի Պ. Լութֆիկ Քալի – քմանեան հազար ֆրանք նուիրած է «Յառաջ»ի տարածման փոնտին : (Ձշդուած) :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ ԵԻ ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Այրի Տիկին Մարիամ Կիւլխասեան, Տէր եւ Տիկին Կիւլխասեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկ. Պարսամ Յակոբեան եւ զաւակները, իրենց սրտագին շնորհակալութիւնները կը յայտնեն, Հ. Ց. Դ. «Քրիստափոր» ենթակոմիտէի բոլոր ընկերներուն, Համախարբերդի Հայր. Միութեան վարչութեան եւ հայրենակիցներու եւ ամէն անոնց որոնք անձամբ, ծաղկեպսակով եւ հեռագրով ցաւակցութիւն յայտնեցին իրենց ամուսնոյն, հօր, աներհօր եւ հայրենակցին, ողբացեալ՝ ԿԱՐԱՊԵՏ ԿԻԻԼ – ԽԱՍԵԱՆի տիւռը մահուան առթիւ : Քառասունքին հոգեհանգիստը պիտի կատարուի, այս կիրակի Վարդավառին օրը, Սէն Լու Կոան Բէնի (Մարսէյլ) Սուրբ Գէորգ եկեղեցիին մէջ :

Կը հրաւիրուին հանդուցեալին յիշատակը յարգող բոլոր ծանօթները :

Արեւմուտքի յառաջիկայ

ԴԱՇՏԱՑԻՆ ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ՀԱՆԴԻՊՈՒՄԸ

Այս կիրակի, ժամը 10էն սկսեալ, Սէվրի Մուրատեան վարժարանի գեղեցիկ պարտէզին մէջ, 24 rue Troyon :

Մուտքը ազատ է : Պէտք է ճաշ բերել միասին : Տեղւոյն վրայ պիտի գտնուին միայն խմիչքներ, աղանդեր եւ անուշեղէնները : Կը հրաւիրուին բոլոր բարեկամները :

ԿԻԼԻԿԻՈՑ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԸ ՄԱՐՍԷՑԼԻ ՄԷՋ

Մարսէյլ – Փրատոյի Մայր եկեղեցիի կրօն. ընկերակցութիւնը կը ծանուցանէ թէ՝ այս կիրակի, Վարդավառի տօնին առիթով, եկեղեցական արարողութիւններուն կը նախագահէ և կը քարոզէ Տանն Կիլիկիոյ կաթողիկոս Տ. Տ. ԳԱՐԵԳԻՆ ԳՈՍԷՓԵԱՆ : Քալէկոպոսական հանդիսաւոր պատարագը կը մատուցանէ հայրապետական պատուիրակ ԱՐՏԱԻԱԶԴ ԱՐՔ. ՍԻՒՐՄԷԼԵԱՆ : Կը մասնակցի նաեւ Դերճենիկ եպիս. : Մարսիլահայ գաղութը կը հրաւիրուի ներկայ ըլլալ, ընդունելու հայրապետական օրհնութիւնները :

Դաշտահանդէս

Նախաձեռնութեամբ կապոյտ Խաչի, Սէն Ժէռոմի մասնաճիւղին, մասնակցութեամբ «Հայաստան» ենթակոմիտէին եւ Նոր Սերունդի «Արշալեան» խումբին, այս կիրակի ամբողջ օրը, Bar du Chaletի օգտատէրին պարտէզին մէջ, 117 Ave. de Corot St. Juste :

Գեղարուեստական ճոխ բաժին : Հայկական պարեր, երգ, արտասանութիւն եւ զանազան անակնկալներ : Ժողովրդական պիւֆէ մատչելի գներով :

Յիշատակի մեծ դաշտահանդէս

Տարօն Տուրուբերանի Հայր. Միութեան : Նուիրուած հերոսներու եւ 1918ի Վարդավառին ինկած նահատակներու :

Կը նախագահէ ԱՆՈՒՇԱՒԱՆ ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆ

Պիտի խօսին ԱՐՏԱՇԷՍ ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆ եւ ՓԻԼՈՎԻԲ ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆ :

Այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 2ին Սէնթ Անտրէի Պէլվէտէր զովասուն պարտէզին մէջ :

Գեղարուեստական ճոխ բաժին : Պիտի բեմադրուի ՂԱՐԱԲԱՂԻ ՄԵԼԻՔՆԵՐԸ, ղեկավարութեամբ Թրագոշի :

Մուտքը ազատ է :

Մեծ դաշտահանդէս

Կազմակերպուած Առնուվիլի Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդ «Կռուվարենց» մասնաճիւղի կողմէ, այս կիրակի ժամը 10էն 21 Ecouenի «Jeu de Paume» անտառին մէջ : Ճոխ պիւֆէ : Գեղարուեստական բաժին :

Հաղ.— Օթօպուս 268 թիւը Porte de la Chapelleէն, իջնել Carrefour de l'Espérance, Villiers le Bel :

Մեծ դաշտահանդէս

Մէօտոնի անտառին մէջ, **Tapis Vert** Պաղ Աղբիւրին մօտ, այս կիրակի առաւօտէն մինչեւ իրիկուն :

Հնչակեան կուսակցութեան Խրիմ մասնաճիւղին կողմէ : Գեղարուեստական բաժին, երգ, պար, արտասանութիւն ծանօթ արուեստագէտներու Տ. Նշանեանի, Վ. Ալթունեանի եւ Ն. Պշտիկեանի եւ Վ. Անդրէասեանի կողմէ :

Բանախօսութիւն : Երգչուհի Տիկին Է. Peningtonի եւ Պ. Գաֆարինայի կողմէ ցիկան երգ եւ նուագ : Հայկ. պար Օր. Մարօ Պշտիկեանէ :

Եփրատ նուագախումբ (ղեկավարութեամբ Օնոսեան) : Ընտիր պիւֆէ : Մուտքը ազատ

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ ՄԱՐՍԷՑԼԻ ՄԷՋ

Համախարբերդցիական Սէնթ Անթուանի մասնաճիւղին կողմէ, այս կիրակի, ամբողջ օրը, Սէնթ Անթուան, Նաճարեանի օգտատէր ագարակը : Մուտքը ազատ է :

Մեծաքանակ ապսպրանքներու համար դիմել
N. PAPAZIAN
2 rue Felix Faure, Paris (15) Tél. Vau. 26-69

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 rue Damesme – (13)
Le Gérant : A. NERCESSIAN

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՊԷԼՎԻԼԻ Հ. Ց. Դ. «Ռոստոմ» խումբի ժողովը այս կիրակի առաւօտ ժամը 9ին, սովորական – կան հաւաքատեղին :

ՄԱՐՍԷՑԼ.— Հ. Ց. Դ. Պուլվար Օտտոյի Վռամեան ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը այս կիրակի, կէսօրէն վերջ ժամը 3ին, սովորական հաւաքատեղին : Ներկայ պիտի ըլլայ Շրջ. կոմիտէի ներկայացուցիչը :

ՏԱՐՕՆ ՏՈՒՐՈՒԲԵՐԱՆի Հայր. Միութեան փարիզի վարչութիւնը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, 6 Ave. d'Italie : Կարեւոր օրակարգ : Բոլոր հայրենակիցներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է :

Ֆ. ԿԱՊ. ԽԱԶԻ Շավիլի մասնաճիւղի ժողովը՝ այս երկուշաբթի իրիկուն ժամը 9ին, դպրոցին սրահը : Պարտաւորիչ ներկայութիւն : Անդամատուրերը միասին բերել :

ՍԷՎՐԱՆ.— Կապոյտ Խաչի ընդհ. ժողովը, այս կիրակի ժամը 15ին, ընկերուհի Իղմիրլեանի բնակարանը, 25 rue Ile de France : Օրակարգ.— ընտրութիւն վարչութեան :

Ֆր. ԿԱՊ. ԽԱԶԻ Փարիզի մասնաճիւղին ընդհ. ժողովը այս երկուշաբթի կէսօրէն վերջ, ժամը 14ին, ընկերուհի Գազազեանի բնակարանը :

ԻՄԻ.— Ֆ. Կ. Խաչի մասնաճիւղին ժողովը՝ այս չաբաթ ժամը 8.30ին, Խրիմեան Ակումբին մէջ :

ԿԱՐՏԱՆ.— Հ. Ց. Դ. Նիկոլ Դուման ենթակոմիտէի ժողովը այս կիրակի կէսօրէվերջ ժամը 3ին, Պիվէռի Հ. Ց. Դ. Գեղունի տան մէջ : Կարեւոր օրակարգ :

Ֆ. ԿԱՊ. ԽԱԶԻ Անկէնի մասնաճիւղի ընդհ. ժողովը այս երեքշաբթի գիշեր, սովորական հաւաքատեղին, ժամը 9—11 : Կարեւոր օրակարգ : Անդամներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է : Կը խնդրուի անդամատուրերը միասին բերել :

ՄԱՐՍԷՑԼ.— Ֆ. Կապ. Խաչի Սէնթ Անթուանի մասնաճիւղին ժողովը այս երեքշաբթի ընդհ. Պօյաճեանի բնակարանը : Օրակարգ.— Պատգամ. ղեկոյց եւ բնտրութիւն : Ներկաներու թիւը մեծ ծամանութիւն պիտի համարուի :

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

հանգստարի տարեդարձին առթիւ

Կազմակերպուած Հ. Ց. Դ. Վիլնէի կոմիտէի կողմէ, այս կիրակի առաւօտէն մինչեւ երեկոյ, Pont Evêqueի, սովորական Պաղ Աղբիւրին մօտ : Զանազան անակնկալներ, բարձրախօսով : Պար եւ երգ : Առատ կերուխում :

ԴԵՐԱՍԱՆ ԹՐԱԳՕՇԻ ՆԵՐԿԱՑԱՑՈՒՄԸ

Մարսէյլ, Սէնթ Անտրէի օգտատէրին պարտէզին մէջ : Կը ներկայացուի ՂԱՐԱԲԱՂԻ ՄԵԼԻՔՆԵՐԸ (4 արար) :

Այս կիրակի կէսօրէ ետք : Մասնակցութեամբ Սիւզանի եւ կարող ուժերու

CONFECTIONի

Կարեւոր տուն մը մոտելիստ մը կը փնտռէ, որ միեւնոյն ատեն կարել գիտնայ : Դիմել Յառաջի :

ՓԱՐԻԶ ԱՑՑԵԼՈՂ ՀԱՑՐԵՆԱԿԻՑՆԵՐՈՒՆ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Ամառնային շրջանին Փարիզ այցելող մեր հայրենակիցներուն կ'ընծայենք ԿԱՐԵՒՈՐ ԶԵՂՉԵՐ իրենց ընելիք բոլոր գնումներուն վրայ :

ՄՈՒՏԱՖԱԿԱՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ
Հ. ՊԱՑՐԱՄԵԱՆ
105 Bld. Exelmans, Paris (16) **Tél. Jas. 07.33**
Métro Exelmans կամ Porte d'Auteuil

LE BIZON

ՄԵՆ ՄԹԵՐԱՆՈՑ ԿԱՇիի ԵՒ ՄՈՐԹի

Ունի նաեւ կօշկակարութեան վերաբերեալ ամէն տեսակ պիտոյքներ :

Կրնայ գոհացում տալ ամէնէն դժուարահաճ Bottierներու : Կը բաւէ մէկ անգամ այցելել իր ընտիր ապրանքներուն աժան գիները, բաղդատելու համար բարձր որակին հետ :

Նոր սատցանք Corneluis veau :
13 rue Pré – St. Gervais, Paris (19)
(Place des Fêtes) Tél. Nord 06-94

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925
R. C. S. 376. 86

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN
17, Rue Damesme — PARIS (13)
Վեցամս· 800 փր·, Տար· 1600, արտ· 2500 փր·
Tél. GOB. 15-70 Գին 7 փր· C.C.P.Paris 1678-63
Dimanche 16 JUILLET 1950 Կիրակի 16 ՅՈՒԼԻՍ

26րդ ՏԱՐԻ — 26e Année No. 6204–Նոր շրջան թիւ 1615 Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՎԱՐԴԱՎԱՌԻ ԼՈՑՄԵՐՈՎ

Տարիներ առաջ, երբ հիմնովին կերպարանափոխուած չէր Մօսուլը Արեւելքը, մեր հայրենի հողերուն հետ, մինչեւ հիւս. Կովկասէն հայրե – նակիցներ ուխտի կ'երթային «Մշոյ Սուլթան Ս. Կարապետին»:

Անոնք որ այդ ճամբաներէն անցած են, պիտի վկայեն թէ այս ուխտագնացութիւնը մասնաւոր թափ ստացած էր 1912 — 13ին, երբ քիչ – չատ ապահով կը համարուէր երթեւեկը:

Մեծ մասով ձիաւորներ էին ուխտաւորները, եւ դէպի Տարօն կը սուրային սրտառուչ խանդա – վառութեամբ:

Անհուշա միայն բարեպաշտ հաւատացեալները չէին դացողները: Ոչ ալ պարզ հետաքրքիրները:

Հայրենասիրութեան ոգին էր որ կը խլրտէր շատերու սրտին մէջ: Կամ ուսումնասիրութեան տենչը:

Որքա՜ն ուրախ եւ տխուր բաներ լսած, կարդացած էին արեւմտեան Հայաստանի մասին, տարիներու ընթացքին: Ի՜նչ սարսուռներ, յոյսեր կը խռովէին իրենց հոգին:

Ինչպէս Կովկասի, նոյնպէս արեւմտեան Հայաստանի զանազան շրջաններու հայրենասէր ուխտաւորներուն համար տեսակ մը հանդանակ էր դարձած «երթանք – տեսնենք»ը:

Այնպէս որ, իրենց բոյները վերադարձած ատեն, բաւական պաշար կ'ունենային, խանդա – վառութեան, երբեմն ալ անձկութեան կանչերը արձակելու համար:

Որքան ալ դաժան ըլլային քաղաքական պայմանները, մեքենաբար կը ստեղծուէին սերտ կապեր, հայութեան երկու հատուածներուն միջեւ:

Մէկը միւսով կը ներշնչուէր, ի խնդիր լաւագոյն օրերու: Մէկուն դիտելիքը կ'օգնէր միւսին, փոխադարձ ճանաչման համար: Պատմու – թեամբ, աշխարհագրութեամբ թէ գործունէու – թեամբ:

Թերեւս քիչ մը բանաստեղծական թուի, եթէ ըսենք թէ լոյս մը կը բարձրանար բոլոր ուխտե – րէն, ծխակատարութիւններէն եւ ըմբշկան խա – ղերէն վեր:

Այո, Վարդավառը լաւատեսութեան, խան – դավառութեան չողեր կ'արձակէր չորս դին, պայ – ծառացնելով մռայլ հոգիները:

Դիտելով հեթանոսական օրերէ մնացած խա – ղեր, լսելով սերունդէ սերունդ փոխանցուած զրոյցներ, մարդիկ բնազդաբար կ'ամրապնդուէին իրենց հաւատքին մէջ:

Լեռը, վանքը, անտառը, «Սուլթան Սուրբ Կա – րապետին» աւանդութիւնը անպիր պատմութիւն – ներ, խորհուրդներ էին, որոնք մեքենաբար կը հալեցնէին անտարբերութեան, անչարժութեան սառերը:

Այս հեռաւոր յիշատակները այսօր ալ բան մը չե՞ն խօսիր տարագիր բազմութեանց սրտին: Չե՞ն խռովեր անոնց հոգին:

Պայման չէ որ մենք ալ ուխտագնացութիւններ կատարենք օտարութեան մէջ, աւանդութիւն մը յարգած ըլլալու համար:

Ուխտագնացութեան վայրեր չեն պակսիր, օրինակ, Միջին Արեւելքի մէջ:

Բայց, ինչո՞ւ սահմանափակուիլ կրօնական – բարեպաշտական սովորութեամբ, երբ կրնանք ուխտերն ալ նորոգել, արդիացնել: Ցարմարցնել օրուան պահանջներուն:

Կարելի չէ՞ պտոյտներ — ուխտագնացու – թիւններ — սարքել դաղութէ դաղութ: Բախտա – ւորէն անբախտը, ինչպէս երկէ:

Ականատեսներ կը վկայեն թէ լոյս ծագեցաւ երեք ամերիկացի ընկերներու վրայ, երբ իրենց աչքերով տեսան ազգային վերածնութեան կենդա – նի պատկերը՝ Լիբանանի եւ Սուրիոյ մէջ:

Այսպիսի հանդիպումներ, մանաւանդ երբ տեղի ունենան խմբովին, կը դառնան ներշնչման աղբիւր՝ փոխադարձաբար:

Անոնք Վարդավառ լոյսեր կը ցանեն մեր ճամ – բաներուն վրայ, ի խնդիր լաւագոյն օրերու:

Այս մտաւոր ուխտագնացութեանց համար ե – թէ կը պակսին պատմական յիշատակարաններ, ա – նոնց փոխարէն արմատախիլ բազմութեանց կեն – դանի պատկերն է որ կը պարզուի մեր աչքերուն առջեւ:

Վարդավառ չարժանկար մը ստեղծագործ ա – խտանքի եւ յարատեւութեան:

Շ.

Մտահոգութիւններ Պոլսոյ, Պարսկաստանի եւ Պալքաններու մէջ

Պոլսէն կը հեռագրեն Յուլիս 14 թուականով· — Ամերիկեան ընդհ. հիւպատոսութիւնը այսօր շրջաբերական մը ուղղեց իր պաշտօնեաներուն, որպէսզի պատրաստ ըլլան, եթէ անհրաժեշտ հա – մարուի հեռանալ: Այս հրահանգները, որոնք արուած են նկատի առնելով Պոլսոյ «աշխարհա – դրական փափուկ դիրքը, խոր մտահոգութիւն պատճառեցին քաղաքին բոլոր շրջանակներուն մէջ: Հիւպատոսը կ'ըսէ թէ անմիջապէս հեռա – նալու ստիպողութիւն չի տեսնուիր, բայց եւ այն – պէս կ'ուզէ որ դաղութը դիտնայ թէ ի հարկին միջոցներ ձեռք առնուած են պարպումի համար:

× Այս հեռագրին առթիւ, Մ. Նահանգներու արտաքին նախարարութեան մէջ դիտել կուտան թէ ի հարկին քաղաքացիները պարպելու հրա – հանգները տրուած են աւելի քան երկու տարի ա – ռաջ, աշխարհի բոլոր ամերիկեան հիւպատոսա – րաններուն: Նոյն աղբիւրին համաձայն, միայն Պոլսոյ ամերիկեան հիւպատոսարանն է որ այս քայլը կ'առնէ, Քորէայի պատերազմէն ի վեր: Այսպիսի պարագաներու մէջ, սովորութիւն է ար – տաքին նախարարութեան կարծիքը առնել: Իրա – ղեկ շրջանակներու մէջ կը կարծեն թէ պատեհ չէ Պոլսոյ հիւպատոսարանին տուած որոշումը:

ՊՈԼԻՍ, 14 Յուլիս.— Այսօր թրքական մար – տանաւեր եգիպական ծովէն ճամբայ ելան դէպի հիւսիս, իբրեւ ռազմափորձ, հետապնդելու հա – մար Սեւ Ծովէն դալիք «թշնամի մը»: «Կազի Ան – թէպ» թորփիլահալածին մէջ կը գտնուէին հան – րապետութեան նախագահը՝ Ճէլալ Պայար, վար – չապետը՝ Ատնան Մենտերէս եւ բարձրաստիճան հրամանատարներ: (Այս թորփիլահալածը մէկն է այն մարտանաւերէն որ Թուրքիոյ յանձնուեցան, համաձայն ամերիկեան օգնութեան ծրագրին):

Ռազմափորձերու առեն, արդիական զէնքեր գործածուեցան վեց թորփիլահալածներու միջո – ցաւ, այն ենթադրութեամբ թէ թշնամի մարտա – նաւ մը Վոսփոր կը մտնէ Սեւ Ծովէն: Ռազմա – փորձերուն նպատակն էր նաւատորմը վարժեցնել արդիւնաւորապէս ճակատելու թուապէս գերա – զանց ուժի մը դէմ: Գործօն ուժը պոլիս պիտի մանէ վաղը, մեծ նաւահանդէս մը սարքելու հա – մար ուրիշ 43 մարտանաւերու հետ:

Երկկ վերջացան անգլեւթրքական նաւային ռազմափորձերը որոնք տեղի կ'ունենային Եգէա – կան ծովուն մէջ:

ԹԷՀՐԱՆ, 14 Յուլիս.— Վարչապետը՝ Զօր· Ռազմարա տեսակցութեան մը առթիւ յայտարա – րեց թէ ամերիկեան նոր օդնութիւնը կատարելա – պէս պիտի սպառազինէ Պարսկաստանի բանակը, լեռնային պաշտպանողական պատերազմի համար: Ցետոյ բացատրեց թէ «իրականութիւն է» ռու – սական սպառնալիքը Պարսկաստանի եւ ուրիշ սահմանակից երկիրներու վրայ եւ թէ Պարսկաս – տան վճռած է ինքզինքը պաշտպանել որեւէ յար – ձակման դէմ: «Բայց եւ այնպէս մենք լաւագոյն յարաբերութիւններ կ'ուզենք մեր բոլոր դրացի – ներուն հետ»:

Ամերիկեան նոր օդնութիւնը պիտի ընծայուի համաձայն մասնաւոր պայմանագրութեան մը որ կնքուեցաւ անցեալ մարտին, Մ. Նահանգներու ցամաքային սպարապետին՝ զօր· Քոլինսի հետ: Վարչապետը հաւաստեց թէ հեռաւակազօրքի զէն – քերը, լեռնային թեթեւ հրետանին եւ ուրիշ զի – նական պիտոյքներ պիտի հասնին մինչեւ մէկ ա – միս: Նոր օդնութեան դումարը կը հաշուէն 10—15 միլիոն տոլար:

ՊԱԼՔԱՆԵԱՆ ԽԱՌԱՐԱՆԻՆ ՄԷՋ

Պելկրատի կառավարութիւնը վճռապէս հեր – քեց Պուլկարիոյ հեռագրական գործակալութեան այն լուրերը թէ Եուկոսլաւիոյ բանակը կասկա – ծելի շարժումներ կը կատարէ սահմանագլուխին վրայ, յունական եւ թրքական ուժերու հետ: Պելկրատի թերթերը դիտել կուտան թէ Պուլկար – ները դիմամբ այսպիսի լուրեր կը տարածեն, պարտկելու համար իրենց զինուորական շար – ժումները:

× Ցուլիս 14ին Եուկոսլաւիա նոր դեկոյց մը Ձրատարակեց, որ կ'ըսէ թէ պուլկար զինուորները երեք նոր միջադէպեր յարուցին վերջին 24 ժամ – ուան ընթացքին, սահմանագլուխին վրայ: Եու – կոսլաւ սահմանապահները պուլկար զինուոր մը սպաննեցին: Կառավարութիւնը բողոքագիր մը ուղղեց Պելկրատի պուլկարական դեսպանին: Այդ ծանուցագրին համաձայն, իբր 65 պուլկար զին – ուորներ սահմանագլուխը անցած են կամ փոր – ձած են անցնիլ: Ծանուցագիրը կ'ըսէ թէ պուլկար սպաներ սահմանէն ներս կը ղրկեն իրենց զինուոր – ները, եուկոսլաւ զինուորներ առեւանգելու հա – մար:

× Ուրիշ աղբիւրներ ալ կը հաղորդեն թէ կո – մինֆորմը սաստկացուցած է ջլամարտը Եուկո – սլաւիոյ դէմ: Կ'ըսուի թէ Մոսկուայի առաջին նպատակներէն մէկն է հաշուեյարդարի ենթարկել Թիթօն: Ուշինթընի մէջ հաւանական չեն գտներ անմիջական յարձակում մը, բայց կը կասկածին թէ իբրեւ՝ վարագոյր պիտի գործածեն Պուլկար – ները, որոնք նորէն սկսեր են պահանջել Սելանիկի շրջանը: Մտանագէտներու կարծիքով, եթէ այս նաւահանգիստը Պուլկարիոյ ձեռքն անցնի, արեւ – մտեան պետութիւնները պիտի կորսնցնեն միակ նաւահանգիստը ուրկէ պիտի կրնային օդնութիւն հասցնել Թիթոյի, խորհրդային արշաւանքի մը պարագային: Ադրիականի ճամբան գործնական չի համարուիր, քանի որ խորհրդային սուզանաւեր տեղաւորուած են Ալպանիոյ վալոնա նաւահան – գստին մէջ:

ՊՈԼՍՈՑ վերջին թղթաթերէն կ'իմանանք թէ Ցուլիս 9ին մեռած է Աղգ· Վարչութեան 90ամեայատենապետը, Լեւոն պէյ Փափազեան, որ տարի – ներով ձեռնհասօրէն վարած է ազգային եւ պետա – կան պաշտօնները:

ՄԱՌԵՇԱԼ ՓԷթԷն Փիէռ Լըվէ միջնաբերդին դեռնայարկը փոխադրուեցաւ, որ կը բաղկանայ երկու սենեակներէ: Հիւանդապահ մըն ալ դրուած է իր տրամադրութեան տակ:

ՀՆԴԿԱՍՏԱՆԻ նախագահը, Նեհրու, մասնա – ւոր նամակ մը ուղղեց Սթալինի, երկ մը դռնելու Լէ Քորէայի պատերազմը դադրեցնելու համար:

ԿՈՐԷԱՅԻ ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ

Հինուորկը պահանջուէ Ազգաժողովի 53 անդամներէն

Ազգաժողովին ընդհ· քարտուղարը, Պ· Թրիկ – վը Լի, լրագրական ասուլիսի մը մէջ յայտարա – րեց թէ ստիպողական կոչ մը ուղղած է անդամ – ներուն, խնդրելով որ ռազմական ուժեր, մասնա – ւորապէս ցամաքային զինուորներ ղրկեն օգնելու համար հարաւ· Քորէայի:

Կոչը ուղղուած է 59 անդամներէն 53ին, ո – րոնք հաւանութիւն յայտնած էին Ազահովութեան Խորհուրդի բանաձեւին: Կոչը չեն ստացած վեց պետութիւններ, Խ· Միութիւնը իր արբանեակնե – րով եւ Եուկոսլաւիա: Ընդհ քարտուղարը իր յայտարարութեան մէջ բացատրեց թէ ընդհ· հրա – մանատարութիւնը (զօր· Մէք Արթըր) ստիպողա – բար կը կարօտի յատելուածական օգնութեան եւ թէ օգնական ուժերը պէտք է ըլլան իրական, ոչ թէ իբրեւ խորհրդանշան: Իր կարծիքով, Քորէա – յի պատերազմը կրնայ տեւել երեքէն վեց ամիս, ոչ աւելի, բայց անհրաժեշտ է ամէն ջանք ի գործ դնել: Կոչը ղրկուած է նաեւ արաբական պետու – թեանց, թէեւ ոմանք մասնաւորապէս պատաս – խանած են թէ չեն կրնար զինուորական օգնու – թիւն տրամադրել: Այս առթիւ կարդ մը հար – ցումներ ուղղուեցան եգիպտոսի մասին: Թղթա – կից մը հարցուց թէ Մ· Նահանգները ընդունա՞ծ են ազգայնական Զինաստանի առաջարկը, 33.000 զինուոր ղրկելու համար: Պ· Լի պատասխանեց թէ չի դիտեր:

× Ամերիկեան թերթերը կը գրեն թէ ազգա – յին պահակազօրքը եւ կարգ մը պահեստի զօրա – մասեր կրնան գործօն ծառայութեան կանչուիլ: Հաւանական է որ ուրիշ բացառիկ միջոցներ այ ձեռք առնուին: Նախագահ Թրումըն յայտարարեց թէ ամերիկեան զօրքը մինչեւ նախկին սահմանա – դիծը՝ 38րդ զուգահեռականը պիտի քշէ արշա – ւողները, յետոյ պիտի որոշեն մնացեալը: Այս առթիւ նորէն պնդեց թէ Քորէայի կռիւը ոստիկա – նական գործողութիւն մըն է եւ կատարեալ վըս – տահութիւն յայտնեց զօր· Մէք Արթըրի մասին: «Մ· Նահանգները երբեք պարտուած չեն եւ Քո – րէայի մէջ ալ պիտի չպարտուին»: Ի պատասխան զանազան հարցումներու, նախագահը յայտարա – րեց թէ անհրաժեշտ չէ պարենատոմս հաստատել, թէ ուտեստի տաղնապ չի կրնար ծագիլ եւ աւե – լորդ է պաշար ամբարել եւն·:

Նախագահը 89 միլիոն տոլարի վարկ մը պա – հանջեց, «ճչամարտութեան պայքարը» մղելու հա – մար համայնավարութեան դէմ, ի սիրիոս աչ – խարհի:

Հեռագրի մը համաձայն նախագահը Մ· Նա – հանգներու պատմութեան ամէնէն ծանրակչիռ ո – րոշումը պիտի տայ չուտով, հաւանաբար յառա – ջիկայ շաբթու:

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· Էջ)

կոսլաւ սահմանապահները պուլկար զինուոր մը սպաննեցին: Կառավարութիւնը բողոքագիր մը ուղղեց Պելկրատի պուլկարական դեսպանին: Այդ ծանուցագրին համաձայն, իբր 65 պուլկար զին – ուորներ սահմանագլուխը անցած են կամ փոր – ձած են անցնիլ: Ծանուցագիրը կ'ըսէ թէ պուլկար սպաներ սահմանէն ներս կը ղրկեն իրենց զինուոր – ները, եուկոսլաւ զինուորներ առեւանգելու հա – մար:

× Ուրիշ աղբիւրներ ալ կը հաղորդեն թէ կո – մինֆորմը սաստկացուցած է ջլամարտը Եուկո – սլաւիոյ դէմ: Կ'ըսուի թէ Մոսկուայի առաջին նպատակներէն մէկն է հաշուեյարդարի ենթարկել Թիթօն: Ուշինթընի մէջ հաւանական չեն գտներ անմիջական յարձակում մը, բայց կը կասկածին թէ իբրեւ՝ վարագոյր պիտի գործածեն Պուլկար – ները, որոնք նորէն սկսեր են պահանջել Սելանիկի շրջանը: Մտանագէտներու կարծիքով, եթէ այս նաւահանգիստը Պուլկարիոյ ձեռքն անցնի, արեւ – մտեան պետութիւնները պիտի կորսնցնեն միակ նաւահանգիստը ուրկէ պիտի կրնային օդնութիւն հասցնել Թիթոյի, խորհրդային արշաւանքի մը պարագային: Ադրիականի ճամբան գործնական չի համարուիր, քանի որ խորհրդային սուզանաւեր տեղաւորուած են Ալպանիոյ վալոնա նաւահան – գստին մէջ:

ՊՈԼՍՈՑ վերջին թղթաթերէն կ'իմանանք թէ Ցուլիս 9ին մեռած է Աղգ· Վարչութեան 90ամեայ ատենապետը, Լեւոն պէյ Փափազեան, որ տարի – ներով ձեռնհասօրէն վարած է ազգային եւ պետա – կան պաշտօնները:

ՄԱՌԵՇԱԼ ՓԷթԷն Փիէռ Լըվէ միջնաբերդին դեռնայարկը փոխադրուեցաւ, որ կը բաղկանայ երկու սենեակներէ: Հիւանդապահ մըն ալ դրուած է իր տրամադրութեան տակ:

ՀՆԴԿԱՍՏԱՆԻ նախագահը, Նեհրու, մասնա – ւոր նամակ մը ուղղեց Սթալինի, երկ մը դռնելու Լէ Քորէայի պատերազմը դադրեցնելու համար:

ՎԱՐԴԱՎԱՌ.— ՏԱՐՕՆԻ ՏՕՆԸ

— « Վարդավառ է, տարօնական դալար դաշտեր սիրտս կ'ուզէ, Սուրբ Կարապետ վանքի բակին՝ ուխտաւորներ սիրտս կ'ուզէ, դինին հոսի աղբիւրի պէս, գեղուհիներ չուրջս բաղմին, Մանկոնեանց գունդերը յաղթ, սպառազէն՝ սիրտս կ'ուզէ »...

Տարօ՞ն — Տուրուբերա՞ն ...

Խորախորհուրդ եւ հրաշափառ անուններ են, անյիշատակ ժամանակներու մէջ ծնած ու զօրացած եւ իրրեւ սրբազան աւանդ մը մեզի ձգուած :

Տարօնի պարտութի՞ւնն է որ կը տօնեն թէ յաղթանակը :

Եթէ պարտութիւնն է, ինչո՞ւ կը տօնեն : Զի՞ բաւեր կակծալ ու յիշատակել միայն, որ յաջորդ սերունդները ըմբռնեն գործուած սխալները, ղեկուչանան զանոնք կրկնելէ, ըլլան հեռատես, խորաթափանց, արթուն եւ զգաստ :

Այդպէս կրնան առարկել անոնք որ արիւնի նուիրաբերումի յանդգնութենէն զուրկ են, երկչոտ եւ անարի ...

Բայց Տարօնը չէ պարտուած :

Նահատակներ ունենալը պարտութի՞ւն չէ :

Եւ ո՞ր ազգն է որ իր յաղթանակներու չարքին մէջ նահատակութեանց էջեր ալ չունի :

Տարօնի յաղթանակն է որ կը տօնեն, վասն զի, Տարօնը միշտ ալ դիտցեր է մարտնչիլ եւ իր արիւնը զոհաբերել ազատութեան եւ անկախութեան նուիրական զոհասեղանին, «Առիւծ Մհեր»ի օրերէն մինչեւ մեր օրերը :

Հին է եւ հարուստ Տարօնի պատմութիւնը, արիւնաոտ եւ յաղթապանծ :

Հերոսներ ունենալ՝ կը նշանակէ յաղթական ըլլալ, երբ անոնք նպատակ մը հետապնդած ու նահատակուած են :

Ազգերու պատմութեանց մէջ սակաւաթիւ են Գէորգ Զաւուչները, Սերոբներ, Հրայրներ, Մջո-ներ եւ նմանները, որոնք հարազատ յաջորդներ հանդիսացան «Սասունցի Դաւիթին» :

Տարօնը Հայոց աչխարհի սիրտն է եղած, անոր ընչերակը, անոր «հաւատոյ հանգանակը » եւ անմահութեան ներշնչարանը :

Զերթանք չատ հեռուները: Ակնարկ մը՝ մեր մօտաւոր անցեալին վրայ, երբ՝ մեր աչխարհի անարիները իրենց անձին ու զանձին միայն երկրպագող, քաղցր ու տանելի կը համարէին ստրկութեան լուծը արիւնաժանդ, մեր պապերն ու հայրերը կ'երգէին.—

Սասունն ելաւ ապստամբեց
Աշխարհի մէջ հանեց թունդ,
Ամերիկան, Եւրոպ ցնցեց
Քաջաց բանակ, գունդագունդ :

Պարզ, անպաճոյճ երգ մը՝ բայց աղբիւր մը ներշնչումի եւ ժամանակակից պայմաններու եւ հոգեբանութեան պատկերաւորումը :

Սասուն, Մուշ, Տալուորիկ, Կէլիէկիւզան, Անտոք ու Ծովասար, Կեփին ու Մարաթուկ, հեռուական դրուագներու, զերմարդկային ճիգերու եւ անօրինակ զոհաբերութեանց մէկ մէկ յուշարձաններ, արիւնատաւ բայց հրաշափառ պատմա-դրքեր :

Զընկրկեցաւ Տարօնը, երբ «Մարայ Մելիք »ը Բաղին ու Կողբաղին, Սիւղին ու Զարխաղինը, ղրկեց Սասմայ քարն ու հողը տակնուվրայ ընելու :

Զընկրկեցաւ հազարանուն բռնակալներու, արիւնարբու բռնակալներու առջեւ եւ մնաց միշտ բարձրագլուխ եւ անյաղթ, անսասան ինչպէս Նեմրութն ու Գրգուռը, ինչպէս Մասիսն ու Սիփանը :

Մօտեցէք վերապրող Տարօնցիին, դպէք իր զգացմունքներուն, վիրաւորեցէք իր աւանդական մտածումները, ան կ'ըմբոստանայ, վասն զի, ըմբոստ եւ անխորտակելի լեռներուն անանուն ոգիին բեղնաւորուած է :

Հեղնանքը, կչտամբանքը մահացու հարուածներ են անոր համար : Կեղծիք, չողոքորթութիւն ու քծնանք տեղ չեն գտեր գեռ անոր չիտակ եւ անկեղծ սրտին մէջ: Տգէտ ըլլայ թէ գիտակից կամ զգրգացած, ան ըմբոստ է եւ զարմանալի չէ :

Տարօն — Տուրուբերանը անմահ է, վասնզի, չվախցաւ մահէն եւ Մջոներ, Հրայրներ, Գէորգներ եւ նման հազարաւորներ ծնաւ եւ զոհաբերեց :

Անուրանալի է, որ Տարօնը չունեցաւ Վասպուրականի նպաստաւոր դիրքը եւ բախտակից դարձաւ անմահն Ուրֆայիին, բայց, քանիցս պանծալի իր հերոսամարտները ունեցաւ եւ մեր ազգային գոյութեան պահպանումին ամէնէն ամուր հիմնաքարը հանդիսացաւ :

Տարօն — Տուրուբերանը Պարսկաստանի անկախութեան եւ սահմանադրական մարտնչումներու մէջ ալ իր ինքնայատուկ էջերն ունի :

Ու զարմանալի չէ որ մինչեւ այսօր ալ պարսիկ ամուսինները անոնց գովքը կը հիւսեն :

Մի՛ վախնար, եղբայրներ, Պօղոսը եկաւ,
Ան ֆայերուն ֆայթ է, մոսիները բերաւ :
Ջհաէ՛ֆ ինչպէս կո փախչի թշնամին անիրաւ,
Թէեւ Պօղոսը միանակ է հազարին դիմաց :

Տարօնի քանաչխական Յարաւակը

Երբ յետադարձ ակնարկ մը կը նետենք իր փառահեղ անցեալին վրայ, կը տեսնենք որ Տարօնը զարերու ընթացքին եղած է հայկ. մշակոյթի վառարան: Ան տուած է մտքի եւ զրչի տիտաններ, ազատութեան հերոսներ եւ ազգային փառքեր: Տարօնը կեդրոնն էր նաեւ հայ դիւցազնականին, Վահանդնի եւ Անահիտի : Հոն էին Մովսէսն ու Ս. Մեսրոպը եւ վերջապէս հոն էր Մամիկոնեան Տունը որ տուաւ այնքան մեծ հայրենասէրներու փաղանգ մը :

Տարօնի անմահ զաւակը, Հացեկ գիւղէ Ս. Մեսրոպը չէ՞ր որ ստեղծեց հայ գիրն ու գրականութիւնը: Նոյն շրջանին Խորոնք գիւղացի Մեծն Մովսէս Խորենացին չէ՞ր որ անմահացուց Հայոց պատմութիւնը :

Տարօնը հարուստ էր նաեւ իր վանքերով, սրբավայրերով եւ մանաւանդ իր աւանդական վարդավառով, երբ հազարաւոր ուխտաւորները մատաղներով կ'երթային Ս. Կարապետի վրայ, իրենց տարիներով խոստացած ուխտը կատարելու համար :

Ցետոյ եկան 80ական եւ 90ական թուականները, հայկ. յեղափոխութեան մեծագոյն շրջանը: Պայքար արիւնարբու թուրք բռնակալութեան դէմ: Տարօնը դարձեալ պատնէշի վրայ է: Ան իր վանքերով, վանահայրերով, կուսական անուտառներով եւ արի արանց ժողովուրդով դարձաւ հայ յեղափոխութեան օրրանը: Տուաւ հարիւրաւոր հերոսներ, Հրայրներ, Արաբոններ, Սերոբ Աղբիւրներ, Գէորգ Զաւուշներ, Հաճի Քակոր Կոտոյեաններ, Մճոներ, Կորիւններ, Գալէներ, Մակարներ եւ չատ մը ուրիշներ, որոնք զէնք առին եւ լեռ բարձրացան:

Տարօնի ռազմիկները տաժանելի եւ վտանգաւոր կեանք մը քարշ կուտային գիւղէ գիւղ եւ դաշտէ դաշտ, միշտ կռուելով վայրագ թուրք եւ քիւրտ հրոսակներու դէմ, պաչտպանելով Հայուն պատիւը եւ ինչքը: Տարօն իր դուռները լայնբացաւ նաեւ իր ազգին գործիչներուն եւ հերոսներուն առջեւ: Հետզհետէ երկիր մտան Տամատեաններ, Մուրատներ, Աբրոներ, Գուրգէններ, Զաւէններ, Անդրանիկներ, Սեպուհներ, Մուրատներ, Վահաններ (Կ. Տօղրամաճեան), Սալտատ Գրիգորներ եւ ուրիշներ: Տարօնի արժանաւոր զաւկին՝ Հրայրի ղեկավարութեամբ ձեռնարկեցին մեր ազատագրական սրբազան պայքարին: Այս բոլոր դործիչներուն եւ հերոսներուն ուժը կուտային Տարօնի գիւղերու ոչխարն եւ ներկայացուցիչները : Աւրնայ Աւօներ, Ծխաւոյ Ճարութիւններ, Փիթարայ Պետօներ, Խոզիւղի քհնյ. Տէր Քերովբէներ (Փոթորիկ), Ալիպլընցի Անդրանիկներ, Տէրգէվանքայ Վարդաններ, Գառնինու Տիտօներ եւ Մկրտիչներ, Ալվառինճու Սմբատներ, Բընտրխներու Խաչատուրներ (մեծ հայրս) եւ ուրիշներ:

Բայց աւաղ, վրայ հասաւ 1915ի Մեծ Եղեռնը եւ արիւնածարաւ Թուրքը բնաջնջեց Տարօնի արի ժողովուրդն եւ իր փայլուն աստղերը :

Երեսունեւհինդ տարիներէ ի վեր գրկուած ենք մեր սիրելի Տարօնէն, հալածական ու թափառական աչխարհէ աչխարհ, երկրէ երկիր եւ ծովէ ծով: Միշտ կարօտ՝ մեր հայրենիքի մաքուր օդին, զուլալ եւ պաղ ջուրերուն :

Ով Տարօնի հայրենազուրկ բեկորներ, դարձեալ կարմիր Վարդավառի տօնն է այսօր, Մշոյ Ս. Կարապետի ուխտի օրն է եւ մեր պաչտելին նահատակներու խաչելութեան օրը : Եկէք երթանք միասին դէպի Տարօնի խաչելութեան դողդոջան եւ անդամ մը եւս պլպլացող բոցերու մէջէն տեսնենք մեր սիրելի նահատակներու մխացող ոսկորները: Բարձրանանք Հաւատամքին դագաթը

★

Ուրմիէն կուգայ բանակ մը զաչախ,
Պարոն Սմբատ խանը ամէնէն ոչխախ,
Ա՛յ, շա՛տ ապրի, կեցցէ՛, կեցցէ՛ Սմբատ խան :

★

Մջօն յաղթահասակ, պեխերն ոլորեց,
Քսան հիւրտ աւազակ մէկէն գլորեց
Աուիծաքաշ Մջօն խաներուն խանն է,
Անգութ թշնամիին հոգին կը հանէ :

Տարօնցիները ինքնավստահ են եւ հաւատացած, վասնզի հաւատացած են թէ հերոսները չեն մեռնիր :

Վա՛յ խաւարածին ստրուկներուն, որոնք օտար, խորթ աստուածներու կ'երկրպագեն:

Վա՛յ ամէն կարգի բռնաւորներուն դաչնաբարոյ: Անոնք պիտի իյնան թաւալգլոր, իրենց իսկ ամուր կարծած տիրապետութեանց փլատակներուն տակ :

Երկչոտ Տարօնը աղաղակեց եւ աղերսեց,—
Բէզրանիճ նստելուց, մեզիճ կռուիլ կ'ուզեիճ,
Լոկ միայն Հայեր, տուէք մեզի զէնիճ:

Ու պայքարեցաւ յանուն ազատութեան:

Տարօն Տուրուբերանը պիտի վերածնի, քանի վառ կը պահէ ազատութեան եւ հայրենիքի գաղափարը :

Ա.ԶԳԻՆ

ՕՐՈՒԱՆ ԳԻՐՔԵՐԸ

«Խոնարհ Հերոսներ» (Բ. գիրք)

Կարելի չէ առանց յուզումի թղթատել ընկեր Կոմսի (Վահան Փափազեան) «Խոնարհ հերոսներ»ու երկրորդ հատորը:

Ինչպէս առաջին դրքին, նոյնպէս այս երկրորդին մէջ մեր վեթերան ընկերը, պարզ, մատչելի, ամէնուն համար հասկնալի լեզուով մը կը ներկայացնէ խնարհ, համեստ, անանուն հերոսներու նոր չարք մը: Հերոսներ՝ որոնք առանց փողի ու թմբուկի, անձնուիրաբար նետուած են յեղափոխութեան արիւնոտ կրկէսը եւ զերմարդկային զոհաբերութիւններով սատարած հայրեր — նիքին փրկագործութեան :

Հեղինակը իր նկարագրած նուիրեալները կ'անուանէ «Խոնարհ հերոսներ », եւ սակայն ո՛րքան մեծ, անդին դէմքեր կը տեսնենք :

Պարզ հերո՞ս մըն էր Ըռափօ Տայօճ կոյր, եօթանասունը անց տարիքով, խուլ եւ համր երկու զաւակներով բեռնաւոր, եւ սակայն քաջ, համարձակ, իր ունեցածը ամբողջութեամբ նուիրած յեղափոխութեան : Եւ օր մըն ալ այդ ճամբուն վրայ իր հերոսականը կը կնքէ ժայռի բարձունքէն վար նետելով ինքզինքը, Թուրքին ճանկը չիյնալու համար :

Կարելի՞ է « Խոնարհ հերոս » մակդիրով ճանչնալ «Նաւուն փոքրաւոր»ը, խիզախ պատանի Ասպօն, որ իր արտակարգ ուչիմութեամբ եւ ճարպիկութեամբ ոչ մէյն կը փրկէ մեր քաջ ֆէտայիներու զինաբարձ նաւակը, այլեւ անոնց կեանքը :

Համեստ հերո՞ս մըն էր Ոզմեցի Լաթօճ, երբ տարիներով լեռն ու ապրը իրեն տուն ըրած, անհաւասար կռիւ կը մղէ Թուրքին եւ Քիւրտին դէմ, յանուն ազատութեան: Երբ, 1915ի եղերական օրերուն իր ուսերուն վրայ կ'առնէ հրամանատարի պաչտօնը Մոկսի, Կարկառէ, Սպարկերտի եւ այլ շրջաններու եւ տաժանելի մարտնչումներէ յետոյ կը յաջողի 8 — 10 հազար հոգի փրկել ջարդարարներէն եւ մինչեւ Վան հասցնել ... Այս նոյն «Խոնարհ» Լաթօճն որ երեք չորս ընկերներով խիզախ յարձակումով մը իր հայրենի գիւղն դուրս կը չպրտէ Քիւրտերու ահագին խումբ ...

Պատուելի Գրիգո՞րն է պարզ հերոսը... Այս Աւետարանի եւ բարոյախօսութեան մարդը որ կ'անցնի Թուրաս եւ տանջահար իր հօտին գլուխը, իրրեւ «հովիւ քաջ» ու «դէն ի ձեռին» բնաւրը հերոսաբար կը կռուի տասնեակներու դէմ: Վերջին պահուն Թշնամիին ճիրանը չիյնալու համար իր ձեռքով նախ կը սպաննէ իր հարազատները, ա-

եւ երկիւղածութեամբ մտնենք Ս. Կարապետի մեծ տաճարը, պաղտնց մը խունկ եւ քանի մը մոմեր վառենք մեր անթիւ նահատակներու հոգուն համար :

Անցնինք Տարօնի բարձրաբերձ լեռները, երկիւղածութեամբ կանդ առնենք Քանայ լերան ստորոտը եւ ծունկի դանք կորիւններու, Մջօներու եւ բոլոր յայտնի ու անյայտ հերոսներուն արիւնով ներկուած պաչտելի հողին վրայ, բոլոր սրտով դչենք.— Ցարդանք եւ հանգիստ ձեր յոգնաբեկ եւ անթաղ ոսկորներուն :

Ափսոս, անոնց ոսկորներուն հետքն անգամ չէ մնացած այսօր ...

Անոնց պաչտելի դաղափարին սերմերը մեր տարագիր սիրտերուն մէջ այնքան չուտո՞վ պիտի խամրին: Չէ՞ որ մենք անոնց չունչով սնած ենք : Նոյնիսկ ականատես եղանք անոնց չարչարանքին եւ խաչելութեան: Եթէ մենք վերապրող Տարօն Տուրուբերանցիներս, հաւատարմութեամբ չհետեւինք անոնց, չկատարենք մեր սրբազան պարտքը եւ չքալենք Հրայրներու, Գէորգ Զաւուշներու, Վարդան Վարդապետներու, Մարգար վարժապետներու, Մօրուքներու (կարօ), Զօլօներու, Ցրօնաց Մուրատներու եւ Մանուկներու ճամբէն, ազատութեան դաղափարի փչոտ ճանապարհէն, ողջ աչխարհ անէծք թող կարդայ, բիւր անէծք անարժան ժառանգորդներուս: Վա՛յ անոր որ կը մոռնայ անոնց կտակն ու անմեղ արիւնը :

Մենք, վերապրողներս որ կրակ ունինք մեր սրտին մէջ եւ քարշ կուտանք երկրէ երկիր, անդամ մը եւս ուխտենք անդարձ քալել այն ճամբէն, ուր հերոսաբար լինկան Ախօներ, Աստուրներ, Համբարձումներ, Մկրօներ, Ակօներ, Անդրօներ, Միքայէլներ եւ բոլոր անոնք որ զոհուեցան յանուն արդարութեան եւ ազատութեան :

Ով կարօտակէզ եւ պաչտելի հայրենիք, Տարօն, որքան ալ հեռու ըլլանք, քու անունդ եւ համայդ վառ պիտի պահենք մեր հայրենասարօտ սրտերուն խորը: Այդ կը պահանջէ քու յեղափոխական անցեալդ :

Փառք անունիդ եւ բիւր յարգանք նահատակներուդ :

Վ. ԽԱՉԱՏՈՒՐԵԱՆ

ՄԵԿԱՓԱ ՍՏՅԱԼԸ

— ԺԹ. —

Մեր ընթերցողները կը յիշեն, որ Մեկնելէ առաջ, տարեսկզբին, Ալեքսանդրիոյ մէջ Ֆրանսական Գեղարուեստից Ակադեմիան մեզ պատուած էր ոսկեայ մետալով մը, որ կը կրէ Մեկափա Ստյալի անունը։ Ասիկա ֆրանսացի նշանաւոր քանդակագործ մըն է, որ Փարիզի մէջ ունի իր արուեստանոցը։ Ան ինքն ալ Ակադեմիայի անդամ է։ Ուրեմն, ինչպէս կը տեսնէք, մեր ստացած մետալը ոչ միայն գեղեցիկ է, այլ նաեւ շատ մեծ արուեստագէտի մը ձեռքէն ելած։

Մետալին մէկ երեսին կայ Ստյալի դիմանկարը, իսկ միւս երեսին՝ Ստյալ իր ստեղծագործութեանց մէջ։ Ստյալ կը ներկայացուի իբրեւ ոսկեայ տարիքի մարդ։ Ան կը նայի իր գործերուն, որոնք կը գտնուին իր առջեւ։ Ձախ կողմը կը տեսնուի Ստյալ իր ամենէն նշանաւոր գործերէն մէկուն՝ Ալեքսանդր Դումայի արձանին առջեւ։ Ստյալ կը նայի նաեւ իր ուրիշ գործերուն, որոնք կը գտնուին իր աջ կողմը։ Ասոնց մէջ կան Ֆրանսական Յեղափոխութեան, Ազատութեան եւ Հանրապետութեան արձանները։ Ստյալ կը նայի նաեւ իր ամենէն նշանաւոր գործերէն մէկուն՝ Ֆրանսական Հանրապետութեան արձանին, որ կը գտնուի Փարիզի Պաստիլ հրապարակին վրայ։ Ստյալ կը նայի նաեւ Ֆրանսական Յեղափոխութեան արձանին, որ կը գտնուի Փարիզի Ֆրանսական Ակադեմիայի առջեւ։ Ստյալ կը նայի նաեւ Ֆրանսական Հանրապետութեան արձանին, որ կը գտնուի Փարիզի Ֆրանսական Ակադեմիայի առջեւ։ Ստյալ կը նայի նաեւ Ֆրանսական Հանրապետութեան արձանին, որ կը գտնուի Փարիզի Ֆրանսական Ակադեմիայի առջեւ։

Մետալին միւս երեսին կայ Մեկափա Ստյալի դիմանկարը, իսկ միւս երեսին՝ Ստյալ իր ստեղծագործութեանց մէջ։ Ստյալ կը նայի իր գործերուն, որոնք կը գտնուին իր աջ կողմը։ Ասոնց մէջ կան Ֆրանսական Յեղափոխութեան, Ազատութեան եւ Հանրապետութեան արձանները։ Ստյալ կը նայի նաեւ իր ամենէն նշանաւոր գործերէն մէկուն՝ Ալեքսանդր Դումայի արձանին առջեւ։ Ստյալ կը նայի նաեւ Ֆրանսական Հանրապետութեան արձանին, որ կը գտնուի Փարիզի Պաստիլ հրապարակին վրայ։ Ստյալ կը նայի նաեւ Ֆրանսական Յեղափոխութեան արձանին, որ կը գտնուի Փարիզի Ֆրանսական Ակադեմիայի առջեւ։ Ստյալ կը նայի նաեւ Ֆրանսական Հանրապետութեան արձանին, որ կը գտնուի Փարիզի Ֆրանսական Ակադեմիայի առջեւ։

Մետալին միւս երեսին կայ Մեկափա Ստյալի դիմանկարը, իսկ միւս երեսին՝ Ստյալ իր ստեղծագործութեանց մէջ։ Ստյալ կը նայի իր գործերուն, որոնք կը գտնուին իր աջ կողմը։ Ասոնց մէջ կան Ֆրանսական Յեղափոխութեան, Ազատութեան եւ Հանրապետութեան արձանները։ Ստյալ կը նայի նաեւ իր ամենէն նշանաւոր գործերէն մէկուն՝ Ալեքսանդր Դումայի արձանին առջեւ։ Ստյալ կը նայի նաեւ Ֆրանսական Հանրապետ

Երկրորդ վայրսխաղաֆն ալ պարպուեցաւ

Ռազմադաշտէն հասած վերջին տեղեկու – թեանց համաձայն, հիւս. Քորէացի զօրքը կիրակի օր ուժգնօրէն յարձակեցաւ Հարաւ. Քորէայի երկրորդ մայրաքաղաքին՝ Թաժոնի վրայ, աջակ– ցութեամբ հրոսախումբերու: Կուիները կատաղօ– րէն շարունակուեցան, բայց ի վերջոյ Ամերիկա – ցիները եւ Հարաւ. Քորէացիները ստիպուեցան պարպել առաժամեայ մայրաքաղաքը: Հեռագրի մը համաձայն, Հարիւր Քորէացիներ եւ 12 հրա– սայլեր անցան Քում գետը, հակառակ ամերիկեան թնդանօթներու կրակին: (Վերջին պահուն հասած հեռագիրը մը կը ծանուցանէր թէ յարձակումը ետ մղուած է):

Ամերիկեան թերթերը կը գրեն թէ հիւս. Քո– րէացիները յաջողած են գետը անցնիլ ամերիկեան համազգեստներ հագնելով: Գործողութիւնը տե– ւած է ամբողջ օրը, բուռն հրետաձգութեամբ եւ կատաղի յարձակումներով: Նոյն աղբիւրին հա – մաձայն, հիւս. Քորէացիները մէկի դէմ հինգ են, բաղդատելով ռազմադաշտին ուժերը:

Ընդհանուր յարձակողականի մը կը սպասուի այսօր – վաղը: Զինուորական մասնագէտներ խո– սելով ամերիկեան պարտութեան վրայ, զայն ա– պացոյց կը համարեն անպատրաստութեան:

× Մ. Նահանգներու արտաքին նախարարու – թեան ներկայացուցիչը յայտարարեց, լրագրական ասուլիսի մը առթիւ, թէ անկարելի է որեւէ բա– նակցութիւն Խ. Միութեան հետ, ցորչափ հիւս. Քորէացիները կրակը չեն դադրեցներ, քաշուելով նախկին սահմանագիծը: Մ. Նահանգներուն հա– մար բացարձակ պայման է այս: «Պատերազմէն ի վեր ոչ թէ մէկ, այլ հազար արտաքին նախարար– ներ յայտարարեցին թէ Մ. Նահանգները տեղի պիտի չտան որեւէ նախայարձակման առջեւ»:

ԲԱՆԻ ՄԸ ՏՂԱՒ

ԱԶԳ. ԺՈՂՈՎԸ եչ. օր վստահութիւն յայտ– նեց նոր գահլիճին, 226ի դէմ 335 ձայնով: Ի պա– տասխան կարգ մը քննադատութեանց, վարչա – պետը յայտարարեց.— «Լռեցնենք մեր կուիները եւ մտածենք միայն Ֆրանսայի մասին»:

ՅՈՒԼԻՍ 14ի տարեդարձը տօնուեցաւ աւան – դական զօրահանդէսով մը, որ ամէնէն փայլունը կը համարուի աղատագրութենէն ի վեր: Կը մաս– նակցէին տասը հազար զինուորներ, ամէն զասէ, արդիական սպառազինութեամբ: Անձրեւը եւ փո– թորիկը չկրցան խանգարել տօնակատարութեան հանդիսաւորութիւնը: Զօրահանդէսին ներկայ էր նաեւ Խ. Միութեան զինուորական կցորդը, ըն – կերակցութեամբ արբանեակ երկիրներու կցորդ – ներուն: Ժողովրդական թափորն ալ տեղի ունե– ցաւ Պաթիյէն Նասիոն, առաջնորդութեամբ հա– մայնավարներու, որոնք կը պահանջէին արգիլել հիւլէական ռումբը, «Քորէան Քորէացիներուն» եւայլն:

ՊԱՑԹՈՒՑԻԿ ԲԵՌՑԱԾ մակոյկներ բռնկեցան Փորթսմութի (Անգլիա) նաւահանգստին առջեւ, ահագին վնաս պատճառելով: Եօթը հոգի միայն վիրաւորուեցան, մինչ որ հրաշք մը կը համարուի:

ՊԵԼԳԻՈՑ խորհրդարանը ուրբաթ օր ալ ահ– ռելի ժխորի մը մատնուեցաւ, թագաւորական հարցին առթիւ: Ընդդիմադիրները սկսան «Մար– սէյէզ» երգել: Հարկ եղաւ դադրեցնել նիստը, 80 վայրկեան վիճաբանելէ վերջ: Բռունցքներ ալ փո– խանակուեցան, զարմանազան լուսանկարներով, — «Ստախօս», «Խայտառակութիւն է»: 40.000 հանքագործներ գործադուլ յայտարարեցին Մոն – սի մէջ:

ՀՈՒՆԳԱՐԻՈՑ կառավարութիւնը հաստատեց թէ սահմանադուլէն այլուր փոխադրուած են «Ֆաչականներ, նագիներ, կուլակներ եւ աւա – զակներ», եւ ոչ թէ բուռ Սլաւները:

ԳԵՐՄԱՆ ԳԵՐԻՆԵՐՈՒ մասին նոր ծանուցա – դիր մը ուղղեցին արեւմտեան երեք պետութիւն– ները, բացատրութիւն պահանջելով Խ. Միու – թենէն:

ԵԳԻՊՏՈՍԻ վարչապետը, Նահաս փաչա, փարիզ եկաւ, առողջական պատճառներով:

«ԳԵՂԵՑԻԿ ՄԱՐՄԻՆՆԵՐՈՒ» համաչխար – հային մրցումին առթիւ, որ տեղի ունեցաւ Լոն – տոնի մէջ, երկրորդ հանդիսացած է Լեւոն Հի – միտեան, անդամ Հալէպի Հ Մ Ը Մ Ը-ի: Անգլ· թերթերը ջերմապէս կը գնահատեն հայ երիտա – սարդը, որուն հետ մրցումին ներկայացած էին 15 հոգի, զանազան ազգերէ: «Ֆիզիքական բացառիկ չնորհներով օժտուած երիտասարդը», կը գրեն թերթերը:

ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ ԱԶԳ. ԴՊՐՈՑԻՆ ամավերջի հանդիսը՝ նախագահութեամբ Հ. Բ. Ը. Միու – թեան, Յուլիս 16 կիրակի կէսօրէ վերջ, ժամը 3–ին, բաղաքապետարանի սրահը՝ 22 rue Voltaire:

Բոլոր աշակերտները բեմին վրայ եւ անա – կընկալներ:

Ցիշատակի մեծ դաշտահանդէս

Տարօն Տուրուբերանի Հայր. Միութեան: Նուիրուած հերոսներու եւ 1918ի Վարդավառին ինկած նահատակներու:

Այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 2ին Սէնթ Անտրէի Պէլվէտէր զովասուն պարտէզին մէջ:

Մուտքը ազատ է:

Մեծ դաշտահանդէս

Կազմակերպուած Առնուվիլի Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդ «Կռուվարենց» մասնաճիւղի կողմէ, այս կիրակի ժամը 10էն 21 Ecouenի «Jeu de Paume» անտառին մէջ: Ճոխ պիւֆէ: Գեղարուեստական բաժին:

Հաղ.— Օթօպիւս 268 թիւը Porte de la Cha – pelleէն, իջնել Carrefour de l'Espérance, Villiers le Bel:

ՀԱՑ ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՑԱՑՈՒՄ ՆԻՍԻ ՄԷՋ

Salle de l'Athénée, 15 Ave de la Victoire **Nice**

Կիրակի, 23 Յուլիս, ժամը ճիշդ 16ին

Գրիգոր Վահան կը ներկայացնէ իր ծիծաղա– շարժ կատակերգութիւնը՝

«ԲԱԽՏԻՆ ԱՆԻԻԼ»

Մասնակցութեամբ լաւագոյն սիրողներու:

Մուտք՝ 150 եւ 100 ֆրանք: Տոմսերը ստանալ Պ. Սուրէնէ՝ Brasserie «Le Dôme Ararat» 1 Ave. Thiers, Nice:

Ա. ՇԱՀԱԹՈՒՆԻՆ սրտի կսկիծով յայտնում է իր սիրելի տիկնոջ՝

ՆԻՆԱ ՇԱՀԱԹՈՒՆԻԻ

դառնաղէտ մահը, որ տեղի ունեցաւ Յուլիս 12ին գիշերը:

Թաղումը պիտի կատարուի երկուշաբթի, 17 Յուլիսին, ժամը 14.15ին, Փարիզի Հայոց եկեղե– ցին:

ԿԸ ՓՆՏՈՒԻ Անդրանիկ Քիւֆէլեան, ծնող– քը կարնեցի, մանուկ հասակէն կարս փոխա – դրուած էր եւ կը կարծուի որ 1920ին եկած է Փա– րիզ: Տեղեկացնել Pagrad Muchjianի, 519 South Breed Street, Los Angeles, California:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ.— Տէր եւ Տիկին Սուրէն եւ Արսինէ Պառաւեանները իրենց չնորհակալութիւնը կը յայտնեն բոլոր անոնց որոնք անձամբ կամ պրա– ւոր ցաւակցութիւն յայտնեցին իրենց աներոջ եւ հօր՝ Յակոբ ԵԱՂՃԵԱՆի մահուան առթիւ (Պո– լիս): Այս տխուր առթիւ կը նուիրեն «Ցառաջ»ի տարածման ֆոնտին հազար ֆրանք, Առնուվիլի Նոր Սերունդին եւ Կապոյտ Խաչին հազարական ֆրանք:

Նուիրատուութիւն.— Տէր եւ Տիկին Ց. Խա– չատուրեան, փոխան ծաղկեպսակի հազար ֆրանք կը նուիրեն Առնուվիլի Կապոյտ Խաչին:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ. — Այրի Տիկին Խումար Դարբինեան եւ զաւակները ինչպէս նաեւ Աբրա – համ Լուսիկեան ընտանիքը իրենց խորին չնորհա– կալութիւնը կը յայտնեն բոլոր անոնց որոնք ան– ձամբ թէ գրաւոր, կամ ծաղկեպսակներով մաս– նակցեցան մեր ցաւին, մեր ամուսնոյն եւ հայրը – ծաղին ՅԱԿՈԲ ԴԱՐԲԻՆԵԱՆի մահուան առթիւ:

× Այս առթիւ փոխան ծաղկեպսակի եղած են հետեւեալ նուէրները.— Պ. Կիրակոս Մինասեան 500 ֆրանք Պօմոնի Կապ. Խաչին, 500 ֆր. «Ցա– ռաջ»ի տարածման ֆոնտին եւ 500 ֆր. Լէ գ'Օլիվի Հ. Ց. Դ. «Իչխան» խումբին: Պ. Յակոբ Տոլպաշ– եան 500 ֆրանք Պօմոնի Կապոյտ Խաչին եւ 500 ֆր. «Ցառաջ»ի տարածման ֆոնտին: Պ. Ղազար Տէր– Տէրեան 500 ֆր. Պօմոնի Կապ. Խաչին:

Ստանալ Պ. Յովհ. Տէօքմէճեանէ (Պօմոն):

ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ.— Սրտի կսկիծով լսեցինք մեզի չատ սիրելի հայրենակից Տէր եւ Տիկին ԱՍ– ՏՈՒՐ ԿԱՐՕԵԱՆՆԵՐՈՒՆ մահերը (վ.ամս): Մեր խոր ցաւակցութիւնը իրենց զաւակներուն եւ եղբօր եղիա եղիկեանին (Մարսէյլ) եւ բոլոր կա– րօեան ընտանիքին: Իր հայրենակիցները.— Կ. Թորոսեան եւ Գ. Տոնիկեան

Envoi sur L'ARMENIE

ՄԻՆԱԿ MORY et CIE. ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆԸ ԱՐ– ՏՕՆՈՒԱԾ Է ԱՆՀԱՏԱԿԱՆ ԾՐԱՐՆԵՐ ՂՐԿԵԼ ՀԱ– ՅԱՍՏԱՆ, ՈՒՏԵՍՏԵՂԷՆԻ, ՀԱԳՈՒՍՏԻ, ԿԵՐՊԱ– ՍԻ ԵՒԱՁԼԵ, ԻԲՐԱԻ ՆՈՒԷՐ:

Բոլոր ծախքերը կը վճարուին ծրարները պըր– կուած ատեն, ՈՉ ՄԷԿ ՉԻՒԱԿԵՐՈՒԹԻՒՆ, ՈՉ ՄԷԿ ԾԱՒԵՐ ՍՏԱՑՈՂՆԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ:

ԴԻՄԵԼ **MORY et CIE.** (Service VAUQUELIN)
3 rue St. Vincent de Paul, **Paris** (10)
Tél. TRU. 72–60

Գրասենեակը բաց է ամէն օր ժամը 9էն 11, եւ 14էն 16.30, բացի Շաբաթ եւ Կիրակի:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՊԷԼՎԻԼԻ Հ. Ց. Դ. «Ռոստոմ» խումբի ժո – ղովը այս կիրակի առաւօտ ժամը 9ին, սովորա – կան հաւաքատեղին:

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Ց. Դ. Պուլվար Օտտոյի Վառմեան ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը այս կի– րակի, կէսօրէն վերջ ժամը3ին, սովորական հա – ւաքատեղին: Ներկայ պիտի ըլլայ Շրջ. կոմիտէի ներկայացուցիչը:

ՏԱՐՕՆ ՏՈՒՐՈՒԲԵՐԱՆԻ Հայր. Միութեան Փարիզի վարչութիւնը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, 6 Ave. d'Ita– lie: Կարեւոր օրակարգ: Բոլոր հայրենակիցներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է:

Ֆ. ԿԱՊ. ԽԱԶԻ Շավիլի մասնաճիւղի ժողո– վը՝ այս երկուշաբթի իրիկուն ժամը 9ին, դպրո– ցին սրահը: Պարտաւորիչ ներկայութիւն: Անգա– մատերերը միասին բերել:

ՍԷՎՌԱՆ.— Կապոյտ Խաչի ընդհ. ժողովը, այս կիրակի ժամը 15ին, ընկերուհի Իղ – միրլեանի բնակարանը, 25 rue Ile de France: Օրա– կարգ.— ընտրութիւն վարչութեան:

ՖՐ. ԿԱՊ. ԽԱԶԻ Փարիզի մասնաճիւղին ընդհ. ժողովը այս երկուշաբթի կէսօրէն վերջ, ժամը 14ին, ընկերուհի Գազազեանի բնակարանը:

Ֆ. ԿԱՊ. ԽԱԶԻ Անկէնի մասնաճիւղի ընդհ. ժողովը այս երեքշաբթի գիշեր, սովորական հա– ւաքատեղին, ժամը 9—11: Կարեւոր օրակարգ: Անդամներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է: Կը խնդրուի անդամատերերը միասին բերել:

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Ֆ. Կապ. Խաչի Սէնթ Անթուա– նի մասնաճիւղին ժողովը այս երեքշաբթի ընդհ. Պօյաճեանի բնակարանը: Օրակարգ.— Պատպ. դեկոյց եւ ընտրութիւն: Ներկաներու թիւը մե – ծամասնութիւն պիտի համարուի:

ԴԵՐԱՍԱՆ ԹՐԱԳՕՇԻ ՆԵՐԿԱՑԱՑՈՒՄԸ

Մարսէյլ, Սէնթ Անարէի օդասուն պարտէզին մէջ: Կը ներկայացուի ՂԱՐԱԲԱՂԻ ՄԵԼԻՔՆԵՐԸ (4 արար):

Այս կիրակի կէսօրէ ետք: Մասնակցութեամբ Սիւզանի եւ կարող ուժերու

CONFECTIONի

Կարեւոր տուն մը մոտելիստ մը կը փնտռէ, որ մեւնոյն տեղն կարել գիտնայ: Դիմել Ցառաջի:

ԾԱԽՈՒ Է

Tricotsի մեքենայ մը Jauge 10/80, bobinoir 8 broches եւ ուրիշ յարակից մասեր (accessoire): Դիմել 142 rue de l'Egalité, իսկ լէ Մուլինօ:

Hotel CHATEAU de la ROCHEVERTE

St. Julien, Marseille Tél. GA. 65-06

Մեր հաստատութիւնը վերաբացուած ըլլա – լով, կը յայտարարենք հանրութեան եւ մեր յա – ճախորդներուն թէ, պատրաստ ենք գոհացնելու ամէնէն դժուարահաճներն անգամ, ապահովելով իրենց հանգիստը:

ՄԱՔՈՒՐ ՕԴ, ԱՆԹԵՐԻ ՍՊԱՍԱՐԿՈՒԹԻՒՆ ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ՄԹՆՈԼՈՐՏ

Ընդարձակ պարտէզ, մայրիներու եւ եղրե – ւանիներու զով ստուերին տակ, հեռու հանգպա– զօրեայ հոգերէ:

Ապահովեցէք կանխաւ ձեր սենեակները:

ՏԷՐ եւ տնօրէն Ե. ՄԻՆԱՍ

Մեծաքանակ ապսպրանքներու համար դիմել
N. PAPAZIAN
2 rue Felix Faure, Paris (15) Tél. Vau. 26-69

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 rue Damesme – (13)
Le Gérant : A. NERCESSIAN

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925
R. C. S. 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN
17, Rue Damesme — PARIS (13)
Վեցամս· 800 ֆր·, Տար· 1600, արտ· 2500 ֆր·
Tél. GOB. 15-70 Գին 7 ֆր· C.C.P.Paris 1678-63

Mardi 18 JUILLET 1950 երեքշաբթի 18 ՅՈՒԼԻՍ

26րդ ՏԱՐԻ — 26e Année No.6205–Նոր շրջան թիւ 1616

Խմբագիր՝ Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՁԱՒԻԹԱՓԻՆ ՎՐԱՑ

Քիչ անդին պիտի կարդաք վերջին լուրերը՝ Պոլսոյ ազգային քառսի մասին։

Պատկերը այնքան պերճախօս է որ, մեկնութեան չի կարօտիր։ Իսկ հեռանկա՞րը։

Պիտի չզարմանանք, եթէ առաւօտ մը հաղորդեն թէ երկու անչափ պատրիարքարաններ հաստատուած են պատմական Բիւզանդիոնի մէջ։ Երկու ճակատներ՝ իրար զգելու համար, յանուն Հայ· Եկեղեցւոյ գերագոյն շահերուն ...

Ինչպէս կը յիշեցնենք միշտ, մենք երբեք տրամադիր չենք միջամտելու տարբեր գաղութներու եւ մասնաւորապէս Պոլսոյ ազգ· գործերուն։

Բայց, պարագաներ կան ուր լռութիւնը համաձօր է մեղսակցութեան։ Մանաւանդ որ, Պոլսոյ ներկայ տագնապին պատճառները միայն ներքին՝ տեղական չեն, այլ եւ արտաքին։

Արդարեւ, տագնապը այսքան սուր հանգամանք ստացած պիտի չըլլար, եթէ արտաքին եկեղեցական իշխանութիւնները անցուդարձը վերլուծէին քիչ մը աւելի լայն եւ հասուն քննութեամբ։

Դժբախտաբար թէ Անթիլիասը եւ թէ Էջմիածինը չարժեցան քարացած, սահմանափակ աւանդամոլութեամբ։

Բոլոր երեւոյթները կը հաստատեն թէ անոնք աւելի չատ զբաղեցան նուիրապետութեան, կղերապետական կարգուսարքի պահպանումով, քան բուն վէրքին դարմանումով։

Երկու ծերունազարդ կաթողիկոսները անչուշտ դիտեն թէ որքան չարաչէտ հետեւանքներ ունեցած է կտրել – թափելու մարմարջը, մեր եկեղեցական պատմութեան մէջ։

Հաւատքներ կրնան կազմել փառամոլ եւ անպայ կաթողիկոսներու եւ պատրիարքներու դէմ ծած աւերները, դարերու ընթացքին։

Դեռ չենք յիշեր այն ահաւոր պալարը որ թեւաւորեց Եկեղեցին, երկու տարբեր յարանուանութիւններ ստեղծելով։

Կա՞յ պարզամիտ մը որ չըմբռնէ թէ այլապէս ծանրակշիռ ճեղքեր կրնան բացուիլ, եթէ օրուան իշխանաւորները յամառին դործել նոյն սովորութեամբ։

Արդէն իսկ զառիթափի մը վրայ կը գտնուի Պոլսոյ գաղութը, իր անշուք եւ անդօր Պատրիարքարանով եւ մնացեալ կարգուսարքով։

Հայ· Եկեղեցւոյ չահերուն կը համապատասխանէ՞ որ ամբողջ գաղութ մը խռովութեան եւ պառակտումի մատնուի, փրկելու համար վար կարեկ եւ զառամեալ կղերականի մը դիրքը։

Եթէ կառավարելը նախատեսել է, երկու Հայրապետները եւ ուրիշ բարձրաստիճան կղերականներ պարտաւոր էին մտածել թէ՝ չեն կրնար մինչեւ ծայրը երթալ։

Ահաւասիկ իւղ լեցուցած եղան կրակին վրայ, եւ բանդէտներ դիտել կուտան թէ էջմիածինը չի կրնար խառնուիլ իրենց ներքին գործերուն։ Մինչեւ անդամ վկայութիւնները կը յիշեն անցեալ դարերու պատմութենէն ...

Եթէ քիչ մըն ալ երկար տեւեն այս կարգի արտայայտութիւնները, ո՞վ կ'երաշխաւորէ թէ խառնակիչներ պիտի չօգտուին, հարուած մը եւս տալու համար ազգ· պատրիարքարանին։

Միջամտութեան պատրուա՞կները կը պակսին, անճանաչելի կմախքի մը վերածելու համար եր – բեմնի Պոլիսը, իր ազգային հաստատութիւններով։

Այնպիսի չրջանի մը հասած ենք որ յեաին լրաբերը, հայ կամ թուրք, ամէն ազատութիւն կը վայելէ ջուրերը պղտորելու եւ նոր ճեղքեր բանալու։

Ահա կը տեսնէք,— ոսկետառ կոնդակներն անդամ դարձեր են կռուախնճոյ։

Լրագրական ժխորը եւ զանազան ցոյցեր կը լրացնեն ողբերգութիւնը, չարախինդ քրքիջներ արձակել տալով։

Երկու ճակատներն ալ երդում – պատառ կ'ըլլան յանուն ազգ· աւանդութեանց։

Պիտի չգտնուի՞ իրաւարար, հեռատես ուժ մը որ ասպարէզ իջնէ, չարը խափանելու համար։

Հրատարակուած տեղեկութիւնները կը հաստատեն թէ լուրջ եւ պարկեշտ տարրեր չեն պակսիր։

Ո՞ր օրուան կը սպասեն, դործի ձեռնարկելու համար։

Շ·

ԵՐԵԻԱՆՆ Է ԽՕՍՈՒՄ

(Յուլիս 6—10)

ԵՐԵՒԱՆի թատերական ուսումնարանին մէջ (Ինսթիտուտ) սկսան տարեվերջի քննութիւնները։ Բոլոր աւարտողները պիտի աշխատին ռեսպուբլիկայի (հանրապետութիւն) չրջանային թատրոն – ներուն մէջ։

ՄԱՑՐԱՖԱՂԱՖԻ ԴՊՐՈՑԱԿԱՆՆԵՐՈՒՆ համար, ամառնային արձակուրդի ընթացքին պիտի տարբեր համերգներ, խաղեր եւ ֆիլկուլտ (մարզական) մրցումներ։

ԱՑՂՐ ԼԻՃԸ, որ չրջապատուած է փարթամ բուսականութեամբ, հարուստ է նաեւ ձուկերով։ Վերջերս ձկնորսները բռնած էին ձուկ մը որ կը կշռէր 200 քիլօ։

ԵՐԵՒԱՆի մէջ տեղի ունեցան առաջաւոր ֆութպոլի խումբերու մրցումները։ Առաջնութիւնը չահեցան Երեւանի եւ Լենինականի թիմերը (խումբ)։

Յուլիս 2ին Երեւանի մէջ տեղի ունեցան վոլիպոլի մրցումներ Հայաստանի եւ Վրաստանի խումբերուն միջեւ։ Աղջիկներու խումբերն յաղթեց վրացականը, տղոց կողմէն՝ Երեւանի խումբը։

Սղագրեց՝ Գ· ԾԻԾԵՌՆԱԿ

Պոլսոյ ազգ. խռովը

Պոլսոյ վերջին թղթաբերէն (10 Յուլիս) կ'իմանանք թէ ազգ· գործերու վիճակը հետզհետէ կը բարդանայ, իբրեւ հետեւանք երկու վարդապետներու եւ քահանայի մը կարգալուծման վճիռին ծանուցման։

Ընդդիմադիրները չեն համակերպած Ամէ – նայն Հայոց կաթողիկոսի վճռին, այլեւ հանդի – սաւորապէս մայր եկեղեցի հրաւիրած են երեք կարգալոյծ կրօնաւորները, Սահակ Ծ· Վ· փափազեանը, Հմայեակ Ծ· Վ· Պախթիյարեանը եւ Թովմաս Ա· քհնյ· Շիկահերը, Նարոյեան պատրիարքի մահուան տարեդարձին առթիւ։

Արարողութեանց նախագահած է Հմայեակ վարդապետ, իսկ Սահակ վրդ· ալ քարոզ մը խոսած է։ Ցետոյ ընդունելութիւն մը սարքուած է խորհրդարանին մէջ, ուր ճառ մը խոսած է Տոքթ· Խոսխոռունի (Ազսլանեան արք·ի նախկին բարեկամներէն), խոտօրէն քննադատելով պատր· տեղապահին ընթացքը։

Արարողութիւններէն եւ ճառերէն վերջ, Ազսլանեան արք· «կախակայեալ» հռչակուելով, յանուն 21 թաղերու ներկայացուցիչներուն, հեռագիր մը ուղղուած է վարչապետին, բժ· Հրանդ Փէչտիմալճեանի սատարգրութեամբ, խնդրելով արտօնութիւն տալ ընդհ· ժողով գումարելու եւ տեղապահին անմիջական յաջորդն ընտրելու համար։

Թուրք թերթերն ալ պատկերազարդ մանրամասնութիւններ կը հրատարակեն այս ներքին խառնակութեանց մասին։

✕ Տեղապահին պաշտօնաթերթը, «Ժամանակ», այս լուրերը կը հրատարակէ հետեւեալ խոցոտիներով.— «Կրօնաւորի սքեմով ծպտուած խմբակ մը տաճարներու մէջ չահատակութեան սկսաւ.—երէկ Նարոյեան պատր·ի յիշատակը սրբապղծուեցաւ եւ ժողովուրդին բարեպաշտական զգացումները անարգուեցան.— Ըմբոստները մօտ օրէն պիտի զսպուին օրինական ճամբով եւն·։

ԳԱՐԵԳԻՆ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ Փարիզ գալէ առաջ Նիս պիտի հանդիպի վաղը, չորեքշաբթի, հա – մաճայն Մարսէյլէն հասած հեռագրի մը։

Կիրակի օր Դերենիկ եպիսկ· պիտի պատարագէ Մաուլէնի եկեղեցին, նախագահութեամբ կաթողիկոսին որ պիտի քարոզէ այս առթիւ։

ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆ մերժեց Ե· Միութեան մէկ ծանուցագիրը, որ կ'ըսէր թէ Ամերիկացիները պեղումներ կը կատարեն սահմանամերձ չրջանին մէջ, ի խնդիր քարիւղի։

ՑՈՒՆԱՍՏԱՆ որոշեց յետաձգել զօրացրումը, նկատի առնելով միջազգային կացութեան ծանրացումը։

ՓՈՐԷԱՅԻ ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ

ԿՌԻԻԸ ԿՐՆԱՑ 6—9 ԱՄԻՍ ՏԵՒԷԼ

Վերջին հեռագիրները կը հաստատեն թէ ճակատամարտը կատաղօրէն կը չարունակուի հարաւ· Փորէայի երկրորդ մայրաքաղաքին՝ Թաժոնի չուրջը։ Կարմիրները յարձակում կատարած են երեք ուղղութեամբ, եւ կը սպառնան պաչարել քաղաքը։ Ամերիկացիները ուժգնօրէն կը դիմադրեն, յառաջխաղացութիւնը կասեցնելու համար, միչտ սպասելով օդնական ուժերու։

Ամերիկեան աղբիւրէ կը հաղորդեն թէ թըշնամին չատ ծանր կորուստներ կրած է Փում դեմի ճակատամարտին մէջ։ Երկու օրուան կատաղի կռիւներէ վերջ, կիրակի օր Ամերիկացիները հարկադրուեցան քաչուիլ «նախապէս պատրաստուած դիրքերը»։ Թշնամին անընդհատ կրակ կը տեղայ քաղաքին վրայ եւ յաջողած է ընդարձակել իր գործողութեանց խարիսխը։ Զօր· Մէք Արթըր զեկոյցը կ'ըսէ թէ նահանջը կատարուեցաւ բարեկարգօրէն։

✕ Մ· Նահանգներու ծերակոյտին զինեալ ուժերու յանձնախումբին նախագահը, Թայսինկս, յայտարարեց թէ ամերիկեան զօրքը վեցէն ինը ամիս գործ պիտի ունենայ Փորէայի մէջ, նոյնիսկ աւելի, եթէ Ռ· Միութիւնը կամ Չինաստանն ալ միջամտեն։ Նոյն աղբիւրին համաձայն, ամէն մի – ջոց ճեռք առնուած է, արագ օդնութիւն հասցնելու համար։ Միայն մէկ զօրաբաժին փոխադրելու համար հարկ եղած է 25 չոգենաւ տրամադրել։ «Կարելի չէ այս գործերը կարգադրել 2—3 չաբաթէն»։

✕ Ռ· Միութեան արտաքին նախարարութիւնը Մոսկուայի հնդկական դեսպանին յանձնեց Սթալինի պատասխանը՝ Հնդկաստանի վարչապետ Նեհրուի նամակին։ Բովանդակութիւնը գաղտնի կը պահուի, բայց կ'ըսեն թէ նպաստաւոր է եւ թէ Սթալին ինքն ալ կ'ուզէ որ վերջնական Փորէայի պատերազմը։ Հնդկաստան միեւնոյն ատեն կ'ուզէ որ կարմիր Չինաստանը ընդունուի Ազգաժողովին մէջ, համաձայնութեան ճամբան հարթելու համար։

✕ Ուոչինկթընէն կը հեռագրեն թէ նախագահ Թրումըն բացառիկ վարկեր եւ մասնաւոր լիազորութիւններ պիտի պահանջէ այս չաբթի, մասնակի զօրակոչ յայտարարելու համար։

✕ Զըրչիլ ճառ մը խոսելով, յայտարարեց.— «Փորէայի անցուդարձը աւելի չի ծանրացներ երրորդ աչխարհամարտի մը վտանգները։ Արդէն ծանր էին այդ վտանգները»։ Ցետոյ դիտել տուաւ թէ Ազգաժողովը երեք թանկագին տարիներ վատնեց անոտի յոյսերով, «հակառակ անընդհատ յուսախաբութեանց եւ ազդարարութեանց»։

✕ Ամերիկեան թերթերու տեղեկութեանց համաձայն, գաղտնի համաձայնութիւն մը կընքուած է Ռ· Միութեան եւ Մաո ցէ Թունկի միջեւ՝ հարկին միջազգային բանակի մը վերածելու համար Չինաստանի զօրքը։ Այդ համաձայնութեամբ (1950 Փետրուար 12) Չինաստան պիտի կրնայ չորս միլիոն աւելցնել իր զօրքը, նուաճելու համար ամբողջ Ծայր· Արեւելքը։

✕ Իսրայէլ որոշեց չէզոք մնալ, եթէ երրորդ աչխարհամարտ մը պայթի։ Կառավարութիւնը կ'արձանագրէ 19—49 տարեկանները, բայց այս խնդիրը կապ չունի Փորէայի դէպքերուն հետ։

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

ԹՈՒՐՔԻՈՑ Ազգ· ժողովը քուէարկեց ընդհ· ներման օրէնքը, որմէ կ'օգտուին տասը հազար հոգի, մէջն ըլլալով բանաստեղծ Հիքմէթը։

ՀԻՐՈՇԻՄԱՑի (Ճափոն) քաղաքապետը, որ փարիզ կը գտնուի, յայտարարեց թէ 1945 Օգոստոս 6ի հիւլէական ռումբէն մեռան աւելի քան 200.000 հոգի, ինչ որ կրկնապատիկն է ամերիկեան տեղեկագրով ծանուցուած կորուստին։

ԱԼՊԱՆԻՈՑ կառավարութիւնը նոր ծանուցագիր մը ուղղելով Եուկոսլաւիոյ, կ'ամբաստանէ թէ մառեչալ Թիթօ պատերազմ կը հրահրէ Պալքաններուն մէջ։ Ծանուցագիրը զանազան արարքներ կը մատնանչէ, հաստատելու համար ամբաստանութիւնը, որուն լուրջ կարեւորութիւն չեն ընծայեր արեւմտեան պետութիւնները։ Չեխական անթեղն ալ մեղադրանքներ կը տեղայ Եուկոսլաւիոյ դէմ։

ԱՆԳԼԻՈՑ պատերազմական նախարարը, Շինուէլ, փարիզ եկաւ օդանաւով, խորհրդակցելու համար Ֆրանսայի վարչապետին եւ ազգ· պաչտպանութեան նախարարին հետ։ Առաջին ժողովը տեւեց չորս ժամ։ Քաղաքական չրջանակներու մէջ մեծ կարեւորութիւն կ'ընծայեն այս խորհրդակցութեանց։

Պ· ՀԷՆՐԻ ՈՒՈԼԸՍ, Մ· Նահանգներու յառաջդիմական կուսակցութեան նախագահը, որ մինչեւ հիմա կը պայքարէր կառավարութեան դէմ, յայտարարեց թէ «իր երկրին եւ Ազգաժողովին հետ է, Փորէայի հարցին մէջ»։

ՄԼԻՐԴի (քանաէր) Ե· միջազգային համագումարը բացուեցաւ Սորպոնի մէջ, մասնակցութեամբ 800 պիտանականներու։

ՄԻՋՈՒԻՐԻՆԵԱՆ ԳԻՏՈՒԹԻՒՆԸ ՀԱՑԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ

(Ամփոփուած «Սով. Հայաստան» օրաթերթէն)

Միչուրինի մահուան 15րդ տարեդարձին առ – թիւ, տեղի ունեցաւ Հայաստանի Գիտութեանց Ակադեմիայի ընդհ. ժողով, Երեւանի մէջ։

Ակադեմիային նախագահ՝ Վ. Համբարձում – եանի ներածականէն վերջ՝ խօսեցաւ Հ. Բաւիկ – եան, թեկնածու կենսաբանական գիտութեանց, նիւթ ունենալով, «Ի. Վ. Միչուրինը, բնութեան մեծ վերափոխիչ»։

« Ղեկավարուելով դիալեկտիկական մատե – րիալիզմի սկզբունքով Ի. Վ. Միչուրինը ստեղծեց նոր, իսկապէս նիւթապաշտական կենսաբանական գիտութիւն՝ ինչ որ կ'օգնէ ընկերվարական դիւ – զատնտեսութեան մէջ մթերքներու առատութիւն ստեղծելուն։ Մեծ է Միչուրինի մատուցած ծա – ռայութիւնը։ Ան ընդլայնեց մարդու իշխանու – թիւնը բնութեան վրայ։ Միչուրին – Լիսենկոյի ուսմունքը սերտօրէն կապուած է աշխարհի ամէ – նէն առաջաւոր ընկերվարական դիւղատնտեսու – թեան փորձառութեան հետ, անընդհատ զարգա – նալով զարձած է մեծ նիւթական ուժ, համաժո – ղովրդական սեփականութիւն »։

Հայկ. ՍՍՌ Գիտութեանց Ակադեմիային կա – կան անդամ՝ Մ. Թումանեանի նիւթն եղած է բոյսերու տեսակագոյացման խնդիր մը հարցեր։ « Միչուրինի մեծ ծառայութեանց չնորհիւ հնա – րաւոր զարձած է ուսումնասիրել բոյսերու տե – սակագոյացման եղանակները, դիւղատնտեսական մշակումներու աւելի արժէքաւոր, աւելի բերքա – տու տեսակներ ստանալու եւ կոլխոզային արտա – դրութեան մէջ արմատակալորելու տեսակէտէն։ կենսաբանական գիտութեան մեծագոյն յաղթա – նակն է։ Միչուրինի եւ անոր գործը չարունակող ակադեմիկոս Տ. Դ. Լիսենկոյի ուսմունքի չնորհիւ որոնք իրենց աշխատանքի հիմքին մէջ դրած են մարքսիստական մատերալիստական փիլիսոփա – յութիւնը, հնարաւոր զարձաւ վերափոխել բնու – թիւնը համաձայն մեր ցանկութիւններուն, յո – գուտ աշխատաւոր լայն զնագուածներու չահե – րուն։

Լայնօրէն կիրառելով մշակելի բոյսերու ցան – քի Միչուրինեան մեթոտը, անսովոր ժամկէտնե – րու մէջ աճեցնելով համապատասխան պայման – ներու մէջ Հայկ. ՍՍՌ Գիտութիւններու Ակադե.– միայի Բոյսերու տեսակագոյացման դիտական աշխատանոցը կատարած է կարգ մը մշակումնե – րու ձեւակազմութեան եղանակներու հետազօտու – թիւն։ Ցորենէն ստացած են աշորա եւ պարզուած են դաշտամոլախոտային աշորայի ծագման պատ – ճառները։ Կարծր ցորենէն ստացուած է փափուկ ցորեն։ «Պերսիկում» ցորենը վերածուած է պինդ ցորենի, որ պիտանի է հանրապետութեան լեռնա – յին չրջանները փոխադրելու համար։ Անկէ ստա – ցած են մեծ հատիկներ ունեցող հասկեր, որ աշ – քի կը զարնէ իր բերքատուութեամբ եւ չուտ հասնելու ընդունակութեամբ»։

Բոյսերու վերափոխումը կատարուած է դի – տական աշխատանոցին մէջ ոչ միայն ցորենի, այլեւ եգիպտացորենի, զարիի, բրինձի, արեւա – ծաղկի, քունջութի վրայ։

Այսպէս օրինակ երկչարք զարիէն ստացուած է վեց չարք զարի եւ ընդհակառակն։ Այդպէսով միչուրինեան երկրա – կենսաբանական հիման վը – րայ ձեռք բերուած է բոյսի մէկ տեսակի վերա – ծում միւսին։

× Ն. Սիմոնդուլեան գենետիկայի եւ սելեկ – ցիայի (ծննդագիտութեան եւ ընտրականութիւն, ազնուացում) Ինստիտուտի դիտական աշխատող, «Միչուրինեան գիտութեան նուաճումները Հա – յաստանում» յօդուածին մէջ կը գրէ Միչուրին – եան գիտութեան յաղթանակին համար մարտըն – չողներու առաջին չարքերուն մէջ են Հայաստանի միչուրինականները, որոնք կը մշակեն, գիւղա – տնտեսական բերքի բարձրացման տեսական եւ գործնական հետաքրքրութիւն ներկայացնող կարգ մը հարցեր։ Այս տեսակէտէն յիշատակութեան արժանի են Հայկական ՍՍՌ Գիտութեանց Ակա – դեմիայի Բոյսերու Գենետիկա եւ Սելեկցիա Ինս – տիտուտին աշխատանքները դեկավարութեամբ Գ. Բարայանեանի (Գիտութեան Ակադեմիայի իս – կական անդամ)։

Ներկայիս արտադրական պայմաններու մէջ կը գործին բամպակի երկչար ցանքի լայն փորձեր։ 1949ի արդիւնքներէն կարելի է պնդել թէ բամ – պակի երկչար ցանքը, բարձրացնելով տարածու – թեան միաւորի վրայ բոյսերու քանակը, կրնայ ապահովել բերքի զգալի աճը։

Վ. Գուլքանեան (Գիտութեանց Ակադեմիայի իսկական անդամ) մշակած է բամպակենիի խոր ծիրատման նոր մեթոտ, որ կ'ապահովէ բերքի յաւելումը 3 — 4 կենդինարով եւ յաջողութեամբ կը կիրառուի Հայաստանի դաշտային չրջաններու կոլխոզներուն մէջ։

ԹՈՒՐՔ ՈՒՍՈՒՑԻՉ ՄԸՆ Է ՈՐ ԿԸ ՊԱՏՄԷ

Մեր գիւղը.— Է.

Հապա՞ նամակներու, սուրհանդակի անկանո – նութիւնը։ Սկիզբները սաստիկ կը նեղուէի, վեր – ջէն վարժուեցայ։ Ամրան նամակ կամ լրագիր կը ձգեն նամականատուն, եւ մենք աչնան կը ստանանք զանոնք։ Աչնան ձգուածները ալ ձմրան կամ գար – նան կը ստանանք։ Շատ բնական բաներ են ա – ռոնք, ալ վարժուեցանք։ Մարդ ինչի՞ չի վար – ժուիր արդէն ...

Ասոր ալ փառք տանք։ Ես ճար մը խորհեցայ եւ գաւառակին մէջ հասցէ մը գտայ, որպէսզի նամակ, թերթ կամ տարբեր բան այդ մարդուն գան, եւ ես անոր մէջոցաւ ստանամ։ Եթէ այդպէս չըլնեմ բոլորն ալ կը կորսուին։ Նամականատունը «տօլապ» մը կայ, ամէն ինչ հոն կը դիզուի եւ չա – բաթներով, ամիսներով կը մնայ ...

Հասցէ մը տուինք եւ անոր միջոցաւ կը ստա – նանք, բայց այս ալ իր անպատեհութիւնները ու – նի։ Ան որ կը ստանայ մեր հասցէին ղրկուած թերթերը կամ ղրքերը, օրերով վար կը դնէ զա – նոնք, կը բանայ կը կարդայ, բարեկամի, ծանօ – թի ալ կուտայ։ Երբեմն կը ստիպուինք մինչեւ գաւառակ երթալ, զանոնք հաւաքելու համար։

Ինծի եկած բոլոր նամակները բացեր, կար – գացեր են։ Շատ մը չահեկան պարբերաթերթեր կորսուեցան այսպէս։ Պահ մը խորհեցայ մէկը գտնել, դիւղացի մը ճարել եւ անոր միջոցաւ ստանալ հասցէիս ղրկուած նամակները։ Այս ալ չեղաւ, որովհետեւ խեղճ դիւղացիէն պիտի կաս – կածիմ եւ յանցանքը անոր պիտի բեռցնեմ։

Անգամ մը սաստիկ բարկացայ եւ աղդարարեցի.

— Եահու, հասկցանք,, դիրքերը, թերթերը կը բանաք, կը կարդաք, աղէկ, գոնէ մի պատ – ռէք, մի կորսնցնէք զանոնք, մեղք է։

Վայ, զո՞ւն ես սաստողը։ Կրակ կտրեցան եւ պատասխանեցին .— Շատ մի տրտնար, վերջէն մէկ հատը ձեռքդ չի հասնիր »։

Իսթանպուլէն 28 Ապրիլ Թուականով յանձնա – րարեալ նամակ մը ղրկեր էին հասցէիս։ Երեք ա – միս վերջ երկրորդ նամակ մը ստացայ, լինէմ կը հարցնէին առաջին նամակին արդիւնքը։ Ճարա – հատ դիմեցի նամականատուն, մէյ մըն ալ ինչ տես – նեմ, «տօլապին» տակ մէկդի նետուեր էր առաջին նամակը։ Կրնաք խորհիլ թէ եթէ ես չերթայի եւ չփնտռէի, նամակը յաւիտեան հոն կը մնար։

Ցրուիչը սանկ յանդիմանել ուզեցի,— ինչո՞ւ ատանկ կը ձգեցէք նամակները։

Պատասխան.— Գործ չունինք, եւ քու նամա – կո՞վդ պիտի զբաղինք, մարդ Աստուծոյ։

Մեր գիւղին մէջ առանձին խնդիր մըն է ա – նուններու պատմութիւնը։ Հազիւ տասը հոգի իր պզտիկ անունով կը կանչուի, մնացեալը մակա – նունով ծանօթ է։ Այս սովորութիւնը այնքան տա – րածուած է որ բուն անունները կը մոռցուին։ Ցաճախ ենթակային կը հարցնէք եւ ան ալ չի դի – տեր իր անունը։

Ծերունիներն ալ երիտասարդներուն անուն – ները չեն դիտեր։ Արդէն պապերուն մականուն – ներն են որ թոռնիկ թոռ կը փոխանցուին, — Քում – պուլու, Պըլտըրը, Հօրսիւն, Տրնգըրը, Հօլու...

Ահա այդ անուններէն մէկ քանին։

Աչակերտներուս բան մը պիտի հարցնեմ, բայց անունները չեմ դիտեր, ստիպուած մակա – նունով կը կանչեմ, եւ մեծ դժուարութիւն կը քաչեմ։ Դժուարութիւն մանաւանդ դպրոցական – ներու արձանագրութեան ժամանակ։ Մանաւանդ առաջին երկու տարիները, երբ նոր եկեր էի, չուարեցայ մնացի։ Մականունէն զատ, անուններն ալ կրճատուած եւ այլանդակ ձեւի մը վերածուած էին։

— Անունդ ի՞նչ է։ = Հասսիք։

Ծնողքին կը հարցնեմ, նոյնը, կը կրկնեն։

— Մեծ հօր անունն է, մենք ալ այնպէս կը – րինք, Հասսիք։

Ցետագային հասկցայ թէ գիւղին մէջ չատ մը Հասսիքներ կան այդպէս, եւ ան ուրիչ բան չէ, բայց եթէ Հասան — Հիւսէյինի կրճատուած ձեւը։

Անգամ մը մօտակայ գիւղը գացի։ Գիչերը անձրեւոտ էր, դպրոցին առջեւի փոսերուն մէջ ջուրի լճակներ գոյացեր էին։ Ես այդ տեղերը կը թափառէի, երբ տղայ մը երկնցաւ գետինը, եւ սկսաւ խմել այդ ցեխոտ ջուրը։

Իր ընկերներէն մէկը վազեց ուսուցչին լուր տուաւ.— Տեսէք, Հօրրուքը աղուոտ ջուր կը խմէ։

Հօրրուքը տղուն անունն էր։ Պաշտօնակիցս ինծի ըսաւ թէ գիւղին մէջ մարդահամարի տոմար չկայ, ծերերը եւ տղաքը միեւնոյն անուններն ու – նին, այսինքն Հօրրուք, Շափլադ, Քէօչքէօչ, Զուլլու, Այրան, Թէօնպէ, եւ կամ կամուդ ...։

ՄԱՀՄՈՒՏ ՄԱԳԱԼ

ՄԱՂԱՂՈՒԹԵԱՆ կողմնակիցներու կոչին ստորագրութիւնը կը չարունակուի Հայաստանի մէջ։ Զեկուցումներու կէսէն աւելին յատկացուած է այդ գործին։ Ցուլիս 10ին նոյն ուժգնութեամբ հաղորդեցին «ելոյթներն» ու «բողոքները»։ Ամերի – կայի դէմ, եւ երբ այդ մասը վերջացաւ եւ կարգը հասաւ հայկական նիւթերու, բոլշեւիկեան երաժշ – տութիւնը սկսաւ, լուութեան դատապարտելով Ռատիօ – Երեւանը։

ՀԱՑՊԵՏՀՐԱՏԸ վերհրատարակեց Շոլոխովի «Հերկած Ծոպան» վէպին Ա. հատորը, որ կը պատկերացնէ կոլխոզի կազմակերպութեան չըր – ջանը։

ՍԵՒԱՆԻ չրջանին բուսաբանական այգին գո – յութիւն ունի հինգ տարիէ ի վեր։ Այնտեղ կ'աճին 250 տեսակ պտղատու եւ անտառային ծառեր եւ թուփեր։ Այս տարի մոլենիէն ստացան անդրա – նիկ բերքը։ Կը մշակուին խաղողի քանի մը տե – սակներ– Բանջարանոցի բաժնին մէջ կը մշակեն 130 տեսակ բանջարեղէն եւ ընդեղէններ։ Առաջին անգամ ըլլալով, Սեւանի չրջանին մէջ կ'աճին ձմերուկ, սեխ, լոլիկ (տոմաթէս)։ Շրջանին կոլ – խոզները, մեծ օգուտներ կը քաղեն այդիէն։ Այ – դին 40 տեսակ ընդեղէններու սերմեր է տուած կոլխոզներուն, զանազան թուփեր եւ ծառեր, ո – րոնց կարգին օշինդրի կաղնի, բարդի եւայլն։

Հայկ. ՍՍՌ Գիտութեանց իսկական անդամ Մ. Թումանեան՝ բոյսերու այլատեսակներն ու տեսակները ուրիչ այլատեսակներու եւ տեսակնե – րու փոխարկելուն մէջ չահեկան հետազօտութիւն – ներ կատարած է։

Մինչեւ վերջերս Հայաստանի մէջ չկար ցորե – նի սելեկցիոն սորտ (ընտրովի տեսակ) բացի ան – կէ որ ներմուծուած էր Ուկրայնիայէն եւ որ Հա – յաստանի մէջ հասկի վրայ թափուելով, ենթա – կայ է անկային հիւանդութեանց։

Ներկայիս Հայաստանի գիտնականները ստեղ – ծած են ցորենի երեք տեսակ։ Լեռնային չրջանե – րու համար Բ. Գարասէֆէրեանի բուծած «Արմե – նուհի» տեսակը չատ աւելի բերքատու է քան տե – ղական «Գիւլղանի» տեսակը։

Արարատեան դաշտի պայմաններու համար Վ. Գուլքանեանի, Ս. Պօղոսեանի եւ Գ. Սուրմէն – եանի մշակած «Արտաչատի — 42» տեսակը հեկ – տարին մինչեւ հաշուով չորս կենդինար կը գերա – զանցէ «համադանիկում» ստանտարտի (չափանիշ) բերքատուութիւնը։ Նախալեռնային անջրդի չր – ջաններու պայմաններու համար Ա. Մկրտիչեանի եւ Ա. Եղիկեանի բուծած «Եղվարդ»ի տեսակը 7 — 8 կենդինարով կը գերազանցէ «գրեկում» ստանդարտ բերքը։

Կատահատի արժէքաւոր տեսակներ՝ « Ղու – կասեանի 17 » եւ «Արթիկի 7 » ստացած է սելեկ – ցիոն կայանի սելեկցիոներ (զատորոշող) Ա. Վեր – նիգորան։ Զատորոշող Ա. Անանեան մշակած է լո – լիկի «Անահիտ» տեսակը։

Բուծուած են նաեւ պտղատու եւ կերաբոյ – սերու արժէքաւոր տեսակներ։

Անասնարոյծ միչուրինականները նոյնպէս չահեկան աշխատանք կը կատարեն գիւղատնտե – սական անասուններու ծննդագիտական եւ ընտ – րելութեան մէջ։

Միչուրինեան սելեկցիայի մեթոտով Ա. Ռուխեան բուծած է դմակաւոր ոչխարի նոր տե – սակ՝ կիսանուրբ բուրդով, որ կուտայ առատ բուրդ, առատ կաթ եւ դիմացկուն է։ Աչխա – տանքներ կը կատարուին մեծ եղջերաւոր անա – սուններու լեռնային տեսակ ստեղծելու։

× Մարտունիի շրջանին մէջ, Սեւանայ լճի ափին վրայ, 2000 մեթր ծովէն կը գտնուի Ծովի – նար գիւղը։ Հոս ոչ մէկ պտղատու ծառ աճած էր ցարդ։ Ծովինարի կոլխոզնիկները միչուրինեան գիտութեամբ աճեցուցին պտղատու պարտէզներ։ Խնձորենիներ եւ Տանձենիներ կ'աճին հիմա։ Երկու տարի առաջ400կենդինար բերք ստացուած էր,այս տարի 600 կենդինար, տանձ եւ խնձոր։ Հոն կ'ա – ճեցնեն 24 տեսակ խնձոր եւ տանձ որոնք կը կըշ – ռեն 300 — 400 կրամ եւ իրենց համով չեն տար – բերիր Արարատեան դաշտի տանձէն եւ խնձորէն։ Քանի մը տարիէն պտղատու այդիներու տարա – ծութիւնը պիտի հասնի 50 հեկտարի։ Ցաջողեցաւ նաեւ խաղող։

× Շիրակի բարձրաւանդակին վրայ ծովէն 1500 մեթր միչուրինեան գիտութեամբ կը մշակ – ուին տանձի, խնձորի, ելակի , բալի եւ ուրիչ պտուղներու տեսակներ, ներկայիս այդ տեսակ – ները կը տարածուին Ախուրեանի, Ամասիայի,Ար – թիկի, Ղուկասեանի չրջանները։ Հացեկ գիւղի 20 հեկտար պտղատու այդիին մէջ յաջողութեամբ կ'աճին աւելի քան 30 տեսակ պտղատու ծառեր։

× Կիրովականի մէջ, ծովու մակերեսէն 1600 2450 մեթր բարձրութեան վրայ կ'աճին միչու – րինեան գիտութեան չնորհիւ պտղատու ծառերու բազմաթիւ տեսակներ։ Այս տարի բերքատու այ – դին կը տարածուի աւելի քան 250 հեկտար։

× Քաղաքի սկաուտներու տան մէջ կազմակեր – պուած է ցուցահանդէս նուիրուած պատանի մի – չուրինականներու աշխատանքին։

ՋԱՑՆԵՐ ԳԱԻԱՌԷՆ

ՄԵՐ ԾԱՂԿՈՑԻՆ ՀԱՆԴԷՍԸ

ՄԱՐՍԷՅԼ, 10 Յուլիս (Յառաջ).— Պոմոնի մեր մանկապարտէզին տարեվերջին փակման հանդէսը տեղի ունեցաւ կիրակի 9 Յուլիս, Ս. Սահակ Մեսրոպ դպրոց սրահին մէջ: Հակառակ նեղացուցիչ օդին սրահը լեցուն էր: Հոգաբարձու – թիւնն ու Տիկնանց խնամակալ մարմինը, հովանաւորութեամբ թաղ. խորհուրդի, օրեր առաջ մեղուային աշխատանքի լծուած էին, սրահը բարեզարդելու, տոմսեր տեղաւորելու եւ սրտաբուխ նուէրներ հաւաքելու համար: Արդիւնքը գոհացուցիչ էր, 150է աւելի արժէքաւոր նիւթեր վիճակախաղի դրուած էին:

Պոմոնի դպրոցը առաւաձեռնութեան համբաւ կը վայելէ, այս անգամ եւս արժեցուց ինքզինքը: Եօթը աշխատասէր եւ սրտցաւ տիկիններէ բաղկացած խնամակալ մարմինը, իրենց հանգիստի ժամերը զոհելով կը չանան միշտ կանգուն պահել մեր մանկապարտէզը, պատիւ իրենց: Իսկ մանկապարտէզպանուհին, Օր. Ա. Սէրէնկիւլեան, արդարացուց իր վրայ դրուած յոյսերը: Փոքրիկներուն սորվեցուցած էր կարդալ – դրել Ա. Բ. Գ.ը, արտասանութիւնները, խմբերգներ, պարեր եւ մանկական զուէչտներ: Ծնողներ եւ կրթասէր հասարակութիւնը տեսնելով կատարուած աշխատանքը՝ ջերմապէս գնահատեցին, իսկ Հոգաբարձութիւնը օրիորդին նուիրեց թարմ ծաղկեփունջ:

Ցանուն թաղականութեան՝ հանդէսի բացումը կատարեց առենապետ Պ. Ցար. Աբգարեան, գնահատելով տարուած աշխատանքը: Շնորհակալութիւն յայտնեց ներկաներուն, չէշտեց հայկ. մշակոյթի արժէքը, ցաւ յայտնեց որ աշակերտներու թիւը համապատասխան չէ գաղութի թիւին: Թէ – լադրեց յառաջիկայ շրջանին բազմապատկել թիւը

Վարագոյրը բացուելով, հանդիսականները տեսան բեմին խորը բազմած գոյդ Մասիսները ու Հայաստանի արեւածագը, Սեւանայ լիճը, իսկ բեմին վրայ աշակերտները խմբովին երգեցին «Տէր ողորմեա» աղօթքը»:

Ցայտագրին համաձայն, մանուկները ցոյց տուին իրենց չնորհները, երգով, խմբերգներով եւ արժանացան ջերմ ծափերու: Ինչպէս միշտ, այս անգամ եւս Պոմոնի թեւիկները ղեկավարութեամբ իրենց պետերուն, Օրիորդներ Տէր Վարդանեանի եւ Գալաքէչհեանի, հայկական տարազներով պարեցին «Հայկական հարսանիք»ը եւ ուրիշ պարեր, արժանանալով բուռն ծափերու, իսկ առաջնորդ օրիորդները թարմ ծաղկեփունջերու: Փոքրիկն Ա.շրաֆեան պարեց կովկասեան պարեր, ընկերակցութեամբ նուագի, Պ. Մ. Շիլմանեան սրինդով նուագեց «Երբ որ բացուին»ը: Ընկերդր. Քէնարեան իր սիրայօժար մասնակցութիւնը բերաւ երկու դեղեցիկ արտասանութիւններով:

Կրթական մարմնին կողմէ խօսեցաւ, տողերս ստորագրողը, ծանրանալով ինքնապաշտպանութեան վրայ, որուն գլխաւոր ազդակն է հայ մշակոյթը: Երախտագիտութիւն յայտնեց, հանգուցեալ Պալաքեան եպիսկ.ի, որ արուարձաններու մէջ հիմը դրաւ եկեղեցիներու եւ դպրոցներու, գնահատեց սրահի հիմնադիրներէն եւ թաղ. խորհուրդի նախկին առենապետ Տօքթ. Ց. Փափազեանի եւ առենադպիր Մկրտիչ Անդրէասեանի աքնաջան աշխատանքը, որուն չնորհիւ պատուաստրապէս գլուխ հանուեցաւ սկսուած գործը, հակառակ կարգ մը չոշորթներու վայրահաչուքներուն: Հրապարակաւ չնորհակալութիւն յայտնեց նաեւ նուիրատուներուն եւ ներկաներուն, որոնք նիւթապէս եւ բարոյապէս սատարեցին ձեռնարկին. Օր. Սէրէնկիւլեանին, որ այս տարեշրջանը բոլորեց յաջողութեամբ. թեւիկներուն, որոնք ինչպէս միշտ այս անգամ եւս իրենց օժանդակութիւնը չզլացան: Եթէ մոռցուածներ կան ներողամիտ թոյլ ըլլան:

Մէկ խօսքով կատարուած աշխատանքը գնահատուեցաւ նիւթապէս եւ բարոյապէս: Հանդիսականները մեկնեցան գոհ տպաւորութեամբ, մանուկներու թոթովանքը իրենց ականջներուն:

Ց. ՆԻԿՈՂՈՍԵԱՆ

ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻՆ ՁԵՌՆԱՐԿԸ

ՍԷՆ ՇԱՄՈՆ.— Յուլիս 9ին Նոր Սերունդի նախաձեռնութեամբ մեծ դաչտահանդէս մը կազմակերպած էր Վարդգէս խումբը, Pont Nantin մօտիկ դաշտին մէջ: Մեր տղաքը ամէն բան պատրաստած էին: Խմիչքը եւ եւրոպական պաղպաղակը այնքան առատ էին որ, եթէ ներկաները կրկինը ըլլար՝ դարձեալ պիտի բաւէր:

Նոր Սերունդի անդամներէն Ս. Թիւթիւնճեան, դրաւոր ճառով մը բացատրեց թէ չնորհիւ Դաշնակցութեան, օտարութեան մէջ մեծցող սերունդը ազգային կրթութիւն կը ստանայ:

Գեղարուեստական բաժնին իրենց սիրայօժար մասնակցութիւնը բերին, Տ. Աղնաւուրեան, Դ. Վարուժանի «Կարօտի նամակը»: Վիէնէն Օր. Ֆ. Այանեան իր անուշիկ մեներգով ծափերու արժանացաւ: Վալանսէն եւ Վիէնէն, հիւրեր ու նէյինք, ընկերներ՝ Խաչատուրեան եւ Մ. Զոպան եան, որոնք ընտանիքով եկած էին, Նոր Սերունդի ձեռնարկը քաջալերելու համար: Ազգային եւ յեղափոխական երգերու մէջ, խօսք տրուեցաւ ընկեր Ս. Ընտրիկեանի, որ յանուն Հ. Ց. Դ. «Վարուժան» կոմիտէի բաւ.— «Քանի կ'երկարի տարագրի կեանքը, այնքան կարօտը կ'ունենանք մեր անցեալի մոխիրները քրքրելու, եւ ըսելու նորահաս այս սերունդին.— Սիրէ հայրենիքը որ քուկդ է, սիրէ պատմութիւնդ որ հարուստ է, սիրէ լեզուդ, որ թագուհիներուն թագուհին է: Ֆէտային կռուեցաւ զէնքով, եղունդներով եւ արիւնով, յանուն ազատութեան եւ տեղծեց Մայիս 28ը: Այժմ կարգը քուկդ է, մի դաւաճաններ եղբ հպարտ, ու կեցիր պատնէշին վրայ, մինչեւ որ այս ժողովուրդը իր պատմական հողին տիրանայ»:

Նախագահին հրաւէրին վրայ, ընկեր Ա. Գույումճեան եւս զեղեցիկ ճառ մը խօսեցաւ, թէ – լադրելով միշտ զարկ տալ ազգային գիտակցութեան:

Իրիկուան դէմ, ներկաները բոլորուեցան լրենց հայկական ճոխ սեղաններու չուրջ, մինչ յեղափոխական երգերը կը թնդային անտառին մէջ:

Աճուրդի դրուեցան մարմարիոնէ չինուած նուրբ երկու եղնիկներ, զոր չահեցաւ Պ. Աղբեան, նուիրելով 300 ֆրանք: Դաշտահանդէսը նիւթապէս ալ կոկիկ չահ մը բերաւ:

Կեցցէ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդը եւ կեցցեն զոհաբերող դիտակից Հայերը: Մալաթիացի

ԽԱՆԱՍՈՐԻ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ

ՎԱԼԱՆՍ.— Յուլիս 2ի կիրակին, Ռոնի եզերքը Clos des Fusaines զուարճալի պարտէզին մէջ տօնուեցաւ Խանասորի արշաւանքին 53րդ տարեդարձը: Բեմին ճակատը զեռեզուած էր Հ. Ց. Դ. մեծադիր զինանշանը եւ պատկեր մը որ կը ցուցնէր կամաւորներուն մուտքը 1917ին:

Հանդէսը բացուեցաւ «Կարկուտ տեղաց»ով, որ ունկնդրուեցաւ յոռնկայս:

Օրուան նախագահը, ընկեր Արսէն Տէր Սարդիսեան բացումը կատարելով նկարագրեց պատմական դէպքը: Ցայտագիրը չատ ճոխ էր: Գեղարուեստական բաժինը սկսաւ Օր. Մ. Խաչէրեանի «Պարզիր աղբիւրով», հայ գեղջկական տարազով եւ կուժը ուսին շրջան մը ընելով հասաւ մինչեւ արուեստական աղբիւրը, բուռն ծափերու մէջ: Մեր սիրելի պատուոյ նախագահը, Պ. Վարժապետեան, այս անգամ այ յուզեց մեզ իր հին հին օրերու երգերով:

Ունեցանք յաջող արտասանողներ, որոնցմէ յիշենք Նոր Սերունդէն Ազատ Խաչիկեանը, իր համաբաձակ առողանութեամբ: Տիկին Սիրարփի Փերզիկեան կրկնապատկեց խանդավառութիւնը իր մեներգներով:

Շրջ. կոմիտէի կողմէ խօսք առնելով ընկեր Գ. Սարոյեան համառօտակի նկարագրեց մեծ արշաւանքը, ուր փայլեցաւ մեր ազգական ուժը: Ցետոյ սկսան չուրջպարերը, Հայ Կապոյտ Խաչի սանուհիներուն նորակազմ պարախումբին կողմէ, տոհմային տարազներով: Այս խմբական պարերը եւ մենապարերը լաւ տպաւորութիւն թողուցին ներկաներու վրայ նկատելով մանկակզողներուն մատղաշ տարիքը, (ամենամեծը հազիւ 15 տարեկան): Իրենք իրենց, քով քովի եկած սորված են առանց ուսուցիչի:

Դարձեալ Նոր Սերունդէն, Զարեհ Գասեան՝ իր մարզուած ձայնով մեր երգի ծարաւը յագեցուց: Արտասանեց Աչոտ Առաքելեան խիստ յուզիչ՝ իր հեղինակած կտորներէն մին, նուիրուած Արիմի եղերքները եւ Ազախու ծովուն մէջ ընկղմած 16 նաւերու անմոռան հայ կարիճներու եղերական կորուստին:

Օրուան առենախօսը ընկեր Ց. Կօչկակարեան, դրուագներ յիշեց Կուկունեան արշաւանքէն, զինուած խումբերէն, փառաբանեց կատարուած քաջագործութիւնները եւ իր խոր հաւատքը յայտնեց Հայկ. Դատին արդար լուծման մասին: Մեծ խանդավառութիւն առեղծեց Օր. Ալիս Գալուստեան (Նոր Սերունդ) իր արտասանութեամբ Ա. Խաչակեանէն, «Հէյ Ջան հայրենիք»ը, եւ անմիջապէս սկսաւ նուիրատուութիւն մը որմէ դոյացաւ մօտաւորապէս 15 հազար ֆրանք:

500 ֆրանք ալ Յառաջի նուիրուեցաւ տարածման ֆոնտին:

Ժամը 7էն վերջ սկսան եւրոպական պարերը: Մէջընդմէջ երգեր, արտասանութիւններ կ'ընդմիջէին զանոնք: Մարսէյլէն Հ. Մ. Ը. Մ.ի նախագահ Վ. Պապիկեան թելադրեց Նոր Սերունդին, ներկայ ըլլալ նման հանդէսներուն: Խօսեցաւ նաեւ Ց. Ազատեան: Երեկոյթը վերջացաւ դիչերուան ժամը 11ին:

Թղթակից

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (124)

ՄԵԼԻՔԻ ԱՂՋԻԿԸ

ԺԴ.

Փերին ականջ չէր դնում այդ փսփսոցներին: Բայց եթէ աւելի պարզ լինէր մարդկանց խօսքը, եթէ դանուէին այնպիսիները, որոնք առանց քաշուելու, առանց վախենալու ասէին այն, ինչ հասկացնել էին ուզում կիսատ – պռատ ակնարկներով, պառաւը դարձեալ չէր հասկանայ թէ ինչու Մելիքի դռները փակուեցին իր առաջ:

Այդ բանը տեղի ունեցաւ յանկարծ, անսպասելի կերպով, չնայած որ Փերին հասկացնում էր թէ մի խումբ խեղճեր կ'ոչնչանան, եթէ Գայիանէն չիմանայ նրանց ցաւերը:

Զուզեցին լսել. մարդիկ քարացել էին... Իսկ աղբանոցի տնակում միմեանց վրայ թափուել էին անտէր որբեր, կիսամեռ մայրեր, վշտից ցնդուած պառաւներ: Եւ դրանց յոյսը Փերին էր, նա, որ ապրում էր ուրիշի տուած հացով:

Ի՞նչ անէր նա: Դանակը հասաւ ոսկորին. նա գնաց գիւղ, խնդրեց, աղաչեց — չլսեցին. գնաց Մելիքի տունը — դռները փակեցին....

Արեւը վերջանում էր, իսկ երեկոն սառցնող չուքերն էլ տարածում, երբ աղբանոցի բնակիչները վերադարձան դեպի ձորից:

Կէս ժամ առաջ տնակի բնակիչներից կազմը – ւեց Թաղման հանդէս, որ լուռ, դղրդուքեամբ, կարծես մի մեծ յանցանք գործելով, մի դիակ տարաւ դէպի ձորը:

Դադաղի պաշտօն կատարում էր կապերտի մի փոքրիկ կտոր, որի մէջ դիչերը փերին փաթաթում էր Մարթային: Իսկ մեռածը երկար հասակի տէր կին էր: Վեց հոգի բռնել էին կապերտի ծայրերից, դնում էին,իսկ դիակը ծանր կերպով երեւում էր. ցնցոտիները, որոնք չէին ծածկում նրա ամբողջ մարմինը, մատնում էին որ դա կոտորածից ապաւաճներից մէկն է: Կապերտի երկու ծայրերից կախ էին ընկել նրա գլուխն ու ոտները, որոնք փայտի կտորների պէս ճօճւում էին:

Դա այն կինն էր, որ անդադար խորովւում էր ցաւերի մէջ, որի աչքերին քուն չէր մօտենում: Դեռ ջահիլ էր նա. Թուրք զինուորն ձին նրան կոխկռտել էր այն միջոցին, երբ նա ծունկ չոքած՝ աղաչում էր կոտորողներին խնայել իր երեխային: Երեխան սրի մի հարուածով երկու կէս դարձաւ եւ այդ բոլորը տեսաւ մայրը, թէեւ արդէն ջարդուած, արիւնաթաթախ դիակ էր: Եւ լաւ եղաւ. դոնէ այդպէս Անուշն աղատուեց իր երեխայի դահիճների ձեռքն ընկնելուց:

Նա մեռաւ երէկ, ոչ աղատ անկիւն կար, ուր ընկնէր դիակը, ոչ մի չորի կտոր, որ ծածկէր տանջանքների մէջ սառած դէմքը: Նրա չուրջը, մի անձուկ տեղ, ապրում, չարժւում էին նրա նմանները, որոնք դիպչում էին նրան, անդադար կոխ էին տալիս Նրա ձեռքերը, ոտները, նոյնիսկ դէմքը:

Դիակը հանդստացաւ այն ժամից, երբ ամէնքը կուչ եկան, սկսեցին աչխատել, որ իրանք ի – րանց տաքացնեն ու այդպէս քնեն: Բայց դա մի սոսկալի դիչեր էր. քամին հեծեծում էր դրսում, խօսում էր կաղնիների ոստերի հետ. նա բերում էր մութ սարերի, անտառների եւ ձորերի ձայները, որոնք ասում էին թէ այդ դիակը անմաքուր է. ոչ մոմ է վառուել նրա վրայ, ոչ աղօթք է կարդացուել:

Առաւօտեան փերին վազեց մարդկանց տալ չելու, բայց լսող չգտաւ. մարդիկ բոլորովին քարացել էին... Քահանայ էլ չկար. խեղճ Տէր Մուրատը դեռ բանտումն էր, իսկ միւս քահանան դնում էր հարեւան գիւղը՝ ջորի առնելու ...

Ճար չկար, փերին վերցրեց բահն ու բրիչը, դնաց դեպի ձորը, մի փափուկ, աւազոտ տեղ գըտաւ, ուր դժուար չէր խոր փոս փորելը: Նազլուն օգնում էր նրան, Մարթան դողը լեցնում էր հողով եւ դուրս թափում: Երբ արեգակը ցոյց տըւեց, որ չատ չուտով պիտի հեռանայ, բոլոր չափահասները ղղացին, որ մօտ է դիչերը իր սար – սափներով ու քամու չարագուչակ ձայներով. ուստի յօժարութեամբ տարան թաղեցին իրանց անբախտ ընկերուհուն ...

Բայց թաղումն էլ չազատեց: Այժմ, երբ թարմ դերեզմանի վրայ իջնում էր առաջին դիչերը, նախապատրաստութիւնները սկսեցին աւելի անողորմ կերպով տանջել ամբոխի մարդկանց: Նրանք հասկանում եւ հասկացնում էին միմեանց, որ Անուշն այսուհետեւ կը սկսի վրէժ հանել:

Հայու մը կատաղի վրէժը

ԵՐԿՈՒ ԱԶԳԱԿԻՑՆԵՐ ՍՊԱՆՆԱՑ ԷՐ, ՄԷԿՈՒՆ ԱԿԱՆՋԸ ԿՏՐԵԼՈՎ, ՄԻՒՍԻՆ ԱՐԻՒՆԸ ԽՄԵԼՈՎ

Այսօր, երեքշաբթի, Թառնի եղեռնադատ Ատեանը պիտի դատէ նախկին ռազմագերի մը, Ար – տաւազդ Աղաճանեան, 40 տարեկան, որ ամբաստանուած է քէ վայրագօրէն սպաններ է իր երկու ազգակիցները, Վիրապեան եւ Պաղտասարեան :

Ժամանակին հաղորդած ենք այս դէպքը : Տեղական թերթերը հետեւեալ մանրամասնու – թիւնները կը հրատարակեն, դատավարութեան առթիւ.—

Այս կրկնակ ոճիրը գործուած է Ալպիի չըր – չանին մէջ : Ոստիկանութիւնը պատահաբար իմա – ցաւ խնդիրը, իսկ երկու դիակները գտնուեցան մարդասպանին ձերբակալութենէն վերջ : Քննու – թեանց ընթացքին ձերբակալուեցան ուրիշ երկու Հայեր եւս, Աղաճանեան եւ Ասլանեան, Կրճնովլի մէջ, բայց յետոյ արձակուեցան, բուն մարդաս – պանը ճշդուած ըլլալով :

Հրատարակուած տեղեկութեանց համաձայն, Արտաւազդ Աղաճանեան, որուն ընտանիքը Ռու – սաստան ապաստանած էր 1914ին, դեր–տեղակալ էր կարմիր բանակին մէջ եւ 1942ին գերի բռնուե – ցաւ Գերմաններուն կողմէ : Գերութեան չրջանին գտաւ իր եղբայրներէն մէկը, արդեւարանի մը մէջ : Քանի մը ամիս վերջը, երկու հայրենակից – ներ ալ եկան նոյն Սթալակը, Վիրապեան եւ Պաղտասարեան, ոչ թէ իբրեւ գերիներ, այլ իբ – րեւ պահակներ, գերմանական համազգեստով : Շատ չանցած երկուքն ալ նշանաւոր հանդիսա – ցան իրենց վայրագութեամբ՝ միւս Հայերուն հանդէպ եւ Մայիս 18ին, ուսելիք բաժնուած ա – տեն մի չադէպ մը ծագած ըլլալով, չարդեցին 20 հոգի, մէկը՝ Աղաճանեանի եղբայրը :

1943ին Աղաճանեան գտաւ իր միւս եղբայրը, որ կ'ուզէր լեռ բարձրանալ, ըմբոստներուն միա – նալու համար : Վիրապեան լուր առնելով մատ – նեց եւ հայ գերին մահուան դատապարտուեցաւ : Խեղճը խնդրած էր որ զէմքը չաղարտեն, բայց երկու պահակները նկատի չառին այս աղաչանքը եւ Պաղտասարեան ատրճանակով այլանդակեց դիակին զէմքը :

Աղաճանեան ներկայ էր այս վայրագութեան եւ այդ օրէն ուխտեց ընտանիքին պատիւը փրկել սպաններով երկու դաւաճանները :

Գերմանները կովկասեան լեզէոն մը կազմած ըլլալով, Վիրապեան եւ Պաղտասարեան անոր մէջ մատն իբրեւ սպայ, իսկ Աղաճանեան կամաւոր դրուեցաւ եւ իր հայրենակիցներուն հետեւեցաւ Մանդ, ուր լեռ բարձրացաւ : Պաղտասարեան եւ Վիրապեան եւս լեռ բարձրացան, Ֆրանսացի ըմ – բոստներուն միանալու համար, եւ հոն գտան ան որ իրենց կը սպասէր :

Աղաճանեան այնպէս ցոյց կուտար թէ անցեա – լը մոռցած է եւ երկու ազգակիցներուն վստա – հութիւնը չահեցաւ : Ազատագրութենէն վերջ, գործ գտաւ անտառային ձեռնարկի մը մէջ, Լա – կեփիի մէջ (Թառն է Կառոն) :

1945 Հոկտեմբեր 28ին, Աղաճանեան խնդրեց Վիրապեանէն իրեն ընկերանալ մինչեւ Քոնեաք լէ Մին (Թառն), ուր պիտի այցելէր իր սիրած աղ – ջկան : Ժամը 23ին իջնելով Ալպի, երկու ընկեր – ները որոշեցին ճամբուն մնացեալ մասը քալել : Գիշերը, Տրեզի մօտ, ամայի վայրի մը մէջ, Վի – րապեան գետին փռուեցաւ ղնդակ մը ստանալով ծոծրակէն : Մարդասպանը երկրորդ ղնդակ մը արձակելէ վերջ, դիակը տարած թաղած էր մօ – տակայ արտի մը մէջ : Թաղելէ առաջ, կտրած էր հակառակորդին ականջը, այն պատճառաբանու – թեամբ թէ Վիրապեան ականջով լսեց եւ մատնեց իր եղբայրը : Սպանութենէն վերջը ականջը աղե – լով երկար տաեն պահած էր եւ առտու իրիկուն կը թքնէր անոր վրայ, եղբօրը դէմ եղած անար – դանքը սրբելու համար ....

Կարգը եկած էր երկրորդ ոսոխին : Քանի մը ամիս վերջը, երբ երկուքը առանձին էին, անտա – ռի մը ամայի անկիւնը, Աղաճանեան պաղտասար – եանի վրայ խոյանալով դանակը կուրծքին խրեց եւ սպաննեց : Ցետոյ արիւնը խմելով, դիակը տա – րաւ թաղեց : Վրէժը լուծուած էր...

ՀԱՑ ՄԸՆ ԱՒ ԱՆՁՆԱՍՊԱՆ

Անցեալ օր դիւանատուն մը հանուած էր Սէն գետէն : Ոստիկանական քննութեան համա – ձայն, դոհը Հայ մըն է, Յովհաննէս Մուրթաֆեան, սափրիչ Իսի լէ Մուլինոյի մէջ, 45 տարեկան եւ հայր երեք զաւակներու :

Տեղեկացիրը կ'ըսէ թէ յաճախ տուները կ'այ – ցելէր իր արհեստին բերումով եւ օր մը պղծած էր 50 տարեկան անդամալոյծ կին մը : Ամուսինը դատ բացած ըլլալով, ոստիկանութիւնը հետապնդում – ներ կը կատարէր : Անցեալ երեքշաբթի ոստիկա – նական քննիչ մը կոչնագիր կ'ուղղէր Մուրթաֆ – եանի, որպէսզի դրասենեակ ներկայանայ : Մու – րթաֆեան մատհոգութեան մատնուելով, կնոջը կ'ըսէ թէ փորձանք մը պատահած է եւ փաստաբան պիտի բռնէ : Եւ կ'անհետանայ : Ցետոյ կը հաս – տատուի թէ դետափ երթալով, վիզը կտրած է ա – ծելիով մը եւ յետոյ ջուրը նետուած : Բաճկոնը անհետացած ըլլալով, կարծողներ ալ կան թէ կո – ղոպտուած եւ դետը նետուած է :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԱՆԳԱՐԱՑԻՆ կը հետազրեն թէ կառավարու – թեան ծրագրին համաձայն, առաջին առթիւ ան – հատական չհաղորդման պիտի յանձնուին կրա – պիւսի ճարտարագործութիւնը, մանարանները եւն. : Գործակցութիւն պիտի հաստատուի թրքա – կան եւ օտար դրամագլուխի միջեւ, վարձու պի – տի տրուին կարդ մը պետական ձեռնարկներ եւն :

Ե. ՄԻՒՐԹԱՆ օդանաւային մեծ զօրահան – դէսը ընդունեցաւ, օդին անյարմարութեան հետե – ւանքով :

ՔՍԱՆ ՀՈԳԻ ՎԻՐԱՒՈՐՈՒԵՑԱՆ Պուռժի մէջ, Լիոն – Քոռւագիք կառախումբը դիմէ դուրս ելած ըլլալով :

Մեծ դաչտահանդէս

Նախաձեռնութեամբ Քղիի Հայր. Միութեան Մարսէյլի մասնաճիւղին : Այս կիրակի ամբողջ օ – րը, Սէն Ժիւսթ , Ave. Corot, Bar du Chalet, ըն – դարձակ եւ զով ծառաստանին մէջ :

Գեղարուեստական ճոխ բաժին պար, արտա – սանութիւն, երգ եւ զանազան անակնկալներ : Հայկ. եւ եւրոպ. պար :

Ճոխ պիւֆէ եւ մատչելի գիներ Մուտքը ազատ է

ԾԱՆ.— Հանդիսավայր երթալու համար առ – նել թիւ **53** օթօպիւսը եւ իջնել վերջաւորութեան, իսկ Շափիթրէն առնել 1, 4, 5, եւ 11 թիւ հաւ – րակառքերը եւ իջնել Սէն Ժիւսթ :

ՄԱՐՍԷՅԼԻ «ԱՐՄԵՆԻԱ» ԵՐԳԱԽՈՒՄԲԻ

ընդհանուր պատրաստութեան համերգը տեղի կ'ունենայ Յուլիս 23ի կիրակի երեկոյեան ժամը 4ին St. Zacharie : Կրնան մասնակցիլ նաեւ երգիչներու ծնողներն ու բարեկամները :

Ոչ երգիչներու ճամբու ծախքն է 150 ֆրանք :

ՀԱՄԱԽՍՐԵՐԴՅԻԱԿԱՆ Մ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԻՆ

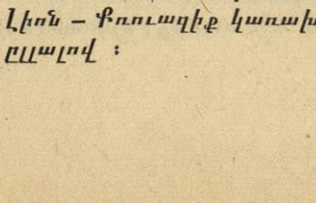
2 Յուլիսի վիճակախաղի չահող թիւերը հետեւեալներն են : — 948, 325, 402, 25, 531, 307, 314, 39, 964, 804, 728, 8, 332, 861, 650, 594, 793, 780, 754, 138, 573, 69, 820 :

Դիմել Նշան Տէրտէրեանի, 19 rue Des Petites Maries, Մարսէյլ :

ԿԸ ԽՆԴՐՈՒԻ Պ. Ռուբէն Շահմիրեանէ իր հասցէն հաղորդել խմբագրութեան կամ անձամբ ներկայանալ :

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ Անդրանիկ Քիւրքճեան, ծնող – քը կարնեցի, մանուկ հասակէն կարս փոխա – դրուած էր եւ կը կարծուի որ 1920ին եկած է Փա – րիզ : Տեղեկացնել Pagrad Muchjianի, 519 South Breed Street, Los Angeles, California :

Ets. AUSSAGE

52 Ave. Edouard Vaillant
Pantin (Seine)
Tél. Combat 05–72
Համեմ, պղպեղ, քէյ, բրինձ, վանիլլ, թա – պիոճա, **farineux**

ԳՈՐԾԱՐԱՆՆԵՐ.— Մարսէյլ, Պոռտօ, Լը Հավր եւ Փանթէն :

100 ՖՐԱՆՔ

քիլօն ամերիկեան իւղաներկ եւ կտաւատի իւ – ղով հարազատ ներկ PEINTURE IGNIFUGE, բո – լոր գոյներով :

ԾԱԾԿՈՑՆԵՐ (BACHES) նոր եւ գործածուած ամէն մեծութեամբ : **100** ՖՐ. քառ. մեթրը :

ՎՐԱՆՆԵՐ երկուքէն քառասուն հոգիի համար ԲԱՑԱՌԻԿ ԳԻՆԵՐՈՎ

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ՎՐԱՆՆԵՐ 2 հոգինոց 1500 ֆր. :
ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ՆՈՐ ՎՐԱՆՆԵՐ 2 եւ 4 հոգինոց, ԿՐԿՆԱԿ ԴՈՒՌՈՎ, ՄԱԳԼԱՐԳԵԼՈՎ, ՎԵՐ – ՋԻՆ ԿԱՏԱՐԵԼՈՒԹԵԱՄԲ :

ԳԻՆ՝ **3980** ՖՐԱՆՔ

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ՃՈՒՄ ՄԹԵՐՔ ՄԸ ԲԱՆԱԿՈՒՄԻ ԵՒ ԶԱՆԱԶԱՆ ՀԱՆԴԵՐՁԵԼԷՆՆԵՐ

THOTAN ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆԸ

38 RUE DE CHALON **Métro Gare de Lyon**
Բաց է ամէն օր, կիրակի բէ տօնական օրեր
ՄԱՍՆԱՒՈՐ ԳԻՆԵՐ
ՄԻՈՒԹԵԱՆՑ ԵՒ ՎԱՃԱՌՈՐԴՆԵՐՈՒ

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 rue Damesme – (13)
Le Gérant : A. NERCESSIAN

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Ֆ. ԿԱՊ. ԽՄԱՅի Անկկնի մասնաճիւղի ընդհ. ժողովը այս երեքշաբթի դիչեր, սովորական հա – ւաքատեղին, ժամը 9—11 : Կարեւոր օրակարգ : Անդամներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է : Կը խնդրուի անդամատերերը մի մասին բերել :

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Ֆ. Կապ. Խաչի Սէնթ Անթուա – նի մասնաճիւղին ժողովը այս երեքշաբթի ընդհ. Պօյամեանի բնակարանը : Օրակարգ.— Պատգամ. զեկոյց եւ ընտրութիւն : Ներկաներու թիւը մե – ծամասնութիւն պիտի համարուի :

ԼԻՈՆ.— Ֆ. Կապ. Խաչի մասնաճիւղին դաշ – տահանդէսը այս կիրակի ամբողջ օրը Տէսինի Բ. կամուրջը Café Margueի մօտիկը : Մանրամասնու – թիւնները մօտ օրէն :

ԼԻՈՆ.— Հ. Ց. Դ. «Վարանդեան» կոմիտէն Խանասորի տարեդարձը կը տօնէ կիրակի, 30 Յուլիս, Փոն տը Շէրլիւ ծանօթ զեղատեսիլ ան – տառին մէջ : Մանրամասնութիւնները չուտով :

ՇԱՎԻԼԻ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի եւ Ֆ. Կա – պոյտ Խաչի մասնաճիւղերը չնորհակալութեամբ ստացած են հազարական ֆրանք Պ. Գրիգոր Զէր – վիչեանէ՝ Օր. Մաթիլտ Թորանեանէ եւ Պ. Անտ – րէ Ոսկերիչեանի նչանախօսութեան առթիւ, փո – խան ծաղկեփունջի :

CONFECTIONի

կարեւոր տուն մը մոտելիստ մը կը փնտռէ, որ միեւնոյն տաեն կարել պիտնայ : Դիմել Ցառաջի :

ԱՆՄՐՑԵԼԻ ԳԻՆԵՐ

կը յայտարարեմ յարգելի հայրենակիցներուս թէ բացած եմ չէնքերու համար իւղաներկի աչ – խատանոց մը, ուր կը պատրաստուին առաջնա – կարգ իւղաներկ, չատ աժան գիներով :

ՄԵԾԱՔԱՆԱԿ ԵՒ ՓՈՔՐԱՔԱՆԱԿ

Ինչպէս նաեւ ամերիկեան իւղաներկ անմրցե – լի գիներով, յարմար ամէն կարգի աչխատանքնե – րու :

Կարճ ժամանակի համար **100** ֆր. ԿԻԼՕՆ :
Դիմել՝ PEINTURE **B O L A K**
79 Ave. Vincent Andreu La Vallbarelle, Marseille
Հեռաձայն **GA. 91-34**

ՓԱՐԻԶ ԱՅՑԵԼՈՂ ՀԱՅՐԵՆԱԿԻՑՆԵՐՈՒՆ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Ամառնային շրջանին փարիզ այցելող մեր հայրենակիցներուն կ'ընծայենք ԿԱՐԵՒՈՐ ԶԵՂՉԵՐ իրենց ընելիք բոլոր գնումներուն վրայ :

ՄՈՒՇԵՏԱԿԱՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ
Հ. ՊԱՅՐԱՄԵԱՆ
105 Bld. Exelmans, Paris (16) **Tél. Jas. 07.33**
Métro Exelmans կամ Porte d'Auteuil

ՓԱՐԻԶԻ ԿԵԴՐՈՆԸ
PARFUMERIE – MAROQUINERIE
Au SAC PARFUMÉ
ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ ԳԵՂԱՄ ԹՈՐՈՍԵԱՆ

Վերջին նորաձեւութեամբ ճամբորդական ա – ռարկաներ, **fantaisie** գոհարեղէններ, կիներու պա – յուսակներ փարիզեան ճաշակով եւ ընտիր **ser – viette**ներ այրերու համար :

ՄԵՐ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆ ԾԱՆՕԹ ՎԱՃԱՌԱՆԻՇԵՐՈՎ ԱՆՈՒՇԱՀՈՏՈՒԹԵԱՆՑ, ԱՄԷՆ ԿԱՐԳԻ
ARTICLES DE PARIS
Gare du Nordի մօտ :
106 Bld. Magenta, Paris (10) **Tél.: Nord 05–78**

ՃԱՇԱՐԱՆ ԱՐԱՐԱՏ
LE DOME ARARAT
ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ՝ Ս. ԳԱՐԱԽԱՆԵԱՆ

Նիս այցելող հայրենակիցներուն կ'ապահովէ պանդոկի եւ այլ դիւրութիւններ :

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԵՒ ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՀԱՄԵՂ ԿԵՐԱ – ԿՈՒՐՆԵՐ ԵՒ ՇՄՈՐԵՂԷՆՆԵՐ, մատչելի գիներով :
1 Avenue Thiers · Կայարանի դիմաց
Բաց է առտուան ժամը մինչեւ 2
Հեռաձայն 890–38

ՅԱՌԱՋԱԿ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925
R. C. S. 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN
17, Rue Damesme — PARIS (13)
Վեցամս· 800 փր·, Տար· 1600, արտ· 2500 փր·
Tél. GOB. 15–70 Գին 7 փր· C.C.P.Paris 1678–63
Jeudi 27 JUILLET 1950 Հինգշաբթի 27 ՅՈՒԼԻՍ

26րդ ՏԱՐԻ — 26e Année No.6213–Նոր շրջան թիւ 1624

Խմբագիր՝ Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԱՅՍ ԱԼ ՄԵՐ ԿՈՉԸ

Եթէ գործիք ունիք եւ կը հեռուիք Երեւանի անթելին, անուշա դիտէք: Եթէ չունիք եւ կամ կը նախընտրէք ուրիշ եղանակներ լսել, թերթերու միջոցաւ կ'իմանաք անցուդարձը ։—

Մեր մինուճար հայրենիքն ալ գործի լծուած է, պահանջելու համար որ «անգլօ – ամերիկեան իմպերիալիստները կորչին Քորէայէն»։

Տրուած ազդանշանին վրայ, ամէն օր ժողովներ, ասուլիսներ կը սարքուին նախաձեռնութեամբ զանազան կազմակերպութեանց ։

Այդ ժողովներուն մէջ ոչ միայն ուժգնօրէն կը բողոքեն Ծայր· Արեւելքի պատերազմին դէմ, այլեւ թախանձագին կոչեր կ'ուղղեն արտասահմանի տարագիր բազմութեանց, որպէսզի ստորագրէն Սթոքհոլմի բանաձեւը (արգիլել հիւլէական զէնքերը եւն·)։

Այսպէս, Յուլիս 4ին մեծ ժողով մը սարքուած էր Երեւանի Գրողներու Տան մէջ, ուր առաջին ճառը խօսեցաւ Ա.· Խահակեան, ազդարարելով ·

— « Անգլօ – ամերիկեան իմպերիալիստները (աշխարհակալ) կը պատրաստեն նոր սպանդներ· բայց աշխարհի դեմոկրատական (ժողովրդավար) ուժերը աւելի զօրաւոր են եւ պիտի պարտադրեն խաղաղութիւնը, վասնզի առաջնորդուած են սովետական հզօր Միութեան կողմէ »։

Խօսեցան ուրիշ գրոց – բրոցներ եւս, միշտ ի խնդիր խաղաղութեան ։

Յուլիս 6ին, ուրիշ ժողով մը գումարուեցաւ Արուեստի տան մէջ ։

Այս անգամ գլխաւոր բանախօսն էր երիտասարդ գրող մը, Հրաչեայ Քոչար, որ նոյնպէս ազդարարեց ·

— « Հայ ժողովուրդը կը պահանջէ որ անգլօ-ամերիկեան իմպերիալիստները վար առնեն իրենց արիւնոտ թաթը Քորէայէն»։

Նոյն ելոյթները՝ Գիւղատնտեսական կաճառին եւ ուրիշ հաստատութեանց մէջ, մեւնոյն մեղադրանքներով եւ պահանջներով։ Առանց մոռնալու «ջերմ համակրանք յայտնել քորէացի խաղաղասէր ժողովուրդին որ կը մարտնչի իր անկախութեան համար»։

Յուլիս 13ին Հայաստանի Գիտութեանց Ա. – կադեմիան էր որ բողոքի ժողով մը կը գումարէր, նախագահութեամբ հռչակաւոր գիտնական Վիկտոր Համբարձումեանի ։

— « Մենք, սովետական գիտնականներս, բոլորուած Սթոքհոլմի խաղաղութեան կոչին շուրջ, մեր ձայնը կը բարձրացնենք եւ կը պահանջենք որ իմպերիալիստները կորչին Քորէայէն»։

Ինչպէս կը տեսնէք, իրարմէ տարբերութիւն չունին ոչ ժողովները ու բանաձեւերը, ոչ ալ ճառերն ու բառերը ։

Մարտակոչը Մոսկուայէն արձակուած ըլլալով, Հ· Ս· Ս· Ռեսպուբլիկան չէր որ բացառութիւն պիտի կազմէր, Ա· Միութեան անձայրածիր տարածութեանց վրայ։ Ոչ բովանդակութեամբ, ոչ ալ չարաղրութեամբ։ Տառով ։

Այս ամբողջ անցուդարձին մէջ, որ խորհրդային կարգուսարքին ամենօրեայ չարժանկարն է, սրտառուչ պարագայ մը կը կազմէ « Սփիւռքի եղբայրներուն եւ քոյրերուն» ուղղուած կոչը ։

Կ'ուզեն որ մենք ալ իրենց օրինակին հետեւինք։ Ձայնակցինք բողոքի ցոյցերուն ։ Ստորագրենք զանազան կոչեր ։

Անշուշտ այնքան միամիտ չեն որ չըմբռնեն տարագիր բազմութեանց իրական կացութիւնը ։

Բայց, հարկադրուած են տառապէս գործածք ընել օրուան ազդանշանը, ինչ որ կրնայ տեղի տալ թիւրիմացութեանց ։

Ահա թէ ինչո՛ւ մենք ալ պարտաւոր ենք իրենց յիշեցնել այլապէս կենսական, հայրենասիրական կոչ մը ։

Արտասահմանի ցիրուցան բազմութիւնները, խորապէս խաղաղասէր, առելով կ'ատեն պատերազմը, հիւլէական ռումբը եւ մնացեալը։

Անոնք չատ լաւ գիտեն որ այդ անէծքները ամէնէն առաջ պիտի մարեն փոքր ժողովուրդնե րու մուխը ։

Բայց, կը խնդրեն չմիջամտել իրենց «ներքին գործերուն»։ Ուղղակի կամ անուղղակի ։

Ոչ միայն չմիջամտել, այլեւ կարգի հրաւիրել գոյնզգոյն մունետիկները ։

Շ·

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԱՐԴԵՆ ԻՍԿ ...

Անգլիոյ ներքին նախարարութիւնը երէկ տեսրակ մը հրատարակեց, որ խրատներ կուտայ, պաշտպանուելու համար ... հիւլէական ռումբին սարսափներուն դէմ ։

Միւս կողմէ, արդէն իսկ միջոցներ ձեռք առնուած են, կամաւորներ հաւաքելու համար , նոյն մտահոգութեամբ ։

Աւելի քան տասը տարի առաջ, երբ նոր պայթած էր «երկրորդը», Յառաջ օրը օրին տեղեկութիւններ կը հաղորդէր պայթուցիկ, մանրէական եւ թունաւոր նիւթերու մասին, պաշտպանութեան միջոցներն ալ ցոյց տալով ։

Այն առեն մեծ կարեւորութիւն կ'ընծայէին կազարկել դիմակներուն ։

Ամէն քաղաքացի ունէր հատ մը։ Ձունեցողն ալ կը պատժուէր ։

Այսօր միայն մանուկները կը խօսին կազարկելի մասին ։

Նորագոյն գիւտն է dosimètre։ Մանր գործիք մը որ չատ կը նմանի ինքնահոս գրչի եւ կրնաս բաճկոնիդ գրպանը դնել ։

Մասնագէտներ կ'ըսեն թէ այս գործիքով կարելի է չափել հիւլէական ռումբին արձակած շողերուն ազդեցութիւնը՝ մարմնիդ վրայ ։

Ուրեմն առ այժմ թարգմանենք՝ «չողաչափ»։ Միշտ մաղթելով որ երբեք պէտք չունենանք ոչ իրրեւ զարդ, ոչ ալ իրրեւ չանթարգել գործածելու զայն ։

Արդարեւ, հրատարակուած տեսրակը այն – պիսի մանրամասնութիւններ կը պարունակէ որ, դլխու պտոյտ կը պատճառեն ։

Այսպէս, եթէ հիւլէական ռումբ մը պայթի սովորական քաղաքի մը վրայ, կրնայ 50.000 հոգի սպաննել անմիջապէս ։

Այդ ռումբը կրնայ 30.000 տուն քանդել պայթումի կեդրոնէն մէկ քիլոմեթր 500 մեթր շրջադծի մը մէջ· 50.000 տուներու վնասել, մէկ քիլոմեթր 500 մեթր աւելի հեռուն, տասը հազար տուներ ալ սարսել ։

Այս աղէտին հետեւանքով անպատսպար պիտի մնան 400.000 հոգի։ Առանց հաշուելու մեռելները եւ վիրաւորները ։

Քանի մը դիտելիքներ ալ, անգամ մը եւս ապացուցանելու համար թէ մարդկութիւնը սրար – չաւ յառաջ կը խաղայ դէպի ... խելագարութիւն։

Աւելի դահավէժ քան ամէնէն սրընթաց օ – դանաւն ու ինքնաչարժը։

ՎԱՀԷ

ԿԻԼԻԿԻՈՑ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԸ Փարիզ (Gare de Lyon) *կը հասնի* autorail*ով, այսօր, հինգշաբթի կէսօրէ ետք ժամը 13.30ին, վերջին պահուն փոփոխութիւն մը կատարուած ըլլալով ։*

ՍՈՒԶԱՆԱՒ ՄԸ ՄԱՐՄԱՐԱՑԻ ՄԷՋ

Թուրքիոյ Ազգ· պաշտպանութեան նախարարը, Րէֆիք Շէվքէթ Ինճէ, Գչ· օր յայտարարեց թէ օտար սուզանաւ մը երեւցած է Մարմարայի մէջ, Եալովայի եւ Տէրինճէի միջեւ, որ նաւա – կայան մըն է Իզմիտի մօտ (կեդրոնը՝ ամերիկեան պատուիրակութեան նաւային գործողութեանց) ։ Մանրակրկիտ քննութիւն բացուած է, երեւան հանելու համար այս խորհրդաւոր սուզանաւին դաղտնիքը։

× *Լոնտոնի օտար չրջանակներուն մէջ կը հաւաստեն թէ խորհրդային զինեալ ուժերը կա – րեւոր ռազմափորձեր պիտի կատարեն Սեւ Ծո – վուն մէջ, յառաջիկայ Օգոստոսին ։*

Այս ռազմափորձերուն պիտի մասնակցին բանակը, օդատորմիղը եւ նաւատորմը։ Պիտի ենթադրուի թէ թշնամի տորմիղ մը Սեւ Ծով կը մտնէ Վոսփորէն եւ կը փորձուի զինուոր ցամաք հանել Ա· Միութեան հարաւային ծովափին վրայ ։

Նշանակալից է որ նոյն ամսուն թրքական տորմիղն ալ ռազմափորձեր պիտի կատարէ Սեւ Ծովու մէջ եւ ամերիկեան նաւաբաժին մը խարխոխ պիտի նետէ Պոլսոյ ջուրերուն մէջ ։

Ուրիշ աղբիւրներու համաձայն, պուլկարա – կան եւ ռումանական բանակները եւս ռազմափոր – ձեր պիտի կատարեն միեւնոյն ժամանակամի – ջոցին ։

ՔՈՐԷԱՑԻ ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ

Ամերիկացիներու ճահիճը կը շարունակուի

Վերջին լուրերու համաձայն, ամերիկեան զօրամասերը կը չարունակեն նահանջել, նկատի առնելով հիւս· Քորէացիներու սրընթաց յառաջխաղացութիւնը դէպի հարաւ։ Այժմ ամերիկեան ճակատը եռանկիւն մը կը կազմէ Փոհանկ – Թակու – Ցուդան չրջանին մէջ ։

Ամերիկեան աղբիւրէ եւս կը հաստատեն թէ պատերազմին ամէնէն արիւնոտ ճակատամարտը մղուեցաւ երեքշաբթի օր, Եոնկոտնկի մէջ ։ Ամերիկացիները բուռն հակայարձակումներ կատարեցին , մեծ կորուստներ պատճառելով հակառակորդին· բայց ի զուր ։ Թշնամին ստուարաթիւ ըլլալով, նկատի չէր առներ կորուստները եւ ի վերջոյ յաջողեցաւ խորտակել ամերիկեան հեծելազունդը, որ քաղաքը ձգեց հեռացաւ , պաշտպանելու խուսափելու համար։ Կարմիրները գրաւեցին նաեւ Եոնկոտնկ – Քումչոն երկաթուղին· այնպէս որ զօր· Մէյք Արթըրի վերջին զեկոյցը նոր նահանջ մը կը նախատեսէ դէպի Թակու, հարաւ· Քորէայի երրորդ մայրաքաղաքը ։

Կարմիրները յաջողութիւններ չահած են նաեւ կեդրոնական ճակատին վրայ, ուր ունին երեք զօրաբաժին։ Արեւելեան ճակատին վրայ, ամե – րիկեան մարտանաւերը անդադար կը ռմբակոծեն թշնամի դիրքերը ։

Չինուորական մասնագէտներ դիտել կուտան թէ Ամերիկացիները կը նահանջեն ճիշդ այնպէս ինչպէս Անգլիացիները 1942ին, Մալէզեան կըղզիներուն մէջ, երբ ճափոնցիները յառաջ կը խաղային։ Ամերիկացիները եթէ փորձէին դիմադրել Եոնկոտնկի մէջ, պիտի պաշարուէին։ Նահանջը նախատեսուած էր արդէն եւ տեղի ունեցաւ բա – րեկարգութեամբ։ Հիւս· Քորէացիները միշտ նախայարձակ ըլլալով, չօչափելի առաւելութիւններ կը վայելեն։ Հրոսախումբեր ալ կը գործեն ի – րենց կռնակէն, անմատչելի լեռներու եւ անտառներու մէջ։ Ամերիկացիներուն գործը կը դժուարացնեն նաեւ անհամար փախստականները, խուճապ ստեղծելով ճամբաներուն վրայ։ Իրենց հաղորդակցութիւնները ալ յաճախ կը վտանգուին , քաղաքային տարազ հագած հրոսակներու միջոցաւ ։

× *Ցունիս 25ին լրացաւ Քորէայի պատերազմին առաջին ամիսը։ Ցունիս 25ին էր որ հիւս· Քորէացիները անցան սահմանագիծը (38րդ զու – գահեռական)։ Ապահովութեան խորհուրդը անմիջապէս ժողով գումարելով, պահանջեց որ եռ քաչուին· բայց Ցունիս 26ին կարմիրները արդէն Սէուլի դուռներուն առջեւ հասած էին։ Ցունիս 27ին նախագահ Թրումըն յայտարարեց թէ պիտի օդնեն Հարաւ· Քորէայի։ Մէկ ամսուան կռիւնե – րէն վերջ, հիւս· Քորէացիները դրաւած են երկրին աւելի քան 2/3ը։*

× *Վերջին հեռագիրները կ'ըսեն թէ ծայրադոյն հարաւ· արեւմուտքի մէջ, հիւս· Քորէացիները այժմ կը փորձեն յառաջ խաղալ դէպի արեւելք, սպառնալով ամերիկեան գլխաւոր խարխիխին, Ցուդանի նաւահանգստին ։*

ԱՄԵՐԻԿԱՑԻՆԵՐՈՒ ՆՈՐ ՀՈԳԵՐԸ

Նախագահ Թրումըն առաջարկեց խորհրդա – րանին անմիջապէս աւելցնել տուրքերը, հինգ միլիառ տոլարի հասոյթ մը ապահովելու համար։ Ցաւելումը պիտի կատարուի 1950ի եկամուտներուն վրայ։ Այնհատներու համար յաւելումը պիտի ըլլայ 18 առ հարիւր փոխան 15 առ հարիւրի, ընկերակցութեանց համար՝ 21—25 առ հարիւր ։

× *Մ· Նահանգներու ազգ· պաշտպանութեան նախարարը յայտարարեց թէ 5000 նոր սաւառնակներ պիտի աւելնան օդատորմիղին վրայ, նախագահին պահանջած բացառիկ վարկերուն չնորհիւ ։*

× *Պ· Վինսըն, Մ· Նահանգներու երեսփ· ժողովին զինեալ ուժերու յանձնախումբին նախագահը, յայտարարեց թէ նոր աշխարհամարտ մը կրնայ ծագիլ որեւէ օր։ Իր կարծիքով, բաւարար չեն Թրումընի պահանջած զինուորական յաւելումները։ Մ· Միութիւնը կրնայ ցրուել ա – մերիկեան ուժերը, պատերազմներ սարքելով արբանեակ երկիրներու հետ։ Այդ պարագային Մ· Նահանգները պիտի չկրնան զօրաւոր դիմադրութիւն մը կատարել արեւմտեան Եւրոպայի մէջ ։*

Այս նախատեսութեամբ , Վինսըն խնդրեց վարկերու յանձնաժողովէն նախագահին պահանջած յաւելուածական գումարը՝ 10.517.000.000 տոլարը նկատել նուազագոյն եւ ոչ թէ առաւելագոյն վարկ ։

× *Ցունիս 25էն Ցուլիս 25 ամերիկեան տորմիղը օրական 12.260 թոն զինամթերք եւ պաշար փոխադրած է մայր երկրէն, Քորէայի գործողութեանց օգնելու համար ։*

× *Զօր· Մէք Արթըր իր առաջին տեղեկագիրը ղրկեց Ազգաժողովին, տեղեկութիւններ հաղոր –*

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

ԲԱՌԱԽՈՑՋԻՆ ՍԱԿԱՌԷՆ

Ա. Տ. Վ. (Մոնփէլիէ) .— Կը ներես որ կարճ կը կապեմ, պատճառը բացատրած եմ :

Ա.— Կ'ենթադրեմ որ Թիւրքմացութեան մէջ ես՝ երբ կը գրես թէ Քղեցիները կոր կ'անուանէք մորը : Մեր լեզուն ունի այդ կոր բառն ալ, բայց իրրեւ հոմանիշ... կարճին, մինչ մորը հոմանիշ կը մնայ գետնասարդին : Արդարեւ Վաստակոց Գիւրքը, ինչպէս եւ Ամիրտովլաթ, կը յիշատակեն « մորահարն » ալ, « կորահարն » ալ, զատ զատ : Ես յիշած էի, իրրեւ գետնասարդին հոմանիշ, էշխոանջը, մորը, բայց չուզեցի մտնել բառա – դիտական պրպտումներուս... Հորը, այլապէս պիտի աւելցնէի նաեւ թէ հայերէն ճիւռ բառը, որ կը նշանակէ ճուռթ (grappillon), նախամեսրոպեան դարուն՝ ապահովաբար ունէր երկրորդ նշանա – կութիւն մըն ալ,— գետնասարդին հոմանիշ :

Առիթ տուիր վերադառնալու : Ուրեմն ամ – բողջացնենք :

Այս ճիւռ բառը, որ երեք անգամ գործածուած է մեր գրաբար Աստուածաշունչին մէջ, եթէ նշա – նակէր միայն ճուռթ, անխմաստ պիտի դառնար Եսայիի խօսքը (Գլ. կե. 8) : Արդ, աշխարհաբար Աստուածաշունչը, ինչպէս եւրոպական թարգմա – նութիւնները, քաղցու բառը կը դնեն հոն՝ ուր ճիւռ դրեր են Մեսրոպի աշակերտները : Բայց եւ այնպէս դարձեալ անխմաստ կը դառնայ Եսայիի խօսքը՝ երբ կը գործածուի քաղցու բառը, ճիշդ ինչպէս ճիւռը (ճուռթ նշանակութեամբ) :

Ահաւասիկ Եսայիի այդ խօսքը՝ համեմատու – թեան մը համար .—

1.— Եթէ գտանիցի ճիւռ ի մէջ ողկուզոց··· :

2.— Երբ որ ողկոյզի մը վրայ խաղցու գըտ – նուի ··· :

3.— Lorsqu'on trouve une grappe pleine de jus (Ջատոկ Քահն) :

4.—··· du suc dans le raisin (Համիլթըն) :

5.— ··· une grappe où il y a du vin (Օսթէր – վալտ) :

6.— ··· Most in einer Traube (Լութէր) :

Այս վեց թարգմանութիւններն ալ անխմաստ են : Այստեղ կը կրկնուի պայմանաւոր սպառնա – լիք մը : Աստուածաշունչին մէջ սովորական է կարգալ եահվէական վրէժխնդրութեան նման ար – տայայտութիւններ, — ամբողջական բնաջնջում՝ առանց խնայելու մէկին կամ երկուքին : Սակայն, այս անգամ, Եսայիի այս խօսքին մէջ՝ Եհովա կը բարեհաճի իր սպառնալիքը,— պիտի չփճացնէ ամբողջ ողկոյզը, եւ այդ օրինակով՝ «այնպէս ա – րարից ման ծառայից իմոց, զի մի կորուսից զա – մենեսեան», (իր հաւատացեալներն ալ ամբողջը մէկ պիտի չպատժէ՝ մէկուն մեղքովը) :

Ինչպէս կը հասկցուի, ողկոյզին վրայ գըտ – նուածը այնպիսի բան մըն է, որ եահվէական վրէժխնդրութիւնը արդարացնելու օրինակ կը ծառայէ, թէեւ այս անգամ, հետեւելով ժողովր – դական սովորութեան մը՝ որ ցորենէն կը զատէ որոմը կամ ողկոյզէն կը մաքրէ ···ը, Եհովա ամբողջական կորուստով չի սպառնար իր « ծա – ռաներուն» :

Ի՞նչ բան է այդ կէտ – կէտը,— քաղցո՞ւ, ճո՞ւթ : Այս բացատրութենէն եաքը, ծիծաղելի են երկրորդ, երրորդ, չորրորդ, հինգերորդ եւ վեցերորդ թարգմանութիւնները (հայերէն աշ – խարհաբարը, Ֆրանսերէնը, անգլերէնը , դեր – մաներէնը) :

Ոմանք քննութեան առնելով երբայական բա – ը, ցերի կամ չերի, խնամութիւն մը կը տեսնեն լատիներէն cera բառին հետ, հետեւցնելու համար թէ ողկոյզին վրայ տեսնուածը հիւանդութիւն մըն է, խաղողահատիկին մոմ կապելը : Այս մեկ – նութիւնը չատ յայտ է : Արդարեւ Գուազաք լա – տիներէն cera բառը խնամութեան կը տանի յու – նարէն kéros բառին, որ ոչ միայն կը նշանակէ մոմ, այլեւ մահ : Ընդհակառակն Էնոու եւ Մէյեկ որոչ վերապահութիւն ցոյց կուտան այդ խնամու – թեան մասին :

Կը մնայ ուրիշ ճամբայ մը,— քննել հայերէն ճիւռ բառին ծագումը :

Ըստ Հիւնքեարպէյնեանի, զոր կը յիշէ Ա – ճառեան՝ առանց ընդունելու կամ մերժելու կամ տարբեր ստուգաբանութիւն մը փորձելու, հայե – րէն ճիւռ բառը կը ծագի պարսկերէն ճուրա բա – ռէն, (Ա.ճառեան կ'ուղղէ՝ արաբերէն, բայց Տոլի չունի, իսկ Մէնինճքի ունի, Գէորգ Դպիրն ալ) : Արդ, ճուրա կը նշանակէ գինիին բաժակը պար – պուելէն եաքը՝ յատակը մնացածը, եւ իմաստի ընդլայնումով կամ հանդիսաբար՝ այդեկութքէն եաքը որթատունկի բարունակներուն վրայ մնա – ցած փոքրիկ ողկոյզ :

Այս ստուգաբանութեամբ՝ Եսայիի խօսքին վերի վեց թարգմանութիւններն ալ կ'արդարա – նան, բայց կը մնան··· անխմաստ, ինչպէս ցոյց տուի արդէն :

Փորձենք մտնել ուրիշ ճամբայ մը :

Մեսրոպի աշակերտները, Աստուածաշունչը թարգմանելու ժամանակ, իրենց ձեռքը ունէին ոչ միայն ասորերէն օրինակ մը, (թերեւս ալ նախ միայն ասորերէն օրինակ մը), այլ եւ յունարէն օրինակ մը՝ բաղդատութեան, մեկնութեան եւ սրբագրութեան համար :

Արդ, Եսայիի խօսքին մէջ յունարէն օրինակը կը դնէ rox,— այս բառը, որ ազգական է raxին, ըստ լեզուաբաններուն՝ նախահնդեւրոպական ժա – ռանգ է, Միջերկրականեան լեզուէ մը մնացած : Ու կը նշանակէ,— ուշադրութի՛ւն,— խաղողա – հատիկ եւ ··· սարդ, (ըստ Պայեի՝ թունաւոր սարդ մը, phalangium, Պլինիոս կ'անուանէ նաեւ rhagion, որ ըսինք արդէն թէ գետնասարդն է) : Նոյն այս rax յունարէն բառը տուած է racemus լատիներէն բառը, որ գործածուած է արդէն լա – տիներէն թարգմանութեան մէջ, նոյն տեղը :

Ամէն մարդ ալ տեսած է անչուշտ, որ սարդը երբեմն բոյն կը շինէ ողկոյզին մէջ, հորի պէս , ճիշդ ինչպէս հողին մէջ: Եւ երբ Եսայի կ'ըսէ՝ « եթէ սարդ (թերեւս պիծակ ըսել ուզէր) գտնուի ողկոյզի մը մէջ···», մնացածը հասկնալի կը դառնայ եւ պայծառ, այսինքն թէ պէտք չէ փճա – ցնել ամբողջ ողկոյզը՝ մէկ սարդի համար :

Արդ, Մեսրոպի աշակերտները ուրկէ՞ գտած են ճիւռ բառը սարդ նշանակութեամբ :

Ահաւասիկ ենթադրութիւնները .—

1.— Եբրայերէնի մէջ չերի բառը (բուսական արտածորում,— այս նշանակութեան վրայ հիմ – նուած են Եսայիի ծանօթ խօսքին թարգմանու – թիւնները) եւ չիրահ բառը (պիծակ) ընթերցման չփոթութիւն ստեղծած են՝ եթէ մեր ճիւռը փոխ առնուած է սեմական լեզուէ :

2.— Իսկ եթէ մեր ճիւռը պարսկերէնէ փոխ առնուած է մնացորդ նշանակութեամբ՝ իրրեւ հոմանիշ ճուռթ բառին, կը կարծեմ թէ նախա – մեսրոպեան դարուն՝ ունէր երկրորդ իմաստ մըն ալ, հանդիսաւորութեամբ ստեղծուած ,— արդարեւ ճուռթը, որ կը դանուի որթատունկին բարունակ – ներուն ծայրը (ճուռթ՝ գաւառաբարբառով), փոք – րիկ ողկոյզ մըն է, ընդհանրապէս խիղճի մը (vrille) արտադրութիւնը, որ սարդի մը ճանկե – րուն (phalange) ձեւով ցանց մը կը շինէ եւ մէջը կը կախէ մէկ կամ երկու պտուղ : Ճունարէնի մէջ այս հանդիսաւորութեամբ է որ roxը (ողկոյզ կամ խա – ղողահատ) տուած է գետնասարդ նշանակութիւ – նը : Մեսրոպի աշակերտները եւս, հետեւողու – թեամբ յունարէնին, ընտրած են ծագումով պարսկերէն ճիւռ բառը (այդեկութքի մնացորդ՝ ճուռթ), որ նոյն հանդիսաւորութեամբ ունի գետնա – սարդ նշանակութիւնը :

3.— Այդ երկրորդ նշանակութիւնը կորսուած է Ոսկեդարէն եաքը, ուր պահուած միայն ճուռթ նշանակութիւնը, — ասկէ՝ ճոպաքաղ (Դատ. Ը. 30) :

Բ.— Գալով մողէզին, կը գրես .— « Մեր մանկութեան օրերուն՝ կը զուարճանայինք կռիւ բռնելով մողէզն ու մրջիւնները, պոչ պոչի կա – պելով երկու մողէզներ, կտրելով մողէզներուն պոչը՝ որ կը տապլտկէր մինչեւ արեւամուտ : Մողէզը անվնաս եւ վախկոտ սողուն մըն է, բայց տեսակ մը կայ, կանանչ եւ քիչ մը մեծ, որ թու – նաւոր է եւ հիւանդութիւն կը պատճառէ՝ երբ խայթէ : Այս տեսակը կովրծուծ կը կոչէինք, կո – վերուն կաթը ծծելուն համար, ինչպէս կը վկա – յէին մեր հովիւները : Այս նոյն մողէզը ծառ բարձ – րանալով՝ կ'ուտէ թռչուններուն հաւկիթները : Այս մողէզն է դարձեալ, որ թոյն կուտայ օձին : Այս առթիւ աւելցնեմ որ մեր մամիկները կ'ըսէին թէ երբ խեչափառը իր ճանկերը մխէ մարդու մը մորթին մէջ, պէտք է եօթը մոլլա աղօթեն եւ եօ – թը էշ գտան՝ որպէսզի խեչափառը քաշէ իր ճան – կերը» :

Պատասխան .— Այս տեղեկութեանց մեծ – գոյն մասը նախապաշարում է, հին հին դարուց յիշատակ : Գետնասարդին մասին ինչ որ տուի իր – րեւ տեղեկութիւն, քաղեցի Նօթերուս սակաւէն : Նոր պրպտումներ··· առ այժմ ոչ կարեմ : Եւ յե – տոյ երբ մողէզին ու խեչափառին մասին քննու – թիւն կատարեմ, կը վախնամ որ ընթերցողներս կը բարկանան եւ իրենց ճանկերուն մէջ կ'առնեն զիս,— ես ուրկէ՞ գտնեմ եօթը մոլլա եւ եօթը էշ՝ ինքզինքս ազատելու համար անոնց ճանկերէն :

Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

ՄԱՏՆԻՉ ԱՐՇԱԻԻՐ ԵԱՍԵԱՆ ԵՒ ԻՐ ԳՈՐԾԱԿԻՑՆԵՐԸ

Բ.

Թուրք խափիէ մը, հայ մտաւորականներու ձերբակալումէն չորս ամիս առաջ, թուրք ոսոխ – կանութեան հետեւեալ տեղեկագիրը տուած է.—

Կ. Պոլիս, Դեկտ. 10, 1914

Եղբարբ Տիգրան եւ Յարութիւն Կաթեհեանց մասին տեղեկագիր .—

Յիշեալ երկու եղբայրները քնիկ Կովկասցի Հայեր են : Ռուսիոյ բաղաքականութեան մեծա – պէս օգնած են : Եւ որպէս վարձատրութիւն, նա – խապէս վանի եւ յետոյ էրզրումի ռուսական հիւ – պատոսարաններու մէջ ծառայած են :

Իրենց պաշտօնավարութեանց ժամանակ, ՍԷՅՄՆԻԹ կոչուած ռուսական միութեան խմբա – գիր բարոգիչներէն *Մենչիքովին* Անատոլու եամ – բորդած ժամանակ, վերոյիշեալ երկու եղբայր – ները միասին առած է եւ տեսակցութիւններ ունե – ցած են Դաշնակցականներու հետ, եւ վանիերու մէջ ժողովներ կազմած են :

Այժմ պաշտօնանկ եղած են, Պոլիս հասած են, եւ Բերայի մէջ Թումայեան Օթէլը կը բնակին : Արժանահաւատ աղբիւրէ ստուգած եմ : Այդ մա – սին հարկ եղածը ընելնիդ կը խնդրուի :

Ստոր. Ճ. Հ.

Վերոյիշեալ ճուռնալին ներքեւ տարբեր ձե – ռագրով գրուած է «Ֆիրուզ», 1914 Դեկտ. 11ին եւ այդ նոյն ձեռագրով, որ աւելի մանր գիր է, քան բուն ճուռնալը, վերեւ յիշուած Թումայեան Հո – թէլ բառերուն վրայ,— «Թօգաթլեան Զարսուլըն – տա», «Թօգաթլեանի դիմացը» բացատրութիւնը կայ :

Այս քանի մը տարբեր գրերով մակագրուած բառերը, «Ֆիրուզ» տառագրութիւնը, անոր գերն ու պաշտօնը կը պարզեն :

Մատնիչներ՝ Արթուր Եասեան (կամ Արշա – ւիր Սահակեան), Սամուէլ եւ Ֆիրուզ, զոր – ծակցած են, ըստ վերոգրեալ թուրքերէն գրու – թեանց, Ազմիի եւ ընկերներուն, որոնք արիւն – կղակ հրէշներ դուրս եկան հայ ժողովրդի 1914— 18ի բնաջնջման օրերուն :

Ազմի էնվէրի մտերիմը եւ գործակիցն էր : Ճեմալի հետ բաղդատմամբ պզտիկ էր իր վարմուն – քը, եւ տակիկա արդիւնք էր՝ էնվէրի հետ իր խիստ մտերմութեան :

Ազմի՝ 1915ին՝ 45 տարեկան էր : Այդ հաշուով ծնած էր 1870ին : Քիչ մը կարճահասակ, այն տը – պաւորութիւնը կը ձգէր, թէ Փիղիքապէս տկար էր, ինչ որ աւելի կը չեշտէր իր ցցուն դէմքին անդթութիւնը :

Մազերը սեւ էին եւ քիչ մը ճերմկիլ սկսած : Վէն Տայքի նման մօրուք մը ունէր : Դէմքով քիչ մը Սուրիացիի կը նմանէր, եւ սակայն նկարա – զրով իրապէս «Թուրք օղլու Թուրք» մըն էր, իսկ բարոյապէս՝ ինկած մը : Ինքը Իթթիհատի եռան – դուն գործակալն էր, եւ էնվէրի մասնաւոր գոր – ծիքը :

1912ին Պոլիս ոստիկանական տնօրէն եղած էր, Պէյրի պէյէն առաջ : Իր կեանքը ոճիրներու շղթայ մըն էր : Կը գործածուէր որպէս քաղաքա – կան մարդասպան մը : Իր թշնամիներէն ազատելու համար՝ կը սպաննէր զանոնք :

Ազմի 1913ի Հոկտեմբեր – Նոյեմբերին եղիպ – տոս եկած էր՝ հայ կուսակցականները լրտեսելու, ինչպէս որ տեսանք իր 1913 Նոյեմբեր 28ի նա – մակին մէջ իսկ գրուածքներէն :

Ընդհանուր պատերազմէն առաջ՝ գնաց Փա – րիզ՝ սպաննելու համար Շէրիֆ փաշան եւ անոր տեղ՝ թիկնապահը սպաննեց : Ռուսական նաւով մը փախաւ Օտեսա եւ անկէ անցաւ Եգիպտոս եւ յետոյ Պոլիս ու սկսաւ Թալեաթի ու ընկերներու հետ մշակել Հայոց սպանութեանց ծրագիրը, եւ յետոյ անոր գլխաւոր գործադրիչներէն մին է – ղաւ, Պէյրութի, Սուրիոյ մէջ :

Ազմի՝ բարբարոսական ժամանակներու ծը – նունդ մըն էր, քան 20րդ դարու : Իր ինկած բա – նունդ մըն էր, համար՝ հետեւեալ վկայութիւնը կը բոյականի համար՝ հետեւեալ վկայութիւնը կը բաւէ : Պէյրութի վալի եղած ժամանակ իսկ , 1915ի աշնան, չամչեան որբանոց մը մտնելու եւ գթութեան քոյրի մը ներկայութեան բռնաբարելու որբուհի մը, ինչպէս գրաւոր կերպով կը պատմէ Ամերիկ. կարմիր Խաչի Պէյրութի քարտուղարու – հի՝ օր. Մարկարէթ Մըք Կիլվարի :

Ազմի 1915 Ճունիսին վալի կարգուեցաւ Պէյ – րութի, Պէքիր Սամիին յաջորդելով : Պէքիր Սա – մի եւս այդ աեեն Հալէպի վալի անուանուած էր, յաջորդելով Ճելալ պէյի, որ գերման հիւպատոսի վկայութեան համաձայն, Յարդերու հակառակ էր : Ճելալ պէյ ալ Գոնիա փոխադրուած էր :

Պէքիր Սամի չէրքէզ էր, չկրցաւ կենալ Հա – լէպ եւ հազիւ ամիսուկէս պաշտօնի վրայ մնաց : 1915 Օգոստոսի վերջերը իրեն յաջորդեց արիւն – կղակ Մուսթաֆա Ապտիւլ Խալիքը, Թալէաթի աներգադը, որ 1915 Սեպտեմբերի սկիզբէն մինչեւ 1916ի վերջերը Հալէպի չրջակայքի եւ Տէր Զօրի չարդերուն կազմակերպիչներէն մին էր եւ Քէմա – լի ալ աչ բազուկն էր : Ապտիւլ Խալիք՝ Զանը – րըէն քէմալական երեսփոխան ընտրուած էր, վա – րեց Քէմալի Ազգ. Պաշտպանութեան նախարա – րութիւնը եւ յետոյ վարեց Քէմալի ելեւմտական նախարարութիւնը : Եւ այդ վայրագ Ներոնն էր որ կը բանակցէր եւրոպական եւ այլ դրական կա – բեւոր հաստատութեանց հետ :

Ամերիկուհի օրիորդ Մարկարէթ Մըք Կիլվա – րի, որ 1914 Ապրիլէն մինչեւ 1917 Նոյեմբեր

Պէյրութ մնացած էր եւ հետեւած էր Ազմիներու մարդասպան ծրագիրներու դործադրութեան, կը հաւաստէ որ ան Լիբանանի 500.000 ժողովուրդին 3/4ը, այսինքն 375.000 մարդիկ, անօթի մեռցուց։ Իր վայրութեան չրջանը անցուց սպառնալիքով, կողոպուտով եւ անվերջ սպանութիւններով։

Ազմիի դործակից էր Պէյրութի փոլիս միւտիրին՝ Մուհիտտին ըսուած գազանը՝ դարձեալ ա–րիւնկզակ հրէշ մը, որ կնոջ կողմէն ազդական էր Թալէաթի։

Ազմիի եւ Մուհիտտինի չանքերով էր, որ հայկական չարդերու երկու ականատես վկաներ (մին՝ Հէրիսըն Մէյնըրտ, Պիթլիսի չարդին վը – կայ, միւսը՝ Տօքթ. Ֆլօյտ Սմիթ, Տիարպէքիրի չարդերուն ականատես վկայ) Պէյրութի մէջ փոր–ձեցին պատերազմական առեանի առջեւ դատել։ Բայց երկու Ամերիկացիները ճարպիկ խաղով մը չոգենաւով կձիկ դրին։

Ազմին էր, որ դրկեց ոսոխկանական տնօրէնն՝ Մուհիտտինը Ուրֆա 1916ի ամառը՝ ցորեն բերե–լու պատրուակով՝ կողոպուտները չարունակելու եւ դողոնը կիսելու համար իրեն հետ։ Մուհիտ – տին յաջողած էր 80 հազար տոլարի արժողու – թեամբ ոսկի ձեռք ձգել եւ փախչիլ դէպի Պոլիս։ Ազմի անմասն մնալու պատճառով կատղած՝ բռ – նել տուած էր Մուհիտտինը եւ դրամը ձեռքէն առնել տուած։ Մուհիտտին անձնասպան եղած էր 1916ին Յուլիսին։ Թալէաթ դիակը Պոլիս տանիլ տուաւ եւ չատ լացաւ անոր կորուստին համար, որ այնքան լաւ դործիք մըն էր իր հայասլինջ ծրա–դրին համար։

Ազմի նախանձէն կատղած՝ արդելք եղած էր նաեւ Յուլիս 18, 1915ին ամերիկեան նպաստին հայ տարագիրներուն բաշխուելուն եւ նոյնիսկ Նոյեմբեր 29, 1917ին, ձերբակալել տուած էր Ա–մերիկեան Միսիոնի գլխաւոր պաշտօնեան՝ քա – ղաքապետ Մր. Տանան եւ ընտանիքով Գոնիա աք–սորել տուած էր։ Մր. Տանա երկու ամիս յետոյ Պոլիս ապաստանած էր։

Մ. Տանա չէր քաշուած Պոլսոյ մէջ դիմակա–դերծ ընելու Ազմիի անդթութիւնները, եւ նոյնիսկ քանիցս իրեն անձին դէմ ըրած սպանութեան սպառնալիքը, 50 հազար տոլար փրցնելու համար։ Եւ Տանա՝ յաջողած էր Ազմին պաշտօնանկ ընել Պէյրութի վալիութենէն։ Ազմի՝ Պոլիս փութա – ցած էր, եւ որպէս փոխվրէժ, պատերազմական նախարարութեան միջոցաւ ջանաց բանտարկել տալու Մր. Տանան, որ չնորհիւ դերմ. դեսպա – նատան ծովային կցորդ՝ Քէյբըլն Փոն Հասսի, (որ մտերիմ բարեկամն էր Էնվէրի ստորադասին՝ դնդապետ Սէյֆիին) ազատ արձակուեցաւ Սեպտ. 3, 1918ին։

Ընդհանուր պատերազմի ժամանակ՝ Թուրքը երկրի դռները դոցեց արտաքին աշխարհին դէմ եւ դժոխքի վերածեց երկրի կեանքը։ Պատերազմը չարմարադոյն առիթն եղած էր հայ ազդը ջնջե – լու համար, սպանութեամբ եւ կողոպուտով։

Այդ առեն էր, որ Սուրիոյ դիկտատորը՝ դին. կառավարիչ ձէմալ պէյը՝ (որու մասին, դեսպան Մօրկընթաու կ'ըսէ չատ ճչդրտօրէն՝ « Միջին դա–րու կողոպտիչ ասպետ մը») դրաւած եւ կողոպ – տած էր ամբողջ Սուրիոյ մեսաքսը եւ ամէն ինչ որ իր ձեռքն անցած էր, դործակից ունենալով Թէվֆիկ անուն դաւարկապորտ մը։

Այս բոլոր իրողութեանց վկաներ են Պէյրու–

ՀԱՑՈՒ ՁԱԽԱԿ

ՊՈՒԷՆՈՍ ԱՑՐԷՍ, 10 Յուլիս.— Ճամբուդ վրայ հայ տղայ մը կամ աղջիկ մը դտիր եւ հար–ցուր.— Հա՞յ ես։

Մեծ մասով պիտի պատասխանեն.— Ո՛չ, Հայու զաւակ եմ։

Ի՞նչպէս պէտք է պատրաստել, օտար ափե–րու վրայ հասակ նետած եւ տակաւին նետելիք մեր մատղաչ սերունդը։

Ի՞նչ միջոցներ կան զայն դաստիարակելու այնպէս որ, եթէ երջանիկ օր մը, կրկին Ծագի մեզի համար կենսաբեր արեգակը, անոր ջերմու–թիւնը ղգալու ընդունակ տարրեր դտնուին։

Հրատապ հարց մը՝ որուն ոչ մամուլը ժլատ է դտնուած տրամադրելու իր սիւնակները, ոչ ալ սրտցաւ հայրենակիցներ, պատասխանելու, այս առթիւ պարբերաբար բացուած հարցարաններուս։

Գնահատելով հանդերձ բոլորին կարեւորու – թիւնը, կ'ուզեմ մատնանշել թէ մեծագոյն դար–մանը, արտադաղթին դէմ պայքարիլն է։

Նախ, չդաղթել, ոչ մէկ գնով։ Իսկ եթէ տի–պողական հանդամանքներ, դնեն կրկին Հայուն ձեռքը, իր դաղթի մաշած ցուպը, ուշադրու – թեամբ քննել նոր դաղթավայրին պայմանները, մասնաւորապէս նկատի ունենալով ազդային տե–սակէտը։

Երկիրներ կան, որոնք նոր են, ցեղ պիտի կազմեն, հետեւաբար աւելի ազդայնական եւ համայնակուլ օրէնքներ կը մշակեն, քան դարերէ ի վեր արմատ ձգած ազգեր։ Նոր երկիրներու մէջ, նոր օրէնքներ կը սպառնան եկուորներու ազ–դային դոյութեան։

Մորհա՞ծ էիք երբեք օտար երկիրներու մէջ « Հայու զաւակ»ներու ծնունդ տալու վտանդի մասին։ Այս հայրենակիցները, միայն «Հայու զա – ւակ»ներու, որոնք իրենց կարգին, ծնունդ պիտի տան, Հայու թոռներու միայն, եւ ոչ աւելի։ Կը կարծէ՞ք թէ Հայու թոռ եղած ըլլալու հանգա – մանքը, բաւարար ըլլայ, եթէ օր մը անհրաժեշ – տութիւն նկատուի, ամբողջ հոգւով հրահրուելու եւ հետաքրքրուելու դատով մը, որը իրենց մեծ հայրերուն եղած պիտի ըլլայ, եւ այն ալ, խնդ–րոյ առարկայ հայրենիքէն փարսախներով հեռու երկրի մը մէջ։

Այդ նոր երկիրներու մէջ, Հայը, իր ծնունդ տուած զաւակին, պիտի չկարենայ տալ, Տիգրա – նի, Արամի, Արտաշէսի կամ Շամիրամի պէս նը–

թի ամեր. ընդհ. հիւպատոսը՝ Ու. Սթէնլի Հօլմս, երուսաղէմի հիւպատոսը՝ Կլէզպրուք, Դամաս – կոսի հիւպատոսը՝ Եընկ, եւ Հալէպի հիւպատոսը՝ Ճէքսըն։

Ըստ օրիորդ Մըք Կիլվարիի վկայութեան՝ ձէմալ Հերովդէս մը կամ Ներոն մըն էր, որ թր–քութիւնը՝ այդ օրերուն արտադրած էր։ Իսկ Ազ–մի եւ ընկերներ հասարակ մարդասպաններ էին եւ պետական պաշտօններու տիրացած։

Ազմի, 1918 Հոկտեմբերին, Թալէաթի ընկեր–ներուն հետ Պերլին փախած եւ 1922ին Իտալիայէն Անթալիոյ ճամբով Էնկիւրի անցած էր։

ՀԱՑԿԱԶՆ Գ. ՂԱԶԱՐԵԱՆ

(Մնացեալը յաջորդով)

ման հայաբոյր անուններ։ Տեղական օրէնքին թոյլատրած անուանացանկը պարտաւորիչ է։ — Այդ նոր երկիրներու մէջ, երբ «Հայու Զաւակ»ը, որ այս անուանակոչումին տրամադրածին չափ միայն հայ ղգալու իրաւունք ունի, երթայ վար – ժարան, չատ յաճախ, իր ընկերներու կողքին, բարեւի պիտի կանգնի, լայն պարզուած տեղական ազգ. դրօշին առջեւ եւ իր մանկական ամբողջ նուիրումով, պիտի դոչէ բարձրաձայն. — «Կ'երդնում միշտ յարգել եւ պաշտպանել քեզ»։

Այսպէս պիտի դարբնուի Հայու զաւակի հո–գին։ Իր երդման գիտակցութիւնը պիտի զարգա–նայ օրէ օր եւ սովորութիւնը բնութիւն դառնա – լով, Հայու զաւակը ինքզինքը պիտի զգայ իսկա – կական քաղաքացին իր ծնած օտար երկրին։

Հայ լեզուի մեր դասընթացքները եւ պատա–նեկան զանազան միութիւնները դժբախտաբար այն–քան ալ զօրաւոր չեն, իբրեւ դարման այս աւեր – ներուն։

Գաղթելը՝ կը նշանակէ ցրուիլ, տկարանալ։ Նոր ու «խոստմնալից» դաղթավայրեր չփնտռենք այլեւս։ Տեղի չտանք, մեծանուն երկիրներու հըղ–րապոյրին։

Մենք իրաւունք չունինք անփութօրէն վար – ուելու, մեր պապերէն մեզի բաժին ինկած ժա – ռանգութիւնը փոխանցելու գործին մէջ։

Զհեռանանք, կարելի եղածին չափ, հայրենի–քի աւանդական շրջապատէն» լաւագոյն է փոխան–ցել մեր զաւակներուն, մեր երեսին նետուած՝ «օտարական»ի մուրը, որ կոչուած է իրենց հո–գիներուն խորը վառ պահելու իրենց ցեղին ձայնը ու ծագման գիտակցութիւնը, քան «Հայու Զա – ւակ »ներ նուիրել նոր, ու բարգաւաճման կարօտ պետութիւններու։

Դարձնենք մեր դէմքերը դէպի Արեւելք, ու չնչենք լիաթոք, մեր յոյզերն ու յոյսերը սեւե – ռած մեր հայրերնի պաշտելի սարերուն։ Որքան մօտ ըլլանք, այնքան աւելի Մասիսեան հովերու հայ–րենաբոյր ու սրբազան մասնիկները կրնան իրենց չունչովն կազդուրել մեր եւ մեր զաւակներուն հոգիները՝ արդարօրէն հայրենակարօտ։

ԱՏՐԻՆԷ

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ բնակչութեան թիւն է 150.520.000, համաձայն վերջին մարդահամարին, մինչ որ կը նշանակէ 19 միլիոն յաւելում 1940ի մարդահամարին վրայ։

ԳԵՐՄԱՆԻՈՑ ՀՐԵԱՆԵՐՈՒՆ թիւը, որ 540 հազար էր 1933ին, իջած է 20 հազարի, համա – ձայն պաշտօնական տեղեկագրի մը։

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ծխիկները ազատօրէն պիտի ծախուին Ֆրանսայի մէջ, Օգոստոսէն սկսեալ։

ՏԱՆՏԻՐՈՒՀԻՆ.— Մարի, երէկ տեսայ որ պատուհանին առջեւ մէկը քեզ կը համբուրէր. ոսոխկա՞ն մըն էր թէ ցրուիչը։

ՍՊԱՍՈՒՀԻՆ.— Ժամը ըսէք՝ որ ճչդեմ։

★

Ա.— Կինս անտանելի է, չարունակ դրամ կ'ուզէ ինձմէ։ Տունը, փողոցը, չուկան, սինէմա–յին մէջ եւ ամէն տեղ՝ միշտ նոյն բանը կը կրկնէ՝ դրամ տուր։

Բ.— Ի՞նչ կ'ընէ այդքան դրամը։

Ա.— Տուած չունիմ որ դիտնամ ...։

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (132)

ՄԵԼԻՔԻ ԱՂՋԻԿԸ

—

ԺԵ.

Նոյնիսկ Նազլուն էլ հասկացաւ, որ էլի ապ–րելն է լաւ։ Եւ ուրիշ ո՞վ էմնում։ — Մանասը ... Նրան էլ հալածում է հասարակաց կարծիքը, նը–րան էլ մարդիկ դատապարտում են։ Բայց նա բախտաւոր է. հեռու բամբասող ամբոխից, հեռու այդ դատաստանից, նա գործում է, իր գլխի տէրն է։ Նրան դատապարտողը եւ նրան արդարա–ցնողը նրա ղէնքն է։ Բայց նա հեռու է եւ ո՞վ դի–տէ, կարող կը լինի՞ մի խօսքով խրախուսել Գա–յիանէին, ցոյց տալ թէ մի աչխարհի մէջ լինում են զանազան կարծիքներ ...

Ցովսէփը անդէտ է, նա տեսնում է իր քրոջը եւ ինչպէս է յուզւում։ Խեղճ քոյրիկ... քեզ տա–նում են բռնի, բայց դու չես ուզում անձնատուր լինել քեզ չարչարողներին։ Ի՞նչ կը լինի. ժամա–նակն անցնում է, այժմ, երեւի, դալիս են Ջալա–լը, Թէոսը եւ միւս մարդիկ...

Ցանկարծ նա ցնցուեց, մի անհանդիստ չար–ժում զործեց, որպէս թէ ուզում էր ոտքի կանդ–նել եւ օգնութեան վազել։ Ի՞նչ է այդ։ Գայիանէն տեղից վեր թռաւ, բարձրացաւ բուխարու քարի վրայ եւ պատի ճակատին կախած ղէնքերից մէկը յափշտակելով, իսկոյն էլի ցած իջաւ։

Ի՞նչ էր նրա միտքը։ Հրաշալի բան. կարծես տոհմային ղէնքերի մէջ ծածկուած էր մի կա – խարդական թալիսման, որ մի ակնթարթում կեր–պարանափոխեց Գայիանէին։ Ամէնքից մերժուած մարդը այժմ ինքնավստահութիւն ստացաւ. նա զգում էր ապահով, անկաչառ նեցուկը։ Դա մի չատ փոքրիկ արծաթապատ խէնջար էր, որ հեշ–տութեամբ տեղաւորեց Գայիանէի ծոցում եւ ան–չափ ուրախութիւն պատճառեց նրան։ Ապա, դուրս գալով իր թագուստի տեղից, փոքրիկ ղէն–քը ենթարկուեց մանրամասն զննութեան։

Ընտանեկան աւանդութիւնները ուշադրու – թեամբ էին վերաբերւում դէպի Մելիքի տոհ – մային ղէնքերը. համարեա իւրաքանչիւրն ունէր իր պատմութիւնը, իսկ փոքրիկ խանջէրը նչանա–ւոր էր նաեւ իր հնութեամբ։ Նա չինուած էր Լէզգիների երկրում եւ հարիւր տարուց աւել էր, ինչ մի կռուի մէջ ընկել էր Մելիք Հիւսէյնի պապի ձեռքը։ Նրա պատեանն էլ ճարտար վար – պետի գործ էր. չկար մի կտոր արծաթ, որ ցոյց չտար թէ ինչ ճարպիկ ձեռք եւ հարուստ երեւակայութիւն է ունեցել արհեստաւորը։ Գե – ղեցիկ էր մանաւանդ խէնջարի կոթը. կլոր ար – ծաթը, որի կեդրոնում տնկուած էր արծաթի մեծ մեխը, ներկայացնում էր ահագին բերանը բաց արած մի վիշապ։

Նա ծիծաղում է եւ աչքը չէ հեռացնում բե–րանը բաց վիշապից։ Այլեւս դուրէ ամրոցը այդ–պէս լուռ մնում։ Ի՞նչ եղան. ինչո՞ւ չեն գալիս։

Դուռը պինդ փակուած է եւ Գայիանէն չդի – տէ, որ Աննա Խաթունը այլեւս չէ սպասում իր փեսային։ Թէոսը չուտ վերադարձաւ, նա չէր էլ լսել դիւղը։ Նա պատմեց թէ ինչ զարմանալի դէպք տեղի ունեցաւ։

Դուրս գալով ամրոցի դռներից, Ջալալը, տե–սաւ մի պինուոր, որ պահակած էր ամրոցից քիչ հեռու, դռների դիմաց եւ քնած էր, թէեւ դիչերը յուրտ էր։ Քիչ էլ առաջ անցնելով, Ջալալը տե–սաւ մի ուրիչին, որ նոյնպէս ընկած էր, բայց քնածի նման չէր. նա չարժուեց, կարծես ինչ որ բան ասաց։ Ինչացո՞ւ էին այդ պինուորները. դուց իրանց կամքով էին այստեղ, դուցէ ոչինչ պաչտօն չունէին, ով դիտէ։ Բայց Ջալալը այն – պէս հասկացաւ, որ դրանք Բէկի կողմից նչա – նակուած պահապաններ են եւ պիտի հսկեն Մելի–քի տան վրայ։

Եւ ետ դարձրեց Թէոսին, ասելով որ ինքը այլեւս չէ կարող մի բան անել. պէտք է թագ – նուել, թէ չէ՝ աչխարհը տակն ու վրայ կը դառ–նայ. դուր չէ Բէկը ուր հասցրել իրան, որ հե–ռանայ այստեղից։ Թէոսը դիտէր, որ ամրոցի ա–րեւմտեան կողմում պինուոր չկայ, հասկացնում էր որ կարելի է գործել այդ կողմից, չուաններ կախելով ժայռի գլխից։ Բայց Ջաչէնցին չհաւա – տաց. նա համոզուած էր, որ Օսմանցիները դա – րաններ են սարքել ամրոցի չուրջը, որպէսզի բո–նեն իրան։

Նա մինչեւ անգամ չուզեց վերադառնալ ամ – րոց, անձամբ պատմել իր խմացածը, հրաժեչտ տալ Մելիքի կնոջը. այլ կամաց դէպի դիւղը վա–զեց, աչխատելով աղմուկ չյարուցանել ...

դելով Քորէայի գործողութեանց մասին: Իր կարծիքով, կարելի չէ յաղթել առանց բաւարար ուժ եւ զինամթերք ապահովելու: Հիւս. Քորէացիները պատերազմը սկսած են 90.000 — 100 հազար զինուորներով, որոնք բաժնուած են եօթը զօրաբաժիններու եւ սպառազինուած՝ խորհրդային ընտիր զէնքերով: Հարաւ. Քորէացիները ունէին միայն չորս զօրաբաժին: Արշաւանքը նախապատրաստուած էր մեծ ուշադրութեամբ:

Ասլանեանի զինակիցներուն ժողովը

Ասլանեանի զինակից պետութեանց արտաքին նախարարներուն փոխանորդները կը շարունակեն քննել զանազան ծրագիրները, Լոնտոնի մէջ, արեւմտեան Եւրոպայի պաշտպանութեան համար: Իրենց գլխաւոր աշխատանքը պիտի ըլլայ դործնական ծրագիր մը մշակել, ներկայացնելու համար արտաքին նախարարներու խորհուրդին, որ պիտի դումարուի յառաջիկայ Սեպտեմբերին:

Առաջին պաշտօնական զեկոյցը կ'ըսէ թէ փոխանորդները համաձայնեցան տեղեկութիւններ չհաղորդել իրենց որոշումներու եւ կատարուած վիճաբանութեանց մասին, նկատի առնելով ապահովութեան պահանջը: Ուստի որեւէ զեկոյց պիտի չհրատարակուի իւրաքանչիւր նիստէ վերջ: Բայց կարելին պիտի փորձեն, լուսաբանելու համար հանրային կարծիքը:

Ժողովականները մինչեւյն ատեն որոշած են փութացնել իրենց աշխատանքները: Այս առաջադրութեամբ, ճառերը կամ բանաձեւերը պիտի չմարդամանուին, ֆրանսերէն ըլլան թէ անդլերէն:

× Ֆրանսայի Ազգ. պաշտպանութեան նախարարը, Ժիւլ Մոք, Լոնտոն երթալով, տեսակցութիւն մը ունեցաւ իր անդլիացի պաշտօնակիցին՝ Պ. Շինուէլի եւ ամերիկեան պատուիրակին հետ, որ կը նախագահէր առաջին ժողովին: Այս վերջինը իր բացման ճառին մէջ յիշեցնելով Քորէայի պարագան, չեչտեց թէ Ասլանեանի զինակիցները պէտք է արթուն մնան, նոր անակնկալի մը չհանդիպելու համար:

× Գերմանիոյ վերազինման խնդիրը միշտ կ'արծարծուի: Մ. Նահանգներուն մէջ համաձայն են սահմանափակ վերազինման: Միակ արգելքն է Եւրոպայի, մասնաւորապէս Ֆրանսայի ընդդիմութիւնը: Այս առթիւ իրազեկները դիտել կուտան թէ Ֆրանսա ուժգնօրէն ընդդիմանալով հանդերձ վերազինման, համաձայն է որ արեւմտեան Գերմանիոյ արտօնութիւն տրուի աւելցնելու պողպատի արտադրութիւնը եւ զէնքեր չունենալու Դաշնակիցներուն համար:

ՔՈՒԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՊԵԼՃԻՈՑ ԿԱՅՈՒԹԻՒՆԸ հետզհետէ կը ծանրանայ, իրրեւ հետեւանք Լէոփոլտ Գ.ի վերադարձին: Երեքշաբթի օր ոչ միայն գործադուլներ սաթքուեցան, այլեւ երկաթուղիներ խորտակուեցան զանազան կէտերու վրայ, նոյնիսկ Պրիւքսէլի մօտ: Նոյն օրը հինգ ռումբեր պտնուեցան Պրիւքսէլ – Փարիզ գծին վրայ: Բարեբախտաբար չէին պայթած: Ներքին նախարարութիւնը 30 դէպքեր կը ծանուցանէր 12 ժամուան մէջ, իսկ անպաշտօն աղբիւրներ մինչեւ հարիւր կը հաշուէին վնասարարութեան ձեռնարկները: Ցոյց մըն ալ տեղի ունեցաւ մայրաքաղաքին կեդրոնը, թագաւորին հրաժարումը պահանջելու համար: Ամէնէն մեծ գործադուլը սարքուած էր Վալոնիոյ Պոապան քաղաքին մէջ, 18 հազար բանթողներով: Պ. Սփաք, նախկին ընկերվարական վարչապետը, պատասխանելով թագաւորին հաշուեթեան կոչին, յայտարարեց.— «Թագաւորի գործը չէ նեղել եւ մոռնալ, այլ ազգին որ զանգատներ ունի իրեն դէմ: Մենք չենք ուզեր իր ներումը»:

ՈՍԿԻՆ 3ուկէա առ հարիւր բարձրացաւ Գչ. օր, Փարիզի հրապարակին վրայ: Թերթերը երկու միլիառ ֆրանք կը հաշուեն այդ օր կատարուած պաշտօնական եւ անպաշտօն գործառնութիւնները: կրամը 515 ֆրանքէն բարձրացած էր մինչեւ 533ի, նափոլէոնը՝ 3690ի, քսաննոց ոսկիները՝ 18.240ի, դուխց. ոսկին՝ 3680ի, սթերլինը՝ 4500ի: Թղթադրամներն ալ բարձրացան,— տոլարը (սեւ չուկայ) 388—398ի: Զոյլ ոսկին մինչեւ 430 հազար ֆրանքի իջած էր Մայիսին: Ցունիսին քիչ մը բարձրացաւ, իսկ առջի օր կ'արժէր 533 հազար (24 առ հարիւր յաւելում):

ԻՍՐԱՑԻԼԵԱՆ օդանաւ մը զարկաւ Լիբանանի առեւտրական մէկ սաւառնակը, որ Պէյրութ կ'երթար երուսաղէմէն: Երկու հոգի սպաննուեցան: Լիբանան բողոքեց Ազգաժողովին:

ՆՈՒԱԶԱԳՈՑՆ ԱՓՐՈՒՍԸ ամսական 15.200 ֆր. նչանակած է հաւաքական պայմանագրութեանց յանձնախումբը, 7152 ֆր. ուտելիք, 8048 միւս ծախքերը հաշուելով: Աշխատանքի Դաշնակցութիւնը կ'առաջարկէ 19 հազար, բանուորական Ուժը՝ 16.768 ֆրանք:

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 rue Damesme – (13)
Le Gérant : A. NERCESSIAN

Խանասորի տարեդարձը

ՄԱՐՍԷՑԻ ՄԷՋ

Մեծ պատրաստութեամբ կը տօնուի Օգոստոս 6ին, կիրակի ամբողջ օրը, Վալապրի անտառին մէջ:

Շրջանի մարմինները պարտաւոր են այժմէն ապահովել իրենց երթեւեկի միջոցները:

× Խանասորի արշաւանքին — Վալապրը — արձանագրուելու համար դիմել մասնորդ Աբրահամակս Պետրոսեանի 20 rue des Petites Maries, Մեծրիկեանի 13 rue des Dominicaines եւ Ա. Քէօսէեանի Photo Rex, Place Jules Guesde:

× Պօմոնի համար դիմել ընկեր Գ. Քէնտիրեանի: Լա Ռոզիէրի համար ընկեր Ե. Տէր Մեսրոպեանի:

Դաշտահանդէս

ԽԱՆԱՍՈՐԻ ԱՐՇԱՒԱՆՔԻՆ 53րդ տարեդարձին առթիւ: Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. Լիոնի «Վարանդեան» կոմիտէին, մասնակցութեամբ Հ. Ց. Դ. Փոն տը Շէրբիւ «Անդրանիկ» խումբին:

Այս կիրակի ամբողջ օրը Փոն տը Շէրբիւ հովանաւոր անտառին մէջ:

Օթօքարները կը մեկնին ժամը ճիշդ 9ին Place Guichardէն: Տոմսերը կը ծախուին ընկերներ Մ. Մխրզէի Ա. Թաթուլեանի եւ Ս. Նաճարեանի մօտ: Կանխաւ ապահովել տոմսերը:

Դաշտահանդէս

ԽԱՆԱՍՈՐԻ ՏԱՐԵԴԱՐՁԻՆ ԱՌԹԻՒ

Նախաձեռնութեամբ Սէնթ Էթիէնի Հ. Ց. Դ. «Ակնտոք» եւ Սէն Շամոնի Հ. Ց. Դ. Վարուժան հնթակոմիտէներուն, կը տօնուի Խանասորի արշաւանքի 53րդ տարեդարձը:

Այս կիրակի, հանրածանօթ «Պաղ Աղբիւր»ի մօտ:

Place Donanէն առնել հանրակառքը մինչեւ Rond Point, եւ ուղղուիլ դէպի La Métarre:

Կը խօսի ընկեր Կ. ԹԱՇՃԵԱՆ

Գեղարուեստական ճոխ բաժին: Առատ եւ մատչելի պիւֆէ:

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ ԿՐԸՆՈՊԼԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. Կոմիտէի, Խանասորի արշաւանքին տարեդարձին առթիւ, այս կիրակի, Prémolի անտառին մէջ:

Մանրամասնութիւնները տեղւոյն վրայ:

Մեծ դաշտահանդէս

Կազմակերպուած Առնուվիլի Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի կառավարեցի խումբին կողմէ, այս կիր. ժամը 10էն 21 Ecouenի «Jeu de Paume» անտառին մէջ:

Գեղարուեստական բաժին: Ճոխ պիւֆէ

Հաղորդակցութիւն.— Օթօպիւս թիւ 268, Porte de la Chapelleէն, իջնել Carrefour de l'Espérance,, Villiers le Bel:

Պ. ԱՇՕ ՇԱՀԽԱԹՈՒՆԻ իր խորին չնորհակալութիւնը կը յայտնէ բոլոր բարեկամներուն եւ ազգ. մխութեանց, եւ մասնաւորապէս ֆրանսացի եւ անգլիացի արուեստագէտներուն, որոնք անձամբ, ծաղկեպսակով կամ զրաւոր իրենց ցաւակցութիւնը յայտնեցին իր սիրեցեալ կնոջ՝ ՆինՆԱ ՇԱՀԽԱԹՈՒՆԻԻ զառնաղէտ մահուան առթիւ:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ.— Մարսէյլէն Հէքիմեան եւ Թաշճեան ընտանիքները իրենց չնորհակալութիւնները կը յայտնեն բոլոր անոնց որոնք, անձամբ կամ նամակով իրենց ցաւակցութիւնը յայտնեցին իրենց հօր՝ 87ամեայ Պ. ԱԻԵՏԻՍ ԹԱՇՃԵԱՆԻ մահուան առթիւ, որ տեղի ունեցաւ 18 Յուլիս 1950ին:

ՑԻՇԱՂԻ ԵՐԵԿՈՑ ՄԱՐՍԷՑԻ ՄԷՋ

Ծանօթ դերասան ՏՐԴԱՏ ՆՇԱՆԵԱՆ մասնակցութեամբ տէր եւ տիկին ԼՈՒՍՊԱՐՈՆԵԱՆներու, այս չաբաթ դիշեր ժամը 9ին Théâtre Mazenodի մէջ 88 rue d'Aubagne: Ա. անգամ ըլլալով կը ներկայացնէ Ց. Ց. Ց. Ամիրեցի

ԱԿՆՑԻ ՀԱՃԻ ԱՂԱՆ ԵՒ ՍԱՄԱԹԻԱՑԻ ԳՈՀԱՐԻԿ

(3 Հարսնիք մէկ տան մէջ)

Ներկայացումը կ'սաարտի ճիշդ ժամը 11.30ին: Մարսէյլէն կը մասնակցին Մուրաֆեան, Պէշկէօթիւրեան, Ե. Սարըպօղոսեան:

Նոյն ներկայացումը 31 Յուլիս երկուշաբթի դիշեր Պօմոն, սինէմա Ֆլօրէալի մէջ:

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

ՄԷԿ ՇԱԲԱԹ ՈՒՆԻՔ ՓԱԿԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ 1949 Ապրիլ — 1950 Ապրիլի ձեր պարտքը:

ՕԳՈՍՏՈՍԷՆ ՍԿՍԵԱԼ ՊԻՏԻ ՁՍՏԱՆԱՆ անոնք որ չեն վճարած իրենց բաժնեգիները:

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՄԱՐՍԷՑԼ.— «Քրիստափոր» ենթակոմիտէի հերթական ժողովը՝ այս ուրբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին, Ահարոնեան ակումբին մէջ: Պարտաւորիչ ներկայութիւն:

ԼԻՈՆ.— Հ. Ց. Դ. «Վարանդեան» կոմիտէին ընդհ. ժողովը այս ուրբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին, դպրոցին սրահը (78 rue Rabelais): Կարեւոր օրակարգ:

ՄԱՐՍԷՑԼ.— Կապոյտ Խաչի Պուլվառ Օտտոյի մասնաճիւղին ընդհ. ժողովը այս չորեքշաբթի ժամը 3ին, սովորական հաւաքատեղին: Օրակարգ.— Զեկուցում պատգամ. ժողովի եւ ընտրութիւն նոր վարչութեան: Ներկաներուն թիւը մեծամասնութիւն պիտի համարուի:

ՄԱՐՍԷՑԼ.— Հ. Ց. Դ. Շրջ. կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ Պօմոնի «Զաւարեան» ենթակոմիտէն այս չաբաթ երեկոյեան ժամը 9ին, սովորական հաւաքատեղին: Ներկայ պիտի ըլլայ Շրջ. կոմիտէի ներկայացուցիչը:

ԿԱՊՈՑ ԽԱՉԻ Իսիի մասնաճիւղին ժողովը՝ այս չաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին, Խրիմեան դպրոցը: Կարեւոր օրակարգ: Ընտրութիւն նոր վարչութեան:

ՀԱՄԱԽԱՌԲԵՐԴՅԻԱԿԱՆ Միութեան Սէն Լուի մասնաճիւղին անդամական ժողովը՝ այս չաբաթ իրիկուն ժամը 9ին, սովորական հաւաքատեղին: Խիստ կարեւոր օրակարգ:

ՄԱՐՍԷՑԼ.— Համախառբերդդիական Միութեան մասնաճիւղի ընդհ. ժողովը՝ այս կիրակի առաւօտ ժամը 9ին Պար տը Կլոսլի սրահին մէջ: Խիստ կարեւոր օրակարգ, տարեվերջի առթիւ: Ընտրութիւն պատգամաւորի:

ԿԸ ՓՆՏՈՒԻ Տիկին Աղաւնի Մանուկեան, ծնած 1897ին, Վառնա, Թրքահպատակ, կ'ապրէր վեսին եւ թոռներուն հետ Քլամարթ մէջ, բնակարանէն մեկնած է 1949 նոյեմբերին եւ այդ օրէն որեւէ լուր չէ առնուած իրմէ:

Տեղեկացնել ոստիկանական տեսչութեան 2 rue Leon Seché, Paris (15): Հեռաձայն Lecourbe 50-88:

100 ՖՐԱՆՔ

քիլօն ամերիկեան իւղաներկ եւ կտաւատի իւղով հարազատ ներկ PEINTURE IGNIFUGE, բոլոր գոյներով:

ԾԱԾԿՈՑՆԵՐ (BACHES) նոր եւ գործածուած ամէն մեծութեամբ: **100 ՖՐ.** քառ. մեթրը:

ՎՐԱՆՆԵՐ երկուքէն քառասուն հոգիի համար ԲԱՑԱՌԻԿ ԳԻՆԵՐՈՎ

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ՎՐԱՆՆԵՐ 2 հոգինոց 1500 ֆր.:

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ՆՈՐ ՎՐԱՆՆԵՐ 2 եւ 4 հոգինոց, ԿՐԿՆԱԿ ԴՈՒՌՈՎ, ՄԱԳԵԼԱՐԳԵԼՈՎ, ՎԵՐՋԻՆ ԿԱՏԱՐԵԼՈՒԹԵԱՄԲ:

ԳԻՆ՝ **3980** ՖՐԱՆՔ

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ՃՈԽ ՄԹԵՐՔ ՄԸ ԲԱՆԱԿՈՒՄԻ ԵՒ ՁԱՆԱՁԱՆ ՀԱՆԴԵՐՁԵՂԷՆՆԵՐ

THOTAN ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆԸ

38 RUE DE CHALON **Métro Gare de Lyon**

Բաց է ամէն օր, կիրակի թէ տօնական օրեր

ՄԱՍՆԱՒՈՐ ԳԻՆԵՐ

ՄԻՈՒԹԵԱՆՑ ԵՒ ՎԱՃԱՌՈՐԴՆԵՐՈՒ

ANIS PHENIX 45°

Աշխարհի առաջին վաճառաւնիշը

ԳՐԱՍԵՆԵԱԿՆԵՐԸ

ՓՈԽԱԴՐՈՒԱԾ ԵՆ

48 RUE LAFFITTE, PARIS (9)
Tél. Tru. 12.31 եւ **12.32**

Կը գտնուի բոլոր հայկական եւ արեւելեան նպարավաճառներուն մօտ:

Ընդհ. գործակալ՝
ALBERT BACRI

ANIS PHENIX45

Garanti distillé

ՅԱՌԱՋԱԳ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925
R. C. S. 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN
17, Rue Damesme — PARIS (13)
Վեցամս 800 փր., Տար. 1600, արտ. 2500 փր.
Tél. GOB. 15-70 Գին 7 փր. C.C.P.Paris 1678-63

Vendredi 28 JUILLET 1950 Ուրբաթ 28 ՅՈՒԼԻՍ

26րդ ՏԱՐԻ — 26e Année No.6214—Նոր շրջան թիւ 1625

Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՁՐՈՑՑ ԱՆՑՈՐԴԻ ՄԸ ՀԵՏ

— Թէ հայրենասիրութիւն կը քարոզէք, եւ թէ կ'ուզէք որ երեւան չմիջամտէ «մեր ներքին գործերուն»: Հակասական չէ՞:

— Երբե՛ք: Մեր հայրենիքը ենթակայ ըլլալով միահեծան տիրապետութեան մը, հարկադրուած է հպատակիլ բոլշեւիկեան կարգուսարքին, տառապէս հետեւիլ անոր նշանախօսքերուն եւ հրահանգներուն, ինչպէս միւս բոլոր արբանեակ երկիրները: Իսկ մենք ...

— Ցիրուցան՝ ի սիւնս աշխարհի, բաժնուած՝ զանազան ճակատներու, մենք որմէ՞ պիտի սպասենք մեր ուղեցոյցը:

— Ամէն պարագայի մէջ՝ ոչ երեւանէն, քանի որ ան ի վիճակի չէ տանձնելու տարապէր բազմութեանց ապահովութեան հոգը, ինչպէս ուրիշ հիմնական պարտականութիւններ:

— Այն տեն, ի՞նչպէս կարելի է ամրապնդել կապերը՝ Հայրենիքին եւ Հայկական Սփիւռքի միջեւ:

— Միջոցներ չեն պակսիր յարաբերութեանց բարելաւման համար: Դժբախտաբար նոյն մենաշնորհութիւնը թոյլ չի տար ազատ խորհիլ, շարժիլ, գործել: Իսկ այժմ աւելի խստացած են պայմանները, իբրեւ հետեւանք միջազգային բարդութեանց:

— Ի՞նչ կը հասկնաք «ներքին գործեր» ըսելով: Տարապէր բազմութիւնները ալ նոյն հայրենիքին զաւակները, նոյն ընտանիքին լրացուցիչ անդամները չե՞ն:

— Երեւութապէս՝ այո: Բայց, իրականին մէջ, ինչպէս բովանդակ մարդկութիւնը, մենք ալ կը գտնուինք երկու ճակատներու վրայ: Մենք ալ բաժնուած ենք՝ միայնակ հարհատարութեամբ, այլ եւ աշխարհահայեացքով: Դեռ բան մըն ալ աւելի:— Մինչ հայրենիքը իր ճակատագիրը կապած է մէկ իշխանութեան, տարապէր բազմութիւնները փռուած են եօթանասուն ցամաքներու վրայ:

— Ստիպուա՞ծ ենք յարմարիլ բոլոր հովէրուն, անտեսելով մեր հայրենիքը: Զուրին տալով մեր քաղաքական եւ հոգեյին պահանջները, մեր մարդկային իրաւունքները:

— Ընդհակառակն: Մեր տարբական պարտականութիւնը պիտի ըլլայ ամուր կառչիլ այդ բոլորին, օգտուելով ազատ ափերու առաւելութիւններէն: Զկայ ուժ մը որ կարենայ իր քմահաճոյքը պարտադրել մեզի:

— Ի՞նչ պիտի ըլլայ մեր դիրքը, եթէ փոթորիկ մը պայթի:

— Այդ կարգի խնդիրները հարց – պատասխանով չեն լուծուիր: Անշուշտ մեր հիմնական հոգը պիտի ըլլայ անկարելին փորձել, ոսքի տակ չերթալու համար, հայրենիքին մէջ թէ դուրսը:

— Բայց չէ՞ որ արեւմտեան մեծ պետութիւնները զինակից են Թուրքիոյ: Կրնան պահանջներ դնել:

— Երկկ ալ այդպէս էր: Մինչեւ անդամ պատրաստութիւններ տեսնուած էին արշաւանք մը սարքելու անգլեւ-ֆրանքեւ-թրքական ուժերով, հրամանատարութեամբ զօր. Վէյկանի:

— Ուրեմն, նորէն եւ նորէն խաղաղութիւն, ինչպէս կ'աղաղակեն միլիոնաւոր ձայներ:

— «Տէր Ողորմեա» մըն ալ մեր կողմէ: Բայց, եւ այնպէս, միշտ արթուն եւ պաղարիւն: Մանաւանդ այն երկիրներուն մէջ ուր թիւրիմացութիւններ կրնան ծագիլ: Մեր ապահովութիւնը, համրանքի պահպանումն ալ կը պահանջէն վստահութիւն ներշնչել:

— Իսկ եթէ այնպիսի պահանջներ դնեն որոնք հիմնովին հակառակ են մեր հայրենիքին եւ ժողովուրդի չահերուն:

— Ինչո՞ւ այդպիսի պահանջներ պիտի դնեն, երբ հաւատարմօրէն կը կատարենք մեր քաղաքացիական պարտականութիւնները: Մնաց որ, մեր երիտասարդներն ալ զինուոր են ամէն տեղ: Ահասիկ հայկական արիւն ալ կը հոսի Քորէայի մէջ, ինչպէս երկկ՝ աշխարհի բոլոր ճակատներուն վրայ: Ընդհակառակն, մենք իրաւունք ունինք պահանջելու որ եղբայր եղբօր դէմ չկռուին:

Այսպիսի հոգեր միշտ ալ պիտի ունենանք: Մեր հեռատեսութենէն եւ իրական հայրենասիրութենէն կախում ունի գտնել չարխափան մի – ջոցներ: Միշտ ամուր կառչելով մեր հայրենիքին եւ դատին:

Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԽԱՁՏԱՌԱԿՈՒԹԻԻՆ ...

Նիսէն թղթակից մը կը գրէ թէ Գարեգին Կոթղիկոս «խայտառակութիւն» կոչեր է Պոլսոյ ազգային անցուդարձը, իր խորին վրդովումը յայտնելով:

Անշուշտ կ'ընդունի թէ այդ ողբերգութեան մէջ անմեղ չէ «բարձրաստիճան» կոչուած կղերը:

Ամէն պարագայի մէջ, օրէ օր կը զարգանայ խայտառակութիւնը:

Քանի մը պատկերազարդ նմոյշներ՝ Պոլսոյ վերջին թղթաբերէն, աչք մը նետելով խորագիրներուն վրայ.—

Կախակայումներու խնդիրը դատարանի յանգեցաւ (*Մարմարա*, 19 Յուլիս):

— Յո՞ երթաս, Գէորգ Արսլանեան: Զեմ կրնար հանդուրժել որ վեցամեայ հազարումէկ ապօրինութիւններէ վերջ, արք.ը արտասահման փախչի եւ անպատիժ մնայ (նոյն):

(Պատր. տեղապահին օրկանը, *Ժամանակ*, ծանուցած էր թէ գինիի թագաւորը միլիոնատէր Գրիգոր Առաքելեան Քալիֆորնիա հաւաքած է Գէորգ արք.ը, նոր եկեղեցիի մը հիմնարկէքը կատարելու համար):

— Պղծեալ տանարի արարողութիւն պիտի կատարուի այն եկեղեցիներուն մէջ ուր կարգալոյծները ի գործ դրին իրենց շահատակութիւնները (*Ժամանակ*, 19 Յուլիս):

— Կարգալոյծներուն կողմէ ցարդ պղծուած եկեղեցիներն են Պէյօղլուի (Բերա) Ս. Երրորդութիւն, Գումգափուի Աթոռանիստ Մայր եկեղեցին եւ Պէշիկթաշի Ս. Աստուածածին եկեղեցին:

— Խաթանպուլի Ֆառասուն Ֆահանաներէն հինգը միայն մեղսակից եղան կարգազուրկներու սրբապղծութեան (*Ժամանակ*, 18 Յուլիս):

— Ժողովուրդը բողոքեց եւ պոռչտաց Սկիւտարի Ս. Կարապետ եկեղեցիին մէջ, երբ Ֆահանան յիշեց հանրութենէն կախակայեալ Գէորգ Արսլանեանի անունը:

— Ժողովուրդը Արսլանեանի հրաժարումը կը պահանջէ: Խաթամպուլաբնակ Ռոտոսթոցիները թարգման կը հանդիսանան համաժողովրդային զգացումներուն: (*Մարմարա*, 21 Յուլիս):

— Միհրան Շիկահեր (կարգալոյծ Ֆահանան) վար առնուեցաւ մեռելակառքէն (*Ժամանակ*, 21 Յուլիս):

Շարն ընդ հուպ,, ինչպէս պիտի ըսէր ողբացեալ Տարագը: ՎԱՀԷ

ԿԻԼԻԿԻՈՑ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԸ փարիզ ժամանեց երէկ, հինգշաբթի:

ԹՈՒՐՔ թերթերը կը գրեն թէ սահմանադրութեան վրայ, Իզմիրի Թուրքիա Ամլի գիւղին մուխթարը կրակի բռնուած է խորհրդային պահակներուն կողմէ, Արաքսի մօտ: Ռուսերը միասին տարեր են վիրաւոր մուխթարը, որ մեռեր է չորս ժամ վերջը: Դիակը յանձնուած է թրքական իշխանութեանց:

ՀԱՄԱՑՆԱՎԱՌԱԿԱՆ ԽՈՒՎՈՒԹԵԱՆՑ դէմ խիստ միջոցներ ձեռք պիտի առնուին, ինչպէս յայտարարեց վարչապետը՝ Պ. Փլեվէն, Ազգ. ժողովի Դշ. օրուան նիստին մէջ: «Թոյլ պիտի չտրուի որեւէ փորձ բարեկարգութիւնը խանգարելու, սուտ լուրեր տարածելու կամ չհաղորդելու ժողովուրդին անձկութիւնը, ժողովուրդ մը որուն առաջին հոգն է խաղաղութիւնը»: Պատասխանելով համայնավար երեսփոխաններու աղմկալի բողոքին, վարչապետը յայտարարեց թէ խաղաղութիւնը կրնայ պաշտպանուիլ միայն գործքով եւ թէ կառավարութիւնը պիտի գործէ բոլոր ճակատներուն վրայ»:— Ձախակողմեան խմբակցութեան դիւանը առջի օր ժողով դումարեց նախագահութեամբ Տալատիէի, եւ որոշեց յայտարարութիւն մը հրատարակել, «արթուն պահելու համար հանրային կարծիքը միջազգ. համայնավարութեան վտանգին հանդէպ, ներքին թէ արտաքին ճակատի վրայ»: Դիմում պիտի կատարուի նաեւ վարչապետին:

ԽԼՐՏՈՒՄՆԵՐԸ ԿԸ ՇԱՐՈՒՆԱԿՈՒԻՆ Պէլժիոյ մէջ, իբրեւ բողոք Լէոփոլտ Գ.ի վերահաստատման դէմ: Գործադուլ յայտարարած են 150 հազար բանուորներ, կարեւոր քաղաքներու մէջ: Արհեստակցական Միութիւնները որոշած են պայքարը շարունակել մինչեւ ծայրը: Կ'ըսուի թէ

ՔՈՐԷԱՅԻ ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ

ՎՃՌԱԿԱՆ ՃԱԿԱՏԱՄԱՐՏԸ

Վերջին լուրերու համաձայն, ամերիկեան զօրքը օդնական ուժ ստացած ըլլալով, հակայարձակումի ձեռնարկած է չորեքշաբթի օր: Եռնկ – տոնկի լճումէն վերջ, կը կարծուէր թէ ամերիկեան առաջին հեծելազունդը պիտի պաշարուի հիւս. Քորէացիներուն կողմէ: Այդ պաշարումը ոչ միայն տեղի չունեցաւ, այլեւ Ամերիկացիները կրցան բաբեկարգօրէն նահանջել, իրենց ծանր զինամթերքն ալ միասին տանելով, եւ նոր դիր – քերու վրայ հաստատուիլ:

Բայց եւ այնպէս, կացութիւնը ծանր է տակաւին: Հակառակ ամերիկեան օդանաւերու կրակին, հիւս. Քորէացիները կը շարունակեն ուժ – գնօրէն ճնշել:

Հարաւային ճակատին վրայ, կարմիրներու մէկ գօրագունդը բուռն դիմադրութեան հանդիպ – ելեցաւ վերջերս հասած ամերիկեան զինուորնե – րու կողմէ, Հատոնկի շրջանին մէջ, որ 120 քիլոմեթր հեռու է Ֆուզանէն (Ամերիկացիներու գլխաւոր խարիսխը): Կ'ըսուի թէ թշնամի ասպատակներ հասած են Ֆուզանի շրջակաները:

Ինչպէս կ'երեւայ, վճռական ճակատամարտը պիտի մղուի այս դեռնին վրայ, Ֆուզանի պաշտպանութեան համար: Զօր. Մէք Արթըրի զեկոյցը կ'ըսէ թէ հիւս. Քորէացիները կը չարունակեն պաշարողական փորձեր կատարել արեւմտեան ծովեզերքին վրայ, բայց մտահոգութեան պատճառ չի տեսներ:

Ամերիկեան հրամանատարութեան շրջանակներէն կը հաւաստեն թէ ճակատը ամրացած է այժմ կեդրոնական Քորէայի մէջ: Որեւէ վախ չունին որ կորսուի իրենց գլխաւոր յենարանը՝ Հարաւ. Քորէայի մէջ: Նոյն աղբիւրին համաձայն, հիւս. Քորէացիները մինչեւ հիմա չհաւեցան չնորհիւ իրենց թուական առաւելութեան, որով կրնային միշտ պահել զօրծողութեանց նախաձեռնութիւնը: Բայց այժմ Ազգաժողովին զօրքը բաւարար կը համարուի, արդիւնաւորապէս պաշտպանելու համար իրենց կամրջագլուխը: «Շարու – նակ նոր զօրք եւ ամէն տեսակ մթերքներ կը հասնին Քորէա, դիւշեր ցերեկ, օդի թէ ցամաքի ճամբով»:

ԹՈՒՐՔԻԱ 4500 ՁԻՆՈՒՈՐ ԿԸ ՂՐԿԷ

Ազգաժողովին անդամներէն անոնք որ զօրծունական օգնութիւն խոստացած էին, հետզհետէ կը կատարեն իրենց յանձնառութիւնները:.

Անգլիոյ ազգ. պաշտպանութեան նախարարը Դշ. օր պաշտօնապէս հաղորդեց թէ ցամաքային ղրկէ պիտի ղրկեն Քորէա: Աւստրալիա, Նոր Զելանտա, Ֆուպա եւ Թուրքիա եւս հաւանեցան զինուոր ղրկել:

Միայն Թուրքիան ճշդած է իր ղրկելիք զօրագունդին թիւը —**4500** ընտիր զինուորներ, *մեծ մասով սպառազինուած ամերիկեան զինամթերքով:*

Անգլիոյ ղրկելիք զինուորներուն թիւը կը հաշուեն 3000 հոգի:

× Նախագահ Թրումըն իր կիսամսեայ անտեսական տեղեկագիրը ղրկելով խորհրդարանին, նոր զոհողութիւններ կը թելադրէ ազգին: Առ այժմ կը նախատեսէ մասնակի կրճատում առատ վայելքի, բայց պատրաստ է «կատարեալ տնտեսական զօրաշարժ» յայտարարելու, եթէ այդպէս պահանջէ ազատութեան պաշտպանութիւնը: Իր բացատրութեան համաձայն, կարելի է խուսափիլ զիներ ու եւ պարենաւորման սահմանափակումէն եւ ուրիշ կրճատումներէ, եթէ խորհրդարանը ապագօրէն կարգ մը իրաւասութիւններ տայ եւ քսէարկէ 5 միլիառ տոլարի յատկացումը՝ տուրքերու վրայ: «Պէտք է ըմբռնենք թէ Քորէայի կռիւը ծանր ծախքեր պիտի պատճառէ եւ կրնայ երկար տեւել: Պէտք է պատրաստուինք նոր տագնապներու դէմ՝ ուրիշ վայրերու մէջ: Անհրաժեշտ է տարեկան 10 միլիառ տոլար աւելցնել ճարտարադործական արտադրութիւնը յունուար 1էն առաջ: Այլեւս չենք կրնար հանդուրժել որ կարգ մը կենսական պիտոյքներ յուսահատօրէն պակաս դան՝ մեր ազգային ապահովութեան համար»:

— « Կը ջանանք խուսափիլ մեծ պատերազմէ մը, բայց ուրիշ երկիւղներ, թերեւս եւ ուրիշ յարձակումներ կրնան ծագիլ, պէտք է պատրաստ ըլլանք զանոնք դիմագրաւելու, որքան ալ երկար տեւէ կատարեալ խաղաղութեան հաստատումը»:

× Մ. Նահանգներու կառավարութիւնը ծրագիր մը կ'որոճայ, դրամ ճարելու համար Եւրոպայի վերազինման: Պ. Էչիսընի յայտարարութեան համաձայն, այն երկիրները որ օգնութիւն կը ստանան Մարշըլլի ծրագրով, պիտի կրնան ի – րենց համարժէք պահեստը գործածել ազգ. պաշտպանութեան:

× Մ. Նահանգները որոշեցին վերազինել 48 մարտանաւեր, որոնց 9ը վիթխարի օդանաւակիրներ են:

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. Էջ)

թաղաւորը պատյտ մը պիտի կատարէ պելժիական Քոնկոյի մէջ, ժամանակ չահելու համար: Առ այժմ փակուած է պալատին մէջ:

ՄԱՏՆԻՉ ԱՐՇԱԻԻՐ ԵԱՍԵԱՆ ԵՒ ԻՐ ԳՈՐԾԱԿԻՑՆԵՐԸ

(Գ. եւ վերջին մաս)

Լրատես Արշաւիր Եասեան եւ նման դաւաճան–ները, Ազմիի եւ Թալէաթի կամ Պէտրիի նման հրէշներու հետ էր որ կը գործէին եւ հայ ազգին բնաջնջումին կ'աշխատէին :

Արշաւիրի գործունէութեան կեդրոնները ե – ղած էին՝ Գահիրէ, Պոլիս, Հալէպ եւ Ատանա :

Զարդերու կեդր. Գործադրիչ Մարմինը որ էվէհները կը կազմակերպէր, կը բաղկանար Տոքթ. Պէհաէտտին Շաքիրէ, Տոքթ. Նազըմէ, Ա–թըֆէ, Րիզայէ, Ազիզէ եւ ձէվատէ :

Այդ մարմինը թղթակցութիւններ ղրկած էր Իթթիհատի պատասխանատու քարտուղարներուն : 1915 Փետրուար 18ին ղրուած նամակի մէջ հե – տեւեալ տողերը կան.—

« Վերջերս Գահիրէէն յաջորդաբար ստաց – ուած լուրերէն կը հասկցուի, որ Դաշնակցութիւ–նը կը ղբաղի Իթթիհատի դէմ վերջին եւ վճռական յարձակում մը պատրաստելու » :

Արշաւիրի եւ նմաններու հաղորդած այս տե–ղեկութիւնները օձին աւելի թոյն տուին, աւելի սուր եւ խոր խայթելու համար եւ այն իթթիհա–տական չուները, որոնք կատղած էին՝ մեծ թա – փով մղուեցան խածնելու եւ յօշոտելու :

Արշաւիրը՝ քանիցս տեսած եմ Պոլսոյ մէջ զանազան հաղուստներու տակ ծպտուած. անգամ մը՝ պեխերով եւ փէսով, եւ ուրիշ անգամ մը՝ պեխերը ածիլած եւ ամերիկեան զգեստով մը : Միշտ որսկան – չան դէրին մէջ :

Ան՝ Պոլիս չատ մը Հայերու մահուանը պատ–ճառ ըլլալէ յետոյ, Հալէպ գացած էր : Այդ տաեն Հալէպի Ջարդարար վալին՝ Մուսթաֆա Ապտիւլ Խալիք(*) եկած էր Պոլիս եւ իր փեսին՝ Թալէա–թին խորհրդականն ըլլալու , ներքին գործոց նա–խարարութեան մէջ, եւ Հալէպի վալի նշանակուած էր Պոլսոյ հայ մտաւորականները ձերբակալող բոբեին՝ Պէտրի պէյ : Արշաւիր՝ Պէտրի պէյին չուներ : Պոլիսէն գիտէին ղիրար : Եւ Արշաւիր կը գործէր Հալէպի մէջ, որպէս «Հալէպի ոսոխ – կանական պաշտօնատան ծառաներէն», (25 Օ – գոստոս, 1917) :

Արշաւիր Հալէպի մէջ ալ չարունակեց իր ազ–գազատ գերը : 6 Նոյեմբեր 1917էն մինչեւ 1917 Դեկտեմբեր 2 Հալէպի ուսուցչանոցին մէջ գոր–ծող հայ բանտուոր – զինուորներուն մահուան պատճառ եղաւ :

Հալէպի արհեստանոց – գլխոցին մէջ գոր – ծող հայ գործաւորներուն մահուան պատճառ ե–ղաւ 1918 Յունուար 6ին : Նոյն ժամանակներուն պատճառ եղաւ մահուանը՝ 145 հայ գործաւոր – զինուորներու, որոնք կը դտնուէին Հալէպի Մէն–զիլը :

1918 Փետր. 14ին ներքին գործոց նախարա – րութեան հրամանով պիտի սպաննուէին երկա–թուղիի հայ պաշտօնեաները, որոնք 1917 Հոկտ. 23էն ի վեր կը հետապնդուէին. մինչ այդ յետա–ձգուած էր սպանութիւնը : Մարտ 13էն մինչեւ Մարտ 23, սպանութիւններ գործադրուեցան՝ Ա–լեւիրի մասնութեանց չնորհիւ :

Այդ հրէշը զաւակն էր բողոքական պատուե–լի մը՝ քարոզիչ եղիայինի՝ որ կը քարոզէր Իսկ կէօլի ձէբրահ դիւղի մէջ : 1918ի աշունը կապ – ուեցաւ Թրքական երկրորդ զօրանոցի հետա–խուզական (լրտեսական) անօրինութեան հետ , ծառայելու որպէս « Իսթիխպարաթ Շիւպէսի Միւսթէխտիմի » :

Իր գործած դաւաճանական արարքներուն եւ ստացած անէծքներուն պատճառով, Արշաւիր 1918 Հոկտեմբեր 16ին Ատանայի մէջ առանց մէկ ակնթ ունենալու, անօթի փողոցները կը դեգերէր : Եւ մինչեւ 1918 Հոկտեմբեր 23, նոյն թշուառու – թեան մէջ մնաց :

Զինադադարէն վերջ հայ վրիժառու եւ առ – նական երիտասարդները զայն բռիկ – բռիկ բրին :

Մատնիչներէն ո՞ր մէկին վերջը լաւ եղած է : Մեր առած բարբարոս Թուրքերն անգամ, երբ կ'օգտագործէին հայ մատնիչները, կը չողոքը – թէին զանոնք, որպէս « հայրենիքին ծառայող – ներ », եւ երբ անոնց դերերը լրացած էին, կ'ու–զէին որ չան – սատակ ըլլային, եւ կ'անարգէին զանոնք՝ ըսելով, « Դուք որ ձեր ազգին խեր չու–նեցաք, ի՞նչ խեր պիտի ունենաք Թուրք ազգին» :

Եւ զարմանալին այն է, որ (1914 Օգոստոս 8 — 21), Պոլիս՝ Ս. Դ. Հնչակեան կուսակցու – թեան Տաճկաստանի Գ. Պատգամաւորական Ժո – ղովը կը գումարուի : Այդ ժողովի արձանագրու–թենէն, որ Թալէաթի 1916ին հրատարակած Թուրքերէն գրքին մէջ կայ (տես Թրք. բնագիր, էջ 151), կը տեսնուի որ կեդր. Վարիչ Մարմնոյ անգամ ընտրուած են՝ Մուրատ (Համբարձում Պո–յաճեան, Սասնոյ հերոսը, որ դժբախտաբար Ա–յաչ տարուած էր եւ անկէ ալ կեսարիա, ուր ցցա–հար սպաննուած է), Ներսէս Զաքարեան, որ նոյնպէս Այաչ աքսորուած էր եւ սպաննուած Ա–յաչ Պէկի եւ Վահան Զէյթունցեան, որ պահուած ըլլալով Պոլիս, գերծ մնաց հալածանքէ : Վարիչ Մարմնի փոխ – անդամ ընտրուած էր Ց. Կ. Ճան–կիւեան (որ նմանապէս Այաչ աքսորուած էր եւ Մայիս 23, 1915ին է. Ակնունիի, Ռ. Զարդարեա–նի, Գարեգին Խաժակի, Սարգիս Մինասեանի եւ Տոքթ. Ն. Տաղաւարեանի հետ, Պողանթիի ճամ – բով, ղրկուած էին «Տիլբրանակերտի Պատերազ – մական Ատեանին», եւ անդթօրէն սպաննուած 1915 Յունիս 7ին, Սկվէրէկի ճամբուն վրայ՝ Շէյ–քան – Պօղազի ըսուած վայրը) :

Վարիչ Մարմնի փոխ – անդամ ընտրուած էր նաեւ յիշեալ Սամուէլ Թումաճեան Էֆէնտին : Արձանագրութիւնը՝ ստորագրուած Ս. Դ. Հնչակ. կուս. Տաճկաստանի Գ. պատգմ. ժողովի դիւանի կողմէն՝ առենադպիր՝ Ց. Ց. Թանչուտ(*) եւ ա–տենապետ՝ Ց. Կ. Ճանկիւլեան, անցած էր Թուրք ոսոխականութեան ձեռքը : Միւս բոլորը կը սպան–նուին, ու Սամուէլ էֆէնտին ազատ համարձակ էթթիհատական հաղարապետներու հետ կը պըտ–տի : Ի՞նչ է դաղտնիքը ատոր : Մարդը գործի վրայ է տարիներէ ի վեր :

Այս դաւաճանական գործերուն ժամանակ չմոռնանք նաեւ գերման անձնաւորութիւնները, ո–րոնք եւս աղետալի դեր մը կատարեցին :

Օրինակ, գերման գեսպան՝ Վանկէնհայմը. 1913 — 15, մինչեւ իր մահուան օրը, անոր ձերն եղաւ չփացնել եւ լրբացնել էթթիհատական

(*) Այս հրէշը Իսմէթի դահիճին մէջ տարի–ներով նախարար էր, եւ եղած էր նաեւ Անգարա–յի Ազգ. ժողովին նախագահ : Անունը փոխած է : Նոր անունն է Ապտիւլ Խալիֆ Րէնտա : Հ.Գ.Հ.

(*) Թանչուտ Գալիփորնիա էր եւ ամուսնա – ցած էր Հմայեակ Արամեանցի կնոջ հետ :

Թուրքերու վտանգութիւնը

ԽՄԲ.— Թուրք մամուլը մտահոգութեամբ կը հետեւի Ծայր. Արեւելքի դէպքերուն : Նախկին փոխ –վարչապետ Նիհատ Էրիմ հետեւեալ խոր – հրդածութիւնները կ'ընէ « Հալէ »ի օրկանին՝ « Ուլուս »ի մէջ.—

Այն օրէն ի վեր երբ Բորչկայի մէջ ընդհա – րումները սկսան ամէն կողմէ հետեւեալ հարցու–մը կը լսուի.— Արդեօք համաշխարհային երրորդ պատերազմի նախօրեակի՞ն կը դտնուինք :

Աղդարեւ 1945էն ի վեր երկու ճակատներու բաժնուած ուժերն են որ Բորչկայի մէջ կը կռուին այս պահուս : Բացայայտ է թէ, համայնավար աշխարհին կը պատկանին հիւսիսային Բորչկայի բանակին պատկանող ուժերն, որոնք կը յարձա–կին հարաւային Բորչկայի վրայ : Կարմիր Բորչկայի գործածած կատարելագործեալ զէնքերը, ռազմա–դիտական ծրագրուած չարժումները ցոյց կուտան թէ ինչպէս կ'օգտուին Երկաթէ Վարագոյրէն ե – տեւը դտնուող աղբիւրներէն :

Միացեալ ազգերը յանձնաժողով մը կազմե – ցին՝ Բորչկայի խնդիրը լուծելու համար : Հիւսի – սային Բորչկացիներու անակնկալ արշաւը իրաւա–կան տեսակէտով յարձակում մըն է՝ հանդէպ ՄԱԿի հեղինակութեան : 1946ին նման դէպքեր պատահած էին, բայց այս անգամ ՄԱԿ վճռական դիրք բռնեց, որովհետեւ Բորչկայի աշխարհա – գրական ու ռազմավարական դիրքը լրջօրէն կը չահագրգռէ Ամերիկան :

Եթէ ակնարկ մը նետենք քարտէսին վրայ, կը տեսնենք թէ Ծայր. Արեւելքի ռազմավիտութեան տեսակէտով թէ Ռուսիոյ եւ թէ Ամերիկայի հա – մար կամուրջ մը կը կազմէ Բորչկան :

Արդէն Ծայրագոյն Արեւելքի մէջ է որ ուղ–ղակի իրարու, կը բախին Սորհ. Միութեան եւ Ամերիկայի չահերը : Այդ պատճառով է որ 1945ի Ամերիկայի չահերը : Այդ պատճառով է որ 1945ի փետրուարին, Եալթայի Սորհրդաժողովին մէջ Րոզվելթ չափազանց մեծ զիջողութիւններ ըրաւ Սթալինի :

Կացութիւնը նոյնն է նաեւ այսօր :

Միացեալ Ազգերու կազմակերպութիւնը բա–նակ չունի. հետեւաբար անոր հեղինակութիւնը պաշտպանելու համար ամէնէն աւելի Ամերիկայի վրայ կը ծանրանայ իր նիւթական, զինուորական եւ ճարտարագործական աղբիւրները տրամադրել ՄԱԿին :

Բորչկայի դէպքերուն առթիւ Ամերիկա հրա – ժարեցաւ պղատոնական որոշումներէ, աչք առ – նելով ամէն զոհողութիւն :

Միւս կողմէ ուշադրաւ է ընթացքը Ռուսիոյ, որուն ներկայացուցիչը չմասնակցեցաւ Ապահո – վութեան Խորհուրդի վերջին նիստին, որ վաւե – րացուց ամերիկեան միջամտութեան որոշումը :

Այսօր գործնական կացութիւնը հետեւեալն է.— Հիւսիսային Բորչկա օդնութիւն կը ստանայ վերը յիշուած ձեւով, իսկ Ամերիկա կ'օդնէ հա – րաւային Բորչկայի՝ համաձայն Միացեալ Ազգերու որոշումին : Ի հարկին Անգլիա եւ ՄԱԿի բոլոր անդամ պետութիւնները եւս օժանդակութեան բաժին պիտի բերեն : Թուրքիա եւս դրական պա – տասխան տուած է ՄԱԿի ընդհ. քարտուղարու – թեան կողմէ այդ նպատակով կատարուած դի – մումին :

Համաշխարհային երկրորդ պատերազմի նա – խօրեակին Սպանիոյ ներքին պատերազմին առթիւ կատարուած են : Մեզի այնպէս երկու ճակատներ կազմուած են : Մեզի այնպէս կը թուի թէ Բորչկայի պատերազմը Սպանիոյ ներ–քին պատերազմէն չատ աւելի ծանրակչիռ հետե – ւանքներ կրնայ ունենալ : Որովհետեւ Ամերիկա անոնք կրնայ ունենալ : Որովհետեւ Ամերիկա չի կրնար նահանջել՝ առանց Բորչկան ապատա – ղի կրնար նահանջել՝ առանց Բորչկան ապատա – գելու : Հակառակ պարագային մեծապէս կը դրեթէ : Հակառակ պարագային մեծապէս կը դրեթէ տուժեն թէ իր եւ թէ ՄԱԿի վարկն ու հեղինակու – տուժեն թէ իր եւ թէ ՄԱԿի վարկն ու հեղինակու – թիւնը :

Միւս կողմէ Ծայր. Արեւելքի մէջ Սովետնե – րուն ի նպաստ ռազմավիտական չափազանց կա – րեւոր ազդակ մը դոյացած կ'ըլլայ, եթէ Բորչկան ամբողջովին իյնայ համայնավարներուն ձեռքը :

Եզրակացնելով, Բորչկայի չարժումները թե–րեւս սկզբնաւորութիւն կը կազմեն համաշխար – հային երրորդ պատերազմին :

Սովետներուն ընթացքէն յայտնի պիտի ըլլայ թէ կարելի է ե՞տ դառնալ թէ ոչ : Ամէն բան կա – խում ունի Սովետներուն ապագայ ընթացքէն : Սովետները պատերազմ կ'ուզե՞ն թէ ոչ : Եթէ կ'ուզեն, արդեօք ժամանակը հասա՞ծ է թէ ոչ : Դիւրին չէ պատասխանել հարցումներուն :

ԱՆՏԵՂԻ ԵՆ ՆԵՐՔԻՆ ՎԷՃԵՐԸ

Այս խորագրին տակ Ֆէրիտուն Օսման Մէն–թէշէօղլու կը գրէ նոյն թերթին մէջ.

— Այսօր դոյութիւն ունին արտակարգ պատ–ճառներ, որոնք մեզ կը հարկադրեն դադրեցնել կռւտակցական ներքին վէճերը եւ միասնաբար ու մեծ բծախնդրութեամբ փնտռել հայրենիքին փր–կութիւնը :

Ոչ ոք կրնայ պնդել թէ կարելի պիտի ըլլայ Բորչկայի պատերազմը մարել տեղին վրայ : Ամե–րիկա եւ Անգլիա կապուած են այդ պատերազմին. իսկ Սովետ Ռուսիա ի հարկին Չինաստանն ալ ղր–գեհին մէջ մխրճելով կրնայ անվերջանալի բար – դութիւններ ստեղծել : Հետեւաբար ոչ ոք կրնայ գուչակել թէ արդի կացութիւնը երրորդ համաշ–խարհային պատերազմի պիտի յանգի՞ թէ ոչ :

Ասոր փոխարէն անկարելի է չտեսնել թէ ի վնաս բովանդակ Եւրոպայի ու Միջին Արեւելքի եւ ինպատս Ռուսիոյ եւ համայնավար ճակատին կացութիւն մը ստեղծուած է : Կը տեղեկանանք թէ Ռուսիա համախմբումներ կը կատարէ Պուլկա–րիոյ, Ռումանիոյ եւ Հունգարիոյ մէջ եւ ռազմա–վարժի պատրաստութիւններ կը տեսնէ Գերմա – նիոյ մէջ :

Այս առթիւ կարդ մը իրաւասու օտարազգիւր–ներ չեն ծածկեր թէ վտանգի մէջ կը գտնուին Ի–րանը եւ մասնաւորաբար Թուրքիան : Այսինքն, Թուրքիան : Ան էր որ Թոյն տուաւ Թուրք օձին, որպէսզի արիւնը ծծէ իրաւազրկուած հայու–թեան :

Ան էր որ զրեց իր կառավարութեան՝ 1913 Ապրիլ 26ին, թէ՝ «Իթթիհատը պէտք է պաշտօնի գլուխ մնայ, եւ Գերմանիան պէտք է որ Թուր–քիան պաշտպանէ » :

Դարձեալ նոյն վանկէնհայմն էր, որ զրեց Գերմանիոյ վարչապետ Պէթման Հոլվէկին՝ 1913 Փետր. 5—18ին, թէ՝ «Պալքանեան պատերազմէն վերջ տնտեսական եւ քաղաքական չահերու հա – մար եւ Փոքր Ասիոյ մէջ գերման ազդեցութ – գիրներուն համար, երիտասարդ Թուրքերուն հետ ընթանալու ենք» :

Ան էր որ դարձեալ 1913 Օգոստոս 8ին գրեց. — « Արեւելքի միակ ճշմարիտ բարեկամութիւնը Թուրքն է, եւ Թուրքերու բարեկամութիւնը կարեւոր է եւ Գեր–մաններուն իրենց ազդեցութիւնը զօրացնելու են Թուրքերու մէջ» :

Եւ դարձեալ նոյն տաեն էր, որ ան ըսաւ թէ՝ «Խիրինէն Թուրքերուն ձգելու է որ Իթթիհատը պաշտօնի վրայ մնայ եւ անոր օգնութեամբ Գեր–մանիա յառաջ տանի իր ծրագիրները» :

Եւ վերջապէս, դարձեալ դեսպան Վանկէն – հայմն էր, որ գրեց իր կառավարութեան՝ 1914 Մայիս 7ին թէ՝ «Թուրքիան ապահովցնելու ենք, որպէսզի Գերմանիա կարենայ կլանել Կիլիկիան» :

Գերմանիա նիւթական ակնկալութեան հա – մար փութացուցած էր Ֆոն Զանտէրսի զինուորա–կան մարմինը զօրացնելու համար Թուրքիան : Եւ Գ. (Էրզրում) զօրաբանակի եւ Դ. (Սուրիա) բա–նակի հրամանատարութիւնը, ձեռք ձեռքի պատե–րազմական նախարարութեան եւ չէֆիական կազ–մակերպութեանց, սաեղծեցին դժոխքը Թուրքիոյ մէջ 1914 — 1918, ուր ազատ ասպարէզ դտան Ա–րեւիրներու նման ազգադաւ մատնիչները :

ՀԱՑԿԱԶՆ Գ. ՂԱԶԱՐԵԱՆ

ՀԻՆԳ ԵԻ ՏԱՍԸ ՀԱԶԱՐՆՈՑ ԹՂԹԱԴՐԱՄՆԵՐԸ

Ցուլիս 21էն սկսեալ Պանք տը Ֆրանսը չրջա – բերութեան հանեց 5 եւ 10 հազար ֆրանքնոց նոր թղթադրամներ :

Ինչպէս ծանօթ է, 5000նոց թղթադրամները 1948 Ցունուարին չրջաբերութենէ կ՚ուղեցան Պ. Ռընէ Մայէրի որոշումով (եվմտական նախարար) : Հրապարակէն քաշուած այդ դրամանիշներուն քա – նակը 350 միլիառ ֆրանքի կը հասնէր :

Կասկած չկայ թէ 5 եւ 10 հազարնոց դրամա – տոմսերուն վերեւեւումը մեծապէս պիտի դիւրա – դիւ առեւտրական եւ ընթացիկ կեանքի գործողու – թիւնները : Ըսենք որ 5000նոցները մէկ երեսի վը – րայ կը ներկայացնեն Երկիրը եւ Ծովը եւ միւսին վրայ Առեւտրը եւ Ճարտարարուեստը : Իսկ 10.000նոցները ձօնուած են ֆրանսական Հանճա – րին եւ Գիտութեան :

Դրամական չրջանառութեան յաւելումը ան – պատճառ չի նշանակեր թէ պետութիւնը թղթա – դրամ կը նետէ հրապարակը առանց համապատաս – խան արժէքի, այսինքն Էնֆլասիոն կը կատարէ : Երբ պետական վարկին ամբարտակները աւելի լայնօրէն կը բացուին, կը կարծուի թէ Էնֆլասիոն տեղի կ՚ունենայ :

Ատիկա սխալ է, բազմաթիւ պատճառներով : Նախ պէտք չէ մոռնալ որ դիներու բարձրացումը եւ գործելու ընդլայնումը կը պարտադրեն չըր – ջաբերութեան հանուած թղթադրամի ծաւալին յաւելումը : Ակկ զատ, Էնֆլասիոնի չրջանները յատկանշող դրամի արժեզրկումը յառաջ կուգայ ոչ այնքան դրամատոմսերու քանակութեան յաւե – լումէն որքան դրամին չրջանառութեան թափին արագացումէն :

կարճ խօսքով, Արեւմտեան եւ Հարաւային դըռ – ները բաց են Ռուսիոյ առջեւ :

Չկայ ուժ մը որ կարենայ դիմադրաւել Իրա – նի ճամբով դէպի Սուէզի Ջրանցքը արշաւող ռուս բանակի մը :

Թուրքիոյ եւ արեւմտեան Եւրոպայի համար պայմանները նոյնը չեն թէեւ, սակայն բացայայտ է ռուսական գինուորական գերակայութիւնը :

Տեղական կամ ընդհանուր պատերազմի մը խղիրները քննելու առթիւ ամէն բանէ առաջ պար – տաւոր ենք մեր սեփական ուժին վստահիլ :

Հինգ տարիէ ի վեր ճախոնի մէջ պատրաս – տութիւն տեսնող ամերիկեան բանակը առնուազն մէկ ամսուան պայմանաժամի կարօտեցաւ՝ իր քթին տակը գտնուող Քորէայի օգնութեան փու – թալու համար : Այս պայմաններուն մէջ կարելի է հաշուել թէ անգլեւսաքսոն ցամաքային բանակ – ները որքան ժամանակի պիտի կարօտին՝ Եւրո – պայի կամ Միջին Արեւելքի դէմ յարձակում մը կատարուելու պարագային :

Այս լոյսին տակ, պէտք է խոստովանինք թէ մանաւորաբար վերջին երկու ամսուան ընթաց – քին չափազանց դբաղեցանք ներքին վէճերով :

Հասած է ժամը որ դադրեցնենք ներքին վէ – ճերը, տեսնենք մեր չուրջի անցուդարձերը՝ կա – տարելու համար ազգային ճակատագրի աւագ պարտականութիւնը որ անհրաժեշտ կը դարձնէ արտաքին վտանգին դէմ համախմբել մեր բոլոր ուժերը » :

Երբ դրամատոմսերու քանակութեան վրայ կը խօսինք, պէտք չէ նկատի ունենանք միայն Պանք տը Ֆրանսի կողմէ հրապարակ հանուած դրամատոմսերը : Կ՚ապրինք այնպիսի չրջան մը ուր միայն պետութեան դրամատոմսերը չեն որ դրամական դումարին ամբողջութիւնը կը կազ – մեն :

Զմռռնանք որ դրամատուններու չէֆերը, չէֆ – փոսթալները, առեւտրական պարտաթուղթերը այսօր իսկական դրամներ են որոնք կը փոխան – ցուին եւ կը դիւրացնեն հատուցման բազմաթիւ գործողութիւնները, առանց իսկական դրամի վը – ճարման :

Ամէն բան արտադրութեան մէջ կը կայանայ : Այն առեն միայն Էնֆլասիոն գոյութիւն ունի, երբ պետութիւնը, չկարենալով փոխառութեան դիմել, իր պաշտօնէութիւնը եւ իր գնումները կը վճարէ դրամատոմսերով որոնք ոչ մէկ առեւտրա – կան, ճարտարաուեստական կամ երկրագործական արտադրութեան չեն համապատասխաներ, այս – ինքն դրամներով որոնք կեղծ հասոյթ մը եւ գնու – մի անբնական կարողութիւն մը կ՚ընծայեն գա – նոնք ուեցողներուն :

Բայց Էֆլասիոն գոյութիւն չունի, երբ ար – տադրութիւնը խթանելու եւ աւելցնելու համար պետական վարկը կը կանխէ զանոնք նոր դրամա – տոմսերու ստեղծումով : Կարեւորը այն է որ նոր դրամին քանակութիւնը համապատասխան ըլլայ արտադրողներուն, առեւտրականներուն եւ սպա – ռողներուն պէտքերուն :

Հ. Մ. ՀԱՄԲԱՁՈՒՄԵԱՆ

ՏԽՐՈՒՆԻ — ԱՐՇԱԿ ՄԱՐՏԻԿԵԱՆ

Ցաւով հաղորդած էինք թէ Ցունիս 23ին Ֆը – րչղնոյի մէջ յանկարծամահ եղած է Պ. Արշակ Մարտիկեան, 50 տարեկան :

Մեր ողբացեալ բարեկամը ունեցած է հան – րային բեղուն գործունէութիւն մը, մասնաւորա – պէս ԱՆԶԱյի աշխատանքներուն մէջ, իբրեւ իր եղբօր՝ Ճորճ Մարտիկեանի աջ բազուկը :

Արշակ, բնիկ Բաբերդի Քսանթա գիւղէն, 1906ին, իր ծնողքին հետ Պոլիս գաղթելով, կը հաստատուի Սկիւտար եւ կը յաճախէ Ս. Խաչ վարժարանը : Հազիւ 14 տարեկան էր, երբ հայրը գինուոր կանչուած ըլլալով, ընտանիքին հոգը կ՚իյնայ իր վրայ : Շնորհիւ իր ուշիմութեան, 19 տարեկանին կը դառնայ վարպետ կօշկակար մը :

Պատերազմէն վերջ, հայրը վերադարձած ըլ – լալով, Մարտիկեան ընտանիքը կը պատրաստուի Հայաստան երթալու : 1920ին պատանի եղբայրը՝ Ճորճ (Դէորդ) միանալով աննման Վահան Զե – րեղ եւ խումբ մը Պոլսեցի երիտասարդներու, դնաց հայրենիք, ծառայելու հանրապետութեան : Դժբախտաբար բոլշեւիկեան իշխանութեան հաս – տատումը կը խորտակէր իրենց բոլոր յոյսերը եւ Արշակ 1921ին կը դաղթէ Քալիֆորնիա, իր քրոջը հետ :

Նախ կը զբաղէր կօշկակարութեամբ եւ դժ – ուարաւ կը ճարէր ապրուստը, երբ փոքր Ճորճն ալ Ամերիկա հասաւ 1922ին, հրաչքով ազատուած հայ – թրքական պատերազմին : Ճորճ կը բանար հռչակաւոր «Օմար Խայեամ» ճաշարանը, ուր Ար – շակ պիտի դառնար ամէնուն սիրելի դէմք մը :

Ոչ միայն իր առեւտրական գործին մէջ կը դառնայ Ճորճին թանկագին գործակիցը, այլ եւ սրտանց կը մասնակցի հանրային ու աղքատ ամէն ձեռնարկի, մասնաւորաբար Ֆրէզնոյի ե – կեղեցիին, Հ. Օ. Մ. Միութեան, Հ. Ց. Դ. ակումբ – ներուն, Հայկ. Դատի եւ Դաշնակցական մամուլի համար կատարուած հանգանակութեանց եւ վեր – ջապէս «ԱՆԶԱյին» Ցուշարկաւորութեան առեն, իր չանքերով Ամերիկա բերուած գաղթականներ իրրեւ երախտագիտական արտայայտութիւն ի – րենց ձեռքով կրեցին դագաղը : Ցուղիչ էր մանա – ւանդ իր բացակայ եղբօր նամակը : Արդարեւ Պ. Ճորճ Մարտիկեան անկողին գամուած ըլլալով, հիւանդանոցի մը անկիւնէն կը հաղորդէր իր վեր – ջին «մնաք բարով»ը իր երէց եղբօր որուն հետ այնքան «տաք ու պաղ» բաժնած էր Բաբերդէն Ակիւտար եւ Ամերիկա : Նամակը կարդաց ԱՆԶԱյի քարտուղարը, ընկեր Արմէն Պարտիզեան : Հոծ բազմութիւն մը կը հետեւէր դագաղին : Դամբա – նականներ խօսուեցան թէ եկեղեցիին եւ թէ գե – րեզմանին մէջ : Բազմաթիւ ծաղկեպսակներ, Մի – ութիւններու եւ բարեկամներու կողմէ նուիրուած, կը ծածկէին հողակոյտը : Այդ առթիւ եղած նը – ւէրները նոյն օրը հասած էին 1400 տոլարի :

Այս դումարով կազմուած է «Արշակ Մարտիկ – եան Ֆոնտը», ի նպաստ ԱՆԶԱյի :

« ՑՈՒՍԱԲԵՐ»Ի ՏԱՆ չինութեան աշխատանք – ները բուռն թափով առաջ կը տարուին : Վերջա – նալու մօտ են առաջամասին երկրորդ յարկին կրպակներու աշխատանքները : Այս յարկին վրայ ըլ – լալով թատերասրահը, չինութեան ամէնէն բարդ մասն է : Ի նպաստ չէնքի կառուցման հանգանա – կութիւնը կը չարունակուի : «Ցուսաբեր» մշակու – թային Միութեան անդամները նորէն կարեւոր գումարներ տրամադրած են : Պաղտատի, Մու – սուլի, Ալպատանի, Թէհրանի, Կիպրոսի եւ Ա – թէնքի մէջ «Ցուսաբեր»ի բարեկամները հանգա – նակութիւններ կազմակերպած են : Միայն Մու – սուլի մէջ հանգանակուած է 133 իրաքեան ոսկի :

Թէհրանի մէջ մեռաւ Տիկին Աննա Բուդաղ – եան : Այս տխուր առթիւ Տիկին Էլիզ եւ Պ. Պ. Արամ, Ցովհաննէս եւ Հրանտ Բուդաղեաններ ի – րենց ողբացեալ մօր յիշատակը յարգելու համար որոշած են Հայոց Բուբաստան – գերեզմանատու – նը օժտել արթեզեան ջրհորով մը, որուն ծախքը կը նախատեսուի 45 միլիոն ըէալ : Գերեզմանատու – նը մինչեւ այժմ ջուր չունենալով եկեղց. վար – չութիւնը տարեկան 40.000 րիալի ծախքի մը են – թարկուած է : Բացուելիք ջրհորը ոչ միայն պիտի դոհացնէ հայկ. գերեզմանատան պէտքերը եւ 40 հազար րիալի խնայողութիւն մը պիտի ապահո – վէ, այլեւ յաւելեալ ջուրի վճառումով կարեւոր հասոյթ մը պիտի դոյանայ ի նպաստ տեղւոյն ազ – գային եւ կրթական հաստատութեանց :

ՇՈՒԼՏԻ ԵԻ ՏԱՆԸՄԱՐՔԱՑԻ կառավարու – թիւնները նոյնիսկ բողոքագիրներ ուղղեցին Ե. Միութեան, որ 12 մղոնի բարձրացուցած է իր պաշտպանութեան չրջագիծը, Պալթիկ ծովուն մէջ, (նախապէս 3—4 մղոն) :

ՋՈՐՋՈՐԴ ԴԱՐՈՒ եկեղեցի մը գտնուեցաւ Նազարէթի մօտ (Երուսաղէմ) ուր ապրած եւ քա – րոզած է Քրիստոս :

ՄԵԼԻՔԻ ԱՂՋԻԿԸ

ԺԵ.

Եւ Աննա Խաթունը դարձեալ չը նեղացաւ իր փեսային ...

Իսկ Գալիանէն սպասում էր :

Շունը երկու անգամ հաչեց : Գալիս էն : Նա չտապով դուրս քաշեց խէնջարը պատեանից : Ը – նամքով յղկած պողպատը չողչողաց, իսկ երկու սուր բերանները խօսեցին նրա հետ, ասացին որ երկաթն էլ չի դիմանայ իրանց : Հիանալի էր այդ խօսքը.. Պողպատի չողը ընկաւ նրա աչքերին, մի վայրկեան յոյսի պէս տարածուեց նրա երակներում եւ երկու կաթիլ արտասունք հանեց նրա աչքերից :

— Օ, հանգստացիր, դու կը սպաննես, ար – տասանեց նա պողպատի ձայնով :

Ինքն իր հետ էր խօսում ...

Եւ սպասում էր, անհամբեր էր, արդէն ձանձ – րանալու վրայ էր :

Ցանկարծ նա դողաց, զգալով որ երկու ձեռ – քեր փաթաթուեցին իր վզին : Ցետ նայեց. նա բո – լորովին մոռացել էր, որ իր եղբայրը ականատես է իր ուխտին : Ցովսնին էր, որ պինդ գրկեց քրո – ջը. նրա աչքերն էլ լցուել էին արտասունքով :

— Մի հատ էլ ինձ տուր, քոյրիկ, ասաց նա ընդհատուող ձայնով :

— Ի՞նչ ... = Դրանից ... Իմ ձեռքը չի հասնի դէնքերին, դու լաւ ես կանգնում բուխա – րու քարի վրայ... ես չեմ կարող ...

— Քեզ հարկաւոր չէ, Ցովսէփ... Զէնքը խա – ղալիք չէ ...

Ցովսէփը վեր կացաւ : Նա նեղացած էր այդ խօսքերից, նրա դէմքը չռտպռնել էր, աչքերը բորբոքուած էին : Նա կատարեալ տղամարդ էր. կարծես սակաւախօս, կծկուած երեխան մի ժա – մում մեծացել էր, ահագին հասակ քաշել :

Ինչպէս նա դնաց դէպի բուխարին, հերոսա – կան չանքեր անելով որ իր կաղ ոտը չընդդիմա – նայ իր կամքին. ինչպէս երկու ձեռքով յենուեց պատին, առաջ առողջ ոտը դրեց քարի վրայ, ապա քաշեց, տարաւ կաղ ոտը եւ կանգնեց : Նա դողում է, վայր կ՚ընկնէ, բայց չէ վախում, արհամար – հում է մարմնի թուլութիւնը, նոյն իսկ բարձրա – նում է առողջ ոտի մատների վրայ եւ ձեռքը տա – նում է դէպի բարձր, դէպի զէնքերը :

Գալիանէն զարմացած է. ուզում է վեր կե – նալ, բռնել նրան : Բայց երեխան ինքը տեսնում է, որ դուր է աչխատում. ձեռքը չհասաւ զէնքերին. եւ մի ոտիւնով ցած իջնելով, նա օրօրւում է եւ ասում .

— Տուր, քոյրիկ... Օ, ես լաց կը լինեմ, տուր ...

— Բայց ինչի՞դ է, Ցովսէփ ...

— Ես քեզ հետ եմ... Ես էլ կըսպաննեմ եւ կը սպաննուեմ :

Անակնկալ խօսքեր կան, որոնց չէ կարելի պատասխանել : Եւ Ցովսէփը չըթողեց էլ, որ իր քոյրը զարմանք յայտնէ : Կարծես չը կարողանա – լով զսպանել իր մտքերի ծանրութեանը, նա ըն – կաւ ծնկերի վրայ եւ չարունակեց.

— Ցովսէփը երեխայ չէ, Ցովսէփը գիտէ ա – մէն ինչ. նա շատ է լաց եղել իր քոյրիկի համար ... Նա հիմա լաց չի լինի, նա էլ կը խփէ ...

— Դու... ի՞նձ համար ...

— Քեզ չարչարում են... Բայց մի վախիր, դու արդար ես... Մինչեւ այժմ ես ատում էի չարչարողներին. քոյրիկ, հիմա լմացայ որ նը – րանց պէտք է սպաննել ... Շահնազարը ինձ ծե – ծում է եւ ես ատում եմ նրան, բայց ես նրան չեմ սպաննի, այլ կ՚աղաչեմ որ նա էլ մի սուր վերցնէ, քեզ հետ միասին լինենք : Մենք չենք վախում վատ մարդկանցից, այնպէս չէ՞, քոյրիկ : Նոյն իսկ Թուրք Բէկից էլ չենք վախ... Կը սպաննենք եւ կը սպաննուենք ...

Երեխան կարծես ջերմուտեղի մէջ էր : Նրա Թոյլ կազմուածքի մէջ բորբոքուած կրակը արտա – յայտում էր խիստ ցնցումներով :

Գալիանէն առաջին վայրկեան վախեց : Բայց Ցովսէփը այժմ բուռթ ու անտարբեր երեխայ չէր. նա հասկանում էր թէ ինչ է ասում, նա պահան – ջում էր եւ հաւատացնում որ ինքը կարող է... Այդ ձայնը, որ դուրս էր գալիս կենդանի մար – դուց, որ ղողում էր ներքին կրակից, կրկնում էր նոյնը, ինչ ասում էր վաղուց հող դարձած գինո – գործը իր նկարի միջոցով : Ուրեմն աչխարհը չէ փոխուել :

Ոչ ... Այժմեան աչխարհի մէջ էլ կայ ուրիշ կարծիք, որ հակառակ է գիւղի կարծիքին :

Արտակարգ միջոցներ Անգլիոյ մէջ

Անգլիոյ ազգ. պաշտպանութեան նախարարը, Շինուհէլ, ծանրակշիռ յայտարարութիւններ ըրաւ երեսփ ժողովին Դ. օրուան նիստին մէջ: Ըսաւ թէ կառավարութիւնը ձեռնարկած է հսկայական վերազինումի, հարիւր միլիոն սթերլինի յաւել – ուածական վարկ մը տրամադրելով: Պիտի դաղրեցնեն նաւային ուժերու կրճատումը: Չէնքի տակ պիտի առնուին կարգ մը պահեստի դասեր:

Նախարարը աւելցուց թէ «չատ աւելի մեծ դումարներ պէտք պիտի ըլլան, մեր ուժերը պատրաստ վիճակի մը մէջ դնելու համար»:

— « Մեր ուզածն է խաղաղութիւն եւ բարի դրացնութիւն, բայց վճռած ենք դիմադրել, ո՛վ որ փորձէ իր կամքը եւ կենցաղը պարտադրել Մեծն Բրիտանիոյ եւ իր դաշնակիցներուն: Պէտք է պատրաստ ըլլանք անհրաժեշտ զոհողութեանց, այնակցելու համար հասարակաց պաշտպանութեան, իբրեւ մեծ պետութիւն: Մեծն Բրիտանիոյ առաջին հոգն է Եւրոպայի ապահովութիւնը» :

ՌՈՒՍԱԿԱՆ ՍՊԱՌՆԱԼԻԶԸ

Նախարարը այս առթիւ բացատրեց թէ Ա. Միութիւնը խաղաղութիւն քարոզելով հանդերձ, պատերազմական վիճակի մէջ կը պահէ 2.800.000 հոգինոց բանակ մը, 25 հազար հրասայլերով եւ 19 հազար ռազմական օդանաւերով: Ան իր ազգային եկամուտին 13 առ հարիւրը կը յատկացնէ սպառազինութեանց: Այժմ դրօշի տակ եղած 175 զօրաբաժիններ կրնան կրկնապատկուիլ, ընդհ. զօրաչարժի պարագային: Այդ զօրաբաժիններուն մէկ երրորդը զրահապատ են եւ մեքենաչարժ, կարեւոր մաս մըն ալ կազմ եւ պատրաստ՝ արեւելեան Գերմանիոյ մէջ: Վերջապէս, Ա. Միութիւնը ունի չատ կարեւոր նաւատորմիղ մը, արդիական սուզանաւերով: «Ոեւէ ազդ չի կրնար առանձին դիմադրաւել այս կարելի վտանգին, բայց դաշնակիցները վճռած են իրենք զիրենք պաշտպանել ոեւէ նախայարձակի դէմ որ կը փորձէ յարձակիլ իրենց երկիրներուն կամ Եւրոպայի դրաւման ուժերուն վրայ »:

Պատասխանելով Գերմանիոյ մասին եղած հարցումի մը, նախարարը յայտարարեց թէ Անգլիա, կատարելապէս համախոհուդով իր դաշնակիցներուն հետ, հակառակ է անոր վերազինման որ եւ է ձեւով :

Պ. Զըրչիլ ամէն ակնկութիւն խոստանալով հանդերձ, ուժդնօրէն քննադատեց աշխատաւորական կառավարութեան անհեռատեսութիւնը եւ դռնիակ նիստ մը պահանջեց, որպէսզի կառավարութիւնը կարենայ ճշդրտօրէն պարզել երկրին պաշտպանութեան ներկայ վիճակը :

Վարչապետը պատասխանելով, աւելորդ համարեց դռնիակ նիստը :

ԵՒԼԻ ՍԸ ՏՈՂՈՎ

ՈՍԿԻԻՆ ԲԱՐՁՐԱՑՈՒՄԸ առջի օր ալ չարունակուեցաւ: Դշ. օր երեք միլիառ ֆրանքի հասած էին գործառնութիւնները: Ձոյլ ոսկին բարձրացած էր 590 հազար ֆրանքի, նափոլէոնը՝ 4250ի (նախապէս 3690): Հազարնոց թղթադրամ առլը կը ծախուէր 400 — 417ի (սեւ չուկայ), սթերլինը՝ 925ի, դուից. ֆրանքը՝ 90ի եւն.:

ՊԱՊԸ չրջաբերական մը ուղղելով կաթոլիկ եպիսկոպոսներուն, կը պատուիրէ «չերմեռանդ աղօթքներ» սարքել ի խնդիր խաղաղութեան »:

ԼԻԲԱՆԱՆի կառավարութիւնը Ազգաժողովին ուղղած բողոքագրին մէջ կ'ըսէ թէ երկու հոգի մեռած, վեց հոգի վիրաւորուած են, Իսրայէլեան օդանաւի մը կողմէ կատարուած յարձակման հետեւանքով :

«ՖՐԱՆՍԱՑԻ ՇՐՋԱՆ»էն քաչուեցան Իտալացիները, — 14 հեծելանաւորդներ — առաջնոր – դութեամբ ախոյեան Պարթալիի, որ ոչ միայն նախատուած էր լերան մը վրայ, այլեւ բռունցքի հարուած մը ստացած՝ ծոծրակէն: «Չեմ ուզեր յաղթանակ չահիլ կեանքս վտանգելով», կ'ըսէ Պարթալի: Ֆրանսական թերթերն ալ կը գտատպարտեն գործուած արարքները: Պարթալի երեք միլիոն լիր նուիրեց իտալացի հեծելանաւորդնեբուն :

1950 Բ. ԶՕՐԱՄԱՍԻՆ Բ. մասը ծառայութեան կոչուած է Հոկտ. 18էն 28 (1930 Մայիս 1էն 30 Նոյեմբեր ծնածներ, ինչպէս եւ 1946ի, 47ի, 48ի եւ 49ի յետաձգուածները):

ՓԱՐԻԶԵԱՆ չրջանի Հայ Արեւուշներու միութեան վիճակախաղէն չահած են հետեւեալ թիւերը.— Մեծ պարգեւը չահած է 430 թիւը՝ Poste de T. S. F.: Միւս թիւերը.— 2014, 301, 2044, 2300, 1820, 2033, 2578, 1669, 1582, 201, 2677, 1689, 2409, 1489, 1963, 551, 655, 847, 2655, 2977, 1530, 174, 160, 622, 1950, 2134, 772, 1752, 803, 1828, 1735, 1609, 1746, 522, 1837, 814, 1620, 1623, 1637:

Ստանալու համար դիմել 19 Ave. Pasteur, Իսի լէ Մուլինօ:

Խանասորի տարեդարձը

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Մեծ պատրաստութեամբ կը տօնուի Օգոստոս 6ին, կիրակի ամբողջ օրը, Վալապրի անտառին մէջ:

Շրջանի մարմինները պարտաւոր են այժմէն ապահովել իրենց երթեւեկի միջոցները:

× Խանասորի արշաւանքին — Վալապրը — արձանագրուելու համար դիմել մօտակործ Արիս-տակէս Պետրոսեանի 20 rue des Petites Maries, Շէրիւիկեանի 13 rue des Dominicaines եւ Ա. Քէօսէեանի Photo Rex, Place Jules Guesde:

× Պօմոնի համար դիմել ընկեր Գ. Քէնտիրեան: Լա Ռոզիէրի համար ընկեր Ե. Տէր Մեսրոպեանի :

Դաշտահանդէս

ԽԱՆԱՍՈՐԻ ԱՐՇԱՒԱՆՔԻՆ 53րդ տարեդարձին առթիւ: Նախաձեռնութեամբ Հ. Ը. Դ. Լիոնի « Վարանդեան » կոմիտէին, մասնակցութեամբ Հ. Ը. Դ. Փոն տը Շէրիւի «Անդրանիկ» խումբին :

Այս կիրակի ամբողջ օրը Փոն տը Շէրիւի հովասուն անտառին մէջ:

Օթօքարները կը մեկնին ժամը ճիշդ 9ին Place Guichardէն : Տոմսերը կը ծախուին ընկերներ Մ. Միրզէի Ա. Թաթուլեանի եւ Ս. Նաճարեանի մօտ: Կանխաւ ապահովել տոմսերը :

Դաշտահանդէս

ԽԱՆԱՍՈՐԻ ՏԱՐԵԴԱՐՁԻՆ ԱՌԹԻՒ

Նախաձեռնութեամբ Սէնթ Էթիէնի Հ. Ը. Դ. «Անտոք» եւ Սէն Շամոնի Հ. Ը. Դ. վարուժան ենթակոմիտէներուն, կը տօնուի Խանասորի արշաւանքի 53րդ տարեդարձը :

Այս կիրակի, հանրածանօթ «Պաղ Աղբիւր»ի մօտ :

Place Donanէն առնել հանրակառքը մինչեւ Rond Point, եւ ուղղուիլ դէպի La Métarre:

Կը խօսի ընկեր Կ. ԹԱՇՃԵԱՆ

Գեղարուեստական ճոխ բաժին: Առատ եւ մատչելի պիւֆէ :

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ ԿՐԸՆՈՊԼԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ը. Դ. Կոմիտէի Խանասորի արշաւանքին տարեդարձին առթիւ, այս կիրակի, Prémolի անտառին մէջ:

Մանրամասնութիւնները տեղւոյն վրայ :

Մեծ դաշտահանդէս

Կազմակերպուած Առնուվիլի Հ. Ը. Դ. Նոր Սերունդի Կաւվարիենց խումբին կողմէ, այս կիր. ժամը 10էն 21 Ecouenի «Jeu de Paume» անտառին մէջ:

Գեղարուեստական բաժին : Ճոխ պիւֆէ

Հաղորդակցութիւն.— Օթօպիւս թիւ 268, Porte de la Chapelleէն , իջնել Carrefour de l'Espérance,, Villiers le Bel :

ՀԱՅՐԵՆԱԿՑԱԿԱՆ ԽՆԴՈՑՔ

Սերաստիոյ Դաւբա գիւղի Հայր. Միութիւնը խնջոյք մը սարքած է, ի պատիւ հայրենակից Պ. Միրիճան Շիրվանեանի, այս կիրակի, կէսօրէ վերջ, ժամը 3ին, Իսի Մըլմեան դպրոցին մէջ, 2 rue de la Défense: Պիտի ներկայացուի զաւեշտ մը, մասնակցութեամբ Միրիճան եւ Շմաւոն Պալեանի: Արտասանութիւն, մեներգ, նուագ եւ չատ մը անակնկալներ : Մուտքը ազատ է

Ֆ. Կ. ԽԱՉԻ ԿՐԸՆՈՊԼԻ մասնաճիւղը չնորհակալութեամբ ստացած է ի նպաստ իր դպրոցին՝ Ազգ. եկեղ. միութենէն, Ս. Կիմիւլեանէ, Վ. Սալատեանէ, Մ. Անտոնեանէ հազարական ֆր., Պ. Երանոսեանէ 500, Ա. Թիւֆէնքճեանէ 300, Մ. Փիլաֆճեանէ հազար, Բ. Այվազեանէ 500, Ն. Քիւրքճեանէ 500, Խ. Աւագեանէ 500, Ա. Մարտիրոսեանէ 800, ընդհ. գումար 8100 ֆրանք :

Իսկ Օննիկ Կարապետեանէ երկու պարկ ածուխ: Նաեւ Տէր եւ Տիկին Սալատեաններէ 2 հազար ֆրանք իրենց քրոջ՝ ՔՐԻՍՏԻՆԷ ԽԱՉԱՏՈՒՐԵԱՆի մահուան առթիւ :

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ.— Իսի լէ Մուլինոյի Այրի Տիկին Սրբուհի Պաղտատեան եւ զաւակները, ինչպէս նաեւ բոլոր պարագաները իրենց չնորհակալութիւնը կը յայտնեն ամէն անոնց, որոնք անձամբ, գրով եւ ծաղկեպսակով ցաւակցութիւն յայտնեցին ողբացեալ ՍՈՒՔԻԱՍ ՊԱՂՏԱՏԵԱՆի (Սթանօզոյի) մահուան առթիւ: Թաղումը կատարուած է 21 Յուլիս Ուրբաթ, Իսիի գերեզմանատունը :

ՕՐՇԱՏԵՏՐ

ՄԱՐՍԷՅԼ. — «Քրիստափոր» ենթակոմիտէի հերթական ժողովը՝ այս ուրբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին, Ա.Հարոնեան ակումբին մէջ: Պարտաւորիչ ներկայութիւն :

ԼԻՈՆ.— Հ. Ը. Դ. «Վարանդեան» կոմիտէին ընդհ. ժողովը այս ուրբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին, դպրոցին սրահը (78 rue Rabelais): Կարեւոր օրակարգ :

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Ը. Դ. Շրջ. կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ Պօմոնի «Զաւարեան» ենթակոմիտէն այս չաբաթ երեկոյեան ժամը 9ին, սովորական հաւաքատեղին: Ներկայ պիտի ըլլայ Շրջ. Կոմիտէի ներկայացուցիչը :

ԿԱՊՈՑ ԽԱՉԻ Իսիի մասնաճիւղին ժողովը՝ այս չաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին, Մըլմեան դպրոցը: Կարեւոր օրակարգ: Ընտրութիւն նոր վարչութեան :

ՀԱՄԱԽԱՌԲԵՐԴՑԻԱԿԱՆ Միութեան Սէն Լուի մասնաճիւղին անդամական ժողովը՝ այս չաբաթ իրիկուն ժամը 9ին, սովորական հաւաքատեղին: Խիստ կարեւոր օրակարգ :

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Համախառբերդցիական Միութեան մասնաճիւղի ընդհ. ժողովը՝ այս կիրակի առաւտ ժամը 9ին Պար տը Կլոպի սրահին մէջ: Խիստ կարեւոր օրակարգ, տարեվերջի առթիւ: Ընտրութիւն պատգամաւորի :

ԼԻՈՆ.— Հ. Ը. Դ. Նոր Սերունդի «Սիամանթօ» խումբին ժողովը՝ այս երկուշաբթի երեկոյ, ժամը 9ին, դպրոցին սրահը, 78 rue Rabelais:

ՓՈՆ ՏԸ ՇԷՐԻՒԻՆ Պիչաքճեան ընտանիքը, Լինչպէս եւ Պիչաքճեան, Պէրպէրեան, Քնարեան, Քիլարճեան, Պապաեան ընտանիքները եւ պարագաները ցաւով կը ծանուցանեն իրենց մօր, մեծ մօր, եւ պզտկանին՝

ԱԳՓԻ ՏԻԿԻՆ ՍԱՌԱ ՊԻՉԱՔՃԵԱՆի

մահը որ տեղի ունեցաւ Յուլիս 24ին: Թաղումը կատարուեցաւ Յուլիս 27ին:

ԴԵՐԱՍԱՆ ԹՐԱԳՈՇԻ
ՆԵՐԿԱՑԱՑՈՒՄՆԵՐԸ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Այս չաբաթ երեկոյ ժամը 9ին Քամփ Ֆրէշ, Գարակէօզեանի ամառնային թատրոնին մէջ Գ. Սունդուկեանի

ՊԼՊՕՆ (ՇԱՐԺԱՆԿԱՐի ՁԵՒՈՎ)

Կը նուագէ Չէօրէքճեան Պէպոյի բոլոր երգերն ու պարերը :

ՈՒԽՏԱԳՆԱՑԱՐԹԻՒՆ

ԴԷՊԻ ՀՌՈՄ ԵՒ ՎԵՆԵՏԻԿ 7 .. 18 Սեպտ. 1950

Արձանագրութիւններու համար դիմել .—
Paris: 10 bis, rue Thouin :
Lyon: 78, rue Rabelais :
Valence: 11 rue Belle Image :
Vienne: 12 rue Victor Faugier:
S. Chamond: 1 rue du Presbytère :
Marseille: 86, rue d'Aubagne:

Փարիզ – Վենետիկ – Հռոմ – Փարիզ 20.000 ֆրանք: Արձանագրութիւններու վերջին պայմանաժամն է մինչեւ 10 Օգոստոս :

ՃԱՇԱՐԱՆ ԱՐԱՐԱՏ

LE DOME ARARAT

Տէր եւ Տնօրէն՝ Ս. ԳԱՐԱԽԱՆԵԱՆ

Նիս այցելող հայրենակիցներուն կ'ապահովէ պանդոկի եւ այլ դիւրութիւններ :

ԱՐԻԵԼԵԱՆ եւ ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՀԱՄԵՂ ԿԵՐԱԿՈՒՐՆԵՐ եւ ԽՄՈՐԵՂԷՆՆԵՐ, մատչելի գիներով:

1 Avenue Thiers · կայարանի դիմաց

Բաց է առտուան ժամը մինչեւ 2

Հեռաձայն 890–38

Մեծաքանակ ապսպրանքներու համար դիմել
N. PAPAZIAN
2 rue Felix Faure, Paris (15) Tél. Vau. 26-69

Imprimerie DER AGOPIAN , 17 rue Damesme – (13)
Le Gérant : A. NERCESSIAN

ՅԱՌԱՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH Fondé en 1925 R. C. S. 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13)

Վեցամս ՋՈՈ ֆր., Տար. 1600, արտ. 2500 ֆր.

Tél. GOB. 15–70 Գին 7 ֆր. C.C.P.Paris 1678–63

Samedi 29 JUILLET 1950 Շաբաթ 29 ՅՈՒԼԻՍ

26րդ ՏԱՐԻ — 26e Année No. 6215–Նոր շրջան թիւ 1626 Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

«ՀԱՑ ՉԵՄ, ՀԱՑՈՒ ՁԱՒԱԿ ԵՄ»

Փարիզէն Աբժանթին դալթած Հայուհի մըն է որ կը պատմէ.—

Ճամբուդ վրայ հայ տղայ մը կամ աղջիկ մը գտիր եւ հարցուր.— Հա՞յ ես:

Մեծ մասով պիտի պատասխանեն.— Ոչ. Հայու զաւակ եմ:

Եւ կսկծալի խորհրդածութիւններ.

— Խորհա՞ծ էիք երբեք օտար երկիրներու մէջ «Հայու զաւակ»ներ ծնելու վտանգի մասին: Այո, հայրենակիցներ: Հայու զաւակներ, որոնք իրենց կարգին ծնունդ պիտի տան Հայու թոռներու մի–այն»:

Ու վերջապէս բնական եզրակացութիւնը.

— Ջհեռանանք, կարելի եղածին չափ, հայ–րենիքի անմիջական շրջապատէն:

Ահակոչը կը հնչէ տարիներէ ի վեր: Աւելի ուժգին եւ վրդովիչ՝ տարէ տարի:

Իսկ իրականութիւնը արդէն իսկ դարձած է խօսուն չարժանկար, «պատկերալից» տեսարան – ներ պարզելով մէկ ցամաքէն միւսը: Անչուչա–մէնէն առաջ՝ եւրոպական եւ ամերիկեան ափե–րուն վրայ:

Շատ մը դաղութներու մէջ, որդիները հասակ նետած են արդէն եւ ահաւասիկ թոռներն են որ կը չչնչեն.

— Հայ չեմ, Հայու զաւակ եմ ...

Փորձէ որ եւ է հարցում ուղղել իրենց ազ–գութեան, մայրենի լեզուի մասին: Այտուեղ եւ ա–մէն տեղ :

Եթէ ճիշդ այս բառերն ալ չգործածեն, քեզի պիտի ուղղեն միամիտ կամ սառուցեալ նայ–ուածք մը, որ ամբողջ պատմութիւն մը կ'արժէ:

Եւ կը սկսիս քակել չարիքին ծալքերը, գըտ–նելու համար քիչ – չատ ազդու դարման մը:

Աչքիդ առջեւ կը պարզուին միջավայրին հա–մայնակուլ ալիքները: Ցեղոյ լպրծուն ճամբա–ները՝ իրենց բազմազան փորձութիւններով : Շո–գեվինդ վազքը, Ջղաձգութիւնները՝ ի խնդիր ապ–րուստի եւ ապահովութեան :

Անհնարին խոչընդոտներու հետ կը դիմես չատ մըն ալ կամաւոր մեղքեր:

Ահա ծնողներ, որոնք, ի վիճակի ըլլալով հանդերձ, մասը մասին չեն զարներ, մայրենի լեզուն սորվեցնելու համար իրենց հոգեհատոր–ներուն :

Ահա ուրիշներ որոնք չատ դոհ են որ իրենց տղան ու աղջիկը «հայկական»ով չեն հետա–քրքրուիր: Անոնց չնորհիւ, իրենք ալ «եւրոպա–ցի» կը դառնան :

Ահա Երիտ. Միութիւն մը որուն անդամ – անդամուհիները չեն բարեհաճիր հայերէն խօսիլ իրարու հետ: Նոյնիսկ իրենց ժողովին եւ հան–դէսին մէջ :

Ահա հայկական համբանք մը որ առաւոտ – թեան մէջ կը լողայ, բայց միտքէն չանցըներ գոնէ դասընթացք մը բանալ :

Ահա, վերջապէս, Հայր. Միութիւններ, ո – րոնք լուր չունին թէ ինչ մնացած է իրենց գա–ւակներուն մէջ, իբրեւ հայկական ժառանգու – թիւն: Իբրեւ պիտանի սերունդ՝ եթէ ոչ հայրենի–քին, գոնէ իրենց շրջապատին համար :

Իսկ ամէնէն քաոմնելին,— անփառունակ նահանջը «ուսումնական» կոչուած դասու մը, որ իր անհոգութիւնը եւ ապիկարութիւնը կ'արդա–րացնէ սեւ տեսնելով ամէն բան :

Այդ երանելի դասուն համար «ի յառաջադու–նէ» դատապարտուած ենք փոշիանալու : Հետե – ւաբար աւելորդ է ոգեւիլ, յոգնիլ, ինքնապաչա – պանութեան ձեռնարկներ կատարել :

Այս համառարած ողբերգութեան մէջ, ինչո՞ւ կը զարմանաք որ այլասերումը, օտարացումը ա–ւերներ կը գործեն հեզհեզէ աւելի սրընթաց :

Երբ համբանք մը հաւատք չունի իր ճակա – տագրին վրայ, երբ չունի որեւէ խոչալ, ոչ մէկ հրաշագործ ուժ կրնայ փրկել զայն փոշիացումէ :

Այս պարագան ճիշդ է նոյնիսկ անհատներու համար: Առանց ազգի եւ միջավայրի խորութեան:

« Հայ չեմ, Հայու զաւակ եմ», կ'ըսեն այսօր, Աբժանթինի մէջ կամ այլուր :

Վաղը կրնան հարցնել ձեզի,— Ի՞նչ է Հայը :

Այն ատեն, դուք ալ պիտի չկրնաք ճիշդ պա–տասխան մը գտնել :

Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԵՐԲ ԱԶՔԵՐԸ ԿԸ ԴԱՌՆԱՆ

Ազգային առողջ զգացումը երբ չափազան – ցուելով մոլեռանդութեան վերածուի, ամէնէն քաղաքակիրթ ժողովուրդներն ալ յաճախ կ'ա – ռաջնորդէ տխուր անակնկալներու :

Ընկերաբան չէին մեր նախնիքները, բայց պիտէին թէ բնութիւնը եւ բնազդը չատ անգամ աւելի մեծ արժէքներ են մարդ արարածին մէջ քան կրթութիւնը եւ ստացական վարդապետու – թիւնները :

Եթէ մեր ժողովուրդին մէջ ըլլայ միայն, կ'ը–սենք՝ թերակիրթ ենք, թեթեւ ազգայնական եւ ասիացի, եւայլն :

Բայց այժմ չփոխենք ունինք օտար չատ մը ազ–գերու հետ. իրենց քաղաքակրթութեամբ մենէ բարձր, իրենց ընկերային գաղափարաբանու – թեամբ մենէ չատ յառաջադէմ, բայց եւ այնպէս պատկերը գրեթէ նոյնն է :

Ահա « Ֆրանսայի Շրջանը» հեծելանիւով : Միջազգային մրցում մը, որուն կը մասնակցին Ֆրանսացիին հետ, հաւասար իրաւունքներով , իտալացի, զուիցերիացի, պելժ եւ ուրիշ մար – զիկներ :

Անչուչա իւրաքանչիւրը կը կանայ յաղթական ելլել: Ոչ միայն անձնական փառասիրութեամբ , այլ եւ մղուած ազգային արժանապատուութեան զգացումէն:

Այս տաժանելի պայքարին մէջ կազմակեր – պիչները ամէն միջոց ձեռք առած են օրինաւորու–թիւնը եւ մարզական կանոնները յարգել տալու համար :

Բայց չանկարծ մոլեռանդութիւնը մոռացու–թեան կուտայ ամէն բան, է'ւ իրաւունք է'ւ օրէնք, է'ւ հիւրընկալութեան պատշաճութիւն: Եւ անհա–րը կը մղէ կոպտութեան, ծեծով եւ բիրտ ուժով յաղթելու գաղափարին, նոյնիսկ ոճիր մը գոր – ծելու վտանգով, ինչպէս գրեցին թերթերը :

Ալ ի՞նչպէս հաւատանք որ կարելի է պատե – րազմները խափանել տրամաբանութեամբ, երբ անհատ անհատ, ազգէ ազգ մոլեռանդ ատելու – թիւնն իսկ չենք կրնար մեղմացնել :

ՍՕՍԻ

ԿԻԼԻԿԻՈՑ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԸ այս կիրակի պիտի քարոզէ Փարիզի Հայոց եկեղեցին, նախագահե – լով արարողութեանց: Պիտի պատարագէ Դերե – նիկ եպիսկոպոս :

ՀԱՆԳԻՍՏ ՄԱՏԹԷՈՍ ԱՐՔ. ԻՆՃԻԵԱՆԻ

կաթող. պատուիրակութեան դիւանէն կը հա–ղորդեն.—

Մանչէսթըրի եկեղեցւոյ վարչութիւնը ցաւով կը տեղեկացնէ թէ չորեքշաբթի առտու վախճա – նած է Մատթէոս արք. Ինճիեան: Յուղարկաւո–րութիւնը պիտի կատարուի երկուշաբթի:

╳ Հանգուցեալը, 74 տարեկան, իրաւազէտ էր աշխարհականութեան ատեն (Արմենակ Ինճի–եան): Ծնած է Պոլիս: Վարդապետ ձեռնադրուած էր Իզմիրլեան կաթողիկոսէն, 1908ին: Իզմիրի առաջնորդն էր մինչեւ 1918: Վերադարձին ժա – մանակ մը Պոլիս մնալէ վերջ, անցած է Լոնտոն եւ ապա Մանչէսթըր, ուր կը մնար մինչեւ մահը: 1932ին էջմիածին գնաց իբրեւ Մանչէսթըրի պատուիրակ, Հորէն կաթողիկոսին ընտրութեան առթիւ :

Ցեղափոխութիւնը Պելժիոյ մէջ

Կացութիւնը հետզհետէ կը ծանրանայ Պել – ժիոյ մէջ, թագաւորական հարցին առթիւ: Վեր–ջին հեռագիրները 300.000 — 500.000 կը հաշուեն բանթողներուն թիւը:

Հինգշաբթի գիշեր հազարաւոր բանթողներ եւ ցուցարարներ դրոհ տուին դէպի Լաքէնի պալա – տը, ուր կը բնակի Լէոփոլտ Գ.: Բուռն ընդհա – րում մը տեղի ունեցաւ ոստիկան – զինուորներուն հետ որոնք քարկոծուեցան ցուցարարներուն կող–մէ: Մէկ հոգի սպաննուեցաւ, երբ ցուցարարները տապալեցին հանրակառք մը, 70 հոգի վիրաւոր – ուեցան (ութը ոստիկան):

Նախկին ընկերվարական վարչապետը, Պ. Սփաք որ ցուցարարներուն գլուխը անցած էր , այս առթիւ հեռեւեալ ազդարարութիւնն ըրաւ, խօսքը ուղղելով վարչապետին .

— « Լէոփոլտի դէմ սարքուած գործադուլնե–րը ապստամբական հանգամանք ունին եւ եթէ երկարաձգուին, յեղափոխութեան մը սկզբնաւո–րութիւնը պիտի ըլլայ »:

Վարչապետը պատասխանեց.— «Զենք կրնար թոյլ տալ որ ապստամբական կամ յեղափոխական գործադուլներ սարքուին: Այդ պիտի նշանակէր թէ քուէն կորսնցուցած է իր արժէքը: Մենք ոս–տիկան պիտի չգործածենք ձեր գործադուլի ի – րաւունքին դէմ: Բայց թոյլ պիտի չտանք որ բանուորները բռնադատուին գործադուլ ընելու»:

Ցոյցին ատեն բազմութիւնը կ'աղաղակէր .— «Հրաժարեցէք»: Շատ մը քաղաքներ զրկուած են ջուրէ, լոյսէ, երթեւեկէ, թղթատարէ եւ ուրիշ յարմարութիւններէ: Թագաւորին կուսակիցներն ալ բուռն ցոյցեր կը կատարեն: Գործադուլը կը սպառնայ մայրաքաղաքին : Շատ մը գործարան – ներ փակուած են, անտանելի կացութիւն մը ստեղծելով ժողովուրդին համար :

ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ ԿԸ ՎԱՂՎԱՒԱ՞Ի

Խ. ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ ԿԸ ՄԱՍՆԱԿՑԻ ԱՊԱՀՈՎՈՒԹԵԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴԻՆ

Անակնկալ մը որ բարենչան կը համարուի չատերու կողմէ, այնքան մտայղ կացութեան մը մէջ.—

Պ. Եակոբ Մալիք, Մ.Ա.Կի Ապահովութեան Խոր–հուրդին խորհրդային պատուիրակը, որ եօթը ամիսէ ի վեր կը մերժէր մասնակցիլ ժողովնե – րուն, իբրեւ բողոք ազգայնական Չինաստանի մասնակցութեան դէմ, եչ. օր ծանոյց թէ պատ–րաստ է ստանձնելու յառաջիկայ ժողովին նա – խագահութիւնը, Օգոստոս 1ին:

Պ Մալիք այս տեղեկութիւնը հեռաձայնով հաղորդեց Ազգաժողովի ընդհ. քարտուղարին , մեծ տպաւորութիւն գործելով: Ըստ կանոնի, Ապահովութեան խորհուրդին անդամները փոխն ի փոխը — այբուբենի կարգով — կը վարեն նա – խագահութիւնը:

Այս անգամ կարգը եկած էր Խ.Միութեան, բայց միւս անդամները չէին հաւատար թէ պիտի մաս–նակցի, եւ յաջորդ նախագահը պիտի ըլլար Անգ–լիոյ նոր պատուիրակը :

Ահաւասիկ Պ. Մալիքի դեկոյցը.— «Անհրա – ժեշտ կը համարիմ տեղեկացնել ձեզի թէ՝ համա–ձայն հաստատուած կարգին, կը ստանձնեմ Ա.–պահովութեան Խորհուրդին նախագահութիւնը այս տարուան Օգոստոսին եւ ժողովին դումար – ման թուական կը նշանակեմ Օգոստոս 1, ժամը 19ին: Կը խնդրեմ Ապահովութեան Խորհուրդին բոլոր անդամներուն յայտնել նիստին թուականը: Օրակարգը պիտի հաղորդուի յետագային »:

Ապահովութեան Խորհուրդը նիստ ունէր այսօր, չաբաթ , լսելու համար պաշտօնական զե–կոյցը՝ Քորէայի պատերազմի մասին. բայց տա–րակոյս չկայ թէ Խ. Միութեան ելոյթը պիտի տի–րապետէ ժողովին վրայ: Հաւանական է որ պա – տերազմը դուռ բանայ երկար վիճաբանութեանց եւ կամ Խ. Միութիւնը վեթօ դնէ: Բայց միւս անդամները կը հաւատան թէ Մոսկուա չի կրնար ջուրը ձգել նախապէս տրուած որոշումները: Ան – չուչա սուր վէճ մը պիտի ծագի ազգայնական Չի–նաստանի պատուիրակին մասնակցութեան առ – թիւ, քանի որ Խ. Միութիւնը չի ճանչնար այդ պատուիրակը: Եթէ քուէարկութիւն կատարեն, անհրաժեշտ է եօթը ձայնի մեծամասնութիւն մը: Իրազեկներու կարծիքով, ազգայնական Չինաս – տանի պատուիրակը կրնայ ստանալ միայն Մ. Նա–հանդներուն, Քուպային, Էքուատորի, Եգիպտոսի եւ Ֆրանսայի քուէները: Նոյն ազդիւրին համա – ձայն, Խ. Միութիւնը, Եուկոսլաւիա, Հնդկաս – տան, Նորվեկիա եւ Մեծն Բրիտանիա ճանչցած ըլլալով Չինաստանի նոր կառավարութիւնը (հա–մայնավար), այլեւս չեն կրնար քուէ տալ մի – սին: Այդ պարագային ազգայնական Չինաստանը կը կորսնցնէ մասնակցութեան իրաւունքը, բայց կարմիրն ալ դժուար թէ չահի օրինական մեծա – մասնութիւնը: Հետեւանքը պիտի ըլլայ թափուր ձգել Չինաստանի աթոռը, դոնէ առժամապէս :

Ցայտնի չէ թէ Ապահովութեան Խորհուրդին մասնակցելէ վերջ, Խ. Միութեան պատուիրակ – ները պիտի մասնակցի՞ն Ազգաժողովի միւս քան յանձնախումբերուն, որոնցմէ եւս հեռացած էին:

Ուշինկթընի քաղաքական շրջանակներուն մէջ դիւանագիտական յաղթանակ մը կը համար – ուի Խ. Միութեան վերադարձը :

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻ կառավարութեան որոշու – մով, այսուհետեւ Ատրպատականի նահանգը պի–տի չկրնան մտնել օտար թղթակիցները, որպէսզի թիւրիմացութիւններ չպատահին Խ. Միութեան հետ: Արգելքը առաջին անգամ գործադրուեցաւ երկու ամերիկացի եւ մէկ անգլիացի թղթակցի դէմ: Արգելքէն ազատ են պարսիկ թղթակիցները.— Պաշարման վիճակը ընդունեցաւ 50 նահանգներէ 17ին մէջ :

ՆԻՒԹԵՐ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ

«ՆԱՀԱՆՋ ԲԻՒՐՈՑԸ»

1918 Յունիս 6ին Սալմաստի ծառաստաններէ – րով հարուստ, գեղատեսիլ հովիտը անմարտ – բնակ եւ ամայի դաշտի մը վերածուած էր: Չէին ծխար նաեւ պարսիկ ու թաթար գիւղերու ծխնե– լոյզները :

Դեռ չղեղնած եւ լքուած արտերու կանանչ – ները կը տարուբերուէին մեղմ հովերէն, իսկ Ուրմիոյ կապուտակ լիճը ծոյլ – ծոյլ կը ծփար իր ափերը լզելով :

Ամենավերջին մեկնողը մեր հարիւրեակն էր ու մենք նոր հասած էինք կուչէլի կեաուղ կոչ– ուած վերելքին կատարը, երբ Ղալասարէն եւ Քիալաչան գիւղէն դուրս եկան թուրք եւ քիւրտ ձիաւորներու խումբերը եւ սկսան հետապնդել մեզ :

Կռիւն սկսաւ մեր եւ թշնամիին միջեւ որուն դնդակները յաճախ կ'իյնային մեր զաղթականա– կան կարաւանի վերջին մասը կազմողներուն մէջ:

Անոնք կը ձգէին ինչ որ ունէին, թեթեւնալու եւ փախչիլ կարենալու համար :

Զգած էին չատեր լծուած եւ բեռցուած սայ– լերը, ճամբաները զոցուեր էին լքուած իրեղէն – ներով, կենդանիներով, հիւանդներով եւ դեռ կաթնակեր երախաներով :

Թշնամին հետզհետէ կ'ուժեղնար: Մեր դիր – քերն օժտուած էին պաշտպանողական կռուի մը բոլոր յարմարութիւններով, մանաւանդ որ թշնա– մին հարկադրուած էր բարձրանալ Կուչէլի նեղ, դիկ – զակ եւ դժուարին ճամբէն :

Կռիւը տեւեց մինչեւ կէսօր ու թշնամին դիրք բռնեց վերելքի լանջերուն վրայ, սպասելով նոր ուժերու:

Քրտական ձիաւորներն ալ ղրկուած էին Սո– մայի լեռներէն մեր թիկունքն անցնելու համար:

Մեր զաղթականութիւնը բաւական հեռացած էր կռուին մօտակայ շրջաններէն, երբ՝ հրաման առացանք երթալ ու հասնիլ դաղթ. կարաւանի վերջին մասին :

Քանի մը վայրկեան վերջ, անտեսանելի պի– տի դառնային պատմական Արաւուրի կատարը, Տէրիկայ, Շաքեարեակի լեռները եւ Ուրմիոյ կա– պուտակ լիճը որ՝ մերթ կորսուելով մեր տես – դութիւնէն ու մերթ երեւնալով՝ կ'ուղեկցէր մեր կարաւանին:

Մեր առջեւէն սեւ, հաստ եւ ոլորուն գծի մը նման առաջ կ'երթար մեր զաղթականութեան 75 հազարնոց բազմութիւնը, մօտաւորապէս նոյն – քան կենդանիներու, անասուններու հետ խառնի– խուռն :

Փոչիի երկար եւ թանձր ամպ մը կը բարձրա– նար դէպի երթերը :

Արեզակը կը խաչէր մեր յոգնատանջ մարմին– ները, թշնամին կը հետապնդէր մեզ եւ կոտրած ի սարսափը ամուր կապած էր բոլորի չրթունքները:

Կ'երթայինք, դէպի ո՞ւր եւ մինչեւ ե՞րբ, չգիտէինք :

Իսրայէլն էինք որ կարմիր ծովը պիտի ճեղ– քէր ու անցնէր: Իսկ մեր Մովսէսներն էին Կոս– տին, Սամսոնը, Լեւոնը եւ դեռ ուրիշներ :

Գիտէինք թէ մեր անծայրածիր կարաւանը կը հետեւի մեր պինուած յառաջապահներուն եւ իր երկու կողմերը նոյնպէս պաշտպանուած էին հե– տեւակ եւ ձիաւոր պահակախումբերով, բայց կարելի չէր դիտնալ եւ յիշել զանոնք իրենց ա – նուններով :

Կ'երթայինք, յուսալով թէ՝ հնարաւորութիւն կ'ունենանք հանդստանալու, մեր ուժերը վերա – կազմելու, զօրանալու եւ ապա մեր ապաղայ ը – նելիքը որոշելու :

Երբ բաւականաչափ մօտեցանք Ուրմիին, մեր դիմացի կողմէն լսելի եղան թնդանօթներու ո – րոտները :

Նուրի փաշայի զօրքերը վերակազմուելով եւ նոր ուժերով զօրացած, նորէն մտած էին Ուրմիոյ շրջանը եւ արդէն մօտեցեր էին քաղաքին :

Սարսափելի է, երբ մարդ մը կամ ժողովուրդ մը մահէն հազիւ ճողոպրած, նորէն իր դէմը կը պտնէ մահը :

Մեզի կը մտահոգէր նաեւ Մահլամ – Շօրդէօլ դիծով Սալմաստէն նահանջած 2000 Հայերու եւ Ասորիներու պարագան :

Որքան կը մօտենայինք Ուրմի քաղաքին, այն– քան աւելի սարսռազդեցիկ կը դառնային թշնամիի թնդանօթներու որոտումները :

Մութը վրայ տուաւ, զաղթականները տեղա– ւորուեցան քաղաքի եւ շրջակայ գիւղերու տնե – րու, դաշտերու եւ այգիներու մէջ: Ամէն մարդ կամ ու պատրաստ կը սպասէր աւետիսի մը, կամ չարժելու հրամանին :

Յունիս 7ին Թուրքերը արդէն մտած էին քա– ղաքի արուարձանը եւ կը փորձէին դրաւել Ամե – րիկեան առաքելութեան հիւանդանոցը, ուր՝ կը գտնուէին մեր եւ ասորի վիրաւորները :

Կռիւը կատաղի էր, ժողովուրդի սարսափն ու

Տագնապ մը

ՏԱՆՆ ԿԻԼԻԿԻՈՑ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻՆ ՀԵՏ

ՆԻՍ.— « Առաջին անգամ ըլլալով հայ կա – թողիկոս մը կը ժամանէ Ֆրանսա»,— արձանա– գրած էր անցեալ օր տեղական մամուլը, երբ հա– ղորդուեցաւ Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Հայրապետին ալցելութիւնը :

Այս այցելութեամբ ծերունի Հայրապետը ո– գեւորութեան առիթ մը կ'ընծայէր Նիսի հայու – թեան, որ միշտ չուքի մէջ մնացած է :

Իրրեւ թղթակից, « Արարատ » ճաշարանի տէր եւ տնօրէն Պ. Սուրէն Գարապետեանի կողմէ աղնուօրէն տրամադրուած ինքնաշարժը նետուե – լով, չորեքշաբթի օր, ընկեր Մխիթարեան Անուշ – եանի հետ միասին ճամբայ ինկայ, դէպի Ժուան լէ Փէն եւ Քան :

Հակառակ ծանուցուած ըլլալուն թէ Նիս ժա– մանումը տեղի պիտի ունենար ժամը 4ին չուրջ, Հայրապետական գնացքը Ժուան լէ Փէն հասաւ երեք ժամ յապաղումով, երեկոյեան ժամը 7ին :

Ի դուր կը յուսայի տեսնել բազմաթիւ կառ – քերու շարք մը: Ճամբուն վրայ՝ ոչ Մարսիլիայէն ընկերակցողներ կային եւ ոչ ալ Նիսէն գիմաւո – րողները, բացի մեզմէ :

Հայրապետական կառքը եւս համեստ էր : Միեւնոյն ժամանակ խճողուած էր: Անոր մէջ տեղ գրաւած էին Գարեգին կաթողիկոս, իր քար– տուղարը եւ Անթիլիասի դպրեվանքի վերատե – սուչ՝ Դերենիկ եպիսկ. Փոլատեան, Արտաւազդ արք. , Նիսէն ուղարկուած գնացքի առաջնորդ մը եւ, բնականաբար, ինքնաշարժին վարիչը եւ բարձրաստիճան հիւրերուն դոյքերը: Միայն « Ճառագ »ի տրամադրուած կառքն էր որ կ'ընկե– րանար հայրապետական անշուք tractionին :

Ուշ ժամանակ, երկու կառքերէ բաղկացած « Թափորը » հասաւ Նիս, Պուլվար տը լա Մատ– լէնի Հայոց եկեղեցին, ուր հաւաքուած էին տասւարաթիւ հայրենակիցները :

Եկեղեցւոյ հոգաբարձութիւնը մատուռի սան– դուխները ծածկած էր դորգով մը :

Գարեգին կաթողիկոս պահ մը հանդստանալէ վերջ, իր առաջին օրհնութիւնները ընծայեց նոր– կայ հաւատացեալներուն եւ յայտնեց իր ուրա – խութիւնը Նիսի Ս. Աստուածածին եկեղեցին վե– րանորոգուած եւ աւելի պայծառացած գտնելով: Ցետոյ, բացատրեց թէ Ս. Էջմիածնի եւ Կիլիկիոյ երկու կաթողիկոսական աթոռներու դոյութիւ – նը հետեւանք է հայ ժողովուրդի ցիր ու ցան , երկրէն կորուած եւ տարագիր կացութեան :

Այս առթիւ արեւչատութիւն մաղթելով Ամե– նայն Հայոց կաթողիկոսին, ազօթեց որ Մայր Ա– թոռը յաւէտ կանգուն մնայ, ինչպէս նաեւ կան – գուն մնան Բագրատունիներու, Արչակունիներու սրբազան ժառանգը՝ Կիլիկիոյ աթոռը, դէպքերու բերմամբ այժմ փոխադրուած Անթիլիաս, երու – սաղէմի պատրիարքութիւնը, նաեւ Պոլսոյ պատ– րիարքական աթոռը, որ դեռ երէկ կ'երկրորդէր Ս. Էջմիածինը ի սիրուս աշխարհի եւ որ այժմ, կորնցուցած իր նախկին մեծութիւնը, կը մնայ միայն իրրեւ ստուեր եւ խորհրդանիշ :

Ցետոյ ծերունի Հայրապետը առաջնորդուե – ցաւ Նիս, Օթէլ Ալպանթիլի մէջ նախապէս պատ– րաստուած յարկաբաժինը :

Մինչեւ պանդոկ ընկերանալէ վերջ, նկատի առնելով իր կրած յոգնութիւնը, տեսակցութիւն մը խնդրեցի ուրբաթ օրուան համար, երեք բարե– կամներու հետ :

Նշանակուած օրը վերատեսուչ Դերենիկ եպիսկ.ին առաջնորդութեամբ ներկայանալով ծերունազարդ Հայրապետին, ուղեցի հասկնալ թէ տրամադիր է պատասխանելու կարգ մը հար – ցումներու :

Միշտ նկատի առնելով իր առողջական վիճա– կը եւ բժիշկներու պատուէրը — որեւէ յոգնութիւն չկրել առ նուազն երկու ամիս — համառօտ հար– ցումներ ուղղեցի Եղիսոսի զաղութին, Ֆրանսա կատարած իր այցելութեան, Երուսաղէմի պատ– րիարքութեան եւ Անթիլիասի, Ֆրանսահայ թե – մական ընտրութիւններու, Կ. Պոլսոյ պատրիար – քական աթոռին չուրջ ստեղծուած քաոսին, իր մշակութային աշխատանքներու մասին :

Հայրապետը յօժարութեամբ տուաւ իր պա – տասխանները, որոնց կարեւոր մասերը կ'ամփո– փեմ ստորեւ:

Նախ ամէն տեսակէտով իր գոհունակութիւնը յայտնեց Եգիպտոսի զաղութին մասին: Կը ցա – ւէր սակայն, որ իր սրտի տագնապը արգելք եղաւ դործադրելու իր ծրագիրը:

Կիւրեղ պատր.ի յուղարկաւորութեան առ – թիւ, անձամբ ականատես եղած է Երուսաղէմի աղէտաւոր ժողովուրդին ընծայուած օգնութեան դժուարին դործին: Այժմ վանքի անկիւնները լի են բազմահազար աղէտեալներով: Վանքը հազար չքաւոր հայրենակիցներու անուղղ կը մատակա – րարէ իր նիւթական համեստ պայմաններով եւ դուրսէն եկած ակակցութիւններով : Վանքի հա– րստութիւնները բաժնուած ըլլալով Իսրայէլի եւ Ամմանի հողերուն վրայ, հակառակ նոյն պետու– թիւններու բարեացակամ վերաբերմունքին , Պատր. Տէղապահը կը հարկադրուի զանազան փո– խառութիւններ կնքել եւ նուէրներ հաւաքել :

Կիւրեղ Ա.ԹոռՆ ու դպրեվանքը կախում ու– նին ժողովուրդի ակակցութիւններէն : Դժբախ – տաբար կարգ մը Հայեր դիտակցօրէն եւ ոմանք ալ անդիտակից՝ լայն օժանդակութիւն չեն մատու – ցաներ : Յարդ Ամերիկայէն եւ Եգիպտոսէն ըն – ծայուած փոքր օգնութիւններով եւ զանա– զան չնչին եկամուտներով՝ Անթիլիասի հայկա – կան բոյնը կանգուն կը պահուի «աւազի վրայ »: Ինք երբ կ'անցնէր դլուխը կիլիկեան աթոռին, Դպրեվանքը ունէր միայն 20 աշակերտներ, որոնց թիւը բարձրացած է այժմ 60ի: Իր նախաձեռնու– թիւնն է հիմնարկութիւնը այն դասարաններուն, ուր երկու տարուան ընթացքին կը պատրաստուին քահանաներ եւ վարդապետներ: Ձեռնարկը դժ – ուար է, որովհետեւ իւրաքանչիւր քահանացուի ծախքը պէտք է հաշուել 500 տոլար: Ակնկ զատ , անոնց ուսման ժամանակամիջոցին, հարկ է հո – գալ իրենց ընտանիքներու ապրուստը:

Ֆրանսայի Թեմական ընտրութիւններուն մա–

Բայց եւ այնպէս երեք հարիւր ձիաւորներ Աբրահամ խանէ, Սարի Բէգի եւ Վաղարշակ Շեր– վանեանի հետ վերադարձուեցան դէպի մեր թի – կունքը, Կուչէլի կեաուղը պաշտպանելու եւ Սալմաստի վիճակն ուսումնասիրելու համար :

Շուտով Կուչէլի կողմը ղրկուեցան նաեւ Ուրմիոյ երկու վաչաերը, որոնք չարունակ չփման մէջ էին Թրքական հետախուզական խումբերու հետ :

Ձիւղ այդ օրը, մեր թիկունքէն, Սալմաստէն լսելի եղան թնդանօթներու բազմաթիւ որոտները:

Զդիտէինք թէ՝ ճակատադրական կռիւներ տե– ղի կ'ունենան Ասոյ քաղաքի պարիսպներուն տակ եւ մաս մը հայ գինուորներ արդէն հասած են « Վարդան զօրավարի» մատուռը:

Անդրանիկի բանակը կը պատրաստուէր Ասոյ մտնելու :

Սամսոնի ղրկած սուրհանդակները, որոնք իր նամակները տարած էին Երեւան հասցնելու հա– մար, պարսկական Ջուլֆայի մէջ հանդիպած էին Անդրանիկին եւ անոր յանձնած էին նամակները : Անդրանիկ հարկ չէր տեսած պատասխանել այդ նամակներուն :Ոչ իսկ ուզած էր մեզի տեղեկացնել իր Ջուլֆա ժամանումը:

Այլապէս՝ եթէ մենք տեղեակ ըլլայինք իր Ջուլֆա – Ասոյ դիծով յառաջանալուն, կրնայինք վերադրաւել Սալմաստը եւ մխանալ իրեն :

Ու մեր մխացեալ ուժերը Անդրանիկի հրամա– նատարութեամբ ի վիճակի կ'ըլլային վերադրա – ւելու Վանը, թշնամին չպրտելով մինչեւ Բաղէշ եւ Մշոյ դաշտը :

Թուրք հրամանատարները ըմբռնած էին մօ – տալուտ վտանգը եւ Սալմաստի իրենց ուժերու կարեւոր մէկ մասը տեղափոխած էին դէպի Ասոյ:

Ա.ԶԳԻՆ

սին Գարեգին կաթողիկոս ձեռնպահ կը մնայ, ո–րովհետեւ իր թեմը չըլլալով՝ իր զբաղումներուն մաս չի կազմեր: Իսկ Պոլսոյ պատրիարքութեան կնճռոտ հարցը իր սրտին վրայ ամենախոր վէրք մը բացած է: Պահ մը բարձրացնելով իր ձայնը,

— Խայտառակութիւն է, եւ մենք տանում ենք այդ խայտառակութիւնը :

Կաթողիկոը կը վախնայ որ խայտառակու–թիւնը աւելի յառաջ տարուի, եւ անիրաւութիւնը ընդլայնուի, հակառակ անոր որ, ըստ Ամենայն Հայոց կաթողիկոսի հրահանգին, «Պոլսոյ Տեղապահը արդէն հրաժարած է իր Աթոռէն եւ նոր պատրիարք պէտք է ընտրուի»:

— Պոլսի համար դրեցէք հեռեւեալը .— Ես համարում եմ հայ ազգի ցաւերից մէկը եւ ցաւում եմ հայ ազգի համար :

Առ այժմ, բժշկական խորհուրդներու համա–ձայն, կաթողիկոսը ընդհատած է իր մտաւոր աշ–խատանքները: Այսուհանդերձ Անթիլիասի տպա–րանին մէջ մամուլի տակ է առաջին հատորը իր «Հայ ձեռագիրներու եւ Ցիշատակարաններու հա–ւաքածոյ»ին, որ կը բաղկանայ երեք հատորներէ :

Այդ մէջոցին Արտաւազդ արք. մինչեւ ըսաւ թէ՝ «Ռատիօ–Տիֆիւլիօն»ի կողմէ հրաւիր–ուած ըլլալով, այս ցերեկ, տասը վայրկեան խօ–սեցաւ (Ֆրանսերէն) եւ Ֆրանսացի ժողովուրդին ներկայացուց Կիլիկիոյ կաթողիկոսին կեանքը եւ այցելութեան նպատակը :

× Կիրակի առաւօտ, ի ներկայութեան Նիսի եւ հեռաւոր արուարձաններու հաւատացեալ Հա–յերու հոծ բազմութեան մը, Դերենիկ եպիսկ· պատարագեց նախագահութեամբ Գարեգին կա–թողիկոսի, որ կարճ բայց չինչ քարոզով մը՝ թե–լադրեց ժողովուրդին հաւատալ իր ազգային անցեալին, իր նահատակներուն, իր մշակոյթին, իր աւանդութիւններուն եւ եկեղեցիին , որոնցմով պիտի կերտուի հայ ժողովուրդի վերածնունդը :

— Մենք երեքուկէս միլիոն չենք միայն, մեր միլիոնաւոր նահատակներու ոգին կ'ապրի մեր մէջ, որով մեր ժողովուրդի թիւը կը հասնի բազ–մաթիւ միլիոններու :

Քարոզէն վերջ Վեհափառը հրաւիրուեցաւ ե–կեղեցւոյ բակին մէջ պահ մը հանդստանալու :

Իր իսկ ցանկութեամբ , իր մօտ աթոռ դըր–ուեցաւ Իշխանուհի Արշութեանի, որուն զերդաս–տանական հայրենասիրութեան եւ բարերարու–թեան մասին հակիրճ ծանօթութիւններ տուաւ իր շուրջիններուն :

Եկեղեցական արարողութենէն վերջ, հոգա–բարձութեան կարգադրութեամբ, հաչասեղան մը արուեցաւ կաթողիկոսին, Մասլէն Խոզի մէկ սրճարանին մէջ ... Ներկայ էին 25 — 30 ան–ձեր, որոնք ընտրուած էին ըստ կամս, եկեղեցւոյ բակը, ստուարաթիւ Հայերու մէջէն :

Դժբախտաբար կաթողիկոսին վայել հրաւէր մը կարելի չէր համարիլ այս հատկերոյթը :

Վերջին պահուն, Տիկին Վ· Քէօլէեան Վիլ–ֆրանչի դղեակը հրաւիրեց կաթողիկոսը եւ Դե–րենիկ եպիսկ·ը: Անդրիկեան եղբայրներն ա ի սպաս դրին իրենց սրտագին եւ աչխոյժ ծառայու–թիւնը:

ՇԱՀԱՆ ՍԻՄԱՆ

ԿԸ ՅՈՒՆՐՈՒԻ ԳՐԵԼ ՄԷԿ ԷՋԻ ՎՐԱՁ ,ՄԵ–ԼԱՆՈՎ: ԿՏՈՐՆԵՐՈՒ ԶԲԱՃՆԵԼ ՁԵՌԱԳԻՐԸ :

ԽԱՆԱՍՈՐԻ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ

Յուլիս 23, Կիրակի, հակառակ առաւօտեան օդի անստոյգ վիճակին, Փարիզի բոլոր շրջաննե–րէն բազմութիւն մը եկած լեցուցած էր Շավիլի անտառը, տօնելու համար Խանասորի արշաւանքի տարեդարձը: Հոն են մեր մտաւորականներէն շա–տերը, Հ· Յ· Դ· Փարիզի շրջանի ներկայացու–ցիչները: Արեւմտեան Եւրոպայի կեդր· Կոմիտէն եւ մանաւանդ մեր Նոր Սերունդը իր կեդր· վար–չութեամբ: Հոն է նաեւ մեր Կաթոյա Խաչը, հայ կանացի ամենամեծ կազմակերպութիւնը, իր բո–լոր մարմիններով: Հոն է վերջապէս մեր հայրե–նասէր ժողովուրդը մեծ ու պզտիկով: Եւ այս ա–մէնը՝ «Ցառաջ»ի մէջ հրատարակուած պարզ ազ–դու մը վրայ :

Ժամը ճիշդ 3ին այս հաւատաւոր բազմութիւ–նը դնաց Շավիլի հին դեղմանատունը, Խա–նասորի հրամանատարներէն իշխան եւ իշխանուհի Արշութեանի շիրիմին առջեւ իր յարգանքը մա–տուցանելու իր եւ իր կռուի ընկերներու ան–մահ յիշատակին: Իրեւ սգակիր կեցած է արշա–ւանքին միակ վերապրող, ծերունի «Խանասոր –ցին»: Մեր սիրելի ընկերուհին՝ Աստղիկ Քէօսէ–եան իր յուզիչ ձայնով կ'երգէ աւանդական, «Տէր ողորմեան»: « Ամենասուրբ երրորդութիւն , տուր աչխարհիս խաղաղութիւն,նահատակաց արքայու–թիւն, հերոսներու անմահութիւն»: Խաղաղա–սէր եւ միանգամայն հերոսապաչտ ժողովուրդ , որ այս եկեղեցական մեղեդին վերածեր է ազգա–յին երգի :

Երկիւղած լռութեան մէջ խօսք կ'առնէ հան–րապետական Հայաստանի խորհրդարանի անդամ ընկեր Հայկ Սարգիսեան , համառօտակի կը պատմէ Խանասորի արշաւանքը , կը նկարա–գրէ այն օրերու երիտասարդութեան խանդավառ նուիրումը հայրենիքի ազատագրութեան սրբազան գործին եւ ընդհանուր մարդկութեան խաղաղու–թեան նուիրական դատի : Կը թելադրէ ներկայ երիտասարդութեան հետեւիլ Իշխաններու , ո–րոնք արհամարհելով անձնական փառք ու տիտ–ղոս, իրենց անձը ի սպաս դրին հայ ժողովուրդի բարօրութեան: Շավիլի Նոր Սերունդի կրտսեր –ներէն Օր· Մարի Սարգիսեան կ'արտասանէ յու–զիչ կտոր մը ողբացեալ ընկեր Ա· Ահարոնեանէն:

Կ'այցելենք նաեւ ողբացեալ Բժ· Տէր Դաւթ –եանի դերեզմանը: Ընկեր Խաչիկ Մկրտիչեան կը խօսի մեր սիրելի բժիչկին մասին, վեր հանելով անոր բացառիկ յատկութիւնները,անոր արդարա–սէր հոգին թէ իրեւ ազնիւ մարդ եւ թէ իրեւ Դաչնակցական :

Մինչ այդ դերեզմանատան մօտակայ անտա–ռին մեղի յատկացուած մասը լեցուած էր արդէն: Շավիլի մեր ընկերները չուարտմի մէջ են այդ –քան ժողովուրդի պէտքերուն հասնելու համար : Որքան անդամներ ընկերներու անձնական կառք–երը օգտագործուեցան նոր պաչար հասցնելու հա–մար: Ու այսպէս մինչեւ իրիկուն, հաւաքուած ընկերական ու ընտանեկան սեղաններու չուրջ հաւատաւոր բազմութիւնը ապրեցաւ պահ մը դարձեալ իր հին օրերը, մինչ մէկ կողմէ բարձրա–խօսը կը հնչեցնէր ազգային եւ յեղափոխական երգեր: Նոր Սերունդի երգչախումբը նմանապէս իր մասնակցութիւնը բերաւ այս տօնակատարու–թեան դեկավարութեամբ երաժչտագէտ Պ· Մե–սումեանի: Ընկեր Խաչիկ Մկրտիչեան դաչտին վրայ եւս խօսեցաւ իր հայրենասիրական ճառը , ոգեկոչելով մեր բոլոր հերոսամարտերը: Ուչ ա –տեն, երբ մութը պատած էր ամէն կողմ, Շա–վիլի անտառը դեռ կը ցնծար ազգային երգե –րով : ԹՂԹԱԿԻՑ

ԶԱՑՆԵՐ ԳԱՒԱՌԷՆ

ՄԵՐ ԴՊՐՈՑԸ

ԿՐԸՆՈՂԸ.— Հունձքի եղանակն է: Եղանա–կըն է նաեւ դպրոցական հունձքի, ու ամէն մէկ շրջան արդար հպարտութեամբ իր բերքի քանա –կութիւնը յանձնեց կամ կը յանձնէ «Ցառաջ»ին:

Մեր դպրոցական քննութիւններն ալ տեղի ունեցան ի ներկայութեան ծնողներու եւ Ազգ· մխութեան նախագահ՝ Պ· Քիրազեանի :

Հանդիսաւոր օրերու հաղուստ եւ դպրոցա –կանի վայել կեցուածք՝ նոյնիսկ ամենաչարաճճի–ներուն մօտ: Ժամը 9ին, ամէնէն փոքրերէն կը սկսի քննութիւնը եւ ինչ խիստ քննութիւն:

Դասարանները իրարու կը յաչորդեն: Քննիչ–ներու եւ ծնողներու պարզ, հասկնալի զոհունա –կութեան ժպիտը կը մեծնայ, կը ծաւալի եւ ու –րախաւէտ անակնկալի մը համեմատութիւնը կը ստանայ հետզհետէ :

Չէինք սպասեր որ մեր բարձրագոյն դասա –րաններու 14—16 տարեկան տղաքը ոչ միայն սա–հուն, յստակ եւ դիտակից ընթերցում ունենան, այլեւ կարենան տրուած նախադասութիւնները վերլուծել առանց մեծ դժուարութեան, նոյնիսկ չատ դիւրութեամբ :

Պ· Քիրազեան յուզուած՝ այս դեղեցիկ ար –դիւնքէն, կը չնորհաւորէ տղաքը, կապ· Խաչուհի–ներն ու իրենց ուսուցչուհին եւ Ազգ· Մխութեան կողմէ Կաթոյա Խաչի դպրոցին կը նուիրէ հազար ֆրանք :

Կէսօրէ վերջ, տարիներէ ի վեր կիրակուած չատ դեղեցիկ սովորութեան մը համաձայն , Կա–պոյա Խաչի ծախքով, դպրոցական բոլոր աչա –կերտները պտոյտի տարուեցան Uriage, ուր եկած էին նաեւ չատ մը ծնողներ :

Այս պտոյտին ձգած տպաւորութեամբ, մեր սաները աստիճան մը եւս սերտօրէն պիտի կապ–ուին հայ դպրոցին հետ :

× Ութ օր վերջ դաչտահանդէս մը, Seyssin՝ի մեր ծանօթ դաչտին վրայ, հայերէնի դասընթաց–քին հետեւող տղոց մրցանակաբաչխութեան առ –թիւ:

Ամբողջ օր մը երգ եւ ուրախութիւն բոլորին, մ–նաւանդ դպրոցականներուն համար: Ներկանե–րու մեծ թիւը աւելի եւս հանդիսաւոր երեւոյթ մը կուտայ Կապոյա Խաչի հինգ տարիներու անխոնջ աչխատանքը ձեւով մը նուիրագործող այս դաչ–տահանդէսին:

Նախակրթարանի համապատասխան վկայա –դիր պիտի ստանան Ե· դասարանի աչակերտները: Մենք այն վստահութիւնն ունինք թէ Կապ· Խաչի Շրջ· վարչութիւնը, կամ իր կողմէ լիազօրուած կրթական, ուսումնական մարմին մը, յետ քըն –նութեան, սիրայօժար պաչտօնական վաւերագրե–րով պիտի փոխարինէ ժամանակաւոր հանգամանք կրող այս վկայագիրները :

Դաչտահանդէսի պաչտօնական մասին կը նա–խագահէր Պ· Քիրազեան, իրրեւ օգնական ունե –նալով Պ·Պ· Մխաքճեան՝ քարտուղար եւ Պ· Ան· Օ–հանեան՝ խորհրդական: Ան իր բացման քանի մը խօսքով վեր առաւ Կապոյա Խաչի կրթական աչ–խատանքի կարեւորութիւնը եւ մասնաւորապէս չեչտեց թէ այդ աչխատանքով ձեռք ձգուած ար–դիւնքը զոհացում կուտայ միչտ՝ իրրեւ Հայու, ծնողքի եւ հայրենասէրի :

Գեղարուեստական բաժինը ապահովեցին դպ–րոցական աչակերտները իրենք, իրենց երգերով, արտասանութիւններով եւ պարերով :

Նախակրթարանի համապատասխան վկայա –դիր ստացան հետեւեալները.— Օր ներ Ալիս եւ Պէաթրիս Մարտիրոսեաններ , Ալ ·Թորոսեան , Ս· Սիսլեան, Մ· Այվազեան եւ Խաչատուր Անտոն –եան: Ջերմօրէն կը չնորհաւորենք բոլորն ալ :

Ներկաները խանդավառուած ստեղծուած մթ–նոլորտէն, Կապ· Խաչի դպրոցին իրենց զոհունա–կութիւնը յայտնելու ձեւով՝ ըրին ինքնաբերաբար նուէրներ, որոնցմէ զոյացաւ 8100 ֆրանք :

Դաչտահանդէսի ընդհ· մուտքը եղաւ 48775 ֆրանք :

Այսպէս, առանց մնայուն եւ հաստատուն է –կամուտի, առանց մտաւորականներու բարոյա –կան օժանդակութեան, միայն չնորհիւ համեստ տիկիններու որոնք տիտղոսներու հովանիին ալ չեն ապաւինիր, չուրջ 60 մանուկներ եւ նաեւ ե–րիտասարդներ հայերէն կը սորվին եւ ազգային ոգիով կը ներչնչուին :

Երբ այսքան գեղեցիկ գործեր կը կատարուին յանուն Կապոյա Խաչի, ժամանակն է քայլ մը եւս առաջ նետուելով, ձեռք առնել դպրոցական հոգը, քանի որ ուրիչներ այդ հարցով կը զբաղին այն –

ՄԵԼԻՔԻ ԱՂՋԻԿԸ

ԺԵ·

Այդ կարծիքը արտասանում էր Աւետարանո–ցի ամենաթոյլ, խեղճ մարդը: Բայց դա ճչմա–րտական էր···

Գայիանէն պինդ գրկեց Յովսէփին: Նա լաց էր լինում, իսկ Յովսէփը անդադար կրկնում էր·

— Ինձ էլ տուր, քոյրիկ ···

ԵՐԿՐՈՐԴ ՄԱՍ

Ա·

— Մելքե՞ դեռ կասկած կայ :

— Թահմազ – Ղուլի – Խանը Իրանի աջին հերոսն է, բայց երբեք չէ մոռանում, որ մրդ – կային գործի յաջողութիւնը տարակուսանքի է: Թահմազը զգոյշ է, մինչդեռ մի ուրիչը նրա տեղ վաղուց ինքն իրան Աստուած կամ Աստուա–ծան մի բան կը լինէր հրատարակած :

— Դա խելօքութիւն է ցոյց տալիս: Խելօք մարդը նոյնիսկ աննչան յաղթութիւնից էլ հա –զիւ օգուտներ է դուրս բերում: Իրանը, այո, կենդանացաւ, այժմ կարելի է հաւատա մի այդպիսի փտած դիակին չունչ տալ կար էր միայն այն մարդը, որ քաջութիւնից աւե խելք ունի: Բայց ինձ չէ ուրախացնում Իրանի բա –ձնութիւնը··· Ինձ զարմացնում է քո բեր խոր–հուրդը ·· Ո՞րտեղից հանեցին նրան :.

— Ձը գիտեմ, Մելիք, ես միայն պատմեցի այն, ինչ որ մի քանի անգամ լսել եմ չատերից : Մարդիկ, որոնք Թահմազ – Ղուլի – Խանի մեր –ձաւորներից են, որոնց յայտնի են նրա գիտաւո–րութիւնները, այդ էին ասում :

— Հաչտութի՞ւն ···

— Այո··· Ասում են, Իրանը ունի իր սեփա –կան չատ ցաւերը, պէտք է սպասել, հաչտուելով դոնէ առժամանակ :

Եւ այսպէս խօսողը մօտեցաւ փոքրիկ խուցի լուսամուտին: Տարիքով նա չատ ջահել էր իր խօսակցից, բայց հասակով այնքան բարձր էր,որ կարողացաւ նայել պատի վերեւում բացած լու –սամուտից եւ տեսնել շրջակայքը :

Խօսակցութիւնը տեղի ունէր Դիզակի Սպի –տակ Խաչ վանքում, որ չինուած էր մի բարձրա–ւանդակի վրայ, Հաղրութ եւ Վանք գիւղերի մէջ–տեղը:— Յուրտ առաւօտ էր: Երկուանից մաղ–ւում էր խիտ եւ մանր ձիւնը :

Լուսամուտը նայում էր այն բարձր սարե·–րին, որոնք երեք կողմից չրջապատում են Հաղ–րութի ձորը: Նրանց երկար կատարները կարծես ծուխ էին արձակում· գիչերը վեր էր կացել, սաս–տիկ քամի, բուքը ցածրից ձիւնի ամպեր էր բարձրացնում եւ պտտեցնում էր օդի մէջ, խառ–նելով վերեւից տղացող տարափի հետ :

Երիտասարդը ուչադրութեամբ դիտում էր լեռնատանի ձմեռնային մռայլ եւ սպառնալից օ–րը: Եւ հասկանալի էր թէ ինչու նա պատրաս –տուած էր ճանապարհ դնելու :

ԼԻՕ

քան , ինչքան ան կը ծառայէ իբրեւ քաղաքական համոզումներու տարածման :

Դպրոցական հողը, նիւթականին հետ եւ անկէ չատ աւելի աչխատող ձեռքերու եւ բարոյական վարկի խնդիր է :

Այս լուրջ խնդիրը անգամ մը եւս կը յանձնենք Կապ· Խաչի Շրջ· վարչութեան ուշադրութեան :

Թղթակից

Ամերիկա կը դադրեցնի զինուորական արձակուրդները

ՊԱՀԵՍՏԻՆԵՐՈՒ ԶՕՐԱԿՈՉ ԱՆԳԼԻՈՑ ՄԷՋ

Մ· Նահանգներու կառավարութիւնը չնչեց բոլոր արձակուրդները՝ Գերմանիա եւ այլուր հաստատուած 120 հազար ամերիկացի սպաներու եւ զինուորներու համար : Մեւնոյն ատեն զգալու հրահանգներ տրուած են Գերմանիա հաստատուած քաղաքացիներուն, ի հարկին հեռանալու , պաշար ամբարելու եւ ուրիշ զգուշութիւններ ձեռք առնելու համար :

Ազգ· պաշտպանութեան նախարարը յայտարարեց թէ օդանաւային ուժը 48 տորմիլէն պիտի բարձրանայ 69ին, մինչեւ 1953 Յունուար, ինչ որ կը նշանակէ յաւելում 136.000 օդաչու սպաներու եւ զինուորներու :

× Լրագրական ասուլիսի մը առթիւ, նախագահ Թրումըն պարզապէս «ո՛չ» պատասխանեց , երբ հարցուցին թէ հիւլէական ռումբ պիտի զործածէ® Քորէայի մէջ: Բայց աւելցուց թէ նոր զումարներ պիտի պահանջէ, զինելու համար վտանգուած ազգերը: Նախագահը մերժեց պատասխանել Գերմանիոյ եւ Ճափոնի վերազինման մասին եղած հարցումներու :

× Մ· Նահանգներու արտաքին նախարարութիւնը անգամ մը եւս յայտարարեց թէ պիտի պաշտպանէն արեւմտեան Գերմանիան՝ արեւելքէն եղած որեւէ յարձակման դէմ :

× Անգլիոյ երեսփ· ժողովին ընչ· օրուան նիստին մէջ, Զըրչիլ փաստերով հաստատեց թէ Եւրոպայի պաշտպանութիւնը այսօր չատ աւելի ուժգր է քան հարաւային Քորէայի պաշտպանութիւնը· «բայց քանի որ Մ· Նահանգները միչտ անվիճելի գերազանցութիւն մը ունին հիւլէական զէնքերու տեսակէտով, կը յուսայ թէ պիտի կըրնան խուսափիլ երրորդ աչխարհամարտէն»: Իր համոզումով, հիւլէական ռումբն է խաղաղութեան բանալին: «Թէեւ տաժանելի բան է երբ ինքն, պաշտօնապէս, թէ Ռուսաստան գտած է հիւլէական ռումբին գաղտնիքը, բայց անկրկնելի մը կայ գաղտնիքը խմանալուն եւ մեծ քանակութեամբ ռումբ ունենալուն միջեւ»:

Ազգ· պաշտպանութեան նախարարը պատասխանելով քննադատութեանց, ըսաւ·

— « Ես բախտին չեմ ձգեր պաշտպանութիւնը: Ես կը զործեմ այն ենթադրութեամբ թէ որ եւ է բան կրնայ պատահիլ, թէ խռովութիւն կրնայ ծագիլ, որեւէ տեղ, նոյն իսկ մեծ համեմատութեամբ: Ինչ կը վերաբերի արեւմտեան Եւրոպայի , դիտենք թէ ինչ բանի պէտք ունինք: Մեր ներկայ դիրքը չատ վտր կը մնայ օրուան պահանջէն: Ի հարկին զէնքի տակ պիտի առնենք կարգ մը պահեստի զօրաղասեր »:

ՔՈՐԷԱՅԻ ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ

Վերջին տեղեկութեանց համաձայն, հիւս· Քորէայի բանակէն երկու զօրաթաժիններ կը վերադարձուին, վճռական յարձակում կատարելու համար ամերիկեան կեդրոնին դէմ: Զօր· Մէք Արթըրի զեկոյցը կ'ըսէ թէ ճակատը բաղդատաբար հանդարտ էր : Զօրավարը միչտ լաւատես է: Ընչ· օր ճակատը այցելելէ վերջ յայտարարեց մամուլի ներկայացուցիչներուն,— «Երբեք այսքան վստահ չէի եղած յաղթանակի մասին»:

Ուրիշներ կը կարծեն թէ չատ ծանր է ամերիկեան զօրքին վիճակը, հարաւային Քորէայի մէջ: Կարմիրները ոչ միայն 120 — 130 հազար ռազմունակ զինուոր ունին ճակատին վրայ, այլեւ բաղմաթիւ արձակազիններ որոնք ամերիկեան գիծերուն մէջ կը սողոսկին: Հարաւ· Քորէայի բանակը չատ ծանր կորուստներ կրած է, իսկ Ամերիկացիները միայն երեք զօրաթաժին ունին եւ անհամբեր կը սպասեն նոր ուժերու :

× Ամերիկացիները կը չարունակեն անխնայ ռմբակոծել կարգ մը նաւահանգիստներ եւ զինուորական դիրքեր: Թչնամին կը փորձէ պաչարել կարեւոր քաղաք մը, Քումչոն, որ 60 մղոն հեռու է դէպաւոր նաւահանգիստէն (Փուսան): Ամերիկացիները նոր նահանջ մը կը նախատեսեն, ճակատը ամրացնելէ առաջ :

× Մ· Նահանգներու ազգ· պաշտպանութեան նախարարութիւնը զօրակոչի հրաւիրեց հարիւր հազար զինուորները, Սեպտեմբեր – Հոկտեմբեր ամիսներուն համար :

× Ամերիկեան զինուորական օդանաւ մը ջրամոյն կորուեցաւ Ճափոնի Օչիմա կղզիին մօտ : 26 զոհերէն չորսը պատերազմական թղթակիցներ էին, երեքը ամերիկացի, մէկը Ֆրանսացի :

Դաչտահանդէս

ԽԱՆԱՍՈՐԻ ԱՐՇԱԻԱՆԴԻՆ 53րդ տարեդարձին առթիւ: Նախաձեռնութեամբ Հ· Ը· Դ· Լիոնի « Վարանդեան » կոմիտէին , մասնակցութեամբ Հ· Ը· Դ· Փոն տը Շէբրիւի «Անդրանիկ» խումբին :

Այս կիրակի ամբողջ օրը Փոն տը Շէբրիւի հովասուն անտառին մէջ:

Օթօքարները կը մեկնին ժամը ճիշդ 9ին Place Guichardէն : Տոմսերը կը ծախուին ընկերներ Մ· Մխրզեի Ա· Թաթուլեանի եւ Ս· Նաճարեանի մօտ: Կանխաւ ապահովել տոմսերը :

Դաչտահանդէս

ԽԱՆԱՍՈՐԻ ՏԱՐԵԴԱՐՁԻՆ ԱՌԹԻՒ

Նախաձեռնութեամբ Սէնթ Էթիէնի Հ· Ը· Դ· «Անտոք» եւ Սէն Շամոնի Հ· Ը· Դ· վարուժան ենթակոմիտէներուն, կը տօնուի Խանասորի արձանագրութեան 53րդ տարեդարձը :

Այս կիրակի, հանրածանօթ «Պաղ Աղբիւր»ի մօտ :

Place Donanէն առնել հանրակառքը մինչեւ Rond Point, եւ ոտղղուիլ դէպի La Métarre:

Կը խօսի ընկեր Կ· ԹԱՇՃԵԱՆ

Գեղարուեստական ճոխ բաժին: Առատ եւ մատչելի պիւֆէ :

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ ԿՐԵՆՈՊԼԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Հ· Ը· Դ· Կոմիտէի Խանասորի արշաւանքին տարեդարձին առթիւ , այս կիրակի, Prémolի անտառին մէջ:

Մանրամասնութիւնները տեղւոյն վրայ :

Մեծ Դաչտահանդէս

կազմակերպուած Առնուվիլի Հ· Ը· Դ· Նոր Սերունդի կառավարենց խումբին կողմէ, այս կիր· ժամը 10էն 21 Ecouenի «Jeu de Paume» անտառին մէջ:

Գեղարուեստական բաժին :՝ Ճոխ պիւֆէ

Հաղորդակցութիւն·— Օթօպիւս թիւ 268, Porte de la Chapelleէն , իջնել Carrefour de l'Espérance,, Villiers le Bel :

ՅԱՌԱՋԻ տարածման համար

Կը նուիրեն Տիկին Զ· Խաբչեան (Փարիզէն) 500 եւ Պ· Թաղւոր Պապանեան (Մարսէյլ) հազար Ֆրանք :

ՀԱՅՐԵՆԱԿՑԱԿԱՆ ԽՆԴՈՑՔ

Սեբաստիոյ Դաւրա գիւղի Հայր· Մխիթիւնը խնջոյք մը սարքած է , ի պատիւ հայրենակից Պ· Մխրճան Շիրվանեանի, այս կիրակի , կէսօրէ վերջ, ժամը 3ին, Իսիի Խրիմեան դպրոցին մէջ , 2 rue de la Défense: Պիտի ներկայացուի զաւեշտ մը, մասնակցութեամբ Մխրճան եւ Շմաւոն Պալեանի: Արտասանութիւն , մեներդ , նուագ եւ չատ մը անակնկալներ : Մուտքը ազատ է

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ Տիկին Աղաւնի Մանուկեան , ծնած 1897ին, Վառնա, Թրքահպատակ, կ'ապրէր փեսին եւ թոռներուն հետ Քլամարի մէջ , բնակարանէն մեկնած է 1949 նոյեմբերին եւ այդ օրէն որեւէ լուր չէ առնուած իրմէ :

Տեղեկացնել ոստիկանական տեսչութեան 2 rue Leon Seché, Paris (15): Հեռաձայն Lecourbe 50-88:

ՓԱՐԻԶԻ ԿԵԴՐՈՆԸ
PARFUMERIE – MAROQUINERIE
Au SAC PARFUMÉ
ՏԻՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ ԳԵՂԱՄ ԹՈՐՈՍԵԱՆ
Վերջին նորաձեւութեամբ ճամբորդական ապրանքներ, **fantaisie** գոհարեղէններ, կիներու պայուսակներ փարիզեան ճաշակով եւ ընտիր **serviette**ներ այրերու համար :
ՄԵԾ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆ ԾԱՆՕԹ ՎԱՃԱՌԱՆԻՇԵՐՈՎ
ԱՆՈՒՇԱՀՈՏՈՒԹԵԱՆՑ, ԱՄԷՆ ԿԱՐԳԻ
ARTICLES DE PARIS
Gare du Nordի մօտ :
106 Bld. Magenta, Paris (10) **Tél.: Nord 05–78**

Imprimerie DER AGOPIAN , 17 rue Damesme – (13)
Le Gérant : A. NERCESSIAN

ՁԳՈՒՇԻՉԻ (քաուչու) ամենամեծ զործարանը կրակի տրուեցաւ համայնավարներու կողմէ, Սինկափուրի մէջ: Վնասը՝ 2.300.000 տոլար :

ՓԱԿԵՑԻ՞Ք 1940 — 1950ի ձեր բաժանորդագրութեան հաչիւը ,

Մի յաւելք եթէ Օգոստոսի ընթացքին դադրի ձեր թերթին առաքումը :

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՄԱՐՍԷՅԼ·— Հ· Ը· Դ· Շրջ· կոմիտէն ընդհ· ժողովի կը հրաւիրէ Պօմոնի «Զաւարեան» ենթակոմիտէն այս չաբաթ երեկոյեան ժամը 9ին, սովորական հաւաքատեղին: Ներկայ պիտի ըլլայ Շրջ· կոմիտէի ներկայացուցիչը :

ԿԱՊՈՑ ԽԱԶի Իսիի մասնաճիւղին ժողովը՝ այս չաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին, Խրիմեան դպրոցը: Կարեւոր օրակարգ: Ընտրութիւն նոր վարչութեան :

ԼԻՈՆ·— Հ· Ը· Դ· Նոր Սերունդի «Սիամանթօ» խումբին ժողովը՝ այս երկուչաբթի երեկոյ, ժամը 9ին, դպրոցին սրահը, 78 rue Rabelais:

ԴԵՐԱՍԱՆ ԹՐԱԴՈՇԻ
ՆԵՐԿԱՑԱՑՈՒՄՆԵՐԸ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Այս չաբաթ երեկոյ ժամը 9ին Քամփ Ֆրէզ, Գաբակէօզեանի ամառնային թատրոնին մէջ Գ· Սունդուկեանի

ՊԼՊՕՆ (ՇԱՐԺԱՆԿԱՐի ՉԵՒՈՎ)

Կը նուագէ Չէօրէֆճեան Պէպոյի բոլոր երգերն ու պարերը :

Կը մասնակցին երգչուհի Սիւզան, տիկին Աշխէն Տէր Յակոբով, Ե· Գարագաշ, Յակոբ Գարա, Տիկին Սիրանոյշ, Մ· Գօճապաշեան:

Կը պարեն կովկասեան պարզ պարողուհիներ :

Մուտք ժողովրդական դիներով :

ՏԻՒԶԱՂԻ ԵՐԵԿՈՑ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Ծանօթ դերասան ՏՐԴԱՏ ՆՇԱՆԵԱՆ մասնակցութեամբ տէր եւ տիկին ԼՈՒՍՊԱՐՈՆԵԱՆներու, այս չաբաթ գիչեր ժամը 9ին Théâtre Mazenodի մէջ 88 rue d'Aubagne: Ա· անգամ ըլլալով կը ներկայացնէ Ը· Ը· Ը· Ամիրճեցի
ԱԿՆՑԻ ՀԱՃԻ ԱՂԱՆ ԵՒ ՍԱՄԱԹԻԱՑԻ ԳՈՀԱՐԻԿ
(3 Հարսնիք մէկ տան մէջ)

Ներկայացումը կ'աւարտի ճիչդ ժամը 11.30ին: Մարսէյլէն կը մասնակցին Մուրաֆեան, Պէշկէօթիւրեան, Ե· Սարըպօղոսեան :

Նոյն ներկայացումը 31 Յուլիս երկուչաբթի գիչեր Պօմոն, Վինէմա Ֆլօրէալի մէջ :

ANIS PHENIX 45°
Աշխարհի առաջին վաճառանիշը
ԳՐԱՍԵՆԵԱԿՆԵՐԸ
ՓՈԽԱԴՐՈՒԱԾ ԵՆ
48 RUE LAFFITTE, PARIS (9)
Tél. Tru. 12.31 եւ **12.32**
Կը գտնուի բոլոր հայկական եւ արեւելեան նպարավաճառանոցներուն մօտ :
Ընդհ· գործակալ՝
ALBERT BACRI
ANIS PHENIX 45
Garanti distillé

100 ՖՐԱՆՔ
քիլօ ամերիկեան իւղաներկ եւ կաուչուկի իւղովարազատ ներկ PEINTURE IGNIFUGE, բոլոր գոյներով :
ԾԱՆՕԹՆԵՐ (BACHES) նոր եւ զործածուած ամէն մեծութեամբ: **100 Ֆր·** քառ· մեթրը:
ՎՐՆՆԵՐ երկուքէն քառասուն հոգիի համար ԲԱՑԱՌԻԿ ԳԻՆԵՐՈՎ
ԱՄԻԿԵԱՆ ՎՐԱՆՆԵՐ 2 հոգինոց 1500 Ֆր·:
ԱՆԳԱԿԱՆ ՆՈՐ ՎՐԱՆՆԵՐ 2 եւ 4 հոգինոց, ԿՐԿՆԻ ԴՈՒՐՈՎ, ՄԺԵՂԱՐԳԵԼՈՎ , ՎԵՐՋԻՆԱՏԱՐԵԼՈՒԹԵԱՄԲ:
ԳԻՆ՝ **3980** ՖՐԱՆՔ
ԱՄԵՆԿԵԱՆ ՃՈՒՄ ՄԹԵՐՔ ՄԸ ԲԱՆԱԿՈՒՄԻ Ե ՋԱՆԱՋԱՆ ՀԱՆԴԵՐՁԵՂԻՆՆԵՐ
TETAN ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆԸ
38 R DE CHALON **Métro Gare de Lyon**
Բաց ամէն օր, կիրակի թէ տօնական օրեր
ՄԱՆՈՒԱԿՈՐ ԳԻՆԵՐ
ՄԻԹԵԱՆՑ ԵՒ ՎԱՃԱՌՈՐԴՆԵՐՈՒ

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925
R. C. S. 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN
17, Rue Damesme — PARIS (13)
Վեցամս· 800 փր·, Տար· 1600, արտ· 2500 փր·
Tél. GOB. 15–70 Գին 7 փր· C.C.P.Paris 1678–63
Dimanche 30 JUILLET 1950 Կիրակի 30 ՅՈՒԼԻՍ

26րդ ՏԱՐԻ — 26e Année No.6216–Նոր շրջան թիւ 1627 Խմբագիր՝ Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՄԻՆՉ ԳԻՐՔԵՐԸ ԿԸ ԴԻԶՈՒԻՆ

Օտարականը եթէ հայերէն օրաթերթի մը խմբագրատունը մտնելով՝ աչք մը նետէր նոյ հրատարակութեանց վրայ, պիտի բացագանչէր — ի՛նչ բախտաւոր ժողովուրդ :

Միայն Յառաջի «Ստացանք»ները նոյն տպա – ւորութիւնը պիտի ձգէին անցորդի մը վրայ :

Այո, գիրքերը կը դիզուին, «Ստացանք»ներն ալ իրենց կարգին : Եւ սակայն, սպառման չուկան չի բաւիր այնպէս ինչպէս վայել է «կուլտուրա – կան» ժողովուրդի մը :

Անհրաժեշտ չէ գրատուն մը հանդիպիլ :

Հարեւանցի ակնարկ մը՝ ձեր իսկ չրջապատի տուներուն մէջ, ամէնէն վաւերական վկայութիւ– նը պիտի կազմէր :

Պիտի մոլորինք, եթէ միայն մեր ցիրուցան կացութեան մէջ փնտռենք այս տագնապին պատ– ճառները :

Երէկ, երբ հայրենի հողերու վրայ կը բնա – կէինք իբրեւ համախումբ եւ հոծ բազմութիւն – ներ, «հասարակ ժողովուրդը» դեռ նոր սկսած էր ճաշակել ազատ գրականութիւնը :

Հակառակ ատոր, գրական հատորներ կը հրատարակուէին իւրաքանչիւրը 1500 — 2000 օ– րինակ, սպառելով քանի մը տարուան ընթացքին :

Օսմ· Սահմանադրութեան առաջին տարինե – րուն, Պոլսոյ «Ազդակ»ը (երիտասարդ չաբաթա– թերթ) գրական մատենաշար մը հասատատեց :

Ցաջորդաբար լոյս տեսան տասը հատորներ, Սիամանթոյի «կարմիր Լուրեր»էն, Վարուժանի «Ցեղին Սիրտ»էն, Ռ· Զարդարեանի « Ցայգա – լոյս»էն մինչեւ Լ· Շանթի «Վերժինը»ը (Իւրաքան– չիւրէն 2000 օրինակ) :

Զինադադարին, հազիւ քանի մը հարիւր օ – րինակներ մնացած էին, որոնք անհետ կորսուե – ցան [illegible] թեան մէջ :

Այդ օրերուն (1912), Թիֆլիսի ամէնէն մեծ գրավաճառը, տէր եւ տնօրէն «Կիւթէնպէրկ»ի, կը խոստովանէր թէ չատ աւելի դիւրք կը սպառէ պոլսական գրատան մը միջոցաւ, քան ամբողջ Կովկասի մէջ, մէկ տարուան ընթացքին :

Դեռ չենք յիշեր սահմանամերձ քաղաքներու, Կարինի եւ Վանի մէջ հաստատուած գրատուննե– րը, որոնք ուղղակի գործառնութիւններ կը կա – տարէին Թիֆլիսի հետ :

Կ'ենթադրենք թէ ընթերցասիրութեան ճա – չակը չատ աւելի զարգացած, ազնուացած պէտք է ըլլայ վերջին 30 տարիներու ընթացքին, ազատ ափերու վրայ :

Մանաւանդ որ, ոչ միայն աւելի յառաջադէմ տարրեր հասան, այլեւ սերունդները, հատուած – ները իրար խառնուեցան գաղութներուն մէջ :

Կարելի չէ ուրանալ փոխադարձ ազդեցու – թեանց եւ մտաւոր պատուաստի ազդեցութիւնը : Ինչպէս եւ մշակոյթի բազմազան վաստակաւոր – ներու համախմբումը՝ այս եւ այն գաղութին մէջ :

Դեռ ուրիշ պարագաներ ալ նկատի առնելով, պիտի եզրակացնէինք թէ տարագիր բազմութիւն– ները ի վիճակի են չատ աւելի դիւրք եւ թերթ սպառելու, քան երէկ :

Պոլսոյ 55 — 60.000նոց գաղութը կը պահէ երեք մեծադիր օրաթերթեր, առանց հաշուելու պարբերական հրատարակութիւնները եւ դիւրքերը :

Իսկ այստեղ իրարու վրայ կը դիզուին այն – քան արժէքաւոր դիւրքեր, տեղին վրայ հրատա – րակուած ըլլան թէ ուրիշ գաղութներէ ղրկուած :

Գիներու բարձրացման հե՞տ սկսաւ այս ան– կումը : Նոյն տխուր պատկերը չէի՞նք տեսներ պատերազմէն առաջ ալ, երբ ամերիկեան ծխա – խոտի մը գինն ունէր հայերէն դիւրքը :

Անտարբերութիւն, ճաշակներու այլասերում, ազգային գիտակցութեան թուլութիւն, — այս մեղքերուն մէջ փնտռեցէք բուն պատճառը, եթէ հայերէն դիւրքերը կը դեղնին գրատուններու կամ տպարաններու մէջ :

Ահա թէ ինչո՛ւ անհրաժեշտ կը դառնենք տե– սակ մը զօրաշարժ սարքել, նախաձեռնու – թեամբ արդիական, բազմանդամ կազմակեր – պութեան մը :

Կամաւորներու Միութիւն մը, որ բան – գործ ընէ հայերէն հրատարակութեանց սպառումը, սկսելով իր իսկ անդամներէն : Ի հարկին ստանձ– նելով նիւթական հոգեր ալ, մատչելի դարձնելու համար սուղ դիրքերը :

Շ·

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԱՑՑԵԼՈՒԹԵԱՆ ՄԸ ԱՌԹԻԻ

Կը թուի թէ Տանն Կիլիկիոյ կաթողիկոսին այցելութիւնն ալ դրամագլուխ պիտի ճարէ Ծա – նօթ ամբոխավարներուն, թունաւորելու համար հանրային կարծիքը :

Ո՞ր առիթն է որ չեն օգտագործեր, կճելու համար գաղութի մեծամասնութեան հոգին :

Գոնէ յայդա՛ծ ըլլային պատշաճ ընդունե– լութիւնը կատարել ծերունազարդ Հայրապետին :

Անշուշտ կարդացիք Նիսի թղթակցութիւնը, որ կը նկարագրէր կատարուած դիմաւորումը : կատարեալ անտիրութիւն :

Խմբագրութիւնը չուզեց հրատարակել ուրիշ թղթակցութիւն մը, ուր նամակագիրը կը պատ– մէ, աւելի ծանր բառերով·

— « Ես, որպէս հակադաշնակցական ու իբր թէ Հայաստանասէ՛ր հոսանքին նուիրուած, իս– կապէս կ'արգահատիմ ու գանգատով կը նայիմայն սուտերուն որ հրատարակուեցան կաթողիկոսին Մարսէյլ ժամանման առթիւ :

Անշուշտ օր մը կը պարզուի ամբողջ իրակա– նութիւնը, պատկերազարդ մանրամասնութիւն – ներով :

Եւ այս մարդիկն են որ կը փորձեն մուր քսել «Յառաջ»ի ճակտին, նորէն քնարեր առասպելներ թխելով :

Խեղճերը ստորագրելու քաջութիւնն անգամ չունին եւ ասոր – անոր բերնով կը գլորեն իրենց սովորական քսութիւնները :

Մոռնալով որ, ծիծաղելի կը դառնան ոչ մէ– այն իրենց ընթերցողներուն, այլեւ չէզոք, ակա– նատես եւ ականջալուր հասարակութեան առջեւ :

Ապահովաբար Տանն Կիլիկիոյ կաթողիկոսը եւ Դերճնիկ եպիսկոպոսն ալ հառաչանք մը ար – ձակեցին, ի ներկայութեան Արտաւազդ արք·ի, որ չատ լաւ կը ճանչնայ իր ձեռագործը :

— Տէ՛ր, թող դոցա ...

ՎԱՀԷ

Աւելի ծանր դէպքեր Պելժիոյմէջ

Թագաւորին դէմ ցոյցերը կը չարունակուին յարաճուն սաստկութեամբ, կազմալուծելով Պելժիոյ ամենօրեայ կեանքը : Վալոնիայի նահան– գին հազարաւոր բանթողներ որոշած են Պրիւսէլի վրայ քալել, ընդհանուր գործադուլը լրացնելու համար : Վարչապետը յայտարարեց թէ կառա – վարութիւնը ձեռք առած է անհրաժեշտ միջոցներ : Բարեկարգութեան հսկելու համար ետ կանչուած են արեւմտեան Գերմանիոյ պելժ զինուորներն ալ :

Ի պատասխան վարչապետին ազդարարու – թեան, Աշխատանքի Դաշնակցութիւնը, որուն են– թակայ են Պելժիոյ բանուորներուն 45 %ը, յայտարարեց թէ Պրիւսէլի վրայ պիտի քալեն 0– գոստոս 1ին : Բոլոր կառաւէրներէն խնդրուեցաւ տրամադրել իրենց կառքերը : Վարչապետը թա – գաւորին պալատը գնաց, խորհրդակցելու համար : Ցետոյ ձայնասփիւռ ճառ մը խօսեցաւ, յայտա – րարելով թէ թագաւորը պատրաստ է վերաքննե– լու իր դիրքը, եթէ գործադուլի որոշումը ետ առնեն : Արհեստակցական Միութիւնները վճռած են պայքարը չարունակել մինչեւ ծայրը :

Ընդդիմադիրները նոր երդ մը յօրինած են թագաւորին դէմ : Վերջին լուրերու համաձայն, Պելժիոյ 2·200·000 բանուորներէն 500·000ը կը մասնակցին գործադուլներուն : Ամէն օր յարձա– կումներ կը կատարուին հանրակառքերու, երկա– թուղիներու, խանութներու եւն· վրայ : Շատ մը խանութներ փակուած են բռնութեամբ : Նպարա– վաճառները հազիւ երկու ժամ կրնան բաց պահել խանութները : Ընդհ· գործադուլ յայտարար – ուեցաւ Անվէրսի մէջ :

ՈՍԿԻՆ ԵՒ ՏՈԼԱՐԸ զգալի անկում կրեցին քանի մը օրուան մէջ : Տոլարը մինչ 400ի բարձրա– նալէ վերջ, իջաւ 375ի, Նափոլէոնը 4030էն 3870ի, եւայլն :

ՀԱՄԱՁՆԱՎԱՐՈՒԹԵԱՆ դէմ կռուելու հա – մար յայտարարութիւն մը հրատարակեց Ազդ· ժողովին ձախերու խմբակցութիւնը, խիստ մի – ջոցներ թելադրելով կառավարութեան :

ՖՐԱՆՍԱՑԻ ՎԻՐԱՁԻՆՈՒՄԸ

ԱՐՏԱԿԱՐԳ ՄԻՋՈՑՆԵՐ ԱՐՏԱՔԻՆ ԵՒ ՆԵՐՔԻՆ ՃԱԿԱՏԻ ՎՐԱՑ

Ազգ· ժողովին ուրբաթ օրուան նիստին մէջ, Ազգ· պաշտպանութեան նախարարը՝ Պ· Ժիւլ Մոք, ծանրակչիռ յայտարարութիւններ ըրա– ներքին եւ արտաքին կացութեան մասին, մաս – նաւորապէս չեշտելով թէ կառավարութիւնը որո– շած է հրամանագիրներով գործել, ի խնդիր ա – պահովութեան : Անշուշտ խորհուրդ պիտի հար – ցնեն Ազգ· ժողովի ձեռնհաս յանձնաժողովներուն, հրամանագիրները հրատարակելէ առաջ : Բայց , ներկայ պարագաներուն մէջ, չեն կրնար սպասել որ խորհրդարանը սովորական ձեւակերպու – թիւնները կատարէ, պաշտպանութեան օրէնքները քուէարկելու համար :

Պ· Մոք բացատրեց թէ Ֆրանսա երբեք պիտի չմիանայ յարձակողական պատերազմի մը, բայց չի կրնար չէզոք մնալ, պաշտպանողական պա – տերազմի մը մէջ : Ցետոյ, իր պաշտպանութիւնը կրնայ երաչխաւորել միայն հաւաքական ապահո– վութեան ցանցով մը :

ԵՐԵՔ ՎՏԱՆԳԱՒՈՐ ԿԷՏԵՐ

Պ· Մոք երեք վտանգաւոր կէտեր կը տեսնէ աչխարհի մէջ.— 1. Ծայր· Արեւելք (Քորէա, Հնդկաչին եւ Մալէզեան կղզիները) ·— 2. Միջին Արեւելքը՝ իր քարիւղի հանքերով ·— 3. Արեւմտեան Եւրոպա : Իր կարծիքով, ամէնէն կարեւորը վերջինն է : «Բայց պէտք է ըմբռնենք թէ մեզի համար խնայողութիւն մը պիտի ըլլայ եթէ ճա– րենք անհրաժեշտ միջոցները՝ մեր երկիրը հեռու պահելու համար կռիւէն : Աւելի լաւ է բաւարար ծախքեր ստանձնել արտաքին պաշտպանութեան համար, քան սպասել արշաւանքին, յետոյ փըր– կելու համար մեր երկիրը » :

Այս առթիւ յիշելով Անգլիոյ ազգ· պաշտպա– նութեան նախարարին՝ Շինուէլի յայտարարու – թիւնները, դիտել տուաւ թէ պէտք չէ գերագնա– հատել Ռ· Միութեան զինուրական կարողութիւ– նը : «Ճիշդ է որ Ռ· Միութեան զինուրական ծախքերը կը կլանեն ազգ· եկամուտին 13 առ հարիւրը, ինչ որ յայտնապէս կը գերազանցէ միւս պետութեանց առ հարիւրը, ճիշդ է որ այդ պետութիւնը խաղաղութեան առեն զէնքի տակ կը պահէ 175 դործօն զօրաբաժիններ, որոնց առ նուազն մէկ երրորդը մեքենապէն կամ զրահա – պատ,— համազումար 2.800.000 զինուր, 19 հա– զար օդանաւ եւ 25 հազար հրասայլ : Բայց պէտք է նկատի առնել հարցին երկու երեսները ալ : Այս ուժերը բաժնուած են ահագին տարածութեանց վրայ, իսկ բռնմաթիւ զօրամասեր հսկողութիւն պիտի կատարեն եւ [illegible] ն ար– բանեակ երկիրները որոնք հատակերպած չեն իրենց պարտադրուած լուծին : Ոչ Պ· Շի– նուէլ, ոչ ալ ես չենք ուզեր ըսել թէ ինչ դիտենք Ռուսիոյ պատերազմական ծրագրի մասին : Ազգ· ժողովը պարզապէս պէտք է դիտնայ թէ յանկար– ծական յարձակումի մը համար տրամադրելի ու– ժերը չատ վար պիտի ըլլան վերոյիչեալ թիւե – րէն» :

Ուրիշ բացատրութիւններէ վերջ, նախարարը ծանրացաւ ներքին ապահովութեան վրայ :

ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ ԾԱՆՐ Է, ԲԱՑՁ ՈՉ ԵՂԵՐԱԿԱՆ

— « Պէտք է քաջութիւնն ունենալ ըսելու, որ– քան ալ տխուր ըլլայ·— 1950ին յարձակողական պատերազմի մը պարագային՝ մեր դիմացը պիտի ունենանք հինգերորդ գունդեր, կուրօրէն անճնա– ւուր՝ այն երկիրներուն որոնք նախայարձակման յանցանքը պիտի գործեն : Փոխանակ սահմանա – փակուելու ճակատին գծին կամ զրահապատ ու – ժերու հետեւած ճամբաներուն վրայ, կուիւը պիտի տարածուի ամբողջ երկրին մէջ : Ահա թէ ինչո՛ւ ծրագրած ենք փոփոխել ոստիկան – զօրքին եւ պահակազօրքին դերը՝ պատերազմի պարագային : Պիտի աւելցնենք անոնց թիւը : Միեւնոյն ատեն նոր զօրամասեր պիտի պատրաստենք, պայքարե– լու համար վայրաչուներուն (փառաշուխտ) եւ վնասարարներուն դէմ» :

Այստեղ նախարարը բացատրեց թէ ներքին թշնամիները մեծ վնասներ կրնան պատճառել անկարգութիւններու միջոցաւ եւ խափանարար ձեռ – նարկներ կատարելով : Ցետոյ ըսաւ թէ առ այժմ չեն խորհիր 12 ամիսէն 18ի բարձրացնել պար – տաւորիչ զինուրութեան չրջանը, բայց «կառա – վարութիւնը ի հարկին պիտի դիմէ այդ միջոցին, ինչպէս եւ պահեստիներու զօրակոչին » : 1951ի ելմտացոյցին մէջ զինուրական ծախքը պիտի ըլ– լայ 500 միլիառ ֆրանք, որուն մէկ տասներորդը պիտի գործածուի զօրացնելու երկրին պատերազ– մական կարողութիւնը :

— « Ո՛ր Ֆրանսացին պիտի մերժէր վարկեր տրամադրել իր երկրին, փրկելու համար զայն Ռո– բէսպիէրի ճակատագրէն : Իսկապէս եղերական բան է զինարչաւ մը կատարել պատերազմէն հազիւ հինգ տարի վերջը, բայց Ռոբէսպիէրը կ'ա– պացուցանէ թէ ինչ վտանգներ կը սպասուին այն ժողովուրդներուն որոնք չափազանց ինքնավստահ

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

ՀԱՅԱՍՏԱՆ ՅԱՒԻՏԵՆԱԿԱՆ

Բ.

Սասնայ ծռեր մեր մեծ դիւցազներգութեան մէջ եւս ունինք սքանչելի դրուագ մը, նմանօրէն յատկանշական, իբրեւ վկայութիւն Հայոց մահամարտին :

Բնաջնջման ստոյգ վտանգը Հայաստանի դէմ ներուն առջեւ : Հազար – համար զօրք անպէս – անմօրուս, հազար – համար զօրք պէսպէս – մօրուքով, հազար – համար զօրք սպիտակ – մօրուքով (տես Զէյթունլի Սասունականը, էջ 712), վրան են զարկեր Հայոց դաշտերուն մէջ, որքան աստղ երկինքը՝ այնքան վրան գետինը (անդ, էջ 783), գլած բամպակ ըլլան անոնք ու դուն Ա – ածու կրակ՝ չես կրնար այրել հատցնել, յարդի մօճիր ըլլան անոնք ու դուն հարաւ – քամի՝ չես կրնար մարել, կորեկ բուսած արտեր ըլլան ա – նոնք ու դուն մանգաղ՝ չես կրնար հնձել եօթը տարիէն (էջ 785), բայց եւ այնպէս Ծուռ Դաւիթ, որ կը մարմնացնէ Հայութեան ոգին, ոչ միայն կը յաղթէ վտանգին, կ'ուզէ կը սրբէ թշնամին, այլ եւ մենամարտի կ'երթայ ուղղակի մահուան դէմ, որ Մսրայ – Մելիք կը կոչուի գիւցազներ – գութեան մէջ : Փառաւոր գլուխ մըն է այդ մենամարտին նկարագրութիւնը,— Մսրայ – Մելիքը, ուժ տալու համար իր հարուածին, կը պատմէ հայ ժողովուրդը, նստաւ իր ձին եւ երեք ժամ – ուան ճամբայ հեռուէն սուրալով՝ վազեց Դաւի – թին վրայ ու Դաւիթ գլխուն նետեց իր գուրզը երեք հարիւր վաթսուն լիտր ծանր : Սար – քար թնդաց, քանեւէորս ժամ փոշին ծածկեց արեւին երեսը : Դաւիթ ողջ էր տակաւին : Ան առեն Մսրայ – Մելիք, ուժ տալու համար իր երկրորդ հարուածին, նստաւ իր ձին ու մինչեւ Հալէպ քաղաք հեռուէն սուրալով վազեց Դաւիթին վրայ՝ գուրզը նետեց Դաւիթ գլխուն : Փոշին ծածկեց արեգակին երեսը, երկու օր եւ երկու գիշեր մթնեց երկինք – գետին : Դաւիթ ողջ էր տակաւին : Ան առեն Մսրայ – Մելիք, ուժ տալու համար իր հարուածին, նստաւ իր ձին ու մինչեւ Մսրայ քաղաք հեռուէն սուրալով վազեց Դաւիթին վրայ՝ գուրզը նետեց Դաւիթ գլխուն : Փոշին ու մէգն, հողն ու քարը խառնուելգան իրարու, երեք օր եւ երեք գիշեր մութ մնաց երկինքը : Դաւիթ ողջ էր տակաւին (էջ 843 – 850) :

Հետեւելով Լիւք – Անորէ Մարսէլի, որ Գրիգոր Լուսաւորչի մահամարտին մէջ կը կարդար ոչ միայն Հայոց ճակատագրական դժբախտութիւնը, այլեւ կենսունակու – թեան [illegible] կը տեսնէր թէ նոյն իմաստը ունի նաեւ Սասնայ ծուռ Դաւիթին յաղթերգութիւնը :

Թէ մահամարտը հայկական աւանդութիւն մըն է առաւելապէս, որ կը բխի Հայոց պատմութեան փիլիսոփայութենէն, կ'ուզեմ հաստատել նոր վկայութեամբ մը եւս, Գրիգոր Լուսաւորչի եւ Սասունցի Դաւիթ ժողովրդական աւանդութիւններէն եառքը՝ այս անգամ մշակուած դրական – նութենէն (littérature savante) օրինակով մը, յի – շեցնելով Դուրեանի քերթուածը : Վաղամեռիկ այս բանաստեղծը «դիտցէք որ դեռ կենդանի եմ » կ'աղաղակէ մահուան բոլոր երեւոյթներուն դէմ, դագաղին մէջ, հողին՝ իսկ մէջ(*) :

Արդ, ի՞նչ իմաստ պէտք է տալ այն ոգիին, որ կը մերժէ մեռնիլ Բաբելոնի պարիսպներուն տակ (Մայքըլ Արլէն) եւ փիւնիկի պէս կը յառնէ նայ հայկական աւերակներուն մէջ : Կենսապաշտութիւն՝ հասարակ իմաստով,— սիրել կեանքը, ապրի՛լ եւ միայն ապրիլ : Ես այդ իմաստը չգտայ մեր պատմութեան մէջ, որ եղիչէն է դիտնովցուցեր «իմացեալ մահուան» օշինդրով : կեա՞նքը,— «չուներն ալ ունին այդ կեանքը» (Մարսէլ Փանեոլ, Fanny Թատերախաղ, էջ 205) :

Ա՛հ, ես ո՛րքան կը հրճուիմ ամէն անգամ որ, ծութիւնը, խրախճանութիւնները օրն ի բուն կը դղրդեցնէին քաղաքը : 5 — 6 նուագախումբերու ընկերակցութեամբ՝ ցերեկեայ պատկառազդու բարձած՝ բարձրահասակ, փառաւոր մօրուքով, դեղեցիկ դէմքով եւ վայելուչ կազդուր աչքերով մէկը, որ իր վճռական եւ խրոխտ քալուածքով ու պատկառելի արտաքինով դրաւած էր ուշադրութիւնս : Հետաքրքրուեցայ այդ արտակարգ դրաւչութիւնով օժտուած անձով եւ չուռով լսեցի իր անունը, Խտուարտ Փօրիս, այն անվեհեր հերոսը, որ մասնակցած էր 1905ի Երլոզլի մահափորձին՝ իր կնոջը հետ : Հետեւեալ օրն իսկ ձեռք ձգելով իր հասցէն՝ 66 Զինդ Եաքթօպամարքթ . փութացի իր դրասունը : Բարեւելէ վերջ ծանօթացուցի ինքզինքս իբրեւ ուսուցիչ եւ Հայ, որուն համար ամենամեծ ընդունելութիւնն ըրաւ ինծի, կանչեց իր կինը եւ զայն ներկայացուց ինծի : կարգ մը բաներու մասին իր հետաքրքրութեանց գոհացում տալէ վերջ՝ յայտնեցի իմ այցելութեանս նպատակները, զինքը ճանչնալու եւ մանաւանդ լսելու Երլոզլի դէպքին մանրամասնութիւնը :

Ռումբին զետեղման, կառքին սպասման վայրի յարմարութեան եւ ռումբի պայթումին եւ վրիպումին մասին արդէն ամէն բան գրուած է, հետեւաբար ինք զանոնք առաւ զանոնք եւ ես ալ զանոց կ'առնեմ, աւելորդ կրկնութիւններ չընելու համար, քանի որ յաճախ գրուած է անոնց մասին :

Ահա Խտուարտ Փօրիսի կենդանի պատմութիւնը, զոր լսեցի երմէ 1917ին, Անվէրսի մէջ :

— « Պայթումին յաջորդող խառնաչփոթութեանց մէջ ձերբակալուեցայ ու առաջնորդուեցայ բանտ որուն պատերուն վրայ բացուած ճեղքերէն ներս խուժող ցուրտ հովէն դիւերները չատ կը տառապէի : Ամէն օր ինծի կ'այցելէր Արապ Իզ – զէտ փաշա հայակերը եւ կ'աշխատէր իմ բերնէս կորզել խոստովանութիւն մը, մանաւորապէս կորզել խոստովանութիւն մը, մանաւորապէս ֆրենչի անուններուն : Այս ուղղութեամբ ան չատ աշխատեցաւ եւ մինչեւ իսկ պատուոյ խօսք առաւ ազատ արձակել տալ զիս, եթէ տայի անուններ այն կարծեցեալ կուսակցութեան, որ կազմակերպած էր այդ դաւադրութիւնը : Արապ Իզզէթ փաշան, առանց վհատելու, ամէն օր նուիրական ուխտի մը զացողի նման պիտի այցելէր բանտ ու պիտի ընէր նոյն կազապարեալ հարցումներն ու խոստումները : Եւ սակայն, միշտ անդրդուելի մնացած էի իմ ուխտիս մէջ, ոչ մէկ Հայու անուններ տալ, մինչեւ իսկ կեանքս վրայ տալու չանձնառութեամբ :

« Եկաւ դատավարութ[illegible]ջ – նորդեցին այն արտակարգ դատարանը, ուր փոխադրեցին զարմանալի համբերութեամբ ռումբին 250 գոհերուն կտոր կտոր եղած մարմիններուն մասերը, գլուխներ, ձեռքեր, ոտքեր, սրունք, մարմնի մը կէսը կամ ամբողջը, միմիայն երկու սրունքով կամ երկու թեւերով մարմնի իրան – ներ, անդլուխ մարմիններ, խմորի վերածուած գլուխներ՝ բոլորը արիւնաթաթախ, անճանաչելի եւ սոսկալի երեւոյթով :

(Մնացեալը յաջորդով) Ց . Գ . ՊԱՊԻՄԵԱՆ

ԿԸ ԽՆԴՐՈՒԻ ԳՐԵԼ ՄԷԿ ԷՋԻ ՎՐԱՁ, ՄԵ – ԼԱՆՈՎ : ԿՏՈՐՆԵՐՈՒ ԶԲԱԺՆԵԼ ՁԵՌԱԳԻՐԸ :

Անտէպ յուշեր Երլոզլի դէպքին

—

Քառասուն եւ հինգ տարիներ անցած են՝ աշխարհի մեծ մարդասպաններէն մին՝ « կարմիր Սուլթան » տիտղոսին արժանացած Աբտիւլ Համիտ Բ ը սատկեցնելու համար եղած ձեռնարկէն ի վեր :

1905 Օգոստոսին էր, երբ կը գտնուէի ծնընդավայրս : Լսեցի զղայացունց լուրը, մեծ արիւնարբու գազանին որջին մէջ պայթած ռումբին ձայնը : Հայութիւնը տակնուվրայ եղած էր, ամէն կողմ յուզում, սարսափ եւ իրարանցում, որով – հետեւ ջարդելու պատրուակ ստեղծող կայսեր դէմ եղած այդ դաւադրութիւնը սիրտ ունենար ան – տարակոյս իր աղետալի հետեւանքները, այն միակ տրամաբանութեամբ թէ՝ նման դէպքի մը մեղքը պիտի բեռցուէր հայութեան վրայ եւ հայութիւնը դիտէր այդ մեղքին պատիժը, երբ ա – նանց մեղքի ալ անհնայ կը պատժուէր :

Կ . Պոլսոյ հայ թերթերը անմիջապէս լծուեցան աշխատանքի եւ իրենց անկարելին փորձեցին, համոզելու համար թուրք պետութիւնը թէ՝ այդ դաւադրութեան հեղինակները չէին կրնար ըլլալ Հայեր, որովհետեւ իբրեւ Քրիստոնեայ ազգ եւ տառապէս հետեւող իրենց Ս . Գրքին պատուիրաններուն, պիտի յարգէին Քրիստոսի « Ծուռ գնայերն կայսեր» խօսքը : Հետեւաբար, ան – ձեռնմխելի պիտի նկատեն իրենց կայսեր կեանքը : Այս այնքան անմեղ փաստարկութիւնը չուներ սակայն ոչ մէկ արժէք, որովհետեւ կարճ ժամանակամիջոցի մէջ հաստատուեցաւ թէ՝ այդ դժոխային դաւադրութեան հեղինակները, քանի մը բացառութեամբ, ամբողջ Հայեր եղած են : Եւ զարմանալին հոն էր, որ պոլսահայ թերթեր տալին այդ դէպքին մանրամասնութիւնը՝ առանց ենթարկուելու զրաքննութեան, որովհետեւ կ'ըսուի թէ՝ անգլիական կառավարութեան պնդումին վրայ է որ տրուած է այդ ազատութիւնը հայ թերթերու : Առանց ժամանակ կորսնցնելու եղան ձերբակալութիւններ, բանտարկութիւն եւ ամենախիստ դատավարութիւն :

Ձերբակալուածներուն մէջ եղած է Պելճիքայի Էտուարտ Փօրիս, որ չատ հանգստաւէտ պաշտօն ունեցած է Կ . Պոլսոյ առեւտրական օտար տան մը մէջ :

1913ին երբ կը գտնուէի Պելճիքայի Անվէրս քաղաքը, ականատես եղայ հսկայ գործադուլի մը, որուն նմանը ոչ մէկ երկրի մէջ ցարդ տեսնուած չէ : 500 հազար գործաւորներ գործադուլ յայտարարած էին [illegible]ի մէջ եւ չըլկականները : Ամբիտ վիթխարի թիւ մըն էր՝ Հայաստանէն չատ քիչ մեծ երկրի մը եւ անոր 8 միլիոն բնակչութեան հետ բաղդատմամբ : Դրացի բոլոր երկիրներէն, մինչեւ իսկ հեռաւոր Սքանտինաւեան երկիրներէն եւ Իտալիայէն հեռագիրներով ուղեցին խնամել գործադուլ ընդդիմադրուն կլինելն ու երախաները, որպէսզի անոնց բեռը թեթեւնար եւ անոնք կարենային իրենց պահանջը պարտադրել գործարանատէրերուն : Կառախումբերը կլիներ եւ երախաներ կը փոխադրէին դէպի Հոլանտա, Զուիցերիա, Ֆրանսա, Անգլիա, Գերմանիա եւ այլուր :

Գործադուլ ընդդիմադրուն երդը, պարը, ցոյն – նաստեղծներուն դանկը,— եւ այսպէս դարե՛ր չարունակ : Բոլոր այս վայրագութեանց պատմութիւնը կարդացեր է Լիւք – Անորէ Մարսէլ, երբ արուեստ մարդասպանութեան կ'անուանէ Հայոց դէմ գործուած ոճիրը, որ մինչեւ սատիմ կը հասնի :

Համակերպիլ այս մարտիրոսութեան՝ ապրելու սիրոյն համար միայն, պիտի նսեմացնէր մեր պատմութեան փառքը : Անոնց սատիմին դէմ տառապանքի մեր համակերպութիւնը պիտի տառնար մազոխական դոյն : Մենք doloristeներ չենք սակայն,— ամէն ժողովուրդ ունի իր տառապանքի պատմութիւնը : Բայց մեծ է այն ժողովուրդը՝ որ դիտէ ստեղծագործութեան աղբիւր դարձնել իր տառապանքը : Ու կը յիշեմ Ռոնսարը որ կ'երգէ .

Le Français semble au saule verdissant,
Plus on le coupe, plus il est naissant,
Et rejetonne en branche davantage,
Prenant vigueur de son propre dommage .

Այսպէս եւ Հայը : Ջարդեցին, յօշոտեցին, կոտորեցին, բայց աւելի եւս ուռճացաւ Հայ հանճարը, եւ ծաղկեցան գրականութիւնը, երաժշտութիւնը, ճարտարապետութիւնը, նկարչութիւնը, թատրոնը :

Լիւք – Անորէ Մարսէլ նկատեր է որ Հայոց դժբախտութիւնը աղբիւր դարձած է քաղաքակրթական արժէքներու յորձանքին :

Գիտենք այս հարցն ալ,— դժբախտութեան կերպարանափոխութիւնը քաղաքակրթական արժէքներու :

Շ . ՆԱՐԴՈՒՆԻ

(*) Ունինք աւանդութիւն մը եւս, — կոիւ մահուան հրեշտակին հետ : Նկարիչ եղիշէ Թոմդէոսեան կտաւի վրայ փոխադրած է այդ աւանդութիւնը, «Ասլան աղայի մարտը հրեշտակին հետ», զոր Գարեգին Ա . կաթողիկոս այսպէս կը ներկայացնէ Տաթեւ տարեգրքին մէջ (1929, էջ 287) .— «Ասլան աղան Մոկաց բարբառով ժողովրդական վիպական երգի հերոսն է, նա փողոցում տեսնելով աղքատի դիակը եւ տեղեկանալով որ նրա մահուան պատճառը հրեշտակն է, կռուի է կանչում՝ իւր աղքատի վրէժը լուծելու . մահուան մասին գաղափար չունի» : Այս սքանչելի աւանդութիւնը որեւէ կապ չունի Աստուածաշունչի աւանդութեան հետ (Ծննդ ., ԼԲ . 24), որուն մէջ Իսրայէլ (= աստուածամարտ) անունին տրուած բացատրութիւնն է միայն գեղեցիկ : Հայկական այս աւանդութեան վրայ աշխատած եմ ես ալ (տես Մեղեդիներ, էջ 74), մահամարտին տալով կենսապաշտութեան բնախօսական արտայայտութիւնը, Միջերկրականեան հոգիին յատուկ, որ հեթանոսութեան աշխարհագրութեան պեղոր կ'անցընէ մեր երկինքէն՝ հելլենեւպարսկական բեւեռներուն միջեւ :

Կովը

Նկարագրե՞մ զինք: Երկրէ երկիր կը տարբերի: Մինչ մեր տեղերունը փոքր էր: Հոս, Եւրոպա, դեւի պէս խոշոր է: Ու գրեթէ միչտ չէկ:

Երբ երեւի հեռուէն, կոտոշները ցից ու լեցուն փորով, վեհափառ երեւոյթ մը ունի: Ֆալուաճքը արքեպիսկոպոսի կամ կարդինալի կը նմանի: Տարբերութիւն մը սակայն: Հեզ է ու համեստ: Ու կը թոյլատրէ որ մէկը վիզէն պախուրց մը անցընելով առաջնորդէ զինք: Մինչ արքն ու մարքը իրենք կը յաւակնին ուրիշները առաջնորդել: Ու կը բազմանան, ինչքան ազգին թիւը պզտիկնայ ...

Կովը ...

Ան այժմէական է հիմա, պատերազմի օրեր – րուն, ու մեծ կշիռք ունի: Ու թէեւ չիխօսիր, բայց կ'աղդէ պատերազմին վրայ, ըլլայ կենդանի, առաւել եւս մեռած: Կովը մեծ բան է հիմա ու այնքան ցանցառ: Որովհետեւ չարդի:

Երէկ ես պատիւը ունեցայ կով մը տեսնելու: Ու խանդավառութիւն եւ ուժ եկաւ վրաս: Կով մը չէկ ու սիրուն, հեզ եւ բարի աչքերով: Ի՞նչ մեղքս պահեմ, ցարդ բնաւ կարեւորութիւն տուած չէի իր սեռին: Ուստի նայած չէի այնքան հետաքրքրութիւնով ինչպէս հիմա: Ուստղ աչքերով թերեւս, քանի որ տէրը ցասկոտ ինծի նայեցաւ: Վախնալով որ կը կլլեմ մեծազօր կենդանին: Թերեւս, ինչո՞ւ չէ, մխի,, կաթի, ճարպի եւ կաշիի այս չափաւոր օրերուն:

Այս օրերուն, երբ չափ կուտայ կովը, թոն կուտայ կովը: Իրրեւ աստուած մը ամենազօր: Կովը աստուած է հիմա: Կենսատու՝ եթէ կայ: Եւ կենսատու՝ թէ որ չկայ: Կովը այդպէս է հիմա: Ապիս է ան: Սա տարբերութեամբ որ նեղոս հարաւ մնաց, եւ մենք էլպայի տխուր տեսքով կը մխիթարուինք հոս:

Այս օրերուն: Ո՞վ կրնայ առանց կովի ըլլալ այս օրերուն ու ժամանակներուն: Բոլորս մա – զործի խանութին առջեւ չե՞նք դողար անոր մէկ փոքր մասնիկին համար, որ մեր չաբաթական բաժինն է: Ինչո՞ւ պարկեշտ չըլլալ խոստովա – նելու այս: Կովը կենսատու է հիմակ, միակ կենսատուն: Կովը կը գիրնայ, որպէսզի մեզ դէր եւ պարարտ պահէ: Ցարդանք ուրեմն կովերուն եւ հորթերուն: Անոնց անցեալ ու ներկայ ու գալոց ճետերուն: Առանց կովի կեանք չկայ ու կարելի չէ իսկ երեւակայել զայն:

Վերջապես [illegible] է մարդը առանց կովի: Եւ ինչ կ'ըլլայինք առանց անոր, որ անդամ մը եւ չատ անդամներ, մեծ ջարդին, մեր կեանքը փրկեց: Երբ փախստական էինք հայրենի լեռնե – րուն վրայ: Բոպիկ: Մերկ: Անօթի: Բացառիկ օրեր էին անոնք ալ ներկային պէս: Ու այսպիսի ժամանակ կովն ալ բացառիկ արժէք կը ստանայ: կը վճռէ բախտը ազգերու: Վախճանը պատե – րազմներու: Զարկ կուտայ կեանքին ու կը դարբնէ զայն: Ու երբ մենք հպարտ ու ինքնահաւան քովէն կ'անցնինք, կովն ալ չի գիջանիր մեր վրայ նայիլ: Միայն կը թրքէ, պատկերազարդելով իր արհամարհանքը մարդուն հանդէպ, որ թէեւ ինքզինքը մեծ մեծ բաներու տեղ կը դնէ, բայց կովին փորին աստիճանէն չի կրնար վերցնել գլուխը, զայն վրայ տալու վախէն: Որովհետեւ կովը մայրն է ու ստնտուն մարդուն: Անոր համար կովութիւնը ամէնէն դրական կողմն է մարդուն: Ապացոյց, ահա պատերազմը, մեծագոյն կովութիւնը մեր օրերու սերունդին ...

ԵՐՈՒԱՆԴ

ՊՈՒՏ'Մ ԾԻԾԱՂ

ՄԻՋՈՒՐԻՆԱԿԱՆՔ ...

Նոր բա՞ռ մը: Ռուս գիտնական մըն է Միչուրինը: Բնութեան մեծ «վերափոխիչ»:

Հրաչքներ գործած է ան, «ղեկավարութեամբ՝ դիալեկտիկական մատերիալիզմի սկզբունքով: Բոյսերու տեսակադոյացման եւ արմատակալումը – լու տեսակէտէն՝ հիմքը դրած է մարքսիստական – մատերիալիստական փիլիսոփայութիւնը հնա – րաւոր դարձնելու, վերափոխելու՝ համաճայն մեր ցանկութիւններուն, յօդուտ աշխատաւոր զանգուածներու չահերուն ... »:

Շունչ առէք: Կը վախնամ բան չհասկցաք այս նորաստեղծ ոճէն:

Ուրեմն պարզաբանենք բուրժուա – յետադի – մական ոճով:

Միչուրինը, գլուխ յղնեցուցած եւ ժամանակ վատնած է, բնութեան թերութիւնները սրբագրե – լու: Արարիչ Աստուծոյ պակասները լրացնելու, ինչպէս իրմէ առաջ ըրած էր հունգարացի դիտ – նական կրօնաւոր Մենտէլ բուսաբանը:

Միչուրինը սակայն, Մարքսի աւետարանով զինուած է եղեր բնութեան օրէնքներուն դէմ, պրոլետար զանգուածներուն չահուն համար: Ա – նոր ծուռումուռ կողմերը կարգի դնելու եւ էվելօք տակոս զանձելու բնութեան տարերքէն:

Դիալեկտիկական մատերիալիզմով կրթելու զայն: Իմպերիալիստական – կապիտալիստական չրջապիծէն հանելով՝ պրոլետարական խողովակին մէջ դնելու բնութիւնը:

Անշուշտ գրկելու համար իմպերիալիստ աչ – խարհը՝ բնութեան չնորհներէն:

Աւելի յստա՞կ բացատրութիւնք: Միչուրին եւ իր հետեւորդները, կարծր ցորենը կակուղի եւ կակուղն ալ կարծրի վերածած են, որպէսզի ա – ռողջ ակռայ ունեցողները առաջին տեսակէն ու – տեն, իսկ անատամներն ալ կակուղ տեսակով եր – ջանկանան:

Երկչարք գարիի հասկը վեցչարքի վերածած են: Գարին ցորենի՝ ցորենն ալ եգիպտացորենի փոխակերպած են:

Ցաղղի ողկոյզներուն հատիկներն ալ բազ – մացուցած են: Վա՛յ է եկեր որթատունկի ճիւղե – րուն, մեծ դժուարութեան պիտի մատնուինայդքան ծանրութիւն կրելու համար եւ բողոքելու իրա – ւունք ալ չունին, քանի որ « բողոք»ը յետադի – մութիւն կը նչանակէ դեմոկրատանի մէջ եւ վը – տանգաւոր է:

Հայաստանի հողն ալ մեծ չափով հարստացած է միչուրինեան սիստեմին չնորհիւ:

« Արմենուհի » անունով ցորենի տեսակ մը ձեռք բերուած է: Սելեկսիոն կայանի սելեկցիո – նէր Ա. Անանեանի չանքերուն չնորհիւ ալ, «Անա – հիտ» անունով լոլիկի տեսակով մը ճոխացած է մեր հայրենիքը:

Ա. ՀԱՑԱՍՏԱՆԻ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՑԱՍՏԱՆԻՆ

Այս իմ Հայաստանն է,
Ես ծներ եմ այստեղ,
Արեւի տակ այս ջերմ,
Երկնքի տակ այս լուրթ,
Ինձ Շիրակի հովն է շոյել բնիուշ ու մեղմ,
Ինձ Սեւանն է յուզել դեռ օրերից մանկուր:

Այս իմ Հայաստանն է,
Այս իմ հայրենիքն է բազմադարեան,
Եւ նախահայրերն իմ այս նոյն հողն են հերկել,
Այստեղ են Քուչակն ու անմահ Նարեկացին
Շշնչացել գողտրիկ ու սրտայոյզ երգեր,
Այստեղ է բոցաշունչ խիզախ Քանաքեռցին
Իր արիւնով գրել «Հայաստանի Վէրքը»:

Այս իմ Հայաստանն է,
Այս իմ հայրենիքն է նոր ու վերածնւած,
Որ ֆայլում է այսօր ճամբով կոմունիզմի
Դէպի գալիքը լոյս,
Իր ջինջ աչքերի մէջ կեանքի գարունն առած:

Այս իմ Հայաստանն է,
Եւ մենք ենք կեանք տւել
Նոր ու բազմահազար այս կառուցումներին,
Շէնքերին հոյակերտ, որ խոյացել են վեր,
Եւ գործարաններին այս վիթխարի:

Այս իմ Հայաստանն է,
Սիրում եմ ես նրան
Սիրով մի անսահման եւ խոր, եւ անմեկին,
Ու պատրաստում սրտի մինչեւ վերջին հիւլէն,
Տալու կեանքի համար իմ նոր հայրենիքին:

ԱՐՇԱԼՈՑՍ ՍԱՐՈՑԵԱՆ

Ասկէ ետքը, Հայաստանցիները, պիտի կը – նան պահանջել իրենց նպարավաճառէն «ընկեր, ինծի քաչ մը կորկոտցու արմենուհի եւ քաչ մըն ալ տոլմացու անահիտ տուր, խնդրեմ ...»:

Կենդանիներն ալ անմասն չեն մնացած միչու – րինեան սելեկցիայի մեթոտէն: Անոնք ալ վրայ գլուխ չտկած, կարգի մտած են:

Հայաստան՝ դմակաւոր ոչխարի նոր տեսա – կով մը օժտուած է, այծերուն պէս բացյետոյք չմնալու համար:

Կը յուսանք որ կոտոշաւոր կենդանիներն ալ պիտի օգտուին Միչուրինի չնորհէն: Անոնք ալ ի – րենց կոտոշներէն զինաթափ պիտի ըլլան, որ – պէսզի յեղափոխական ելոյթներու չդիմեն՝ կապի – տալիստներու դրդումով:

Հայաստանի լեռնային չրջաններն ալ բաժին ստացած են Միչուրինեան մեթոտէն: Անոնց լերկ դագաթները ճոխացած են պտղատու ծառերով: Դաչտի բնակիչներուն եւ պտղավաճառներու քի – թը կոտրելու ինչ աղուոր միջոց ...

Ցուսա՞նք որ մօտ ժամանակէն՝ կարմրաստա – նի քաղաքացիներուն հերթաբաժին լերկ դագաթներն ալ, Հայաստանի լեռներուն պէս պիտի օգտուին Միչուրինի գիւտէն՝ զարդարուելով դանգուր մա – զախուրձով:

Հայաստանի հայերէնն ալ հարստացած է Մի – չուրինեան մչակումով: Թաթարերէնէ զատ, յատի – նարմատ ռուս բառեր տուն – տեղ եղած են Հա – յոց լեզուին մէջ՝ աւելի ճոխացնելով զայն ...

Սփիւռքահայութիւնն ալ նախանձելու պատ – ճառ չունի: Հոս ալ, Միչուրինեան ձեռնարկները յաղող ճամբու մէջ են:

Մրտաչէն գիւղէն՝ Վրթանէսը սելեկցիոն մե – քոտով կը պատկենք փարիզուհի մմզել Իրէնի հետ եւ արդիւնքը հիանալի դուրս կուգայ ...

Եթէ Հայաստան ունի իր «Արմենուհի » յո – րենը եւ «Անահիտ» լոլիկը, մենք ալ ունինք օրի – նակ՝ մեր Իւկէտ – Թագուհիները եւ Ռոպէր – Ա – բիտահէսները ...

Կ. ՊԵՏՈՒՇ

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (135)

ՄԵԼԻՔԻ ԱՂՋԻԿԸ

ԵՐԿՐՈՐԴ ՄԱՍ

Ա.

Միւս մարդը, որին նա Մելիք անուանեց, նոյնպէս ճանապարհորդ էր, բայց բոլորովին անտարբեր դէպի դրսի եղանակը: Ծանր քայլերով անց ու դարձ էր անում փոքրիկ խուցի մէջ, ձախ ձեռքի մատներով անդադար չոյում էր իր ալե – խառն պեխերը: Ամէն անգամ, երբ երիտասարդը պատասխաններ էր տալիս նրա հարցերին, տեղի էր ունենում կարճատեւ ընդմիջում. Մելիքը խո – րասուզւում էր մտքերի մէջ, իսկ նրա լիքը դէմքը ցոյց էր տալիս սաստիկ սրտնեղութիւն, հոգեկան մռայլ տրամադրութիւն:

Երիտասարդը վաղ առաւօտեանից էր զբաղած այդ դէմքի վրայ, դեռ այն ըոպէից, երբ երկուսը հանդիպեցին միմեանց եւ բարեւեցին:

Հինգ ամսից աւել էր, որ երիտասարդը ղնացել էր Պարսկաստան, ուր աշխատում էր օգ – նութիւն հասցնել Ղարաբաղին: Երէկ նա չատ – պում էր, չխնայելով իր ձիուն, որպէսզի որքան կարելի է չուտ տեսնուի Մելիքի հետ: Նա լաւ մեծամեծների սառն վարմունքից եւ յուսահատա – կան խօսքերից խոցոտուած իր սիրտը մխի – թարութիւն կը գտնէ Մելիք Աւանի մօտ: Այժմ նրա առջեւն է Դիզակի տէրը: Բայց որպիսի փո – փոխութիւն հինգ ամսուայ մէջ:

Եւ երիտասարդը, նայելով սարերի բուքին, մի բաւականութիւն էր զգում. հարկաւոր է զբ – նալ, այդ ձիւնախառն քամիների մէջ, մոռանալ այս դառն իրողութիւնը: Նա լսեց Մելիքի ձայնը եւ ետ դարձաւ լուսամուտից:

— Թահմազի բախտը չատերին չէ վիճակւում, բայց ես էլ, Աւլան, չատ թէ քիչ հասկանում եմ աշխարհի բաները:

— Ի՞նչ խօսք, Մելիք: Թահմազը դեռ երեխայ էր, երբ դու ...

— Ես գովում եմ խելքը, ընդհատեց Մելիք Աւանը երիտասարդի խօսքը եւ ապա չարունակեց.

— Ես ինքս էլ թեթեւամիտ, անապարհ մարդ – կանց թշնամին եմ, պահանջում եմ, որ ամէն դոր – ծի մէջ լինի խելք, հեռատեսութիւն: Բայց էլի կրկնում եմ՝ հաշտութիւն — դա ծիծաղելի, ան – միտ ձայն է մի այսպիսի երկրում: Հաշտուել — նչանակում է գլուխ իջեցնել այն բոլոր իրողու – թիւնների առաջ, որոնք կատարուել են այստեղ, կատարւում են եւ պիտի կատարուեն:

Մենք եւ Օսմանցիները չատ հեռու ենք մի – մեանցից. մեր եւ նրանց մէջ ահագին ձորեր կան, որոնք լցուած են մեր արիւնով, մեր արտասունք – ներով: Հաշտուել հնարաւոր էր, եթէ կարելի լի – նէր կամուրջներ չինել այդ ձորերի վրայ:

... Մեզ օգնութիւն պիտի ուղարկեն, բայց փոխարէնը խորհուրդներ են ուղարկում ...

— Օգնութիւն չկայ, բացականչեց երիտա – սարդը ոգեւորուած:

Մելիք Աւանը զարճեալ յափշտակեց նրան նրա աչքերը փայլեցին խորին բաւականութիւնից:

— Օգնութիւն չկայ, գոնէ չուտով չի լինի.. Ամբողջ Պարսկաստանը գիտէ, որ Թահմազի աչ – քը Սէֆեվիների գահին է յառած: Իսկ այդ գահի վրայ նստելը հեչտ բան չէ, թէեւ Թահմազը այժմ Իրանի կուռքն է: Գահը թափուր չէ. նրա վրայ նստած է մի մանուկ, որի երակների մէջ վազում է Սէֆէվիների արիւնը եւ որին պաչտպանում է հոգեւորականութիւնը: Պէտք է գրաւել հոգեւո – րականների սիրտը. դրա համար Թահմազը պիտի իրագործէ իւրաքանչիւր չիա մահմէտականի նը – ւիրական ուխտը, ազատելով Քերբալան Օսմանցի – ների ձեռքից: Շիաների մեծ իմամները գերու – թեան մէջ են. Հասանի եւ Հիւսէյնի գերեզման – ները պղծւում են սիւննիներից: Թահմազը միւս – ների նման ողբում է այս հանդամանքը. նա ամէ – նից առաջ չիա է եւ երդուել է իմամների գերեզ – մանով, որ իր առաջին գործը կը լինի Քերբալան ազատելը:

են: Կացութիւնը ծանր է, բայց ոչ եղերական: Մեր ճիգն է ընկճել նախայարձակման ոգին» :

Կրկնելով արթնութեան կոչը, Պ. Ժիւլ Մոք չէշտեց թէ «ամէն մարդ ինքզինքը զինուոր պէտք է նկատէ ներքին թշնամիին դէմ »:

Ի վերջոյ Ազգ. ժողովը քուէարկեց կառավարութեան հնգամեայ ծրագիրը, 182ի դէմ 412 ձայնով: Այս ծրագրին համաձայն, 2500 ռազմական, 1500 ուրիշ օդանաւեր պիտի չինուին մին չեւ 1955: Միայն համայնավարները դէմ քուէարկեցին :

Մոսկուայի ճոռ դիրքը

Քաղաքական շրջանակներու մէջ անհամբեր կը սպասեն Ազահովութեան Խորհուրդի նիստին (1 Օգոստ.), իմանալու համար Խ. Միութեան դիրքը: Ինչպէս գրած էինք երէկ, խորհրդային պատուիրակը, Պ. Մալիք ինք նիստի հրաւիրած է ժողովը, իբրեւ հերթական նախագահ, եօթը ա – միս հեռու մնալէ վերջ: Կարգ մը շրջանակներու մէջ կը կարծեն թէ Մոսկուա նոր խաղ մը կը փորձէ, անելի մատնելու համար Ազահովութեան Խորհուրդը : Ամէն պարագայի մէջ, Ամերիկացիները վճռած են չարունակել պատերազմը: Լոն – տոն կասկածոտ է, Փարիզ վերապահ :

« Տէյլի Մէյլ »ի մասնաւոր տեղեկութեանց համաձայն, Մոսկուա հետեւեալ հրահանգները հաղորդած է Ֆրանսայի, Անգլիոյ, Իտալիոյ, Պելժիոյ, Հոլանտայի եւ արեւմտեան Գերմանիոյ համայնավարներուն ,—

1. Սաստկացնել Անգլիոյ եւ Մ. Նահանգնե – րուն պառակտումը՝ Ֆորմոզայի հարցին առթիւ. 2.— Զօրացնել խաղաղութեան պայքարը, համո – զելու համար թէ Խ. Միութիւնն է որ խաղաղու – թիւն կ'ուզէ.— 3. Սաստկացնել հիւլէական ռում – բին դէմ բացուած պայքարը.— 4. Շարունակել պայքարը Եւրոպայի վերազինման եւ ամերիկեան զինամթերքի փոխադրութեան դէմ, մասնակի ձեռնարկներով.— 6. Զանգուածային հանդամանք չտալ գործադուլներուն եւն.:

ԿՈՐԷԱՑԻ ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ

Վերջին տեղեկութեանց համաձայն, վճռա – կան հանդամանք պիտի ունենան վերջին քանի մը օրուան կռիւները: Ամերիկեան աղբիւրէ կը հաղորդեն թէ հիւս. Կորէացիները ինը զօրաբա – ժին, կամ 40 — 45 հազար զինուոր նետած են մեծ ճակատամարտի մը մէջ որ կը մղուի Եոնկոնկի չուրջը (կեդրոն): Իրենց նպատակն է ծովը թա – փել Ամերիկացիները, ժամանակ չձգելով որ հա – մախմբեն իրենց ուժերը, հակայարձակում կա – տարելու համար :

Հիւս. Կորէացիներու յարձակումը, որ սկը – սած էր առտուն կանուխ, չարունակուեցաւ ամ – բողջ օրը, տեղատարափ անձրեւի մը տակ, Եոնկ – տոնկէն 13 քիլոմեթր դէպի հիւսիս – արեւելք , Հվանկանի մէջ: Անձրեւը կը խափանէր ամերիկ – եան օդանաւերուն գործունէութիւնը: Արեւմտ – եան ճակատին վրայ, Ամերիկացիները լքեցին Քասոնկը զոր գրաւած էին Եչ. օր: Հեռագրի մը համաձայն, կարմիրները միայն 60 քիլոմեթր հե – ռու են Ամերիկացիներու դիմադրութեան խարիսխէն (Ֆուզան):

× Մ. Նահանգներու բանակը, որ 594 հազար զինուորներէ կը բաղկանայ այժմ, պիտի բարձ – րանայ 834 հազարի, կարելի եղածին չափ չուտ : Ուրեմն յաւելում 240 հազար զինուորի : Միեւ – նոյն ատեն 1.651.940.000 տոլարի բացառիկ վարկ մը պիտի գործածուի, հրասայլ, թնդանօթ եւ ու – րիշ ամէն տեսակ զէնքեր գնելու համար:

ՋԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԱՏԼԱՆՏԵԱՆի ԶԻՆԱԿԻՑ պետութեանց ներ – կայացուցիչները որոշեցին աւելցնել սպառա – զինութիւնները եւ զինուորներու թիւը: Ճաշօրդ նիստը Գչ. օրուան յետաձգեցին, խորհրդակցելու համար իրենց կառավարութեանց հետ :

ՅՈՐԵՆի ՀՈՒՆԶԻԸ այս տարի ալ առատ պիտի ըլլայ Խ. Միութեան մէջ: Վեց միլիոն հեք – թար աւելի մշակուած է այս տարի: Անցեալ տարուան հունձքը ամէնէն մեծն էր: Կը կարծուի թէ այս տարուանը պիտի կոտրէ մրցանիշը :

ԵՐՈՒՍԱՂԷՄի հրեայ քաղաքապետը յայտա – րարեց թէ քաղաքին 115 հազար Հրեաներուն հա – մար «նախատինք մըն է» միջազգայնացման պա – հանջը եւ թէ պիտի ընդդիմանան իրենց բոլոր ուժով :

ՍԱԿԱՒԱԹիի ՕՐԻՆԱԿՆԵՐ մնացած են Զի – ԹՈՒՆիի նոր գործերէն . —

1.— **Ascension, la Fête du Sort** (Համբարձման Վիճակ):

2.— **Epopée populaire Arménienne** : *Երկուքը մէկտեղ* 275 *ֆրանք* :

Բիւր Ակ, Հաճար Ակին Հետ՝ 600 *ֆրանք*:

Կանխիկ.— D. Tchitouny, 13 rue Caumartin , Paris (9):

Դաշտահանդէս

ԽԱՆԱՍՈՐի ԱՐՇԱՒԱՆՔԻՆ 53րդ տարեդարձին առթիւ: Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. Լիոնի « Վարանդեան » կոմիտէին , մասնակցու – թեամբ Հ. Ց. Դ. Փոն տը Շէբրիւի «Անդրանիկ» խումբին :

Այս կիրակի ամբողջ օրը Փոն տը Շէբրիւի հո – վասուն անտառին մէջ:

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ ԱԼՖՈՐՎիլի ՄԷՋ

Կազմակերպուած Ֆ. Կ. Խաչի մասնաճիւղին կողմէ, 6 Օգոստոսին, Մէօտօն, Tapis Vert, Պաղ աղբիւրին մօտ:

Երթեւեկ.— Bld. Carnotէն առաւօտեան ճիշդ ժամը 7ին օթօքարով :

Դաշտահանդէս

ԽԱՆԱՍՈՐի ՏԱՐԵԴԱՐՁԻՆ ԱՌԹիՒ

Նախաձեռնութեամբ Սէնթ Էթիէնի Հ. Ց. Դ. «Անտոք» եւ Սէն Շամոնի Հ. Ց. Դ. Վարուժան Ընթակոմիտէներուն, կը տօնուի Խանասորի ար – շաւանքի 53րդ տարեդարձը :

Այս կիրակի, հանրածանօթ «Պաղ Աղբիւր»ի մօտ :

ՀԱՅՐԵՆԱՍՑԱԿԱՆ ԽՆԴՈՑՔ

Սեբաստիոյ Դաւրա գիւղի Հայր. Միութիւնը խնդոյք մը ասքած է , ի պատիւ հայրենակից Պ. Մերճան Շերվանեանի, այս կիրակի , կէսօրէ վերջ, ժամը 3ին, Իսիի Խրիմեան դպրոցին մէջ , 2 rue de la Défense: Պիտի ներակայացուի զաւեշա մը, մասնակցութեամբ Մերճան եւ Շմաւոն Պալ – եանի: Արտասանութիւն , մեներգ , նուագ եւ չատ մը անակնկալներ : Մուտքը ազատ է

Խանասորի տարեդարձը

ՄԱՐՍԷՑԼիի ՄԷՋ

Մեծ պատրաստութեամբ կը տօնուի Օգոստոս 6ին, կիրակի ամբողջ օրը, Վալապրի անտառին մէջ:

Շրջանի մարմինները պարտաւոր են այժմէն ապահովել իրենց երթեւեկի միջոցները:

× Խանասորի արշաւանքին — Վալապրը — արձանագրուելու համար դիմել մատնրծ Արիս – տակէս Պետրոսեանի 20 rue des Petites Maries, Մե – րիկեանի 13 rue des Dominicaines եւ Ա. Քէօսէեանի Photo Rex, Place Jules Guesde:

× Պօմոնի համար դիմել ընկեր Գ. Քէնտիրեա – նի: Լա Ռոշիէրի համար ընկեր Ե. Տէր Մեսրոպ – եանի :

ԿՐ ՓՆՏՌՈՒԻ Տիկին Աղաւնի Մանուկեան , ծնած 1897ին, Վառնա, Թրքահպատակ, կ'ապ – րէր փեսին եւ թոռներուն հետ Քլամարի մէջ , բնակարանէն մեկնած է 1949 Նոյեմբերին եւ այդ օրէն որեւէ լուր չէ առնուած իրմէ :

Տեղեկացնել ոստիկանական տեսչութեան 2 rue Leon Seché, Paris (15): Հեռաձայն Lecourbe 50-88:

ՏԷՍԻՆ.— Ֆր. Կ. Խաչի մասնաճիւղը չնոր – հակալութեամբ ստացած է հետեւեալ նուէրները. — Ընկերուհի Էլիզ Զաթալեանի ամուսնութեան առթիւ՝ Տէր եւ Տիկին Զաթալեան, Տէր եւ Տիկ. Կարապետ Մուրատեան 1000ական ֆրանք, Տէր եւ Տիկին Ասատուր Մուրատեան 500 : Նոյն առ – թիւ ղպրոցին՝ Տէր եւ Տիկին Ա. Մուրատեան հա – զար ֆրանք :

× Վարչութեանս առենապետուհի ընկերու – հի Թ. Ժամկոչեանի աղջկան Օր. Ալիսի նշանա – խօսութեան առթիւ Տէր եւ Տիկին Ժամկոչեան, Պ. Նազարէթ Յովհաննէսեան, փոխան Ծաղկե – փունջի Տիկին Ա. Սերապտարեան , Ոմն, ոմն, Պ. Մարելլոսեան հազարական ֆրանք, Տէր եւ Տիկին Փէշտիմալճեան 500, Տէր եւ Տիկին Պա – քալեան 1000, Տէր եւ Տիկին Սանճեան 1000, Տէր եւ Տիկին Սահակ Պասմաճեան, Պ. Գառնիկ Կա – զարոս, Տէր եւ Տիկին Ա. Օհանեան 500ական, Պ. Թիւրքմէնեան, Տիկին Ա. Պօյաճեան 300ական, Նոյն առթիւ ղպրոցին Պ. Պ. Զաւէն Քէչիչեան 500 , Ժիրայր Պառաւեան 500, Տիկին Խօժէն Ի – փէքեան 200, Տէր եւ Տիկին Մաքինաճեան 200, դումար 10.600 ֆրանք:

Imprimerie DER AGOPIAN , 17 rue Damesme – (13)
Le Gérant : A. NERCESSIAN

ՓԱԿԵՑԻՐ 1940 — 1950ի ձեր բաժանորդա – գրութեան հաշիւը ,

Մի ցաւիք եթէ Օգոստոսի ընթացքին դադրի ձեր թերթին առաքումը :

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԼիՈՆ.— Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի «Սիաման – թօ» խումբին ժողովը՝ այս երկուշաբթի երեկոյ, ժամը 9ին, ղպրոցին սրահը, 78 rue Rabelais:

ՄԱՐՍԷՑԼիի Հ. Մ. Ը. Մ.ի ծովադնացութիւնը յետաձգուած է, անորոշ թուականի մը, Խանասո – րի տարեդարձին տօնակատարութեան զուգադի – պած ըլլալով :

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱՒ

ՀԱՅ-ԲՈՑԾ

Թիւ 115 (Ցուլիս), տասներորդ տարի :

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹիՒՆ.— Խենթերը երբոր սի – րեն... (Շ. Նարդունի) .— Ի՞նչպէս կաթ տալ (Տօքթ. Փափազեան) .— Խլիրդ – քանսէր (Առողջ. Մարմին) .— Կառաղութիւն (Փրոֆ. Պէրպէր – եան) .— Սակաւակերութեան առաւելութիւնները (Տօքթ. Գալուստեան) .— Շաքարախտին նշան – ները (Տօքթ. Լոքման) .— Լուղորդներուն օգտա – կար (Տօքթ. Գազանճեան) .— Օգտակար դեղա – բոյսեր (Քաղհան) .— Հոգեմարմնական բժշկու – թիւն (Կէօքճեան) .— Հարցարան :

Տարեկան բաժնեգինը Ֆրանսա 600 ֆրանք, արտասահման 750 ֆրանք: Դիմել 17 rue Damesme, Paris (13):

Envoi sur L'ARMENIE

ՄԻՆԱԿ MORY et CIE. ՀԱՄԱՏԱՏՈՒԹիՒՆԸ ԱՐ – ՏՕՆՈՒԱԾ Է ԱՆՀԱՏԱԿԱՆ ԾՐԱՐՆԵՐ ՂՐԿԵԼ ՀԱ – ՅԱՍՏԱՆ, ՈՒՏԵՍՏԵՂԷՆԻ, ՀԱԳՈՒՍՏԻ, ԿԵՐՊԱ – ՍԻ ԵՒԱՑԷՆ, ԻԲՐԵԻ ՆՈՒԷՐ :

Բոլոր ծախսերը կը վճարուին ծրարները ղըր – կուած ատեն, ՈՉ ՄԷԿ ՉԵՒԱԿԵՐՊՈՒԹիՒՆ, ՈՉ ՄԷԿ ԾԱՆՈՒ ՍՏԱՑՈՂՆԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ :

ԴիՄԵԼ **MORY et CIE.** (Service VAUQUELIN)
3 rue St. Vincent de Paul, **Paris** (10)
Tél. TRU. 72–60

Գրասենեակը բաց է ամէն օր ժամը 9էն 11, եւ 14էն 16.30, բացի Շաբաթ եւ կիրակիէ:

notre vin quotidien

PRIMIOR

Մեծաքանակ ապսպրանքներու համար դիմել
N. PAPAZIAN
2 rue Felix Faure, Paris (15) Tél. Vau. 26-69

ՓԱՐԻԶի ԿԵԴՐՈՆԸ
PARFUMERIE – MAROQUINERIE
Au SAC PARFUMÉ
ՏԻՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ ԳԵՂԱՄ ԹՈՐՈՍԵԱՆ
Վերջին նորաձեւութեամբ ճամբորդական ա – ռարկաներ, fantaisie գոհարեղէններ, կիներու պա – յուսակներ փարիզեան ճաշակով եւ ընտիր **ser – vietteներ** այրերու համար :
ՄԵՐ ԸՆՏՐՈՒԹիՒՆ ԾԱՆՕԹ ՎԱՃԱՌԱՆիՇԵՐՈՎ ԱՆՈՒՇԱՀՈՏՈՒԹԵԱՆՑ, ԱՄԷՆ ԿԱՐԳի
ARTICLES DE PARIS
Gare du Nordի մօտ:
106 Bld. Magenta, Paris (10) **Tél.: Nord 05–78**

ՈՒԽՏԱԳՆԱՑԱԻԹիՒՆ

ԴԷՊի ՀՌՈՄ ԵՒ ՎԵՆԵՏիԿ **7 .. 18** Սեպտ. **1950**

Արձանագրութիւններու համար դիմել .—
Paris: 10 bis, rue Thouin :
Lyon: 78, rue Rabelais :
Valence: 11 rue Belle Image :
Vienne: 12 rue Victor Faugier:
S. Chamond: 1 rue du Presbytère :
Marseille: 86, rue d'Aubagne:
Փարիզ – Վենետիկ – Հռոմ – Փարիզ 20.000 *ֆրանք: Արձանագրութիւններու վերջին պայմա – նաժամն է մինչեւ* 10 *Օգոստոս* :